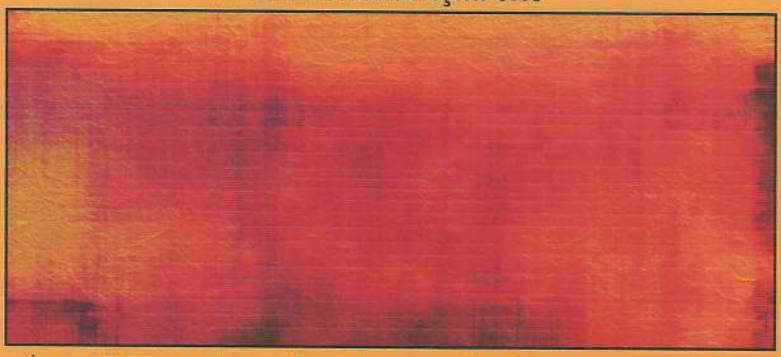
Anavatanda Nefret

Cynthia Miller-Idriss

YENİ KÜRESEL AŞIRI SAĞ

İngilizceden Çeviren: Behzat Hıroğlu

AYRINTI

CYNTHIA MILLER-IDRISS

Lisans eğitimini Michigan Üniversitesi Sosyoloji Bölümü'nde tamamlayan Cynthia Miller-Idriss, aynı üniversitede Kamu Politikaları yüksek lisansı ve Sosyoloji doktorası yapmıştır. Şu sıralar Washington'daki Amerikan Üniversitesi Halkla İlişkiler Bölümü ve Eğitim Fakültesi'nde profesör unvanıyla dersler vermektedir. Bununla birlikte Amerikan Üniversitesi bünyesindeki Üniversite Mükemmeliyet Merkezi'ne bağlı Kutuplaşma ve Aşırılık Araştırma ve İnovasyon Laboratuvarı'nın (PERIL) da direktörlüğünü yapmaktadır. *Hate in the Homeland: The New Global Far Right* (2020); *The Extreme Gone Mainstream: Commercialization and Far Right Youth Culture in Germany* (2018); *Seeing the World: How U.S. Universities Produce Knowledge about the World* (Mitchell Stevens ve Seteney Shami ile birlikte) (2018); *Blood and Culture: Youth, Right-Wing Extremism, and National Belonging in Contemporary Germany* (2009) gibi eserlere imza atan Cynthia Miller-Idriss, Seteney Shami ile *Middle East Studies for the New Millennium: Infrastructures of Knowledge* (2016) isimli çalışmanın da editörlüğünü yapmıştır. Ayrıca *MSBNC*'de köşe yazarlığı yapan yazarın, *Foreign Affairs*, *The Atlantic*, *The Washington Post*, *The New York Times*, *The Boston Globe*, *CNN*, *The Hill*, *Politico*, *The Guardian*, *Le Monde*, *Salon* gibi medya organlarında da yakın zaman önce yayımlanmış yazıları bulunmaktadır.

Ayrıntı: 1668
İnceleme Dizisi: 348

Anavatanda Nefret
Yeni Küresel Aşırı Sağ
Cynthia Miller-Idriss

Kitabın Özgün Adı
Hate in the Homeland
The New Global Far Right

İngilizceden Çeviren
Behzat Hıroğlu

Yayıma Hazırlayan
Güven Gürkan Öztan

Son Okuma
Sena Çakıcı

Bu kitabın Türkçe yayım hakları Ayrıntı Yayınları'na aittir.

© 2020 by Princeton University Press
All rights reserved. No part of this book may be reproduced or transmitted in any form or by any means, electronic or mechanical, including photocopying, recording or by any information storage and retrieval system, without permission in writing from the Publisher.

Kapak Tasarımı
Gökçe Alper

Dizgi
Esin Tapan Yetiş

Baskı ve Cilt
Ali Laçin – Barış Matbaa-Mücellit
Davutpaşa Cad. Güven San. Sit. C Blok No. 286
Topkapı/Zeytinburnu – İstanbul – Tel. 0212 567 11 00
Sertifika No: 46277

Birinci Basım: *2023*

ISBN 978-605-314-636-0
Sertifika No.: 10704

AYRINTI YAYINLARI
Basım Dağıtım San. ve Tic. A.Ş.
Hocapaşa Mah. Dervişler Sok. Dirikoçlar İş Hanı
No: 1 Kat: 5 Sirkeci – İstanbul
Tel.: (0212) 512 15 00 Faks: (0212) 512 15 11
www.ayrintiyayinlari.com.tr & info@ayrintiyayinlari.com.tr

twitter.com/ayrintiyayinevi facebook.com/ayrintiyayinevi instagram.com/ayrintiyayinlari

Cynthia Miller-Idriss

Anavatanda Nefret

Yeni Küresel Aşırı Sağ

AYRINTI

İNCELEME DİZİSİ
SON ÇIKAN KİTAPLAR

BÜYÜK GERİ TEPME
Popülizm ve Pandemi Sonrası Politika
Paolo Gerbaudo

AYKIRI KÜLTÜR
Yazarın Yeni Önsözü'yle
Paul E. Willis

SAĞLIĞIN VE HASTALIĞIN
TOPLUMSAL NEDENLERİ
William C. Cockerham

KÜRESEL POLİS DEVLETİ
William I. Robinson

BİR BORU HATTI NASIL PATLATILIR
Yanmakta Olan Bir Dünyada
Mücadele Etmeyi Öğrenmek
Andreas Malm

NEDEN VEGAN?
Etik Beslenme
Peter Singer

YEMEĞİN PSİKOPOLİTİKASI
Neoliberal Çağda Yemek Ritüelleri
Mihalis Mentinis

SİYASET TEORİSİ
Pete Woodcock

ELEŞTİREL BİLİNÇ İÇİN EĞİTİM
Paulo Freire

ADINI SÖYLEMEYE CESARET EDEN
BİR SOL
34 Zamansız Müdahale
Slavoj Žižek

FREDRIC JAMESON
Diyalektik Eleştiri Projesi
Robert T. Tally Jr.

ENGELSİZ ANARŞİ
Peter T. Leeson

KÜLTÜR TEORİSİNDE ESKİZLER
Zygmunt Bauman

SAPKIN
Gey Normalleşmesi ve
Queer Antikapitalizm
Peter Drucker

SOSYOLOJİ NE İŞE YARAR?
Zygmunt Bauman

NE ADAM NE HAYVAN
Feminizm ve Hayvanların
Savunulması
Carol J. Adams

AKIŞKAN KORKU
Zygmunt Bauman

TAHRAN 1979
Ekber'i Hatırlamak
Behrooz Ghamari

PSİKOTERAPİDE
İNTERNET BAĞIMLILIĞI
Daria J. Kuss & Mark D. Griffiths

KENT HAKKI
Sosyal Adalet ve
Kamusal Alan Mücadelesi
Don Mitchell

AHLAKİ KÖRLÜK
Akışkan Modernlikte
Duyarlılığın Yitimi
Zygmunt Bauman & Leonidas Donskis

ANLATININ SÖYLEMİ
Yöntem Hakkında Bir Deneme
Gérard Genette

EĞİTİM ÜZERİNE
Riccardo Mazzeo ile Söyleşi
Zygmunt Bauman

MİZAH
Terry Eagleton

MARKSİZM VE KENT
Ira Katznelson

MARKSİZM, ORYANTALİZM,
KOZMOPOLİTANİZM
Gilbert Achcar

GREV!
Jeremy Brecher

Nefret suçuna maruz kalanlara, ailelerine ve onların acısına ortak olanlara...

İçindekiler

Önsöz ve Teşekkür 9
Giriş: Radikalleşmenin Mekânı ve Zamanı 15
1. Alan, Mekân ve Anavatanın Gücü 55
2. Mesajın Ana Akımlılaştırılması 78
3. Aşırılıkçılığa Alıcı Bulmak: Yemek, Moda ve Aşırı Sağcı Pazarlar 111
4. Anavatanı Savunmak: Dövüş Kulüpleri ve Karma Dövüş Sanatları 147
5. Entelektüel Liderler Yetiştirmek 175
6. Online Ortamları Silaha Dönüştürmek 218
Sonuç: Kimin Anavatanı? Nefret Karşıtı Aşı 255
Bibliyografya 279
Dizin 299

Önsöz ve Teşekkür

Akademisyenler kötü bir şöhrete sahip yavaş varlıklardır. Bir araştırmayı planlamak, yürütmek ve analiz etmek birçoğumuzun yıllarını alırken, verileri temize çekmek ve hazırladığımız metinlerin değerlendirilip elde ettiğimiz sonuçların da genelde kendi akademik topluluklarımız ve alanlarımız içerisindeki meslektaşlarımıza hitap eden dergi ve diğer yayınlarda yayımlanma aşaması ise daha da uzun sürer. Akademik kariyerlerimiz bu türden yerlerden gelen burslarla ödüllendirildiği için uzmanlığı geniş kitlelerin hem ilgi duyacağı hem de karşılık verebileceği şekillerde geliştirip paylaşmak bilhassa zordur. Ben de bu ikilemden azade değilim. Daha önceki çalışmalarımın her birinin araştırma ve yazım süreçleri neredeyse on yıl sürdü. Kısa bir süre öncesine kadar yazılarımın ve konuşmalarımın büyük kısmı, geniş kitlelerden ziyade diğer akademisyenlere hitap etmekteydi.

Bu kitap daha önceki çalışmalarımdan ayrışmaktadır. Pedagoglar, politika yapıcıları, ebeveynler, eğitmenler, radikalleşme ve nefret tehdidi altındaki kişilerle etkileşim kuracak diğer kişileri de kapsayacak şekilde halka yönelik ve halk için kaleme alınmış bir çalışmadır. Bu durum bir önceki kitabım *The Extreme Gone Mainstream*'i yazdığım sıralar yeni ve daha kamusal bir dünyanın içerisine girmemle birlikte deneyimlediğim öğrenme sürecinde açığa çıktı. Görünüşe bakılırsa, yabancı bir ülkedeki ufak bir alt kültüre ilişkin çalışmam hiç öngörmediğim bir şekilde bir anda ülke çapında toplumsal olarak geniş bir kesimi ilgilendiren bir hususa ilişkin bir şey haline geldi. Birdenbire aşırılıkçı şiddetin yükselişini körükleyen kök sorunlar ile sıkıntılar, terörist ve şiddet yanlısı aşırılıkçı grupların yönlendirici ve örgütleyici taktikleri ve de yükselişteki nefret ile aşırılıkçılığı [*extremism*] durdurmak için ne yapılabileceği konularındaki daha genel ve politika konulu konuşmaların bir parçası oluverdim. Gazeteciler, politika yapıcıları, arkadaşlarım, meslektaşlarım ve trende karşılaştığım rastgele insanlar aşırı sağın küresel yönlerini, ana akımlaşmanın nasıl gerçekleştiğini, aşırı sağcı gençlik kültürü ile aşırı sağcı gruplar ve hareketlere ait taktikler ile stratejilerin nasıl gelişim gösterdiğini açıklamamı istediler. Bu konuşmalar medyada, hükümete bağlı çok çeşitli ofis ve kurumda ve de aralarında müdahaleciler, eğitimciler, bağışçılar ve politika yapıcılarının da bulunduğu daha geniş çevrelerde yapıldı. Öğrenme eğrim, aşırı sağcı ortamlar ile bunların çevresinde yer alan gençlerin ve de aşırılıkçılıkla mücadelede okul merkezli çabaların merkezinde yer aldığı yirmi yıllık ampirik çalışmalardan öğrendiklerimin özünü daha geniş çaplı tartışmalar ve çerçevelere damıtmaya çalışmakla geçtikçe hızla yükseldi.

Küresel olarak aşırı sağ ile beyaz üstünlükçülüğün [*white supremacy*] güncel durumunun yarattığı tazyik yazma tarzımın değişmesine yol açtı. Elinizdeki kitabın 2019 kışı sırasında bir editörle yapılan konuşmada tasarlandığı ilk andan baskısının yapıldığı 2020 yılına kadar, bütün üretim süreci de dahil olmak üzere, yalnızca toplam on sekiz ay geçti. Yazma tempom, iki ekranlı ve ergonomik klavyeli odamdan ayrılarak yazmaya vakit

bulduğum sürece neresi olursa olsun beni bulduğum her yere giderek yazmaya zorladı. Bu kitabı doktor ve dişçi ofislerinin bekleme odalarında, tren ve uçaklarda, hatta on saati bulan yaz seyahatlerinin gidiş dönüş yolunda dizüstü bilgisayarımda yazdım. Öyle ki şafağın söktüğü ilk saatlerde, henüz dişlerimi bile fırçalamadan yazmaya koyulduğum zamanlar oldu. Gecenin bir yarısı uykumdan uyanıp tekrar uyuyamadığım zamanlarda da yazdım.

Fırsat bulduğum her an yazmış olmam kitabın görece hızlı bir şekilde bir araya getirilmesinin sebeplerinden birisidir. Bununla birlikte bir kitap formunda olmasa da bu konu hakkında yazmaya daha önce teşvik edilmiştim. Beni bu çalışmada geliştirdiğim fikirleri keşfetmeye iten birçok editör ve yöneticiye müteşekkirim. Bir önceki çalışmamı tamamladıktan sonra Amerika Birleşik Devletleri (ABD) ve birbirinden farklı on ülkede açılış konuşması, özel oturum konuşması, konferans konuşması ve misafir öğretim üyesi olarak verdiğim dersler de dahil olmak üzere elliden fazla konuşma yaptım. Bu konuşmaların her biri, bu kitaptaki sayfalar içerisinde kendi yönünü bulan fikirlerin keşfedilmesine imkân tanıdığı için son derece önemlidir. ABD ve yurtdışındaki politika yapıcıları, hükümete bağlı kurumlar, büyükelçilik temsilcileri, istihbarat uzmanları, kolluk kuvvetleri ve diğer kamu otoriteleri adına davet edildiğim tartışmalar ve bilgilendirme toplantılarında yalnızca bahsini ettiğim argümanları geliştirmekle kalmadım aynı zamanda sunumlar, tartışmalar ve yuvarlak masa toplantıları aracılığıyla bilim insanları, pratisyenler ve politika yapıcılarından da bir şeyler öğrenme fırsatım oldu. Düşünce kuruluşları, hükümete bağlı kurumlar, sivil toplum kuruluşları, araştırma enstitüleri ile merkezleri ve de savunma gruplarından çok sayıda aşırılıkçılık ve terörizm uzmanları ve araştırmacılar, değişik konulardaki konuşmalar ve tartışmalarla konuya ilişkin bilgilerime önemli katkılarda bulundular. 2019 Eylül ayındaki ABD Temsilciler Meclisi Dış İlişkiler Komitesi'nin Ortadoğu, Kuzey Afrika ve Uluslararası Terörizm Alt Komitesi ile İç Güvenlik Komitesi İstihbarat ve Terörle Mücadele Alt Komitesi huzurundaki yazılı ve sözlü

kongre tanıklığım, beyaz üstünlükçülük ve aşırı sağcı aşırılıkçılığı ne şekilde anlamamız gerektiği, söz konusu tehdidi ne şekilde değerlendireceğimiz ve bu konuda neler yapmamız gerektiği konusundaki argümanlarımın daha fazla açıklık kazanmasına ve açık bir şekilde ifade edilmesine katkıda bulundular.

Aynı dönemde kaleme aldığım iki düzineden fazla makale ve kısa denemede, bu kitabın bölümlerinde geliştireceğim argümanları erkenden dile getirmiştim. Bu makaleler hem düşünce süreci üzerinde hem de bu kitabı yazma kararı almamda kilit bir öneme sahiptir.[1] Okurlardan, dinleyicilerden, izleyicilerden ve editörlerden gelen geri dönüşler düşünceme incelik kazandırdılar. Aynı şekilde medyaya verdiğim röportajlarda, dersliklerde ve ayaküstü konuşmalarda, sordukları ufuk açıcı ve kimi zaman da zorlayıcı sorularıyla muhtelif yerlerde beni argümanlarımın mantığını daha iyi bir şekilde dile getirmem konusunda zorlayan onlarca gazeteciye, öğrenciye ve meslektaşıma teşekkürü borç bilirim. Amerikan Üniversitesi'ndeki Center for University Excellence tarafından yakın zamanda kurulan Polarization Extremism Research and Innovation Lab'daki (PERIL) meslektaşlarım tarafından uzun uzadıya üzerinde durulan ezber bozan düşünceler ve yaratıcı görüşler de hem argümanlarımın kavramsal gelişimi hem de bu kitap boyunca dikkatinize sunacağım müdahale ve önlem konusundaki özgün düşüncem açısından temel teşkil etmektedir.

Destekleri, eş yazarlıkları, editoryal önerileri veya keskin gözleriyle bu kitapta anılmayı hak eden ve irili ufaklı şekillerde

1. Bu çalışma kısmen, telif hakkı Instituto Affari Internazionali'de bulunan *International Spectator* isimli dergide 2019 yılında yayımlanan ve online erişilebilen (https://www.tandfonline.com/doi/full/10.1080/03932729.2019.1592870 doi:10.1080/03932729.2019.1592870) "The Global Dimensions of Populist Nationalism" isimli makaleden türetilmiştir. Bu çalışmanın bir kısmı Maik Fielitz ve Nick Thurston tarafından derlenen *Post-Digital Cultures of the Far Right: Online Actions and Offline Consequences in Europe and the US* isimli çalışmada yer alan Cynthia Miller-Idriss imzalı "What Makes a Symbol Far Right? Co-opted and Missed Meanings in Far-Right Iconography" isimli çalışmadan alıntılanmıştır. 2019 tarihli telif hakları Transcript Verlag, Bielefeld'e aittir. Bu çalışmanın patenti, yazara bütün hakları teslim edilerek, Creative Commons Attribution-Non-Commercial-No-Derivatives 4.0 (BY-NC- ND) tarafından verilmiş olup Transkript Verlag'ın izniyle yeniden basılmıştır.

kitap içerisinde kendilerini belli edecek şekilde düşüncemin biçim kazanmasında önemli katkıları olan Akiko, Archie, Audra, Brian, Brian, Caleb, Cas, Daniel, Eviane, Fabian, Graham, Heidi, Hilary, John, Kathy, Larry, Mabel, Matthew, Maureen, Meagan, Oren, Pete, Scott, Shannon, Tamir ve Will'e entelektüel anlamda çok fazla borçlu olduğumu belirtmek isterim. Araştırma yardımları ve diğer destekleriyle bu kitabın ortaya çıkmasında hayati bir role sahip David, Emily, Jackie, Ames, La'Nita, Laurie, Kathryn ve Maia'ya müteşekkirim. Kitaptaki bölümlerin ilk hallerini okuyan ya da taslak metninin tamamını okuyan ve geri dönüşte bulunan özellikle Brian, Caleb, Cas, Daisy, Daniel, Emily, Erin, Gary, John, Jon, Kai, Kathleen, Liz ve Riyan gibi kimi meslektaşlarıma ve de Princeton University Press'ten ismini açıklamak istemeyen üç eleştirmene söz konusu desteklerinden ötürü minnettarım. Hem yakın hem de Jan, Julie, Andrew, Sarah, Ryan ve onların ailelerinden oluşan geniş aileme gelince, bu kitabı yazarken bana katlandıkları için ne kadar teşekkür etsem az. Her şeyimi onlara borçluyum.

Giriş
Radikalleşmenin Mekânı ve Zamanı

Amerikalılar olarak 3 Ağustos 2009 akşamı, beyaz ırkçılar tarafından Texas El Paso'daki toplu saldırı sonucu hayatını kaybeden yirmi iki kişinin yasını tutarak yatağa girdik. Bir sonraki güne ise Ohio'ya bağlı Dayton'da yaşanan ve geride on ölü bırakan başka bir toplu saldırının haberiyle uyandık. Her ne kadar Dayton'daki saldırının gerekçesi hakkında kafalar karışık olsa da El Paso saldırısının hemen ardından gerçekleşmiş olması aşırı sağın küresel boyutta yükselişine önayak oldu. Saldırılardan birkaç saat sonra aşırılıkçılar "Sonunda!", "Mücadele başladı!"[1] gibi sloganlarla sosyal medyada saldırıları kutlamaya başladılar.

1. Bu bölümün bazı kısımları, 4 Ağustos 2019'da Boston Globe'da yayımlanan Chnthia Miller-Idriss imzalı "Gun Reforms Alone Won't ADdress White Supremacist Extremism", (https://www.bostonglobe.com/opinion/2019/08/04/gun-reform-alone-won-address-white-supremacist-extremism/qCtKoRrDx01A2NHj

Bu saldırılar, ellerinde meşale ve "Beyazların hayatı değerlidir", "Yahudiler bizim yerimize geçemeyecek" sloganları atarak Virginia Üniversitesi'nde yürüyüş yapan polo tişörtlü çok sayıda beyazın bütün dünyayı şaşkınlık içerisinde bırakmasından yaklaşık iki yıl sonra gerçekleşti. Ertesi öğlen, şehir merkezindeki Unite the Right (Sağı Birleştirin) mitinginde şiddetin baş göstermesi üzerine Virginia valisi olağanüstü hal ilan etti. Mitingden çok kısa bir süre sonra yirmi iki yaşındaki bir neo-Nazi kullandığı aracı karşı protesto yapan kalabalığın içine sürdü ve bu saldırı neticesinde en az doksan kişi yaralanırken otuz iki yaşındaki Heather Heyer de hayatını kaybetti.[2] Bütün bunlar şiddet içeren nefret suçlarının artışının hemen ardından meydana geldi. Dylann Roof da yakın zamanda, bütün ülke sathında kamusal alanlarda, kampüslerde ve okullarda yaşanan nefret olayları dalgasının tam ortasında South Carolina kilisesinde ibadet eden dokuz Afroamerikan'ı katlettiği için idam cezasına çarptırılmıştı. Kısacası, Charlottesville'de yaşanan olaylar modern aşırı sağı bir anda kamuoyunun gündemine taşıdı ve bu konuda bir farkındalığın ortaya çıkmasına imkân sağladı: ABD'de beyaz aşırılıkçı ve aşırı sağcı hareketler tartışma götürmez bir yükseliş içerisindeydi.

---

bz7lLJ/story.html) çalışma ile 18 Eylül 2019'da Dış İlişkiler Komitesi'ne bağlı Ortadoğu, Kuzey Afrika ve Uluslararası Terörizm Alt Komitesi ile İç Güvenlik Komitesi'ne bağlı İstihbarat ve Terörle Mücadele Alt Komitesi tarafından düzenlenen "Beyaz Milliyetçi Terörizmin İç ve Dış Sorunları Toplantısı"nda yapmış olduğum ifadeden uyarlanmıştır. İfadenin tamamına ulaşmak için Miller-Idriss'e ait "Statement" metnine bakınız.

2. James Field ömür boyu hapis cezasına çarptırıldı. Bu konu hakkında *Guardian*'ın 28 Ağustos 2019 tarihli "Charlotesville: White Supremacist Gets Life Sentence for Fatal Car Attack" (Beyaz Üstünlükçü Ölümcül Araba Saldırısı İçin Ömür Boyu Hapis Cezasına Çarptırıldı) haberine bakabilirsiniz:https://www.theguardian.com/us-news/2019/jun/28/charlottesville-james-fields-life-sentence-heather-heyer-car-attack. Charlottesville olaylarının tarihçesi için ise *ABC News* tarafından 10 Ağustos 2018'de yayınlanan "A Time-line of the Deadly Weekend in Charlottesville, Virginia" isimli habere bakabilirsiniz: https://6abc.com/a-timeline-of-events-in-charlottesville-virginia/2305769/.
Ayrıca, McAuliffe'ün *Beyond Charlottesville* kitabı ile Spencer'ın *Summer of Hate* kitabına bakabilirsiniz.

Nefret akışının takip eden aylarda da kalıcı bir hal alması, Charlottesville'nin bir istisna olmadığını doğruladı. Nefret gruplarının ABD sınırları içerisindeki sayısı 2018 yılında, tek başına beyaz milliyetçilerin sayısının yüzde 50'ye yakın artışıyla birlikte, tüm zamanların en yüksek sayısına ulaştı.[3] Aynı yıl, terörist ve aşırılıkçıların karıştığı diğer tüm ölümlerden de fazla olacak şekilde ABD'de en az elli kişi, aşırı sağcılar tarafından katledildi.[4] Bu zaman zarfında, Pittsburgh'daki sinagog saldırısından California'nın güneyinde bulunan siyahlara ait kiliselere yönelik kundaklama amaçlı saldırılara kadar gamalı haçın, idam ipliklerinin, beyazların diğer ırklardan daha üstün olduğunu beyan eden broşürlerin yer aldığı binlerce olay ve nefret suçu kayıt altına alınırken nefret olayları ülke çapında yerel topluluklar içerisinde bir artış gösterdi. 2019 yılında, ABD hükümetinin kontrolü altında olmayan ve kendi kendine ABD-Meksika sınırına konuşlanan özel bir milis gücü, yasadışı bir şekilde göçmenleri alıkoymaya ve ABD göç yetkililerine teslim etmeye başladı.[5]

3. Beirich, "Year in Hate".

4. Meghan Keneally'nin 31 Ocak 2019'da *ABC News*'te yayınlanan ve ana akım medyada yankı uyandıran "Extremist-Related Killings in 2018 'Overwhemingly Linked to Right-Wing Movements: ADL" (https://abcnews.go.com/US/extremist-related-killings-2018-overwhelmingly-linked-wing-movements/story?id=60568464) adlı makaledeki genel değerlendirmenin yanı sıra The Anti-Defamation League (İftira ve İnkarla Mücadele Birliği) ve Southern Povert Law Center'dan (Güney Yoksulluk Hukuk Merkezi) gelen raporlara bakınız.

5. Bir vatansever sınır grubunun bir üyesinin ABD'nin resmi memuruymuşçasına davrandığı için tutuklanması da dahil olmak üzere, 2019 baharındaki olayların haberleri için 22 Haziran Lucas Peerman tarafından *Las Cruces Sun News* için yazılan 22 Haziran 2019 tarihli "Border Patriot Groups Spokesperson Charged with Federal Crimes", isimli metne (https://www.lcsun-news.com/story/news/local/2019/06/22/jim-benvie-border-patriot-groups-spokesperson-charged-federal-crimes/1538156001/) ya da 19 Nisan 2019'da *CNN*'de yayınlanan Catherine Shoichet, Deanna Hackey, Geneva Sands ve Paul Murphy imzalı "A Militia Group Detained Migrants at the Border: The ACLU Calls It Kidnapping" (https://edition.cnn.com/2019/04/19/us/border-militia-migrants/index.html) isimli makaleye bakınız. ABD sınırlarındaki illegal bir şekilde faaliyet yürüten özel paramiliterler sorunu hakkındaki tartışmalar için Mary McCord'un 7 Kasım 2018'de *CNN*'de yayınlanan "Governors Can Stop Private Militias from Masing at the Border" (https://www.cnn.com/2018/11/07/opinions/border-state-governors-should-stop-militias-mccord/index.html) isimli yazısına ya da Russel Contrera tarafından Associated Press için yazılan ait 12 Mayıs 2019 tarihli "AP

Mart 2019'da Yeni Zelanda'da iki camiye düzenlenen ve ibadet eden elli kişinin katledilmesiyle sonuçlanan sağcı terör saldırısı gibi küresel gelişmelerle birleştiğinde, yaşananlar aşırı sağa olan ilgiyi artırdı. Sıradan Amerikalıların yanı sıra gazeteciler, politikacılar ve akademisyenler ise şu birkaç soruya yanıt bulma çabası içerisine girdiler: Günümüz aşırı sağının büyümesinin kaynağı nedir? İnsanlar neden aşırı sağcı hareketlere katılırlar? Aşırı sağcı propaganda ve şiddet baş gösterdiğinde topluluklar nasıl bir tepki göstermelidir?

Bu sorulara yanıt bulma girişimlerinin büyük çoğunluğu ya aşırı sağ grupları ya da bu gruplara dahil olan bireyleri inceleyerek iki ayrı geniş açıklama kategorisi üzerinde yoğunlaştılar. Bunları, "yukarıdan aşağıya" ve "aşağıdan yukarıya" yaklaşımlar şeklinde düşünebiliriz. Yukarıdan aşağıya yaklaşımı, genel olarak gruplarla, örgütlerle birlikte ekonomik değişimler, küreselleşme, demografik değişimler ve yeni sosyal medya teknolojilerinin etkileri gibi geniş çaplı toplumsal yapısal konular üzerine yoğunlaşmaktadır. Örneğin gruplar ve örgütler üzerine yürütülen çalışmalar formel aşırılıkçı örgütlerin mesajlaşma, örgütleme teknikleri ve radikalleşme çabalarındaki strateji ve taktiklerini inceler. Araştırmacılar, bu grupların aşırılıkçı tez ve ideolojilerini ilettikleri çeşitli yollar ile birlikte örgütleme, radikalleşme, şiddet planları ve yasaklanan grupların sosyal medya yahut finansal platformlarda büyümeleri ve etkilerini sınırlandırıp sınırlandırılamayacağını ve de bunun ne şekilde olabileceği üzerine çalışmalar yürüttüler. Yukarıdan aşağıya mesaj gönderme ve aşırılıkçı grupların içerisindeki yapısal ya da örgütsel dinamiklerin radikalleşme ve terörist şiddet modellerini nasıl şekillendirdiğini inceleyen bu çalışmalarda, bu durum kimi zaman aşırılıkçılığın "arz-yönlü" tarafı olarak da nitelendirilir.

Diğer yandan, "aşağıdan yukarı" yaklaşımıyla bireylerle ilgili yapılan çalışmalar ise bireylerin hangi yollarla aşırılıkçı grup

---

Explains: Militias Have Petrolled US Border for Decades" (https://apnews.com/article/immigration-new-mexico-north-america-us-news-ap-top-news-12dd5d7564304f35860efe3a64fc6f93) yazısına bakınız.

ve hareketlere çekilebilecekleri üzerine yoğunlaşır. Bu, aşırılık yanlısı şiddet yönündeki radikalleşmenin "talep-yönü" tarafı olarak adlandırılır. Bireyler üzerine yapılan araştırmalar genellikle bireysel psikolojik ve kişilik özellikleri, kişisel ve erken çocukluk travması, şiddete maruz kalma ve radikalleşmenin çeşitli bilişsel yönleri de dahil olmak üzere bireyleri aşırı fikirlere karşı savunmasız bir hale getirebilen kırılganlıklara –diğer bir deyişle, insanların kafalarının içinde neler olduğuna– odaklanır. Bu yaklaşım, algılanan marjinalleşme, haklarından mahrum edilmiş olmak yahut göreli eşitsizlikle ilgili bireysel şikâyetler; ihanet duygusu, kızgınlık, utanç; şiddete maruz kalmak; ait olma, anlam, amaç ve bağlılık arzusu türünden radikalleşmenin duygusal ve zihinsel yönleri üzerine araştırmaları içerir. Bireysel kırılganlıklar üzerine yapılan araştırmalar, bireyleri aşırı sağa iten şeyin ne olduğuyla birlikte onları aşırı sağdan geri çekmek adına ne türde radikalleşme müdahalelerinin işe yarayabileceğini anlamak açısından kilit bir role sahiptir.

Bu kitap farklı bir yaklaşıma sahip. Bu çalışmada, aşırı sağın neden ve nasıl radikalleşip büyüdüğüne odaklanmanın yanı sıra, radikalleşmenin nerede ve ne zaman gerçekleştiği sorusu üzerinde de durmamız gerektiğini öneriyorum. Bireyler gündelik hayat içerisinde aşırılıkçı mesajlarla nerelerde karşılaşırlar? Günümüz aşırı sağının yeni alan ve mekânları nerelerdir? Bu soruları yanıtlamak için fiziksel ve sanal ortamlara, hayali bölgeler ile kutsal coğrafyalara ve de nefretin ekilip biçildiği kültürel alanlara yakından bakmak gerekiyor. Radikalleşmenin nerede ve nasıl cereyan ettiğini sormakla, odağımızı bireylerin radikalleşme mesajlarıyla alelade ve gündelik düzeydeki karşılaşmalarına ya da insanların aşırı sağcı ideolojiler ve eylemler yönünde radikalleşebilecekleri yeni geçitler olarak adlandırdığım yerlere kaydırıyoruz. Bunlar arasında, örneğin aşırı sağcı kahve dükkânları gibi kültürel alanlar, pop ile country müzik, giyim markaları, dövüş ve fitness kulüpleri, karma dövüş sanatları ortamları, okul ve üniversite kampüsleri, sosyal medya ile online ortamlar, kulüpler ile futbol stadyumları ve de evanjelik kiliselerden kıyamete hazırlanan topluluklara ve silah fuarlarına kadar

aşırı sağcı gruplarla da örtüşen mikro topluluklara özgü alan ve mekânlar yer almaktadır. Yanı sıra, aşırı sağ tarafından ırkçı ve dışlayıcı saldırılardan, işgal ve istiladan korunması gereken beyazlara ait alanlar olarak yeniden tasavvur edilen "Amerikan kalbi" ve vatan toprağı gibi coğrafik tasarımları da içerir.

Anavatanda Nefret, formel toplumsal ve siyasal hareketler ile aşırı sağcı bireyler üzerindeki vurguyu kaldırıp bunun yerine aşırılıkçılığın yoğunlaştığı yerlere odaklanarak, bireylerin aşırıcılıkla ilgili deneyimlerini incelemek adına yeni bir bakış açısı sunuyor. Bu kitap, belki de aşırı sağla ideolojik bir bağlılık kurmadan çok önce, gençlerin aşırılıkçı tez ve fikirlerle gündelik hayat içerisinde ne tür yerlerde karşılaştıklarının yanı sıra ana akım geçitlerin aşırılıkçılık yönünde gerçekleştirilen katılımlara yön vermede oynadığı role odaklanmaktadır. Ancak bu soruları ele almaya başlamadan önce, "aşırı sağ"ın ne anlama geldiği ve modern formu içerisinde nasıl anlaşılması gerektiği konularına açıklık kazandırmanın önemli olduğunu düşünüyorum.

Aşırı Sağ Nedir?

Aşırı sağı hakkıyla anlayabilmek adına farklı olmakla birlikte birbiriyle örtüşen dört kategoriyi mercek altına almamız gerekiyor: hükümet ve demokrasi karşıtı pratikler ve fikirler, dışlayıcı inançlar, varoluşsal tehditler ve komplolar, son olarak da kıyamete ilişkin fanteziler.

Hükümet ve Demokrasi Karşıtı Pratikler ve Fikirler

Aşırı sağcı fikirler, temel itibarıyla, dünya çapında demokratik pratiği destekleyen normlar, değerler ve inançlarla ters düşmekle beraber özgür ve adil seçim, denge denetleme mekanizmalarını, bireysel özgürlüklerin güvenliğini, hukukun üstünlüğünü, basın, din, konuşma ve toplantı özgürlükleri gibi demokratik pratiği niteleyen unsurları tehdit etmektedir.[6] Aşırı sağcı hareketler,

6. Aşırılıkçı aşırı sağ ile radikal aşırı sağcı gruplar hakkındaki fark ile antidemokratik ve liberal olmayan idealler arasındaki ayrıma ilişkin ikna edici bir açıklama için aldığı *Far Right Today*'de yaptığı üzere Cas Mudde'un çeşitli analizlerine bakınız.

bahsi geçen temel özgürlüklerin bir veya daha fazlasının altını oymaya çabaladıkları, sözgelimi otoriteryanizmi teşvik ederek yöneticilerin seçilme biçimlerine karşı çıktıkları ya da göreve geldikten sonra yöneticiler üzerindeki sınırlamaları hafifletmeye çalıştıkları ve böylelikle de adaletsiz yönetimler karşısında halka sağlanan korumayı zayıflattıkları için bir tehdit teşkil etmektedir.[7]

Aşırı sağcı grup ile hareketlerden bazıları, dezenformasyon girişimleri, seçimlere müdahale, basın özgürlüğüne saldırı, anayasal güvence altındaki azınlık haklarını çiğneme ve siyasal amaçlarına ulaşmak adına şiddet ve teröre başvurma türünden aşırı eylemler yoluyla dünya çapında demokrasiyi akamete uğratmak için çabalamaktadırlar. Bazısı da otoriteryanizmi teşvik eden, seyahat hakkını baltalamaya çalışan, hakların kısıtlanması için uğraşan, eşitlik ve eşitlikçi özgürlük ilkelerine meydan okuyan ve de demokratik devletlerin işleyiş ve kurallarına müdahalelerde bulunan radikal eylemlerde bulunurlar. Aşırı sağın beyazları kapsayan etno-devletlerin oluşturulması, beyaz veya Avrupalı olmayanların sınır dışı edilmesi, geri gönderilmesi ve de etnik azınlıkların haklarının kısıtlanması gibi hedefleri genel anlamda demokratik olmayan sonuçlara yol açar.

Tarihsel olarak ana akım hükümetlerin aleyhinde çalışmalar yürütmüş olan aşırı sağ, son yıllarda yönetimi içeriden zayıflatmak yönünde taktik bir değişikliğe gitmiştir. Siyasi sistemin küçük çaplı ya da üçüncü tarafların ana akım siyaset içerisinde yer almalarına pek de imkân tanımadığı ABD'de, aşırı sağcı gruplar üyelerini Cumhuriyetçi platformlar içerisinde yer almaya teşvik edip göçmenlik karşıtı aşırı sağcı platformların ana akım siyasi gündem içerisinde yer bulabilmesi için çabaladılar.[8] Diğer yandan, Avrupa'da farklı bir yaklaşım benimseyen aşırı sağcı hareketler, seçimlere girdiler ve hemen hemen bütün Avrupa ülkelerinin parlamentolarında sandalye sahibi oldular. Daha

7. Plattner'in "Illiberal Democracy"de ifade edildiği gibi. Bilhassa Plattner'in s. 6-7'de yaptığı liberalizm ve demokrasi açıklamasına bakınız.

8. 17 Ekim 2018'de *NBC News*'te yayınlanan Anna Schecter imzalı "White Nationalist Leader Is Plotting to Take Over the GOP" (https://www.nbcnews.com/politics/immigration/white-nationalist-leader-plotting-take-over-gop-n920826) isimli metne bakınız.

da önemlisi, ana akımlaşma yönündeki strateji ve taktikler bütün dünyada daha etkili bir hale geldikçe, aşırı sağın gündem ve ideallerinin ana akım içerisinde yer edinmesini dayattılar. Yerleşik muhafazakâr siyasi partiler ise aşırı sağın cazibesine kapılan seçmenlerini ellerinde tutmak için mücadele ettiler. Bu durum, halkın bir zamanlar aşırı ucu temsil eden gruplar ile ana akım muhafazakâr sağ arasında ayrım yapmasını zorlaştırdı ve kafa karışıklığına yol açtı. Vatansever milisler, bağımsız vatandaş grupları, paramiliterler veya kıyamete hazırlık yapan gruplar şeklinde örgütlenen birtakım aşırı sağcı gruplar, hükümet ve otorite karşıtı olmalarının yanında ihtiyari bir şekilde kendilerini toplumdan soyutlayabilirler de. Donald Trump'ın seçimden zaferle çıkması, ana akım siyasi platformda yarışa giren bir adayın, mevcut hükümetin "bataklığı kurut" vaadinde kendisini olabildiğince açık bir şekilde dışa vuran hükümet ve elitler karşıtı argümanların cazibesinden istifade ederek nasıl da başarılı olabileceğini göstermektedir.

Özetleyecek olursak, aşırı sağ, yukarıda bahsi geçen antidemokratik ve bağnaz düşünce, inanç ve pratiklerin daha aşırı ve daha az aşırı olan versiyonlarını temsil eden gruplar ve bireylerden oluşan akışkan bir spektruma tekabül etmektedir. Aşırı sağcı bazı fikirler ana akımın içerisine sızmakla beraber ana akım siyasetçiler, uzmanlar ve de medya platformları da bu fikirleri destekliyor, doğruluyor ve bunlara meşruiyet kazandırıyor. Bunu aşırı sağcı ideolojinin tam kalbinde yer alan dışlayıcı ve insanlık dışı dilde çok açık bir şekilde görmekteyiz.

Dışlayıcı ve Gayri İnsani İdeolojiler

Aşırı sağcı ideolojiler hiyerarşik ve dışlayıcıdır. Irk, etnisite, milliyet, toplumsal cinsiyet, din ve cinselliğe dayalı açık bir üst ast hiyerarşisi kurarlar. Buna ırkçı, göçmen karşıtı, yerlici, milliyetçi, beyaz üstünlükçü, İslam karşıtı, Yahudi karşıtı ve de LGBTQ+ (lezbiyen, gey, biseksüel, transseksüel, kuir ve diğerleri) karşıtı inançlar da dahildir. Bunlar, en uç halinde, beyaz üstünlüğü, ataerki, Hıristiyan üstünlüğü ve zorunlu heteroseksüellik biçiminde ortaya çıkan şiddeti nesiller boyunca meşru kılan

bir yolla alt seviyede oldukları farz edilen insan topluluklarını gayri insani bir kategoride değerlendiren ideolojilerdir. Bu tür ideolojiler, egemen gruptan bireyleri, köleler, beyaz olmayanlar, kadınlar, Hıristiyan olmayanlar veya LGBTQ+ topluluğundan olanlar üzerinde bir üstünlük hissi ile donatmıştır.

Gayri insanileştirme bütün insan topluluklarını insanlık dışı ya da insandan daha aşağıda konumlandıran dil ve inançları ifade eder. Bazı varlık gruplarının, her ne kadar insan görünüşüne sahip olsalar da "esas dikkat edilmesi gereken yerde, görünen yanın altında, hiç de öyle olmadıkları" yollu bilinçdışı bir inanca dayanır.[9] Bu inançlar, bireylerin diğer insanları "tiksinti, korku, nefret ve küçümseme yönünde tepkiler uyandıran ve de genellikle temiz olmayan, yırtıcı hayvanlar veya av olarak görülen yaratıkların özünü taşıyan" hayvanlar gibi düşünmelerine zemin hazırlar.[10] Bu inanç, Nazilerin Yahudileri insandan aşağı (*Untermenschen*) sınıflandırmaları örneğinde görüleceği üzere kimi zaman açık bir şekilde ifade edilmiş de olsa, genellikle fare, kurt, hamamböceği, haşarat ve yılan gibi hayvanlara çağrışım yapacak metaforların kullanıldığı ya da bu hayvanları çağrıştıracak şekilde göçmen istilası, akını, sürüsü veya bu göçmenlerin "iğrenç" ülkelerden geldikleri veya her tarafa yayıldıkları türünden referanslara sahip bir dille dışa vurulur. Yanı sıra, belirli bölgelerden ve ülkelerden gelen göçmenleri tecavüzcü ya da suçlu olmakla aynı kefeye koyan veyahut Müslümanları ya da İslam'ı Avrupa veya Batı medeniyetine varoluşsal bir tehdit olarak konumlandıran bir dille de karşımıza çıkmaktadır.

Her ne kadar gayri insanilik aşırı sağcı ideolojilerin kurucu yönlerinden biri olarak zikredilse de, felsefeci Kate Manne'in mizojini analizinde ileri sürdüğü karşı savın hakkını da teslim etmek gerek. Manne'e göre, insanların birbirlerine karşı sergileyebilecekleri vahşice kötü muamele çeşitleri yalnızca gayri insanilik ile izah edilebilecek bir şey değildir. Bunun yerine, "tarihsel olarak statükoya tehdit olarak algılanan madun gruplara karşı uygulanan kötü muamelenin açıklanması için gayri

9. D. Smith, *Less Than Human*, 5.
10. D. Smith, 264.

insanilik türünden özel psikolojik anlatılara genellikle ihtiyaç olmadığını" iddia eder. Daha doğrusu, bu gruplara karşı korkunç boyutlarda uygulanabilecek şiddete rağmen, "yine de insanlar hunharca aşağıladıkları ve gayri insani muamelede bulundukları varlıkların hem cinsleri olduklarını bütünüyle ayırt ediyor olabilirler", Manne, baskın grupların kendilerinin hakkı olduğunu düşündükleri iş ve pozisyonların, sosyal statü açısından kendilerinden aşağıda olduğunu varsaydıkları bireyler tarafından ele geçirilerek onlardan üstün hale gelmeleri anlamına gelen hak mağduriyeti kavramının bu noktada daha açıklayıcı bir niteliğe sahip olduğunu ileri sürmektedir.[11]

İster gayri insaniliğe isterse de mağduriyete dayansın, ABD'deki beyaz üstünlükçülüğü tek başına olmasa da dışlayıcı ideolojinin en başta gelen biçimi olmuş, bu sebeple de bilhassa Amerikan aşırı sağının anlaşılmasında asli derecede önemlidir. Başlangıçta köleliğin savunulması amacı taşıyan ancak günün sonunda Afroamerikalıların eşitliği karşısında bir muhalefette sabitlenen ırkçı düşünceler, 1830'larda tam teşekküllü bir ideolojinin etrafında tek vücut haline geldi.[12] Beyazların Tanrı tarafından seçilmiş insanlar olduklarına inanan Hıristiyan kimlik grupları, Aryan Kardeşliği gibi beyaz üstünlükçü hapishane çeteleri, denizaşırı ideolojilerden ilham alan neo-Naziler ve ırkçı dazlaklar gibi gruplar da dahil olmak üzere zaman içerisinde beyaz üstünlüğünün benzersiz Amerikan varyasyonları ortaya çıktı. 2010'lara gelindiğinde ise beyaz üstünlükçü sahnede yapılan en son Amerikan icadı alternatif sağ (*alt right/alt lite*) oldu.[13]

O halde, bütün aşırı sağ ideolojik inançlar, bazı grupların diğerleri üzerindeki hâkimiyet ve üstünlüğünü önceleyen ve bunu korumaya çalışan dışlayıcı, hiyerarşik ve gayri insani idealleri paylaşırlar. Modern aşırı sağcı gruplar, doğrudan benimsemek yerine dışlayıcı inançları işaret eden imalı ya da şifreli bir dil kullanmayı tercih edeceklerdir. Sözgelimi, hızla büyüyen Kimlikçi hareket beyazlık hakkında konuştuğu zaman "Avrupa mirası"

11. Manne, *Down Girl*, 156-57, 168.
12. Pitcavage, *Surveying the Landscape*, 3.
13. Pitcavage'in bu gruplara ilişkin tartışmasının bütününe bakınız.

veya "Avrupalı soyluluğu" türünden örtmece ifadeler kullanır. Aşırı sağın yegâne giriş noktası ırkçı ve beyaz üstünlükçü düşünceler değildir. Kürtaj karşıtı aşırılık yanlıları gibi aşırı sağcı grupların odaklandığı diğer konular da kısmen de olsa çevrimiçi alanlardaki gruplar arasındaki kayda değer örtüşme sayesinde beyaz üstünlükçü aşırılıkçılığa kapı aralayabilirler. Sözgelimi, istemsiz bekârlar ve erkek hakları grupları –genellikle alanlarda manosfer olarak anılır– ırkçı ve beyaz üstünlükçü ideolojilerle de örtüşebilen kadın düşmanı (mizojinik) inançları benimserler. Örneğin, Andrew Anglin adındaki bir neo-Nazi 2019 yılının sonbaharında Erkek Üstünlüğü Araştırma Enstitüsü'nün kadın kurucusuna ait bir fotoğrafın altına yaptığı yorumda kendisinden "Elliot Rodger'in manevi halefi" olarak bahsetti.[14] Rodger, istemsiz bekâr olarak radikalleştikten sonra California'ya bağlı Isla Vita'daki saldırıda altı kişiyi katleden tetikçinin adıdır. Rodger, başlangıçta akıl sağlığı ve kişilik sorunları sebebiyle kendisini reddettiği için kadınlara ve flört etmede daha başarılı olan erkeklere öfkeyle saldıran dışlanmış birisi olarak nitelendirildi.[15] Ne var ki 2018 yılında Florida'daki yoga stüdyosundaki silahlı saldırı gibi istemsiz bekârlar kaynaklı diğer kitlesel şiddet vakaları ile birlikte kısmen Rodger'dan esinlenerek Toronto'da düzenlenen ve on kişinin ölümüyle sonuçlanan minibüs saldırısından sonra Rodger'ın manifestosunun yakından incelenmesi sonucunda, sahip olduğu kadın düşmanı görüşlerin ırkçı ve beyaz üstünlükçü inancıyla güçlü bir şekilde iç içe geçtiği ortaya çıktı. Bir neonaazi'nin kendisine ait önde gelen aşırı sağcı internet sitesinde Rodger'dan övgüyle söz etmesi de yine kadın

14. Erkek Egemenliği Araştırma Enstitüsü tarafından 3 Ekim 2019'da yayımlanan "Neo-Nazi Website Attacks Female Founder of Institute for Research on Male Supremacism" başlıklı basın açıklamasına bakınız: https://www.malesupremacism.org/2019/10/03/neo-nazi-website-attacks-female-founder-of-institute-for-research-on-male-supremacism/.

15. Hailey Branson-Potts ve Richard Winton'ın 26 Nisan 2018'de *LA Times*'ta yayımlanan "How Elliot Rodger Went from Misfit Mass Murderer to 'Saint' for Group of Misogynists – and Suspected Toronto Killer" başlıklı yazısı: https://www.latimes.com/local/lanow/la-me-ln-elliot-rodger-incel-20180426-story.html. 48 numaralı dipnotta da belirtildiği üzere, Erin Miller'a da ayrıca Elliot Rodger vakası analizi için minnettarım.

düşmanı istemsiz bekârlar hareketleri ile aşırı sağ arasındaki örtüşmenin örneklerinden bir diğeridir. Bu durum, örneğin istemsiz bekârlar gibi, aşırı sağ spektrumunun bir bölümünde bulunan grupların spektrumun geri kalan bölümleri için de giriş noktası rolü oynayabilecekleri bir potansiyele sahip oldukları görüşünü güçlendirir.

Göç ve demografik değişim meseleleri dışlayıcı ideolojiler için ortak odak noktalarıdır. Avrupa ve ABD'deki yerli ve beyaz popülasyon yaşlandığı için çoğunluk olmaktan çıkarken, beyaz olmayan, göçmen kökenli nüfusun sayısı ise artmaktadır. 2045 yılı itibarıyla ABD'deki beyaz nüfusun azınlık haline geleceği tahmin edilmektedir.[16] Bu türden indeksler aşırı sağcı gruplar tarafından, beyaz kimliği ve bu kimliğin muhafaza edilmesi ve savunulması gerekliliği konuları etrafında takipçilerini seferber etmek amacıyla kullanılmaktadır. Şüphesiz bunun en açık örneği de büyük bir yer değişikliği [*great replacement*] konulu komplocu anlatıda görülmektedir.

Varoluşsal Demografik Tehditler ve Distopik Komplo Teorileri

Aşırı sağ yalnızca dışlayıcı ve insanlık dışı ideolojileri ifade etmekle kalmayıp bu ideolojileri beyazlar, erkekler, Avrupalılar, Amerikalılar, Hıristiyanlar gibi hâkim gruplara yönelik varoluşsal bir tehdit çerçevesinin içerisine de yerleştirir. Varoluşsal tehdit anlayışı, ülkeyi, anavatanı veyahut hâkim kesimi göçten ya da demografik değişimden savunma veya koruma ihtiyacı yönündeki ifadelerin yer aldığı bir dil aracılığıyla kendisini dışa vurur. Aşırı sağcı aşırılıkçılar birbirleriyle örtüşen ve en sık yineledikleri şu üç distopik fantezi teorisine inanırlar: kü-

16. Alba ve Barbosa, "Room at the Top?"; William Frey, "The US Will Become 'Minority White' in 2045, Census Projects: Youthful Minorities Are the Engine of Economic Growth", The Avenue (blog), *Brookings*, 14 Mart 2018, https://www.brookings.edu/blog/the-avenue/2018/03/14/the-us-will-become-minority-white-in-2045-census-projects/; Avrupa'daki demografik değişim hakkındaki istatistikler için bkz. "People in the EU—Statistics on Demographic Changes", *Eurostat*, son güncelleme: 18 Kasım 2019, https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php/PeopleintheEU-statisticsondemographicchanges.

resel olarak kullanılan "büyük yer değişikliği," ağırlıklı olarak ABD'de kullanılan "beyaz soykırımı" ve çoğunlukla Avrupa'da kullanılan "Avrabiya" (*Eurabia*). Düşüş, bozulma ve kaosla dolu bir gelecek hayal ettikleri için distopiklerdir. Bu teorilerin üçü de beyaz vatandaşları, Hıristiyanları, Amerikalıları ya da Avrupalıları yok edecek ya da onların yerine geçecek göçmenler, Müslümanlar ya da Yahudilere karşı beyazlığın korunması ve savunulması gerekliliğine dikkat çekmektedir. Bu fanteziler, bir yandan beyazların mağdur edildiği anlayışına dayanırken bir yandan da kutsal ulusal mekânı, bölgeyi ve vatan toprağını yeniden ihya etmek adına onu korumak, savunmak ve kahramanca eylemlerde bulunmak adına sık sık yapılan duygusal çağrılarla da bağlantılıdır.

"Büyük yer değişikliği" demografik değişim konusunda günümüz aşırı sağının önde gelen komplo teorisi durumundadır. Bu teori, beyaz, Hıristiyan, Avrupalı nüfuslar ile beyaz ve Hıristiyan olmayanlar arasında yer değişikliği yapmak üzere ulusal ve küresel elitler tarafından yönetilen kasıtlı ve küresel bir planın devrede olduğunu ileri sürmektedir.[17] Büyük yer değişikliği terimi, Fransız akademisyen Renaud Camus tarafından 2011 yılında kullanıma sokuldu ve yıllardır bambaşka yollardan dışa vurulan fikirler açısından bundan böyle tek ve kapsayıcı bir çerçeve sağlayan bu teori çok kısa bir süre içerisinde beyaz üstünlükçüler tarafından küresel boyutta benimsendi. Camus *La Grande Replacement*'i yazmadan on yıllar önce, Lane adındaki Amerikalı bir neo-Nazi göç, kürtaj ve beyazlara karşı uygulanan şiddet sebebiyle beyaz popülasyonun demografik olarak neslinin tükenmesi anlamına gelen "beyaz soykırımı" nosyonuna popülerlik kazandırmıştı. Lane'in [orijinali 14 kelimeden oluşan] "İnsanlarımızın varlığını ve de beyaz çocukların geleceğini korumalıyız" şeklindeki meşhur "14 Kelime"lik cümlesi, soykırım karşısında beyazların savunulması yönünde yapılan bir çağrıydı[18] ve bu ifade, hatta yalnızca on dört sayısı

17. Bu bölümde, J.Davey ile Ebner'in *The Great Replacement*'da yürüttükleri Büyük Yer Değişikliği teorisi ile bu teorinin öncülleri niteliğindeki "beyaz soykırımı" ve "Avrabiya" hakkındaki kapsamlı tartışmalardan yararlanılmıştır.
18. Bakınız Michael, "David Lane".

(alfabenin sekizinci sayısı olan "H" harfinin "HH" ya da Heil Hitler şeklinde yan yana gelerek seksen sekiz sayısını oluşturacak şekilde), sıklıkla seksen sekiz ile birlikte kullanılarak beyaz üstünlükçülerin ve pan-Aryanların küresel sloganı haline geldi. "Büyük yer değişikliği" teorisi Amerika örneğinde, antisemitizm destekli bir niteliğe sahip olmakla beraber Yahudi elitlerinden oluşan uluslararası örgütlü grupların çok-kültürlü bir toplum yaratmak adına sarf ettikleri kasıtlı çaba ile göçü hesaplı kitaplı bir şekilde finanse ettiklerini ya da desteklediklerini ileri süren daha geniş bir komplo teorisiyle de ilişkilidir.

Lane'in ABD'deki beyaz soykırımına ilişkin antisemitik komplo teorilerini yaymakla meşgul olduğu sıralarda, Avrupa'da da paralel bir demografik yer değişikliği teorisi ortaya çıkmaktaydı. İngiliz yazar Bat Ye'or tarafından icat edilen ve 2005 yılında yayımlanan kitaba da adını veren *Eurabia* (Avrabiya) kavramı Müslümanların Hilafet topraklarını genişletmek amacıyla göç ve yüksek doğum oranları yoluyla beyaz Avrupalıların yerine geçmek amacıyla incelikli bir çaba içerisinde olduklarını ifade etmektedir. Ye'or'a göre, bunun sonucunda, beyaz Avrupalıları İslam'a geçmeye veya onları itaatkâr rollere teslim olmaya zorlayacak, şeriat kanunlarıyla yönetilen ve İslam'ın kontrolü altında olan bölgesel bir alan ortaya çıkacaktır.[19] Avrabiya kavramının nihai sonucu beyaz, Hıristiyan bir medeniyetten İslami bir medeniyete dönüştürülen bir Avrupa'dır.[20] Şiddet yanlısı aşırılıkçılar için şüphesiz motive edici bir kavram olan Avrabiya kavramı hakkındaki en dikkat çekici tartışmayı 2011 yılında Oslo'da düzenlenen saldırıyla çoğu çocuk yetmiş yedi kişi katleden Norveçli teröristin manifestosunda görebiliriz. Bununla birlikte, Almanya'daki Alternative für Deutschland (Almanya için Alternatif) partisi de, 2019 yılındaki tanıtım kampanyasında sarıklı bir adam tarafından çıplak beyaz bir kadının dişlerinin ve ağzının incelenmesini tasvir eden Jean-Léon Gérôme'a ait

19. Ye'Or imzalı *EurAbia* çalışmasına bakınız. Ayrıca, Rubenstein'in Ye'Or'un 2010 tarihli *Europe, Globalization and the Coming Universal Caliphate* kitap çalışmasını değerlendiği "Bar Ye'Or" başlıklı inceleme yazısına da bakabilirsiniz.
20. J. Davey ve Ebner, *The Great Replacement*, 7-8.

1866 tarihli *Köle Pazarı* isimli tabloyu kullanarak bu kavrama başvurmuştur. Bilbord boyutunda bir posterde sergilenen *Köle Pazarı* isimli tablo, seçmenlerin tarihten ders almaları ve "Avrupa'nın Avrabiya'ya dönüşmemesi için" AfD'ye oy vermeleri yönünde çağrıda bulunan metinlerle kaplanmıştı.[21]

Büyük yer değişikliği, Avrabiya, beyaz soykırımı teorilerinin hepsi demografik bir tehditle karşı karşıya olduklarını düşünen küresel aşırı sağda ortak bir misyon duygusunun canlanmasına ön ayak oldular. Diğer yandan son yıllarda yaşanan gelişmeler, yer değişikliği ve soykırımcı komplo teorilerini teyit edecek cinsten demografik değişimlerle karşı karşıya olduğumuz yönündedir. ABD'deki beyazların, birkaç on yıl içerisinde, birden fazla etnik gruptan birine dönüşecekleri (etnik çoğunluğu olmayan bir ulustaki en büyük grup) belgeleriyle açıklanmıştır. Ulusal siyasi liderler, devamlı olarak bu demografik gerçekliği, beyaz üstünlükçülerin korku ve paniğini güçlendirecek ve meşrulaştıracak bir tehdit ve problem olarak ifade etmektedirler. Matthew Heimbach adındaki neonaazi yakın zaman önce gazeteci Vegas Tenold ile görüşmede bunu şöyle özetlemiştir:

> Bu ülkedeki doğumların büyük çoğunluğu Avrupa Amerikalılardan oluşmuyor. Göçü bütünüyle yasaklasanız da bu tabloyu değiştirmenin bir yolu yok. Beyazlar yirmi beş yıl içerisinde azınlık haline gelecekler. İnsanlar bunu görmeye başladılar, daha da önemlisi bu artık hissedilir bir şey haline geldi. Hiç kimse azınlık olmayı istemez. Zira azınlık olmak berbat bir şey. Siyahlara nasıl muamele ettiğimize bir bakın. Sakın ola bize daha iyi davranacaklarını düşünmeyin. Artık herkes neden ırka dayalı bir şekilde düşünmemiz gerektiğini anlamaya başladı.[22]

Büyük yer değişikliği ve "14 Kelime" türünden komplo teorileri, varoluşsal bir tehdit korkusu, ihanet hissi ve sorumlu tutulan elitlere karşı güçlü bir tepkiyle birlikte ihanet, öfke, hınç

21. Catherine Hickley, "US Museum Criticises Use of Gérôme's *Slave Market* in German Right-Wing Campaign", *Art Newspaper*, 30 Nisan 2019: https://www.theartnewspaper.com/news/us-museum-protests-use-of-gerome-s-slave-market-in-german-right-wing-campaign

22. Tenold, *Everything You Love*, 166-67.

ve nefreti teşvik etmek amacıyla kullanılır. Ancak varoluşsal tehdit ve distopik fanteziler ayrıca bütünlük, ortak bir amaç ve anlam için çağrıda bulunmak için de kullanılabilir. Aidiyet ve kardeşlik duygularının yanı sıra, halkını müstakbel tehlikelerden korumak amacıyla bir kişinin kahramanca bir eylem olarak görülen bir şeye katılma imkânını da sağlar. Bu teoriler, bir nostalji anlayışı (daha doğrusu hiçbir zaman var olmayan bir geçmişe dayanan sahte bir nostalji) ile daha iyi bir gelecek, aziz anavatanın restorasyonu ve adaletin tesisi konusunda çağrıda bulunan ütopyacı arzulara dayanırlar. Yalnızca öfke ve hınçtan oluşmayan aynı zamanda aidiyet, ortak bir amaç ve anlam gibi arzuları da kapsayan, bir diğer deyişle hem olumlu hem de olumsuz duygulardan oluşan bu kombinasyon, karşımıza aşırı sağcı aşırılıkçılığa yönelik katılım ve radikalleşme konusunda son derece önemli bir bağıntı olarak çıkmaktadır.

Birbiriyle örtüşen büyük yer değişikliği, beyaz soykırımı ve Avrabiya fantezileri, hem bir aciliyet duygusu yaratır hem de harekete geçme yönünde beyazlara bir çağrıda bulunur. Bu fantezilerin her biri aşırı sağcı radikaller tarafından gerçekleştirilen kitlesel terör eylemlerine de hanidir esin kaynağı sağlamaktadır.[23] 2011 yılında Norveç'te düzenlediği saldırıyla yetmiş yedi kişinin ölümünden sorumlu olan terörist, Avrabiya kavramına güçlü atıflarda bulunan bir manifesto yazmıştı.[24] 2019 yılında iki Christchurch camiinde ibadet eden elli bir Müslüman'ı vurduğu iddia edilen tetikçi, eylemlerini büyük yer değişikliği teorisine dayandırarak meşrulaştırdı. El Paso Walmart'ta yirmi iki kişiyi katlettiği ileri sürülen Teksaslı bir adam, bu saldırıdan önce Christchurch saldırılarına aleni bir şekilde atıf yapan ve "Teksas'ın Hispanik işgali altında olduğundan"[25] bahseden online bir

23. Gazeteciler ile akademisyenlere yapılan çağrıya uyarak, teröristlerin kötü şöhretine katkıda bulunmamak adına, bundan sonraki kısımlarda teröristler ile saldırganların isimlerini anmaktan kaçınacağım. Ayrıca, kanıt niteliğindeki video kayıtları ve itirafların söz konusu olduğu vakalarda bile, dava sürecinin devam ettiği durumlar için "iddiaya göre" ifadesini kullanıyorum.

24. J. Davey ile Ebner imzalı *The Great Replacement* metnindeki tartışmanın yanı sıra, Fekete'nin "Muslim Conspiracy Theory" başlıklı çalışmasına da bakınız.

25. Yasmeen Abutaleb, "What's Inside the Hate-Filled Manifesto Linked to the

belge yayınladı. 2018 yılında Pittsburgh sinagoguna düzenlenen ve on üç kişinin ölümüyle sonuçlanan saldırıyı gerçekleştirdiği ileri sürülen terörist ise beyazları yok edecek çok kültürlü bir toplum yaratmak amacıyla Yahudilerin mültecilerin yeniden yerleştirilmesini organize ettiklerini ileri süren beyaz soykırımı teorileri tarafından harekete geçirildi. Bununla birlikte, beyaz soykırımı, Avrabiya ve büyük yer değişikliğine ilişkin kapsayıcı teori, ulus ötesi ilham ve de küresel aşırı sağ açısından ortak bir misyon duygusunun gelişmesine katkı sundu.

Bahsi geçen komplo teorileri on yıllardır beyaz üstünlükçü inançların merkezinde yer alan fikirleri temsil etmektedir. Etnik ve ırksal azınlıklarla birlikte göçmenleri, küresel elitin manipülasyonu ve kasıtlı yönetimiyle birlikte toplumda bir bozulmaya yol açtıkları konusunda suçlamaktadır.[26] Ancak geride kalan birkaç yıl içerisinde küresel beyaz üstünlükçülük tarihinin en önemli değişimini yaşadı. Aşırı sağ fantezi alanından gerçeklik alanına doğru bir geçiş gerçekleştirdi. Komplolar, günümüzde yalnızca aşırı sağcı fikirleri çerçeveleyen önemsiz hikâyeler olmanın aksine şiddet eylemlerini motive etmektedirler. ABD Kongresi huzurunda Beyaz milliyetçi terörizm üzerine 2019 yılının Eylül ayında tanıklık yapmadan önce isimsiz bir hesaptan gelen "Beyaz soykırımı bir teori değildir" mesajının ardından "Amerika'nın beyaz nüfusuna ve dünya çapındaki Avrupa kökenlilere karşı soykırımda" ABD'nin sponsorluğunda benim de bu suça iştirak ettiğim yazıldı. Beyaz soykırımı, sayısı giderek artan buna benzer kişiler için artık bir fantezi ya da bir teori olmaktan çıkıp derin bir inanca dönüşmüş durumdadır. Demografik yer değişikliği hakkında çoğu zaman marjinal komplo teorileri ve kıyamet kültü fantezileri şeklinde işe yaramaz addedilen şeyler şimdilerde küresel çapta aşırı sağ arasında bağlantı sağlayan ve bireyleri şiddet içeren terör eylemlerine katılmaya teşvik eden inançlar haline geldi. Bu dönüşüm, aşırılık yanlısı şiddeti

---

Alleged El Paso Shooter", *Washington Post*, 4 Ağustos 2019, https://www.washingtonpost.com/politics/2019/08/04/whats-inside-hate-filled-manifesto-linked-el-paso-shooter/

26. Bakınız J. Davey ile Ebner, *The Great Replacement*.

tetikleyen spesifik bir ilke olarak aşırı sağın kazandığı ivme sayesinde gerçekleşti.

İvme, İstikrarsızlaştırma ve Kıyamet Fantezileri

Bir önceki bölümde belirtildiği üzere, aşırı sağ, etnik ve ırksal farklılıkların hiyerarşisini kuran, böylelikle de beyazları demografik değişime dayanan varoluşsal bir tehditle karşı karşıya bırakan gayri insani ve dışlayıcı ideolojilere dayanmaktadır. Bu mantığa göre, Batı medeniyetinin yerini İslami bir medeniyetin alması, şeriat hukukunun uygulanması ve beyaz popülasyonun tamamının beyaz veya Hıristiyan olmayan göçmenlerin soykırımına uğraması kaçınılmaz sonuç olacaktır. Aşırı sağın en aşırı ucu, bu süreci tersine çevirebilecek yegâne yolun yeni bir dünya düzeni ve restore edilmiş bir beyaz medeniyetinin yeniden doğuşuyla sonuçlanacak kıyametvari bir ırk savaşı olduğuna inanıyor.[27] Bu, Halifeliği yeniden tesis etme çabası içerisinde olan İslamcı aşırılıkçıların ideolojisiyle son derece benzer bir ideolojidir. Bu anlamda, İslamcı aşırılıkçılarla aşırı sağcı radikaller benzer bir kıyametvari vizyonu paylaşmakla beraber, nihai sona ulaşma sürecini hızlandırmak amacıyla şiddet içeren aynı türden terör stratejilerini kullanmaktadırlar. Bu durum, bilhassa intikamdan kaynaklanan terör eylemleri veyahut "öteki tarafın" gerçekleştirdiği terör eylemlerine karşılık vermek gibi karşılıklı radikalleşme veya kümülatif aşırılık olarak bilinen şeyle alakalıdır.[28] Söz gelimi, İslamcı aşırılıkçılar tarafından Sri Lanka'daki kiliselere düzenlenen paskalya saldırıları, birkaç hafta önce Christchurch'te gerçekleştirilen cami saldırılarına doğrudan bir yanıt niteliğindeydi.

En aşırı uçta, aşırı sağcı radikaller yalnızca korkunç bir kıyametin yaklaşmakta olduğuna inanmakla kalmaz, ayrıca yeniden doğuş merhalesine ulaşmanın en iyi ve en hızlı yolunun da sosyal istikrarın bütünüyle altını oymanın yegâne yolu olan

27. Julia Ebner'e, ABD Dışişleri Bakanlığı'nda verdiği 22 Temmuz 2019 tarihli derste ivme kavramını dile getirdiği için minnettarım; ayrıca J. Davey ve Ebner'in imzalı *The Great Replacement* ile Ebner'in *Rage* kitaplarına bakınız.
28. Busher ve Macklin, "Interpreting 'Cumulative Extremism' ".

kutuplaşma ve toplumsal uyuşmazlığı hızlandırarak kıyamete ve nihai yeni dünyaya gidecek sürece ivme kazandırmaktan geçtiğini ileri sürerler.[29] Şiddet, bu yaklaşım açısından kurucu bir niteliğe sahiptir zira şiddet içeren eylemler kısa süre içerisinde toplumsal panik yaratır, taklitçi aktörlere esin kaynağı olur ve de etkilenen grupları karşılıklı veya intikam amaçları terör saldırıları gerçekleştirmeleri yönünde teşvik eder. Tam da bu yüzden, şiddet içeren her terör saldırısı kahramanca bulunur, küresel dava adına övgüye mazhar bulunur ve beyaz üstünlükçüleri ahir zamandaki yıkıma ve peşi sıra gerçekleştirilecek olan yeni bir beyaz medeniyeti restorasyonuna bir adım daha yaklaştırdığı düşünülür. İvme kazanma ilkesi, şiddet içeren aşırı sağcı terör eylemlerini motive eden son derece önemli bir unsurdur.

İvme kazanmak yalnızca aşırı sağa özgü bir şey değildir. Siyasi yelpazedeki kimi uç grup ve filozoflar da yürürlükteki ekonomik ve siyasal sistemlerin çöküşünü hızlandırmak ve yeni bir sistem yaratmayı amaçladıkları için ivmeci olarak nitelendirilebilirler. İvmecileri birleştiren şey küresel boyuttaki ekonomik, teknolojik, siyasal, çevresel ve demografik değişimlerin insanların refahı üzerindeki feci etkilerinin yanı sıra, bu değişimlerin birilerinin kontrol edebileceğinden daha hızlı bir şekilde gerçekleşmekte olduğu duygusudur. Bu değişimler, iddia edildiği üzere etkili bir şekilde yönlendirilemediği için daha stratejik olan yol, siyasal ve ekonomik sistemlerin kaçınılmaz çöküşüne ivme kazandırıp yeni bir başlangıç yapmaktır.[30] Beyaz üstünlükçü aşırılıkçı ideoloji ile ivmeciliğin kıyamet fantezisi bileşeni, hayatta kalmacı ve kıyamete hazırlanan aşırılıkçı grupların inançlarının yanı sıra, mahşer günü kültü ve İslamcılık tarafından harekete geçirilen aşırılıkçılıkla da örtüşmektedir.

29. Bakınız, ADL, "White Supremacists Embrace Acceleration".

30. İvmecilik kavramı ile kavramın aşırı sağın içinde ve dışındaki dışavurumları hakkındaki süregelen tartışmaları ve de fenomene ilişkin bu kitapta tanımlamam hakkında birkaç tur geri bildirimde bulunmak da dahil olmak üzere Brian Hughes'a minnettarım. Aşırı sağcı ivmecilik ile muhtelif tekrarlarının kökenlerini açımlayacak yeterli alan yoktu; fakat Hughes "Pine Tree Twitter" başlıklı yazısında bu tartışmaları kapsamlı bir şekilde ele almıştır.

Her ne kadar ivmecilik aşırı sağa özgü bir şey olmasa da, şiddet yanlısı aşırı sağcıların bunu bir strateji olarak benimsemeleri yakın zamanda gerçekleşen bir şeydir ve bu da kıyametvari fantezi alanından doğrudan eyleme doğru büyük bir geçişi yansıtmaktadır. Almanya'da Revolution Chemnitz grubunun sekiz üyesi terörist sağcı bir örgüt kurdukları suçlamasıyla 2019 sonbaharından bu yana yargılanmaktadırlar.[31] Grubun 2 Ekim 2018'de "isyan benzeri bir iç savaş" başlatma planı vardı ve sanıklardan beşinin birkaç yabancı uyrukluya saldırı düzenlemek amacıyla cam şişeler, ağırlıklı mafsal eldivenler ve elektroşok cihazlarıyla 2018 yılının eylül ayında Chemnitz'de prova aldıkları iddia edildi.[32] Benzer yaklaşımlar, 2015'ten bu yana ABD'de faaliyette olan ve en son beş katliamdan da sorumlu olan Atomwaffen adındaki neo-Nazi terörist grupta da açıkça görülmektedir.[33] Atomwaffen, James Mason adındaki bir neo-Nazinin, lidersiz terörist hücreler ve "sistem"e karşı gerilla savaşına davet ettiği *Siege* isimli kitabında serimlenen bir dizi stratejiyi takip etmektedir. Bu grup, beyaz devrimci hedeflere ulaşmak için şiddet adına en başta gelen strateji olarak alenen çağrıda bulunmaktadır.[34] Benzer temalar, Base isimli beyaz üstünlükçü grubun beyaz olmayanlar ve ABD hükümetine karşı "şiddet içeren bir isyan"a öncülük etmek için hazırlanan planlarında da göze çarpmaktadır. Bu grubun birkaç üyesi,

31. Agence France-Presse Berlin, "Neo-Nazi 'Terrorist Cell' on Trial over Alleged Berlin Attack Plot", *Guardian*, 30 Eylül 2019, https://www.theguardian.com/world/2019/sep/30/neo-nazi-terrorist-cell-revolution-chemnitz-trial-germany.

32. "Chemnitz Neo-Nazi Group in Court over Germany Attack Plot", *Deutsche Well*, 30 Eylül 2019, https://www.dw.com/en/chemnitz-neo-nazi-group-in-court-over-germany-attack-plot/a-50636603. Ayrıca bakınız, *Deutsche Welle*, 25 Haziran 2019'da, "Revolution Chemnitz: Right-Wing Group Charged with Terrorism", https://www.dw.com/en/revolution-chemnitz-right-wing-group-charged-with-terrorism/a-49352436.

33. Atomwaffen'in en son katlettiği beş kişi hakkında genel hatlarıyla bilgi edinmek için Ari Shapiro'nun National Public Radio'dan Joanna Mendelsohn'la 6 Mart 2018'de yaptığı röportajı dinleyebilirsiniz: https://www.npr.org/transcripts/590292705.

34. Ware, *Siege*, Hatewatch'ın *SPLC* tarafından 22 Şubat 2018'de yayımlanan "Atomwaffen and the SIEGE Parallax: How One Neo-Nazi's Life's Work Is Fueling a Younger Generation", yazısından alıntılanmıştır.

Ocak 2020'de Vali Ralph Shearer Northam'ın aşırılıkçı şiddete dayanarak olağanüstü hal ilan etmesine yol açan silah taşıma hakkı yanlıları tarafından düzenlenen mitingden hemen önce tutuklandı.[35]

Özetleyecek olursak beyaz üstünlükçü aşırılıkçılık, beyaz uygarlığına yönelik demografik değişim ve göç kaynaklı varoluşsal bir tehdit karşısında bir çözüm yolu ve zorunlu bir yanıt olarak şiddete dayanan, aşırı ve şiddet içeren ideolojik inançları esas alan küresel bir ideolojidir. Yeniden doğuş ve yenilenme ufkuna dahil edilebilmeleri için bireylerin kıyametvari bir çözüm teorisine bütünüyle inanmaları gerekmez. Gerçekten de hem geleneksel geçmişe yönelik bir nostalji anlayışı hem de geleceğe dair ütopyacı fantezileri bünyesinde barındıran restorasyon ve yenilenme dili, bir dizi popülist milliyetçi ve aşırı sağcı hareketin kilit unsuru haline gelmiştir. Müstakbel bir iç savaşa ilişkin hem muhafazakârlar hem de aşırı sağcılar tarafından periyodik bir şekilde dolaşıma sokulan bir dil, aynı türden duyguları ve kıyamet günü hissi uyandırmaktadır. Bu yollu hikâyeler, J. M. Berger'in "kriz anlatıları" olarak ifade ettiği, şiddete teşvik eden ve bir kişinin düşmanları karşısında kendi grubu ve kimliğini korumak amacıyla şiddete dayalı düşmanca eylemler yoluyla çözülebilecek tehlikeli gelişmeleri de tanımlamaktadır. Daha da önemlisi, kriz anlatılarının kaynağı yalnızca marjinlere değil, aynı zamanda bu günlerde seçilmiş siyasetçiler ve medya uzmanlarına dayanan "kesintisiz kriz anlatısı akışı"nda da görüleceği üzere ana akım kaynaklı da olabilmektedir.[36] Aşırılıkçı fikirler bu sayede ana akım tarafından pekiştirilip normalleştirilebilir.

35. Derek Hawkins ve Hannah Knowles, "Alleged Members of White Supremacy Group 'The Base' Charged with Plotting to Kill Antifa Couple", *Washington Post*, 18 Ocak 2020, https://www.washingtonpost.com/national-security/2020/01/18/the-base-white-supremacist-arrests/.

36. Alıntılar, J. M. Berger'in, Christchurch saldırılarının hemen ardından 25 Mart 2019'da National Public Radio'dan Fresh Air programının sunucusu Terri Gross ile yaptığı "Author Says New Zeland Massacre Points to a Global Resurgence of 'Extremism' " başlıklı yayına aittir. Röportaj linki için: https://www.npr.org/templates/transcript/transcript.php?storyId=706482037. Ayrıca, Berger'in *Extremism* çalışmasındaki aşırılıkçılık ve radikalleşme tartışmalarına bakınız.

İhtilaflı Tanımlamalar

Aşırı sağcı spektrumun temsil ettiği fikirler, inançlar ve pratikler hakkında her ne kadar geniş bir mutabakat söz konusu olsa da, yine de bu fenomeni hangi terimin daha iyi yansıttığı konusunda politika yapıcılar, akademisyenler ve medya arasında henüz bir uzlaşı sağlanabilmiş değildir. Şu an kullanımda olan terimlerden herhangi biri aşırı sağın benimsediği ideolojilerin, yapıların ve eylemlerin geniş yelpazesini yalnız başına yansıtamaz. Şu sıralar ABD'de aşırı sağ spektrumunun bir bölümünü ya da tamamını ifade etmek için aşırı sağ, sağ, radikal sağ, sağcı radikalizm, sağcı aşırılıkçılık, sağcı terörizm, beyaz egemenliği, beyaz üstünlükçülüğü, beyaz ayrılıkçılığı, neo-Nazizm, cihatçılıkla mücadele, kimlikçilik, ırk ve etnisite temelli aşırılıkçılık, yeni sağ ve alternatif sağ gibi terimler kullanılmaktadır. Aşırı sağın bir bölümü hükümet karşıtı, anti otoriter, egemen vatandaş, vatansever milisler ve paramiliter hareketleri de içermektedir. Komplo teorisyenleri, kıyamete hazırlananlar ve kıyamet günü inancı taşıyan gruplar ile istemsiz bekârlar, kürtaj karşıtları, Müslüman karşıtları ve göçmen karşıtları gibi "tek bir konuya yoğunlaşan" aşırılıkçı gruplar arasında bir örtüşme söz konusudur.[37]

FBI tartışmalı bir şekilde hem beyaz üstünlükçü grupları hem de daha önce çok fazla eleştiri aldıkları "siyah kimlik aşırılıkçılığı" kategorizasyonunu da kapsayan "ırksal temelli şiddet yanlısı aşırılıkçılık" adlandırmasını önerdi.[38] Ne var ki bu tanım, aşırılık yanlısı siyah ayrılıkçılar ile beyaz üstünlükçü gruplar arasında yanlış bir denklik kurduğu yönünde eleştiriler aldı. Birçok akademisyen, kurulacak bir denkliğin, her ikisi de mahşer günü için çaba sarf eden, Hilafet ve beyaz etno-devleti gibi kutsal coğrafyaların restorasyonunu önceleyen, toplumsal kaosa ivme kazandırmak, dünyayı nihai yıkımına doğru taşımak ve de restore edilmiş İslamcı ya da beyaz bir medeniyetin ve yeni

37. Bkz. Pitcavage, *Surveying the Landscape.*
38. Bkz. Byron Tau, "FBI Abandons Use of Term 'Black Identity Extremism' ", *Wall Street Journal*, 24 Temmuz 2019, https://www.wsj.com/articles/fbi-abandons-use-of-terms-black-identity-extremism-11563921355.

bir dünya düzeninde yeniden canlanmak adına kitlesel düzeyde şiddet saldırılarını bir tür zorunluluk olarak gören İslamcı ve beyaz üstünlükçü aşırılıkçılar arasında olmasının daha iyi olduğunu ileri sürmektedir.[39] ABD federal hükümetinin uluslararası ve yurtiçi terörizm arasında çektiği ayrım ise bu durumu daha da karmaşıklaştırıyor. Uluslararası terörizm kategorisi, ABD sınırları içerisinde yaşayan ancak küresel bir ideoloji etkisinde radikalleştiği anlaşılanlar için kullanılan "şiddet yanlısı yerli aşırılıkçılar"ı da kapsamaktadır. Öte yandan, mevcut durumda, "ırkçı önyargılar ve hükümet karşıtı fikirler gibi yurtiçi etkiler"e dayanan bir ideoloji tarafından harekete geçirilen bireyleri kapsayabilecek herhangi bir yurtiçi terörizm kategorisi bulmak ise mümkün değildir.[40] Bu başarısız bir ayrımdır; zira aşırı sağcı aşırılıkçılığın özellikle de bugünlerde küresel anlamda birbiriyle bağlantılı ve iç içe geçmiş bir niteliğe sahip olduğunu gösteren birçok yolun bireyler tarafından gözden kaçırılmasına yol açabilir. Beyaz üstünlükçü aşırılıkçılar harekete geçme konusunda yalnızca iç meselelerin etkisi altında kalmazlar; ayrıca büyük yer değişikliğinin birbirine bağlı ve küresel ideolojisi ile birlikte yeni bir beyaz medeniyetinin doğuşunu ve mevcut toplumun yıkımını hızlandıracak şiddet içeren eylemlerin gerekliliği tarafından da harekete geçirilirler.[41]

Benzer sebeplerden ötürü, "beyaz milliyetçiliği" terimi de beyaz üstünlükçü fikirlerin aşırılıkçı doğasını daha nötr bir terim olan "milliyetçilik" aracılığıyla sehven de olsa yumuşatırken, eşzamanlı olarak aşırı sağın birbiriyle işbirliği içerisinde olan gruplardan oluştuğunu ve birbirlerinden bir şeyler öğrendiklerini göstermek yerine bu grupları sadece yurtiçi odaklı hareketlermiş gibi göstererek aralarındaki küresel çaptaki ilişkiyi de

39. 18 Eylül 2019 tarihinde "Beyaz Milliyetçisi Terörizmle Yurtiçi ve Yurtdışı Mücadele" oturumunda kongre huzurunda vermiş olduğum "Statement" başlıklı konuşmaya bakınız.

40. McGarrity, "Statement".

41. Lecia Brooks, kongre huzurunda yapmış olduğu 4 Haziran 2019 tarihli "Testimony" başlıklı konuşmada ABD hükümetine ısrarla beyaz üstünlükçülüğü "küresel terörist tehdit" olarak kabul etmesi yönünde tavsiyelerde bulundu.

görünmez kılmaktadır.[42] Bununla birlikte, tanım konusundaki zorluklara dünyanın her yerinde karşılaşıyoruz. Diğer ülkeler de aşırı sağı kendine özgü yollardan tasvir ederek ulusaşırı ortak bir terimler dizisi oluşturmanın zora girmesine katkıda bulunmaktadır. Sözgelimi Almanya'da, eylemleriyle Alman anayasasına aykırı olan sağcı aşırılıkçılık ile eylemleri rahatsız edici olabilen fakat anayasal sınırlar içerisinde kabul edilen sağcı radikalizm türünden kategoriler arasında legal bir ayrım söz konusudur. Ayrıca aşırı sağın ve Yunanistan'daki Altın Şafak gibi neo-Nazi partilerin bile seçimle iş başına gelebildiği birkaç Avrupa ülkesi de bulunmaktadır. Bu türden küresel gelişmeler, ABD hükümeti yetkililerinin bilhassa uluslararası görüşmelerde başvurdukları terminolojinin daha da karmaşık bir hale gelmesine yol açmaktadır.

Aşırı Sağ Spektrumda Bulanıklık ve Çekişme

Birçok tanımsal komplikasyonu düşündüğümüzde, yukarıda tanımlanan dışlayıcı ideoloji ve gruplar yelpazesini işaret etme konusunda "aşırı sağ" teriminin bu anlamdaki en kapsayıcı ve kullanışlı terim olduğuna karar verdim. "Aşırı sağ" teriminden elimizdeki "en ehvenişer terim" olarak bahsetmekle birlikte terminoloji konusunda bir uzlaşının olamayacağını da kabul ediyorum. Bu kitap boyunca, akademisyenler, politika yapıcıları veya kanun yapıcılarının kullandıkları başka bir kategoriye atıfta bulunulmadıkça "aşırı sağ" terimini kullanacağım.[43] Bununla birlikte, aşırı sağ spektrumundaki belirli grup veya unsurlara

42. Özellikle Joan Donovan ve Jessie Daniels'ın Denise-Marie Ordway'in 22 Temmuz 2019'da *Journalist's Resource*'da yayımlanan "10 Tips for Covering White Supremacy and Far-Right Extremists", başlıklı metninde yürüttüğü tartışmaya bakınız: https://journalistsresource.org/tip-sheets/reporting/white-supremacy-alt-right-wing-tips/.

43. Bilim insanları, politika yapıcıları ve medyanın bu fenomenleri en iyi karşılayacak terimlerin hangileri olduğu konusunda aynı görüşte olmadıklarını kabul edip tartışmayı sonlandırmaları belki de en iyisi olacaktır. Nitekim tanımsal tartışmalarda çok fazla zaman harcamanın şiddet yanlısı aşırılıkçılığın önlenmesine yol açabilecek müdahalelere engel olabileceği yönünde argümanlar mevcuttur.

işaret ederken "beyaz üstünlükçü" ya da "hükümet karşıtı" gibi terimleri de kullanacağım. Sözgelimi, aşırı sağın Charlottesville veya Christchurch gibi saldırılardan sorumlu alt kümelerinden bahsettiğimde "beyaz üstünlükçü" ya da "beyaz üstünlükçü aşırılıkçı" terimlerini kullanacağım. Zaman zaman da, hem daha önceki ABD'li gruplardan hem de yurtdışındaki gruplardan farklı olan ABD'deki modern aşırı sağın özgün biçimine işaret etmek amacıyla yararlı ve de gerekli olduğu durumlarda ise "alternatif sağ" terimine başvuracağım. Ne var ki gazeteciler veya akademisyenler, aşırı sağcı spektrumdaki yeniden isim verme çabasının bir parçası olarak "alternatif sağ" terimini kullanarak istemeden de olsa aşırılıkçı fikirlerin yumuşatılmasının suçortağı haline gelebilirler. Bu nedenle, bu ifadenin tartışmalı niteliğine dikkat çekmek adına ifadeyi tırnak işareti içerisinde kullanacağım.[44]

Aşırı sağcı ideoloji ve bu ideolojiyi benimseyen kişi ve gruplar, antidemokratik, eşitlik karşıtı, beyaz üstünlükçü fikirleri benimser ve otoriterlik, etnik temizlik veya etnik göç gibi yöntemlere, ırksal ve etnik hatlarla ayrılan etno-devletler veya yerleşim bölgelerinin kurulması gerektiği inancına sıkı sıkıya bağlıdır.[45] Aşırı sağ spektrumunun bir bütün olarak bu unsurların tamamına karşı eşit bir inancı paylaştığı söylenemez. Hatta aşırı sağ spektrumunun içerisindeki gruplar arasında

44. Ordway'in "10 Tips" metnindeki Joan Donovan ve Jessie Daniels tartışmasına bakınız. Söz konusu kaygılara karşın, "alt-right" terimi, Ku Klux Klan ve Aryan Broterhood gibi Amerika'daki eski aşırı sağcı fraksiyonlardan uzak olacak bir şekilde, ABD'deki aşırı sağcı ortamlardaki 2015 yılı itibarıyla yaşanan benzersiz gelişmeye özel bir çağrışım yapar. Bu terimi, tartışmaya açık doğasına işaret edecek şekilde tırnak işareti içerisinde kullanmayı tercih ettim. Benzer şekilde, "alt lite" terimi de "alt right"tan çıkar sağlamaya çalışmakla birlikte onu reforme etmek için çabaladıkları iddia edilen otantik ve sert görüşlere sahip paleo-muhafazakârlar, liberteryenler ve diğerlerinden kendilerini ayırmak adına "alt right" üyeleri tarafından icat edilen bir terimdir. Bkz. Tenold, *Everything You Love*. "Alt right"ın ortaya çıkışı konusunda daha fazla bilgi için de Main imzalı *Rise of the Alt-Right* başlıklı çalışmaya bakabilirsiniz.

45. Her ne kadar ana akım siyasi liderler aşırı sağcı görüşleri meşrulaştıran argümanlar ile kelimelere başvursalar ve de aşırılıkçı görüşlerin gitgide ana akımlaşmasını sağlayan temel yollar söz konusu olsa da aşırı sağ sıradan siyasi muhafazakârlığı ya da radikal sağcı popülizmi değil aşırı bir ucu işaret eder.

söz konusu geniş çerçevenin belli başlı bazı noktaları üzerinde zaman zaman kayda değer tartışmalar da yaşanır. "Aşırı sağ" terimi her zaman bir inanç ve yaklaşımlar spektrumunu temsil ettiği şeklinde anlaşılmalı ve kullanılmalıdır. Yine de bu tabloyu renklendirmek adına belirtmek gerekir ki, aşırı sağ spektrumuna giren bazı gruplar resmi olarak şiddetsizliği benimsiyor, kimi durumda bu üç temel alanın bazı kısımlarına karşı çıkan pozisyonları destekliyor ya da kasıtlı bir şekilde geleneksel beyaz üstünlükçü hareketlerin görüşlerinde tahribat yaratmak için uğraşıyorlar. Örneğin, geleneksel aşırı sağcı gruplar tipik olarak eşcinsel evliliğe ve LGBTQ+ bireylere karşıyken, Avrupa'daki kimi aşırı sağcı parti ve gruplar, kadın ve LGBTQ+ haklarını, artan Müslüman popülasyonu veya Müslüman ülkelerden göç tehdidi altında konumlandırmak için Batılı değerlerin bir parçası olarak desteklerler.[46] Ancak aşırı sağcı gruplar, başka durumlarda her ne kadar şiddetsizliği resmiyette çalışma esası olarak benimsemiş gibi görünüyor olsalar da, örneğin etnik azınlıkların menşe ülkelerine "geriye göçü" gibi şiddet içeren fikirleri teşvik etmekten de geri durmazlar.

Şiddet içeren eylemlerin faillerinin potansiyel motivasyonunu anlamak adına aşırı sağa bir spektrum veyahut örtüşen ideoloji ve pratiklerin kümesi olarak yaklaşmak gerekmektedir. Bununla birlikte kamu hukukunda veya kişisel olarak yapılacak düzenleyici girişimler de, aşırı sağcı aşırılıkçılığı sosyal medyada veya başka yerlerde takip etmek, denetlemek ve caydırmak açısından da önem taşımaktadır. Sözgelimi, istemsiz bekâr grupları artık aşırı sağcı spektrumun bir parçası olarak düşünülse de, bu her zaman böyle değildi.[47] Bu türden yaklaşımlar, dışlayıcı ve insanlık dışı aşırı sağcı ideolojilerin nasıl da karşılıklı olarak birbirlerini güçlendirip büyüttüğünü anlamaya yardımcı olması açısından hayati bir öneme sahiptir.[48]

46. Miller-Idriss ve Pilkington, *Gender*.

47. Pitcavage'in *Surveying the Landscape* çalışmasına bakınız.

48. Elliot Rodger davası ve 2019 yılının mayıs ayında Washington, DC'de düzenlenen Uluslararası Güvenlikte Kadınlar isimli panelde geniş kapsamlı aşırı sağcı spektrumun bir parçası olacak şekilde bu davayı ele aldığı ve benim de örtüşmelerin farkına varmamı sağlayan analizi için Bilim insanı Erin Miller'a minnettarım.

Tehdit Ne Kadar Büyük?

Beyaz üstünlükçü aşırılıkçılık günümüz ABD'sindeki en amansız aşırılıkçılık biçimidir. 2019 yılında gerçekleşen kırk iki aşırılıkçı katliamın yüzde 81'i beyaz üstünlükçü aşırılıkçılarla ilişkilendirilirken, toplam saldırıların yalnızca yüzde 9'u hükümet karşıtı aşırılıkçılar gibi diğer sağcı aşırılıkçı gruplar tarafından işlendi. 2019 yılı rakamları, 2018'deki yüksek ölüm rakamlarını takip etti.[49] Aşırı sağcı aşırılıkçılar, 2018 yılında ABD'de en az elli kişinin ölümünden sorumlu tutulurken –ki bu sayı 1970 yılından bu yana yurtiçinde aşırılıkçılık kaynaklı en ölümcül dördüncü yıl olarak kayda geçmiştir– bu ölümlerin büyük çoğunluğu da beyaz üstünlükçülük bağlantılıydı.[50] 2014 yılından bu yana ABD ve Kanada'da gerçekleşen yüzden fazla ölümün sorumlusu beyaz üstünlükçü aşırılıkçılardır.[51] Barack Obama'nın başkan olarak seçilmesinden sonra iki kattan fazla bir artış göstererek 1000'in üzerine çıkan ancak 2014'te 784'e kadar düşen nefret gruplarının sayısı 2018'de rekor bir artışa imza atarak 1020 oldu. Yalnızca beyaz milliyetçisi grupların sayısı 2018 yılında yüzde 50 civarında bir artış yaşayarak 100'den 148'e çıktı.[52]

---

49. ADL, "Extremism in the United States in 2019".

50. ADL, "Extremism in the United States in 2018".

51. Lecia Brooks's June 2019 congressional testimony notes eighty-one murders since 2014: Brooks, "Testimony". El Paso'da Ağustos 2019'da yirmi iki kişinin ölümü örneğin California›daki sarımsak festivalinde Son sosyal medya gönderisi insanları beyaz üstünlükçü bir roman okumaya teşvik eden genç bir adamın silahlı saldırısı sonucunda üç kişinin hayatını kaybettiği iddiası veya 2019 yazında Kanada'da üç kişinin iddiaya göre daha sonra internette aşırı sağ yorumlar yayınladığı tespit edilen aralarından birinin Nazi kol bantlı fotoğrafının olduğu iki genç tarafından katledilmesi gibi bu yazının yazıldığı sırada hâlâ soruşturma altında olan diğer saldırıları saymadan bu sayıyı yüzün üzerine çıkardı. Olayların medyada nasıl yer bulduğunu görmek için bkz. David Ingram, Brandy Zadrozny, ve Corky Siemaszko, "Gilroy Garlic Festival Gunman Referred to 'Might Is Right' Manifesto before Shooting", *NBC News*, 29 Temmuz 2019, https://www.nbcnews.com/news/us-news/gilroy-garlic-festival-gunman-referenced-might-right-manifesto-shortly-shooting-n1035781; Mack Lamoureux, "Teens Sought for Multiple Murders Have Far-Right Links: Report", *Vice News*, 22 Temmuz 2019, https://www.vice.com/enus/article/8xzzeb/teens-sought-for-multiple-murders-have-far-right-links-report.

52. Hem Brooks'un "Testimony" adını verdiği metinde zikredildiği ve SPLC ta-

Aşırı sağcı saldırıların sayısı hızla artmaktadır. Yirmi iki kişinin ölümüyle sonuçlanan El Paso saldırısından sonraki dört hafta içerisinde bir düzinesi aşırı sağcı ideoloji ile ilişkisi olan kırk kişi kitlesel saldırılar planlamaktan ötürü tutuklandı.[53] Ne var ki yurtiçindeki terörizm olaylarının sayısı El Paso'dan önce bile bir önceki yılın rakamlarını aşmış durumdaydı. FBI başkanı Christopher Wray yaptığı açıklamada, 2019 yılının ilk üç çeyreğinde yurtiçi terörizmle alakalı yaklaşık yüz kişinin kurumu tarafından tutuklandığını ve bunların büyük çoğunluğunun da beyaz üstünlükçülüğüyle ilgisi olan kişilerden oluştuğunu ifade etti.[54] Bununla birlikte, ABD'de aşırı sağcı propaganda, aktivizm ve aşırı sağcılara katılım konusunda da son derece ciddi bir artış yaşandı. The Anti-Defamation League (İftira ve İnkârla Mücadele Birliği) açıkladığı raporda, propaganda taktiklerindeki ve nefret suçlarındaki istikrarlı artışın yanı sıra, beyaz üstünlükçü propagandanın 2019 yılında cereyan eden 2713 olayla, 2018 yılındaki rakamların iki katının da üzerine çıkarak tüm zamanların en yüksek seviyesine ulaştığını bildirdi.[55] 2019 yılına ait veriler, bir önceki yılla karşılaştırıldığında yüzde 182'lik bir artışın yaşandığı 2018'i de geride bırakan bir

---

rafından hazırlanan *Intelligence Reports* dergisinde belgelendiği gibi. Bkz. Beirich, "Year in Hate".

53. Christopher Mathias ve Ryan J. Reilly, "Over 40 People Have Been Arrested as Potential Mass Shooters since El Paso", *Huffington Post*, 31 Ağustos 2019, https://www.huffpost.com/entry/mass-shooting-plot-arrests-el-pason5d66d1eae4b063c341f9f2da.

54. Wray'in, Senatör Dick Durban'ın bir sorusuna yanıt olarak bu noktayı dile getirdiği Morgan Chalfant tarafından yayınlanan 23 Temmuz 2019 tarihli video klibe bakınız: "FBI's Wray Says Most Domestic Terrorism Arrests This Year Involve White Supremacy", *The Hill*, 23 Temmuz 2019, https://thehill.com/homenews/administration/454338-fbis-wray-says-majority-of-domestic-terrorism-arrests-this-year.

55. Domenico Montaro'nun *ADL*'den Oren Segal'ın açıklamalarının yer aldığı 15 Ağustos 2019'da *NPR*'da yayımlanan "Democratic Candidates Call Trump a White Supremacist, a LAbel Some Say Is 'Too Simple' " başlıklı yazısına bakınız; ayrıca 12 Şubat 2020'de *ADL*'de yayımlanan "ADL: White Supremacist Propaganda Distribution Hit All-Time High in 2019" başlıklı yazıya (https://www.adl.org/news/press-releases/adl-white-supremacist-propaganda-distribution-hit-all-time-high-in-2019) bakınız.

artışın söz konusu göstermektedir.[56] Genel olarak bildiri, afiş ve beyaz üstünlükçü beyanları dışa vuran diğer eylemler yoluyla katılımı artırmayı amaçlayan propaganda faaliyetleri daha fazla bilgi için de web sitesi linkleri de temin edebilir. Üstelik propaganda tek bir grupla da sınırlı değildir. 2018 yılındaki aşırı sağcı propaganda faaliyetlerinin yüzlercesinin en az on farklı milliyetçi "alternatif sağ, beyaz üstünlükçü ve neo-nazi gruplar" tarafından yürütüldüğü belgelendi.[57]

Her ne kadar aşırı sağdaki büyüme titiz bir şekilde kayda geçiriliyor olsa da, kısmen hükümetin terörizme ayrılan kaynaklarının büyük bir çoğunluğunu, beyaz üstünlükçü aşırılıkçılık tehdidini bir kenara bırakarak, İslamcı aşırılıkçılığı takip etmek ve bununla mücadele etmek için kullanıyor olmasından ötürü gelecekteki şiddet potansiyeli hakkında bir değerlendirmede bulunmak pek de kolay görünmüyor. FBI yetkilileri en son kongredeki beyanlarında, sahadaki ajanlarının yüzde 80'inin uluslararası terörizm vakalarına, yurtiçi terörizme ise geri kalan yüzde 20'nin odaklandığını belirttiler. Kaynakların ayrılması konusundaki bu dengesizliğin sonuç üzerinde etkisi olacaktır. 9/11 ile 2017 yılının sonu arasında ABD'de şiddet içeren İslamcı suikastların üçte ikisi (yüzde 67'si) henüz planlama aşamasındayken engellenirken, sıra aşırı sağcı suikastlara geldiğinde kesintiye uğratılan saldırıların oranı yüzde 26'yla toplam saldırıların üçte birinden bile daha aşağıda kaldı.[58]

56. Tıpkı George Selim'in, 15 Mayıs 2019'da, Meclis Gözetim ve Hükümet Reform Komitesi'ne bağlı Sivil Haklar ve Sivil Özgürlükler Altkomitesi huzurunda "Beyaz Üstünlükçülükle Yüzleşmek (Bölüm I): Eylemsizliğin Sonuçları" konulu bir duruşmada ADL'nin "White Supremacists Step Up Off-Campus Propaganda Efforts in 2018" (https://www.adl.org/resources/reports/white-supremacists-step-up-off-campus-propaganda-efforts-in-2018) başlıklı yazısından alıntı da yaparak yaptığı tanıklıkta konuşmasında da belirttiği gibi. George Selim'in kongre huzurunda yaptığı konuşmanın tam metni için: bkz. "Kongre Tanıklığı".

57. Identity Evropa (2019 yılında American Identity Movement adını aldı), Patriot Front, Loyal White Nights, Ku Klux Klan, Daily Stormer, Atomwaffen Division, National Alliance, Nationalist Socialist Legion, National Socialist Movement ve Vanguard America gibi farklı gruplar bu propaganda faaliyetlerinin içerisinde yer aldı. Bkz. Selim, "Kongre Tanıklığı".

58. Maryland Üniversitesi'ndeki START Center'dan (Başlangıç Merkezi) Liz Yates'le Ocak 2020'deki kişisel yazışmalarımızdan edindiğim veriler temelinde.

Tüm gruplara bakıldığında, en iyi tahmin, zaman zaman periferideki aşırı sağcı ortamlara angaje olan veya online (çevrimiçi) ya da offline (çevrimdışı) yollardan etkileşime girmese de ideolojik olarak destekleyenler hariç, ABD sınırları içerisindeki beyaz üstünlükçü aşırılıkçı gruplarla ilişkisi bulunan kişilerin güncel sayısının 75.000 ile 100.000 arasında olduğu tahmin edilmektedir.[59] Aşırılıkçılığın etraflıca takip edildiği ve gözetim altında tutulduğu ülkelerden gelen veriler bu anlamda daha isabetli bir niteliğe sahiptir. Örneğin, Alman istihbarat servislerinin 2018 yılı hesaplamasına göre Almanya sınırları içerisinde yarısından fazlası herhangi bir resmi grup ya da örgütlere üye olmayan 24.100 aşırı sağcı aşırılıkçı bulunmaktadır. Bu 24.100 kişinin 12.700'ünün de potansiyel olarak şiddet eğilimli olduğu düşünülmektedir.[60]

Tehdit değerlendirmesinin önemli veçhelerinden biri de beyaz üstünlükçülerin birbirleriyle ulusaşırı düzeyde ne kadar da başarılı bir şekilde bağlantıya geçtikleri ve de bu bağlantılarının küresel bir hareket seviyesine taşınıp taşınmayacağı konularıyla ilgilidir. Beyaz üstünlükçü aşırılıkçı grupların kendi aralarında kurdukları bağlantının en az beş alanda gelişmekte olduğuna dair göstergeler mevcuttur.[61] Aşırı sağcı gruplar ile bireyler, Bitcoin veya Monero gibi internet tabanlı kripto para birimlerinin yanı sıra, hem daha fazla kaynak yaratımını hem de finansal ara bağlantılarının gelişmesini mümkün kılan kitle kaynaklı çevrimiçi fonlarını da giderek artırmaktadırlar.[62] Saldırılar için taktik, teknik ve prosedürlerin ve daha fazla saldırıya, daha fazla

59. Bu rakam, ADL'ye bağlı Center of Extremism'in (Aşırılıkçılık Merkezi) başındaki isim Oren Segal ile yürütülen kişisel ve küçük grup tartışmalarına dayanmaktadır.

60. Alman istihbaratının en son yıllık raporu, *Verfassungsschutz 2018*'in Almanca versiyonuna şu linkten erişebilirsiniz: https://www.verfassungsschutz.de/DE/Service/service_node.html. Potansiyel olarak şiddet içeren aşırı sağcılar hakkında detay için: https://www.verfassungsschutz.de/de/arbeitsfelder/af-rechtsextremismus/zahlen-und-fakten-rechtsextremismus/rechtsextremistisches-personenpotenzial-2018.

61. Kongre huzurunda yaptığım "Statement" isimli konuşmada olduğu gibi. Stephen Tankel'e bu beş kategori üzerindeki kafa açıcı tartışması için minnettarım.

62. J. Davey ve Ebner, *Fringe Insurgency*; Keatinge, Keen ve Izenman "Fundraising".

öldürücülüğe ve kapsamı daha geniş bir propagandaya katkı sunma potansiyeli bulunan destek faaliyetlerinin paylaşımının arttığına dair de açık kanıtlar mevcuttur. Uzmanlar, savaşmak konusunda uluslararası katılımın arttığını da belgelediler. Sözgelimi, 2019 yılının eylül ayında İç Güvenlik Komitesi huzurunda ifade veren eski FBI ajanı Ali Soufan, beyaz üstünlükçü gruplar adına savaşmak üzere büyük kısmı ABD'den olmak üzere Batılı ülkelerden 17.000'den fazla kişinin büyük çoğunluğunun başta Ukrayna olmak üzere farklı yerlere gittiklerini belirtti.[63] İnternet, terörist saldırıların dünya çapında daha çok ilgi uyandırmasına ve canlı yayınlanan saldırılar ile manifestoların hızlıca yayılmasına olanak sağladı. Son olarak, daha bütünleşmiş bir iletişimin ortaya çıkmasına katkı sunacak dövüş sporları turnuvaları ve müzik festivalleri gibi, kültürel alanda aşırılıkçı gençlik ortamlarına küresel olarak açılan kapıların arttığını gösteren kanıtlar bulunmaktadır.

Sosyal medya ile online iletişim biçimleri bu beş adet küresel stratejinin gelişmesi bakımından birincil öneme sahiptir. Online ortamlar eğitim çalışmalarının, bilginin, kılavuzların, ideolojik materyallerin ve de şiddet içeren saldırıların canlı yayınlandığı, indirildiği, dolaşıma sokulduğu ve tanıtımının yapılabileceği bir ortam sağlar.[64] Her ne kadar online alanlar ile iletişim araçları işbirliğine dayalı etkileşimleri kolaylaştırıp ulus ötesi işbirliği konusundaki sorunları önemli ölçüde hafifletmiş olsa da, yine de işbirliğinin temel sebebi buralarda aranmamalıdır. Bu işbirlikleri, daha ziyade, "beyaz medeniyeti" aleyhindeki göç ve demografik değişim kaynaklı tehditlere dair ortak anlayışa dayalı küresel, paylaşılan ideolojiler tarafından teşvik edilmektedir. Ek olarak online alanlar, beyaz üstünlükçü faaliyet alanlarıyla ilişkili ya da bunlarla bağlantılı festivaller, karma dövüş sporları turnuvaları, konferanslar ve de geleneksel müzik festivalleri gibi küresel bağlantıları daha da geliştiren ve bizzat insanların yer aldıkları buluşmalarla uyum içerisinde çalışır.

63. Ali Soufan'ın, Temsilciler Meclisi İç Güvenlik Komitesi huzurunda 10 Eylül 2019'da yaptığı "Global Terörizm: Anavatana Yönelik Tehditler (Bölüm 1)" konulu konuşmasına bakınız. Soufan, "Written Statement".
64. Bkz. Brooks, "Testimony".

Belirli bir ülkedeki aşırı sağcı bireylerin sayısı konusundaki tahminlerin bu bireylerin şiddete başvurma potansiyelini anlamamız konusunda herhangi bir yardımı dokunmaz. On yıllardır aşırılıkçılık üzerine çalışmalar yapılmasına karşın, hâlâ bireylerden birini şiddete yönelmeden ideolojik olarak destekçi kalmasını sağlarken bir diğerinin ise şiddete yönelmesini mümkün kılan şeyin ne olduğunu yeterince anlayabilmiş değiliz. Tam da bu yüzden, cinayetlerde, şiddet içeren saldırılarda ve nefret suçlarında tanık olunan yükseliş, tutuklamaların ve önlenen saldırıların sayısındaki artış, artan propaganda ve hem aşırı sağcı hem de beyaz üstünlükçü gruplara yönelik katılımın arttığını açıkça belgeleyen ve de uluslararası işbirliği ile ulusaşırı terörü teşvik eden çoklu stratejilerin arttığını kanıtlarıyla gösteren yukarıda da ayrıntılarıyla ele aldığım yönelimler, ABD ve dünya genelindeki aşırı sağcı ve beyaz üstünlükçü aşırılıkçılık tehditlerinin yükselişini en iyi sunan gösterge durumundadır.

Hükümetin bir kısmı ile emniyet yetkilileri üzerindeki aşırı dikkat, 2019 ilkbaharında gerçekleşen Christchurch saldırılarının ardından yirmi iki kişinin ölümüyle sonuçlanan El Paso saldırısının peşi sıra baş gösteren olağandışı acil durum sonucunda dağılmaya başladı. 2019 yılının ilkbahar ile sonbaharın ilk ayları arasında beyaz üstünlükçü aşırılıkçılık ve beyaz milliyetçisi terörizm üzerine yoğunlaşan ayrı bir kongre oturumu düzenlendi. Bununla birlikte, ABD İç Güvenlik Bakanlığı, 2019 yılının eylül ayında, özellikle şiddet yanlısı beyaz üstünlükçü aşırılıkçılık ile buna dayanan tehdidi kabul eden terörle mücadele ve şiddet odaklı yeni stratejik çerçevesini ilan etti.[65] Henüz bu çabaların herhangi bir etkisi saptanabilmiş değildir. Yine de şurası açıktır ki ABD denizaşırı birçok müttefiki ile birlikte, aşırı sağcı aşırılıkçılık ve mücadelede katkı sunabilecek stratejileri kavrama noktasında pek de derinlere inebilmiş değildir.

Gençlik Alanları, Gençlik Mekânları

Bu kitap, aşırılıkçı şiddet konusunda radikalleşme ve katılım tartışmaları bağlamında "gençlik", "gençler" ve "gençlik kültü-

65. İç Güvenlik Bakanlığı (DHS), *Strategic Framework*.

rü" kavramlarına sık sık değinmektedir. Aşırılıkçılık elbette ki yalnızca gençlikle sınırlı bir alan değildir.[66] Öyle ki, başkalarını katleden en azılı aşırılıkçı suçluların gençler arasından çıktığı gibi daha yaşlılar arasından çıkma olasılığı da yüksektir.[67] Yaşlı insanlar, aşırı sağcı hareketin liderliği, aşırı sağcı ideolojilerin geliştirilmesi ve ana akımlılaştırılması ile komplo teorilerine geleneksel yayın organlarında yer verilmesi gibi hususlarda kilit bir öneme sahiptirler. Ne var ki gençler, şiddet içeren aşırılıkçı komploların yanı sıra cinayetlere, saldırılara, nefret suçlarına ve zorbalık gibi başka türden gençlikle ilgili şiddet biçimlerine yaşlılarla mukayese edildiğinde hem daha fazla dahil oluyorlar hem de aşırılıkçı şiddetin etkisine daha açık oluyorlar.[68] Bununla birlikte, tutukluluk hali sona erdikten sonra gençlerin

66. Gençlik tanımları, yirmili yaşlara odaklanan araştırmacılardan otuzlu yaşların ortalarına kadar olan genç insanları kapsayacak tanımlar arasında değişkenlik göstermektedir. Ben ise erken ergenlik dönemi ile yirmili yaşların sonu arasındaki dönemi işaret edecek şekilde ortada buluşma niyetindeyim. Örneğin bkz. Mudde, *Youth*, Miller-Idriss, "Youth". Faşizmdeki gençlik kültürü tartışması için ise bkz. Valencia-Garcia, *Antiauthoritarian Youth Culture*.

67. Maryland Üniversitesi'ndeki START Center tarafından hazırlanan ABD sınırları içerisindeki radikalleşmiş şiddet yanlısı aşırılıkçılar hakkında hazırlanan PIRUS veri setine göre, 2010'dan bu yana birini öldüren aşırı sağcı yirmi iki suçludan dokuzu kırk yaş üstü olmakla birlikte, diğer aşırılıkçı ideolojilere bağlı olanlara kıyasla aşırı sağcı aşırılıkçıların ortalama yaşı da daha yüksektir. Hem beni PIRUS veri setine yönlendirdiği için hem de ABD aşırılıkçılığı konusunda genç yetişkinler konusu hakkındaki değerli paylaşımları için Elizabeth Yates'e minnettarım.

68. Örneğin, PIRUS verileri, ABD'de 2017'ye kadar planlanan aşırı sağcı suikastların 292'sinin hedefine ulaştığını ve saldırganların 144'ünün de genel anlamda olay ve tutuklama dönemleri olarak tanımlanan "maruz kalma yaşı" olarak adlandırdıkları otuz yaş altı kimseler olduklarını göstermiştir. Bu verilerin görsel versiyonu için: https://www.start.umd.edu/profiles-individual-radicalization-united-states-pirus-keshif. Gençlerin karıştıkları küresel anlamdaki şiddet olaylarının istatistikleri için Dünya Sağlık Örgütü tarafından hazırlanan verilere bakınız: https://www.who.int/news-room/fact-sheets/detail/youth-violence. Gençlerin, aşırı sağcı retorik karşısındaki kırılganlığı ve nefretle kurdukları temas hakkında daha fazla bilgi için bkz. Kelshall ve Meyers, *Normalization of Extremism*, özellikle de 34. ile 36. sayfa arasında kalan bölüme; Julie Norman ve Drew Mikhael, "Youth Radicalization Is on the Rise: Here's What We Know about Why", *Washington Post*, 28 Ağustos 2016, https://www.washingtonpost.com/news/monkey-cage/wp/2017/08/25/youth-radicalization-is-on-the-rise-heres-what-we-know-about-why/.

tekrar katılım gösterme ve yeniden suça bulaşma riski daha yüksektir.[69] Yalnızca şiddetin önüne geçilmesi noktasında bile gençlere odaklanmak için yeterli sebeplerimiz bulunmaktadır.

Diğer yandan gençler örgütlenmeye ve radikalleşmeye daha yatkındırlar. Daha bağımsız bir hale geldikleri, yeni insanlarla tanışıp yeni arkadaşlar edindikleri ve de arkadaşları, aileleri ve toplumun daha geniş ölçekli kültürel dünyasından oluşan karmaşık beklentiler kümesi içerisinde seyrettikleri için ergenlik ile erken erişkinlik dönemleri, gençliğin kimliğinin oluşumu ve dönüşümünde pay sahibi olan kilit aşamalar olarak karşımıza çıkmaktadır. Gençlerin daha tepkisel olmaları, risk arayışına girmeleri veya yetişkinlerin beklentilerine karşı isyan etmeleri ya da normları kırmayı amaçlayan değişik türden deneyler içerisinde yer almaları çok büyük bir olasılıktır.[70] Bütün bunlar yeni kimlikler ve yaşam felsefeleri arayışında oldukları sırada, aşırılıkçı fikirler ve hareketlerle yakın ilişki kurmaları anlamında gençleri riske atan faktörlerdir. Aşırılıkçı radikalizm için hayati önem taşıdığı bilinen yetkililere karşı kışkırtılma ya da yetkililere karşı isyan etme arzusu ile bir topluluğa ait olma ve de bir topluluğa ayak uydurma ihtiyacı gibi duygusal ihtiyaç türleri özellikle gençlik arasında yaygındır. Bu durum, mevcut şikâyetlerinin yanında, dışlanma, reddedilme ve öfke gibi duygularının aşırılıkçılar tarafından silah haline getirilmesi düşünüldüğünde gençleri bilhassa korunmasız bir hale getirir. Ergenlik ve erken erişkinlik dönemleri, siyasal görüşlerin, yaşam boyu devam etme eğiliminde olacak şekilde, belirdiği ve katılaştığı birincil dönemler oldukları için bu aşamada aşırılıkçı fikirlerle etkileşim içerisine girmek potansiyel olarak daha fazla sonuç verir.[71]

Bu bilgiler ışığında, örgütlü aşırı sağ grupların bu kitapta açıklanan savaş sporları ile karma dövüş sanatları kulüpleri, müzik ortamları, YouTube yemek pişirme kanalları, üniversite

69. Altier, Boyle ve Horgan, "Returning to the Fight".

70. Bkz. See Miller-Idriss, *Extreme Gone Mainstream*; Steinberg ve Chein, "Adolescent Impulsivity"; Baier, Pfeiffer ve Rabold, "Jugendgewalt in Deutschland"; Hall ve diğerleri, *Culture, Media, Language*; Muggleton, *Inside Subculture*; Nayak, *Race, Place and Gobalization*

71. Dinas, "Opening 'Openness to Change' "; Siedler, "Parental Unemployment".

kampüsleri ve çeşitli gençlik odaklı oyun sohbet odaları veya sosyal medya platformları türünden online ortamlar gibi alan ve mekânlarda gençlerle etkileşim kurma çabaları bilhassa ilgiye muhtaçtır. Aşırı sağcı gruplar daima gençleri hareketlerine dahil etmek ve konserleri, festivalleri, gençlik odaklı etkinlikleri ve şarkıların sözlerini siyasallaştırmak için çabaladılar.[72] Bunlar zaman zaman geleneksel toplumsal hareketlere kıyasla daha az hiyerarşik ve daha dağınık yapıları ifade eden "ortamlar" olarak da adlandırılır. Günümüzde aşırı sağdaki gençlerin meşgul olabileceği daha geniş alanlar, mekânlar ve ortamlar yelpazesi bulunmaktadır. Aşırı sağcı hareketlerin daha yaşlı liderleri kampüs faaliyetleri ve konuşmacılık konusunda üniversite öğrencilerine bel bağlamış durumdadırlar. Boks salonlarına katılacak ve dövüş sporları turnuvalarında yarışacak gençleri toplamak için çabalıyorlar. Eğitim kamplarında propaganda amaçlı fit ve genç erkekleri içeren videolar sergilenirken, atış poligonlarında da genç katılımcılara yönelik müzik ve görseller kullanılır.

Gençler, bunların yanı sıra, modern aşırı sağın büyümesi için son derece büyük sonuçları olacak şekilde mem paylaşımı gibi online iletişim biçimlerinde yaşanan kültürel değişikliğin de iticisi konumundadır. Gençler ile genç yetişkinler, 2014 yılında online bir hareket olarak oyun endüstrisinde kadın istismarı ve tacizi torentini başlatan Gamergate gibi fenomenler aracılığıyla "alternatif sağ"ın ortaya çıkmasından hemen önce ortaya çıkan online trol ve taciz türlerinin asıl tasarlayıcısıydılar. Sözgelimi, Breibart'tan gazeteci Milo Yiannopoulos, Gamergate'i ve onun "toplumsal adalet savaşçıları", "çıtkırıldım" ve endoktrine etmek adına gençlerin aklını yıkayan liberal bir solun olduğu anlatılarını destekleyen yaklaşımıyla ön plana çıktı. Gamergate, genç erkeklerin hoşnutsuzluğu ile yabancılaşmasının özgün bir formunu, daha kapsamlı aşırı sağcı ve beyaz üstünlükçü temalarla da kesişecek şekillerde kültür savaşları ve erkek haklarıyla ilgili

72. Gençlere yönelik alanlardaki örgütlenme ve radikalleşme konusunda kapsamlı genel bir değerlendirme için Wiegel'a ait "Rechte Erlebniswelten" yazısına bakınız.

anlatılara kanalize etti.[73] Günümüz aşırı sağı gençlik odaklı bu gelişmelerin etkisinden azade bir şekilde düşünülemez.

Ne var ki, aşırı sağda şiddeti destekleyenler içerisinde elbette ki sadece gençler yer almıyor. Şiddeti destekleyenlerin büyük kısmı genç erkeklerden oluşmaktadır. Online taciz ve trollük ile birlikte başkalarına karşı fiziksel şiddet yoluyla, erkeklik ve toksik erkekliğin hem online hem de offline bağlamlarda, aşırı sağcı şiddetin operatörü olması hakkında söylenebilecek çok fazla şey bulunmaktadır. Ancak şiddet yanlısı ve terörist gruplar da dahil olmak üzere, kadınların da aşırı sağa katılımında bir artış yaşandığını ve bunun devam etmekte olduğunu gözlemlediğimizi not etmek de önemlidir. Kadınlar, aşırı sağ için daha yumuşak bir giriş imkânı sağlayan YouTube yemek videoları ya da beyaz ulusların yeniden üretilmesi sürecini yürüten eşler, partnerler veya anneler olarak aşırılıkçı hareketler içerisinde destekleyici roller aracılığıyla aşırı sağa fırsatlar sunmaktadır.

Bu kitapta toplumsal cinsiyet için ayrılmış özel bir bölüm bulunmamaktadır çünkü kadın düşmanlığı ve toplumsal cinsiyet sorunlarının kısmen bütün bölümlerin merkezinde bulunduğunu düşünüyorum.[74] Her bölüm, belirli yollardan toplumsal cinsiyet meselelerini de ele alıyor. Bu kitapta hem kadınların nasıl da beyaz bebekler üretmeye ve bu bebekleri sağlıklı ve organik besinlerle beslemeye davet edildiklerini hem de erkekliğin kardeşlik, sadakat ve birlikteliğin yanı sıra savaşçı, asker, savunucu, koruyucu veya kahramanca eylemler etrafında inşa edilen bir dil aracılığıyla aşırı sağcı erkekliğe özel satış yapan giyim markaları tarafından nasıl da pazarlandığını incelemekteyim. Dövüş sporları ile dövüş spor kulüpleri üzerinden örgütleme yapan aşırı sağın, fiziksel form ve erkek bedenlerine dair

73. Gamergate hakkında kapsamlı bir tartışma için Salter'ın "Greek Masculinity to Gamergate" isimli çalışmasına bakınız. Gamergate'in "alt right" içerisindeki evrimi için bkz. Matt Lees, "What Gamergate Should Have Taught Us about the 'Alt-Right' ", *Guardian*, 1 Aralık 2016, https://www.theguardian.com/technology/2016/dec/01/gamergate-alt-right-hate-trump ; Evan Urquist, "Gamergate Never Died", *Slate.com*, 23 Ağustos 2019, https://slate.com/technology/2019/08/gamergate-video-games-five-years-later.html.

74. Miller-Idriss ve Pilkington, *Gender.*

tezlerini nasıl da ulusal savunma için hazırlık, sokak savaşları ve yaklaşan ırk savaşı konulu görüşlerle birlikte aşıladığına bakıyorum. Yine bu kitapta kadın düşmanı cinsel saldırı, trollük ve de antifeminist ideolojilerle meşgul genç erkeklerden oluşan bir alt kültürün nasıl Gamergate'ten ortaya çıkıp aşırı sağın büyümesini körüklediğine dikkat çekiyorum. Artık aşırı sağın gençleri bünyesine dahil ettiği ve radikalleştirdiği yeni ve ana akım alan ve mekânların her birinde toplumsal cinsiyet, kadın düşmanlığı ve erkeklik temel bir rol oynuyor.

Bu kitap, ABD'deki aşırı sağcı aşırılıkçılığın yeni mekânsal alanlarına, gençlerin bu tür alanlara nerede ve ne zaman dahil olduğuna bakarak derinlemesine bir dalış yapıyor. Aşırı sağcı aşırılıkçılığın bugünlerde geliştiği alan ve mekânların üzerine odaklanmak ABD'deki şiddet yanlısı beyaz üstünlükçü hareketler hakkında yapılan daha önceki çalışmalar üzerine dayanır ve bunları genişletir; ancak modern hareketleri de değişen aşırı sağcı radikalleşme ekosisteminin içerisine yerleştirir. Kitapta da gösterildiği üzere günümüz aşırı sağı, muhtelif giriş kapıları, parçalı ortamları ve de bazıları da aşırı sağcı ve beyaz üstünlükçü gruplar açısından taşımış olduğu önemin daha önce idrak edilemediği alanlara yönelen yeni grup ve dernekler tarafından karakterize edilmektedir. Aşırı sağcı gençlik, günümüzde dövüş sporu sanatları, bir kampüs oditoryumu, bir podcast veya bir YouTube videosu gibi ana akım alanlarda cereyan eden şans eseri karşılaşmalar yoluyla aşırılıkçı anlatılarla derhal karşılaşabilirler. Bununla birlikte, bu türden ana akım alanların hepsi, özel dövüş sporu kulübü festivallerine, alternatif teknoloji platformlarına, şifreli iletişim platformlarına ve müziğe ya da yemek pişirmeye olan ana akım ilgiyi aşırı sağcı ideolojiyle birleştiren özel YouTube aboneliklerine kapı açan bir kanal görevi görebilir. Bu nefretin coğrafyası olan alanlar ile mekânlar konusunda bir anlayış geliştirmek, aşırı sağın modern formunu kavrayabilmek açısından büyük bir öneme sahiptir.[75]

Aşırı sağcı ideolojinin ana akım alanlara yönelmesi bilhassa önemlidir zira aşırı sağcı aşırılıkçılığın ABD'de ve dünyadaki

75. Flint, *Spaces of Hate,* Önsöz.

yükselişi hiç de küçük olmayan ve merkezde bulunanlar yerine periferideki sayısı artan gençler tarafından yönetilmektedir. Deneye ve keşfe meyilli olmaları sebebiyle gençlerin aşırılıkçı mesajlarla karşı karşıya gelecekleri bu türden mekân ve alanlara girip çıkmaları çok daha olasıdır. Aşırılıkçılığın periferisinde yer alan gençler, aşırılıkçı olmayan alanlarda etkileşime girmeleri sebebiyle, aşırılıkçı retorik, ideoloji, inançlar ve komplo teorilerinin merkezden ana akıma doğru taşınması bakımından özel bir öneme sahiptirler. Analizimizin odak noktasına alan ve mekânı yerleştirmek bu duruma açıklık kazandıracaktır. Alan ve mekâna odaklanmak, nefret grupları ile aşırı sağcı aşırılıkçılığı yalnızca statik ve örgütlü hareketler olarak değil, aynı zamanda aşırı sağcı ortamların periferisi ile ara boşluklarına girip çıkan insanların akışını da göz önünde bulundurmamızı gerektirir. Bu dinamik daha geniş kapsamda aşırı sağa dair çalışmalarda yeterince çalışılmamış olup aynı zamanda da yeteri kadar incelenmemiştir.

Bu yaklaşım, aşır sağcı aşırılıkçı hareketlerin merkezindeki gençlere ya da yetişkinlere odaklanan aşırı sağcı aşırılıkçılık çalışmalarına bir ek niteliğindedir. Modern aşırı sağcı gençlerin pek çoğu –belki de kahir ekseriyeti– açısından aşırılıkçılığa katılımın ayırt edici özelliğinin, akademisyen ve politika yapıcıların bu zamana kadar anlayamadıkları bir şekilde, ergenlik ve gençlik dönemleri boyunca aşırı sağcı ortamlara girip çıkma şeklinde tasvir edileceğini ileri sürüyorum. Aşırılıkçı radikalleşme süreçleri akışkan ve kademeli olmakla beraber tam aksi istikamette ilerleyebilir, başka yönlere sapabilir veya beklenmedik şekilde şiddetlenebilir. Aşırı sağın marjinlerinde yer alan gençlerin başta aşırı sağın bilhassa gözüne kestirdiği ana akım tarza sahip fiziki ve sanal ortamlar olmak üzere, nerede ve ne zaman gündelik ve esnek katılımlar yoluyla mobilize edildiklerini daha iyi anlamanın yollarına ihtiyacımız var. Aşırı sağcı aşırılıkçılık ve radikalleşmeye ilişkin bu yaklaşım hem aşırı sağ hem de insanların aşırı sağla ne zaman ve ne şekilde ilişki kurduklarına dair bilgilerimizi önemli oranda zenginleştirmektedir. Bununla birlikte, bu yaklaşım, aşırı sağcı genç ve yetişkinlerin şimdilerde toplandıkları mekân ve sahnelerin parçalanması ve

genişlemesi üzerine ne şekilde çalışılması ve buralarla hangi yollardan etkileşime geçilmesi konusunda da yeni bir düşünme tarzı sağlamaktadır.

Kitaba Genel Bir Bakış

Anavatanda Nefret, ilgili yerlerde aşırı sağın yükselişine ilişkin küresel olaylara atıfta bulunarak, aşırı sağcı aşırılıkçılığın geçtiğimiz on yıl içerisinde ABD'de ana akıma taşınmasına odaklanmaktadır.[76] Kitabın ilk bölümünün her ikisi de okuyuculara gençlerin kitapta daha sonra tartışılan alan ve mekânlara girdiklerinde karşılaşacakları aşırı sağcı içerik türü hakkında temel bilgiler sunmak gibi iki amacı vardır. Giriş ile 1. ve 2. Bölümlerde terimleri tanımlıyor, aşırılıkçılığı harekete geçiren alan ve mekânların rollerinin anlaşılması adına zemin hazırlıyor ve aşırı sağın ABD'deki yükselişi bakımından öne çıkan eşzamanlı üç gelişmeyi inceliyorum: aşırı sağcı siyasal retorik ile aşırı sağcı komplo teorilerinin ana akıma taşınması ve de bilhassa gençler için aşırı sağcı estetik ve iletişim stillerinde yaşanan dönüşümler. Bunlar, ilerideki bölümlerde ayrıntılarıyla tartışılacak ana akım alan ve mekânlarda aşırı sağla ilişki kurduklarında gençlerin karşı karşıya kaldıkları aşırı sağcı içeriğin değişen doğasını anlamak adına zemin sağlayacaktır.

3. Bölüm'den 6. Bölüm'e kadar, gençlerin ana akım alan ve mekânlarda radikalleşme mesajlarıyla yaşadıkları sıradan ve gündelik karşılaşmalara odaklanarak radikalleşmenin gerçekleştiği yer ve zaman meselelerine dönüyorum. Kitabın bu bölümlerinde, gençlerin aşırı sağcı ideoloji ve eylemler yönünde

76. Dipnotlardan da görüleceği üzere, bu kitapta birbirinden farklı kaynaktan yararlandım. Medya ve sivil toplum kuruluşları tarafından hazırlanan raporlar ile kurum haber bültenleri, devlet kurumu raporları ve kamuya bağlı federal kurumlara ait verilere ek olarak, Almanya'da yirmi yılı aşkın bir süre boyunca aşırı sağ gençlik ortamları ve çevresinde yürütülen önceki ampirik araştırmaların yanı sıra, (özellikle estetik ana akımlaştırma ve gençlik kültürü ile ilgili bölümlerde) 2018-19'da aşırı sağcı ideolojik mesajların bulunduğu ürünleri pazarlayan on giyim markasına ait tişörtlerden toplanan 1.400 ekran görüntüsü ile bu markalar ile marka hayranlarının sosyal medya içerikleri üzerine yapılan sınırlı bir incelemeden faydalandım.

radikalleştikleri yeni giriş noktalarının izini sürüyorum: yemek ve moda ile ilgili kültüler alanlar; dövüş kulüpleri ile dövüş sporları sanatları ortamları; eğitim ortamları ile üniversite kampüsleri ve sosyal medya/online ortamlar. Sonuç bölümünde ise, yükselen aşırı sağcı aşırılıkçılık karşısında nasıl bir tepki vermemiz konusunda alan ve mekâna odaklanmanın sonuçlarını dikkate sunmakla birlikte daha iyi müdahalelerin ne şekilde olacağı konusunda da önerilerde bulunuyorum.

Bahsi geçen dört çerçeveyi, şiddet yanlısı nefret gruplarının günümüzde gençleri aralarına dahil ettikleri beklenmedik bazı yerleri gösterme gücünden ötürü tercih ettim. İleride de ele alacağım üzere yeni ana akım alanlar, finansal sermaye, kültürel pazarlar, fiziksel kapasite ve aşırı sağın yükselişine destek sağlayan entelektüel dayanakların yanı sıra, her konuda iletişim kurabileceği kapsamlı yeni medya teknolojileri ekosisteminin harekete geçmesine imkân sağlıyor. Ne var ki, bunların aşırılıkçı retorik ve düşüncelerin yükselişinin gerçekleştiği yegâne yerler olmadığı hatırlatmasını da yapmak gerekmektedir. Umudum odur ki, üzerinde durduğum örnekler, okurları yalnızca radikalleşmenin ne şekilde gerçekleştiğine değil aynı zamanda nerede gerçekleştiğine de dikkat kesilmeleri konusunda zorlayarak ana akım yerlerde aşırılıkçılıkla yaşanan gündelik karşılaşmalar açısından önem taşıyan diğer yolların analiz edilmesine de ilham verecek.

1
Alan, Mekân ve Anavatanın Gücü

John Denver kendisini ait olduğu topraklara götüren şarkıyı seslendirmeden çok önce de insanlar belirli alan ve yerlerle kurduğu derin duygusal bağlara sahipti. Aynı şey aşırı sağ için de geçerlidir. Aşırı sağcı grup ve bireyler, retorikte, anlatılarında, propaganda ve tezlerinde hiç durmadan aidiyet alanları, ulusal coğrafyaları ve beyaz toprakları [*white territory*] yönünde çağrıda bulunurlar. Bu çağırma süreci, ulusal savunma, akınlar ve istilalar hakkındaki bir dille beraber, 15. yüzyıldaki pogromlara, ata topraklarına, beyaz etno-devletlere ve de sınır duvarları inşa etme ihtiyacına ilişkin atıfları içerir. Tarihsel aşırı sağcı hareketlerdeki alan ile bölgenin merkeziliği, Nazi partisi tarafından kullanılan "kan ve toprak" ile *Volk*[1] (*Lebensraum*) için daha

1. Rössler, "Blut und Boden".

fazla yaşam alanı ihtiyacı gibi metaforlarda açıkça görülüyordu. Alan ve mekân, günümüz aşırı sağının "büyük yer değişikliği" korkusunun ve Avrupa'nın Avrabiya'ya dönüşeceği yönündeki komplo teorilerinin arka planını oluşturmaktadır. Kısacası, bölge, aidiyet, dışlama, ırk ve ulusal coğrafyalar meseleleri aşırı sağ adına kolektif geçmiş ve murat edilen bir gelecek için kurucu bir nitelik taşımaktadır.

Bilim insanları onlarca yıldır, milliyetçilik, bölge ve kimlik arasındaki bağlantıların izini sürdü. Bunlar arasında belki de en dikkat çekeni Benedict Anderson'un daha önce hiç tanışmamış ancak yine de birbirlerine karşı bir tür yakınlık ve aidiyet duygusu paylaşan insan toplulukları arasında ulusal kimlik ve bölgelerin nasıl yaratıldığını gösteren "hayali cemaatler" üzerine yapmış olduğu çalışmadır. Anderson'a göre, hayali cemaatler öylesine güçlü bir çekime sahipler ki insanlar ordulara katılıp başka uluslarla savaşarak kendi ulusları adına ölmeyi bile göze alabilirler.[2] Ne var ki söz konusu aşırı sağ olduğunda, bu türden ulusal cemaatler, kimin o ırka ait olup kimin olmadığına ilişkin açık yönergeler eşliğinde ırksal olarak tanımlanmış şekillerde tasavvur edilir. Beyaz etno-devleti ile anavatan konusundaki dışlayıcı düşünceler, aşırı sağ hakkındaki birçok analizin bugüne değin gözden kaçırdığı bir şekilde mülkiyet, alan, mekân ve kök salmak hakkındaki düşüncelerle derinden ilişkilidir. Aşırı sağ açısından, kutsal ve ebedi bir bağ, coğrafik alanı ırksal, etnik ve kültürel gruplara bağlar. Bu sebeple, alanın mülkiyetini talep edenler, diğer ırk ve etnik grupların varlığı pahasına, bu yönde bir hak kazanırlar.[3]

Alan ve Mekân

Alan ve mekân konularına ilgi gösteren çok sayıda sosyal bilimci, bilhassa da coğrafya ve antropoloji gibi alanlarda, hem aidiyet duygusu ve kimlik için temel bir öneme sahip olduğunu

2. Anderson, *Imagined Commnunities* [*Hayali Cemaatler*].
3. Coğrafya, ırk, etnisite ve kültürü aşırı sağcı ideolojide birleştiren bağlar hakkındaki ufuk açıcı geri dönüşleri ve yürüttüğümüz tartışmalar için Daniel Koehler'a minnettarım.

hem de duygusal bağlılık ve anlamla dolu olduğunu gösterdi.[4] Esasen, insanların alan ve mekân ile kurdukları ilişkiyi anlamadan insanların yaşamları ile eylemlerinin toplumsal dinamiğini bütünüyle idrak edemeyiz.[5] Mahallelerden uluslara kadar yaşayıp zaman geçirdiğimiz yerler ne şekilde gelişeceğimiz, kendimizi nasıl ifade edeceğimiz ve kendimizi çevremizdekilerle nasıl özdeşleştireceğimiz bakımından önem teşkil etmektedir.[6]

Aşırılıkçıların mekânla kurdukları ilişki ve bağ için de aynı durum söz konusudur. Aşırılıkçı inanç ve şiddet içeren eylemlere giden yol coğrafi ortamlara dayanmaktadır.[7] Yine de bazı istisnaları bulunsa da, aşırı sağ hakkındaki çalışmaların büyük çoğunluğu, alan ve mekân konularını yeteri kadar göz önünde bulundurmayıp bunun yerine aşırı sağcı grupların örgütsel taktik ve stratejileri veya bireylerin bilişsel radikalleşmesine yönelik psikolojik yaklaşımlara odaklandı. Şüphesiz buralar da kritik öneme sahip alanlardır. Ne var ki aşırılıkçı katılım protestolar, yürüyüşler, siyasi mitingler, festivaller, turnuvalar, konserler, kampanya buluşmaları ve dahası belirli alan ve mekânlarda meydana gelir.[8] Online bağlantılar, gençliğin aşırı sağa katılımına yön vermek adına birlikte uyum içerisinde çalışarak, gençlerin offline katılımına yol açarlar. Bu, terörizm ve aşırılıkçılık tartışmalarında fiziksel ortamları sanal olanlardan ayıran hâkim eğilime meydan okuyan bir yaklaşımdır. Aşırı sağcı aşırılıkçılığın yükselişe geçtiği bir anda alan, mekân, kimlik ve eylem arasındaki ilişkiyi aşırı sağı da kapsayacak bir şekilde yeniden düşünmek bir zorunluluktur.

Başta coğrafya alanında faaliyet yürütenler olmak üzere, zamanını alan ve mekâna odaklanarak geçiren uzmanlar başlangıç için idealdir. Bu kitap, alan ve mekâna ilişkin kapsayıcı ve zengin sorgulamalar yapabilecek nitelikte olmasa da konu

4. Örneğin, bu alana ilişkin bir değerlendirme için bkz. Hubbard ve Kitchin "Why Key Thinkers?" çalışmasının yanı sıra Entrikin, *Betweenness of Place*, Giriş, 1.
5. Gieryn, "Space for Place", 463.
6. Agnew, "Space ve Place", 27; Sack, "Power of Place", 329; Lefebre, *The Production of Space* [*Mekanın Üretimi*], 34.
7. Flint, *Spaces of Hate*, Giriş, 1.
8. Bu fikri için Brian Hughes'a minnettarım.

ile ilgili ön açıcı kimi müdahalelerde bulunabilecektir. Yi-Fu Tuan, 1977 yılındaki *Space and Place* [*Alan ve Mekân*] isimli çalışmasında alanın, asla arazi incelemesi veya bir haritayla incelenemeyecek düzeyde anlamlarla yüklü olduğunu ileri sürerek topografik haritalar ile arazi çalışmalarına dair bilimsel güveni tartışmaya açtı. Tuan, alanın duyusal ve duygusal olduğunu; aidiyet, kök salma ve yuva hakkında derin hisler uyandırmanın da sesler, kokular ve dokunma yoluyla ortaya çıkacak duyulara bağlı olduğunu ileri sürdü.[9] Takip eden yıllarda, alan ile mekân üzerinde duran coğrafyacılar ve diğer bilim insanları, insanların gündelik deneyimlerinin yerel bağlamları olan mekânları kişisel, toplumsal ve sembolik anlamlarla derin bir biçimde iç içe geçmiş bir şey olarak anlamaya başladılar.[10] Mekânlar, bireylerin "günlük sorun ve meselelerle yüzleştiği, bu sorunları ele aldığı ve çözüme kavuşturmak için çabaladığı" ortamlardır.[11] Mekânlar hem bireylerin kimlik ve toplumsal eylemlerini yansıtır hem de bunların şekillendirilmesi ve yönlendirilmesine katkıda bulunur. Bir madenin kapatılması veya bir opioid salgını türünden yerel durumlar, bireylerin hükümet ya da elit karşıtı bir retoriğe başvurmaları veyahut yerelde cereyan eden sorunların sorumlusu olarak addedilen başkalarına ve haricilere karşı yönelecek bir nefret konusundaki yatkınlıkları üzerinde derinden etki gösterebilir.[12] Aynı şey yalnızca ulusal bir topluluktaki diğer insanlarla hayali bir kimlik duygusu vasıtasıyla kurulan bağ ile sınırlı kalmayıp aynı zamanda da yerli bir flora ile fauna, ulusal simgesel yapılar, parklar, doğal alanlar ve de doğal görüntülerle bağlantılı olan ulusal aidiyet için de geçerlidir.[13]

İnsanlar her ne kadar belirli yerlerin ötesine geçebilmeleri için mobilize edilmiş olsalar da, buralarda da fikirlerle karşılaşabilirler.[14] Bireylerin hapishane ya da radikal ibadethaneler türünden fiziksel mekânlarda aşırılıkçılarla karşılaşmaları radi-

9. Tuan, *Space and Place*. Ayrıca bkz. Cresswll, *Place*.
10. Cresswell, *Place*, 1.
11. Flint, *Spaces of Hate*, Giriş, 7.
12. Flint, 7.
13. N. Smith, "Blood and Soil".
14. Alan ve Mobilite için bkz. Massey, "Power-Geometry".

kalleşmeye giden sürecin başlangıcıdır. Belirli yerler, aşırılıkçı eylemleri harekete geçiren biçimlerde hükümet gözetimi ve baskısına dair toplu şikâyetlerin toplanma noktası haline gelirler.[15] Bununla birlikte mekân, geçmişteki bir dönem nostaljisinin ve ütopik bir geleceğin restorasyonuna dair fantezilerin çerçevesini oluşturmanın bir yolu olması dolayısıyla da önemlidir.[16] Hiç şüphesiz, bu yöntem, coğrafya üzerinde bir hak iddia etme, aidiyet ve dışlama hususlarında beyaz etno-devlet ile aşırı sağın iddialarının en temel dayanaklarıdır. Alan ile mekânın aşırı sağ adına kuruculuk teşkil edebileceği bütün yollar arasında, ister ABD gibi bir ulusdevlet olsun isterse de daha spesifik olarak beyaz ya da Aryan ulusu olsun, fiziksel bir bölgeyi koruma ve anavatanı savunma yönünde yapılacak bir çağrı bunlar arasında en etkili olanıdır.

Anavatan ile Anavatanın Kalbinin Attığı Yer

Aşırı sağcı ve beyaz üstünlükçü aşırılıkçılığı destekleyen ideoloji ve duygular derinden, bölgesel aidiyet, hakimiyet ve mülki tasarruf yetkisi anlayışına dayanmaktadır. Beyaz üstünlükçü fanteziler ile kutsal, ırksallaştırılan bölge mitleri Nazi Almanya'sında "kan ve toprak" arasındaki mistik bağa ilişkin tarihsel aşırı sağa ait düşüncelerin temelini oluşturmaktaydı. Bu ikisi bugün de, sınırların kapatılması, ayrımcılık, zorla yerinden etme, yeniden göç ve müstakil ırksal yerleşim bölgeleri veya etno-devletler gibi politikalara yol açan göçmen karşıtı, İslam karşıtı, Yahudi karşıtı ve ırkçı anlayışların temelini teşkil ediyor.[17] El Paso saldırganı "Meksikalı işgalciler" hakkında yakınırken, Oslo'daki terörist ise Avrupa'nın Müslümanlar tarafından işgal edilmekte olduğu korkusunu öne sürerek düzinelerce çocuğun katledilmesini savundu. "Büyük yer değişikliği" ve beyaz-soykırımı teorileri, göçmenler ile beyaz olmayanların iddiaya göre beyazları kendi topraklarından çıkararak ya da yok ederek alanı ele geçirecekleri yönünde bir dil kullanarak aleni bir şekilde coğrafi alanın

15. Bkz. Belew, *Bring the War Home*.
16. Stern, *Proud Boys*, 34-35.
17. Perry and Blazak, "Places for Races", 33.

korunması çağrısında bulunuyorlar. Bu yollu korku ve fanteziler, bireysel kimlik ve ırksal grupları belirli coğrafyalara bağlayan ve de "yuva"yı "ülke"den ayrı düşünülemeyecek bir şey olarak imleyen kişisel ve toplumsal aidiyet kavrayışına dayanmaktadır.

Anavatan kavramı, aşırı sağın da çok ötesine uzanacak şekilde bölgesel aidiyet düşüncelerinin merkezinde yer alır. Coğrafyacı Yi-Fu Tuan, "Anavatana bağlılık dünya çapında bir fenomen gibi görünüyor" diye yazarak sürekli bir değişim karşısında mekânın rahatlatıcı bir duygu sağladığını ifade etti.[18] Bazıları bölgesel ülkelerin önemi ile yükselişte olan küreselleşme ve yersiz yurtsuzlaşmayı yan yana getirmek konusunda güçlük çekebilir. Küreselleşmeye ilişkin yaygın şikâyetlerden bir tanesi, küreselleşmenin kendine özgü yerel mekân ve kültürleri, biri bir diğerine çok benzeyecek bir hale getirebilecek şekillerde yok ettiği üzerinedir. Aynı süre zarfı içerisinde, uzaktan çalışma, online alışveriş, video konferans ve online eğitim programları bir zamanlar okulu, işi ve hatta gündelik işleri pek çok şekilde nitelendiren alan ve mekânların yerini aldıkça, yerel mekânlar bazı açılardan sıradan insanların yaşamları için her zamankinden daha önemsiz bir hal almaya başladı.

Yine de bireylerin yerel ve ulusal alanlara bağlılığı, daha yurtsuz ve de kozmopolitan akışlar ile birlikte artan küresel hareketlilik lehine azalıyorsa, söz konusu sürecin etkisinin dağılımı eşitsizdir.[19] Diğer yandan, kimileri küreselleşmenin yerel kültürler ile ekonomiler üzerindeki etkisinin kimlik ve anlam için daha derin arzular ile bölgesel mekânlara daha yoğun bir bağlılığa yol açan bir geri tepme ortaya çıkardığı görüşündedir.[20] İngiliz gazeteci David Goodhart'ın belirli yerlerde kök salmış, geçmişe özlem duyan, tipik olarak daha muhafazakâr "bir yerde" yaşayanlar ile coğrafi bakımdan daha mobil, daha liberal ve hem bölgesel hem de ulusal alanlara daha az bağlı "herhangi bir yerde"

18. Tuan, *Space and Place*, 154.
19. Bkz. Castells, *Informational City*; ayrıca bkz. Duyvendak'ın *Politics of Home*, s. 8-10'da yürüttüğü tartışma.
20. Duyvendak'ın *Politics of Home*, 11.

yaşayan insanlar arasındaki ayrım olarak tanımladığı şey budur.[21] Bir yer/herhangi bir yer ayrımı bazı insanlar için mekânın daha önemli olduğunu ortaya koyar. Geçim kaynaklarının sözgelimi çiftçilik, madencilik ve balıkçılıkta olduğu gibi doğal çevrenin sağladığı imkânlara bağlı olduğu yerlerde hem soy geçmişlere hem de bölgesel ekonomilere bağlı olarak toprağa ve bölgesel kimliğe olan bağlılık özel bir anlam kazanır. Pennsylvania'daki ipek ve çelik fabrikalarından Orta Avrupa'daki bira endüstrisine kadar, lehçeler, özgün yemekler, yerel mitler ve efsanelerin de yardımıyla, yerel mekânlar bölgesel kimlikler ve aidiyet üzerinde kalıcı bir etki yaratır.[22] Bu durum, siyah akciğer hastalığı ve kazalardan dolayı erken yaşta ölümlerin yaşandığı kömür madenlerinde olduğu gibi, söz konusu ilişkinin "karşılıklı-bağımlı ve sıklıkla istismarcı" olduğu zamanlarda bile geçerlidir. Daha da önemlisi, Appalachia'daki madenler fiyasko ile sonuçlandığında, yerliler kömür endüstrisinin kendisini suçlamadı; bunun yerine öfkelerini Washington ile onları "üzerinden uçulan eyaletler" olarak adlandıran "kıyı elitleri"ne yönelttiler.[23] ABD'nin kalbinin attığı yere sadık kırsal Amerikalılar için elit karşıtı duyarlılık, yerel bölgeler ile bu bölgelerin insanlarına yönelik saygısızlıkla doğrudan ilişkilidir.[24] Bu bölgeler, insanların sadakatini kazandıktan sonra derin bir aidiyet duygusunun ortaya çıkmasına yol açarlar.

Anavatan, kök salma ve yerel bölgelere aidiyet kavramlarıyla doğrudan bağlantılıdır. Fakat kritik eleştirilere muhtaç yollardan da ırksallaştırılırlar. Beyaz üstünlükçülüğün hâkim olduğu coğrafyalar, emperyalizm, kolonyalizm, beyaz mülk birikimi,

21. Goodhart, *Road to Somewhere*; Jonathan Freedland, "The Road to Somewhere by David Goodhart—a Liberal's Rightwing Turn on Immigration", *Guardian*, 22 Mart 2017, https://www.theguardian.com/books/2017/mar/22/the-road-to-somewhere-david-goodhart-populist-revolt-future-politics.

22. Sanayi ile yerel ve bölgesel kimlikler arasındaki bağlantı hakkında daha fazla bilgi edinmek için Wicke, Berger ve Golombeck'in *Industrial Heritage* isimli çalışmasında yer alan vaka çalışmaları ile Materna, Hasman ve Hána'nın "Acquisition of Industrial Enterprises" çalışmasına bakınız.

23. Tenold, *Everything You Love*, 164-65.

24. Aşırı sağcılığın mobilize edilmesinde hıncın rolü için, bkz. McVeigh ve Estep, *Politics of Losing*.

konut ve okul ayrımı, yerli halk için çevrilmiş bölgelerin inşası ve *apartheid* sisteminin küresel ve ulusal tarihleriyle derin bir biçimde iç içe geçmiş durumdadır.[25] Yanı sıra cinsiyetlendirilmiş coğrafyalarla da kesişirler; zira "beyaz kadınlığının korunması" ayrımcılık yasaları, ayrımcı kredi verme politikaları ve "varlıklı beyaz sınıfın gücünün" kaynağı olan ve onu devam ettiren diğer siyasalar da dahil olmak üzere değişik türden birçok hakkın kullanımını engelleyen beyaz üstünlükçü pratikler için temel bir dayanak noktası oluşturmaktadır.[26] Beyaz kadınlar, beyaz bebekler dünyaya getirip okul çağında bu çocukların okula entegre olmalarına, aşırı sağ için alan ile mekân arasındaki ilişkinin can alıcı bir yönü olan "ev ve gündelik yaşamın her alanıyla ilgilenmeye, bakıma, toplum hizmetlerine ve beyaz ulusunun beslenmesi ve üretimindeki rolüne" kadar beyaz üstünlükçülüğünün sürdürülebilir bir hal almasına katkıda bulunan ev içi alanların en önemli unsuru durumundadırlar.[27]

Anavatan, bir şeyin "kalbinin attığı yer" ve yuva gibi ilgili terimler aracılığıyla aidiyet hissini bir bedenle ilişkilendiren biyolojik ve ekolojik bir kavramdır. Doğrusunu söylemek gerekirse, ulusal aidiyet fikrinin köken ve toprak gibi ekolojik fikirlere ya da akrabalık ve yuva gibi fikirlere bağlı olması da boş yere değildir: anavatan, anayurt, atayurt. Sonuç olarak, bu yollu metaforların, "kişinin kendiliğinden bağlı olduğu bir şeyi ifade ettiği düşünülür."[28] Bununla beraber ABD, sınır, batıya yönelen bir genişleme ile özgürlük, macera, sağlamlık ve erkeklikle ilişkili ideallerinden oluşan ikinci bir bağlantılar dizisine de sahiptir.[29] Doğal aidiyet alanlarıyla bu türden derin duygusal bağların kurulduğu düşünülünce, yerel geçim kaynaklarının kaybıyla ortaya çıkabilecek kırılganlıkların, bir kayıp ve belirli bir yaşam biçiminin "gözden kaybolduğu" hissinin şekillenmesine yardımcı olması artık daha az şaşırtıcı olacaktır. Bu da, kutsal topraklar

25. Bonds, "Race and Ethnicity II".
26. Bonds, 4, 2.
27. Bonds, 5.
28. Duyvendak ve Verplanke'nin "Struggling to Belong" isimli metninde alıntılanan Malkki imzalı "National Geographic".
29. Grandon, *End of the Myth*.

ile coğrafyalar için bir nostalji hissi resmeden ya da uyandıran ve de ulus ile yerel toplulukları restore etme sözü veren siyasal söylemler ile ulusal aşırı sağcı sembollerin çekiciliğini artırır. Bu türden stratejik taktikler, alan üzerinde hak sahipliği iddia eden ve bu alanın sınırlı olduğunu ileri süren bir dille birleştiğinde ise, kimin belirli bir bölge ile siyasal alana ait olup olmadığına ilişkin düşünceleri tanımlanmaya ve güçlendirmeye yardımcı olur.[30] Bu ise, bir köken hikâyesini harekete geçirmek, dışlayıcı politika ve pratikleri gerekçelendirmek ve de bu coğrafi alanları tehdit eden düşmanları işaret etmek amacıyla gerçek ve hayali sınırlardan yararlanan coğrafi "ötekileştirme"dir.

Bu türden kutsal yerlerin, bazen öyle olsalar da, gerçek olması gerekmez. Ayrıca, hiçbir zaman var olmamış, bununla birlikte yine de arzu edilen bir ulusun hayal edilmesine yardımcı olmak amacıyla ulusal mit ve efsanelere dayandıkları ölçüde fantastik bile olabilirler.[31] Buradan hareketle "alternatif sağ" da bu mantık çerçevesinde Hollywood'ta tasarlanan kurgusal diasporik bir Afrika anavatanı olan Wakanda paradigması ile model olarak "kurtartılmış ve bütünüyle bağımsızlığını kazanmış Güneybatı" olarak hayal edilen mitik Chicano anavatanı Aztlán üzerinde durabilir.[32] Bu türden mitik ve kurgusal yerler, kolektifin mukaddem, hayali bir formuna geri götürmekle birlikte güncel ve gelecekteki ulusun etrafında sembolik ya da gerçek sınırlar çeker. Aşırı sağcı Counter-Currents'in editörü Greg Johnson'ın beyaz anayurtlar hakkında kaleme aldığı "Yavaş Temizlik" isimli makalesinde de savunduğu üzere, bunlar beyazların yeniden üretip başarılı bir şekilde büyüyebilecekleri belirli bölgeleri ırksal mukadderatla ilişkilendiren idealler yaratırlar.[33] Aşırı sağ

30. Daha uzun bir tartışma için bkz. Miller-Idriss, *Extreme Gone Mainstream*, 2. Bölüm.

31. Postmodernite ve faşizm arasındaki ilişki için bkz. Griffin, "Fixing Solutions".

32. Stern, *Proud Boys* isimli çalışmasının 52. sayfasında Roberto Ramón Lint Sagarena, *Aztlán and Arcadia: Religion, Ethnicity, and the Creation of Place* (New York: New York University Press, 2014) ve American Renaissance, "Wakanda: The Perfect Ethnostate?" Jared Taylor, YouTube, 7 Mart 2018, https://www.youtube.com/watch?v=JL6Zgw4FZVA başlıklı çalışmalardan alıntılar yapmıştır.

33. Stern, Proud Boys'un 53. sayfasında, Johnson'ın "The Slow Cleanse": Greg Johnson, "Restoring White Homelands", Counter-Currents Publishing, 24 Tem-

adına, "beyaz bölgeciliği" konulu bu coğrafi özlemler, sonradan ortaya çıkacak şiddete dayanak teşkil etmesi dolayısıyla kritik bir öneme sahiptir.[34]

Haçlı Seferleri'ne, *Reconquista* gibi pogromlara atıfta bulunarak ve de Yerli soykırımlarıyla karşılaştırma yaparak aşırı şiddet ile bölge savunması arasında bağlantı kuran tarihsel olayların tesiri bilhassa yüksektir. Avrupa aşırı sağı, en azından Nazi döneminden bu yana, Avrupalıların kendi anavatanlarında kısıtlı bölgelerle sınırlandırılarak kendilerini "yerliler için ayrılmış bölgelerde" bulacakları uyarısında bulunarak Amerikan Yerlisi deneyiminden istifade ettiler.[35] Nitekim, 2011 yılında Oslo'da yaşanan saldırıda çoğu çocuk olmak üzere yetmiş yedi kişiyi katleden terörist de kendisinin ve diğer aşırı sağcı aşırılıkçıların eylemlerinin emperyalist işgale karşı mücadele eden Yerli Amerikan liderlerinden farksız olduğu yönünde savunma yaparak Yerli mücadelesine atıfta bulunmuştur.[36] Bu tema, genellikle beyaz soykırımını açık bir şekilde belirtmeden bu konudaki komplo teorilerini canlandırmanın bir yolu olarak aşırı sağcı siyasal konuşma, ilan ve sloganlarda düzenli aralıklarla ortaya çıkar. 2014 yılında AfD'nin bölge ofisinden atılan bir tweette bir Amerikan Yerlisi şefi şu sözlerle tarif edildi: "Yerliler göçü durduramadılar. Bugün ise kendileri için ayrılmış bölgelerde yaşıyorlar."[37] 2019 yılında Almanya'nın Nuremberg kasabasın-

---

muz 2014, https://www.counter-currents.com/2014/06/the-slow-cleanse/ isimli çalışmasından alıntı yapmaktadır.

34. Perry and Blazak, "Places for Races", 32.

35. Bkz. Miller-Idriss, *Blood and Culture*; Kalen Goodluck, "Far-Right Extremists Appropriate Indigenous Struggles for Violent Ends", *High Country News*, 27 Ağustos 2019, https://www.hcn.org/issues/51.16/tribal-affairs-far-right-extremists-appropriate-indigenous-struggles-for-violent-ends.

36. Goodluck, "Far-Right Extremists".

37. 2014 yılında yaşanan bu olay için bkz. Günther Lachmann, "AfD kopiert die NPD und blamiert sich", *Welt.de*, 21 Haziran 2014, https://www.welt.de/politik/deutschland/article129330115/AfD-kopiert-die-NPD-und-blamiert-sich.html; 2019'da yaşanan vakaya ilişkin tartışma hakkında bilgi edinmek için ise bkz. "AfD empört mit rassistischem Kommentar zum neuen Nürnberger Christkind", *Focus.de*, 1 Kasım 2019, https://www.focus.de/politik/deutschland/kreisverband-muenchen-land-afd-empoert-mit-indianer-kommentar-zum-neuen-nuernberger-christkindid11299731.html.

da Noel pazarını açan "Hıristiyan çocuğu" olarak melez genç bir kadının seçilmesi üzerine, AfD'nin bölgesel temsilciliği bu tercih hakkında Facebook'ta yorum yaparak, Almanların da "Kızılderililerin yolundan gitmekte olduklarını" ifade etti.[38]

Analoji yapanlar yalnızca Avrupalılardan ibaret değildir. El Paso saldırganı, "Kızılderililerin Avrupalı atalarımızca neredeyse komple bir etnik ve kültürel yıkıma maruz bırakıldıkları" yönünde bir tanım yaparak ve "yerlilerin Avrupalıların işgalini yeteri kadar ciddiye almadıklarını" bundan dolayı da topluluklarının "sadece eskinin bir gölgesi" haline geldiği uyarısında bulunarak manifestosunda Kızılderili deneyiminin bilhassa üzerinde durdu.[39] Beyaz üstünlükçü Jared Taylor 2019'da yayınlanan bir videoda Kızılderili hikâyesinin "muhtemel argümanlar içerisinde sınırları emniyete almak adına en güçlülerinden birisi" olduğunu iddia ederken, tıpkı "Kızılderililer" gibi beyazların da kendi toprakları uğruna savaşmalarına müsaade edilmesi gerektiğini öne sürdü.[40] Kızılderili deneyimlerinin retorik olarak kullanımı, aşırı sağ için, ülkeleri uğruna savaşan kahraman bir halk içerisinde bir "hayatta kalma miti yaratma" imkânı sunuyor.[41]

Anavatan hakkındaki mit ile efsaneler, günümüze ait yaşamları nostaljik geçmişler ile ütopyacı geleceklere bağlaması sebebiyle aşırı sağcı kutsal coğrafyalar açısından büyük bir öneme sahiptir.[42] Böylesi mitler, kısmen insanlar ile mekânlar arasında bağ kuran otantik hikâyeler olarak algılandıkları için bireysel kimlikle iç içe geçerler. Bu türden mitler kendisini yerel, bölgesel veyahut ulusal coğrafyalarla özdeşleştiren insanlar açısından, insanların görüp dokunabildikleri "kayalar ile su birikintileri kadar gerçek" şeyler olarak kabul edilir. Toprak, saygıdeğer ataların "yaşamları ve kahramanlıklarının kadim öyküsü"nü bağrında taşımakla birlikte kırsal bölgenin kendisini

38. "Outrage after AfD Scorn Mixed-Race Girl Playing 'Christ Child' ", *BBC News*, 4 Kasım 2019, https://www.bbc.com/news/world-europe-50287563.
39. Goodluck, "Far-Right Extremists".
40. Goodluck, "Far-Right Extremists".
41. Goodluck, bu fikri, Dresden'deki devlete bağlı Kıta Amerika'sı Sanat Koleksiyonları sergisinin küratörlüğünü yürüten Frank Usbeck'e mal etmektedir.
42. Liulevicius, *German Myth*, 2.

de bireyin "soyağacı"na dönüştürür.[43] Aşırı sağcı milliyetçilerin günümüz Almanlarını, kökenleri sözde Aryanlara[44] kadar uzanan İskandinav kabilelerin torunları olarak gördüğü Almanya'da, İskandinav efsaneleri, silahları, mitolojisi ve tanrıları, gamalı haç türünden İskandinav sembolleriyle birlikte bu milliyetçi hayalin şekillendirilmesine katkı sunar. Bununla birlikte, bu fantezi, açık bir şekilde ırkçı olmadan ırk üstünlüğü hissini uyandıran ve de Almanlık ile kimin bu ulustan olabileceğinin doğası hakkında bilinçsiz kolektif varsayımlara katkıda bulunan ulusal beyazlığın dışa vurulmasına imkân tanır. İskandinav bölgesi, aşırı sağcı Alman aşırılıkçıları için bu sebeplerden ötürü kurgusal anlatılar, hikâyeler, ilkeler ile birlikte iyi milliyetçiler için arzu edilen sadakat ve kahramanlık türünden nitelikler sağlayarak kolektif geçmişe aracılık etmeye yardım eden kutsal bir alana dönüşmüştür. Bölgeye ait hikâye ve mitler, kültürel hafızanın filtrelenmesi ve yeniden inşa edilmesine katkı sunmanın yanında bir yandan fantastik bir geçmişe ait bir nostaljiye duyulan özlemi dile getirirken bir yandan da gelecekteki ulusun insanlar tarafından ortak ve idealleştirilmiş bir şekilde hayal edilmesine yardım olur.[45]

Almanya dışındaki beyaz üstünlükçülerin de, ya Nazi sembolleri ile estetiğini örnek aldıkları ya da Aryanların İskandinav kökenleri konusundaki mitlere önem atfettikleri için dolayısıyla çok sayıda İskandinav ve başka tarihsel efsane ve mitlere bağlı oldukları görülecektir. Aşırı sağ, "biz" ve "onlar" arasına sınır çekmesine ve geçmişte yer alan münhasır bir dünyaya arzu edilen geri dönüşü işaret etmesine temel oluşturmak adına Yunan ve Roma tarihine, Orta Çağ'a ait *Reconquista* gibi pogromlara ve İskandinav tanrı ve tanrıçalarına ilişkin referansları kullanır. Charlottesville yürüyüşçüleri 2017 yılında düzenledikleri yürüyüşte *Deus vult* [Lat. Tanrı öyle istedi] haçları taşırken,

43. Tuan, *Space and Place*, 157-58.
44. Miller-Idriss, *Extreme Gone Mainstream.*
45. Ulusal tahayyüller hakkında daha fazlası için bkz. Billig, *Banal Nationalism* [*Banal Milliyetçilik*]. Kolektif geçmişler için ise bkz. von der Goltz, *Hindenburg*; Williamson, *Longing for Myth.*

aşırı sağcılar da 2018 yılında Almanya'nın Rostock kentinde düzenledikleri yürüyüşte ellerinde tapınak şövalyesi bayrakları taşıyorlardı.[46] Aşırı sağcı sembolleri kullanmasıyla bilinen bir giyim markasının hayranları diğer markaların hayranlarıyla bağlantıya geçip artık kullanılmayan Tumblr bloglarında yüz yüze gerçekleştirilecek buluşmalar hakkında fikir alışverişinde bulunabilirler. 2016 yılında, Kuzeybatı Rusya'daki Karelia ve Kola Yarımadası bölgesinde bulunan "ırkımızın efsanevi tarih öncesi anavatanı olan Hyperborea toprakları"na düzenlenecek bir gezi hakkında yapılan duyuru bu pratiğin örneklerinden bir tanesidir. Hyperborea, aynı zamanda, sahip olduğu web sitesi ve katalog metni ile söz konusu toprakların önemini açıklayan ve "aydınlık" ile "karanlık" adamlar arasındaki destansı savaşı anlatan Alman markası Ansgar Aryan'ın daha önceden kullandığı giyim ürün grubunun da adıydı.[47]

Kutsal ulusal alan, aşırı sağın en kilit unsurudur çünkü sözde ahlaksız, gerilemiş ve zayıf düşmüş çağdaş ulus devlet karşısında onu aşan alternatif, asil bir varoluş vaat etmektedir. Aynı kutsal alan, sahip oldukları beyaz uygarlığın restore edilmesi yönündeki arzunun motive ettiği ve önce kıyametvari bir toplumsal çöküşü, ardından da yeni bir dünya düzeni içinde yeniden canlanmayı beraberinde getirmeyi amaçlayan şiddet yanlısı en aşırı uçları harekete geçirmek için de kullanılır. Kutsal alanlar, "büyük yer değişikliği" veya beyaz soykırımına dair dile yerleşen kazanan korku, belirsizlik ve tehdit hissine atıfta bulunan "beyaz mirasının hayali coğrafyaları"nın bir parçası olarak yad edilir.[48] Ulusal mitler ve coğrafyalar, bu sayede, yalnızca hayali geçmişle değil ayrıca ya kıyametvari bir yıkım ya da gıpta duyulacak bir zaferle sonuçlanacak belirsiz bir gelecek hakkında beyazların taşıdığı korkular ile umutlara da aracılık etmeye çalışır.[49] Daha açık bir ifadeyle, yer değişikliği nosyonuna atıf

46. Throop tarafından "Engaging the Crusades"te, özellikle de 129. sayfada belgelendiği gibi
47. Miller-Idriss, *Extreme Gone Mainstream*. Ayrıca bkz. Miller-Idriss ve Johnson, "Free Advertising".
48. Bonds, "Race and Ethnicity II", 2.
49. Eller, "Matriarchy and the Volk".

yapan veya işgal, istila, akın gibi ifadeler içeren bir dil kullanan siyaset ile medya retoriği bu türden fantezi anlatımlarını göç ve demografik değişimin fiili siyasi dinamiklerine dayandırır. Irksallaştırılmış bölge veyahut idealleştirilmiş beyaz coğrafya, aynı anda hem bir aidiyet duygusunu hem de bir yakın tehdit duygusunu etkinleştirir.

Aşırı sağ için bir tür itici güç olan eko-faşizmin ortaya çıkışı da bu bağlamda anlaşılmalıdır.[50] Hem Christchurch hem de El Paso saldırganları, çevresel etkenleri geniş çaplı ideolojilerinin bir parçası olarak zikrettiler. Bu ise devam etmekte olan iklim değişikliği ve çevresel tahribatın, vatandaşların menfaatleri ve de göçün azalması adına ulusal alanın korunup kollanması ihtiyacına işaret ederek göçmenlik konusundaki kısıtlamaları haklı çıkarmak anlamına gelen "nefretin yeşermesi"ne karşılık gelmektedir.[51] Eko-faşizm, aşırı sağın paganizm ve derin ekoloji ile olan ilişkisinin yanı sıra, ırksallaştırılmış bölge ile kutsal ulusal alana ilişkin ideallerle de bağlantılıdır. Beyaz etno-devlet düşüncesi, böylelikle, göç ile aşırı nüfusu yalnızca beyazlar için değil aynı zamanda anavatanları için de bir tehdit olarak toplumun huzuruna sunan koruma çabalarını vatan toprağına yönelik doğa sevgisiyle dolu ibadetle birleştirerek "Avrupalı insan ile doğa arasındaki ilişkinin kutsanmasına" yardımcı olur.[52] Ancak bu tehdit duygusu, yalnızca beyazların, bilinçli ya da bilinçsiz bir şekilde, toprağa dayalı bir "hâkim coğrafya" anlayışına inandıkları bir bağlamın var olması durumunda

50. Aşırı sağın çevre kullanımı hakkında daha fazlası için bkz. Beth Gardiner'in "White Supremacy Goes Green" *New York Times*, 28 Şubat 2020, https://www.nytimes.com/2020/02/28/opinion/sunday/far-right-climate-change.html?referringSource=articleShare.

51. Betsy Hartmann: An Environmental Essay on the Greening of Hate", Climate & Capitalism, 31 Ağustos 2010, https://climateandcapitalism.com/2010/08/31/the-greening-of-hate-an-environmentalists-essay/. Ayrıca bkz. Joel Achenback, "Two Mass Killings a World Apart Share a Common Theme: 'Ecofascism' ", *Washington Post*, 18 Ağustos 2019, https://www.washingtonpost.com/science/two-mass-murders-a-world-apart-share-a-common-theme-ecofascism/2019/08/18/0079a676-bec4-11e9-b873-63ace636af08_story.html.

52. Stern, *Proud Boys*, 60.

mümkün olabilir.[53] Bu da vatandaşlık yasalarının kağıt üzerinde ne dediğine bakmaksızın ulusal alan üzerindeki tasarruf yetkisi ve hak sahipliğini ırka ait bir miras olarak kabul eden "kan" ile "toprağı" birbirine bağlayan Nazi imgelemindeki mistik bağa karşılık gelmektedir.

Nitekim, ABD'nin fiziksel toprakları üzerinde, sınırları, alanları ve mekânları da dahil olmak üzere kontrol uygulamak, aşırı sağın "dışlayıcı vizyonlar ve pratikler"i açısından temel teşkil etmektedir.[54] Bu vizyonlar ise, "işgal", "saldırı", "akın", "istila", "kale" veyahut "yıkım" türünden sözcükleri içeren bir savunma ve hizmet dili kullanan ve bununla birlikte de tehditler karşısında savunmaya geçmek, tehditlere savaş açmak ve toprakları korumak yönünde çağrılar yapan aşırı sağcı retorik ve pazarlama kampanyaları aracılığıyla hayata geçirilir. Örneğin, Pittsburgh sinagoguna düzenlenen saldırının faili, güya ulusal alanın işgal edildiği yönündeki komplocu düşüncelerden hareketle "öylece oturup halkımın katledilmesini izleyemem, içeri giriyorum" dedi.[55] Bu eylemini kahramanca bulan saldırganın sözlerinin hedefinde yalnızca halk değil, aynı zamanda şiddet içermeyen çözümleri savunan ve şiddet yanlısı görüşün de hareketin geneli açısından kötü olduğunu ileri süren aşırı sağcı fraksiyon da bulunuyordu. Bu yollu terörist eylemler, ABD örneğinde olduğu gibi, bu gruplardan bazıları söz konusu alana göç yoluyla ulaşmış olsalar bile, yine de farklı ve müstakil coğrafi alanlara ait belirli ırk grupları konulu bölgesel fanteziye dayanır.[56]

Coğrafi bölge, bütün uluslardan daha küçük alanlarda dahil olmak üzere, aşırı sağ için önem taşımaktadır. Siyahlar, Latinler

53. Bonds, "Race and Ethnicity II", 7.

54. Flint, *Spaces of Hate*, Giriş.

55. Julie Turkewitz ile Kevin Roose'un tartışmasına bkz. "Who Is Robert Bowers, the Suspect in the Pittsburgh Synagogue Shooting?" *New York Times*, 27 Ekim 2018, https://www.nytimes.com/2018/10/27/us/robert-bowers-pittsburgh-synagogue-shooter.html.

56. Bu türden iddialar Charles Tilly'nin "ihtilaflı alanlar" ya da "mekân üzerinde iddiada bulunma" olarak kavramsallaştırdığı coğrafi ve sembolik alan ile siyasi talepler arasında bir bağ oluşturan daha geniş bir tarihin bir parçasıdır. Tilly, "Spaces of Contention".

ve de diğer etnik azınlıklara tahsis edilmiş müstakil coğrafi bölgelerle birlikte ayrı bir beyaz-etno devlet ya da beyazlara ait bir yerleşim bölgesi kurmaya yönelik beyaz üstünlükçü saplantı belki de bu anlamdaki en belirgin örnektir.[57]

Beyaz Etno-Devleti Fantezisi

Aşırı sağcı ve beyaz üstünlükçü aşırılıkçıların göçü sonlandırmak, etnik azınlıkları tersine göç ettirmek ve beyaz medeniyetinin restorasyonu ve yeniden doğuşuna başarıyla ulaşmak için bir ırk savaşını hızlandırmak amacıyla yaptıkları çağrıların arka planında müstakil beyaz bir bölge inşa etmek ve beyaz yurdunu restore etmek arzusu yatmaktadır. Bilim insanı Kathleen Blee'nin de ifade ettiği üzere, aşırı sağcı ve ırkçı grupların, "ırklar arası bölgesel ve toplumsal ayrım taahhüdü" ortak temeline dayanan açık bir "ırksal aktivizm coğrafyası" bulunmaktadır.[58] Bu vizyon, kendilerini beyaz üstünlükçülükten ziyade beyaz ayrılıkçılar olarak tanımlayan aşırı sağın daha geniş spektrumundaki gruplar açısından merkezi bir önemi sahiptir. Beyaz ayrılıkçılar, neo-Nazi Matthew Heimbach'ın *VICE*'taki belgeselde ifade ettiği gibi, beyazların beyaz yerleşim bölgelerini terk etmemeleri gerektiğini söylemekle beraber, "siyah topluluğu"nun ise güneyde ya da Detroit gibi kentsel alanlarda "kendi memleketleri"nin bulunması gerektiği görüşünü savunurlar.[59] Aşırı sağcı gruplar bu mantığı kendilerinin "hakiki çok kültürcülük yanlıları" olduklarını iddia etmek için kullanırlar; zira kendilerini ırk gruplarını müstakil ve aslına uygun bir şekilde muhafaza edebilecek kimseler olarak görürler. Tersine, karma, çok kültürlü toplumlar yaratmak amacıyla, "küresel elitlerin" hem

57. Perry ve Blazak'ın "Places for Races" başlıklı çalışmada ele aldıkları üzere, beyaz üstünlükçüler ile beyaz ayrılıkçılar uzun süredir ABD sınırları içerisinde beyazlara mahsus ayrı yerleşim bölgeleri yaratmak için uğraştılar. Ayrıca bu konu hakkında daha fazla bilgi edinmek için bkz. Casey Michel, "White Supremacists Look to Remake the Map of America", ThinkProgress, 12 Ağustos 2019, https://thinkprogress.org/are-far-right-extremists-turning-more-toward-breaking-up-the-us-outright-a1af53156968/.

58. Blee, "Geography of Racial Activism", 50.

59. Tenold, *Everything You Love*, 66.

iç hem de dış göçü artırarak ve de demografik değişim yoluna başvurup beyazların "yerine başkalarını koyarak" beyaz ırkının kökünü kurutmayı amaçladıkları görüşündedirler. Bu nedenle, müstakil etno-devletler "beyazlığı korumayı ve tahkim etmeyi" vaat eden "kutsal durak(lar)"a dönüşürler.[60] Beyaz ayrılıkçılığını benimseyen aşırı sağcı gruplar, bu mantık aracılığıyla, ırklar arası bir hiyerarşi kurmadıklarını ve beyaz üstünlükçülüğünü savunmadıklarını iddia etmekle birlikte, ilgilerinin daha ziyade müstakil bir hale getirerek ırksal özgünlüğü korumak ve beyazların yurttaşlık haklarının genişlemesine katkıda bulunmak üzerine olduğunu belirtirler.

Ne var ki, beyaz ayrılıkçılığın, özellikle de nihai hedefi olan ırk temelli müstakil etno-devletler düşüncesine kadar takip edildiğinde, ister istemez beyaz üstünlükçü olduğu anlaşılacaktır. Tasavvur edilen beyaz etno-devlet ideali, doğuştan vatandaşlık hakkını iptal edecek ve de seçilmiş gruplar ile bireylerin vatandaşlığa alınmasını yürürlükten kaldıracak politikaların yanı sıra, şiddet içeren etnik temizlik ile zorla sınır dışı etme türünden tecrit pratiklerine ihtiyaç duyar.[61] Etnik azınlıkların yer değişikliği konulu politikalar, evlerinden zorla uzaklaştırma, özel mülklere el koyma ve de bireylerin aile üyelerinin asırlardır yaşadıkları topraklardan ayrılması da dahil olmak üzere ancak zora ve şiddete başvurduğu ölçüde hayata geçirilebilir. Counter-Currents isimli aşırı sağcı web sitesinin kurucusu Greg Johnson, "çok çeşitli beyaz etnisiteler de dahil olmak üzere, bütün ırk ve grupların kendi topraklarına sahip olması gerektiğini" savunmaktadır.[62] Johnson'ın, hedefe ulaşmak için gerek duyulacak stratejiler ve politikalar hakkındaki açıklaması, beyaz ayrılıkçılığın neden beyaz üstünlükçülükten ayrı tutulamayacağını tam anlamıyla göstermektedir. Johnson, Afrika kökenli Amerikan vatandaşları için ülkenin güneyindeki bir bölgenin onlara ait olacak şekilde

60. Stern, *Proud Boys*, 51. Aşırı sağcı grupların ırkçı olmadıkları yönündeki iddialarını içeren bir tartışma için Pilkington'ın *Loud and Proud* adlı çalışmasındaki analizine bakınız.
61. Stern, 69.
62. Macklin, "Greg Johnson", 210.

tahsis edilmesini ve "ahlaki olarak gerekçelendirilmiş" bir şiddetin ihtiyaç halini alabileceğini kabul ettiği "iyi planlanmış, sistemli ve insancıl bir etnik temizlik süreci" yoluyla da ülkenin geri kalanını sömürge olmaktan kurtaracağını savunmaktadır.[63] Böylesi bir plan neticesinde vücut bulacak etnisite temelli ülkeler de kaçınılmaz olarak eşitsizlikçi olacaktır. Örneğin, beyazlara tahsis edilen topraklara dair mevcut öneriler beyaz olmayan bazı kimselerin buralarda yaşamalarına izin verse de, liderlik pozisyonlarında bulunmalarını veya ateşli silahlara sahip olmalarını yasaklayarak ve de "kısmi ya da asgari vatandaşlık" konusunda daha yüksek meblağlarda vergi talep ederek bir haklar hiyerarşisi inşa etmektedir.[64]

Beyaz etno-devletler, yalnızca uç grupların fantezileri olmakla kalmaz, aynı zamanda da bu grupların denediği ve hayata geçirmek adına denemekten vazgeçmedikleri politika konusundaki gerçek hedef ve önerilerini temsil eder. 1990'lı yıllarda, ilk olarak "Aryan Ulusları" adındaki beyaz üstünlükçü bir grup, Idaho'da ayrılıkçı bir beyaz yerleşim bölgesi kurmak için çabaladı; çabayı "Kuzeybatı Zorunluluğu" üzerinden beş-devletli bir beyaz vatan yaratmaya yönelik daha geniş çaplı çabalar izledi.[65] Bu çabalar, Kuzeybatı Pasifik'te, bölgenin "temel yasalarının yeni kurulan bölgede Afrika kökenli Amerikalıların ikamet etmesini suç saydığı" 19. yüzyıla kadar uzanan tarihsel beyaz üstünlükçü miraslar üzerine bina edildi.[66] Beyazlara ait ayrı bir bölge ya da etno-devlet düşüncesi ABD'deki beyaz ayrılıkçılar için harekete geçirici temel bir anlatı olma ayrıcalığını koruyor. Ve tabii ki internet de artık bu tür fiziksel bölgeler yaratma ya da restore etme çabalarını kolaylaştırıyor ve destek sağlıyor.[67]

Beyazlara ait yerleşim bölgeleri ve müstakil alanlarının yalnızca anavatan ve etno-devletlerle sınırlı olmamasıyla birlikte coğrafi bölgeyi beyaz üstünlükçü siyasal hedeflere bağlayanlar

63. Macklin, 212, Johnson'ın Counter-Currents'te yayınlanan "The Slow Cleanse" başlıklı yazısından alıntılanmıştır.
64. Stern, *Proud Boys*, 67.
65. Perry ve Blazak, "Places for Races".
66. Stabile, "Pursuit of an Ethnostate", 24.
67. Perry ve Blazak, "Places for Races", 43.

da yalnızca Amerikalı aşırı sağcı gruplardan ibaret değildir. Nitekim, Alman aşırı sağının "ulusal kurtarılmış bölgeler" adını verdiği, devletin kontrolünün dışında, bağımsız ve siyasi bölgeler yaratma çabası bu açıdan bir örnek teşkil etmektedir.

Ulusal Kurtartılmış Bölgeler

Aşırı sağcıların 1990'lar ile 2000'lerde Almanya'da "ulusal kurtartılmış bölgeler" (*national befreite Zonen*) inşa etme yönündeki çabaları hem devlet yetkililerinin hem de medyanın o kadar ilgisini çekti ki bir grup Alman dilbilimci, bu terimin 2000 yılının en çok kullanılan terimi olduğunu ilan etti.[68] Ulusal kurtarılmış bölgeler, yerel bir eyalet veya bölgede bir devletin şiddet üzerindeki tekelini kaybedeceği ve de kontrolü aşırı sağcı otoritelere devredeceği ekonomik olarak bağımsız aşırı sağcı alanların üretimi anlamına gelir.[69] Taktik, ana akımla bir arada var olabilen, alternatif müstakil bir toplum ve karşıkültür yaratabilecek bağımsız bir matbaa ağı, seyahat ve reklam acenteleri, kitapçılar, barlar, restoranlar, zanaatkârlar, kooperatifler, tarım toplulukları ve medya dağıtıcılarının yer aldığı bir ağ oluşturmaya davet eder.[70] Kavram, ilk olarak 1990'lü yılların başında aşırı sağcı gruplar arasında tartışılan bir strateji olarak ortaya çıktı.[71] Alan, hem coğrafi hem de sembolik bakımdan, bu düşünce için temel bir öneme sahipti. Ulusal kurtarılmış bölgeler, aşırı sağcı aşırılıkçıların sokakların fiziksel kontrolünü ele geçirecekleri ve rahatsız edilmeden bir araya gelip harekete geçebilecekleri mekânlar olarak tasavvur ediliyor olmalarının yanı sıra ekonomik olarak kurtarılmış bölgeler ile özyönetimin zaruri ön belirtisi olarak görülebilecek kültürel, entelektüel ve de zihinsel özgürlüğe de ulaştırır.[72]

Strateji ise, her ne kadar hiçbir zaman hayata geçirilememiş olsa da, Almanya'daki aşırı sağcı grupların birbirleri ve yerel

68. Doring, *Angstzonen*, 82.
69. Doring, 39.
70. Döring, 51-53. Ayrıca bkz. Lana Brandenburg, "National befreite Zonen".
71. Land Bradenburg, "National befreite Zonen".
72. Land Bradenburg. Aşırılıkçı gruplar ile ana akımın alt yapısı arasındaki etkileşim için bkz. Koehler, "Contrast Societies".

topluluklarla ilişkiye geçme biçimlerine yön verecek önemli amaçlara hizmet eder. Örneğin, ulusal kurtarılmış bölgelerin dışlama alanları olarak tasarlanmasına karşın, yine de strateji, gündelik iyilik eylemleri aracılığıyla yerel topluluklara doğru açılma çağrısında bulunur. Önerilere göre, aşırı sağ yanlısı aşırılıkçılar alışverişte yaşlılara yardımcı olarak, çocuk bakımı yaparak, mahalleler ile oyun alanlarını temizleyerek ve de huzurevlerinde ulusal marşları okuyarak anonim sisteme alternatif olacak şekilde yardımsever ve cesurca hareket etselerdi ulusal kurtarılmış bölgeler yerel topluluklarla daha sıkı ilişkiler içerisine girebilirlerdi.[73] Aşırı sağcı radikal hareketler, böylece, daha geniş coğrafi bölgelerden yerel halkın desteğini, dayanışmasını ve bağlılığını kazanacaktır. Bu ise yalnızca aşırı sağcı siyasi hedeflerin daha geniş kesimlerce kabul edilmesini sağlamakla kalmayacak, aynı zamanda da devletin aşırı sağı bastırma kabiliyetini sarsacak, buna bağlı olarak da devletin kendisini zayıflatacaktır.[74] Bu plan aynı zamanda aşırı sağın periferisinde yer alan, aralarında dernekler, yedek askerler, spor kulüpleri, gönüllü itfaiyeciler ve sendikaların da yer aldığı örgütlerin "gri bölgeleri"ne düzenli bir şekilde erişim sağlanmasını da içerir.[75]

Ulusal kurtarılmış bölgeler fikri Almanya'ya özgü bir fikir değildi. Aşırı sağın menfaatine olacak şekilde ekonomik ve siyasi anlamda bağımsız bölgeler inşa etme yönündeki benzer çabalar İtalya, İspanya, Portekiz ve Fransa'da da karşımıza çıkmaktadır. Örneğin, 1970'ler ve 1980'lerin İtalya'sında, Terza Posizione (TP) grubu bağımsız dükkânlar, okullar, radyo programları, matbaa ve daha fazlasını yaratmayı başardı.[76] Diğer yandan, Alman aşırı sağı, aşırı solun kitabevi ve kültürel veya sosyal kurumlar üzerinden otonom topluluklar yaratmaya yönelik yaklaşımının da açıkça etkisi altında kalmıştır.[77] 2000 yılında aşırı sağcı siyasi bir yayında yayımlanan bir makalede solcuların bu yollu çabaları övülürken, solcularınkine benzeyen aşırı sağcı bir altyapının da

73. Doring, *Angstzonen*. Ayrıca bkz. Land Bradenburg.
74. Doring, *Angstzonen*, 53.
75. Land Bradenburg, "National befreite Zonen".
76. Doring, *Angstzonen*, 62.
77. Land Bradenburg, "National befreite Zonen".

gerekliliğine dikkat çekildi.[78] Ulusal kurtarılmış bölgeler, nerede ortaya çıkmış olursa olsun, yalnızca aşırı sağın menfaatine olan bağımsız coğrafi bölgeler yaratmayı değil, aynı zamanda aşırı sağcı hareketleri büyütecek ve böylelikle de devletin otoritesi ile meşruiyetini sarsacak alternatif ekonomik ve kültürel sistemler inşa etme hedefini de paylaştılar.[79]

Ulusal kurtarılmış bölgeler fikri hemen hemen aynı yıllarda Avrupa'da ortaya çıkan "korku bölgeleri" (*Angstzonen*) ve "yasak bölge" olarak adlandırılan birbiriyle ilişkili iki mekânsal kavramla da bağlantılıdır. Buralar, aşırı sağcı aşırılıkçıların kontrolünde olan ve yabancıların güvende olmadıkları yerlerdi.[80] Bu kavramlar, mahallelerdeki kamusal ya da yarı-kamusal alanlar, parklar, gençlik merkezleri, kulüpler ve tren istasyonlarını işaret edebileceği gibi bütün bir mahalleyi ya da bölgeyi kapsayacak şekilde de olabilirdi. Ulusal kurtarılmış bölgelerin ekonomik ve siyasi tarafları hiçbir zaman tam anlamıyla hayata geçirilememiş olsa da, aşırı sağcı aşırılıkçıların kontrolünde olan "korku alanları" yabancıların, solcuların ve beyaz olmayanların kabul edilmeyeceği ya da şiddete maruz kalabilecekleri yerler inşa ederek Almanya'nın bir kısmında başarı yakaladılar. Disko, gençlik kulübü veya mahalle meydanı gibi alanlar, genellikle yaz aylarında, deniz sezonunda veya haftanın herhangi özel bir gününde daimî bir nitelikte olmayacak şekilde aşırı sağın kontrolüne geçen alanlardı. Fiziksel kontrolün aşırı sağa geçtiği bu türden alanlar, aşırı sağcı gençlik kimliğinin inşa edilmesinde ve başkalarını tehdit ile şiddet içeren yollarla dışarıda tutan sınırlar oluşturma noktasında önemli roller oynamaktadır. Bu alanlar, "biz"i "onlar"dan ayıran sınırın belirginlik kazanması ve

78. Doring, "Befreite Zonen", 62.

79. Bkz. Doring, *Angstzonen*, 62.

80. "Korku bölgeleri" ve yasak bölgeler hakkında kapsamlı bir tartışma için bkz. Schultz ve Weber, *Kämpfe um Raumhoheit*. Bu kavramlar daha sonra aşırı sağcılar tarafından İslamcı aşırılıkçıların Avrupa sınırları içerisindeki bazı mahalleler ya da bölgeleri ele geçirdiklerini ifade etmek için kullanıldı. Bkz. David A. Graham, "Why the Muslim 'No-Go- Zone' Myth Won't Die", *Atlantic*, 20 Ocak 2015, https://www.theatlantic.com/international/archive/2015/01/paris-mayor-to-sue-fox-over-no-go-zone-comments/384656/.

belirli fiziksel mekânlara girme hakkının kimlerde olacağının belirlenmesi konusunda aşırı sağın işini kolaylaştırır. Aşırı sağın hâkimiyetindeki bu alanlar, aynı zamanda hem bilgi alışverişi ile bilgi paylaşımında bulunmayı sağlayacak hem de grup içerisinde bütünleşme ve aidiyet oluşturacak önemli buluşma yerleri işlevi görürler.[81]

Beyaz üstünlükçü alanlar ile bu alanların aşırılıkçı hareketleri şekillendirmedeki önemini gösterecek çok sayıda başka örnek bulunmaktadır. Beyaz üstünlükçüler, Almanya ve Ukrayna'da, 20. yüzyılın başlarında ABD'de düzenlenen kampları andıran şekilde, çocuklar için yaz kampları düzenlediler.[82] Fransa'daki kimlikçi aşırı sağcılar tarafından her yıl düzenlenen ve katılımcı olarak yirmi ile yirmi beş yaş arasındaki gençlerin yer aldığı yaz kamplarında, fiziksel yeterlilik eğitimi, tarih dersleri ve temsili sokak çatışmaları birleştirilir ve bu sayede de "geleceğin militanlarının eğitilmesi" amaçlanır.[83] Pete Simi ve Robert Futrell'in beyaz gücü hareketinin "gizli nefret alanları" üzerinde

81. Döring, *Angstzonen*, 264-66.

82. Almanya'daki yaz gençlik kampları hakkında daha fazla bilgi için bkz. "German Government Bans Neo-Nazi Youty Group", *Spiegel International*, 31 Mart 2019, https://www.spiegel.de/international/germany/far-right-summer-camps-german-government-bans-neo-nazi-youth-group-a-616499.html; "German Police Raids Nazi Youth Camp", *DW*, 11 Ağustos 2008, https://www.dw.com/en/german-police-raids-nazi-youth-camp/a-3555325; ayrıca *Guardian*'ın YouTube kanalında yayınlanan ve Ukrayna'daki benzer bir yaz kampını konu alan bir belgesel için bkz. "Ukraine's Far-Right Children's Camp: 'I Want to Bring Up a Warrior' ", YouTube, 5 Eylül 2017, https://www.youtube.com/watch?v=jiBXmbkwiSw. Yanı sıra, bu kamplar, 19 Ağustos 2017'de *Salon*'da yayınlanan Peter Dreier imzalı "A California Suburb Reckons with Its Nazi Past – and Present-Day Controversy Follows" (https://www.salon.com/2017/08/19/a-california-suburb-reckons-with-its-nazi-past-and-present-day-controversy-follows/) başlıklı metinde de belirtildiği üzere 1930'lu yıllarda Naziler tarafından California'da düzenlenen yaz kamplarını andırmaktadır. Bununla birlikte, 19 Kasım'da 2015'te *New York Times*'ta yayımlanan Nicholas Casey'e ait "Nazi Past of Long Island Hamlet Persists in a Rule for Home Buyers", (https://www.nytimes.com/2015/10/20/nyregion/query-for-home-buyers-in-a-long-island-hamlet-are-you-german.html) başlıklı metinde de belirtildiği üzere California örneğine ek olarak bu kamplar New York'ta düzenlenen yaz kamplarını da andırır cinstendir.

83. Alexander Durie, "At the Heart of Hate: Inside France's Identitarian Movement", *Are We Europe 3* (Ocak 2019), "Uprooted", https://magazine.areweeurope.com/stories/uprooted/generation-identitaire.

yapmış oldukları çalışma, ev partileri, mangal buluşmaları, İncil okuma toplantıları ve kamp gezileri de dahil olmak üzere beyaz üstünlükçülerin bir araya geldikleri çok çeşitli "Aryan serbest bölgeleri"ni ayrıntılı olarak ele alıyor.[84] Elbette Washington, DC ile Virginia'da faaliyet gösteren kampların son raporlarında da görüleceği üzere, aşırı sağcı paramiliter eğitim kamplarının, Vietnam Savaşı'nın sonuna kadar uzanan uzun bir tarihi bulunmaktadır. Ne var ki, bütün her şeyin temelinde, beyazların menfaatine olacak şekilde inşa edilen kutsal ve müstakil coğrafi topluluklara karşılık gelen beyaz anavatan kavramı yatmaktadır.

Alan, Mekân ve Aşırılıkçı Radikalleşme

Ulusal anavatan ile beyaz etno-devletler, alan ve mekânın aşırı sağ için ifade ettiği önemin yegâne tarzları değildir. Propaganda için üniversite kampüslerinin hedeflenmesi, yeni katılımlar elde etmek ve radikalleştirme için karma dövüş sanatları ve müzik festivallerinin kullanılması, ticari ürünler satmak amacıyla aşırı sağcı online giyim mağazaları ile normal mağazaların kurulması ve diğer birçok online alan aşırı sağın büyümesinde hayati bir rol oynamaktadır. İnsanlar, göçmenler, küreselleşme ve seçkinler hakkında aşırı sağcı ideolojik mesajlar ile beraber Yahudilerin orkestrasyonu ve Müslümanların Avrupa'yı Avrabiya'ya dönüştürmek için çaba harcadıkları yönündeki komplo teorileriyle ana akım alanlarda yeni ve de farklı şekillerde karşılaşıyorlar. Mesele, yalnızca insanların bu tür mesajlarla daha sık karşılaşıyor olmasından ibaret değildir. Aşırılıkçı tezlerin, aşırılıkçılığın periferiden merkeze doğru hareket etmesi sonucunda, farklı türden ana akım alan ve mekânlarda da ortaya çıkması bu tezlerin normalleşmesine yardımcı olur.[85] 2. Bölüm'de, aşırılıkçı siyasi retoriğin ana akımlılaştırılması, komplo teorileri ve estetik ile iletişim tarzları yoluyla, aşırılıkçı ideoloji ve anlatıların nasıl da ana akım alan ve mekânlarda normalleştirildiğini gösteren üç örneğe odaklanacağım.

84. Simi ve Futrell, *American Swastika.*
85. Flint, *Spaces of Hate,* 2.

2
Mesajın Ana Akımlılaştırılması

Muhafazakâr düşünce kuruluşlarından birinin yöneticilerinden Joseph Overton, 1990'ların ortasında potansiyel bağışçılara, siyasal çözümlerin marjinlerden "siyasi olasılık penceresi" olarak tanımladığı yöne doğru nasıl taşınabileceğini göstermek için hareketli maket bir broşür hazırladığında, aşırılıkçılığın Amerikan siyasetinde ana akım haline geldiğini açıklamak amacıyla çeyrek yüz yıl sonra bile yaygın bir biçimde kullanılacak bir metafor yarattığının farkında değildi.[1] "Overton

1. Overton penceresinin daha yüksek teknolojili versiyonu için öğrencilerin okula devam konusunda hiçbir hükümet politikası olmamasından, hepsinin federal olarak kontrol edilen okullara gitmesini zorunlu kılmaya kadar, okula devam konusunda siyasi anlamda kabul edilebilir politika çözümlerinin penceresini gösteren Kamu Politikaları Merkezi tarafından hazırlanan ikonografiye bakınız: https://www.mackinac.org/OvertonWindow.

penceresi" herhangi bir zaman dilimi içerisinde kamuoyu tarafından kabul gören siyasal fikir ve çözümlerin yelpazesi anlamına gelir. Siyasetçilerin pencerenin kadrajının dışında kalan fikirler doğrultusunda hareket etmeleri çok da olası bir şey değildir; zira kendilerini seçmene borçlu hissederler ve bu yüzden de çoğu seçmenin kabul edilebilir bulduğu aralığın dışında kalan politik ve yasaları destekleme konusunda isteksiz bir tutum sergilerler.[2] Siyasal açıdan mümkün fikirlerin penceresine doğru geçiş, kademeli olmakla birlikte ana akım normların, değerlerin ve inançların zaman içerisinde geçirdikleri düşük tempolu evrim yoluyla gerçekleşir. Bu ise organik yollardan gerçekleşebileceği gibi, fikirleri aşırı uçtan alıp ana akım bir kabul edilebilirliğe taşıyan Overton penceresini kasıtlı bir biçimde değiştirmek için uğraşan düşünce kuruluşlarının, lobicilerin ve de taban örgütlenmesi aktivistlerinin stratejik çabasının bir sonucu olarak da ortaya çıkabilir.[3] Ne var ki, Overton penceresinde, insanların bir zamanlar çok aşırı bulduğu siyasi görüşler ve çözümlerin bir an önce ana akımlaşmasını ve normalleşmesini yansıtan hızlı değişimler de yaşanır.[4] Siyasi yelpazenin her iki tarafında da yaşanabilecek değişimler, siyasetçilere Overton penceresindeki hızlı değişimlerden istifade ederek ana akım kamuoyu tarafından daha geniş çapta kabul edildikçe olasılıklar arasına giren daha önceki uç fikirlerden uygulanabilecek kamu politikaları üretme imkânı tanır.

---

2. Nathan Russell, "An Introduction to the Overton Window of Political Possibilities", Mackinac Center for Public Policy, 4 Ocak 2006, https://www.mackinac.org/7504.

3. Maggie Astor, "How the Politically Unthinkable Can Become Mainstream", *New York Times*, 26 Şubat 2019, https://www.nytimes.com/2019/02/26/us/politics/overton-window-democrats.html.

4. Bu bölümün bazı kısımları, aşağıdaki denemeler ve makaleler de dahil olmak üzere daha önceki yazılara dayanmaktadır: Miller-Idriss, "Global Dimensions"; Cynthia Miller-Idriss, "Why Does the Far Right Love Fred Perry?: Mainstream Fashion Is Its New Camouflage", *Guardian*, 29 Ağustos 2019, https://www.theguardian.com/commentisfree/2019/aug/29/far-right-fred-perry-mainstream-fashion-camouflage-brands; Cynthia Miller-Idriss, "Mainstreaming Extremism through Clothing", *Islamic Horizons Magazine*, Temmuz-Ağustos 2019, 34-35, https://issuu.com/isnacreative/docs/ih_july-august_19.

Aşırı sağcı ve beyaz üstünlükçü fikirlerin normalleştirilmesi bu açıdan örnek teşkil etmektedir. Bir zamanlar aşırı olarak değerlendirilen ideolojik inançlar, görece bir hızla, genel kamuoyu tarafından yaygın bir biçimde kabul görmeye başladı. Bu ise, insanların daha önce aşırı bulduğu ancak zaman içerisinde normalleşen fikirlerin demokratik toplumlardaki kabul edilebilir inançlar yelpazesinin bir parçası haline geldiği süreç olarak aşırılıkçılığın ana akımlaşmasına tekabül etmektedir. Aşırılıkçı fikirler, siyasi konuşmalar, medya, videolar, tişörtler ve de video oyunları gibi çok çeşitli online ve gençlik kültür ortamları değişik bağlamlar aracılığıyla ana akım haline getirildi. Ana akımlaşmak, aşırı sağ hareketlerin küresel çapta büyümesi adına kritik bir mahiyete sahiptir zira bu durum bir yandan bireylerin şiddete yönelmelerine, radikalleşmelerine ve harekete geçmelerine yol açarken bir yandan da kamuoyunun aşırı sağcı hareketlerin girişimlerini tehlikeli bulma olasılığını azaltmaktadır. Aşırı fikirlerin normalleşmesi aşırı sağcı aşırılıkçı gruplara katılımın önündeki engelleri kaldırmakla birlikte aşırılıkçı inançların şok edici etkisi azaldıkça ve daha geniş çaplı bir insan kitlesi tarafından kabul edilebilir bir hal aldıkça aşırı sağcı aşırılıkçı grupların sempatizan tabanı da genişler. Aşırı fikirlerin, kamu politikası ve siyasi söylem bakımından kabul edilebilir bulunan şeylerin Overton penceresindeki etkili değişimi sayesinde ana akım bir hal alması, aşırı sağın aynı zamanda daha önceleri aşırı bulunan fikir ve görüşlerinin ana akım siyasi parti platformlarına dahil edilmesi yoluyla aşırı sağın sınırların kapatılması, göçün kısıtlanması ve sınır dışı türünden siyasi hedeflerine ulaşmasına da yardımcı olur.

Aşırı sağcı aşırılıkçılığın ana akımlaşması ve normalleşmesinin sonuçlarından biri, sıradan insanların aşırı fikirlerle gündelik hayat içerisinde daha sık karşılaşmaları ve aşırı sağla hem daha akıcı hem de daha sık ilişki kurmalarıdır. Ana akıma taşınan aşırılıkçılık, aşırı sağcı fikirleri hapishane çeteleri ve kaba militanların nüfuz alanının dışına taşır. Bu fikirler artık yalnızca onlara erişmek üzere özellikle araştırılıp bulunması gereken adreslerde bulunmaz. Bunun yerine, insanlar beyaz üstünlükçü

ideolojiyle artık online alışveriş yaparken, bir podcast dinlerken, akşam haberlerinde gezinirken ya da üniversite kampüslerinde bir ilan panosunun yanından geçerken karşılaşabilirler. Alan ve mekân bu sürecin en asli unsurlarıdır. İnsanların nefretle olan karşılaşmaları yalnızca soyut yollardan olmaz; bu karşılaşma belirli fiziksel ve sanal ortamlarda da yaşanabilir. Bu sebeple coğrafya, fikirlerin aşırı sağdan ana akıma doğru nasıl yol alacağına ilişkin hikâyenin bir parçasıdır.[5]

Ana akımlaşmak hem yeni insanları nefrete açık bir hale getirmeye ve onları aşırılıkçı ideolojilere dahil etmeye yardımcı olur hem de aşırılıkçı inançların şiddet yanlısı temellerini gizleyen kodlanmış terimler aracılığıyla bu inançları yumuşatır. Bununla birlikte ana akımlaşma ve normalleşme, aşırı sağcı aşırılıkçı fikirlere yakınlık duyan bireylerin daha da radikalleşmelerine yol açar. Göçmenlerin zorla sınır dışı edilmesi ve etnik temizlik gibi kavramları "tersine göç" şeklinde yeniden adlandırmak, nefret dolu ifadelerin daha geniş yelpazedeki sıradan bireyler için daha kabul edilebilir görünmesini mümkün bir hale getirir. Irkçı ifadeler, ana akım siyasi partilerdeki seçilmişler tarafından sarf edildiğinde daha kabul edilebilir bir şekilde boy gösterirken, aynı zamanda uçlarda yer aldığı düşünülen fikirlerin de bu sayede meşrulaşmasını ve yayılmasını sağlarlar. Örneğin, başkanlık koltuğunda oturan bir isim, üçü ABD'de doğan Kongre üyesi dört siyah kadının geldikleri ülkelere geri dönmelerini söylediğinde mitingde bulunan kalabalık başkanın sözlerine "Onları geri gönder" sloganlarıyla karşılık verdi.[6]

Ancak söz konusu ana akımlaşma ne şekilde meydana gelir? Daha önce aşırı bulunan fikirleri kabul edilebilir bir söylem

5. Flint, *Spaces of Hate*, 8-9, Berlet ve Lyons'ın Right-Wing Populism adlı çalışmasından alıntılanmıştır.

6. Bkz. Katie Rogers ve Nicholas Fandos, "Trump Tells Congresswomen to 'Go Back' to the Countries They Came From", *New York Times*, 14 Temmuz 2019, https://www.nytimes.com/2019/07/14/us/politics/trump-twitter-squad-congress.html; ve Griff Witte, "After El Paso, the 'Send Her Back' Chant Echoes to Some as a Prelude to Murder", *Washington Post*, 13 Ağustos 2019, https://www.washingtonpost.com/national/after-el-paso-the-send-her-back-chant-echoes-to-some-as-a-prelude-to-murder/2019/08/13/6e6ed198-bd15-11e9-a5c6-1e74f7ec4a93_story.html.

alanına taşıyan veya Overton penceresinde değişikliğe yol açan mekanizmalar nedir? Aşırılıkçı düşünce ve içeriğin ana akıma taşınmasına yardımcı olan en az üç tane eşzamanlı gelişmenin bulunduğu iddiasındayım. İlk olarak, popülist partilerin yükselişinin, kampanya retoriği ve siyasi konuşmalar aracılığıyla aşırı fikirlerin ana akımlaşmasına ciddi bir katkısı oldu. İkincisi, dezenformasyon ile komplo teorilerinin yayılması, aşırı fikirleri ortaya çıkarıp güçlendirirken, eşzamanlı olarak da hakikat nosyonunun altını kazır. Son olarak da, gençlik kültürünün, aşırı sağcı ana akım ve yeni estetiğin yanı sıra, özellikle mizah ve memler yoluyla silah haline getirilmesi, aşırı fikirlerin gerçekte olduğundan daha tehlikesiz görünmesini sağladı.

Siyasi konuşma, komplo teorileri ve aşırılıkçı estetik ile iletişim tarzlarının ana akımlaşması şeklindeki bu üç alan da aşırı fikirlerin yeni yollardan tanıtımına ve detaylı incelemesine imkân tanır. Bunlar, aşırı sağın geleneksel nüfuz alanlarının çok ötesinde insanların radikal bir dönüşüm geçiren bir dizi ana akım alan ve mekânda karşılaştıkları aşırı sağcı içeriğin değişen doğasının temel unsurlarıdır. Modern aşırı sağ, aşırı fikirleri ana akımlaştıran ve de normalleştiren stratejilere yaslanır.

Siyasi Söylem İçerisinde Aşırılıkçı Görüşler

Ana akım fikirler, benimsendiklerinde ya da ana akım politikacıların konuşmalarında ve iletişimde bir şekilde ima edildiklerinde normalleştirilirler. Bu bölümde normalleşmenin meydana geldiği spesifik ve birbirleriyle bağlantılı iki yola odaklanacağım: göçmen karşıtı dilin küreselleşme karşıtı çerçevenin içerisine yerleşmesine ve demografik değişimin beyaz üstünlükçü çerçeveye olan desteğine. Aşırı sağcı ideolojik tutumlar ve dünya görüşleri, her iki örnekte de, seçime giren siyasetçilerin siyasi görüşleri hakkında bilgi vermeye yardımcı olabilecek şekillerde aşırı sağcı metapolitik ya da siyaset öncesi fikirleri yaymak için uğraşan aşırı sağcı ve beyaz üstünlükçü entelektüeller tarafından kasıtlı olarak toprağa ekildi. Her ne kadar bu stratejiyi 5. Bölüm'de detaylarıyla ele alacak olsam da, burada da değinmek istiyorum; zira bunun aşırılıkçı fikirlerin ana akımlaşmasına

destek olan uzun erimli yönelimselliğin anlaşılması açısından kritik bir öneme sahip olduğunu düşünüyorum.

Her iki güncel alanda da –göçmen karşıtı duygular ve demografik değişim kaynaklı varoluşsal bir tehdit nosyonu– aşırı sağcılar, sade ve normal insanları hain elitlere karşı konumlandıran başarılı popülist siyasi stratejilerden örnek alınan kapsamı daha geniş çerçevelere bel bağlamaktadırlar.[7] İlk olarak bu popülist çerçevelendirmeyi ele aldıktan sonra göçmenler hakkında konuşmak ve de aşırılıkçı ideolojilerin ana akım siyasetçilerin müstakbel bir beyaz soykırımını imalı bir şekilde dile getirmek adına başvurduğu gayri insani bir dille nasıl da bu çerçevenin içerisine dahil edildiğini detaylarıyla inceleyeceğim.

Arı Halk

Popülizm; elit, başkalarının sorunlarıyla hemhal olamayan, güvenilmez ve etik olmadığı düşünülen siyasi liderlerin aksine, kendi parti veya platformlarının halkın sesini duyurmak adına daha doğru ve daha otantik bir adres olduğunu düşünen politikacılar tarafından siyasi yelpaze içerisinde başvurulan retorik bir stratejidir.[8] Popülist stratejiler, yalnızca Trump'ın yürüttüğü ve "bataklığı kurutacağını" vaat eden seçim kampanyası sırasında değil, aynı zamanda Bernie Sanders ve Elizabeth Warren'in elit karşıtı kampanya konuşmalarında da kullanıldı. Tasarlanan platforma karşı çıkanların halkın düşmanı ya da vatan haini şeklinde konumlandırılması bu anlamda en sık tekrarlanan hususdur.[9]

Popülist partiler Avrupa, Brezilya, Hindistan ve ABD'de bu tür partilerin yükselişinin açıkça gösterdiği üzere, bu stratejiyi dünya çapında fayda getirecek şekilde kullandılar. Elde edilen bu başarı, elit karşıtı söylemin daha fazla ana akımlaşmasına yol açtı.[10] Milliyetçi ve aşırı sağcı partiler bilhassa "kirlenmemiş halk-yozlaşmış elitler" ikiliği çerçevesinde başarı elde ederken,

7. Mudde, "Populist Zeitgeist"; ayrıca bkz. Miller-Idriss, "Global Dimensions".
8. Canovan, "Trust the People!"; Berezin, "Populism and Fascism"; Müller, *What Is Populism?*
9. Finchelstein, *From Fascism to Populism* [*Faşizmden Popülizme*], 15.
10. Mudde and Kaltwasser, *Populism* [*Popülizm: Kısa Bir Giriş*].

bu sonuç söz konusu çerçevenin aşırı sağcı aşırılıkçı fikirlerin ana akıma taşınmasına da imkân verdiği anlamına geliyordu. Diğer bir deyişle, retorik bir strateji olarak popülizmin elde ettiği geniş çaplı başarı, aşırı sağcı ideolojilerin ana akımlaşmasına da katkı sunmuştur.

Bununla birlikte, süreç hem "arı halk" anlayışını hem de karşı karşıya kaldıkları tehdidin doğasını kısmen de olsa genişleterek ilerler. Aşırı sağcı popülistler, ülke halkının demografik değişim, göç, etnik azınlıkların doğum oranları veya dinsel farklılaşmalar tarafından tehdit edildiğini ve bu değişikliklerin bugünkü siyasi elitlerin sıradan insanların ihtiyaçlarından bihaber olmaları dolayısıyla meydana geldiğini ileri sürerler. Böyle olduğu takdirde, halk da yalnızca "yozlaşmış" elitler karşısında değil, aynı zamanda katışık ve tehdit edici göçmenler ya da etnik ve dini ötekiler karşısında da el değmemiş bir şey olarak addedilir. Popülist retorik ise yalnızca halk yanlısı değil, aynı zamanda da hem yabancı düşmanı hem de dışlayıcı bir niteliğe sahiptir. Halkı yeniden katıksız bir hale getirmek, etnik tersine göç ve kısıtlı göç türünden politikaları gerektirir veya bunlara dayanır.

Nitekim bu da, Cas Mudde'nin popülizmin ince bir ideolojiye sahip olduğu yönündeki ufuk açıcı tanımını detaylı bir şekilde inceleyen bilim insanı Jan Kubik'in, buradan hareketle, popülizmin "kalın" formu olarak adlandırdığı şeye tekabül etmektedir. Kalın popülizm bağlamında, el değmemiş halk, yalnızca zararlı elitlere karşı değil, aynı zamanda zararlı ötekilere karşı da mevzi alır.[11] Bu sınırlar yalnızca elitler ile sıradan halkı ayırmakla kalmaz, bununla birlikte halk ve ötekiler arasında da bir bölünmeye yol açarak gruplar arasında kutuplaşmanın artması olarak şahit olduğumuz şeyle sonuçlanır.[12] Popülist partiler ile adayların vatandaşların toplumsal ve demografik değişim hakkındaki gerçek veya kurgusal sıkıntılarını hem elitlere hem de etnik ve ırksal

11. Kubik'in 12 Kasım 2018'de London School of Economics atölyesinde duyguların politikası üzerine yaptığı açılış konuşmasında dile getirdiği gibi.
12. Brubaker, "Why Populism?"; ayrıca Berezin imzalı "Populism and Fascism", başlıklı çalışmayla birlikte daha uzun bir tartışma için de Miller-Idriss, *Global Dimensions* başlıklı kitabına bakınız. Aşırı sağcı görüşlerin ana akımlaşması üzerine yürütülen bir tartışma için ise bkz. Stocker, *English Uprising*.

azınlıklara karşı bir öfke şeklinde yönlendirmeye çalışmaları sebebiyle, popülist kutuplaşma nefret ile beyaz üstünlükçülüğün artmasına zemin hazırlar.[13]

Daha da önemlisi, popülist milliyetçiler yalnızca yerel çıkarları ulusal politikaların karşısına yerleştirmekle kalmazlar; bununla birlikte, sınırlı bir ticareti savunarak, uluslararası anlaşmalar ile iklim sözleşmelerini reddederek ve de Kuzey Amerika Serbest Ticaret Anlaşması (NAFTA) ya da Kuzey Atlantik Antlaşması Örgütü (NATO) gibi ulus aşırı gruplar ile politikaların gücünün azaltılması adına lobicilik faaliyetleri yürüterek küresel çıkarlar karşısında da ulusal çıkarları önde tutarlar. Ayrıca, küreselleşme karşıtı bu bakış açıları, göç ve tehdit konulu aşırılıkçı fikirlerin normalleşmesine katkı sağlayarak göçmenlik karşıtı dilin yerleşiklik kazanmasını da kolaylaştırıyor. Küreselleşme karşıtı retorik, hem göçmen karşıtı, Yahudi karşıtı ve Müslüman karşıtı ideolojileri ana akıma taşıyıp normalleştiren hem de el değmemiş, sıradan, ulusal halkın bu tehditler karşısında savunulması gerektiği yönünde çağrılar yapan bir Truva atı haline gelmiştir. Bunlar aşağıdaki bölümlerde detaylarıyla ele alınacaktır.

Göçmen Karşıtı Mesajların Küreselleşme Karşıtı Çerçevelere Yerleşmesi

Küreselleşme karşıtı çerçevelendirme, aşırı sağın göçmenler ile göç konularına ilişkin konumlarını normalleştirdiğinde aşırı sağcı ideolojiler de siyasal söylem içerisinde ana akımlaşırlar. Aşırı sağın küreselleşme karşıtlığı, yerel iktidarın yitimi ve artan göçle birlikte ortaya çıkan ekonomik ve kültürel etkiler tarafından yönlendirilmektedir.[14] Bilhassa aşırı sağcılar için öncelikli

13. Bonikowski, "Ethno-nationalist Populism", 201. Ayrıca bkz. Bonikowski ve Gidron, "Populist Style".

14. Hiç şüphesiz, küresel kapitalizme yönelik eleştiriler, aşırı sağ da dahil olmak üzere, siyasi spektrumun tamamında mevcut durumdadır. Batı Avrupa'daki aşırı sağcı partiler, bu taktiği, ulus ötesi hareketliliğe sahip beyaz yakalı işçilerden daha az maaş alan ve işlerini kaybeden işçi sınıfının oluşturduğu seçmen kitlesini korumacı politikalar lehine olacak şekilde etkilemek amacıyla son birkaç on yıl boyunca kullandılar. Bu durum, ekonomik baskıların sebebi olarak küreselleşmeyi suçlama eğiliminde olan seçmenler açısından güçlü bir motivasyon

hedef, her iki tehlikenin de bir numaralı sorumlusu olmakla suçladıkları elitlerdir. Bununla birlikte, küreselleşme karşıtlığı hem elit karşıtı hem de göçmen karşıtı duygular için ideal bir kanal vazifesi görmektedir.

Küreselleşme karşıtlığı, ekonomik açıdan kendilerini fakirlik sınırında ya da güvencesiz hisseden veya görece yoksunluğa maruz kalan sıradan insanları, suçlayabilecekleri "küresel" güçlerle karşı karşıya getirir. Bu güçler, bu yolla, ülkesini satan, gücün küresel kurumlara aktarılmasını kolaylaştıran ve işin yabancı ülkelere gitmesine izin veren ulusal ya da kozmopolit elitler olarak tanımlanırlar.[15] Yalnızca küresel ve yerel/ulusal arasındaki değil, aynı zamanda kentli elitler ile kentli olmayan, sıradan vatandaşlar arasında da cereyan eden bu gerilim aşırı sağ adına küreselleşme ile elitler arasında bir bağlantı kurma fırsatını da yaratır. Yaygın bakış açısı, küreselleşmeyi yerel ve ulusal sıkıntıların kaynağı olarak görmek, eşzamanlı olarak da elitleri, hem küreselleşmenin büyümesinin kaynağı hem de halkın sorunlarından bir haber olmakla suçlamak yönündedir.

Aşırı sağın alelade dilinde, bu durum basit bir şekilde şu sözlerle ifade edilir: "Onlar" bize zarar vermeye çalışıyorlar. Neo-Nazi Matthew Heimbach, ABD başkanlık seçimlerinin yapıldığı günün sabahında gazeteci Vegas Tenold'la yaptığı görüşmede, Washington elitlerini ve bilhassa da Demokratları işaret ederek "Onlar bizi öldürüyorlar, kelimenin tam anlamıyla öldürüyorlar" dedi.[16] Bu ifade, sadece "onlar" beyaz insanları ırkçı olarak etiketlediği ve yoksul beyaz topluluklarının ihtiyaçlarını görmezden geldiği için değil, aynı zamanda beyaz milliyetçi Tom Pierce'ın Konfederasyon bayrağının desteklenmesi amacıyla 2015 yılında düzenlenen mitingde belirttiği üzere "erkekleri daha kadınsı" yapmak amacıyla etin içine kimyasal maddeler eklendiği yönündeki bir komplo teorisi açısından olduğu kadar

---

kaynağı olmaya hâlâ devam ediyor. Bkz. Steegenbergen ve Siczek, "Better the Devil"; Swank ve Betz, "Globalization", 221-22.

15. Mudde ve Kaltwasser, *Populism* [*Popülizm: Kısa Bir Giriş*], 35; ayrıca bkz. Bonikowski, "Ethno-nationalist Populism", 204.

16. Tenold, *Everything You Love*, 3.

politik bir yem için de kullanışlıdır. Başka bir erkek de "bunu ben de duydum" diyerek Pierce'ın sözlerini doğruladı: "İçine bir şeyler koyuyorlar." Anlaşılan o ki, elitler birçok konuda suçlanabilirler.[17]

Böylelikle, küresel finans ve siyasi elitler, elitlerin halkın çıkarları ve doğal, katışıksız koşulları aleyhinde çalıştıklarını iddia eden aşırı sağ için bir öcü haline geldi. Elit-karşıtı söylem, kozmopolit ve ilerici elitleri, bu kesim tarafından şekillendirilen liberal göç politikalarını halis ve de milli ülke insanının çektiği sıkıntıların müsebbibi olmakla suçlar. Bu ise, aşırı sağa küreselleşme karşıtlığı ile göç karşıtlığı duygularını, mantıksal olarak, aynı zamanda hem ulus yanlısı hem de elit karşıtı olarak çerçevelendirme imkânı tanır.[18] Küresel, çok kültürlü elitler yalnızca göçü karşılama ya da farklılığı kucaklama konusunda değil, aynı zamanda bu konuları ahlaki sorumluluk ve saygınlık açısından bir "turnusol kâğıdı" olarak kullanmak, yargıya ulaşmak ve bu kozmopolit değerlere bağlı olmayanları ırkçı olmakla yaftalamakla da suçlanmaktadırlar.[19]

Popülist ve elit karşıtı retoriğin, göç karşıtı aşırı tutumlara kapı araladığı yer de burasıdır. Argüman ise şu şekildedir: Uluslarüstü ticaret anlaşmaları, milyonlarca ekonomik mülteci ile göçmeni Batı medeniyetini tehdit ettiği söylenen şekillerde kuzeye doğru sürükleyerek küresel Güney'de doğal olmayan bir gelişme hızına yol açtı.[20] Ülkeler, daha liberal göç politikalarını benimsemeye ve çok kültürlülüğe milliyetçilik karşısında bir öncelik tanımaya zorlanacaklar.[21] İş ve refah devleti için bir tehdit olan göç, beraberinde suç ve terörizmi getirirken, yerel ve ulusal kültürel kimlikleri de yok eder. Diğer yandan çok kültürlülüğün kendisi ise, yalnızca ülke içerisindeki milliyetçiler için değil, bütün arı halklar için zararlıdır zira çokkültürlülük göçmenler ile ev sahibi ülkelerin kendine has farklı kültürleri ile

17. Tenold, 45.
18. Solun çok kültürcülük ve küreselleşmeye verdiği desteğe ilişkin tartışmalar için bkz. Haidt, "Nationalism Beats Globalism".
19. Haidt
20. Zaslove, "Exclusion", 173.
21. Zaslove, 169.

kimliklerini hiç kimsenin bir farkının kalmadığı karışık dünyalar lehine ellerinden alır.[22] Bu çerçeve aşırı sağa, düşüncelerini dışlayıcı olmaktan ziyade korumacı olarak sunma imkânı tanır.

Böylelikle vatandaşlar ekonomik güvencesizlik, yerel kimliklerin kaybolması, Batı kültürünün çöküşü gibi küreselleşmeyle birlikte ortaya çıkan sorunlar konusunda liberal elitleri ve onların hoşgörülü göç yasalarını suçlarlar.[23] Bu eğilimlere, yalnızca güçlü ticaret kısıtlamaları ile küresel pazar karşısında daha fazla iç koruma vaat eden, böylelikle de organik bir sivil toplum ile organik bir ekonominin ulusal düzeyde gelişebileceği güçlü bir devlet karşı koyabilir. Aşırı sağcı hareketler ile partiler bu nedenle, gündelik ve sıradan vatandaşlar ile arılığını koruyan halka, onları küreselleşme ve ekonomik liberalleşmenin yıkıcı etkilerinden kurtaracağı vaadinde bulunur.[24] Bu mantık, Brexit oylamasının retorik çerçevesinin önemli bir kısmının ve Avrupa'daki popülist milliyetçi partiler arasında yaygın olan Avrupa Birliği (AB) karşıtlığının ve de Trump yönetiminin göçmen karşıtı retoriğinin temelini oluşturmaktadır.[25]

Bu yaklaşım stratejik olarak elit ve göçmen karşıtı söylemler ile milliyetçi söylemleri iç içe geçirir. Bu ise, göçmenlik karşıtı duyguları ortaya çıkarmak ve güçlendirmek için küreselleşme karşıtlığı söylemine başvuran küreselleşme aleyhtarı retoriğin aşırı sağcı fikirleri ana akım alana taşıdığı anlamına gelir. Göçün kendisi, daha geniş anlamda ise kültürel ve ırksal farklılık, ulus ve onun arı halkı için tehdit teşkil etmektedir. Öyle ki söz konusu tehdit, ulusun sağlıklı bedeni ve "yozlaşmış" sol, hastalıklı göçmenler, suçlu tecavüzcüler ya da ulusun ruhuna veya arılığına kasteden fareler ve hamamböcekleri gibi zararlı haşarattan gelen tehdit metaforları aracılığıyla varoluşsal terimler üzerinden dışa vurulur.[26] Ana akım siyasetçiler "haşarat" ve "böcek istilası"

22. Zaslove, 179.
23. Zaslove, 173.
24. Zaslove, 175.
25. Zaslove'ın 176. sayfada yürüttüğü tartışmaya bilhassa bakınız.
26. Örneğin, ABD'deki bir giyim markası, aşırı sağcı gençliğin "zihinsel ve fiziksel kapasitelerini" bir noktada "solun yozlaşma ve uyuşturucu kültürü saldırısı" ile doğrudan karşılaştırdı. *The Right Brand*'ın web sitesinin artık kullanılmayan

gibi terimlerle, tıpkı Başkan Trump'un Temmuz 2019'da Baltimore'dan "sıçanlar ile kemirgenlerin istilasına uğramış", "hiç kimsenin" yaşamak istemeyeceği bir yer olarak söz ederken yaptığı gibi, aşırı sağın gayri insani ve hiyerarşik düşünme yollarını ana akıma kanalize etmeye yardımcı olurlar.[27] Aşırı sağcı ideolojilerin ana akım siyasi söylem yoluyla normalleştirildiği ikinci yolun, göçü varoluşsal bir tehdit olarak çerçevelendirerek belirginlik kazandığı yer özellikle burasıdır.

Varoluşsal Bir Tehdit Olarak Göç: Beyaz Soykırımı Retoriğini Normalleştirmek

Aşırı sağ, uzun bir süre boyunca hem demografik değişime hem de beyazları yok edecek ya da beyazların yerine geçecek göçmenler, Müslümanlar veya Yahudilerin organize bir saldırısının var olduğuna dair paranoyakça bir inançla, beyaz soykırımının devam etmekte olduğunu ileri sürdü. Ne var ki son yıllarda bu komplo teorisi, yer değişikliği, işgal, böcek istilası ve illegal akını dilini düzenli bir şekilde kullanan hem siyasi konuşmalar hem de medya yorumcularının yardımıyla aşırı uçlardan çıkarak kamuoyunun gündemine taşındı. *Fox News*'ten Tucker Carlson, Demokratların seçmen tabanlarını genişletmek adına "illegallerin ülkeye akını" yoluyla "demografik bir yer değişikliği"nin hedeflendiği konusunda uyarıda bulunurken, Laura Ingraham ise "ülkenin işgal altında olduğunu" ileri sürerek ve de Texas'tan yasadışı bir işgal sonucu "tamamen istila edilmiş" bir eyalet olarak bahsederek izleyicilere, "Demokratlar, birçoğunuzu yerinden etmek istiyorlar" uyarısında bulundu.[28]

"Ethical Supply Chain and Procurement" bölümünde de buna değinilmiştir: https://rightbrandclothing.com/ethical-supply-chain-and-procurement/, 25 Haziran 2018 tarihinde erişilmiştir.

27. Zeke Miller, "Trump Attacks Majority-Black District Represented by Critic", *Associated Press*, 28 Temmuz 2019, https://www.apnews.com/3d49bd171f9b4245b-3d24e62a77ad35f; Madeline Holcolmbe, "Baltimore Stands Up for Its City after Trump Tweets 'No Human Being Would Want to Live There' ", *CNN Politics*, 28 Temmuz 2019, https://www.cnn.com/2019/07 /28/politics/baltimore-response-trump-tweets/index.html.

28. Hem bunlara hem de Courtney Hagle'ın Media Matters raporunda yer veri-

Göçmenleri gayri insani bir şeymişçesine tasvir eden ve halk açısından varoluşsal bir tehdit olarak gösteren siyasi söylem, kampanya çalışmaları, miting konuşmaları ve seçim retoriği göç hakkındaki aşırı fikirlerin normalleşmesine katkı sağlar. Meksikalıları tecavüzcü olarak tasvir eden veya beyaz olmayan insanlar, göçmenler, mülteciler, Yahudiler veyahut Müslümanlardan insan olmayan kimseler ya da "hiç kimsenin" yaşamak istemeyeceği yerlerde yaşayan kimseler olarak söz eden politikacıların son birkaç yıl içerisinde tanıklık ettiğimiz konuşmalarını bir düşünün. İnsanların yerine fare ya da diğer hayvanların konulduğu karikatürleri veya hastalık ve böcek istilasına ilişkin metaforların kullanıldığı makaleleri yayımlayarak medya da bu sürece katkıda bulunmaktadır. Bu tür gayri insani faaliyetler, korkuları tekrar uyandırmakla birlikte göçmenleri de sağlığı yerindeki bir ülke ve halkın karşısına dikilen tehdidin kaynağı olarak ifade eder.[29] Örneğin Polonya aşırı sağı, AB politikalarının sağlığı yerinde olan Polonya halkını ölüm potansiyeli olacak şekillerde tehdit ettiğini belirtmek için Ebola'ya dair metaforlara ve bunun yanında da bulaşıcılık, virüsler ve hastalık diline başvurur.[30] 2017'de Demokrat casuslar tarafından yönetildiği iddia edilen pedofili bir çetenin çocuk kaçırıp Washington, DC'deki bir pizza dükkânının bodrum katında tuttuğu iddiası üzerine silahlı bir kişinin çocukları kurtarmak amacıyla buraya yönelik düzenlediği bir saldırı örneğinden de anlaşılacağı üzere, beyaz kadınlar ile çocukları korunup kollanmaya muhtaç kesimler olarak tarif eden dilin aşırı sağcı şiddet ve eylemi mobilize etmekte çok etkili olduğu kanıtlanmıştır.[31] Beyaz bölgeyi savunmak ve "kriminal

---

len diğer örneklere bakınız: "How Fox News Pushed the White Supremacist 'Great Replacement' Theory", *Media Matters*, 5 Ağustos 2019, https://www.mediamatters.org/tucker-carlson/how-fox-news-pushed-white-supremacist-great-replacement-theory.

29. Bkz. Bayraklı ve Hafez, *European Islamophobia Report*; Wodak, "Semiotics of Racism".

30. Bkz. Wodak, "Semiotics of Racism"; Korolczuk ve Graff, "Ebola from Brussels", 811.

31. Pizzagate hakkında genel bir değerlendirme ve Pizzagate iltisaklı komplo teorisi için bkz. Amanda Robb, "Anatomy of a Fake News Scandal", *Rolling Stone Magazine*, 16 Kasım 2017, https://www.rollingstone.com/politics/politics-news/anatomy-of-a-fake-news-scandal-125877/.

göçmenler"le mücadele etmek için beyazlara hitaben benzer çağrılar yapılmaktadır.

Bu varoluşsal tehdit bazen Yahudi karşıtlığını tatbik etmeye, sağlamlaştırmaya ve ana akımlaştırmaya varacak biçimlerdeki Yahudiler hakkındaki daha geniş komplo teorileriyle ilişkilendirilir. Örneğin, yerel nüfusun ekonomik güvencesizliğinden sorumlu tutulan "küreselciler"e ithafen –Yahudiler için kodlanmış sözcük görevi gören bir ifade olarak– yapılan göndermeler, eşzamanlı olarak elit ve Yahudi karşıtı düşünceleri aktarır. Bu ise dışlayıcı ve Yahudi karşıtı fikirlerin daha geniş kitlelere yayılmasını kolaylaştırır. Neo-Nazi Matthew Heimbach, gazeteci Vegas Tenold'un da belgelediği üzere, yerel sorunlara karşı beyaz üstünlükçü çözümleri desteklerken açık açık bu yola başvurmuştur. Heimbach, Appalachia'daki temiz su, sağlık hizmetleri ve güvenceli iş adına yürütülen yerel mücadeleyi, küreselleşme ve onun bilinen amirleri Yahudilere karşı bir savaş bağlamında çerçevelendirdi.[32] Heimbach gibi aşırılıkçılar için yegâne çözüm yolu, ulusal bağlardan daha güçlü olduğunu ve bu sayede de küreselcilerin çabalarını daha etkili bir şekilde kesintiye uğratacak ırksal ve etnik bağların önemini vurgulamaktan geçmektedir. Buna mukabil elde edilecek mantıklı sonuç ise, ülkeyi otonom etno-devletler şeklinde bölmektir.[33]

Aşırı fikirlerin siyasi retorik içerisinde ana akımlaşmasının başka bir yolu da aşırı sağcı ideolojinin geleneksel sola ait olan fikir ve görüşlerle kaynaşmasından geçer. Örneğin aşırı sağcı gruplar, özgürlük nosyonunu aşırı sağcı dava ile ilişkilendirdiler. Kimi gruplar, beyaz üstünlükçülerin gerçek çokkültürcüler olduklarından hareketle farklılık dilini benimserler; zira kültürler ve gruplar arasındaki heterojenliği azaltacak şekilde ırkların iç içe geçmesini destekleyenlerin aksine, tüm kültürlerin müstakil olması ve muhafaza edilmesi çabası içerisindedirler. Bu gruplardan bazıları ise, aşırı sağın, kadınların eş, anne ve ev kadını rolleri konusundaki aşırı sağcı geleneksel tutumun yerine toplumsal cinsiyet ile cinsellik hakkında daha ilerlemeci tutumları

32. Tenold, *Everything You Love*, 168-69.
33. Tenold, 168-69.

savundular.[34] Aşırı sağcı gruplar, bu yaklaşımla, kadınların ya da LGBTQ+'ların haklarını bu yaklaşım çerçevesinde "Batılı" haklar kategorisi içerisine yerleştirerek, bu yolla hem İslam ile Müslümanlık karşıtı argümanlar geliştirebilmek hem de bahse konu "Batılı" hakların İslami kurallar ya da şeriat hukukunun tehdidi altında olduğu izlenimini uyandırmayı amaçlamaktadırlar. Bu tür örnekler Batı ya da Batılı kadın ve cinsel azınlıklar için göçten kaynaklanan söz konusu tehdit hakkında argüman üretebilmek adına aşırı sağın sola ait feminizm ve azınlık hakları dilini ne şekilde devşirdiğini göstermektedir. Bu stratejiler aşırı sağa, daha önce aşırı ya da marjinal olarak değerlendirilen görüşlerini başarıyla ana akıma taşıma imkânı sağladı.

Son olarak, diğer bilim insanlarının da ayrıntılarıyla belgelediği üzere medya, hem geleneksel formatta hem de hızla gelişen sosyal medya kanallarıyla, aşırı siyasi retoriğin ana akım organlarda nakledilmesinde kritik bir rol oynamaktadır. *New York Times*'tan *NBC*'deki *Today Show*'a kadar, birçok medya kuruluşu çok fazla anlayışlı oldukları konusunda ya da aşırı sağcı provokatörlerle beyaz üstünlükçüleri radyo ve televizyon programlarında konuk etmeleri sebebiyle eleştirildiler. Diğer yandan, online iletişimin hızlı gelişimi ve haberlerin sosyal medya üzerinden de paylaşılmaya başlanmasıyla birlikte, insanların güvenilir bilgi kaynaklarını sahte ya da ideolojik propaganda yapma amacı taşıyan haberlerden ayıklama yetkinlikleri de dönüşüme uğradı.[35] Beyaz soykırımı imasında bulunan siyasi retoriğin, kapsamı çok daha geniş bir mücadelenin parçalarından yalnızca biri olduğu gerçeği tam da bu noktada açıklık kazanmaktadır. Sistematik dezenformasyon kampanyalarının yanı sıra, eski ve yeni komplo teorileri de aşırılıkçı ideoloji ve şiddetin ana akımlaşmasına katkı sunmaktadır.

34. Bilim insanları bu grupları cinsel anlamda yerlilerin haklarını savunan modern kimseler olarak tanımlamaktadır. Bunun için bkz. LAncaster, "Not So Radical"; Spierings, Lubbers ve Zaslove, "Sexually Modern Nativist Voters".
35. Neiwert, *Alt-America*, 41.

Dezenformasyon ve Komplo Teorileri

Online iletişimin yeni ekosistemleri, insanların hakikat anlayışında kafa karışıklığına yol açacak güçlü araçlar olan komplo teorilerinin aşırı sağın lehine olacak şekilde yaratılacağı ve daha hızlı yayılacağı bir zemin hazırladı. Komplo teorileri, insanların toplumsal gerçekliklerini açıkladığı havası yaratan yeni ideolojik çerçeveler sunar. Bu yollu teoriler, bir yandan "biz" ve "onlar" arasına net bir çizgi çekerken, bir yandan da hissedilen adaletsizliği anlamlandırmanın ve de belirsiz zamanları daha öngörülebilir ve istikrarlı bir hale getirmenin bir yolunu sunarak değişik türden sıkıntıların kaynağının elit bir azınlığın organize çabalarına dayandığı yönünde bir açıklamanın yapılmasına da imkân tanır.[36] Beyaz üstünlükçü şiddetin son zamanlardaki küresel yükselişi düşünüldüğünde, belki de en önemlisi, komplo teorilerinin doğru ve yanlış konusunda, hareket etmemeyi ahlaksız bir şeymiş gibi gösteren, ahlaki iddialarda bulunarak harekete geçme konusunda yarattığı etkidir. Son zamanlardaki birkaç şiddet yanlısı aşırı sağcı ve beyaz üstünlükçü aşırılıkçı, çocukları güya pedofili bir çeteden ya da beyaz nüfusu bir göçmen istilasından kurtarmayı buyuran ahlaki bir yükümlülükten hareketle terör ya da şiddet eylemlerine bulaştılar.[37] Gazeteci Anna Merlan, "Bir kez hakikatle tanıştığınızda ve daha önce yaşadığınız hayat ve doğru bildiğiniz yalanlara ışık nüfuz ettiğinde kim aksini yapabilir ki?" sözlerini sarf ettikten sonra, komploculuğun aşırı uçları şiddet içeren eylemlere teşvik edecek "evrenin okunaklı bir haritasını" vücuda getirdiğini ileri sürer.[38]

Komplo teorileri aşırı sağcı fikirlerin ana akımlaşması açısından etkili bir araçtır; nitekim her ne kadar komplonun bütünü ana akımın büyük çoğunluğu tarafından kabul görmese de, yine de birtakım aşırı sağcı öğeler, istila veya hastalık dili ve Yahudilerin küresel finansmanı düşüncesi sayesinde, ana akımda kendisine yer edinebilir. Bireyler, göç ve demografik değişimi organize eden küresel bir Yahudi komplosunun varlığına

36. Derli toplu bir tartışma için bkz. Merlan, *Republic of Lies*.
37. Comet Ping Pong pizza restoranı olayına yol açan komplo teorisi üzerine yürütülen bir tartışma için bkz. Wendling, *Alt Right*, "Conspicay Theorists".
38. Merlan, *Republic of Lies*, 243-45.

inanmayabilirler. Ne var ki buna karşın Yahudi karşıtı mesajları özümseyebilir ya da bütünüyle farkında olamayacakları bir şekilde şüphe veyahut önyargı duygusuyla baş başa kalabilirler. Öyle ki, her ne kadar iyi niyetli kişiler komplo teorilerini çürütmek adına uğraşsalar da, çürütme edimi içerisinde tekrar edilmeleri "bu teorileri alıcı zihinlere yerleştirebilir" ve bunun sonucunda da bu konu hakkında kamuoyuna konuşan akademisyen ve gazetecilerin işi zorlaşmış olur.[39] Bununla birlikte, komplocu düşünce "komplo ve onun 'gerçeği' gizleme çabalarına ek kanıt" olarak yorumlanabilecek olguların ortaya çıkmasına müsaade ettiği için, mantıksal ya da olgusal argümanlar komploları çürütmek noktasında bir işe yaramaz.[40] Bunun en belirgin olduğu yer aşağıda ayrıntılarıyla inceleyeceğim "göçmen kafilesi" komplo teorisidir; ancak komplo teorilerinin ana akımı nasıl etkilediğini, özellikle de marjinlerdeki aktörlerin gerçek hayat içerisinde şiddete bulaşmaya teori tarafından ne zaman teşvik edildiklerini gösteren çok sayıda başka güncel örnek bulunmaktadır.[41]

Pizzagate'ten Göçmen Kafilesine: Komplo Teorileri ve Aşırı Sağ

Amerikalılar iyi bir komplo teorisini severler. "İlluminati'nin cumhuriyeti yok etme planları" hakkındaki devrim sonrası yapılan ilk uyarılardan, John F. Kennedy ve Martin Luther King Jr.'a planlanmış suikastlar yapıldığı inancına ve Trump'ın Başkan Obama'nın Amerika doğumlu olmadığı yönündeki iddialarına kadar, komplolar uzun süredir Amerikan inanç sisteminin önemli bir öğesi halindedir.[42] Ne var ki son yıllarda, sosyal medya sayesinde yalan haberlerin kolayca yayılması

39. Muirhead ve Rosenblum, *People Are Saying*, 48.
40. Neiwert, *Alt-America*, 35.
41. Diğer örnekler arasında Trump'a karşı bir komplo düzenleyen bir "derin devlet"in olduğunu ileri süren Q-Anon komplosu ile "kültürel Marksizm" komplo teorisi de yer almaktadır. Bunun için bkz. Ari Paul, "Cultural Marxism: The Mainstreaming of a Nazi Trope", Fairness and Accuracy in Reporting (FAIR), 4 Haziran 2019, https://fair.org/home/cultural-marxism-the-mainstreaming-of-a-nazi-trope/.
42. Bkz. Konda, *Conspiracy of Conspiracies*, 1-2; Uscinski ve Parent, *American Conspiracy Theories*.

ve ana akım politikacıların komplo teorilerini benimsemeleri sonucunda bu konuda bir değişim yaşandı. Merlan'ın belirttiği üzere, "Her ne kadar komplo teorileri ülkenin kendisi kadar eski de olsa, faaliyette olan yeni bir şey var: Yalan ve yarı gerçek şeyleri yayan insanlar daha önce olmadığı kadar şan, şöhret ve güce kavuştu."[43] Haliyle, çağımızın komploları da doğaları itibarıyla daha öncekilerden farklılaşmış durumdadır. "Yeni bir komploculuk" türünü ortaya çıkaran bu komplolar, bilim insanları Russell Muirhead ve Nancy Rosenblum'un tarafından teorisiz komplo olarak tanımlanır.

Klasik komploculuk, 9/11 saldırıları ya da John F. Kennedy suikastı gibi açıklanması zor olayları ele alarak sıradan insanların "düzensiz ve karışık dünya"yı anlamlandırma çabalarına destek olur ve bu olayları bir grup güçlü insanın organize çalışmaları olarak çerçevelendirir.[44] Öte yandan ima, öneri ve tekrara dayanan yeni komploculuk, retweet, yönlendirme, yeniden paylaşma ve toplumsal doğrulama yoluyla inşa edilen komplo ve suçlamaların meşrulaştırılmasıyla "açıklama yükünü bir kenara bırakır."[45] Bununla birlikte, dil de komplo teorilerinin ana akımlaşması açısından büyük bir öneme sahiptir. İklim değişikliği, HIV veyahut aşılama konusunda "inkârcı" ifadesi yerine "şüpheci" ya da "muhalif" gibi ifadelerini kullanmak komplocuların tutumunu daha olumlu resmeder.[46] Daha olumlu ifadeler ile sık tekrarın bu kombinasyonu, aşırılıkçı ideolojilerin normalleşmesi açısından temel itici güçtür. Aşinalık, gözetim veya elit kontrolü gibi temalar hakkındaki tezleri pekiştirirken, daha yumuşak bir terminoloji ise potansiyel olarak insanlar fikirlere daha açık hale getirecek şekilde olumsuz bir bakış açısından ziyade olumlu bir bakış açısı aktarımında bulunur.[47]

Amerikalıların yarısından fazlası, güncel bir siyasi fenomen ya da olayı en az bir komplo teorisiyle ilişkilendirmektedir.[48]

43. Merlan, *Republic of Lies*, 8.
44. Muirhead ve Rosenblum, *People Are Saying*, 2.
45. Muirhead ve Rosenblum, 3.
46. Konda, *Conspiracy of Conspiracies*, 309.
47. Kirby, "Extreme Political Ideas".
48. Muirhead ve Rosenblum, *People Are Saying*, 9.

ABD'de kendisini Cumhuriyetçi olarak tanımlayanların yarısı, Amerikan seçimlerinin "büyük ölçüde hileli" olduğuna inanıyor.[49] Ana akım siyasetçiler komplo teorilerinin dolaşıma girmesinde aktif olarak yer almasalar bile, kınamayarak bu teorilerin geçerlilik kazanmalarına katkı sunarlar. Dahası, doğru olabileceğini ileri sürerek etkin bir şekilde komplo teorilerini meşrulaştırırlar. Idaho eyaletinin Cumhuriyetçi temsilcisi Bryan Zollinger, Demokratların Charlottesville şiddet saldırısını kasten tasarladıkları iddiasıyla ilgili olarak, "Bunun doğru olduğunu söylemiyorum fakat bütünüyle akla uygun olduğunu öne sürüyorum" dedi.[50] İddianın "yeteri kadar doğru olduğunu" yahut "orada bir şeylerin olduğunu" veya bir şeylerin meydana geldiğini "herkesin söylüyor olduğunu" iddia ederek, hem siyasetçilerde hem de kamuoyunda meşruiyet kaybına, siyasal yönelim bozukluğuna ve demokratik kurumların zayıflamasına yol açacak üstü kapalı ifadeler aracılığıyla komplo teorilerinin meşruiyet kazanmasına katkı sunarlar.[51]

Komplo teorileri, kuşkusuz ki, aşırı sağla sınırlı değildir. Ne var ki komplo teorilerinin, küresel olarak, özellikle nefret grupları açısından bir albenisi vardır. Aşırı sağın, Yahudiler, Şeriat hukuku, hükümet hakkındaki "tüyler ürpertici, vahşi varsayımları" hatta soya ürünleri aracılığıyla bu kesimlerin cinsel performanslarını düşürme girişimleri yeterince kanıtlanmış durumdadır.[52] *Fox News* sunucusu Tucker Carlson, El Paso saldırısından sonra canlı yayında beyaz üstünlüğünün bir "aldatmaca" ve iktidardakiler tarafından konumlarını muhafaza etmek amacıyla kasıtlı bir şekilde dolaşıma sokulan bir komplo teorisi olduğunu ileri sürmesinde olduğu gibi beyaz üstünlükçülüğün var olup olmadığına dair komplolar bile mevcuttur.[53]

49. Muirhead ve Rosenblum, 48.
50. Muirhead ve Rosenblum, 28.
51. Muirhead ve Rosenblum, 3-4; Farkas ve Schou, *Post-Truth*.
52. Merlan, *Republic of Lies*, 174.
53. David Bauder, "Fox's Carlson Calls White Supremacy 'a Hoax' ", *Associated Press*, 7 Ağustos 2019, https://apnews.com/e0f9f2ea88dc435db914c8e53dcaf59e; ayrıca bkz. Emily Rueb ve Derrick Bryson Taylor, "Tucker Carlson of Fox Falsely Calls White Supremacy a 'Hoax' ", *New York Times*, 8 Ağustos 2019, https://www.nytimes.com/2019/08/08/business/media/tucker-carlson-white-supremacy.html.

Birkaç hafta sonra *Washington Post*'tan Jennifer Rubin'e verdiğim röportajda, gazetenin röportajla ilgili sosyal medya paylaşımının yorumlar bölümüne çok sayıda komplocu yorum yapıldı. Bir yorumcu "Beyaz üstünlükçülük, bölmek ve kafa karıştırmak amacıyla üretilmiş siyasi bir slogandır" diye yazarken bir diğeri ise "Beyaz Üstünlükçülüğü hayatta tutan esas unsur soldur" yorumunda bulundu. Bunlar arasında, "Bu, Trump hakkında söyleyecek başka hiçbir şeyi olmayan medyanın bir başka yalanı ve bu yüzden de artık ırk kozunu oynuyorlar" şeklinde medyayı suçlayan yorumlar da bulunmaktaydı.[54]

Aşırı sağcı komplo teorilerinin internetteki artışı organik bir gelişme şeklinde gerçekleşmedi. Bunlar, Infowars'tan Alex Jones gibi fikirleri internetin kuytu yerlerinden alıp ana akıma taşımak için podcast, internet paylaşımlarıyla popülerleşen memler ve reklam çalışmaları kullanan içerik üreticileri tarafından geliştirildiler.[55] Hem sosyal medya şirketlerinin komplocu içerikleri düzenlemek, kaldırmak ve karşı koymak adına kayda değer herhangi bir çabasının olmaması hem de hükümetin bu şirketlere yönelik denetiminin bulunmaması bu komplocu içeriklerin yayılmasının önüne geçmek için son derece sınırlı sayıda opsiyonun bulunduğu anlamına gelmektedir.[56] Bu gelişmelerin önemli sonuçları oldu. FBI'ın Phoenix saha ofisi, Mayıs 2019'da yayınladığı istihbarat raporunda, "bazı komplo teorisi anlatılarının dolaylı olarak şiddet eylemlerini desteklediğini veyahut meşrulaştırdığını" öne sürerek, komplo teorilerinin ülke içerisindeki teröristlere büyük olasılıkla ilham verdiğini belirtti. Bununla birlikte, internet platformlarındaki iletişim kolaylığı sayesinde ve de 2020 seçim sath-ı mailine yaklaştıkça

54. Jennifer Rubin, "A Guide to the Ugly Ideology We're Up Against, and How Politicians Like Trump Spread It", *Washington Post*, 12 Ağustos 2019 https://www.washingtonpost.com/opinions/2019/08/12/guide-ugly-ideology-were-up-against-how-politicians-like-trump-spread-it/.

55. Marantz, *Anti-Social*, 18.

56. FBI Phoenix Saha Ofisi, "Anti-Government". Ayrıca bkz. Melissa Chan, "Conspiracy Theories Might Sound Crazy, but Here's Why Experts Say We Can No Longer Ignore Them", *Time*, 15 Ağustos 2019, https://time.com/5541411/conspiracy-theories-domestic-terrorism/.

bu fenomenin gelişip büyüyeceği yönündeki öngörüsünü de kamuoyuyla paylaştı.[57]

Komplo teorilerinin modern aşırı sağa nasıl dayanak oluşturduğunu ve aşırı sağcı fikirlerin ana akıma taşınmasına ne şekilde yardımcı olduğunu anlamak açısından liberal finansör ve bağışçı George Soros'un ABD'nin güney sınırlarına giden göçmen kafilelerini fonladığı yönündeki komploya bakın. Soros, uzun bir süredir, kendisinin radikal solcu bir finansör ve de göç yoluyla Hıristiyan, beyaz ulusları parçalamak için faaliyet yürüten küreselci bir elit grubunun beyni olduğunu düşünen örgütlü aşırı sağcı aşırılıkçılar tarafından karalanmaktadır.[58] Komplonun devamında ise, Soros'un nihai amacının her yerde birbirine benzeyen çok kimlikli, çokkültürlü toplulukların yaratılmak olduğu belirtiliyor. Daha da önemlisi ise, her ne kadar Soros sürecin baş mimarı olarak resmedilse de söz konusu komplo teorisi Soros gibi zengin ve nüfuzlu bireylerin de ötesine geçmiş durumdadır. Bu türden komplo teorilerinin artan sirkülasyonu, ABD genelinde yükselişte olan gündelik Yahudi karşıtlığı ile birlikte gerçekleşti.[59]

Trump yönetimi, güney sınırına doğru hareket eden binlerce kişiden oluşan göçmen kafilesine defalarca kez dikkat çekti. Ancak Soros'un bir göçmen kafilesini fonladığı yönündeki komplo teorisi 2018 yılı sonbaharında hızla yayılmaya başladı. Ekim 2018'deki bir Montana kampanya mitinginde Trump, kalabalığa şunları söyledi: "Gelip sınıra dayanmaları için insanlara çok yüklü paralar veriliyor... Bunun kendi başına gerçekleşebilecek bir şey olmadığını söyleyenler var. Yalnızca bu değil. Bunun

57. FBI Phoenix Saha Ofisi, "Anti-Government". Ayrıca bkz. Melissa Chan, "Conspiracy Theories Might Sound Crazy, but Here's Why Experts Say We Can No Longer Ignore Them", *Time*, 15 Ağustos 2019, https://time.com/5541411/conspiracy-theories-domestic-terrorism/

58. K. Voge, S. Shane ve P. Kinsley, "How Vilification of George Soros Moved from the Fringes to the Mainstream", *New York Times*, 31 Ekim 2018; L. Beckett, "Pittsburgh Shooting: Suspect Railed against Jews and Muslims on Site Used by 'Alt-Right' ", *Guardian*, 27 Ekim 2018.

59. Westervelt, "Synagogue Shooting". ABD'de devam eden Yahudi karşıtı olaylar tarihinin en yüksek zirvesinde. Bkz. ADL, *Audit of Anti-Semitic Incidents*

birçok sebebi var." Mitingden bir gün önce Cumhuriyetçi Matt Gaetz, bir göç kafilesi grubuna ait olduğu iddia edilen görüntüleri tweetlemiş ve "Soros mu? ABD destekli STK'lar mı? Kaynağı araştırma zamanı!" diye yazmıştı. Bununla birlikte, üç *Fox News* sunucusu da göçmenlerden oluşan bir grubun Soros veya diğer gruplar tarafından fonlandığını ileri sürdü.[60] Ekim ayındaki Montana mitinginden iki haftadan daha kısa bir süre sonra, silahlı bir saldırgan göçmen istilacıları fonladıkları iddiasıyla Pittsburgh'daki bir sinagogda on bir kişiyi katletti.[61]

Bir zamanlar marjinal bir komplo olan Soros-göçmen-kafile teorisi, ana akım popülist milliyetçi söyleme doğru iki yoldan ilerledi. İlk olarak, aşırı sağcı kodlarda Yahudilerle özdeşleştirilen küreselcileri, milliyetçilerle karşı karşıya getiren daha geniş bir aşırı sağcı anlatı ile iç içe geçti. Bu yüzden de, Fransız aşırı sağcı lider Marine Le Pen "ayrışmanın artık sağ-sol şeklinde değil, vatansever-küreselci şeklinde olduğunu" belirttiğinde, yalnızca ulusu küresel güçlerin karşısına yerleştirmekle kalmaz bununla birlikte satır aralarına da günümüzde bazı hain, elit ve küresel güçlerin tehdidi altında olan ulusun homojen ve saf olduğu hayali bir dönemi anımsatacak Yahudi karşıtı, ırkçı ve dışlayıcı mesajlar yerleştirir.[62] Bilerek ya da bilmeyerek, "küreselci" terimini kullanan politikacılar bu komplo teorisini güçlendiren sinyaller gönderirler.

Soros kafilesi komplosunun ana akımlaştırılmasında, bu komplonun marjinlerdeki sağcı haber siteleri ile Gab ve Breitbart gibi sosyal medya sitelerinden *Fox News* gibi büyük medya platformlarına taşınması ve aralarında Trump ve Kongre Üyesi Gaetz gibi isimlerin de yer aldığı ana akım politikacıların açık-

60. Linda Qui, "Did Democrats, or George Soros, Fund Migrant Caravan?: Despite Republican Claims, No", *New York Times*, 20 Ekim 2018; Brett Samuels, "Trump: 'I Wouldn't Be Surprised' if Soros Were Paying for Migrant Caravan", *The Hill*, 31 Ekim 2018.

61. N. Chavez, E. Grinberg ve E. McLaughlin, "Pittsburgh Synagogue Gunman Said He Wanted All Jews to Die, Criminal Complaint Says", *CNN*, 31 Ekim 2018, https://www.cnn.com/2018/10/28/us/pittsburgh-synagogue-shooting/index.html.

62. Finchelstein, *From Fascism to Populism* [*Faşizmden Popülizme*], 159; ayrıca bkz. Haidt, "Nationalism Beats Globalism".

lamalarına sirayet etmesinin de büyük etkisi oldu.[63] Bu konuşmalarda "istila" ve "akın" ifadelerini içeren dilin kullanılması ve Soros'un fon sağladığı yönünde atıflarda bulunulmasının yanı sıra, "göçmen kafilesi" ifadesinin de sık sık kullanılması komplonun pekişmesini ve meşruiyet kazanmasını kolaylaştırdı. Daha da önemlisi, Trump'ın Soros komplosunu meşrulaştırması, Muirhead ve Rosenblum'un kitaplarında ifade ettiklerine benzer ima yüklü stratejilere dayanmaktaydı. Bir muhabirin bu konuyu sorması üzerine Trump, göç kafilesinin birileri tarafından fonlanıyor olmasına "şaşırmayacağını" belirttikten sonra, muhabirin "George Soros?" şeklinde yönelttiği soruya da "Kim olduğu hakkında bir fikrim yok fakat buna şaşırmam. Zira birçok kişi bu soruya evet diyor" yanıtını verdi.[64]

Soros-göçmen-kafilesi vakası, komplo teorilerinin aşırı sağ için ne kadar etkili araçlara dönüştüğünü göstermektedir. Aşırı sağcı komplo teorilerinin ana akım üzerinde en az dört etkisi olduğunu ileri sürüyorum: demokratik kurumlar ile uzmanlığın altını boşaltmak, kilit düşmanları belirlemek, ırksallaştırılmış toprakları ulus güvenlikle eşleştirmek ve marjinal failler aracılığıyla şiddeti harekete geçirmek.

İlk olarak, komplo teorileri demokratik kurumlar ile tarihsel olarak bu kurumları destekleyen bilgi kaynaklarının altını boşaltırlar. Düzmece haberler yoluyla yapılan suçlamaların yanında örgütlü demokratik şiddet ile yapay aktivizm, kamuoyunun gerçek ile kurgu arasındaki farkı anlamasını zorlaştırıyor. Florida'daki bir okula düzenlenen saldırıdan sağ kurtulan David Hogg ve diğer kişileri veya Sandy Hook okuluna düzenlenen saldırıda hayatını kaybeden çocukların ebeveynlerini silahlanma karşıtı çalışmalar yürüttükleri için başka devletler adına çalışan kişiler olarak yaftalamak bu anlamda emsal teşkil eden örneklerden yalnızca bir tanesidir. Aşırı sağcı komplo teorileri, ana

63. Örneğin bkz. J. Holmes, "The President Is Pushing the Exact Conspiracies Cited by the Pittsburgh Shooter 5 Days after the Attack", *Esquire*, 1 Kasım 2018.
64. Bess Levin, "Trump: 'A Lot of People Say' George Soros Is Funding the Migrant Caravan", *Vanity Fair*, 31 Ekim 2018, https://www.vanityfair.com/news/2018/10/donald-trump-george-soros-caravan?verso=true.

akım içerisinde güven kaybı ve belirsizlik yaratma etkilerine sahiptir. Gerçek olan ile gerçek olmayan arasındaki fark nedir? Halihazırda yabancı hükümetlerin seçime müdahale ettiği yönündeki bir bilgi veya bütün toplumları kutuplaştırmak amacıyla bot hesaplar yoluyla Twitter'da imal edilen bir öfke dolayısıyla huzursuzluğun söz konusu olduğu bir dünyada gözlemlenen gerçekliği hiçe sayan komploculuktan, göndermelerden ve de suçlamalardan ana akımın ne şekilde etkilenebileceğini görmek kolaydır.

İkinci olarak, komplo teorileri kutuplaştırmaya ve bir tehlike hissi yaratmaya yardımcı olacak şekillerde aşırı sağın liberaller, medya, Yahudiler, akademik uzmanlar ve çokkültürcüler gibi hayati önemdeki düşmanlarını tanımlamasına yardımcı olur. Bu sözde düşmanların, çokkültürcülüğü, liberal göç siyasalarını ve mülteci yardımını destekleyerek beyazlara ait coğrafyalara zarar verdikleri görüşü kabul ediliyor. Bir teorinin komplo teorisine dönüşmesini sağlayacak şeyin sac ayaklarından bir tanesi de, ulusal ve küresel seçkinlerin kendi hâkimiyetlerini güçlendirecek ve sürdürülebilir bir hale getirecek şekilde toplumları manipüle etmek için örgütlü ve de koordineli bir çaba harcadıkları görüşünden de anlaşılacağı üzere, orkestrasyon kavramıdır. Bu da haklarından mahrum edilmiş ve ekonomik açıdan güvencesiz olan beyaz işçi sınıfı topluluklarının onları görmezden gelen ve onlara zarar veren elit bürokratlar ile teknokratlar hakkında halihazırda sahip olabilecekleri düşünceleri pekiştirmektedir. "Onlar"ın "biz"ler aleyhinde çalıştığını ileri süren mantık, bunu kendi iktidarlarını güçlendirmek, Demokrat partiye yeni seçmen akışı sağlamak ya da finansal piyasaları manipüle etmek için yaptıkları şeklinde ilerler.

Üçüncü olarak, komplo teorileri hayali bölgeler, kutsal alanlar ve kahramanca eylemler hakkında fantastik fikirlerden istifade ederler ve bu fikirleri Yahudi karşıtlığı gibi yoğun ve değişmesi güç aşırı sağcı ideolojik inançların içerisine yedirirler. Soros-göçmen-kafilesi komplosu, göç üzerinden ulusa ya da beyaz topluluklara karşı bir dış tehdit tayin eden komplo teorisinin, ulusal güvenlik için hayati bir önem teşkil eden ırksallaştırıl-

mış bölgenin merkeziliğine ne kadar bağlı olduğunu gösterir. Böylesi çerçevelendirmeler, aşırılıkçı ideolojiler ile şiddetin ana akımlaşmasını sağlaması bakımından kutsal ulusal alan ve beyaz coğrafyaları hakkındaki fikirlere, fantezilere ve mitlere bel bağlar. Bunlar ise, hem belirli yerlere kimin yurt diyebileceği hem de kimlerin buralara ait olduğu iddiasında bulunmaktan menedilmesi gerektiği hakkındaki varsayımlara dayanan bir hissiyata ihtiyaç duyar. Eşzamanlı olarak da, bu alanı savunacaklar için ulusa yönelik yakında başa gelmesi muhtemel tehlikeleri önlemeleri ve de hayali bir yaşam tarzını restore etmeleri yönünde çabalamaları adına yapılan bir eylem çağrısı görevi görürler.

Dördüncü ve son olarak, komplo teorileri, komplonun hakikat olduğuna inanan marjinal failler aracılığıyla doğrudan eylem ve saldırı aşamasına geçerek şiddete teşvik ederler. Bu durum ise en az iki şekilde gerçekleşir: harekete geçmenin ahlaki bir yükümlülük olduğuna inanan bireyleri harekete geçirerek ve başkalarıyla karşı karşıya geldiklerinde ortaya çıkması muhtemel empatiyi kontrol altında tutarak. Anna Merlan, bu konu hakkında, "Gerçek bir hasmınız varsa, ondan gerektiği kadar nefret etmekte özgürsünüz" sözlerini sarf ediyor.[65] Söz konusu nefret, çok sayıda kişi için ya çoktan ölümcül bir şiddete dönüşmüş durumdadır ya da gelecekte buna dönüşecektir.

Özetleyecek olursak, aşırılıkçı fikirler, hem siyasi retorik hem de kampanyalarda başvurulan retoriğe ek olarak dezenformasyon ve komplo teorilerinin yaygınlık kazanması sayesinde ana akımlaşmış durumdadır. Bunun yanında, aşırı sağcı fikirlerin sunum ve dış görünüşünü değiştirmeye yönelik stratejik çabalar da bu fikirlerin ana akıma taşınmalarında rol oynamıştır. Bu çabalar, en çok ana akım giyim ve stil yönünde yaptığı tercihle yankı uyandıran aşırı sağcı bireyler ve grupların dış görünüşlerindeki değişimde göze çarpmaktadır. Bununla birlikte, özellikle aşırı sağcı ideolojilerin, online mizah, nükte ve hiciv yoluyla iletilmesiyle yaşadığı dönüşüm de ana akımlaşmak adına sarf edilen çabalara örnek teşkil etmektedir. Her iki fenomen de,

65. Merlan, *Republic of Lies*, 244.

gençlik kültürünün etkili bir silaha dönüşmesinin yeni biçimlerini yansıtmaktadır.

Gençlik Kültürünün Silaha Dönüşmesi: Ana Akımlaşan Estetik

Irkçı Nazi dazlakları gibi aşırı sağcı aşırılıkçıların imajlarıyla büyüyen yetişkinlerin zamanında, tek tip traşlı bir kafa, yüksek siyah savaş botları ve deri bombardıman ceketleri gibi aşırı sağcı estetiğe ait belirgin sinyaller mevcuttu. Günümüzde ise aşırı sağcı gençlik ortamlarında bir bombacı ceketi görmek fazlasıyla zordur. Aşırı sağın, son birkaç yıl içerisinde, ana akımla harmanlanan daha modaya uygun, gençlere hitap eden bir tarzı tercih etmesi neticesinde ırkçı dazlaklarla özdeşleşen tıraşlı kafa ve savaş botlarını tamamen bir kenara atmasından ötürü aşırı sağcı aşırılıkçı estetikte göze çarpan bir değişim yaşandı.[66] 2000'lerin başında Almanya'da başlayan bu değişim, süratle Avrupa'ya ve en sonunda da ABD'deki gençlik ortamlarına yayıldı. Aşırı sağcı yeni estetik, hem markalar tarafından kâr amacıyla doğrudan aşırı sağcı tüketici pazarına yönelik olacak şekilde üretilen yüksek kalitedeki tişört çeşitleri ile aşırı sağcı sembollerle süslenmiş sportif kapüşonları hem de Amerikan "alternatif sağı" tarafından popüler hale getirilen gösterişli takım elbiseleri, dar kot pantolonları ve havalı saç kesimlerini de içerecek şekilde geniş kapsamlı ve çeşitlidir.[67] Estetikteki bu değişim, aşırı sağcı fikirlerin ana akımlaşması açısından çok önemli bir rol oynamıştır. Nitekim aşırılıkçı fikirlerin yukarıda

66. Bkz. Robin Givhan, "Neo-Nazis Are Using Fashion in an Attempt to Normalize: The Fashion Industry Needs to Speak Up", *Washington Post*, 22 Ağustos 2017, https://www.washingtonpost.com/news/arts-and-entertainment/wp/2017/08/22/neo-nazis-are-using-fashion-in-an-attempt-to-normalize-the-fashion-industry-needs-to-speak-up/?noredirect=on; ayrıca bkz. Donovan Myrie, "Hidden Hate in Clothing: Decoding the Symbols and the Brands", *WKMG ClickOrlando*, 16 Mayıs 2018, https://www.clickorlando.com/news/investigators/hidden-hate-in-clothing-decoding-the-symbols-and-the-brands.

67. Miller-Idriss ve Johnson, "Free Advertising"; Ruth Perl Baharir, "From Hipster Fad to Neo-Nazi Tag: How America's Alt-Right Got Its Signature Hairstyle", *Haaretz*, 8 Şubat 2017, https://www.haaretz.com/us-news/.premium.MAGAZINE-how-america-s-alt-right-got-its-signature-hairstyle-1.5495494.

da tartışılan siyasi retorik ve komplo teorileri türleri aracılığıyla normalleştirilmesi eşzamanlı olarak nefret estetiğinin ana akımlaşmasına da katkıda bulunmuştur. Beyaz üstünlükçüler, neye benzedikleri ya da fikirlerini nasıl aktardıkları konusunda insanların zihinlerindeki imajla uyuşmayan estetik bir paket içerisinde sunulduklarında, fikirleri de nefret dolu şeyler olarak algılanmaktan uzaklaşırlar.

3. Bölüm'de daha derinlemesine yapılacak estetik değişim tartışmasında bu değişimi kolaylaştıran özel ticari alanlar da ele alınacaktır. Gelgelelim, radikal fikirlerin ana akımlaşmasına yardımcı olan yegâne şey, aşırı sağcı mesajları taşımak üzere tasarlanan gömlekler değildir. Küresel aşırı sağın kapsamlı bir şekilde değişime uğrayan estetiği, bugün, kendini bu işe adamış markalardan daha yaygın bir şekilde ana akımlaşıyor. Ana akımlaştırılmış estetik, aşırı fikirlerin normalleşmesini destekleyen daha geniş bir dizi trendin parçasıdır.

Aşırılıkçı Fikirlere Çekidüzen Vermek

Şık görünmek aşırı sağ açısından uzun süredir bir tür sis bulutuna karşılık gelmekteydi: Neticede, ulusal ordular tarafından askeri kıyafetlerde tipik olarak tercih edilen savaş kıyafetlerinden ve donuk renklerden keskin bir kopuşu işaret eden Hugo Boss, Nazi partisinin özel dikim kahverengi gömlek ve üniformalarını imal ediyordu.[68] Naziler için, siyah deri ceketler, uzun trençkotlar ve uzun siyah askeri botlar, askeri güç ile sertliğin iletilmesinde modanın nasıl etkin kullanılabileceğini gösterdi.[69] Savaş sonrası neo-Nazilerin 1980'lerin İngiliz işçi sınıfı gençliğinden feyz alarak kullanmaya başladığı dazlak kafa saç tıraşı, bombacı ceketi ve yüksek siyah savaş botu, aşırı sağcı gençlik ortamlarında hâkimiyeti ele geçirecek tek tip bir estetik formu yaratarak İngiliz işçi sınıfınınkine benzer bir agresif bir

68. "Hugo Boss Apology for Nazi Past as Book Is Published", *BBC News*, 21 Eylül 2011, https://www.bbc.com/news/world-europe-15008682.

69. Dean Stephens, "10 Fascinating Ways the Nazis Influenced Fashion", *Listverse*, 23 Haziran 2017, https://listverse.com/2017/06/23/10-fascinating-ways-the-nazis-influenced-fashion/.

güç izlenimi oluşturmayı hedefledi.[70] Nitekim bahsi geçen ırkçı dazlak kafa imajı, önümüzdeki otuz yıl boyunca beyaz üstünlükçülük ve neo-Nazilerle özdeşleştirildi.

Bu durumda, 2017'de Virginia Üniversitesi kampüsünde ellerindeki tiki meşaleler ve "Yahudiler yerimizi alamayacak" sloganları eşliğinde yürüyüş yapan düzinelerce gencin, baskılı hâki pantolon ve beyaz polo gömlekler giydiklerini görünce şaşırdıkları için gözlemcileri yadırgayamazsınız. Ne var ki söz konusu görüntü tesadüfi değildi. Aşırı sağcı liderler, kamuoyunun, hayallerindeki bir neo-Nazininkinden ziyade komşu çocuğununkine benzeyen bir giyim tarzıyla nefreti birbiriyle ilişkilendirmekte zorlanacağını çok iyi biliyorlardı. Bu sebeple, Charlottesville'de düzenlenen "Sağı Birleştirin" mitingine günler kala, önde gelen neo-Nazi blog yazarlarından bir tanesi insanların onları dinlemelerini sağlamak adına görünüşlerinin fikirlerinden daha büyük bir öneme sahip olduğunu belirterek yürüyüşçülere derli toplu bir şekilde giyinmeleri talimatını verdi.[71]

Aşırı sağcı estetik ve üsluptaki dönüşümün gençlik ortamlarının içinden, organik bir şekilde, yönlendirildiğini gösteren çok sayıda örnek bulunmaktadır. Gelgelelim, Charlottesville açıkça gösterdi ki daha fazla ana akım görünmek, aşırı sağ adına kamuoyunu fikirlerine daha açık bir hale getirmek amacıyla uygulanan aşağıdan yukarıya doğru bir taktiğin parçasıdır. Diğer bir deyişle, Charlottesville, Amerikalıların ve de dünyanın aşırı sağcı aşırılıkçıların neye benzediğine ilişkin düşüncelerini yıkmak ve normalleştirmek adına başlatılan bir girişim olarak ne yaptığını bilen ve önceden tasarlanmış estetik bir performanstı. Nitekim buradaki amaç, insanların aşırı sağcıların neo-Naziler, Ku Klux Klan üyeleri veya beyaz üstünlükçülerle özdeşleştirme-

70. Jennifer Abbots, "True 'Skinheads' Are Not the Racist Thugs of Media Fame", editöre mektup, *New York Times*, 8 Nisan 2994, https://www.nytimes.com/1994/04/19/opinion/l-true -skinheads-are-not-the-racist-thugs-of-media-fame-829412.html.

71. Allie Conti, "Neo-Nazi to Troll Army: 'We Have to Be Sexy' at the Big Alt-Right Rally", *VICE*, 9 Ağustos 2017, https://www.vice.com/en_us/article/599zmx/neo-nazi-to-troll-army-we-have-to-be-sexy-at-the-big-alt-right-rally.

ye alışık oldukları estetik paketlere uymadıklarını görmelerini sağlamak ve bu fikirlerin aşırı olarak yorumlanmasını ve kabul edilmesini zorlaştırmaktı. Moda ve stil, hem faşist yönelimleri gizleyecek hem de yanlış bir şekilde yorumlanmalarını sağlayacak stratejilerin bir parçası halini aldı.[72]

Bu strateji, aşırı sağa yakınlaşan ancak dazlak damgasından kurtulmak ve ana akım içerisine karışmak isteyen gençliğe çekici gelmemiş olsaydı bu kadar işe yaramazdı. Sosyal medya ve görüntü panosu çağında olgunlaşan günümüz gençliği, kendi görünüşleri ve kişisel markaları konusunda yüksek bir bilince sahiptirler. Estetiğin ana akımlaşması, yalnızca aşırı sağcı grupların dışında kalan kişilere gönderilen aşırı sağcı mesajları yumuşatmakla kalmaz, aynı zamanda da gençlerin geçmişte imkânsız olan yollardan aşırı sağın içerisine girip çıkmasını sağlayarak içerideki ve dışarıdaki ayrımı kavrayışında da kırılmaya yol açar. Bugünün aşırı sağcı gençliği görünüşte ana akımlaşmış gibi görünebilirler ancak fikirlerinde hâlâ aşırılıkçıdırlar. Yine de görünüşte yaşanan bu değişiklik, aşırı sağın tek tip estetiğinin ideolojik açıdan aşırı olan görüşlerini öğretmenler, işçiler, ebeveynler ve arkadaşlar için transparan bir hale getiren ırkçı dazlak çağıyla kıyaslandığında radikal bir dönüşümü ifade eder. Bu dönüşüm, daha geniş bir gençlik kesimi açısından aşırı sağcı sahnelerin bir parçası olmayı daha makbul bir şey hale getirir.

Aşırı sağcı aşırılıkçı fikirleri normalleştiren yegâne şey ana akım kıyafet tarzının göze hoş gelen görüntüsü değildir. Kodlanmış mesajların bulunduğu kıyafetler satan özel markalar, direniş, isyan, mücadele ve göçmenleri geri gönderme yönündeki ideolojik çağrı ve mesajlar aracılığıyla, tüketicilerin aşırı sağcı anlatılarla kaynaşmasına ve bunlar karşısında duyarsızlaşmasına yardımcı olur. Giyim, bunun yanında başkalarını da aynı mesajın etkisine maruz bırakarak aşırılıkçı fikirlerin toplumun geniş kesimlerine taşınması faaliyetinde yer alır. Almanya'da yürüttüğüm bir önceki araştırmada, gençlerin aşırı sağa hitaben piyasaya sürülen markaları arkadaşlarından, sınıf arkadaşlarından, kendilerinden büyük akrabalarından, komşularından ve iş

72. Gaugele, "New Obscurity in Style".

arkadaşlarından öğrendikleri sonucunu edindim. Bazı durumlarda, "havalı" olanı belirlemeye yardımcı olan ve böylelikle de aşırı sağcı ideolojinin etki alanını genişleten büyük kardeşler, komşular ve arkadaşlar tarafından popülerlik kazandırılan pahalı markalar statü sembolü haline gelir. Bu türden dinamikler, tüketici tercihleri ile gençlik arzularının, aşırılıkçı fikirleri umulmadık şekillerde tanıtan bir tür Truva atı gibi hareket ettikleri anlamına gelir. Dahası, sosyal medya ve dijital platformların aşırılıkçı iletişim ve örgütleme amacıyla kullanımın artması, aşırı sağcı aşırılıkçı iletişimi destekleyen duygusal çekim türlerinin kolayca etkilenebilecek gençlere yönelik olacak şekilde kültürel ve görsel bir çekicilik yaratmak amacıyla dikkatlice tasarımlanıp küratörlüğünün yapıldığı anlamına gelmektedir. Estetik ile stil, yeni katılanların arzu, özlem, öfke, direniş ve isyan ifadelerine hitap etmekle birlikte aşırılıkçı ortamlar ile alt kültürlere açılan bir "giriş kapısı" vazifesi de gören duygusal özellikler ile nitelikleri iletir.

Gençlik Kültürünün Silah Haline Gelmesi: Mizah ve Yeni İletişim Stilleri

Ana akımlaşan aşırılıkçı stilin bir kısmı, öfke gibi duyguları ileten estetik işaretlerden uzaklaşarak mizah, espri ve zekice kodlar yoluyla dışlayıcı ve insanlık dışı mesajlar ileten sinyallere doğru yaşanan bir geçişi kapsar.[73] Örneğin, aşırı sağ daha önceleri cüretkâr dövmeler, gamalı haç posterleri ya da ırkçı ifadelerden faydalanırken, bugünün aşırı sağcı gençliğinin ise genellikle tarihsel açıdan önemli kodların kullanıldığı parlak renklerle bezenmiş ikonografilere, ırkçı ya da göçmen karşıtı duyguları yerleştirerek muğlak mesajlar vermesi daha olasıdır.

Memler; resimlere, kelimelere, fotoğraflara, karikatürlere, kısa videolara, yüz ifadelerine ya da başkaca kültürel parçalara diğer online kullanıcılar tarafından anonim yollardan şakalar, esprili metinler, etiketler veya semboller ile değişiklik uygulanarak

73. ABD aşırı sağının, mizah, hiciv ve ironiyi nasıl etkili bir silaha dönüştürdüğüne dair bir tartışma için bkz. Greene, "Deplorable".

tekrar ber tekrar uyarlanıp paylaşılacak şekillerde düzenlenen tipik, görsel kültürel unsurlardır.[74] Şakalar, ironi, hiciv, iki tarafa da çekilebilecek sözler ve de göndermeler yoluyla aşırı sağcı ideolojik duyguların iletildiği ırkçı, kadın düşmanı, Yahudi karşıtı ya da İslamofobik memlerin sosyal medyadaki yaygın üretim ve kullanımı, espriyi aşırılıkçı fikirlerin ana akıma taşınmasına katkı sunacak etkin bir silah haline getirdi. Irkçı espri ve beyaz üstünlükçü fikirlerin, komik memler ve online alandaki diğer iletişim biçimleri yoluyla yer altından veyahut marjinlerden ana akıma doğru taşınmasıyla, ironi ve hiciv kullanımı "alternatif sağ"ın kabul edilebilir fikirlerinden oluşan Overton penceresini açmasına yardımcı oldu.[75] Şakalar ve komik memler, toplu kahkahalar ile şakayı anladıkları için içeriden biri gibi hissedenler arasında bir topluluk duygusunun ortaya çıkmasına yol açar.[76] Bunlar, bir yandan makul düzeyde bir reddedilebilirlik yaratırken diğer yandan da gücenen kişilerin şakadan anlamayan duygusal, çıtkırıldım liberaller olarak tasvir edilmelerine yol açarlar. Böylece, espri ve hiciv bir yandan aşırı sağı savunmacı kültürel bir konumdan saldırı halindeki kültürel bir konuma taşıyıp aşırı sağcı gençliğin karşı kültürel ve cüretkâr görünmesine yol açarken, bir yandan da gündelik sohbetlerin içeriğini de daha aşırı ideolojileri de içerecek şekilde değiştirir.[77]

Bazı durumlarda, memler ya da tişörtlerdeki mesajlar, kasıtlı bir şekilde solu veya karşıt olarak addedilen diğer bireyleri ya da grupları troller. Örneğin, bir Alman tişörtünün tasarımında yer alan ve adını aynı adı taşıyan ırkçılık karşıtı bir müzik konserinden alan "Havada Dans" logosunun yanında [boynuna ip geçirilmiş bir şekilde] dar ağacından sarkan bir figür yer almaktadır. Siz havada dans etmek ister miydiniz? Tişört dalga geçercesine "havada dans etmenin" neye benzediğini size göstereceğiz der gibi görünüyordu: linç sonucu ölmek üzere olan bir

74. Marwick ve Lewis, *Media Manipulation and Disinformation*, 36.
75. Greene, "Deplorable", 36.
76. Greene ve Day'in birlikte kaleme aldıkları "Asking for It" başlıklı çalışma, Greene'in "Deplorable" isimli çalışmasının 35. sayfasında da alıntılanmıştır.
77. Greene, "Deplorable", 35. Aşırı sağın defanstan saldırıya geçişiyle ilgili nokta konusunda anonim bir eleştirmene minnettarım.

adamın seğirmesi. Bu tişört, bir önceki çalışmam için mülâkat yaptığım gençlere gösterdiğim bütün kıyafet imajları arasından rahatsız edici bir şekilde en fazla kahkahaya yol açan tişört oldu.

Mizah, seyircileri aşırı sağcı fikirler hakkında daha yumuşak yollardan eğitmeye ve radikalleştirmeye yardımcı olarak aşırılıkçı fikirleri ana akıma taşıyabilir. Bu durum, görsel şakalar ile memlerin online paylaşımlarının yaygın olduğu gençlik kültüründe bilhassa geçerlidir. Mizah yoluna başvuran ve Yahudilere, Müslümanlara ve bir aidiyetleri olmadıklarını düşündükleri diğerlerine yönelik vahşetleri tarihsel referanslarla şakacı bir şekilde yansıtan kodlanmış referanslar, semboller ve memler, tüketicilerin akranlarıyla kaynaşmalarına yardımcı olabilir, maruz kalanları karalayabilir ve de gençleri aşırı sağcı ideolojik görüşler hakkında bilgilendirebilir. Bunun yanında, gençlerin ırkçı ve milliyetçi kimliklerinin inşa edilmesine ve güçlenmesine de katkı sunarlar. Memler ve eğlendirici ikonografi, gençleri şiddete karşı duyarsızlaştırır, etnik ve dini azınlıklara gayri insani bir nitelik atfeder ve de geçmişteki vahşetler ile nefretin bugünkü dışavurumunu hafifser. Pizza pişirmeyi başka bir Yahudi'yi daha fırına atmaya benzeten, döner dükkânı sahiplerinin neo-Nazi teröristler tarafından katledilmesini alaya alan, Nazi tarihine kıymet atfeden ve de Haçlı Seferleri boyunca uygulanan şiddete övgüler dizen ikonografiler, güncel mem örneklerinden yalnızca birkaçıdır. Bu türden ikonografiler, şaka yollu bir şekilde tişörtlere ve memlere yerleştirildiğinde, göçmenleri karalamasının yanında, göçmen karşıtı, Yahudi karşıtı, İslamofobik ve ırkçı görüşler ile inançları normalleştirecek yollardan da tarihi pogromları sulandırır. Örtük ya da açık bir şekilde direniş ve isyanı dile getiren sembollerle birleştirilen bu türden mesajlar, bir yandan aşırı sağcı inançlar ile yaklaşımları otorite ve ana akım karşıtı olacak şekilde konumlandırırken bir yandan da söz konusu inançlar ile yaklaşımların kapsamı daha geniş tüketici gruplarına ulaşmasına imkân sağlar. Şüphesiz ki, bu mesajlar da bir boşlukta ortaya çıkmıyor. Söz konusu estetik değişimler, popülist milliyetçi bir retoriğe, hükümete olan güvenin azalmasına ve daha genel anlamda da demokrasiye olan

inancın kaybolmasına doyan daha geniş kapsamlı sosyopolitik bir bağlamda serpilip gelişmiştir. Ancak yeni estetik, mizahın yanında modern, cin fikirli ve esprili ikonografiler kullanarak çekimin çeperini genişletmekle birlikte aşırılıkçı fikirlerin normalleşmesine ve ana akımlaşmasına da katkı sunar.

Bütünleşik Ana Akımlaşma

Aşırılıkçılığın ana akımlaşmasının en yaygın olduğu bu üç alan, hep birlikte –siyasi retorikte, komplo teorilerinde ve estetik ile iletişim stillerinde– günümüzde ana akımlaşma ve radikalleşmenin vuku bulduğu alanlar ile mekânlarda insanların ne tür içeriklerle yakın ilişkiler kurduklarının belirlenmesinde yardımcı olur. Ana akım popülasyon, bu alanların her birinde yeni yollardan aşırı fikirlerle tanıştırılıyor. Öte yandan bu alanlar, bütünüyle tecrit edilmiş biçimlerde etkide bulunmazlar. Yanı sıra aşırı sağcı ideolojiler, farklı alanlarda benzer mesajların ortaya çıkmasıyla güç kazanır. Bir komplo teorisi ana akım siyasi bir kampanya konuşmasında dile getirildiğinde daha makul görülebilir. Göçmen karşıtı bir retorik ise esprili memler ya da pahalı, güzel bir tişörtle ambalajlanarak genç bir jenerasyon için çekici bir hale getirilebilir. Aşırılıkçı fikirlerin normalleşmesinde, bu fikirlerin eşzamanlı olarak gündelik hayatın birçok alanında ana akımlaşmasının ciddi bir payı söz konusudur. Gelecek bölümde, ticari pazarlar ile kültürel alanlar, dövüş sporları ile fiziksel alanlar, eğitim alanları ve hepsinin temelini oluşturan online dünyaya odaklanarak söz konusu aşırılıkçı fikirlerle karşılaşmaların yaşanacağı yeni alanlar ile mekânlar tartışmasına geçiş yapacağım.

3
Aşırılıkçılığa Alıcı Bulmak: Yemek, Moda ve Aşırı Sağcı Pazarlar

Biz, henüz havalı bir şey değilken sağcıydık.
–Avrupa Neo-Nazi FestivalindekiTişörtün
Üzerindeki Metin–
Nisan, 2018

Nefret piyasası gitgide büyümektedir. İnsanların, kendi kendilerine ürettikleri müzik kasetlerini, CD'leri veya serigrafi yöntemiyle baskıladıkları tişörtleri arabanın arkasında ya da beyaz üstünlükçü festivallerdeki stant masalarında satma dönemi bir hayli geride kaldı.[1] Bugünün aşırı sağcı tüketicileri, yemek

1. Bu bölümün bazı kısımları şu çalışmalardan uyarlanmıştır: Cynthia Miller-Idriss, "The Rise of Fascist Fashion: How Clothing Helps the Far Right Sell Their Violent Message", *Salon*, 21 Nisan 2018, https://www.salon.com/2018/04/21/

pişirme şeklinden giydikleri kıyafetlere kadar hayatlarının neredeyse her yönüne dokunan envai türden yüksek kaliteli ürün arasından seçim yapabilmektedirler. Özel YouTube programları, vloglar,* kıyafet markaları, canlı müzik yayını servisleri hatta beyaz üstünlükçü bir podcast yayıncısının sahibi olduğu bir neo-Nazi kafesi bulunmaktadır.[2] Yayınevleri de, modern okuyucu kitlesine uygun, kültürel referanslar ve ideolojik mesajlarla yüklü, romanlar ve dergiler üretirler. Aşırı sağla ilişkili Alman çevre dergilerinden böyle bir tanesi kendisini "Çevrenin –hayvanların– ve anavatanın korunması için çaba sarf eden bütüncül düşünen bir dergi" şeklinde tarif etmektedir.[3] Gurmeler Alman aşırı sağcıların düzenledikleri vegan yemek programlarını veya Youtube vloglarını açıp izleyebilir ve aşırı sağcı milenyum kadınlarının bir yandan organik tarifler verirken bir yandan da sebze yetiştirme deneyimlerine ilişkin detaylı bilgiler verdiklerine, beyaz Avrupalı paganizmini icra ettiklerine, ev kadını olduklarına ve de çocuklarına evde eğitim verdiklerine tanıklık edebilirler.

---

the-rise-of-fascist-fashion-clothing-helps-the-far-right-sell-their-violent-message/; Miller-Idriss ve Johnson, "Free Advertising"; Cynthia Miller-Idriss, "Selling Extremism: Nationalist Streetwear and the Rise of the Far Right", *CNN Style*, 10 Ocak 2019, https://www.cnn.com/style/article/right-wing-fashion-streetwear/index.html; Cynthia Miller-Idriss, "Why Does the Far Right Love Fred Perry?: Mainstream Fashion Is Its New Camouflage", *Guardian*, 29 Ağustos 2019, https://www.theguardian.com/commentisfree/2019/aug/29/far-right-fred-perry-mainstream-fashion-camouflage-brands; ve Cynthia Miller-Idriss, "Mainstreaming Extremism through Clothing", *Islamic Horizons Magazine*, Temmuz-Ağustos 2019, 34-35, https://issuu.com/isnacreative/docs/ihjuly-august19.

* Belirli bir zaman aralığında genellikle belirli bir tema etrafında video kaydı yöntemiyle günlük tutulması. (y.h.n.)

2. Martin Patriquin, Mack Lamoureux, Alheli Picazo ve Evan Balgord, "The Racist Podcaster Who Started a Neo-Nazi Coffee Company to Fund White Nationalism", *VICE*, 16 Mayıs 2018, https://www.vice.com/en_us/article/59qb93/the-racist-podcaster-who-started-a-neo-nazi-coffee-company-to-fund-white-nationalism. Ayrıca bkz. Brett Barrouquere, "How about Some White Nationalism with Your Morning Jolt of Coffee?" *SPLC*, 28 Aralık 2017, https://www.splcenter.org/hatewatch/2017/12/28/how-about-some-white-nationalism-your-morning-jolt-coffee. Kahve şirketi Rising Sun Coffee Company, Pennsylvania ve Kuzey Carolina'da bulunan ve beyaz üstünlükçü şirketle bağlantılı görünmeyen en az iki diğer kahve şirketiyle aynı adı paylaşıyor.

3. Forchtner ve Tominc, "Kalashnikov and Cooking-Spoon".

Bu gösteriler, beyaz ırkının yeniden üretimine yardımcı olan "beyaz bebek mücadelesi"ne katılmanın erdemliliğini dile getiriyor.[4] Aşırı sağcı gruplar, Ukrayna ve Almanya'da çocuklar için neo-Nazi yaz kampları düzenlediler. Irkçı müziğin yeni janrları –"fashwave" (elektronik müziğin bir türü olarak faşizm dalgası) ve beyaz gücü Amerikan folk müziği ile pop– genel olarak beyaz gücü müziğiyle ilişkilendirilen hard rock tarzının çok ötesine geçecek şekilde aşırı sağcı müzik sahnesinin genişlemesini sağladı.[5] Dünya genelinde, aşırı sağın yeni kitlelere ulaşmak ve ideolojilerini aktarmak için kullandığı ticari ve kültürel alanlar, sosyal medyanın yanında yeni ürünlerin tanıtımına ve dolaşıma girmesine yardımcı olan "marka hayranı" imaj paylaşım sitelerinin de yardımıyla hızlı bir şekilde genişledi.

Bu bölüm, aşırı sağcı aşırılıkçılık ile beyaz üstünlükçülüğün ambalajlanıp satıldığı yeni ticari ve kültürel alanları derinlemesine bir şekilde inceliyor. Yeni alanların rolünü analiz ederken, beyaz üstünlükçü ürünlerin yer aldığı pazarların aşırı sağcı hareketleri finansal ve kültürel olarak ne şekilde yollardan destekleyebileceği ve de çok çeşitli yeni aşırılıkçı alanların aşırı sağcı aşırılıkçılığın büyümesine genel anlamda ne şekilde etki edebileceği üzerinde duracağım. Bunu açıklamak için ise genişletilmiş iki örneğe başvuruyorum: yemek ve moda.

Sofralık Aşırılıkçılık: Mutfakta Kıyamet Gününe Hazırlanmak

YouTube'da aşırı sağcı bir vegan yemek programının ortaya çıkması ilk bakışta tuhaf ve de saçma bir gelişme gibi görünebilir.

4. Alexandra Minna Stern, "Alt-Right Women and the 'White Baby Challenge'", *Salon*, 14 Temmuz 2019, https://www.salon.com/2019/07/14/alt-right-handmaidens-and-the-white-baby-challenge/; daha uzun bir tartışma için Stern, *Proud Boys*; ayrıca bkz. Annie Kelly, "The Housewives of White Supremacy", *New York Times*, 1 Haziran 2018, https://www.nytimes.com/2018/06/01/opinion/sunday/tradwives-women-alt-right.html?login=email&auth=login-email.

5. Bkz. Caroline Sinders, "There's an Alt Right Version of Everything", *Quartz*, 27 Eylül 2017, https://qz.com/1086797/theres-an-alt-right-version-of-everything/. Geleneksel beyaz gücü müziğine ilişkin genel bir değerlendirme için bkz. Corte ve Edwards, "White Power Music".

Söz konusu programa, etsiz bir diyetin malzemeleri ile faydalarını aşırı sağcı ideoloji ile birleştirerek anlatan kar maskeli Alman aşırılıkçılar ev sahipliği yapıyorlardı. Bu program, aşırı sağın ana akımla temas kurduğu hem fiziksel hem de sanal alan ve mekân türleri ile aşırı sağcı ortamların estetiğinin dönüşümünde etkili oldu. Diğer yandan yemek; kimlik, gelenek, kültür, aileye, haneye ve anavatana karşı yükümlülüklerin yanında adaletten uzaklaşmış devlet ya da liberal elitlere karşı isyan anlatısını da kapsayacak mesajlar içeren zengin bir alana dönüşmektedir. Yemek ile yemeğe ilişkin ritüeller, uzunca bir süredir, kolektif aidiyet, duygu, hafıza ve ulusal kimlik açısından gerekli bir şey olarak değerlendirilmektedir. Bu durum ABD gibi çok çeşitli göçmen topluluklarına ev sahipliği yapan bir ülkede özellikle daha çok göze çarpmaktadır. Örneğin, memleketim olan Pennsylvania'da, kırk yılı aşkın bir süredir, binlerce insan humus, tabule ve şiş kebapların yer aldığı tıka basa dolu tabaklarla her yaz Lübnan Miras Günü kutlamalarına katılmak üzere şehir merkezindeki kilisenin otoparkında bir araya gelirler. Aslına bakarsanız, ABD'de kilise otoparklarından şehir stadyumlarına her hafta sonu düzenlenen ve sayıları bini bulan etnik miras yemek festivallerinde bilhassa bugünlerde Amerikan kültürünün bir parçası haline gelen Yunan usulü kuzu çevirmeden, Jamaika usulü et ızgaradan ve Meksika sokak takosu kamyonlarından yayılan kokuları kolaylıkla duyabilirsiniz. Çok sayıda çalışma, yemek ile yemeğin hazırlanması, sunumu ve de ilgili gelenekler, festivaller ve seremonilerin anlam üretimi konusunda oynadıkları rolü ortaya çıkarmıştır. Japon çayı seremonilerinden ABD ve Fransa'daki kaz ciğeri politikasına kadar, yemek tüketimi yuva, ulus ve anavatan kavramsallaştırmaları konusunda hayati bir rol oynamaktadır.[6]

Diğer yandan, yemeğin aşırılıkçı kimlikler açısından rol oynayıp oynamadığı ya da ne tür bir rol oynadığı hakkında ise daha az şey bilinmektedir. Yemek, gençlik alt kültürleri üzerine yapılan çalışmalarda genellikle giyim, müzik, dil ile argo ve tarza odaklanılarak göz ardı edilmiştir. Bununla birlikte,

6. Surak, *Making Tea, Making Japan*; DeSoucey, *Contested Tastes*; Rabikowska, "Ritualization of Food"; Petrou ve Connell, "Food, Morality and Identity".

aşırılıkçılık tartışmalarında yemek ile milliyetçilik, yerlicilik ve aidiyetle aralarındaki açık bağlantıya karşın konu göz ardı edilir. Yemek, ayrı kitap projesi için aşırı sağcı ortamlardaki veya bu ortamların çeperindeki gençlerle yaptığım mülakatlarda, gençlerin etnik mahallelerden gelen kokuları tuhaf ve yabancı olarak addetmeleri, geleneksel Alman yemekleri ve Müslüman göçmenlerin domuz eti yememeleri gibi tartışmalar üzerinden aidiyetin bir göstergesi olarak belirdi. Markus adındaki yirmi bir yaşındaki bir inşaat çırağı 2013 yılında şunları söyledi: "Bir Nazi için döner pis bir şeydir çünkü Türklere aittir... Onlar gerçekten de sadece (...) Almanlara ait şeyleri yemek istiyorlar." On yıldan fazla bir süre önce, on sekiz yaşında bir inşaat çırağı olan ve kendisiyle bir görüşme gerçekleştirdiğimiz Jan ise konuşmasında çifte vatandaşlığın absürt bir nosyon olduğunu belirtti; zira ona göre "Bir Macar salamını buzdolabına koyup altı yıl kadar bekletseniz bile altı yıl sonra kontrol ettiğinizde o hâlâ bir Macar salamıdır, küçük bir Alman sosisi değil." Jan için bir Türk'ün Alman olması imkânsızdır çünkü "kişi bir kader topluluğunun [*Schicksalgemeinschaft*] içine doğar, yani bir domuzun üzerine koyun yazmakla onun domuz olmasını sağlayamazsınız".[7] Jan için yemek, ulusal(cı) aidiyet için mükemmel bir metafor niteliğindedir. Antropolog Nitzan Shoshan da Berlin'deki aşırı sağcı Alman gençliği üzerine yaptığı saha çalışmasında, yabancı yemek kokularının sokaklarda dolaşan gençler tarafından tuhaf karşılanmakta olduğu gözleminden hareketle yemeğin Almanlık ve ötekilik anlayışları için kilit bir rol oynadığı sonucuna ulaştı. Ara sıra açılan bir kebap standının bir mahsuru olmasa da, şehrin ortasında ya da bir mahallesinde Alman birliği ve Alman görünümü açısından öngörülemeyen riskleri içinde barındıran çok sayıda etnik yemek türünün varlığı büyük bir tehdit teşkil eder.[8]

7. İfadenin Almanca versiyonu: "dann würde der Nazi, glaub ich eher sagen, `ne Döner ist Scheiße, ist von den Türken, will ick nicht, brauch ich nicht. (...) Dass die echt ganz Deutschlastig sind, sag ich mal, dass die wirklich nur Deutsch sehn, in dem Sinne, dass die deutsche Sachen essen und ja." Jan'ın mülakatı Miller-Idriss, *Blood and Culture*, 150'de alıntılanmıştır.
8. Shoshan, *Management of Hate*, 64-84, alıntı 82.

Neo-Nazi yemek pişirme programının sunucuları, yemek ve kimlik arasında güçlü bir bağlantının olduğunu açık bir şekilde kabul ediyorlar. Bununla birlikte, yemeğin daha geniş kitlelerle ilişki kurmak adına bir kanal görevi görebileceğinin de farkındalar. Nitekim, yemek programları ana akım içerisinde oldukça popüler bir konuma sahiptir. Yemek programları tabii ki yemek pişirmek için ipuçlarının alındığı ve yeni tariflerin denendiği yerlerdir. Diğer yandan bu tür programlar aynı zamanda sağlık, kimlik ve sosyal imaj hakkında mesajlar ileten yaşam tarzı sembolleridir. Aşırı sağcı vegan yemek programı sunucularından Balaclava Küche grubunun üyeleri, yiyecek ve yemek yemekten, "sağlık bir vücudu" mümkün kılan şey ve "Nasyonal Sosyalist ideolojiye sadık kalmaları"na yardım eden ahlaki bir seçim olarak söz etmektedirler.[9] Program sunucuları, yemek ve vegan yaşam tarzına ilişkiler fikirler paylaşmakla birlikte, küreselleşme karşıtı, Amerika karşıtı ve kapitalizm karşıtı duygular ile ırkçı ve Yahudi karşıtı yorumları içeren göndermeler ve ideolojik mesajları da programın içerisine yerleştirirler. Bu kapsamda aşırı sağcı aşırılıkçı ideolojileri, gençliğin tarzını yansıtacak şakacı ve eğlendirici bir şekilde paylaşmak ve güçlendirmek içinse mizah, espri, ironi, kendi aralarında yaptıkları şakaları ve de kodlanmış mesajları kullanırlar. Sunucular yemek pişirme faaliyeti ile aşırı sağcı fikirleri eğlendirici olacak bir şekilde yan yana getirmek adına keyif veren aktiviteler düzenleyerek, bir yandan hem şakalar hem kendilerine de keyif veren hikâyeler aracılığıyla izleyicilerinin hoş vakit geçirmesini sağlarken, eşzamanlı olarak da hem eğitiyor hem de aşırı sağdaki tartışmalar hakkında yol göstericilik yapıyorlar.[10] Balaclava Küche sunucuları, bu yolla, gençlik odaklı ve popüler kültüre ait trendleri aşırı sağcı ideolojik mesajlarla iç içe geçirmektedirler. Gazeteci Gerda Matthies, grup üyelerinin giydiği şık kapüşonlular ile jogging pantolonları hakkında yorumda bulunurken alaycı bir şekilde "yeni IKEA mutfaklarıyla büyük bir uyum içerisindeler" dedikten sonra, bu şovun "aşırı sağcı sahnenin kendisine yeni

9. Forchtner ve Tominc, "Kalashnikov and Cooking-Spoon", 416, 423.
10. Forchtner ve Tominc, 425.

bir imaj kazandırabileceği birçok girişimden yalnızca biri olduğunu" ifade etti. Yalnızca online bir varlığı olmayan grup, 2015 yılında gerçekleştirilen büyük bir aşırı sağcı müzik konserinde vegan yemek hizmeti sağladı ve programlarından birinde de bir ses CD'si çekilişi yaparak aşırı sağcı bir şarkıcı ve söz yazarının tanıtımını yaptı. Bölümleri ise on binlerce kez izlendi.[11]

Söz konusu şovun popülaritesine karşın, veganizmin yakın zamanda aşırı sağda daha geniş bir rağbet göreceğini düşünmek yine de zordur. Şu bir gerçek ki, et tüketimi son zamanlarda bir tür erkeklik şöleni ve de sera gazlarını azaltmak adına bir strateji olarak veganizm yönünde yapılan liberal çağrıları reddetmenin bir yolu olarak sağcılar tarafından desteklendi. "Politik doğruculuk" çıtkırıldım kimseler ve cinsiyet zamirlerine yönelik saldırısıyla aşırı sağcıların gözdesi haline gelen Kanadalı psikoloji profesörü Jordan Peterson 2018 yılının yazında sağlık sebebiyle aleni bir şekilde "etoburluğun" faydalarını övdü.[12] Bu eğilim, plastik pipet kullanımını öven ve genç erkeklerin cinsel performansını düşürme potansiyeli bulunan soya bazlı östrojen sebebiyle aşırı sağın tehlikeli bir şey olarak tanıttığı tofuyu da boykot etmenin yanı sıra, diyeti de liberallerle dalga geçmenin kolay yollarından biri gibi gören gençler arasında hızla beğeni topladı. Tamamen etten oluşan bir diyet, avcılar, mağara adamları, yırtıcılar ve kurtlar ile benzerlik kurulan yabanıl güç ve cesaretle birlikte hipermaskülinite ile alakalı erkeksi ideallere göndermede bulunur.[13] Tıpkı Infowar'ın kurucusu Alex Jo-

11. Gerda Matthies, "Wenn Nazis vegan kochen—und Kidneybohnen essen", *Die Welt*, 31 Temmuz 2015, https://www.welt.de/vermischtes/article144670643/Wenn-Nazis-vegan-kochen-und-Kidneybohnen-essen.html. Ayrıca bkz. Forchtner ve Tominc, "Kalashnikov and Cooking-Spoon", 418-19.

12. Jordan Peterson hakkında daha fazlası için bkz. Dorian Lynskey, "How Dangerous Is Jordan B. Peterson, the Rightwing Professor Who 'Hit a Hornets' Nest'?" *Guardian*, 7 Şubat 2018, https://www.theguardian.com/science/2018/feb/07/how-dangerous-is-jordan-b-peterson-the-rightwing-professor-who-hit-a-hornets-nest.

13. Evans, *Skin Deep*, 300; Kelly Weill, "Why Right Wingers Are Going Crazy about Meat", *Daily Beast*, 25 Ağustos 2018, https://www.thedailybeast.com/why-right-wingers-are-going-crazy-about-meat. Ayrıca bkz. "The Bizarre Fad Diet Taking the Far Right by Storm", *Mother Jones*, 7 Eylül 2018, https://www.mot-

nes'un da 2016 yılının ağustos ayında çiğ sosis, biftek ve köfte dolu bir tabağın da yer aldığı fotoğrafını "Amerikan kültürünü biraz kırmızı etle kutlamak, defol Obama!" ifadesiyle birlikte Twitter'da paylaştığında yaptığı gibi, et yemek aynı anda hem Amerikan yanlısı hem de hükümet karşıtı duyguları harekete geçirmek için kullanılmaktadır. Jones'a göre, Obama ve diğer elitlerin amaçlarının "tıpkı silahlar ile Konfederasyon bayrağı gibi, Amerika'nın etini de alıp götürmek" olduğu yönündedir.[14]

Kongre üyesi Alexandria Ocasio-Cortez, 2019 yılının şubat ayında sığır üretiminin düzenlenmesi gerekip gerekmediğine dair soruları gündeme getiren iklim değişikliğini ele alan Yeşil Yeni Düzen adındaki planın sponsorlarından biri olarak yangına körükle gitti. Ocasio-Cortez *Showtime*'daki bir röportajında, planın "herkesi vegan olmaya ya da bu türden çılgınca bir şeye zorlamak" olmadığı konusunda izleyicilere güvence vermeye çalıştı. Bununla birlikte, yine de üç öğün hamburger tüketilmemesi yönünde de bir uyarıda bulundu.[15] Gelgelelim, Cortez bu sözlerinin ardından çok sert tepkiler aldı. Trump yönetiminin eski danışmanlarından aşırı sağcı Sebastian Gorka, Muhafazakâr Siyasi Eylem Konferansı'nda yaptığı konuşmada "hamburgerlerimizi elimizden almak istiyorlar... Stalin'in hayalini kurduğu ama asla başaramadığı şey bu" uyarısında bulundu.[16] Vejetaryen hamburgerler bile bir kesim tarafından tehdit olarak algılanmaktadır. Neo-Nazi podcast yapımcıları Joseph Jordan ve Mike Peinovich, Ekim 2019'da Burger King ve Red Robin gibi fast food satışı yapan dükkânlara ürün tedarik eden

herjones.com/food/2018/09/carnivorism-zero-carb-jordan-peterson-mikhaila-shawn-baker-andrew-torba-alt-right /.

14. Weill, "Crazy about Meat".

15. Brenna Houck, "Why Conservatives Won't Stop Talking about Burgers", *Eater*, 1 Mart, 2019, https://www.eater.com/2019/3/1/18246220/aoc-green-deal-burgers-backlash-creepshot.

16. Bkz. Samuel Moyn, "The Price of Meat", *New Republic*, 7 Mayıs 2019, https://newrepublic.com/article/153792/red-meat-republic-book-review-joshua-specht. Sebastian Gorka'nın politikalarına dair bkz. Daniel Nexon, "Sebastian Gorka May Be a Far-Right Nativist, but for Sure He's a Terrible Scholar", *Foreign Policy*, 17. Mart 2017, https://foreignpolicy.com/2017/03/17/dr-sebastian-gorka-may-be-a-far-right-nativist-but-for-sure-hes-a-terrible-scholar-trump-radical-islam/.

Impossible Foods şirketinin soya bazlı, vejetaryen bir ürünü olan "imkânsız burger" konusunda görüş belirttiler. Jordan ve Peinovich, 1 Ekim 2019'da yayınlanan bölümde, soya burgerlerin, ABD'yi soya burgerler yiyen, minyatür araçlara binen ve birbirinden ayırt edilemeyen bir emekçi kitlesine sahip, bir tür üçüncü dünya ülkesi düzeyine düşürmek amacıyla Yahudiler tarafından beyazlar ile sanayileşmiş topluma karşı düzenlenen kapitalist bir komplo olduğunu ileri sürdü.[17]

Hamburgerin aşırı sağın spotları altına girdiği süre, yalnızca iklim değişikliği ve soya bazlı alternatiflerden kaynaklı tehditlerle sınırlı değildir. Görünüşe bakılırsa fast food zinciri Wendy's'in, Ocasio-Cortez sığır eti üretimi tartışmasından önce, "alternatif sağ" tarafından kullanıldığını bilmeden maskotları olarak Kurbağa Pepe'nin kızıl saçlı atkuyruğu örgülü bir memini seçip tweetlemesinden sonra, neo-Nazi blog yazarı Andrew Anglin, Wendy's'i "Neo-Nazi Alternatif Sağ Hareket'in resmi burgeri" ilan etti. Anglin, hemen ardından gamalı haç şeklinde dilimlenmiş pepperonili bir pizza fotoğrafı paylaşarak, Papa John's pizzanın "alternatif sağ"ın resmi pizzası olduğu iddiasında bulundu. Anglin'in bu çabalarının yanı sıra hem sağın hem de solun karşı tarafı desteklediği düşüncesiyle restoran zincirleri ile yiyecek markalarını boykot etmesi üzerine, son birkaç yıl içerisinde ABD'de yiyecek ve bu alandaki markalar hızla siyasallaştı.[18]

Yiyecek konusu, kıyamet günü için hazırlık yapan aşırılar ile hayatta kalmacılar gibi çapraz kesişen topluluklar örneğinde de

17. Eyes on the right, "Neo-Nazi Podcasters: 'Impossible Burger' a Jewish Plot to Turn U.S. into 'Third World' Country", *Angry White Men*, 2 Ekim 2019, https://angrywhitemen.org/2019/10/02/neo-nazi-podcasters-impossible-burger-a-jewish-plot-to-turn-u-s-into-third-world-country/.

18. Sam Kestenbaum, "Did Wendy's Become the Accidental Neo-Nazi Happy Meal?" *Forward*, 4 Ocak 2017, https://forward.com/news/359129/did-wendys-become-the-accidental-neo-nazi-happy-meal/; Kate Taylor, "I Ate Only Foods that Have Been Boycotted by the Alt-Right and Liberals—and It Revealed an Absurd Truth about Trump's America", *Business Insider*, 1 Aralık 2017, https://www.businessinsider.com/alt-right-versus-left-boycotted-foods-diet-2017-12; Cristina Maza, "Alt-Right White Supremacists Claim Papa John's as Official Pizza", *Newsweek*, 3 Kasım 2017, https://www.newsweek.com/papa-john-alt-right-nazis-white-supremacists-nfl-pizza-701648.

görüleceği üzere, diğer birçok yönden aşırı sağ için merkezi bir konuma sahiptir. Çiftlik kurma, yiyecek üretme ve yetiştirme teknikleri ile "toplum içerisinde yaşamaktan toplum dışında bir yaşam sürmeye geçiş"in yollarına yönelik online kılavuzlar her zaman mevcuttur.[19] Toplumdan uzak bir hayat yaşamak, aralarında evde dini eğitim alanlar, kıyamet gününe hazırlananlar, çevreciler, anarşistler ve antikapitalistlerin de bulunduğu ideolojik spektrumdaki çok çeşitli insana çekici gelmektedir. Bununla birlikte, siyasi yelpaze içerisinde geleneksel gıda sistemi ile büyük ölçekli kurumsal tarımı reddeden, bunun yerine pestisit içermeyen gıdalar, organik tarım ve sağlıklı yemek pişirmenin daha çekici geldiği kişi sayısının her geçen gün arttığına ilişkin kanıtlar olsa da, toplumdan uzak bir yaşam genellikle liberal sola atfedilen organik gıda hazırlama, vejetaryenlik ve bahçecilik türünden eğilimlerin artmakta olan popülaritesinin en uç noktasını yansıtmaktadır.[20]

Toplumdan ayrı bir yaşam, hayatta kalmacılık ile "ahir zaman gibi bir dizi aşırı sağcı senaryonun içine saplanmış"[21] ve ahir zaman için hazırlıklı olma kaygısından ötürü güneş enerjileri, tohum mahzenleri ve de yiyecek depolarından oluşan bir tavşan deliğine sürüklenen Oath Keepers gibi gruplara çekici gelmektedir.[22] Bir diğer toplum dışı yaşam ortamı ise, Rusya'da

19. Koruma Enstitüsü'nün web sitesindeki bağımsız yaşama kılavuzu için bkz. https://www.conservationinstitute.org/off-the-grid-food-guide/.

20. Davey, " 'Conservative' Ideology". Kısa süre önce Indiana'ya bağlı Bloomington'da pazar tezgâhı kuran ve kendisini "kimlikçi" olarak tarif eden bir çiftçiye yönelik antifaşist protesto vakası bu anlamda dikkate değerdir. Bkz. Jack Healy, "Amid the Kale and Corn, Fears of White Supremacy at the Farmers Market", *New York Times*, 18 Ağustos 2019, https://www.nytimes.com/2019/08/18/us/indiana-farmers-market-white-supremacy.html. Bloomingtonlu çiftçilerin durumu hakkındaki tartışmalar konusunda Jeremy Price'a minnettarım.

21. Tay Wiles, "Meet Your Local Anti-Government Extremist Groups", *High Country News*, 27 Eylül 2017, https://www.hcn.org/articles/politics-anti-government-groups-in-the-west-right-now; ayrıca bkz. Ryan Lenz, "Pondering a Coming Civil War, Oath Keepers Call for Armed Guards to Patrol Schools Nationwide", *SPLC*, 27 Şubat 2018, https://www.splcenter.org/hatewatch/2018/02/27/pondering-coming-civil-war-oath-keepers-call-armed-guards-patrol-schools-nationwide.

22. Örneğin, bkz. Koronowsk, "Radical Right".

başlayan ancak zaman içerisinde Romanya, Kanada, İrlanda ve ABD'de de kendisine bağlı denizaşırı kurumların ortaya çıktığı gerici eko-milliyetçi Anastasia Hareketi ya da "Ringing Cedars" Hareketi'dir.[23] Anastasia toplulukları, akrabalık bağlarının, doğaya geri dönüşün, yeterli beslenmenin, sürdürülebilir yaşamın ve de paganizmin öne çıktığı kendi kendini idame ettiren eko köylerdir. Toplumdan uzakta bir yaşam alanı kurmanın aşırı ve ayrılıkçı biçimi, toprak sevgisini, devletin büyüsünü yitirmesini ve insanın anavatanına tabii bağlılığı kavramsallaştırmasına dayanan korumacı milliyetçiliği ile birleştirir.[24]

Yiyecek ile aşırı sağcı ideolojileri bütünleştiren tek grup eko-milliyetçiler değildir. Kıyamet için hazırlık yapan aşırıcılar da bu konudaki bir diğer asli örnektir. Infowars'ın kurucusu Alex Jones tam da bu kesişim noktasında piyasadan gelen bir talebi görmüş gibi görünüyor. *New York Times*'tan gazeteci Timothy Egan, kısa süre önce, "Hippi ile Hitler'in karanlık kesişim noktasında, bir yıllık doğa dostu kinoa ihtiyacınızı satın alabilirsiniz" diye yazmıştı.[25] Dahası, Infowars mağazasında satılan vatansever mesajlarla yüklü ürünlerin yanı sıra, tüketiciler ahir zaman geldiğinde kullanmak üzere ellerinin altında tutabilecekleri çok çeşitli öğeler edinebilirler. 17,95 dolarlık "Wake up America: Patriot Blend" [Uyan Amerika: Vatansever Karışım] adındaki organik kahve paketinin metnini inceleyen tüketiciler şu cümlelerle karşılaştılar: "1776 devriminin ruhu bu olağanüstü 'Uyan Amerika: Vatansever Karışım' kahvesiyle tamamen canlı kalır. Kurucularımız bu vatanın harcını cesaret ve kararlılıkla kardılar; Infowars da her yerde tıpkı sizin gibi aynı ruhla özgürlük, onur

23. Anastasi hareketinin ABD'deki web sitesinde listelenen uluslararası siteler için bkz. https://anastasiausa.land/new-international-kins-domain-listings-10-10-19/.

24. Davidov, "Beyond Formal Environmentalism"; Peter Paul Catterall, "Green Nationalism? How the Far Right Could Learn to Love the Environment", *Ecologist*, 12 Nisan 2017, https://theecologist.org/2017/apr/12/green-nationalism-how-far-right-could-learn-love-environment. Anastasi hareketi hakkındaki tartışmaları için Kat Williams'a minnettarım.

25. Timothy Egan, "How the Far Right Came to Love Hippie Food", *New York Times*, 8 Eylül 2017, https://www.nytimes.com/2017/09/08/opinion/gop-hippie-food-health.html.

ve bağımsızlık için mücadele ediyor."[26] Alışveriş yapanlar bunun ardından "acil durum gıdaları" ile "dışarıda hayatta kalma araç gereci" türünden ahir zamana hazırlanan aşırıcılara yönelik diğer ürün kategorilerine de kolaylıkla geçiş yapabilirler. Bununla birlikte, tüketiciler web sitesinde "herhangi bir nükleer hazırlık planının önemli bir parçası" olarak nitelendirilen su filtreleme cihazları, donmalı kurutucular, acil durum telsiz ve fenerleri, silah kılıfları, teknik güvenlik cihazları, hava filtreleme maskeleri ve potasyum iyot tabletleri de satın alabilirler. Ayrıca, nükleer sağkalım, ilk yardım, afet hazırlığı ve toplumdan uzakta yaşamak konulu metinler de satılmaktadır. "Tohum merkezi"nde bir organik sağkalım tohum kasası, kırk çeşit organik tohumdan oluşan bir çiftlik paketi, çok çeşitli sebze, şifalı tıbbi ve mutfak bitkisi tohumlarının satılmasının yanında yenilebilir bitkiler, "tıbbi bitki yetiştiriciliği", acil durum mutfakçılığı ve "dirençli bir çiftliğin inşası" hakkında yol gösteren çok sayıda kitap bulmak da mümkündür. Müşteriler bu ürünlerin yanı sıra "Süper Erkek Canlılığı", "Sağkalım Kalkanı" ve "Etobur 90" gibi takviyeleri de satın alabilirler.[27]

Takviyeler erkeklere canlılık vaat ediyor olabilir; ancak aile ile birlikte eş ve anne olarak kadının rolleri hakkındaki geleneksel ideallerle ilişkilendirilen aşırı sağcı yiyecek anlatılarının yükünü sırtlananlar da geleneksel olarak genellikle kadınlar olagelmiştir. Kadınların aşırı sağcı hareketlerdeki rolü üzerine yapılan araştırmalar, yiyecek, yemek yapma ve beyaz aileler yetiştirmeye ilişkin ideallerin aşırı sağ içerisindeki eşler ile annelere dair cinsiyetçi anlayışla uzun süredir nasıl kesiştiğini gösterir. Bu anlayış, çoğunlukla kadının yaşamı üretmedeki rolüne ilişkin ipuçları yoluyla iletilir. Alternatif sağın "en öne çıkan kadın"ı olarak addedilen Lana Lokteff de kadınlardan beyaz ırkın geleceğine "hayat verenler" olarak söz etmektedir.[28] Söz konusu

26. Infowars'ın online mağazasında https://www.infowarsstore.com/patriot-blend-100-organic-coffee.html linki üzerinden satıldığı gibi.
27. Infowars online mağazasındaki ürünlerin çeşitliliği için bkz. www.infowarsstore.com
28. Mattheis, "Shieldmaidens of Whiteness". Ayrıca bkz. Rogers ve Litt, "Normalizing Racism."

bağlantı, başka zamanlarda, aşırı sağcı kadınların yemek yapma ve ailenin sağlığını koruma türünden şeyleri de kapsayan ev işleri konusunda yönlendirmeleri örneğinde olduğundan daha aşikârdır. Aşırı sağcı kadınlar hem beyaz üstünlükçü gruplara fon toplamak hem de yiyecek, yemek pişirme ve doğal yaşam konusunda kılavuzluk yapmak amacıyla kermesler düzenlediler. Beyaz ayrılıkçı bir grubun toplumsal cinsiyet ve annelik konusundaki söylemleri üzerine yapılan bir analizde, sağlıklı besin ve bütünlüklü bir yaşam tarzının "ırksal olarak daha arı bir ülke" adına hayati bir öneme sahip olduğu sonucu ortaya çıktı. Söz konusu kılavuz, Women's Frontier gibi web siteleri ya da haber bültenleri aracılığıyla alıcılarla buluşturulur. Bu sayede de, beyaz insanların "sağlığı ile direncini" tehdit eden milyon dolarlık Yahudi gıda endüstrisinin aksine, organik, taze meyve ve sebzeler bilhassa özendirilir.[29] Nefret ise bu koşullarda, besin değeri yüksek yiyecekler ve beyaz kadınların aileleri için bu yiyecekleri hazırlamadaki rolleri üzerinden bilenir.

Bu mesajlar, yeni medya ortamında, beyaz Avrupalı paganizmi konulu mesajları, fındık sütünün nasıl yapılacağı, şifalı bitkilerin nasıl kurutulacağı ve de böğürtlenleri muhafaza etme yöntemleri hakkındaki videolu açıklamaları vloglarında birleştiren YouTube'daki Blonde Butter Maker'ın yönettiğine benzer kanallarda paketlenir. Her ne kadar kanalın logosunda "Gelenek-Miras-Beslenme" sloganı yer alsa da yakın tarihli bir videoda "rehavet zehir, gelenekçilik ise rehavetin panzehridir" ifadesi geçiyordu. Bununla birlikte, kanaldaki üç düzine video 45.000 izleyici sayısına ulaştı.[30] Böyle "alternatif sağcı öncüler", geleneksel annelik ile kadınlık nosyonlarını ana akıma karşı bir direniş biçimi olarak bir araya getiriyor.[31] Blonde Butter Maker, 2019 yılının eylül ayındaki videosunda izleyicilerine hitaben "kendiniz hakkında söz sahibi olan yine sizlersiniz ve

29. Rogers ve Litt, "Normalizing Racism", 108-9.

30. Blonde Butter Maker'ın YouTube kanalına 1 Kasım 2019'da erişilen https://www.youtube.com/channel/UCW9mamBv3maRhnCOFXf9d4A/about adresinden ulaşılabilir. Ayrıca Stern, *Proud Boys*, 101-9'daki kanal hakkındaki analize bakınız.

31. Stern, *Proud Boys*, 109.

hayatınızın hangi yönde ilerleyeceğine karar verecek olan da sizlersiniz" ifadelerini kullandı.[32]

Aşırı sağın yemek takıntısı yeni bir şey değildir. Yemek ve ulusal mirası gelenek, kültür ve ana-vatan kavramlarıyla ilişkilendiren daha geniş bir söylemin parçasıdır. Atina belediye başkanı tarafından "nefret aşevi" olarak nitelendirilen Yunanistan'ın neo-Nazi Altın Şafak partisinin organize ettiği "yalnızca Yunanlılar" yemek dağıtma programı örneğinde de göründüğü üzere, yemek küresel olarak diğer yerlerde de aşırı sağcı hareketliliğin bir parçası olagelmiştir.[33] Bununla birlikte, Alman aşırılıkçı sağcı Üçüncü Yol (Der Dritte Weg) partisi de Almanlar için düzenli olarak yiyecek ve kıyafet dağıtım etkinlikleri düzenliyor. Parti, 2018 yılında düzenlenen bir etkinliğe ilişkin web sitesinde yaptığı açıklamada, sabahın ilerleyen saatlerinden öğleden sonraya kadar Alman vatandaşların ev yapımı mercimek çorbası içebilmekle beraber bu sırada halkına sadık Üçüncü Yol partisinden de çok sayıda bilgilendirici materyal aldıklarını belirtti.[34] Fransa ve Yunanistan'daki aşevleri de Müslümanların girişine engel olmak amacıyla kasıtlı bir şekilde domuz eti kullandılar zira Müslümanlar da Yahudiler de domuz eti yemezler. Yine cami yapılarının içine ya da kapı kollarına şeritler halinde domuz pastırması asılması da vandallar tarafından sıklıkla tercih edilen bir şeydir.[35] Böylelikle, aşevleri ve yemek yardım programları, hem yeni üyeler toplamayı hem de devletin sağlayamayacağı

32. Bkz. See TheBlondeButterMaker, "Who Is the Blonde Butter Maker?" YouTube, 8 Eylül 2019, https://www.youtube.com/watch?v=YHcgnvT_1ZY

33. Nick Squires, "Golden Dawn's 'Greeks Only' Soup Kitchen Ends in Chaos", *Telegraph*, 2 Mayıs 2013, https://www.telegraph.co.uk/news/worldnews/europe/greece/10034010/Golden-Dawns-Greeks-only-soup-kitchen-ends-in-chaos.html.

34. Der Dritte Weg örneği için Daniel Koehler'e minnettarım. https://der-dritte-weg.info/2018/01/winterhilfe-mit-feldkueche-in-zwickau/ linki üzerinden partinin "kış yardımı" girişiminin tanımını görebilirsiniz.

35. Bkz. Tess Sheets ve J. D. Gallop, "Bacon Used in Hate Crime: Titusville Man Gets 15 Years in Mosque Vandalism", *Florida Today*, 5 Aralık 2017, https://www.floridatoday.com/story/news/crime/2017/12/05/titusville-man-sentenced-15-years-prison-after-mosque-vandalism/924987001/; ayrıca bkz. "Pair Jailed for Edinburgh's Central Mosque Bacon Attack", *BBC News*, 20 Haziran 2014, https://www.bbc.com/news/uk-scotland-edinburgh-east-fife-27941589.

kaynakları sağlayabileceğini göstererek milli (etnik) vatandaşlar arasında bir bağlılık oluşturmayı amaçlamaktadır. Diğer yandan, domuz eti yemeyen Müslümanları, Yahudileri ya da göçmenleri dışlamak için de yiyeceğe başvurmakla beraber bu yolla aynı zamanda kimin ülkeye ait olup kimin olmadığına ilişkin somut ve sembolik sınırlar oluşturuyorlar.[36] Domuz eti, Müslüman öğrencilere karşı daha duyarlı olabilmek adına yerel okulların menülerinden çıkarılması gerekip gerekmediği üzerine hakkında yapılan periyodik tartışmalardan da görüleceği üzere, aidiyet ve içerilme hakkındaki diğer tartışmaların bir odak noktası olmuştur. Örneğin, 2018 yılında Almanya'nın Leipzig şehrindeki iki anaokulu, domuz etinin menüden çıkardıklarını ilan ettikten sonra ölüm ve kundaklama tehditleri aldılar.[37]

Günümüz aşırı sağının yemek saplantısı, birçoğu pestisit, sağlıklı yaşam, iklim değişikliği ve yiyecek artığı konusundaki değişik türden ana akım kaygıyla da ihtilaf içerisinde olmayan yeni yollardan geleneksel milliyetçi yaklaşımları, yemek ve *Volk*'a kadar genişletir. Modern aşırı sağın yemek üzerindeki odağının kapsamı geniştir ve organik gıda ile arka bahçe çiftçiliğini teşvik etmekten kırmızı eti Amerikan erkek kimliğiyle ilişkilendirmeye kadar bir dizi görüşle de aynı eksende yer alır. Ahir zamana ilişkin ideolojik ipuçlarıyla birlikte kıyamet için hazırlık yapan kesimlere hitap eden ürünler satan belirli ürün grupları ile markalar mevcut olmakla beraber bu trendler henüz olgunlaşma aşamasındadır ve hedef kitle ise nispeten belirli ürünlere ilgi duyan sınırlı bir kitleden ibarettir. Bu durum ise, bu bölümün geri kalanında üzerinde duracağım aşırı sağcı giyime hitap eden ticari pazarların sofistike ve kapsamlı gelişiminden oldukça farklıdır.

36. Craig Smith, "Poor and Muslim? Jewish? Soup Kitchen Is Not for You", *New York Times*, 26 Şubat 2008, https://www.nytimes.com/2006/02/28/world/europe/poor-and-muslim-jewish-soup-kitchen-is-not-for-you.html.

37. Time Hume, "Far-Right Extremists Are Threatening to Burn Down German Kindergartens for Taking Pork Off Their Menus", *VICE News*, 2 Ağustos 2019, https://www.vice.com/en_us/article/qvgdkq/far-right-extremists-are-threatening-to-burn-down-german-kindergartens-for-taking-pork-off-their-menus.

Giyilebilir Nefret: Aşırılıkçı Giyim

Beyaz üstünlükçü blog yazarı Andrew Anglin'in takipçilerine Charlottesville'deki "Sağı Birleştirin" mitingine giderken "modaya uymaları" ve "havalı" bir şeyler giymelerini salık vermesinden bu yana geçen sürede aşırı sağcı moda süratli bir gelişim gösterdi.[38] 2017'de ulusal çapta dikkatleri üzerine çeken beyaz polo gömlekler ile hâki pantolonların şık kesim estetiğinin yerini beyaz üstünlükçü ideolojiyi iletmek amacıyla giysilere yerleştirilen mesajlar ve semboller aracılığıyla aşırı sağın reklamını yapan yeni markalar aldı.[39] Bölgesel bir otomobil dükkânından, çocuk yaz kamplarına kadar her türden şeyin reklamını yapmak üzere yürüyen bir reklam panosu olarak uzun süredir konuşlandırılmış olan pamuktan yapılmış mütevazı bir tişörtün aşırılıkçılığı pazarlayacağı fikri ilk bakışta saçma gelebilir. Ancak bu tişört ırkçı ve milliyetçi mesajların aktarıldığı ideal bir kanal halini aldı. Moda gün geçtikçe aşırı sağın dışa erişiminin ayrılmaz bir parçasına dönüştü.

Çocuklarını Müslüman karşıtı hakaretler etmeleri konusunda yönlendiren ve göğüs kısmında "seni öldürmek isteyen kişilerle bir arada yaşayamazsın" yazan bir tişört giyen bir kadın, 2018 yılında Arizona'da bir camide hırsızlık yapma ve diğer suçlara karışmakla suçlandı.[40] Kuzeybatı Washington'daki ofisimin camından dışarı baktığımda ceketinin üzerinde bir İngiliz moda markasına ait Nazi kartalı sembolüne benzetilen tartışmalı logonun bir parçası olan imparatorluk kartalı bulunan genç bir adam

38. Neo-Nazi Andrew Anglin alıntı için bkz. Allie Conti, "Neo-Nazi to Troll Army: 'We Have to Be Sexy' at the Big Alt-Right Rally", *VICE*, 9 Ağustos 2017, https://www.vice.com/en_us/article/599zmx/neo-nazi-to-troll-army-we-have-to-be-sexy-at-the-big-alt-right-rally.

39. Wolf, "Uniform of White Supremacy".

40. "Women Indicted after Hate-Filled Video Recorded at Mosque", *U.S. News & World Report*, 26 Mart 2018, https://www.usnews.com/news/best-states/arizona/articles/2018-03-26/women-indicted-after-hate-filled-video-recorded-at-mosque; Nick Martin, "Two Women Tied to Patriot Movement AZ Arrested after Incident at Arizona Mosque", *SPLC Hatewatch*, 16 Mart 2018, https://www.splcenter.org/hatewatch/2018/03/16/two-women-tied-patriot-movement-az-arrested-after-incident-arizona-mosque.

gördüm.[41] O yılın ilerleyen günlerinde, üzerinde "hipsterları korunaklı alanlarına tıkıştırın" yazan vatansever bir markanın tişörtünü giyen biriyle aynı asansöre bindim. Polo gömleklerinde bulunan beyaz üstünlükçülük yanlısı Identity Evropa grubunun logosu Charlottesville'in meşaleli yürüyüşçüleri örneğinde olduğu gibi, sıradan kıyafetler üzerindeki semboller ile mesajlar aşırı sağcı ideoloji ve örgütlü hareketler arasındaki bağlantılara ilişkin sinyal gönderilmesine yardımcı olur.[42]

Aşırı sağcı çağdaş moda fenomeni 2. Bölüm'de de tartışılan aşırılıkçılığın ana akımlaşmasının doğal bir sonucudur. Aşırı sağcı tüketicilere kıyafet satan pahalı, yüksek kaliteli ticari markalar 2000'li yılların başından ortalarına kadar aşırı sağcı gençlerin çehresini tam manasıyla değiştirdi.[43] Kimi zaman "milliyetçi sokak giyimi" kategorisi altında da sınıflandırılan bu kıyafetler, aşırılıkçı politikayı pazarlamak amacıyla kodlanmış semboller ile mesajları kullanarak 35 dolarlık tişörtler ile 80 dolarlık kapüşonluları hem aşırı sağ içindeki hem de dışındaki kimselerle etkileşim kurmak amacıyla yürüyen reklam panolarına dönüştürülmüş durumdadır. Medya en sonunda bu stili ilk benimseyen Alman gençlere "Nipsterlar" (Nazi hippiler) adını verdi. Markalar, geniş ana akım gençliği pazarlarının yanı sıra dövüş sporları meraklıları türünden spesifik bir kitlesi bulunan alt kültürleri hedeflemektedir. Söz konusu fenomen Avrupa, daha önceki Doğu Bloku ülkeleri ve Rusya'ya da yayıldı. ABD ile Birleşik Krallık'taki distribütörler ile web siteleri, satışları İngilizce konuşulan pazarlara[44] doğru genişlettiler. "Sağ Marka

41. News Agencies, "Fashion Brand's Logo Likened to Nazi Eagle Symbol", *Telegraph*, 5 Mayıs 2014, https://www.telegraph.co.uk/finance/newsbysector/retailandconsumer/10809250/Fashion-brands-logo-likened-to-Nazi-eagle-symbol.html.
42. Tasneem Raja, "Decoding the Language of Extremist Clothing", *Topic Magazine*, Ekim 2017, https://www.topic.com/decoding-the-language-of-extremist-clothing.
43. Miller-Idriss, *Extreme Gone Mainstream*. Söz konusu fenomenle ilgili diğer içerikler için örneğin bkz. Adam Sherwin, "Outrage as Far-Right's Favourite Outfitter 'Thor Steinar' Opens Shop in Heart of London's Jewish Community", *Independent*, 16 Nisan 2014; Wolf, "Uniform of White Supremacy".
44. Bir araştırma görevlisiyle birlikte, 2018-19 akademik yılı içerisinde, analiz ettiğim Alman markalarındaki mesajlara benzer mesajların diğer markalardaki-

Giyim"e bağlı Rise Above Hareketi gibi özel platformlar da, Avrupa menşeili ürünleri çok geçmeden Amerikan tüketicilere sunmaya ve Instagram gibi sosyal medya siteleri aracılığıyla da kıyafet reklamı yapıp ve satmaya başladılar.[45] "Certified White Boy Clothing" gibi yeni markalar, kendi ürettikleri tişört ve ürünleri ABD'de satmak için boy gösterdiler.

Avrupa ve Kuzey Amerika'da bir düzineden fazla marka, şu günlerde, çoğu tişörtler ile svetşörtlerin göğüs kısmı ile sırt bölgesinde olmak üzere, aşırı sağcı semboller ile mesajlar içeren pahalı, biçimli ve yüksek kalitede ürünler satıyor. Web siteleri bu süreci pazarın ulusal tüketicilerin ötesine doğru genişlik kazanması adına çeviri ve dövizcilerle tamamlarlar. Kıyafetlerdeki semboller, kodlanmış mesajlar ve akıllıca hazırlanmış ikonografilerin etkisinde kalan bazıları beyaz üstünlükçü ideolojiyi destekleyebilir; göçmenler, Müslümanlar ve Yahudiler karşısında şiddet yolunu benimseyebilir ve tüketicileri liberal idealler karşısında isyana teşvik eden bir şey olarak algılayabilirler.[46] Tüketicilere "işte gerçek çeşitlilik bu" şeklinde seslenen bir tişörtün üzerinde, II. Dünya Savaşı döneminde kullanılan bir gaz maskesi ve Hıristiyan Haçlı miğferi de dahil olmak üzere birbirinden farklı dokuz miğfer yer alır. Diğerleri ise ya "Beyazların alnı açık" gibi çok açık mesajlar gönderdiler ya da Konfederasyon bayrağını yarı otomatik el tabancası ile birlikte kulandılar.

Nefret giyimi; İslamofobik, Yahudi karşıtı ve beyaz üstünlükçü mesajlarının yanı sıra genellikle vatansever imajlar ile

---

lerle benzerlik taşıyıp taşımadığını görmek için altı ülkedeki on bir giyim markasına ait kıyafetlerden binden fazla ekran görüntüsü aldım.

45. Bkz. Nick Robins-Early, "Instagram Let a Violent White Supremacist Group Promote Their Clothing Brand", *Huffington Post*, 14 Ağustos 2018, https://www.huffpost.com/entry/instagram-white-supremacy-clothing_n_5b730a38e4b03d52e490ecf8. *ADL*'ye göre, RAM Ocak 2018'de ADL'nin "ideolojisini yaygınlaştırmak ve paraya dönüştürmek için başlattığı bir girişim" olarak tanımladığı The Right Brand Clothing şirketini kurdu. Bkz. "Rise Above Movement (R.A.M.)", *ADL*, 12 Mart 2020'de erişildi, https://www.adl.org/resources/backgrounders/rise-above-movement-ram.

46. Bkz. Zidan'ın karma dövüş sanatları topluluğundaki beyaz üstünlükçü giyim hakkındaki analizi, "Fascism in MMA".

ifadeleri kullanarak ve de bir Amerikalı gibi davranmaya davet ederek bir dava uğruna şiddeti kutsar. Aşırı sağcı giyim, bu yolla, vatanseverliği şiddet ve yabancı düşmanlığıyla birleştirir. Bir tişörtün ön yüzünde Amerikan bayrağındaki yıldızların yerine elinde yarı otomatik bir silah bulunan ve ekşimiş bir yüz ifadesiyle selam veren bir emoji yerleştirilirken yine aynı tişörtün arka yüzünde ise "Beyaz Amerikan/Çok Kişi Nefret Ediyor/Ama Umurumda Değil" yazmaktadır. Şirkete ait internet sitesinin "hakkında" bölümünde şirketin "ön yargı, bölücülük veya ırkçılık üzerine kurulmadığı, daha ziyade çıkış kaynağının gurur olduğu" ifade edilmektedir.[47]

Bu iş için özel olarak kurulan markalar aşırı sağcı aşırılıkçı ürünler için bir pazar yaratmış olsa da, diğerleri de vakit kaybetmeden kavgaya atıldılar. Alex Jones's *Infowars* ve *Beibart News* gibi internet sitelerinde siyasi tişörtler ile başkaca ürünler satılmaktadır. Tüketiciler *Infowars Store*'un internet sayfasından, "Trump'ın yanındayım" türünden siyasi mesajlar, antifa karşıtı mesajlar, İkinci Anayasa Değişikliği yanlısı mesajlar ve de "11 Eylül içeriden bir işti" türünden komplo mesajları içeren çıkartmaların yanı sıra "Duvarı inşa et, Teksas'ı koru" gibi göçmen karşıtı mesajları da içeren tişörtler satın alabilirler. "İftira ve İnkârla Mücadele Birliği düşünce polisi ile Güney Yoksulluk Hukuk Merkezi"ni işaret eden pazarlama metninin yanında üstündeki "OK" sembolünü bir nefret sembolü olarak kullanan bir beyzbol şapkası göze çarpmaktadır. Web sitesinden yapılan açıklamada "Üzerinde 'OK'lu olmakta bir sorun yok' yazan Politically Incorrect Designer Snapback üretimi yeni şapka şu an mevcut! Küreselci asalakların bir asırlık sembolleri çarpıtmasına müsaade etmeyerek Bilgi Savaşı'nı kazanabiliriz" denildi.[48]

Breibart satış noktası da "özgürlük için mücadele", "sınır duvarı inşası" ve "acınacak durumdaki üniversite" gibi benzer siyasi mesajlar içeren tişörtler satmaktadır. Kıyafet satan diğer

47. Certified White Boy markasının internet sitesinde de gösterildiği gibi, www.certifiedwhiteboy.com.

48. Infowars Store'da satışı yapılan OK sembollü şapka için bkz. https://www.infowarsstore.com/gear/apparel/ok-sign-hat.

ticari internet sitelerinde olduğu gibi, tişört ikonografisi ya da ifadelerin kendisinden ziyade pazarlama metni hedeflenir. Üzerinde alev ikonografisi ve "ateşe doğru ilerle" sözlerinin yer aldığı Breibart imzalı bir tişört şu ifadelerin geçtiği bir pazarlama metni eşliğinde satılır: "Sol sana zorbalık etmeye kalktığında... Ateşe doğru ilerle... Seni rahatsız edip göz dağı verdiklerinde ve seni gerçeklerden uzaklaştırıp sessiz kılmak adına üzerinde baskı kurduğunda... Ateşe doğru ilerle."[49] *Infowars*'ın "gel al" ifadesinin yanında İkinci Anayasa Değişikliği'nden kelimeleri silah biçiminde öne çıkardığı tişörtün pazarlama metninde ise "Bu tişörtü giyip diğer silah tutkunlarıyla birbirinizi bulun. Bu küreselci silah hırsızlarıyla yan yana durduğumuzda başa çıkabiliriz" denmektedir.[50]

Diğer markalar, gaziler ile silah yanlısı topluluklar gibi belirli bir ürüne yönelik ana akım kitleler üzerine yoğunlaşmakla beraber, bu topluluklara hitap eden ürünleri vatanseverliğin şiddet ile ilişkili ya da şiddet üzerinden bir değer atfedilebilecek bir şey olarak algılanmasını sağlayabilen referanslarla süsler. Örneğin, ABD'li Grunt Style markasının, perakende ürünlerindeki dil ve stil tasarımlarına dayalı hususi bir vatanseverlik türünü teşvik etme yönünde bir amaca sahip olduğu görünmektedir. Bu markaya ait tişörtlerden birinin üzerinde Amerikan bayrağındaki çizgiler farklı tabancaların namlularından oluşan bir ikonografiye dönüştürülürken, web sitesinde ise "Grunt Style giymek için bir gazi olmanız gerekmez; Özgürlüğü, Domuz etini ve Viskiyi sevmeniz yeter" sözleri aracılığıyla "gurur aşıladığı"nı belirterek bir giyim eşyasından çok daha fazlasını sattıkları ifade edilmektedir.[51] Bununla birlikte, diğer web sitelerinde de askerlik yanlısı mesajlarla birlikte İslamofobik ve de kadın düşmanı görüşleri üzerinde taşıyan tişörtlerin yanı sıra "Feministler oral sekste

49. "Walk Toward the Fire" tişörtü ve Breitbart Store'daki pazarlama metni için bkz. https://store.breitbart.com/collections/men/products/walk-toward-the-fire-t-shirt-navy-1.

50. Infowars Mağazasında "İkinci Değişiklik Tişörtü"nün satışı için hazırlanan pazarlama metni için bkz. https://www.infowarsstore.com/gear/apparel/second-amendment-t-shirt.html.

51. Tişört ve çıkartma seçimleri için bkz. www.gruntstyle.com.

yeterince iyi değiller" türünden mesajların yazılı olduğu ya da "kâfirliği" öven tişörtler bulunmaktadır. Müstakbel tüketicilerine tişört ya da kapüşonluların sözlü olmayan bir şekilde ideolojiyi dışa vurmasına veya bir tişörtün "yaz boogaloo"suna atıfta bulunmasına mâni olunmamasını söyleyen ABD'li bir giyim distribütörü hakkındaki internet sitesi yönergesi örneğinde de görüldüğü üzere, internet sitelerindeki mesajlar genel olarak ideolojik mahiyetteki mesajları veya şiddetin kendisini güçlendirir ya da onlara bir kıymet takdir eder. "Boogaloo" terimi iç savaşa işaret eden kodlanmış bir referansa karşılık gelmektedir.[52] Irak ve Afganistan'daki askeri konvoylar tarafından kullanılan "100 metre geride kalın yoksa vurulursunuz" cümlesinin Arapçasının yazılı olduğu gömlek ve tampon çıkartmaları da mevcuttur. Bu türden giyim ürünleri, kimi zaman savaş gazisi yanlısı, kimi zaman ordu yanlısı, zaman zaman da silahlanma hakkı için daha geniş pazarlara hitap eden ikonografilerle ifade edilmiş bir şekilde doğrudan ya da dolaylı olarak nefreti pazarlar.

Diğer bir yanda milliyetçi mesajlar, yerel istek ve kaygıları doğrudan küresel aşırı sağcı bir söylemle ilişkilendirir. Polonyalı milliyetçi bir sokak giyimi markası, ABD Konfederasyon bayrağını tasvir eden bir tişört satarken, başka Doğu Avrupalı ve Rus markaları da köken olarak sözde Aryan olan İskandinav kabilelerinden geldiğine inanan Alman aşırı sağcı gruplarına hitap eden runik ve Viking sembollerini yaygın bir şekilde kullanmaktadır. "Beyaz Gücü", "Nefret Mürettebatı", "Saf Kan", "Sıfır Tolerans" ve "Av Mevsimi" türünden şiddeti kutsayan ve çağrıştıran ifadelerin yanı sıra Nazi tarihine yapılan atıflar da uluslararası alanda yaygındır. Bu yollu mesajlar hem aşırı sağcı ideolojileri güçlendirebilir hem de aşırı sağın kendisini, daha geniş kapsamlı, küresel bir hareketin bir parçası olarak görmesine yol açar.

Söz konusu markalar, genel anlamda, ana akım stile, pahalı giysilere ve aşırı sağcı ideolojik görüşlere ve mitik ideallere

52. Tess Owens, "How Telegram Became White Nationalists' Go-To Messaging Platform", *VICE News*, 7 Ekim 2019, https://www.vice.com/en_us/article/59nk3a/how-telegram-became-white-nationalists-go-to-messaging-platform.

doğrudan işaret eden, bunları çağrıştıran ya da demeye getiren kodlanmış sembollerin kullanımına dayanmaktadır. Her ne kadar öncelikli hedef genç erkekler olsa da, bazı markalar ikonografi ile mesajlaşmanın daha az ideolojik, daha az şiddetli ve daha fazla cinselleştirilmiş olduğu kadın çizgilerini de geliştirdiler. Hatta ve hatta bu alanda çocuk kıyafeti satan markalar bile bulunmaktadır. Markalardan bazıları aşırı sağcı müzisyenler ya da konserler sayesinde hukukla başı dertte olan "vatanseverler"in avukat masraflarını ödemek ya da dövüş sporları salonu üyeliklerini finanse etmek amacıyla elde ettikleri kârı aşırı sağcı hareketleri desteklemek için kullanırlar. Diğer şirketler ise, kısıtlı bir kitleye hitap etmekle birlikte kazançlı bir pazar olduğunu düşündükleri şeyden sadece para kazanmayı amaçlarlar.

Aşırılıkçı Mesajların Paketlenmesi

Aşırı sağcı gençlik kültürü üzerine on yıllardır yapılan araştırmalar, alt kültür ile nefret müziği gibi gençlik ortamlarının belirli yönlerinin, sağcı hard rock ve black metal türlerine ek olarak country ve pop müzik gibi daha ana akım türler yoluyla da azınlıklara karşı tahammülsüzlük ve önyargıyı yayabildiğini göstermiştir.[53] Nefret giyimi de aynı şekilde bir yandan göç, din, şiddet ve silah kontrolüne ilişkin ideolojik görüşleri aşırılık yanlısı uçlara doğru sürüklerken bir yandan da daha fazla bağlılığa ve daha tehlikeli eylemlere kapı aralayarak tüketicileri aşırılıkçı görüşlere maruz bırakır. Bununla birlikte, nefret pazarlayan markalar meşruiyet üretimine yardımcı olur, üyelerini işaretler ve aşırı sağın içindeki kimselere ideolojiyi tanıtır. Aşırı sağcı giyim ayrıca gençler açısından okulda, stadyumlarda, barlarda ve partilerde üzerinde "içeriden" bir marka taşıyan birini fark ettiklerinde sohbet başlatmak için bir çeşit buz kırıcı rolü icra eder. Dahası, aşırı sağcı giyim normal giyimin tehlikeye işaret

53. Birçok yazarın nefret müziğini farklı açılardan ele aldığı "Hate Rock", ed. Arthur Jipson, *Popular Music and Society* 30, no. 4 (2007), https://www.tandfonline.com/toc/rpms20/30/4 özel sayısına bakınız. Örneğin bkz. B. Messner vd, "Hardest Hate". Geleneksel aşırı sağcı nefret müziği için ise bkz. Brown, "Subcultures".

edebileceği konserler ve yeraltı etkinlikleri için bir tür bilet işlevi görür.

Kıyafetlerdeki mesajlar, ister bir ulusu "yeniden" büyük yapma sözü veren popülist seçim kampanyalarında olsun isterse de halifeliği yeniden tesis etmek adına yapılan çağrılarda olsun takipçi edinmede etkili olduğu bilinen yollardan tüketicilere eylem çağrısında bulunur. Söz konusu markaların kıyafetlerde kullandıkları ikonografiler yoluyla yapılan eylem çağrılarında, hükümet karşıtı duyguları dışa vuran, şiddete kıymet atfeden, "yeni bir devrim" tarif eden, "zafer ya da ölüm" göndermesinde bulunan ve tüketicileri İkinci Anayasa'yı savunmaya çağıran mesajlar göze çarpar. Bu arada aynı markaların internet sitelerindeki tişörtler ise, "Beyazların hayatı değerlidir" türünden mesajları iletir veya bir İskandinav tanrısı olan ve İskandinav kabilelerindeki Aryanların soyundan geldikleri yönündeki fanteziyi akla getiren Odin gibi son derece önemli efsanelere, kodlara ve sembollere atıfta bulunur. Bu ise, web sitelerinde gezinen tüketiciler söz konusu olduğunda devrimi savunmanın gerekliliği ile şiddete dair mesajların, şiddetin neden gerekli olduğunu açık bir şekilde açıklayan veya "yeni devrim"in beyaz uygarlığının savunulması mücadelesi olduğunu ileri süren pazarlama metni ve de ürünlerin içerisine serpiştirildiği anlamına gelir.

Nefrete yönelik ticari pazarların aşırı sağa destek oluşturmaya ve katılım sağlamaya yardımcı olmasının birkaç yolu vardır. Burada bu yollardan katılım, radikalleşme ve şiddet içeren eylemler yönünde harekete geçirme olmak üzere üç tanesini tartışmaktayım. Bununla birlikte, her ne kadar burada öncelikli olarak kıyafet örneği üzerine yoğunlaşmış olsam da, bu örnek ile müzik ortamı gibi daha gelişmiş olanları ve hazır gıda ürünleri ve hayatta kalma gereçleri gibi belirli bir kitleye hitap edenler de dahil olmak üzere ticari pazarların diğer örnekleri arasında bazı paralellikler çiziyorum.

Tabanı Genişletme: Aşırı Sağı Güçlendirme

Estetiğin ana akım bir nitelik kazanması, aşırı sağcı mesajları dışarıdakiler için daha makul bir hale getirmekle kalmaz, aynı

zamanda da aşırı sağa katılım olmasına yardımcı olarak içeridekiler ile dışarıdakiler arasındaki sınırı da bulanıklaştırır. Söz konusu yeni estetik ve bununla ilgili ticari ürünler, ana akım bir görünüşe sahipse de, düşünce ve tutum açısından aşırılıkçı olacak şekilde gençlerin aynı anda birden fazla şey olmasına olanak tanır. Ana akım bir estetik, hem girişleri kolaylaştırarak hem de gençleri giriş yapmaktan alıkoyabilecek engeller ile damgalamaları azaltarak gruplar ile alanların daha geçirgen hale gelmesini sağlar. Bu ise, genellikle ikili anlamlar taşıyan şakalar yoluyla makul bir reddedilebilirliği de mümkün kılan hakiki bir aşırılıkçılık denemesi olarak daha yumuşak, ciddiyeti daha düşük ve daha deneysel bir giriş sağlar.

Distribütörler ile aşırı sağcı ürünleri satan markalar, geniş ve kârlı pazarlar hedeflemektedir. Organik gıda veya benzer giyim tarzları hakkında paylaşılan görüşler üzerinden hedef kitleyi ana akıma hitap edecek şekilde genişletmek, aynı zamanda aşırı sağcı ideolojinin yeni tematik paketler içerisine yerleştirilmesiyle hem yeni müşteriler kazanmaya hem de kazancın artmasına yardımcı olur. Aşırı sağcı tişörtlerden bazılarının, herkesin erişebileceği online tişört mağazalarının diğer ideolojik görüşlere ait tişörtlerin de satışa sunulduğu "politik" isimli kategori altında satışının yapılması, tüketiciler nezdinde aşırı sağcı görüşlerin de diğer siyasi görüşler kadar meşruiyet kazanmasını sağlar. Bu durum ise, görünüşe bakılırsa diğerleri gibi "bir görüş" olarak nitelendirilmeye başlayan aşırı sağcı ideolojilerin, normalleşmesi ve ana akımlaşmasına katkı sunar.

Aynı eğilimlerin, Güney Yoksulluk Hukuk Merkezi'nin aşırı sağda "birincil para ve katılım kaynağı" olarak tarif ettiği, milyonlarca dolarlık aşırı sağcı müzik ortamında ise en az yirmi yıllık bir geçmişi vardır.[54] 1980'lere dayanan ve başlangıçta hard rock ile sınırlı olan aşırı sağcı müzik ortamı, günümüzde country, pop, rap ve de halk şarkılarını da içeren bir müzik yelpazesine sahiptir. Bu strateji, nefret müziği icracılarının, hem pazarlarını genişletmek hem de crossover tarza sahip müzik gruplarının

54. "Hate Music", *SPLC*, tarih yok, 25 Şubat 2020 tarihinde erişildi, https://www.splcenter.org/fighting-hate/extremist-file/ideolog/hate-music.

tanıtımını yapmak adına çaba göstermeleri ve de aşırı sağcı sahnelerin hem içindeki hem de etrafındaki genç nesillerin daha geniş bir müzik yelpazesi arzusunu dile getirmeleri dolayısıyla yukarıdan aşağı ve aşağıdan yukarı olmak üzere iki yönlüdür.[55] Böylelikle, aşırı sağcı müzik ortamı, halk müziği dalındaki şarkıcı ve söz yazarlıklarıyla aşırı sağı büyüleyen –ancak ilerleyen yıllarda aşırı sağdan ayrılan– sarışın iki genç kız kardeşten oluşan Prussian Blue gibi grupları da kapsayacak şekilde büyüdü. Bu ortam, müziğin daha genç bir kuşağa hitap ettiğini fark edince ulusal rap projesi başlatan Alman neo-Nazi grubu gibi yeni türden melez ortaklıklara da ev sahipliği yaptı.[56] Bununla birlikte, gönüllüler ağı kullanılarak numune almak için ABD'deki beyaz gençlere yüz bin kopya beyaz yanlısı birleşik süper ses diskleri dağıtan Project Schoolyard gibi müzik ortamı girişimleri de mevcuttur.[57] Aşırı sağ, hem genel anlamda gençlere ulaşmanın hem de aşırı sağcı ideolojiyi gençler için daha uygun ve çekici bir hale getirerek gençlere aşılamanın bir yolu olarak erkenden müziği benimsedi.

Nefret giyimi de yeni nesil genç insanlar için neredeyse aynı şeyi yapmaktadır. Gelgelelim nefret giyimi, öfke ve şiddet yanlısı sözlerle dolup taşan aşırı sağcı aşırılıkçı müzikten farklı olarak, tüketim sürecine bir eğlence ve gizlilik havası katan içeriye ait kodları, şakaları ve esprili ikonografileri de ilave eder. Bu ise nefreti iletmenin, memleri online ortamlarda çok daha yaygın bir şekilde kullanımının öncüsü haline getiren, çok daha modern ve güncel bir biçimini yarattı. Kodlanmış mesajlar, gençlerin, kodlar ya da ikonografi içerisine yerleştirilen mesajları çözmeyi

55. Elizabeth Knauer'e, gelişme aşamasında olan ortak yazarlı bir kitap bölümünün bir parçası olarak aşırı sağcı müzik ortamlarının ana akımlaşmasını ele aldığı "Uying into the Far Right: Material Culture and Right-Wing Consumption" başlıklı çalışması için minnettarım.

56. Bkz. Pisoiu, "Subcultural Theory".

57. Project Schoolyard hakkında bilgi edinmek için Tightrope Records'un internet sitesine bakınız: http://www.tightrope.cc/sampler/about.shtml. Bu proje Almanya'daki muadilinden hareketle modellenmiştir. Mitteldeutscher Rundfunk'ın web sitesindeki, 4 Ocak 2016 tarihli, "Die Schulhof-CD", (https://www.mdr.de/zeitreise/stoebern/damals/rechtsextremismus186.html) tartışmasına bakınız.

beceremeyen ya da illegal ve yasaklı sembolleri akıllıca devreye sokulan manipülasyondan ötürü engellemekte güçlük çeken yetişkinleri etkili bir şekilde trollemelerine imkân veren oyunu andıran doğasından ötürü eğlendiricidir. Örneğin "sizin için fazla beyaz" anlamına gelecek "2YT4U" gibi alfanumerik sayı ve harf dizileri de kimi zaman ırkçı ve milliyetçi ifadeleri temsil eder. Diğer kodlar ise kolluk kuvveti, öğretmenler, ebeveynler ve diğer yetkililerin incelemesi karşısında makul bir inkâr edilebilirlik zemini sunması için kasıtlı bir şekilde "gri bölge" olarak ifade edilen şey üzerinde hareket eder. Bu nedenle, mor renkteki bir tişörtün üzerine büyük ve beyaz harflerle "FAVORİ RENGİM BEYAZDIR" gibi bir cümlenin yazılması hem beyaz üstünlükçü bir mesaj hem de tişörtün rengi konusunda bir kelime oyunu olarak okunabilir. Akıllı kodlama yöntemi bir yandan içeridekileri eğlendirirken bir yandan da tüketicilerin yasaklı sembollerin gösteriminin yasal sonuçlarından kaçınmalarını sağlar.

Aşırılıkçılığı Somutlaştırma: Ticari Pazarlar ile Ürünlerin Radikalleştirme Üzerindeki Etkisi

Nefret giyimi, duygular ile serzenişleri aşırılıkçı çözümlere doğru kanalize ederek radikalleştirir. Yazılı mesajlar, semboller ve ikonografi yoluyla aşırı sağa pazarlanan tüketici ürünleri, tüketicileri aşırı siyasi konumlara yönlendirmekle beraber algılanan düşmanların tanımlanması konusunda da tüketicilere yardımcı olur. Bu ürünler, sınırların kapatılmasını öneren ve de Müslümanların şiddete başvurularak sınır dışı edilmesini destekleyen kodlar taşırlar. Bazıları ise, zaman zaman şiddet içeren yollara başvurmak da dahil olmak üzere, sola, "kırılgan kesimlere" devlete ya da ana akıma saldırırlar. Üründeki ikonografi, mesaj ve internet sitelerinin söz konusu ürünü pazarlama dili, kafatası resimleri ile muşta, balta, bıçak ve tabanca gibi silahların yanı sıra devrim, direniş ve savunma çağrısı yaparlar. Giyim, bu haliyle, bir dava uğruna benzer görüşteki diğer devrimcilerle birlikte girişilecek şiddet ve çatışmayı içerisinde barındırır.

Şiddet içeren referanslar kardeşlik, vatanseverlik, aidiyet ve asil çabalar hakkındaki olumlu mesajlar ile yan yana geti-

rilerek aşırı sağcı pozisyonları kahramanca gösterir. Bununla birlikte, sol, genel kamuoyu, göçmenler, dini azınlıklar ya da "küreselciler"e karşı yürütülen destansı bir savaşta, aşırı sağcı siyasi mevzileri, daha büyük bir davanın bir parçası olarak konumlandıran bir anlatının iletilmesini de kolaylaştırırlar. Nefret giyimi, devlete ait olanlar ile olmayanlar arasında bir karşılaştırma yaparak aşırı sağcı aktivistlerin "onlara karşı biz" düşüncesini pekiştirir. Kıyafet ikonografisi, semboller ve metin aracılığıyla gerçekleştirilen mesajlaşma, tüketicilerin aidiyet ve (erkek) yoldaşlık ihtiyaçlarının yanı sıra ana akım toplumu provoke etme ve otoriteye karşı isyan etme arzusundan yararlanmaktadır. Kıyafet markalarında görülen hem kodlanmış hem de açık semboller ve mesajlar aracılığıyla dışa vurulan bir araya gelme ve saldırıya geçmenin bu bireşimi, nefret giyimini çekici kılan en temel unsurdur; ne var ki, bu kombinasyon yalnızca grupları ayırmanın değil aynı zamanda da insanları birbirine bağlamanın da güçlü bir yoludur.[58]

Kıyafet ve diğer ürünler, buna bağlı olarak, erillik ve üstün erilliğe dair normatif beklentilerin aktarımında rol oynar. Katalog modeller, tişörtleri omuzlarının sınırlarına kadar geren şişkin pazılı üstün eril bedenlerden oluşmaktadır. Cinselleştirilmiş kadın görüntüleri ile kardeşlik ve aidiyete yapılan göndermeler, kahramanlık, sadakat, onur, direniş ve savaşçılık içeriklerini kapsayan bir dil yoluyla işaret edilen erkeklik ve onun idealleştirilmiş nitelikleri hakkında net mesajlar iletir. Her ne kadar aşırı sağ kadınların da ilgisini çekiyorsa da, bu hareket hâlâ ezici bir çoğunlukla, özellikle de marjinlerdeki şiddete meyilli erkeklerin hareketidir ve giyim de ağırlıklı olarak erkekler için ve erkeklere pazarlanmak üzere üretilmektedir. Ne var ki, üstün erillik ile erillik, yalnızca erkeklere hitap etmeyen, aynı zamanda geleneksel toplumsal cinsiyet rollerine yönelik arzuları bulunan erkek hareketlerin içerisinde yer alan bazı kadınlara da çağrıda bulunan kurgulardır.[59]

58. Miller-Idriss, *Extreme Gone Mainstream.*

59. Miranda Christou'nun 16 Mayıs 2019'da Richmond, Londra'daki Center for Analysis of the Radikal Right (CARR) 2019 konferansındaki "The Benign Femi-

Nefret giyimi daha aşırı bir içeriğe açılan bir eşik görevi görme potansiyelinin olması sebebiyle de önemlidir. Tüketiciler, aşırı sağcı ve aşırı sağcı olmayan ürünler satan internet sitelerini ziyaret ettiklerinde aşırı sağcı içeriğe maruz kalırlar. Eski askerler ile askeri toplulukları hedef alan ya da İkinci Anayasa Değişikliği hakları üzerine yoğunlaşan markalar, her ne kadar öncelikli olarak, örneğin askerlik temalı tişörtler satsa da, İslamofobik, kadın düşmanı ve kırılgan kesimlerle dalga geçen ürünler de satabilir.[60] Tüketiciler, diğer müşterilerin görüntüleme ya da satın alma geçmişine dayanarak içerik önerisinde bulunan algoritmalar aracılığıyla aşırılıkçı temalara sahip ürünlere göz atmaya başladıktan bir süre sonra daha aşırı içeriklere sahip ürünlerle karşılaşabilirler.

Elbette radikalleşmenin yegâne itici gücü nefret giyimi değildir. Gelgelelim giyim, aşırı sağcı müzik sözleri, internet forumları, YouTube videoları ve aşırı sağcı liderlerin siyasi retoriği ile yan yana geldiğinde maruz kalınan ideolojik iddiaların şiddetini artırabilir. Giyim markaları, şiddete ahlaki bir çözüm sıfatıyla değer atfederek ve beyazların mirasına sahip çıkmak ya da ulusu eski haline getirmek adına bireylere bu haklı mücadeleye katılmaları yönünde çağrıda bulunarak tüketicileri sonsuza değin sürecek bir savaşta "bizi onlar karşısında" konumlandıracak bir ideolojiyi kabul etmek için teşvik etmektedirler. Bu markalar, göçmenler ile azınlıkları insanlıktan çıkaran, şiddet içeren bir devrimi meşrulaştırıp kutsayan, "zararlı öteki"ni tanımlayan ve erdemlileri eyleme geçmeye davet eden mesajlar ve ikonografiler kullanırlar. Nitekim, bu türden mesajları taşıyan ürünleri satın alma ve de giyinme edimlerinin bizzat kendisi bir davaya bağlılık anlamına geldiği için, tüketimin aşırılıkçı görüşlerin radikalleşmesine ya da derinleşmesine katkı sunduğunu söyleye-

---

nism of an Extreme Right-Wing Party" başlıklı konuşmasından. Konuşmanın kaydı için bkz. "Miranda Christou—The Benign Feminism of an Extreme Right-Wing Party", *Backdoor Broadcasting Company*, Academic Podcasts, 5 Haziran 2019, https://backdoorbroadcasting.net/2019/06/miranda-christou-the-benign-feminism-of-an-extreme-right-wing-party/.

60. Bu konuyla ilgili daha uzun bir tartışma için bkz. Miller-Idriss ve Johnson, "Free Advertising".

biliriz. Tüketiciler, gündelik hayat içerisinde sokağa çıktıklarında bu kıyafetleri giyerek mesajların daha fazla kişiye ulaşmasına yardımcı olurlar. Bedenler, yürüyen bir reklam panosu gibi kıyafet gösterisinin yapıldığı ve bir dava uğruna "ötekilere" karşı şiddete önem atfedip bireyleri bu konuda teşvik eden yerler haline gelirler.

Mobilizasyon: Giriş ve Eylem

Aşırı sağcı pazarlar için satışa çıkarılan kıyafet ve mallar, yalnızca gençlik kimliğinin bir yansımasından ibaret değildir. Aynı zamanda, aşırı sağı mobilize etmeye de yardımcı olur. Bu bazen muhteşem serüvenler, kahramanca çatışma, ulus ile kutsal topraklar ve ulusal mirasın restorasyonu ve de Aryanlardan gelindiğine ilişkin efsaneler türünden semboller ile mesajlar aracılığıyla tüketicileri direkt ya da dolaylı bir şekilde eylemde bulunmaya davet eden mesajlar sayesinde gerçekleşir. Çok sayıda tarihsel referansın yanı sıra, bir dava uğruna şiddete büyük bir önem atfedildiğini görürüz. Haçlı Seferleri ya da ortaçağda Müslümanlara karşı gerçekleştirilen ve Reconquista adı verilen pogrom gibi şiddet içeren tarihi olaylara ve belirli türden milliyetçi mitlere yapılan atıflar, kimi zaman Müslümanların şiddet yoluyla sınır dışı edilmesini ima eden ya da bu yönde çağrıda bulunan çağdaş bölgesel gerilimler hakkındaki konuşmalarda yeniden gündeme gelirler. Örneğin, bir Rus markasının Müslüman bir kişiyi bıçaklayan bir Hıristiyan Haçlı'yı tasvir eden "haçlı kartı" adını verdiği tişörtün üzerinde şunlar yazmaktadır: "Tıpkı Cermen Haçlılarının 1099'da hiç acımadan ve zerre tereddüde düşmeden düşmanlarımıza indirdiği büyük darbeyi indirir gibi."

Kıyafetlerdeki ikonografi ve mesajlar yoluyla yapılan eylem çağrısı gençleri mobilize etme yollarından sadece bir tanesidir. Giyim, dövme ve diğer estetik işaretler de aşırı sağcı ortamlara erişimi kolaylaştırır. Almanya'da yürüttüğüm önceki araştırma sırasında görüşmecilerden bir tanesi, kıyafetin, gençliğin henüz tanınmadığı yeraltı konserleri ile etkinliklere giriş için bir bilet işlevi gördüğünden, bu sayede buralara giden kişilerin kıyafetlerindeki kodlanmış mesajların içerideki kişilere sinyal

gönderdiğinden söz etti. Giyim, yalnızca "alt-kültürel bir tarz" olmaktan ziyade, radikalleşme ve şiddete açılan bir kapı da olabilir. Aşırı sağcı giyim, hem siyasi yakınlık ve başkaları karşısındaki tutumun belirtisi olarak hem de okulda, stadyumlarda, barlarda ve partilerde aynı görüşteki gençlerin birbirlerini bulup sohbete tutuşmalarına imkân sağlayarak gençlerin kendi aralarında bağlantı kurmalarına yardımcı olur. Görüşme yaptığım kişilerden birisi, aşırı sağcı pazar içinde bilinen bir markaya ait bir tişörtü giyen birini görmenin nasıl bir şey olduğunu anlatırken, "Belki de o kadar da yalnız değilim ya da ana akım toplum ile özdeşleşemeyen tek kişi ben değilimdir" şeklinde düşündüğünü söyledi.

İster online isterse de fiziki mağaza vitrinlerinde satılıyor olsunlar, ticari ürünler, aşırılıkçılığa olan katılıma "marka fanı" topluluklarının üretimi yoluyla da destek olmaktadırlar. Aşırı sağcı pazara hitap eden markalardan ürün satın alan insanlar, bu amaç için kurulan özel sitelerde bu ürünleri giydikleri ya da sergiledikleri fotoğrafları paylaşırlar. Bu ise tüketicileri kimliklerini pekiştirmelerini ve de markaların diğer hayranlarıyla gerçek hayatta da tanışabilecekleri dövüş sporları turnuvaları ya da müzik konserleri gibi markaların sponsorluğunda düzenlenen etkinlikler hakkında bilgi alabilecekleri daha geniş "marka hayranları" topluluklarına çeker.[61] Bu sayede, marka hayranı internet siteleri *offline* (çevrimdışı) topluluklar oluşturabilirler. Bu türden hayran gruplarından birinde, mitik Hyperborea ve Aryanlara ev sahipliği yaptığı söylenen bölgeye düzenlenecek bir kamp gezisinin duyurusu bile yapılabilmektedir.

Bu anlamda, nefret giyimi ve milliyetçi sokak giyimi, aşırılıkçılığa açılan bir kapı görevi görür. Bir yandan asil bir arayış ile bir kimlik ve amaç duygusu sunarken, bir yandan da mizah ve zekice kodlanmış referanslar yoluyla ırkçı ve yabancı düşmanı ifadeleri her zaman yumuşatarak gençleri aşırılıkçı değerler ile idealler yönünde kaynaştırır. Bir tişört, tişört olmaktan daha fazlasıdır. Tişörtler, daha geniş bir gençlik alt kültürünün bir

61. "Marka hayranı" toplulukları konulu araştırmadaki asistanlığı için La'Nita'ya müteşekkirim.

parçası olarak, hem ırkçı ve milliyetçi kimlik oluşumunu güçlendirir hem de aşırılıkçı eylem ve şiddeti mobilize eder.

Aşırılıkçılığa Kaynak Sağlama ve Destek Verme

Moda, tüketim ve stil yalnızca aşırılıkçılığı yansıtabildikleri için değil bununla beraber potansiyel olarak aşırılıkçılığı tesis edip ana akım bir şey haline getirebildikleri için de ciddi bir ilgiyi hak etmektedirler. Online nefret ürünlerinin geniş çaplı ekosistemi en azından bazı kimselerin nefret ve aşırı sağcı ideolojileri satarak geçimini sağladıklarını gösteriyor. Örneğin YouTube kanalları ve ürün satışları, aşırı sağın içerisindeki bireylerin geçimlerini sağlamalarında pay sahibidir. Diğer yandan bu ürünler, bireysel bir girişimcilik olmanın ötesine geçerek aşırı sağcı faaliyetlerin desteklenmesine yardımcı olacak gelir akışlarını da yaratırlar. Müzik sahnesinin milyar dolarlık geliri ise belki de bu anlamdaki en açık örnektir. Her ne kadar genel olarak terörist uçlarda yer alanlar da dahil olmak üzere, özellikle İslamcı aşırılıkçı çevreler hakkında bilinenlerle kıyaslandığında, aşırı sağcı grupların mali işlemleri açısından ciddi bir bilgi eksikliği söz konusu olsa da, aşırı sağa satılan ticari ürünlerin de gelir akışları ve mali kaynaklar üzerinden aşırı sağcı hareketlerin desteklenmesine yardımcı olduğuna dair yeni ipuçları mevcuttur.[62] Birleşik Krallık merkezli düşünce kuruluşu Royal United Services Institute'un yakın tarihte hazırladığı bir rapora göre, ticari satışlar ile etkinlik gelirleri, kişisel bağışlara ek olarak, aşırı sağcı aşırılıkçı grupların finansal kaynaklarının başlıca kaynağıdır.[63] Bazı durumlarda ise, aşırı sağcı bireylerin kişisel servetleri, sonradan etkinlik ücretleri ve ticari satış kazancı getirecek grup faaliyetlerini artırmak ya da finanse etmek için kullanılır.[64]

Diğer küresel markalar ve kültürel festivallerin de, aşırı sağcı finansal ağlara katkısı söz konusudur. Örneğin, 2015 yılında Doğu Avrupalı antifaşist bir gözetleme grubu, White Rex mar-

62. Keatinge, Keen ve Izenman, "Fundraising".
63. Keatinge, Keen ve Izenman, 17.
64. Keatinge, Keen ve Izenman, 18.

kasının "vicdan mahkumları" olarak adlandırdığı hapisteki neo-Nazilere finansal açıdan destek sağladığını bildirdi.[65] ABD'li Right Brand Clothing şirketi, artık kullanılmayan internet sitesinin "Paralar Nereye Gitti" adlı bölümünde, yalnızca sporculara sponsorluk yapmak ve politik aktivizmi desteklemekle kalmadıklarını, bununla birlikte sahte haberler ya da yasal zulüm tarafından asil eylemlerin faili olarak seçilen "vatanseverlere, yalnız veya savunmasız olmadıklarından emin olmaları" yönünde teminat vererek yasal destek sağlıyor.[66] Tişörtten tampon çıkartmaları ve diğer öğelere kadar online yollardan satılan aşırı sağcı ürünlerin numaralandırılması ve fiyatlandırılması konusunda aşırı sağcı kodları kullanılır. Örneğin, pan-Aryan "on dört kelime" kodu ile "Çok Yaşa Hitler" (Heil Hitler) ifadesine atıfla alfabenin sekizinci harfi olan H'nin HH şeklinde iki defa kullanımının yerine geçecek şekilde elde edilen "88" koduna yapılan göndermeyle müzik CD'leri 14,88 dolardan satışa çıkarılabiliyor. Benzer kodlar, aşırı sağcı grupların finansal işlemlerinde de görülür.[67]

Bir ürünün satışları aşırı sağcı ideolojileri başka şekillerde de destekleyebilir. Mağazalar, 9/11 Saldırıları ve diğer başlıklar hakkındaki komplolara atıf yapılan bir internet sitesinde kıyamete hazırlık etiketi altında çok çeşitli ürünler satarak, çok da incelikli olmayan ipuçları aracılığıyla nükleer serpintiden korunmak için bir tohum kasası ve koruyucu ekipman satın alarak ve de veri ve güvenlik ihlallerinin nasıl önleneceğini öğrenerek kıyamete hazırlık yapma ihtiyacı konusunda düşünce ile eylemin birleşmesine olanak sağlar. Mağazalar ile bağlantılı ürünler, müşterilerini köpeklerini gezdirirken, spor salonuna giderken veya pazar alışverişi yaparken gündelik yollar aracılığıyla halka

65. Çek antifaşist grubunun web sitesindeki White Rex konulu makaleye bkz. "What Is White Rex?" *antifa.cz*, 3 Ağustos 2015, http://www.antifa.cz/content/what-white-rex.

66. Right Brand Clothing'in şu an kullanımda olmayan 22 Haziran 2018 tarihinde erişim sağlanan "Ethical Supply Chain and Procurement" ve "Where the Money Goes" başlıklı sekmelerinde de belirtildiği gibi, https://rightbrandclothing.com/ethical-supply-chain-and-procurement/.

67. Keatinge, Keen ve Izenman, 21-22.

ideolojik mesajlar ileten reklamlar haline dönüştürerek hem komplo teorisyenlerinin hem de aşırı sağcı ideologların kendi markalarını inşa etmelerine katkı sağlıyor. Komplo teorilerini değişik yerlerde güçlendiren tüketim malları, başka yerlerde ileri sürülen yanlış iddialara açıktan destek vererek komplolara bir dereceye kadar meşruiyet katabilir. Örneğin şu sıralar TheBlaze medya şirketini yöneten eski *Fox News* yorumcusu Glenn Beck, "Tanrının yaklaşmakta olan ilahi adaleti ve küresel kaos" hakkında uyarıda bulunurken sistematik bir şekilde komplo teorilerine de ön ayak olmaktadır.[68] Beck'in "Amerika'yı sevenlere özel kıyafet" satan mağazasında, üzerinde Kurbağa Pepe ikonografisi ve "Lanet kurbağaları geyleştirmeye bir son verin" yazısıyla on farklı renkte satışı yapılan 30 dolarlık bir tişört de bulunmaktadır.[69] Bu cümle, Alex Jones'un, hükümetin kimyasallar yardımıyla insanları eşcinsel yapmak amacıyla Pentagon tarafından tasarlanan "gey bombası"nı kullandığı yönündeki komplo teorisini destekleyen göndermeler taşımaktadır. Jones, daha sonra, hükümetin "kurbağaları eşcinselleştirecek kimyasalları suya koyduğunu" söylediğinde bu komplo teorisi bir mem haline gelip tişörtlerin üzerinde kullanılmaya başladı.[70] Bununla birlikte, ticari ürünlerin aşırı sağcı ideolojileri desteklediği fakat göze çarpmayan başka örnekler de bulunmaktadır. Alman aşırı sağına hitap eden kıyafetler satan internet sitelerinde, satılan ürünlerin üzerinde genellikle İskandinav tanrılar ile tanrıçaların isimleri yer alırken, katalog resimlerde de İskandinav manzaraları ile coğrafyalarını anımsatan bu sayede de kökenlerinin Aryanlara dayanan İskandinav kabilelerinin soyundan geldiğine inanan aşırı sağcı tüketiciler için bu ürünler kutsal bir alan olarak görülen İskandinav bölgesi idealini çağrıştıran öğeler yer alır.

68. "Glenn Beck", *Right Wing Watch*, tarih yok, 20 Şubat 2020'de erişildi, https://www.rightwingwatch.org/people/glenn-beck/.
69. The Blaze mağazası ve özel üretim tişört için bkz. https://shop.theblaze.com/products/stop-turning-the-friggin-frogs-gay-t-shirt?pr_prod_strat=copurchase&pr_rec_pid=1822787829827&pr_ref_pid=1822831575107&pr_seq=uniform.
70. Tucker Higgins, "Alex Jones' 5 Most Disturbing and Ridiculous Conspiracy Theories", *CNBC*, 14 Eylül 2018, https://www.cnbc.com/2018/09/14/alex-jones-5-most-disturbing-ridiculous-conspiracy-theories.html.

Yasaklamak ya da Yasaklamamak

Aşırı sağcı grupların yeni estetiği ile aşırı sağcı gençlik için üretilen ve onlara hitap eden yüksek kaliteli, pahalı ticari markaların ulusüstü bir yönde büyümesi, giyim ve stil üzerinden iletilen kodlanmış bir niteliğe sahip mesajlarla birlikte, mesajların ana akım estetik bir paket içerisinde gelmesi eğitmenler, politika yapıcıları, kolluk güçleri ve kamuoyunun aşırılıkçı mesajları fark etmesini güçleştirir. Ana akım stil markalar, dar pantolonlar ve takım elbiseleriyle birlikte, aşırı sağcı grupların halkın aşırılıkçı fikirlere karşı duyarlılığını belirlemek amacıyla başvurduğu estetiği kullanma yollarından bir tanesidir.

Bu dinamiği sekteye uğratmak adına ne yapılabilir? Almanya gibi bazı ülkelerde, yerel yönetimler, okullar, stadyumlar ve kulüpler kanuni kısıtlamalara, kimi markaları hariç tutan kıyafet yönetmeliğine veya belirli markalar ile logolarına sansür uygulama yollarına başvururlar. Ancak bunlar, İlk Anayasa Değişikliği tedbirleri sebebiyle ABD'de daha az arzulanan ve çok da olası olmayan stratejilerdir. Ayrıca, geri tepmeleri halinde riskli bir tablonun ortaya çıkmasına yol açabilirler. Diğer yandan yasakçı politikalar Almanya örneğinde, kodlanmış semboller ile oyun oynama sayısının artmasına yol açtı. Semboller ile mesajlar, yasakçı politikalara karşı, tasarımcılar ve tüketicilere keyifli ve eğlenceli gelecek şekillerde her zamankinden daha fazla kodlanmıştır. Bununla birlikte, yasakların var olduğu gerçeği, baskı ve gözetim ile "onlar"ın "biz"i baskı altında tutma yöntemleri hakkındaki aşırı sağcı hükümet karşıtı anlatıyı destekler.

Yine de aşırı sağcılara hitap eden ürünlerin satışındaki artış karşısında atılabilecek bazı adımlar bulunmaktadır. Gazeteciler, sivil toplum ve gözlemci grupları, onlarca yıldır ABD ve Avrupa'da beyaz gücü ile nefret müziğini gözlemleyip müziğin üretimi, satışı, yayılımı ve bu yayılımın beyaz üstünlükçü ortamlardaki örgütleme faaliyeti üzerindeki etkisini ortaya çıkardılar.[71] Aynı gruplar, kıyafet üreticileri ile dağıtıcılarına, bu tür işlevi olan ürünleri üretmemeleri ve satmamaları konusunda baskı uygula-

71. Örneğin, *ADL*'nin *Sounds of Hate*'teki analizine bakabilirsiniz. Ayrıca, *SPLC*'nin "Hate Music" ve Brown'ın "Subcultures" çalışmalarına bakabilirsiniz.

yabilirler. Bu strateji, Spotify'ın Charlottesville'den sonra beyaz gücü müziği yayınlamaya son verdiğinde ve YouTube, GoDaddy ve Twitter da dahil olmak üzere diğer teknoloji şirketlerinin de beyaz üstünlükçülerle bağlantılı hesapları takip edeceği ve askıya alacağı taahhütlerinde bulunduklarında işe yaradı.[72]

Online algoritmaların nasıl çalıştığı ve aşırı içeriklerin nasıl tanınabileceği konusunda medya okuryazarlığının sayısının fazla olması çok etkilidir. Hem okullar hem de ebeveynler internette bıraktıkları ayak izi konusunda gençleri eğitmede ilerleme kaydedip, gençlerin online güvenlik, mahremiyet ve siber zorbalık konularını anlamalarında rol oynadılar. Genç nesil sapıklık, dolandırıcılık ve kişisel bilgilerin korunması konularında bir önceki jenerasyona kıyasla daha donanımlıdır. Ne var ki gençlerin karşı karşıya geldiklerinde aşırılıkçı içerikleri tanımalarına, medyadaki manipülasyon ile dezenformasyonun nasıl çalıştığını ya da tüketici tercihleri veya davranışlarına yön veren reklam algoritmalarını anlamalarını kolaylaştırmak adına çok az şey yapılıyor. Diğer yandan, yetişkinlerin de en az gençler kadar bu türden medya okuryazarlığına ihtiyacı vardır. Aşırı sağcı ürünleri satan internet sitelerine göz atmak ya da "marka hayranı" sosyal medya sitelerini ziyaret etmek bile tüketicileri daha fazla aşırı sağcı içerikle karşılaşabilecekleri bir tavşan deliğine sürükleyebilir.[73] Yüksek kaliteli, ana akım tarzdaki kıyafet markaları ve

72. Bkz. Samuel Gibbs, "Apple Denounces Neo-Nazis as Spotify Bans 'White Power' Tracks", *Guardian*, 17 Ağustos 2017, https://www.theguardian.com/technology/2017/aug/17/apple-denounces-neo-nazis-as-spotify-bans-white-power-tracks; Julia Carrie Wong, "Tech Companies Turn on Daily Stormer and the 'Alt Right' after Charlottesville", *Guardian*, 14 Ağustos 2017, https://www.theguardian.com/technology/2017/aug/14/daily-stormer-alt-right-google-go-daddy-charlottesville; ve Elizabeth Flock, "Spotify Has Removed White Power Music from Its Platform. But It's Still Available on Dozens of Other Sites", *PBS News Hour*, 18 Ağustos 2017, https://www.pbs.org/newshour/arts/spotify-removed-white-power-music-platform-still-available-dozens-sites. Yasaklama politikalarının, aşırı sağcı grupların şifreli mesaj uygulamalarına göçü türünden sonuçları üzerine yürütülen bir tartışma için bkz. Brian Hughes, "Thriving from Exile: Toward a Materialist Analysis of the Alt-Right", *b20*, online *boundary 2* editoryal topluluğu, 24 Eylül 2019, https://www.boundary2.org/2019/09/brian-hughes-thriving-from-exile-toward-a-materialist-analysis-of-the-alt-right/.

73. Anonim, "What Happened after My 13-Year- Old Son Joined the Alt-Right:

şifreli aşırı sağcı mesajlarla donatılmış ürünler de dahil olmak üzere, aşırılıkçı ideolojinin ana akıma nasıl sirayet ettiği konusunda toplulukları eğitme odaklı geniş çaplı toplumsal eğitim çalışmalarına ihtiyacımız var.

Hiç kimse aşırı sağcı şiddetin yükünü, bir yemek programı ya da bir tişörtün üzerinde bulunan bir mesajın üzerine yıkamaz. Hiç şüphesiz kapsamlı bir şekilde incelemeye değer çok sayıda başka ticari ve kültürel alan bulunmaktadır. Son zamanlardaki country nefret müziği ve Alman aşırı sağcı hip hop gibi yeni türler üzerine yapılan çalışmalar da dahil olmak üzere, bütün kitaplar ve dergilerin özel sayıları, yalnızca nefret müziği incelemesine ayrılmıştır.[74] Ticari ürünler ile pazarlara da tıpkı aşırı sağcı aşırılıkçılığa açılan –gizli Facebook grupları, ırkçı müzik sözleri, alternatif sağ konferansları ve kampüs konuşmaları– diğer kapılar gibi, giriş noktaları olarak ciddiyetle yaklaşılmalıdır. Nefret yönünde ilerleyen radikalleşmenin önünü kesmenin yollarını bulacaksak aşırı sağa açılan giriş kapılarını mümkün olduğu kadar bilmeli ve bunlara müdahale etmeliyiz.

A Washington Family's Nightmare Year", *Washingtonian*, 5 Mayıs 2019, https://www.washingtonian.com/2019/05/05/what-happened-after-my-13-year-old-son-joined-the-alt-right/.

74. "Hate Rock", ed. Arthur Jipson, *Popular Music and Society* 30, no. 4 (2007), (https://www.tandfonline.com/toc/rpms20/30/4) özel sayısına bakınız.

4
Anavatanı Savunmak: Dövüş Kulüpleri ve Karma Dövüş Sanatları

> Boks ile Ju Jitsu bana her zaman sıradan atış eğitiminden daha önemli şeyler gibi görünmüştür. Alman ulusuna hepsi de vatan sevgisiyle yanıp tutuşan ve en agresif ruhla aşılanmış mükemmelen eğitimli altı milyon beden vereceksiniz... Ve iki yıldan az bir süre içerisinde de bir orduya sahip olacaksınız.
>
> Adolf Hitler, *Mein Kampf*

2017 yılının ortalarında, Ukrayna'nın Kiev kentinde Reconquista Club adı verilen bir karma dövüş sanatları sporu barı açıldı. Aşırı sağla olan yakınlığıyla bilinen Ukraynalı gönüllü milis Azov Battalion'a ait olan ve onun tarafından işletilen bu salonun adı 15. yüzyılda Müslümanları İspanya topraklarından

çıkaran pogroma atıf yapar.[1] Reconquista Club kurulmadan kısa bir süre önce, Generation Identity, Fransa'nın Lyon kentinde, savaş sanatı eğitimi alan Spartalı savaşçılar için kullanılan bir terim olan L'Agogé isimli milliyetçi bir karma dövüş sanatları ve boks spor salonu kurdu.[2] O yıl içerisinde, Kanadalı aşırı sağcı grup Atalante Quebec'in de Montreal'de, hem tarihi bir İspanyol partisinin adı olan hem de antik Yunan'da tabur anlamına gelecek şekilde iki anlamlı bir çağrışımı olan *phalanx* teriminden hareketle, La Phalange adını verdikleri gizli bir boks salonu açtıkları haberi yayıldı.[3] Üç ülkede üç özel spor salonu: Her birine tarihi efsaneler ve sert çatışmalar ile bölgelerin yerli halklarının hakkını savunmaya karşılık gelen terimlerden hareketle isim verilmekle beraber, bu salonların hepsi de yumruk yumruğa dövüş ve sokak dövüşü teknikleri üzerine aşırı sağcı milliyetçiler ile aşırılıkçıların eğitimine odaklandı.

Karma dövüş sanatları, günümüzde dünya çapında en hızlı büyüme kaydeden spor olarak tanımlanırken, popülaritesi de banliyölerdeki okul sonrası yayılmasının yanı sıra, VIP salonları, ünlü isimlerin fanları ve kazancı yüksek ticari sponsorluklarla tamamlanan bölgesel, ulusal ve uluslararası turnuvalarda göze çarpmaktadır.[4] Bu sporun kökleri güreş, boks ve serbest stil dövüşün bir araya gelmesiyle oluşan ve Yunanistan'daki otuz üçüncü Olimpiyatlar'ın da bir parçası olan *pankration* adı verilen melez bir spora dayanmaktadır.[5] Modern zamanlarda, politika

1. Colborne, "Friday Night Fights".
2. Zidan, "Fascist Fight Clubs".
3. Karim Zidan, "La Phalange: The Rise of a Fascist Fight Club in Canada", *SBNation, Bloody Elbow*, 15 Mart 2018, https://www.bloodyelbow.com/2018/3/15/17120190/fascist-fight-club-canada-france-mma-boxing-politics-karim-zidan-feature. "La Phalange" ifadesi ile bu ifadenin Beyaz uygarlığı nosyonuyla olan bağlantısı için bkz. Dean Valencia-Garcia, "The Ups and Downs and Clashes of Western Civilization", *OpenDemocracy*, 23 Temmuz 2019, https://www.opendemocracy.net/en/countering-radical-right/ups-and-downs-and-clashes-western-civilization/.
4. Tim Adams, "Ultimate Fighting Championship: The Fight of Our Lives?" *Guardian*, 26 Mart 2017, https://www.theguardian.com/sport/2017/mar/26/ultimate-fighting-championship-fight-of-our-lives-mma-donald-trump-vladimir-putin-conor-mcregor.
5. Andreasson ve Johansson, "Negotiating Violence"; Buse, "No Holds Barred".

yapıcıları ve tıp dünyası tarafından şiddet içeren, etik olmayan, barbar ve toplum için tehlikeli bir spor olarak tanımlanan karma dövüş sanatları 1990'lı yılların başlarında büyük tartışmalara konu oldu. Arizona'dan senatör John McCain "insanların midesini bulandıracak kadar vahşi" ve "insanların horoz dövüşü" olarak adlandırdığı bu sporun yasaklanması için uğraştı.[6]

Ultimate Fighting Championship (UFC), zamanla "tos vurmayı, göz çıkarmayı ve kasığa, belkemiğine ve boğaza vurmayı" yasaklamak da dahil olmak üzere, şiddetin bir kısmını azaltacak kurallar getirene kadar, karma dövüş sanatları sporu eyalet atletizm komisyonları lisansı almadan ve ana akım arenalardan kaçınılarak birkaç yıl boyunca yeraltında faaliyet yürüttü.[7] Donald Trump, 2000 yılında Atlantic City otelinde iki karma dövüş sanatları sporuna ev sahipliği yaparak UFC'yi olası bir iflastan kurtardığı için güven kazandı.[8] Bir sonraki yıl Nevada eyalet Atletizm Komisyonu karma dövüş sanatları sporunu yasakladı.[9] Karma dövüş sanatları, bu tarihten itibaren, ulusal ve uluslararası federasyonlar, ulusüstü turnuvalar, ticari markalar ve ana akımda kabul görmesiyle birlikte büyüyüp profesyonelleşti. UFC, 150'den fazla ülkede 1 milyardan fazla hanede bugün yayın yapıyor.[10] Bara Knuckle ve Cage Fury Fighting Championships gibi isimlerle düzenlenen küçük çaplı turnuvalar yerel bölgelere hareketlilik getiriyor.[11] Karma dövüş sanatları ve boks oyunlarını kapsayan tek parça halindeki bir video oyunu serisi, kendi başına bir endüstri ve alt kültür haline gelirken, karma dövüş sanatları

6. Vaccaro ve Swauger, *Unleashing Manhood*, 20; Greg Beato, "Bleeding into the Mainstream: How John McCain Popularized Human Cockfighting", *Reason*, Ekim 2007, https://reason.com/2007/09/20/bleeding-into-the-mainstream.
7. Tim Adams, "Ultimate Fighting Championship: The Fight of Our Lives?" *Guardian*, 26 Mart 2017, https://www.theguardian.com/sport/2017/mar/26/ultimate-fighting-championship-fight-of-our-lives-mma-donald-trump-vladimir-putin-conor-mcregor.
8. Adams.
9. Andreasson ve Johansson, "Negotiating Violence", 1184.
10. Adams, "Ultimate Fighting Championship".
11. Bu listedeki tüm yarışmaların biletleri Ağustos 2019'da *vividseats.com*'dan satışa sunuldu. Bkz. https://www.vividseats.com/sports/bellator-fighting-championships-tickets.html.

tüketicilerine özel birkaç giyim markası da ortaya çıktı. Daha da önemlisi, karma dövüş sanatları, doğası gereği şiddet içeren bir spor olmasından ötürü her ne kadar eğitimler sırasında bile olağanüstü miktarda fiziksel acı ortaya çıksa da, bu sporun halka açık yüzü artık erken dönem kaba barbarlıktan uzak bir imaj çizmektedir.[12] Bunun yerine, karma dövüş sanatlarının şiddet kültürü, daha geniş kitleler için kanlı paspaslar, dövüşen bedenler ve savaşçı olma çağrıları bağlamında da olsa, dayanışma, kahramanlık ve kardeşlik dili etrafında yeniden paketlendi.[13]

Geriye dönüp baktığımızda, aşırı sağın ulusal savunma, ordu tipi disiplin, erillik ve fiziksel yeterliliğe ilişkin ideoloji ve anlatıları, dikkatini ana akım pazarlara kanalize olabilmenin en mükemmel yolu olarak karma dövüş sanatları ile Ju Jitsu ve boks gibi diğer dövüş sporlarına vermesi şaşırtıcı değildir. Nitekim Hitler de Nazi askerlerinin eğitimi noktasında dövüş sporlarının önemini savunmuştu. Nasyonal Sosyalist Sturmabteilung (fırtına birliği) yalnızca jimnastik hareketlerini değil, boks ve Ju Jitsu'yu da sokak dövüşü eğitiminin temel bir parçası olarak çalışma programına dahil etti.[14] Daha yakın Alman tarihine baktığımızda ise, Almanya'daki aşırı sağcı dövüş sanatları salonlarının fiziksel yeterlilik, militanlık ve aşırı milliyetçi ideolojileri birleştirmeye çalıştığını görürüz. 1980'lerin sonunda Solingen'de kurulan Hak Pao (Kara panter) spor salonu, karma dövüş sanatları eğitimini militan, milliyetçi ve hükümet karşıtı bir komando birliği olan Nationale Einsatzkommandos ile birleştirmeye çalıştı. 1993 yılında Solingen'de Türk bir ailenin evine düzenlenen, kadınlardan ve kız çocuklarından oluşan beş kişinin ölümüyle sonuçlanan bombalı saldırıdan sorumlu tutulan dört gençten üçü de Hak Pao üyesiydi.[15]

12. Vaccaro ve Swauger, *Unleashing Manhood*, 12.

13. Andreasson ve Johansson, "Negotiating Violence", 1195.

14. Bu içgörüsü için Daniel Koehler'e minnettarım. Ayrıca Sturmabteilung'un bireylerin sahip oldukları gücü boks ve jujitsu yönünde eğitme konusuna yoğunlaşmasıyla ilgili olarak bkz. D. King, *Trial of Adolf Hitler*, 7.

15. Solingen bombacılarının geçmişindeki Hak Pao rolünü açığa çıkardığı için Daniel Koehler'e müteşekkirim. Ayrıca bkz. Lee, Beast Reawakens, 333; "Das Wäre eine Bombe", *Der Spiegel*, 30 Mayıs 1994, https://www.spiegel.de/spiegel/

Ulusal benliği, aşırı sağın tahayyül ettiği şekilde cisimleştiren ve vitrinleyen ulusal vatandaşlığın aşırı sağcı gruplar açısından önemini gösteren farklı bağlamlara ait çok sayıda tarihi örnek söz konusudur. Mükemmel bir biçime sahip erkek bedeni arzusu, fiziksel güç ile kaslı erkekliği hem irade, kararlılık ve cesaret gibi bireysel ahlaki erdemlerin hem de ulusal güç, cinsel güç ve erkeklik gibi arzulanan kolektif niteliklerin vücut bulmuş hali olarak dışa vurur.[16] Ku Klux Klan, daha uzun görünmek amacıyla kıyafetlerinin altına ayaklık giyme yolunu benimsedi. İki dünya savaşı arası Fransa'da, kamuoyunun erkeksi fizik ile kas gücüne yönelik ilgisi, ulusal kuvvet hakkındaki kamusal kaygıların bir parçasıdır. Benzer kaygılar Hindu milliyetçileri içerisinde de milliyetçilik, erkeklik, fiziksel güç, cinsel yeterlilik ve şiddet arasında bağlantı kurar.[17] Ezcümle, beden üzerindeki aşırı ilgi uzun süredir milliyetçi, beyaz üstünlükçü ve aşırı sağcı hareketlerin tarihsel mirasının önemli bir parçası olmuş durumdadır.[18] Bu ilgi bugün de aşırı sağın benlik kavrayışı ve alt kültürde kurucu bir ilke olarak önemini korumaktadır.

Karma dövüş sanatları dünya çapında popüler olmaya başlayınca, aşırı sağcı karma dövüş sanatları da onunla birlikte büyüdü. Yaşam tarzı markaları, ticari ürünler, sosyal medyadaki varlığı ve gençlere yönelik turnuvalar düzenlemesi sayesinde önemli ölçüde profesyonelleşti ve ticaret odaklı bir hale geldi. Bu bölümün başında anlatılan özel amaçlı aşırı sağcı spor sa-

print/d-13684942.html; Anton Maegerle, "Vor 25 Jahren: Der Brandanschlag in Solingen", *Disskursiv* (blog), Duisburg Institute for Language and Social Research, 2 Mayıs 2018, http://www.disskursiv.de/2018/05/02 /vor-25-jahren-der-brandanschlag-in-solingen/; Mary Williams Walsh, "4 Guilty in Fatal Arson Attack on Turks in Germany", *Los Angeles Times*, 14 Ekim 1995, https://www.latimes.com/archives/la-xpm-1995-10-14-mn-56738-story.html.

16. Tumblety, *Remaking the Male Body*; Linke, *German Bodies*.

17. Tumblety, *Remaking the Male Body*, 4; Anand, "Anxious Sexualities".

18. Holokost Eğitim ve Arşiv Araştırma Ekibi'nin (HEART) "T-4 Programı"nda açıkladığı Nasyonal Sosyalistlerin ırksal hijyen ve öjeni politikalarının analizine bakınız: Origins, Planning & Staff", *HEART*, 2007, http://www.holocaustresearchproject.org/euthan/t4.html; ve II. Dünya Savaşı sonrası dönemde Almanya'daki ırk ve temsiline ilişkin kapsamlı bir tartışma için bkz. Linke, *German Bodies*. Ayrıca bkz. Wolf, "Uniform of White Supremacy".

lonlarının açılışından on yıl önce, Denis Nikitin adını da kullanan Rus karma dövüş sanatları meraklısı ve beyaz üstünlükçü Denis Kapustin, karma dövüş sanatları turnuvaları sayesinde White Rex adında, Avrupa'daki aşırı sağcı eğitim kamplarına sponsorluk desteğinde bulunan, bir yaşam tarzı ve sokak giyimi markası kurdu.[19] Markanın mesajı ile ikonografisinde, beyaz Avrupa medeniyetinin, Nikitin'in de "aşağı derecedeki göçmen kültürleri ile solun yozlaşmış değerleri" olarak gördüğü gruplar karşısında geniş kapsamlı savunusunun bir parçası olarak şiddet ve "savaşçı ruh"a geri dönülmesi yönünde bir çağrı saklıdır.[20] Markanın reklamının logosunun üzerinde, Nazilere ait, "White Rex" ve "şiddet içeren atletizm" ifadeleriyle çevrili "kara güneş" sembolünü çağrıştıran bir zeminin karşısına yerleştirilen Hıristiyan Haçlıları yer almaktadır.[21]

Nikitin, Rusya'da White Rex'i kurduktan sonra, daha geniş dövüş sporları pazarlarına yöneldi. Nikitin, 2013 yılında Almanya'da Nibelung Dövüşü (Kampf der Nibelungen) adı verilen, sağlıklı bedenler, alkol, sigara ve uyuşturucudan uzak yaşam tarzları ve disiplinin önemine dair mesajlar ve ikonografiler içeren kıyafetler satan online bir mağazayla birlikte bir kick boks ve karma dövüş sanatları organizasyonunun düzenlenmesinde bizzat yer aldı. Popülaritesi hızla artan bu turnuvalar gelinen noktada artık yüzlerce insanın dikkatini çekiyor. Sözgelimi, Almanya'nın Saxony eyaletine bağlı Ostritz'de düzenlenen 2018 Nibelungen Dövüşü'nde ulusal ve uluslararası toplam 850 sporcu yer aldı.[22] Tıpkı Kanada, Fransa ve Ukrayna'daki özel amaçlı aşırı sağcı karma dövüş sanatları salonlarında olduğu gibi, bu organizasyonun adı da, Richard Wagner'in *Nibelung*

19. Colborne, "Friday Night Fights".
20. Hume, "Russian Neo-Nazi"; ayrıca bkz. Hume, "Europe's Far Right".
21. Bkz. Zidan, "Fascism in MMA".
22. Alman İstihbarat servisi Verfassungsschutzbericht tarafından yayınlanan 2018 yılı yıllık raporunda da belirtildiği gibi: "Das größte und wichtigste Kampfsportturnier der Szene ist der seit 2013 jährlich stattfindende 'Kampf der Nibelungen' (KdN), der am 13. Oktober 2018 in Ostritz (Sachsen) stattfand und circa 850 Besucher aus dem Bundesgebiet und dem europäischen Ausland hatte". Bundesministerium des Innern, *Verfassungsschutzbericht 2018*.

Yüzüğü olarak bestelediği, sevilen bir Nazi performansı haline gelen İskandinav Mitolojisi'ndeki *Nibelungen Destanı*'na atıfta bulunarak aynı anda hem tarihi efsaneleri hem de günümüz aşırı sağını anımsatmaktadır.[23] Karma dövüş sanatları, organizasyonun internet sitesinde, ana akım toplum ile "çürüyen siyasi sistem" karşısında bir alternatif geliştirmenin en temel parçalarından biri olarak tanımlanmaktadır. Karma dövüş sanatları, başkalarını da dava için örgütlemeleri noktasında dövüşçüleri teşvik eder ve "kaybedenlerin, ikiyüzlülerin ve zavallıların sistemine sırtını dönen"[24] gençlerin sayısının bu sayede artacağı düşünülür. Aynı web sitesi, karma dövüş sanatı dövüşçülerini, "klanları, kabileleri ve anavatanlarının" savunmasında hayati bir unsuru olarak tanımlamıştı.[25] Almanya'daki turnuvalarda bizzat dövüşlere katılan Niktin, Almanya ile Rusya arasındaki karma dövüş sanatları ağlarının güçlenmesine de katkı sundu.[26]

Avrupa kıtasındaki karma dövüş sanatları salonları, 2000'lerin ortasından itibaren aşırı sağ gençliğinin örgütlendiği ve radikalleştiği yerler olarak ün kazandılar. Bu, önceden futbol holiganlığı ve stadyum kavgalarına yoğunlaşan fakat artık kar-

23. Bkz. McConnell ve Wunderlich, *Nibelungen Tradition*.

24. "Während bei den meisten 'Fight Nights' im bundesweiten Raum die Teilnahme des jeweiligen Sportlers allzu oft mit dem abverlangten Bekenntnis zur freien demokratischen Grundordnung steht oder fällt, will der Kampf der Nibelungen den Sport nicht als Teil eines faulenden politischen Systems verstehen, sondern diesen als fundamentales Element einer Alternative zu eben jenem etablieren und in die Breite tragen. (...) Beteiligt euch, besucht unsere Veranstaltungen oder tretet selber aktiv an, kommt mit anderen Sportlern in Kontakt und animiert über euer Vorbild andere dazu, dem System der Versager, der Heuchler und der Schwächlinge den Rücken zu kehren." Kampf der Nibelungen'in web sitesindeki "Hakkımızda" (https://www.kampf-der-nibelungen.com/ueber-uns/) bölümünden alınmıştır.

25. Zidan'dan alıntı, "Fascist Fight Clubs"; ayrıca bkz. Karim Zidan, "Kampf der Nibelungen: German neo-Nazis Are Combining Far Right Politics with MMA", *SBNation, Bloody Elbow*, 14 Haziran 2018, https://www.bloodyelbow.com/2018/6/14/17464004/german-neo-nazis-combining-far-right-politics-mma-kairm-zidan-feature-news.

26. Josef Wirnshofer'in Robert Claus ile yaptığı mülakata bkz. "Der 'Kampf der Nibelungen' dient der Vernetzung und Finanzierung der Neo-Nazi-Szene", *Jetzt*, 20 Nisan 2018, https://www.jetzt.de/politik/robert-claus-ueber-hooligans-neo-Nazis-und-den-kampf-der-nibelungen.

ma dövüş sanatları dünyasına yönelen şiddet yanlısı aşırı sağcı gençliğin faaliyet alanları konusunda son derece önemli bir değişimdi.[27] Gazeteciler, sivil toplum kuruluşları, düşünce kuruluşları ve gözlemci grupları, karma dövüş sanatları dünyası ile Avrupa ve Kuzey Amerika'daki beyaz üstünlükçüler arasındaki bağlantıları belgelediler. Gazeteci Karim Zidan, karma dövüş sanatları ile Almanya, Fransa, Rusya, Ukrayna, Kanada ve ABD'deki aşırı sağ arasındaki bağlantıları belgeleyen çok sayıda metin yazdı. Örneğin her yıl "Day of Glory" ve "Force & Honour" gibi isimlerle düzenlenen uluslararası turnuvalar, birden fazla ülkenin müzik ve ticaret markalarından sponsorluk geliri elde etmektedir.[28] Bununla birlikte, aşırı sağcı ideolojilere verdiği destekle tanınan, Aralık 2019'da yaptığı haberle de asker olan bir üyesinin henüz kamuoyuyla paylaşılmayan nedenlerden ötürü Yeni Zelanda'da askeri hapishaneye konulduğunu duyuran Hıristiyan bir vücut geliştirme grubu olan Wargus Christi gibi aşırı sağcı karma dövüş sanatları ya da fiziksel yeterlilik odaklı diğer gruplar da belirli aralıklarla gündeme gelmektedirler.[29] "Showing up for Racial Justice" isimli bir grup ise, Doğu

27. Örnek olması açısından bkz. Colborne, "Friday Night Fights"; Hume, "Russian Neo-Nazi"; Bryan Schatz, "The Terrifying Rise of Alt-Right Fight Clubs", *Mother Jones*, 1 Şubat, 2018, https://www.motherjones.com/politics/2018/02/the-terrifying-rise-of-alt-right-fight-clubs/; Karim Zidan, "La Phalange: The Rise of a Fascist Fight Club in Canada", *SBNation, Bloody Elbow*, 15 Mart 2018, https://www.bloodyelbow.com/2018/3/15/17120190/fascist-fight-club-canada-france-mma-boxing-politics-karim-zidan-feature; Zidan, "Kampf der Nibelungen". Ayrıca bkz. Holthouse, "Racists Active"; Rise Above Hareketi ile ilgili *ADL*'nin web sitesinde bulunan kaynak ve geçmiş bilgileri, www.adl.org; ve Claus ve Gabler, "Kampf auf der Straße"; Claus ve Brunßen, "Rechtsextremismus und Fanszenen". Ayrıca Claus'un Alman Federal Yurttaşlık Eğitimi Kurumu hakkındaki yazısı için bkz. "Der extrem rechte Kampfsportboom", *Bundeszentrale für politische Bildung*, 5 Kasım 2018, https://www.bpb.de/politik/extremismus/rechtsextremismus/279552/der-extrem-rechte-kampfsportboom.

28. Karim Zidan, "Pride France: The French Martial Arts Brand Connected to the Neo-Nazi Fight Scene", *SBNation, Bloody Elbow*, 23 Ekim 2019, https://www.bloodyelbow.com/2019/10/23/20926685/pride-france-french-martial-arts-brand-neo-nazi-fight-scene-mma-crime-politics-feature.

29. Lana Andelane, "Soldier Believed to Have Ties to Far-Right 'Christian Brotherhood' Arrested at Linton Military Camp", *Newshub*, 18 Aralık 2019, https://www.newshub.co.nz/home/new-zealand/2019/12/soldier-believed-to-ha-

Nashville'e bağlı Tennessee'de Vengeance Strength Kvlt spor salonunun açılmasını protesto ederek bir gazeteciyle yaptıkları görüşmede spor salonunun "sosyal medya etiketleri ile internet sitelerindeki mesajlarının beyaz üstünlükçü mesajlar" olduğuna dikkat çekti.[30] "Ateşkes yok" ve "teslim olmak yok" sloganlarının yanı sıra "yıkıcı kondisyon" ifadesini de kullanan Vengeance, söylentilere göre kendisini "hem dövüş kulübü, hem güç rejimi, hem motosiklet kulübü hem de ezoterik bir grup" olarak tanıtan Operation Werewolf'un desteğiyle kuruldu.[31] Spor salonu, spor salonunun internet sitesinde, "uygun eğitim" için zayıf insanları hayatınızdan çıkarmanız ve "size hiçbir yararı olmayan herkesi ve her şeyi yakıp kül etmeniz" gerektiğini belirterek fiziksel yeterliliği, "vücut ile zihnin niteliğini hızlı bir şekilde bozan bir hastalık" olarak tanımladığı güçsüzlüğü ortadan kaldırmakla ilgili daha geniş bir ideolojinin içerisine yerleştirir.[32]

Avrupalı hükümetler bu fenomen üzerine yoğunlaştı. Alman istihbarat servisi (Verfassungsschutzbericht), 2018 yılında hazırladığı raporda, "aşırı sağcıların dövüş sporlarına yönelik artan ilgisi" hakkında "aşırı sağcı ortamların şiddet eğilimini belirgin bir şekilde destekleyen bir gelişme" olduğu yönünde uyarıda bulundu. Raporda özel olarak Nibelungen Dövüş turnuvasın-

---

ve-ties-to-far-right-christian-brotherhood-arrested-at-linton-military-camp.html.

30. Mikayla Lewis, "Group Plans to Protest New East Nashville Gym over Perceived Alt-Right Ties", *Fox 17 Nashville*, 21 Temmuz 2017, https://fox17.com/news/local/group-plans-to-protest-new-east-nashville-gym-over-perceived-alt-right-ties.

31. Operation Warewolf'a ait web sitesi: https://www.operationwerewolf.com/. Operation Warewolf, *SPLC* tarafından bir neo-Volkisch nefret grubu olarak listelenen Wolves of Vinland'ın da kurucusu olan Paul Waggener tarafından kardeşi Matthias ile birlikte kuruldu. Bkz. See "Neo-Volkisch", *SPLC*, tarih yok, 25 Şubat 2020'de erişildi, https://www.splcenter.org/fighting-hate/extremist-files/ideology/neo-volkisch. Vengeance Strength Kvlt spor salonu ve kurucuları hakkında daha fazla bilgi edinmek için bkz. Cari Wade Gervin, "Vengeance Strength Kvlt Gym in East Nashville Has Links to Alt-Right", *Nashville Scene*, 20 Temmuz 2017, https://www.nashvillescene.com/news/pith-in-the-wind/article/20868176/strength-cult-gym-in-east-nashville-has-ties-to-altright.

32. Vengeance Strength Kvlt spor salonunun web sitesi: https://www.vengeance.me/about, "Hakkında" bölümü, tarih yok, 25 Şubat 2020'de erişim sağlandı; bu bölümde spor salonunun ideolojisi de ele alınmaktadır.

dan "[aşırı sağcı] ortamın en büyük ve en önemli dövüş sporu turnuvası" olarak söz edilirken, büyüyen profesyonelleşme ve dövüş sporları etkinliklerinin sürekli üç haneli katılım sayılarına ulaşmasını ise "dövüş sporlarının aşırı sağcılar için artan anlamının" bir kanıtı olarak tanımladı.[33] Alman istihbarat servisleri, bunun yanı sıra, Üçüncü Yol (Der Dritte Weg) adındaki aşırı sağcı küçük partinin dövüş sporlarına olan ilgisine de dikkat çektiler. Hazırlanan raporda, Üçüncü Yol partisinin kamu ve basın ilişkileri bürosunun dövüş sporlarını, genç Almanların dikkatini partiye çekmek için "dövüş sanatları kimliği ile halkına bağlılık" sloganını kullanacak olan "aşırı sağcı metapolitikanın olmazsa olmaz bir parçası" şeklinde tanımladığı belirtilmektedir. İstihbarat servislerine göre, "dövüş sporları pratiği konusunda parti üyelerinin artan bir ilgisi" söz konusudur.[34]

Europol'un aşırı sağın yükselişine ilişkin 2019 yılında hazırladığı stratejik rapor, aşırı sağcı ortamlarda yapılan karma dövüş sporları ile dövüş sporları etkinliklerinin "hayati rolü"ne dikkat çekmektedir.[35] Denis Nikitin, 2019 yılının eylül ayında, "liberal demokratik düzene tehdit oluşturduğu sebebiyle", Avrupa'daki neo-Nazi futbol holiganları ile karma dövüş sanatları dövüşçüleri arasında bağlantı kuran ve her geçen gün daha da tehditkâr bir şeye dönüşen bir ağın en etkili figürü olduğu yönündeki suçlama neticesinde AB'nin yirmi altı ülkesinde yasaklandı.[36]

33. Bundesministerium des Innern, *Verfassungsschutzbericht* 2018. Orijinal alıntı: "Eine Entwicklung, die die Gewaltorientierung eines Großteiles der rechtsextremistischen Szene plastisch untermauert, ist das im Berichtszeitraum gestiegene Interesse von Rechtsextremisten an Kampfsport. Entsprechende Veranstaltungen waren gekennzeichnet von einer zunehmend professionellen Organisation und konstant dreistelligen Besucherzahlen, die die gestiegene Bedeutung von Kampfsport für Rechtsextremisten dokumentieren."

34. "Der III. Weg" (Der Dritte Weg), Bundesamt für Verfassungsschutz, tarih yok, 25 Şubat 2020'de erişildi, https://www.verfassungsschutz.de/de/arbeitsfelder/af-rechtsextremismus/zahlen-und-fakten-rechtsextremismus/rechtsextremistische-parteien-2018/der-dritte-weg-2018.Bu sayfada, Alman istihbarat servisleri tarafından yapılan "Üçüncü Yol" analizine de yer verilmektedir.

35. Martin Kaul ve Georg Moscolo'nun analizine bkz. "Europol warnt vor rechten Gewalttaten", *Süddeutsche Zeitung*, 23 Eylül 2019, https://www.sueddeutsche.de/politik/europol-sicherheit-rechtsextremismus-1.4613424.

36. Hume, "Europe's Far Right".

Söz konusu duruma yanıt olarak, Almanya, Polonya ve Birleşik Krallık gibi yerlerde hükümetler, ulusal spor kurumları ve yerel spor salonları arasında geliştirilen bir dizi ortak çaba neticesinde müdahale ve engelleme programlarını hayata geçirmeye başladılar. Bu programların amacı, ırkçılık ve radikalleşme ile aşırı sağcı propagandanın sinyallerini nasıl fark edebilecekleri üzerine eğitmenler ile gençleri eğitmek yönündeydi.

Ne var ki Kuzey Amerika bağlamında söz konusu fenomene eskisi gibi ciddiyetle yaklaşıldığını söylemek artık mümkün değildir. Her ne kadar geçtiğimiz on yıl içerisinde karma dövüş sanatlarının bir tür toksik erilliği kutsama ve güçlendirmeye dönük yolları hakkında güçlü çalışmalara imza atılmış olsa da, akademisyenler ile siyasa yapıcıları ABD'deki aşırı sağ ile beyaz üstünlükçülüğü teşvik edip geliştirebilecek yerler olarak karma dövüş sanatları faaliyet alanları ile dövüş kulüplerinin yükselişini belgeleme ve analiz etme konusunda yavaş davrandılar. Bu fenomen üzerine uzun süre duran çok az sayıda çalışma bulunmakla birlikte, dövüş kulüpleri, karma dövüş sanatları salonları ve ilgili dövüş stilleri salonlarının aşırı sağcı örgütlenme ve radikalleşme için nasıl da hayati mekânlar olduğunu araştıran bildiğim herhangi bir analiz de yok.[37]

Bu durum Amerika bağlamında kısmen, özellikle İslamcı aşırılıkçılığa kıyasla, genel olarak aşırı sağın tehditlerine dikkat kesilme noktasında sergilenen genel başarısızlıktan kaynaklanmaktadır. Öte yandan, uzmanların modern aşırı sağın estetik, stil ve gündeminde yaşanan değişim ile karma dövüş sanatları sporları turnuvaları ve spor salonları gibi mekânların, aşırı sağcı

37. Karma dövüş sanatları ve aşırı sağ arasındaki ilişkiye işaret eden bulduğum az sayıdaki akademik atıftan birinde olan Barbara Perry ve Ryan Scrivens, karma dövüş sanatlarının aşırı sağ ve karma dövüş sanatları toplulukları arasındaki ortak "şiddet sevgisine" ilgi duyan Kanadalı aşırı sağcılar için bir "toplanma noktası" haline geldiğini öne sürmektedirler. Her ne kadar benzer eğilimler, ABD'de de görülüyor olsa da, bu çalışmanın yazıldığı süreçte henüz söz konusu olguyu konu edinen yayınlanmış akademik çalışmalar bulunmamaktaydı. Bkz. Perry ve Scrivens, "Uneasy Alliances", 829. Örneğin, diğerleri, aşırılıkçılık ya da aşırı sağ üzerine özel olarak yoğunlaşmadan, karma dövüş sanatlarının erillik ve bedenle ilgili olan diğer kısımlarını sorguladılar. Örnek olarak bkz. Abramson ve Modzelwski, "Caged Morality", ve Vaccaro ve Swauger, *Unleashing Manhood*.

ideolojilerin etkileşime geçmesini sağlayan ve şiddet ile ulusal savunmaya olan hayranlığı pekiştiren alanlar olduğunu anlamakta ağır kalmaları da bu durumun bir diğer sebebi olarak ileri sürülebilir. ABD'li gözlemcilerin büyük çoğunluğu, kendilerini "alternatif sağın en önde gelen karma dövüş sanatları kulübü olarak tanıtan Kaliforniya merkezli Rise Above Movement (RAM) üyelerinin, Charlottesville'de Ağustos 2017'de düzenlenen "Sağı Birleştirin" mitinginde sonradan birçoğunun tutuklanmasına yol açacak şekilde ortaya çıkıp şiddeti fitillemeleri karşısında hazırlıksız yakalanmışlardı.[38] RAM'in amacı, moda, dövüş kulübü kültürü ve fiziksel yeterlilik rejimlerini birleştirmektir. Hareketin kurucusu Roberto Runda, "Zayıf insanların yaşadığı bir çağda bir miktar çaba sarf ederek her şeyin üstesinden gelebilirsiniz ve dövüş sporları da bunu sağlamanın yoludur"[39] diyerek dövüş sporlarını "daha büyük bir aşırı sağcı hareket" yaratmanın bir aracı olarak tanımladı.

Aynı grubun üyeleri, bir yıldan daha kısa bir süre sonra, 2018 yılının Nisan ayında, Almanya'nın Ostritz kentinde düzenlenen ve konserler, ürün satışları, konuşmalar ve karma dövüş sanatları gibi çok sayıda etkinliğe ev sahipliği yapan Kılıç Kalkan festivalindeki bin kişilik neo-Nazi ve beyaz üstünlükçü gruba katılıp ardından da Denis Nikitin'le tanışmak üzere Kiev'e doğru yola koyuldular.[40] Dövüş sporları dünyasındaki uluslarüstü yegâne

38. Üç kişiye yönelik suçlamalardan biri Haziran 2019'da Kaliforniya'da federal bir yargıç tarafından reddedilirken, Virginia'daki bir federal mahkemede yürütülen ayrı bir davada diğer üç RAM üyesi ve bir RAM çalışanı suçlarını kabul ettiler. Bu konu için bkz. A. C. Thompson, "Federal Judge Dismisses Charges against 3 White Supremacists", *ProPublica*, 4 Haziran 2019, https://www.propublica.org/article/federal-judge-dismisses-charges-against-3-white-supremacists. RAM hakkında daha fazla bilgi edinmek için ADL'nin web sitesindeki "Rise Above Movement (R.A.M.)" başlıklı metne bakınız. https://www.adl.org/resources/backgrounders/rise-above-movement-ram; ek olarak, bu konu, Zidan'ın "Fascist Fight Clubs" isimli çalışmasında da ele alınmıştır.

39. Karim Zidan, " 'Keep the Flame Alive': The Revival of a US Based Neo-Nazi Fight Club", *SBNation, Bloody Elbow*, 6 Kasım 2019, https://www.bloodyelbow.com/2019/11/6/20950190/alt-right-neo-nazi-fight-club-ram-rise-above-movement-charlottesville-mma-politics-feature.

40. Zidan, "Fascist Fight Clubs". Aşırı sağcı festivaller hakkında daha fazlası için Julia Ebner'in kısa süre önce yeni kitabı *Going Dark* isimli çalışmasında yaptığı analize bakınız.

bağlantı bu değildir. Örneğin, Amerika merkezli RAM militanları, Atomwaffen Division adındaki terörist grubun üyeleriyle birlikte gönüllü milislerden oluşan, Reconquista Club'ın da sahibi, Ukraynalı Azov Battalion (Azak Taburu) milis grubu tarafından yetiştirildi.[41] Almanya, Birleşik Krallık, Brezilya, İsveç, ABD ve Avustralya'dan savaşçı toplayan Azak Taburu, dövüş kulübünün yanı sıra, dokuz yaş grubundan başlayarak askeri taktikler ile beyaz üstünlükçü ideoloji eğitimi veren gençlik kampları, rekreasyon merkezleri, amfiler ve endoktrinasyon programları düzenledi.[42] Bununla birlikte, başka ülkelerde de küresel aşırı sağcı karma dövüş sanatları ile dövüş kulübü ortamlarının gelişimine katkıda bulunan apaçık çalışmalar yürütülmektedir. RAM üyeleri, İsveçli aşırı sağcı aşırılıkçı grubun Nikitin'e yaptığı video davetinin yanı sıra, Fransız boks kulübü L'Agogé ve Ukraynalı milliyetçi karma dövüş sanatları etkinliğinden videolar yayınlayıp sığınmacılar karşısında ülkelerini savunma konusunda daha hazırlıklı olabilmek adına Nikitin'den bir karma dövüş sanatları atölyesi düzenlemesini istediler.[43]

RAM'in Charlottesville'de sergilemiş olduğu şiddet, aşırılıkçıların giderek artan bir şekilde fantezi dünyası ile ütopyacı düşünceden uzaklaşarak doğrudan eylem ile şiddet içeren çatışmaların içerisine girdikleri daha büyük aşırı sağcı trendin bir parçasıdır. Aşırı sağcı karma dövüş sanatlıları meraklıları da bu işin tam ortasında yer almaktadırlar. Charlottesville'den bir yıldan daha kısa bir süre sonra, gizli boks kulübü La Phalange'ın da kurucusu olan aşırı sağcı Atalante Quebec grubundan bir grup maskeli adam, grup hakkında önyargılı bir makale yayımladığı gerekçesiyle, VİCE medya şirketlerinin Montreal ofislerini basarak yanlarında getirdikleri palyaço burunları ile bildirileri yerlere atıp sonra şirket çalışanlarını korkutmak amacıyla bağırdılar.[44] Proud Boys ve Fraternal Order of Alt-Knights gibi

41. Soufan Center, *White Supremacist Extremism*, 33.
42. Soufan Center, 33.
43. Schatz, "Terrifying Rise".
44. Bkz. "Far Right Group Intimidates VICE Journalists in Their Montreal Office", *CBC News*, 23 Mayıs 2018, https://www.cbc.ca/news/canada/montreal/atalante-far-right-vice-1.4675660.

gruplar da, aynı zaman zarfında, protesto ve halk etkinliklerinde antifaşistlerle sokak dövüşü ve çatışmaya girerken, ABD sınırları içerisindeki irili ufaklı dövüş kulüpleri de "Confederation of Volkisch Fight Clubs" (Milliyetçi Dövüş Kulüpleri Konfederasyonu) adı altında örgütlendi.[45] Karma dövüş sanatları ve sokak dövüşü alt kültürlerine yönelik bu ilgi, günümüz modern aşırı sağ içerisinde popüler olan dolaylı kültürel göndermeler, kodlar ve işaretlere kadar uzanmaktadır. Karma dövüş sanatları ve sokak dövüşü sahnelerinin bulunduğu *Matrix* ve *Fight Club* [*Dövüş Kulübü*] isimli iki temel filme, alternatif teknoloji ortamları, sohbet odaları ve platformlarda sözgelimi direkt olarak *Matrix*'te geçen "kırmızı haplı" [*red-pilled*] gibi ifadeler yoluyla sürekli gönderme yapılıyor.[46]

Karma dövüş sanatları, aşırı sağ için mükemmel bir kuluçka makinesidir. Bu makine, disiplin, ana akıma karşı direniş ve kıyamet savaşları konulu aşırı sağcı temel mesajları ileterek yakın alt kültürlerdeki gençlerin örgütlenmelerine katkıda bulunur. Dövüş sporları ortamları ise aşırı sağa gençleri fiziksel yeterlilik, güç, dövüş ve şiddete dair idealler etrafında motive etme zemini sunar. Bu hareketlilik gençleri göçmenler ile dejenere olmuş solun yol açtığı çifte tehdide karşı ülkelerini ve beyaz Avrupa medeniyetini savunmaları için fiziksel eğitim almaları konusunda teşvik eder. Karma dövüş sanatları ile dövüş sporları, bununla birlikte, erillik ve bir erkek gibi yaşamak konulu hâkim idealleri, yalnızca şiddet, risk ve tehdit kaynaklı değil, aynı zamanda da dayanışma, kardeşlik ve sadakatle ilişkili olacak şekilde pekiştirir.[47] Karma dövüş sanatları dünyası, hem erillik ve şiddet hakkındaki aşırı sağcı idealleri hem de

45. Bill Morlin, "New 'Fight Club' Ready for Street Violence", *Hate Watch*, 25 Nisan 2017, https://www.splcenter.org/hatewatch/2017/04/25/new-fight-club-ready-street-violence. Volkish dövüş kulüpleri konfederasyonu hakkında bkz. Sarah Viets, "Tennessee White Supremacist Group Confederate Blood and Honour Returns", *Hate Watch*, 2 Ağustos 2017, https://www.splcenter.org/hatewatch/2017/08/02/tennessee-white-supremacist-group-confederate-blood-and-honour-returns. Ayrıca bkz. Schatz, "Terrifying Rise".

46. *The Matrix* hakkında daha fazlası için bkz. Yeffeth, *Takin the Red Pill*; C. King ve Leonard, "Is Neo White?"; ve Swain, "MMAsculinities".

47. Vaccaro ve Swauger, *Unleashing Manhood*.

göçmenlerin sözde istilası, yaklaşmakta olan Avrabiya, "beyaz soykırımı" ya da "büyük yer değişikliği"ni kapsayan dışlayıcı ve gayri insani ideolojiler yelpazesini daha da yoğunlaştırarak gençlerin radikalleşmesine ve hareketliliğe yol açar. Bu idealler ve inançlar, ulusun taarruza geçmesi ve muhafaza edilmesini, kendi halkı ile kutsal anavatanın işgalden arındırılması adına hem bir yükümlülük hem de bir tür destansı bir mücadele olarak konumlandırır. Son olarak, karma dövüş sanatları, gençlerin, bizzat bir araya gelebilecekleri ve idealleri ile fiziksel uğraşlarını sahneye koyabilecekleri fiziksel mekân ihtiyacını da karşılamaktadır. Yerel spor salonları; turnuvalar, festivaller ve bunlara eşlik eden çeşitli sayıda ürün, karma dövüş sanatlarının kendi aralarında yerel, ulusal ve küresel ittifakların oluşturmasına ve bu ittifakların sürdürülebilir olmasına yardımcı olur. Video klipler ve canlı yayınlanan turnuvalar ile dövüşler, çok yönlü karma dövüş sanatları ve dövüş sporları video oyunlarıyla birlikte, söz konusu fiziksel alanların çok ötesinde bir izleyici kitlesine ulaşır. Hepsi bir arada düşünüldüğünde, karma dövüş sanatları ile dövüş kulüpleri, aşırı sağcı örgütleme ve radikalleşme için ideal alanlardır. Bu alanlar, üstün erillik ile şiddete değer atfeden bir eğlence kültürünü, ideolojik mesajların daha da yoğunlaştığı ve denendiği bir dizi doğal fiziksel alan ve mekân ile birleştirir.

Karma Dövüş Sanatlarının Örgütleyici ve Denetleyici Etkisi

Karma dövüş sanatları ile diğer dövüş sporları, aşırı sağın yeni gençlik popülasyonlarına erişimini sağlayarak, aşırı sağcı geleneksel gençlik alt kültürlerinin ötesine ulaşmasına katkı sağladı. Elbette ki bu stratejik bir taktiktir. Denis Nikitin, Ukraynalı bir internet sitesi ile yaptığı mülakatta, karma dövüş sanatları turnuvalarının, atletleri "bizim dünyamıza" çekecek ve bu atletleri yeni topluluklara tanıtacak bir strateji olduğu konusunda netti: "İnsanlar fikirlerle ilişkilendikten sonra bir diğer gelişim aşamasına doğru ilerlerler."[48] Avrupa Komisyonu'nun Radi-

48. Hume, "Russian Neo-Nazi".

kalleşme Farkındalık Ağı'nın 2019 yılında hazırladığı raporda, karma dövüş sanatları salonları ile kulüplerinin, şiddet ve eril bir kültüre yatkınlık da dahil olmak üzere, "yeni katılan aşırılıkçılar için onları ilgi çekici kılan kendine özgü niteliklerinin" bulunduğu belirtilerek, "Avrupa ve Kuzey Amerika'da karma dövüş sanatları kulüplerini, aşırı sağcı grupların sayılarını artırmak, ideolojilerinin reklamını yapmak (...) algılanan düşmanlarıyla savaşmak için kullandıkları" ifadelerine yer verilmiştir.[49]

Karma dövüş sanatları dünyasının hem içindeki hem de dışındaki modern aşırı sağcı gruplar uyuşturucudan, alkolden uzak bir hayat yaşamayı ve sağlıklı beslenmeyi teşvik ederler. Gruplardan bazıları dövme ve vücut piercinglerinden uzak durmakla beraber fiziksel yeterliliğin yararları ve gösterişli bir toplumsal imajın üzerinde hassasiyetle dururlar. Beyaz erkek bedenleri, modern aşırı sağcı grupların da tanımladığı üzere, ulusal ahlak ile fiziksel kuvveti üretecek ve temsil edecek bir stratejinin parçası olması sebebiyle aşırı sağ tarafından kimi düzenlemelere tabi tutulur. Rise Above Movement'a bağlı giyim dağıtıcısı Right Brand Clothing gibi bazı modern aşırı sağcı gruplar, doğrudan aşırı sağcı gençliğin "mental ve fiziksel yeterliliklerini", "solun yozlaştırma saldırısı ve uyuşturucu kültürü"[50] ile karşılaştırırken, beyaz üstünlükçü Identity Evropa (daha sonra isim değişikliğine giderek American Identity Movement adını aldı) gibi diğer aşırı sağcı gruplar ise, internet sitelerindeki "sıkça sorulan sorular" kısmında, potansiyel üyelerine yönelik "kendilerini fiziksel olarak iyi tutmaları ve kamuoyu önünde kendilerini profesyonel ve pozitif bir biçimde sunmaları" gerektiği açıklamasını yaparak görünüm konusunda biçimlendirici bir rehberlik sağlamaktadırlar.[51]

Modern aşırı sağcı grupların fiziksel görünümün önemine ilişkin mesajlarında bir tutarlılık söz konusudur. Neo-Nazi blog

49. Lenos ve Jansen, "Role of Sports".
50. The Right Brand'ın artık kullanılmayan web sitesinin "Ethical Supply Chain and Procurement" kısmında da (https://rightbrandclothing.com/ethical-supply-chain-and-procurement/) belirtildiği şekilde.
51. Identity Evropa'nın artık kullanılmayan web sitesinin "FAQ" kısmında belirtildiği gibi: www.identityevropa.com/faq, 25 Temmuz 2018'de erişildi.

yazarı Andrew Anglin'in takipçilerine Charlottesville mitinginde düzgün bir görünüşe sahip olmaları konusunda verdiği tavsiye bu durumun açık bir örneğidir. *VICE*'ta çalışan gazeteci Allie Conti'nin de dikkat çektiği üzere, radikal sağcı aktivistleri "spor salonuna gitmeye" ve fiziksel olarak fit kalmaya teşvik etmekle, özsunumun "fikirlerden daha önemli olduğu"nu belirten Anglin açısından fiziksel görünümün ideolojiden daha büyük bir öneme sahiptir. Anglin'e göre, kilo verecekleri yönünde söz vermeleri şartıyla "şişman insanların da gruplara katılmalarına ve mitinglerde yer almalarına müsaade edilmeli, obezitenin devam ediyor olmasına ise asla göz yumulmamalıdır."[52]

Bu sebeple fiziksel yeterlilik, alternatif sağ liderleri tarafından harekete bağlılık ve hareketi öz-bilinçli estetik yollardan temsil edecek olmanın kararlılığı olarak tasvir edilmektedir. Rise Above Movement ile ilişkili giyim distribütörü Right Brand Clothing, artık faal olmayan internet sitesinde takipçilerinin dövüş sporları salonu üyelikleri için sponsor olmayı teklif etti. İnternet sitesinde yapılan açıklamada, geleceğin liderliği konusunda hareketin yalnızca zihinsel değil, aynı zamanda da fiziksel kapasiteyle donatılmış bir gençliğe de ihtiyacı olduğunu ve sponsorluk yoluyla bu ihtiyacı gidermeyi amaçladıklarını açıkladılar.[53] Benzer mesajlar, YouTube kanalındaki videolardaki egzersizler yoluyla erkekleri "disiplinli bir yaşam tarzı"na ve vücutlarına özen göstermeye davet eden İskandinav antrenman rejimlerini paylaşan vücut geliştirmeci ve beyaz milliyetçisi YouTuber Marcus Follin'in Golden One adındaki YouTube kanalında yaptığı gibi online yollardan da iletilebilir.[54] Follin 2019 yazında yayınlanan bir videoda, amacının abonelerinin kendilerini sevmelerini sağlamak ve kişisel gelişim konusunda çaba sarf etmeleri konusunda

52. Allie Conti, "Neo-Nazi to Troll Army: 'We Have to Be Sexy' at the Big Alt-Right Rally", *VICE*, 9 Ağustos 2017, https://www.vice.com/en_us/article/599zmx/neo-nazi-to-troll-army-we-have-to-be-sexy-at-the-big-alt-right-rally. Anglin ve neo-Nazi sitesi *Daily Stormer* hakkında daha fazla bilgi edinmek için bkz. D. Johnson, *Hateland*, s. 93-97.

53. Artık kullanılmayan www.rightbrandclothing.com isimli web sitesinde de belirtildiği gibi.

54. Stern, *Proud Boys*, 115.

onları teşvik etmek olduğunu dile getirerek nefret dolu mesajlar yaydığı yönündeki iddiaları reddetti. Diğer yandan, politik şiddetin de etkisiz olduğu görüşündeydi. Follin, bu görüşüne, şiddet yerine kültürel ve entelektüel kontrol yoluyla son derece etkili bir şekilde kurumlar üzerinde hâkimiyeti ele geçirdiklerini iddia ettiği "metapolitik haçlılar" olarak tarif ettiği solcularla bir karşılaştırma yaparak açıklık getirdi.[55]

Karma dövüş sanatları ve dövüş sporları kültürlerinin hiper maskülen kas estetiği, alkol, sigara ve uyuşturucudan uzak bir yaşam felsefesi ve de alternatif bir yaşam stili üzerine vurgusu, ana akım toplum ile çökmekteki sola karşı koyma ve de gelmekte olan bir iç savaş için harp eğitimi alma gerekliliği hakkındaki aşırı sağcı tezlerle aynı eksendedir. Aşırı sağın bedene dair saplantıları, bu anlamda kritik bir öneme sahiptir; zira uyuşturucu ve alkolden uzak sağlıklı bir yaşam ile sıkı bir kontrol altında seyreden fiziksel yeterlilik rejimi gibi kült benzeri saplantılar aşırı sağcı ideallerin askerliği andıran niteliklerini güçlendirir ve ırksallaştırılmış saf bedenlere dair nosyonları harekete geçirir. Bu yaklaşım tıraşlı kafa, bol dövmeli ve alkollü ırkçı dazlaklar imajından uzaklaşarak, göze daha hoş gelen, ana akım bir görünüm lehine imajına baştan biçim veren aşırı sağın, estetik ve stil açısından geniş kapsamlı bir şekilde yeniden markalaşmasıyla bütünüyle uyuşmaktadır. Fiziksel yeterlilik, sağlıklı bedenler ve temiz yaşam, aşırı sağın söz konusu yeniden markalaşma çabasının en büyük parçasına karşılık gelmektedir. Aşırı sağ, alkol tüketimi ve sokak kavgası alt kültürünün uzun süredir hâkim olduğu ve şiddet potansiyeli yüksek futbol holiganları dünyasında örgütlenerek, bu dünyayı daha uyumlu, disiplinli, düzenlenmiş bir ortama dönüştürmek adına da karma dövüş sanatlarından faydalanabilir. Hareket, bu yolla, "ırkçı holiganları bir tür ırk savaşı ideolojisi ile aşılanan ateşli savaşçılara dönüştürmektedir".[56] Bu nokta önemlidir; zira aşırı sağın, öngördüğü

55. The Golden One, "Why I Don't Endorse Political Violence or Hateful Rhetoric. It Is Ineffective and I Want to Win", YouTube, 17 Temmuz 2019, https://www.youtube.com/watch?v=4EA9p9K1siA&list=PL7Q2Wk9q9OZLH3Fb22a9J1W3C-ZE9ZsHs8&index=2&t=0s.

56. Hume, "Russian Neo-Nazi".

"büyük yer değişikliği"nin kıyametvari son evresinde disipline, güce ve vatan savunması için mücadele etme yeteneğine ihtiyacı olacaktır.

Karma dövüş sanatları, kârını artırmak ve müşteri tabanını genişletmek için yerel spor salonlarının üzerinden genç erkek gruplarıyla temas kurabilecek yerleşik bir yapıya sahip olmanın avantajını kullanır. ABD'deki yerel karma dövüş sanatları salonları tanıtımlarını yapmak amacıyla açık havada, karma dövüş sanatları tesislerinde, derneklerde, üniversitelerde ve halka açık merkezlerde düzenli aralıklarla geniş topluluklar için egzersiz gösterileri düzenlerler. Gösterilerde yer alan dövüşçülere, yeni üyeler kazanmak ve de izleyicileri müşteriye dönüştürmek amacıyla sahneye çıktıklarında çok düşük seviyelerde şiddet ve mücadele içeren bir gösteri sahnelemeleri talimatı verilir.[57] Karma dövüş sanatları dünyası aynı zamanda, gerçek dövüşlerin haricinde, dövüşçüler ile hayranların sahneyle özdeşleşebilecekleri bir kimlik inşa etmelerine yardımcı olacak giyim çizgileri, ticari sponsorları ve kendine has bir tarzı olan zengin bir alt kültür de yarattı. Küçük çaplı, yüzlerce yerel satıcıyla birlikte daha büyük markalar da söz konusu alt kültürün üretim sürecinde yer almaktadır. "Ürün satan kızlar" olarak bilinen "seksi giyimli" genç kadınlar, satıcıların stantlarında görev alarak kıyafetlerin marka elçileri gibi davranıyor, katılımcılarla etkileşim kurup fotoğraflar çektiriyorlar.[58] Hatta aşırı sağla doğrudan bir ilişkisi olmayan ticari spor salonlarıyla pazarlar bile, bahsini ettiğimiz geniş ölçekli dövüş sporları sahnesi yoluyla karma dövüş sanatları ve bu dünyaya ilgi duyan genç erkek tabanının genişlemesine katkıda bulunabilir ve böylelikle de potansiyel aşırı sağcılar havuzunu genişletir.

Diğer yandan, karma dövüş sanatlarının yalnızca disiplin, şiddet ve dövüş ile ilgili ideallere yönelik bir kanal olmadığını da belirtmek gerekmektedir. Tıpkı online ve ticari ortamlarda göze çarpan yeni mizah türleri ve oyunlar gibi eğlenceli de olabilmektedir. Gazeteci Karim Zidan, bu konu hakkında, "Aşı-

57. Vaccaro ve Swauger, *Unleashing Manhood*, 24.
58. Vaccaro ve Swauger, 86.

rılıkçı rock müzik ve bol alkolün bulunduğu etkinliklerle ikili olmaya başlamasıyla, karma dövüş sanatları alt kültürü de genç bir güruhu baştan çıkarmak için kullanılabilecek başlıca eğlence biçimlerinden biri haline geldi" dedi.[59] Ve daha da önemlisi, karma dövüş sanatları dünyası; fiziksel yeterlilik ile şiddet üzerine yapmış olduğu vurgunun yanı sıra, kardeşlik, dayanışma, sadakat ve topluluk gibi anlam ve aidiyet hissi arayışında olan gençlere hitap eden bir dizi olumlu duyguya da kaynaklık etmektedir. Karma dövüş sanatları dünyasının aşırı sağcı liderlerine göre bu, gençleri aşırı sağcı ideolojiye çekmek ve aşırı sağcı ideolojinin aktarımını gerçekleştirmek adına kasıtlı olarak tasarlanmış bir taktiktir. Örneğin, Denis Nikitin White Rex'i aşırı sağcı bir karma dövüş sanatları yaşam tarzı markası haline getirme çabalarını "insanları kendi fikirlerimize daha da yakınlaştırmamıza" yardımcı olması adına "yoldaşlık, dayanışma, onur, kahramanlık" felsefesini de içeren bir şey olarak tanımladı.[60]

Karma dövüş sanatları ile aşırı sağın kesişim noktaları kendi içerisinde önemlidir. Ancak bu türden dövüş sporları yaşam tarzı markalarının gelişimi, modern aşırı sağın nasıl geliştiği ile ne türden taktiklerin radikalleşme ve yeni kişiler kazanma açısından yardımı dokunacağını anlamak noktasında hayati bir öneme sahiptir. Söz konusu karma dövüş sanatları yaşam tarzı markaları, kardeşlik ve topluluk konulu duygusal ifadeleri vatan savunması, gelmekte olan ırk savaşına fiziksel hazırlık ve savaşta yer alabilecek disipline olmuş savaşçıların gerekliliği hakkındaki stratejik ideolojik mesajlar ile bir araya getirir. Bu markalar, genellikle "sağlıklı-bilinçli yaşam tarzı markası" paketi içerisinde aşırılıkçı olmayan ürünler satarak, aşırı sağcı sahnelerin normalleşmesine ve daha geniş halk kitleleriyle bağlantı kurmasına imkân tanırlar.[61]

59. Zidan, "Kampf der Nibelungen".
60. Hume, "Russian Neo-Nazi".
61. Karim Zidan, "Battle of the Nibelungen: The Dangerous Evolution of Neo-Nazi Fight Clubs in Germany", *SBNation*, *Bloody Elbow*, 1 Ekim 2019, https://www.bloodyelbow.com/2019/10/1/20891729/dangerous-evolution-neo-nazi-fight-club-germany-far-right-mma-politics-feature.

Bir Erkek Gibi Dövüşmek: Sert Erkeklikler ve Radikalleşme

Hemen hemen tüm kitlesel silahlı saldırganlar ile aşırılıkçılık yanlılarının ezici çoğunluğunun erkek olması gibi ortak bir noktaları vardır. Gençlerin aşırı sağcı ortamlarda karşılaştıkları mesajların büyük çoğunluğu, erkek olmanın ne anlama geldiği hakkındaki belirli görüşler üzerinde durmaktadır. Aşırı sağın erkekliğe dair bakış açısı, tipik olarak liberal solun uysallık, kadınlık ya da yozlaşması karşısında konumlandırılır. Aşırı sağcı tüketicilere pazarlanmak üzere piyasaya sürülen ABD menşeili bir tişörtün üzerinde "erkek olun, çıtkırıldım değil" yazmaktadır. Bir hakaret olarak kullanılan "çıtkırıldım" ifadesinin uzun bir geçmişi vardır ve sokak dövüşlerini yere göğe sığdıramayan gençlerin arasında popüler olan *Dövüş Kulübü* filminde de epeyce kullanılmıştır.[62] Bugünün "alternatif sağı" da "çıtkırıldım" ifadesini aşırı derecede yumuşak, hassas, kırılgan ve duygusal açıdan kolayca etkilendikleri ileri sürülen liberallere karşı pejoratif bir şekilde kullanmaktadır. Bu yollu bir yönlendirmede bulunma, doğrudan talimat verme ve erkeklik ile fiziksel veya ahlaki idealler konusunda akran baskısı uygulama, aşırı sağcı hareketlerin görüntü ve disiplin takıntısıyla, özellikle de gösterişli fizik ile kas gücüne odaklanılarak yansıtılır.

Akademisyenler, özellikle modern erillik ve onun milliyetçilik ve aşırı sağla kesişimleri üzerine yürütülen çalışmalar yoluyla, milliyetçilik ve bedenle ilgili oldukları ölçüde, bu meseleleri bütün yanlarıyla ele aldılar.[63] Yanı sıra, fiziki bedenlerin yalnızca milliyetçi ideallerin yansımaları olmadığını, aynı zamanda idealleştirilen ulusal özelliklerin nasıl göründüğünü şekillendirmeye yardımcı olduğunu da biliyoruz. Bunun en iyi örneklerinden biri Kristin Surak'ın Japon ulusunun fiziki olarak somutlaşmış hallerinin yalnızca performatif olmadığını bununla birlikte

62. Matt Miller, "Sorry Chuck Palahniuk, *Fight Club* Did Not Invent the Alt-Right's Favorite Insult", *Esquire*, 30 Ocak 2017, https://www.esquire.com/entertainment/books/news/a52667/chuck-palahniuk-snowflake-alt-right-origin/.
63. Anand, "Anxious Sexualities"; Linke, "Gendered Difference", ve *German Bodies*; Omel'chenko, "In Search of Intimacy"; Tumblety, *Remaking the Male Body*.

insanları "bir ulusun daha iyi ya da idealize edilmiş üyeleri"ne dönüştürme amacı taşıyan besleyici bir niteliğin de söz konusu olduğu tespitini yaptığı Japon çay seremonilerinin genişletilmiş etnografik çalışmasında bulabiliriz.[64]

Bu, kuşkusuz ki karma dövüş sanatlarının en etkili olduğu noktadır. Birçok bilimsel çalışmada hem genel anlamda hem de bireysel olarak karma dövüş sanatları dünyasındaki erillik ile spor arasındaki bağlantılar ana hatlarıyla belirtilmiştir. Rekabetçi sporların hiyerarşik kültürü ile güç, sertlik ve galibiyet üzerine yapılan vurgu erilliğe ilişkin idealleri güçlendirir.[65] Bu türden temalar dövüş sporları dünyasında da mevcuttur. Karma dövüş sanatları dövüşçüleri, hâkimiyet ve güvenirlik gibi nitelikleri vitrinde sergileyerek; acı, empati, korku ve utancı bastırarak; fiziksel açıdan korkutucu olarak ve öbür dövüşçülere korku salarak daima "inandırıcı erkeklik" performansı sergilemek için çabalarlar.[66] Başarılı dövüşçüler, bir yandan tehlike ve risk almaya ilişkin idealize edilmiş eril nitelikleri sergilerken, kontrol, beceri ve yeterlilik gösterileri yoluyla da diğerlerinin takdirini kazanırlar.[67] Hâkimiyet, kaslı olmak, fiziksel gözdağına yapılan vurgu, karma dövüş sanatlarının, tarihin herhangi bir döneminde, erillik ve erkekliğe dair belirli görüşlerin kültürel olarak hangi yollardan ideal ya da "hegemonik" hale geldiğini açıklayan bir kavram olarak akademisyenlerin "hegemonik erillik" dediği şeyin inşası için ideal alanlar sağladığı anlamına gelir.[68] Daha da önemlisi, farklı erillik türleri bir arada var olabilir ve etkileşime geçebilirler; bu da okullarda, işyerlerinde, evlerde ve diğer ortamlarda topluluklarla temas kuran genç erkeklerin herhangi bir bağlamda erkek olmanın ne demek olduğuna dair rakip fikirlerle boğuşması anlamına gelir.[69] Genç erkeklerin karma dövüş sanatları salonlarında karşılaştıkları erkekliğin

64. Surak, *Making Tea, Making Japan*, 5.
65. M. Messner, "Boyhood", 439.
66. Bkz. Vaccaro, Schrock ve McCabe, "Managing Emotional Manhood"; Vaccaro ve Swauger, *Unleashing Manhood*.
67. Vaccaro ve Swauger, *Unleashing Manhood*, 16-17.
68. Connell, Masculinities [*Erkeklikler*].
69. Meuser, *Geschlect und Männlichkeit*; Virchow, "Tapfer, stolz, opferbereit".

kültürel açıdan ideal oluşumu, "gerçek erkekliği" kaybedenlerin erkeklikten men edildikleri, şiddet içeren fiziksel dövüşler yoluyla elde edildiğini düşündüren bir inşadır.[70] Savaşçılar ise tam tersine, karma dövüş sanatları kültüründe yaygın olarak benimsenen bir tür "eril arketip" çerçevesinde güç, sertlik, risk alma, rekabetçilik ve tahakkümü temsil ederler.[71]

Erkekliğin; mücadele, tahakküm ve karşıtlarının fiziksel olarak sindirilmesi yoluyla elde edildiğine dair erillik hakkındaki düşünceleri göçmen istilası ve vatan savunması konulu aşırı sağcı ideolojinin üzerine bindiğinde karma dövüş sanatları aşırı sağ açısından etkili bir kuluçka merkezi halini alır. Bu yüzden erkeklik, birinin kendi halkını kurtarması için kahramanca çarpışması fikriyle ilişkilendirilir. Örneğin White Rex'in resmi "doktrininde" "yabancı değerlerin propagandası" yoluyla yozlaştırıldığı öne sürülen Avrupa değerlerinin uğruna savaşan mücadeleci ve savaşçı bir "ruhun" önemi savunulur. White Rex, bu duruma karşı hem fiziksel hem de ahlaki olarak güçlü "SAVAŞÇILAR" ihtiyacı beyanında bulunur.[72] Aşırı sağ ile karma dövüş sanatlarının kesişimi, genel anlamda, beyaz üstünlükçü hedeflerle bağlantılı olacak şekilde gösterişli, kaslı, erkeksi fiziklerin gösterisiyle sonuçlanacak yoğun fiziksel yeterlilik rejimlerinin düzenlenmesini teşvik eder. Fiziksel sağlık ve yeterlilik, bu bağlamda, disiplin, eğitim ve büyük aşırı sağ davasına sadakati temsil eder.

Bununla birlikte, spor salonu ve turnuva isimleri olarak geçmişten gelen tarihi efsaneler ile fantastik mitlerin kullanılması

70. Green, "Tales from the Mat", 421.

71. Channon and Matthews, "It Is What It Is".

72. Anton Shekhovtsoc, 10 Kasım 2014'te *Interpreter*'da yayımlanan "Russian Extreme-Right White Rex Organisation Engaged in Training British Neo-Nazi Thugs", (http://www.interpretermag.com/russian-extreme-right-white-rex-organisation-engaged-in-training-british-neo-nazi-thugs/) başlıklı makalesinde bu doktrinden alıntı yaptı. Ancak ne orijinal doktrin ne de kendisini "pan-Avrupa'nın gururu ya da geleneksel değerlerin" savunucusu veya "Bütün Avrupalıları atalarının savaşçı ruhunu benimsemeye ve modern dünyaya karşı savaşmaya teşvik eden" şeklinde tanıtarak benzer bir dile başvuran White Rex'in web sitesindeki "hakkımızda" bölümü artık işlevselidir. 27 Şubat 2020'de erişim sağlanan White Rex Store'un web sitesi: www.whiterexstore.com/aboutus.

da, şiddetin egemen olduğu bir geçmişe dair bir nostaljinin ortaya çıkmasına yol açmaktadır. Bu ise aşırı sağın romantize edilmesine katkıda bulunmakla beraber, aşırı sağı kutsal mekânı koruyup müdafaa eden ve de anavatanı yeniden ayağa kaldıran bir davanın destansı savaşçıları ve kahramanları olarak konumlandıran romantik bir geçmiş ile aynı ideallere dayanan ütopik bir geleceği tahayyül etmeleri konusunda gençleri teşvik eder. Örneğin, gazeteci Michael Colborne Kiev'deki Reconquista Club isimli karma dövüş sanatları salonunda kulübün adını açıklayan bir servis altlığı ile karşılaştı: "Reconquista, Dünya'nın –geleceğin dünyasının– fethine yönelik bir çağrıdır. Reconquista Avrupa'ya yeniden eski görkemini kazandıracak... Gelecek bizimdir!"[73] Reconquista adı, dini azınlıkları vahşi bir şekilde Avrupa'dan çıkaran bir İspanyol pogromuna atıfta bulunarak, ulusun ya da daha geniş anlamda Avrupa'nın müdafaa edilmesinin yanı sıra şiddet kullanımı ile istek duyulan ırksal, dini ve ulusal saflık arasında kurulan bir bağlantıya işaret eder.

Dizüstü Bilgisayardan Boks Ringine: Karma Dövüş Sanatlarının Fiziki Alanları

Karma dövüş sanatları ile dövüş kulübü dünyası, 3. Bölüm'de açımlanan kültürel alanlara benzer şekilde, aşırı sağcı aşırılıkçılığın büyümesi üzerinde örgütsel ve finansal etkileri söz konusudur. Turnuvaların, mağazaların, özel markalar ile giyim markalarının ve de eğitim kamplarının sponsorluğu parasal ve insan kaynakları açısından son derece önemli ağlar yaratır. Dövüş kulübü dünyası yalnızca aşırı sağcı ideoloji ve fikri yansıtmak ve güçlendirmekle kalmaz, ayrıca maddi yönden de destek sağlar. Sözgelimi, White Rex markası, Moskova'daki birkaç mağaza da dahil olmak üzere, Rusya genelinde otuza yakın yerdeki mağazasıyla beraber Fransa'daki *2yt4u.com* gibi internet siteleri üzerinden uluslararası dağıtıcılar aracılığıyla da satış yapmaktadır. Bununla birlikte, White Rex beyaz gücü müzik grupları ile konserlerine destekte bulunmakla beraber, Rusya ve Avrupa'da karma dövüş sanatları turnuvalarının yanı

73. Colborne, "Friday Night Fights".

sıra ülke çapında neo-Naziler için karma dövüş sanatları eğitim toplantıları da düzenler.[74] Söz konusu markanın artık kullanılmayan Tumblr sayfası, spor salonları ve dövüş müsabakalarında bir araya gelen marka hayranları ile "çok çalış - iyi görün" veya "güçten güzelliğe giden yol" ifadeleri eşliğinde vücutların da sergilendiği marka görselleriyle doluydu.[75]

Düzenli olarak organize edilen söz konusu turnuvalar ile eğitim kampları, sokak dövüşleri, kıyamet günü ve ırk savaşı konusunda kapasitenin geliştirilmesine katkı sunmaktadır. İngiltereli aşırı sağcı bir grup Galler'de özsavunma, dövüş sanatları ve hayatta kalma konulu bir kamp düzenledi.[76] ABD'de de çok sayıda taşralı milis, silahlı vatansever grupları, paramiliter ve de paralı asker grupları bulunmaktadır.[77] Beyaz üstünlükçü Louis Beam, Vietnam Savaşı sonrası dönemde, ulusal ve bölgesel alan hâkimiyetini sağlamak ve beyazlardan oluşan bir ulus yaratmak adına beyaz olmayanları ülkeden kovmak için beyaz üstünlükçü bir ordu yaratma amacıyla birkaç paramiliter eğitim tesisi ve eğitim kampı kurdu.[78] Beam'in kurduğu kamplarda baş kesme, boğma, uçak kaçırma teknikleri ve askeri tip ateşli silahların kullanımı üzerine eğitim verildi.[79] Bununla birlikte, bu türden alanlar ABD'de, tarihsel olarak yalnızca aşırı sağ ve beyaz gücü hareketleriyle ilgilenen bireyleri çekebilecek coğrafi olarak müstakil, gözden uzak bölgelerle sınırlanmıştır.[80]

Bu tür milisler ile paramiliterler aşırı sağın içerisinde hâlâ yer almaktadır. Söylenenlere göre, "The Base" adlı ABD'li militan

74. Bkz. Zidan, "Fascism in MMA".
75. White Rex'in artık kullanılmayan Tumblr sayfası, http://white-rex.tumblr.com, 21 Haziran 2018'de erişildi.
76. Aaron Winter, "Island Retreat: On Hate, Violence, and the Murder of Jo Cox", *Open Democracy*, 20 Haziran 2016, https://www.opendemocracy.net/en/opendemocracyuk/island-retreat-on-hate-violence-and-murder-of-jo-cox/. Ayrıca bkz. Philip Dewey, "Britain First Have Been Holding an 'Activist Training Camp' in the Welsh Mountains", *Wales Online*, 15 Haziran 2016, https://www.walesonline.co.uk/news/wales-news/britain-first-been-holding-activist-11474970.
77. Belew, *Bring the War Home*, 193.
78. Belew, 40.
79. Belew, 34-39.
80. Belew, 33.

bir neo-Nazi grubu, üyelerine silah, patlayıcı eğitimi ve pusu gibi gerilla savaşı becerileri de dahil olmak üzere paramiliter ayaklanma teknikleri üzerine eğitim verdi.[81] Öte yandan aşırı sağ bu türden eğitimler için özel yerlere ya da eğitim kamplarına gerek olmadığını, ana akım karma dövüş sanatları ve dövüş kulüplerinde de bu eğitimin gerçekleştirilebileceğini fark etti. Taşralı milisler ile paramiliterlerin Vietnam gazileri jenerasyonuna çekici gelmesi gibi, daha modern özellikler taşıyan karma dövüş sanatları dövüş tekniği de aynı sebeplerle aşırı sağcı gençlere hitap etmektedir. Dövüş sporları ile karma dövüş sanatları dünyaları ile geniş kapsamlı yaşam tarzı markaları, akıllı sosyal medya "marka hayranı" siteleri ve müzik konserleri, ürün ve kıyafet satışları ile karma dövüş sanatlarını bir araya getiren "gerçek hayat" festivalleri arasında bağ bulunmaktadır. Dahası, karma dövüş sanatları, Vietnam sonrası dönemdeki paramiliter kamplardan farklı olarak, kamusal alanda icra edilebilme imkânlarına da sahiptir. Bu fark, yeni siyasal ve yaşam tarzı kimliklerini daha az adanmışlıkla deneyimleme fırsatı sunarak gençler adına daha fazla keşif ve deneysel girişim yapma imkânı sağlar. Karma dövüş sanatları dünyasının hem ABD'deki hem de yurtdışındaki yükselişi, hem sürekliliği olan bir potansiyel katılımcılar akışı hem de büyük turnuvalar ve festivaller aracılığıyla ulusal ve küresel boyutta bir ağ ortaya çıkarabilecek yerleşik bir sistem yaratmaktadır.

Kavgayı Sonlandırmak

Risk altındaki gençlere ulaşmak için daha iyi yollar bulmak adına çaba gösteren bizler için aşırı sağın, retorik ve fikirlerin ötesine geçerek, gençleri örgütleme ve sosyalleştirme yollarını

81. *VICE News*, The Base'in hikâyesini ilk kez Kasım 2018'de yayınladı; ardından 2019 yazında yapılan bir haberde, The Base'in Washington Eyaleti'nde paramiliter tarzda bir "nefret kampı" düzenlediği bildirildi. Bkz. Mack Lamoureux ve Ben Makuch, "Militant Neo-Nazo Group Actively Recruiting Ahead of Alleged Training Camp", *VICE News*, 16 Ağustos 2019, https://www.vice.com/enca/article/bjwx55/militant-neo-nazi-group-actively-recruiting-ahead-of-alleged-training-camp.

anlayabilmek son derece önemlidir. Sözgelimi, fiziksel görünüm konusunda katı kuralların varlığı, gençlere, öngörülebilirlik hissi ile plan, belirginlik, daha fazlası için somut adımların atılması imkânı ve aidiyetle sonlanan bir yol hissi verebilir. Fiziksel yeterlilik ile bedene ilişkin takıntının, gençleri aşırı sağın etkisi altına kolayca girebilir bir hale getirebilecek diğer politikalarla kesişip kesişmediği ya da nasıl kesiştiği konusunda daha fazla araştırma yapmak, bulundukları yerlerde gençlerle temas kurmayı sağlayabilecek müdahaleler geliştirmek açısından son derece önemlidir.

Radikalleşmenin önüne geçmek adına dövüş sporları dünyasına yönelik müdahale girişimleri kısa süre önce başladı. Almanya'daki Alman Radikalleşme ve De-radikalleşme Çalışmaları Enstitüsü (GIRDS), şiddet öğeleri barındıran ideolojik radikalleşmeyle mücadele etmek adına Almanca konuşulan ülkelerde Şiddet Yanlısı Aşırılıkçılığa Karşı Alman Karma Dövüş Sanatları Okulları Birliği (DVKE) adı verilen bir karma dövüş sanatları okulları ağı oluşturdu. DVKE'nin web sayfasında, "Dövüş sanatları uzmanları ve eğitmenlerinin, özel olarak şiddet içerikli radikalleşme sürecini fark edebilecek ve de gençler ile ergenlere akıl hocalığı yapacak ve bu yaş gruplarının gıpta ile bakacakları figürler olarak müdahalede bulunabilecek şekilde eşsiz bir biçimde görevlendirildikleri" belirtilmektedir. Ne var ki, bunun etkin bir şekilde işleyebilmesi adına, şiddet içeren radikalleşmeye ilişkin uyarıcı belirtileri fark edebilmek ve de arkasındaki psikolojiyi anlayabilmek için eğitmenlerin de bir eğitim almaları gerekmektedir. DVKE, üye spor salonlarının her zaman için en az bir eğitimli danışmana sahip olduklarını belgeleyen kalite mührünün yanında özel atölye çalışmaları ve eğitim kursları hizmeti sunar.[82]

Gelgelelim, bu yollu çabalarla çok sık karşılaşmayız. Spor-şiddet ilişkisinin önde gelen uzmanlarından Alman Robert Claus, karma dövüş sanatları ile şiddet unsurları barındıran radikal-

82. "The German Association of Martial Arts Schools against Violent Extremism", German Institute on Radicalization and De-radicalization Studies, 27 Şubat 2020'de erişildi, http://girds.org/projects.

leşme arasındaki ilişkiyi geniş kapsamlı bir şekilde ele alırken, yakın zamanda yaptığı açıklamada, meselenin üzerine gitmek için yeterli hazırlığın olmadığına yönelik kaygılarını dile getirdi. 2019'da yaptığı bir çalışmada, standartlar şöyle dursun, dövüş sporları dünyasındaki şiddet yanlısı aşırılıkçılık ile neo-Nazilerin dövüş sporlarını araçsallaştırmaya yönelik eğilimlerini önlemek adına henüz ilk yaklaşımların dahi bulunmadığına dikkat çekti.[83] Her ne kadar diğer ülkeler de bu akımla mücadele etme konusunda çok mesafe katedememiş olsalar da, yine de yakın zamanda atılan bazı adımlar söz konusudur. 2019 yılında Birleşik Krallık'ta, Google tarafından fonlanan ve Stratejik Diyalog Enstitüsü eliyle koordine edilen "yenilik fonu" hibeleri, gençlerin ırkçılık ve önyargı konularında açık tartışma da yapabildikleri boks atölyelerine katılmak üzere bir araya getirildikleri Limehouse Boks Akademisi'nin ev sahipliği yaptığı England Boxing KO Racism ortaklığıyla düzenlenen boks projesine verilen hibeyi de içermekteydi.[84] Benzer türden fakat daha küçük çaplı çabaların, neo-Nazilerin spor alanında artan etkisine yanıt olarak kurulan ve kendilerine "Down from the Mat" adını veren Alman bir aktivist grubu eliyle Polonya'da yürütülmekte olduğu görünmektedir.[85] Ne var ki, dövüş sporları ve karma dövüş sanatları yoluyla örgütleme, katılım ve mobilizasyonu sağlama yönündeki aşırı sağcı eğilim, genel olarak kendisine yönelik müdahale çabalarının fazlasıyla ötesindedir.

83. Anne Armbrecht ve Alexander Fröhlich tarafından hazırlanan raporda da belirtildiği üzere: "Neo-Nazis rüsten sich mit Kampfsport für den 'Tag X' ", *Der Tagesspiegel*, 9 Eylül 2019, https://www.tagesspiegel.de/politik/erstarken-der-rechtsextremen-szene-neo-Nazis-ruesten-sich-mit-kampfsport-fuer-den-tag-x/25047084.html.

84. "Round 1 Awarded Projects", Institute for Strategic Dialogue, tarih yok, 27 Şubat 2020'de erişildi, https://www.isdglobal.org/innovation-fund/innovation-fund-round-1/.

85. Hume, "Russian Neo-Nazi".

5
Entelektüel Liderler Yetiştirmek

Bir grup beyaz üstünlükçü Nisan 2019'da, Profesör Jonathan Metzl'ın *Dying of Whiteness* [Beyazlığın Ölümü] isimli yeni kitabı üzerine Washington'daki bir kitapçıda yaptığı konuşmayı basarak megafonla "Burası bizim toprağımız" şeklinde sloganlar atıp propaganda yaptı.[1] Bu eylemin videosu, sosyal medyada geniş yankı uyandırdı ve eylem "Önemli Aktivizm Olayları" sekmesi altında AIM'in internet sitesinde yayınlandı. Metzl'ın konuşmasının bölünmesi, bir zamanlar Reverend Martin Luther King Jr., Elanor Roosevelt ve Rosa Parks gibi liderlerin ilgisini

1. Olaylar hakkında daha fazla bilgi edinmek için bkz. "Nationalists Disrupt D.C. Bookstore Chanting 'This Land Is Our Land' ", *CBS News*, 27 Nisan 2019, https://www.cbsnews.com/news /politics-and-prose-nationalists-disrupt-dc-bookstore-chanting-this-land-is-our-land/.

çeken eğitim çalışmaları ve atölyelere ev sahipliği yapan ve insan hakları hareketi konusundaki onlarca yıllık arşivin yer aldığı Tennessee'deki ikonik Highlander Eğitim ve Araştırma Merkezi adlı yapıyı yok eden saldırının hemen ardından gerçekleşti.[2] İki hafta önce Christchurch saldırganı tarafından sergilenen beyaz üstünlükçü sembolün bir ve aynısı, otoparktaki yanmış kalıntıların yakınlarında görüldü.[3] Berkeley ve San Diego'daki solcu kitaplara karşı düzenlenen benzer mükerrer saldırılar, kitaplıkların devrilmesi ve dükkân vitrinlerinin kırılması gibi vandallıklar ile kundaklama girişimi ve çalışanların gözünün korkutulmasını kapsamaktaydı.[4]

Bilgiye yönelik bu türden aşırı sağcı saldırılara ABD'de nadiren rastlansa da Avrupa'da, yalnızca Nazi dönemindeki kitap yakma olaylarında değil, aynı zamanda aşırı sağcı ideolojik ve siyasi hedeflere yönelik de bir tehdit olarak addedilen bilgi aleyhindeki yakın tarihli eylemlerde görüleceği üzere uzun süredir yaygındır. Gazeteci Elizabeth King'in de ifade ettiği üzere, "Beyaz olmayan, Yahudi, queer veya solcu yazarların eserleri üzerine tartışmalar yürüttükleri ya da bu türden kitapların satıldığı kitapçılara yönelik saldırılar, faşizmin sivrildiği 1920'li yıllardan bu yana yaygın bir şekilde kullanılan faşist bir taktik olagelmiştir."[5] Berlinli kitapçı Heinz Ostermann, 2016 yılında sağcı popülizm ve ırkçılık karşıtı bir inisiyatife katılmasının ardından dükkânının camlarının kırıldığı ve arabasının ateşe verildiği bir saldırıya uğradı. Ostermann, ev adresinin listede olmamasına dayanarak, kundaklama saldırısının ön hazırlığının bir parçası olarak eve kadar takip edildiğini düşünüyordu.[6]

Kitapçılar ile arşivler kolay hedefler olarak görünse de, buralar bilginin hedefte olduğu yegâne yerler değildi. Mayıs 2018'de, kendimi aşırı sağ hakkında önde gelen üç sosyal bilim insanının Oslo'daki bir "kültür kafe"de düzenlenen konuşmasını dinlemek

2. Hayes Hickman, "Fire Destroys a Building at the Highlander Center, Burning 'Decades of Archives' ", *Knox News*, 3 Nisan 2019.
3. Dorman, "White Power Symbol".
4. Elizabeth King, "*Why Fascists Storm Bookstores*", *Nation*, 20 Mayıs 2019.
5. King.
6. Rietzschel, "Rechtsextreme machen Krawall".

üzere bir araya gelen hayret uyandırıcı bir kalabalığın arasında buldum. Ne var ki, soru cevap bölümünün başlamasının ardından, kalabalık izleyici kitlesinin büyük kısmının, etkinlik sırasında koordineli bir şekilde ortaya çıkarak akademik önyargı hakkında sordukları düşmanca sorularla tartışmayı ele geçiren değişik gruplardan aşırı sağcı aktivistlerden oluştuğu kısa süre içerisinde anlaşıldı. Geleceğin aşırı sağcı milliyetçilerini yetiştirmek, gençleri yalnızca boks ringinde savaşmaları için yetiştirmek ya da onları göğüslerinde aşırı sağcı mesajlar taşıyan ayaklı reklam panolarına dönüştürmekle sınırlandırılabilecek bir şey değildir. Bu süreç aynı zamanda aşırı sağın gelecekteki entelektüel liderlerini yetiştirmeye de muhtaçtır. Bir önceki bölümde aşırı sağın fiziksel, kültürel ve finansal kapasitesini harekete geçirdiği alanlar ile mekânların izini sürerken, bu bölümde aşırı sağcı dünya görüşüne tehdit oluşturan ana akım entelektüel alanları akamete uğratıp itibarsızlaştırma ve aşırı sağcı ideolojilere mahsus yeni entelektüel alanların yaratılması için sarf edilen çabaya yoğunlaşacağız. Sola ait olduğu düşünülen eğitim alanlarına saldırmak ve aşırı sağ için eğitim tesisleri inşa etmekten oluşan söz konusu kombinasyonun, yalnızca aşırı sağcı ideolojinin inşası ve yayılmasında değil, aynı zamanda da bu ideolojik görüşlerin ana akımın içerisinde kendilerine yer bulmaları konusunda da etkili olduğunu gördük. Aşağıdaki bölümlerde iki temel kategorinin izi sürülecektir: kampüsleri, öğrencileri, bilim insanlarını da kapsayan mekânlar ile bireylere yönelen çabalar ve bilgiyi reddetmeye, temellük etmeye ve yaratmaya yönelik çabalar.

Kampüsün Üzerine Çöken Nefret

Syracuse Üniversitesi 2019 yılının kasım ayında ırkçı duvar yazıları, Afrikalılar, Amerikalılar, Asyalılar ve Amerikan Yerlileri hakkında hakaretler, kara saplanmış bir gamalı haç ve tehdit e-mailleri ve toplamda on altı olayla sonuçlanan ve iki hafta boyunca süren bir nefret dalgasının içerisinde buldu.[7] İptal edilen

7. Syracuse olayları hakkında daha fazla bilgi edinmek için bkz. "Mirna Alsharif, Rob Frehse, ve Eric Levenson, "Syracuse University Student Arrested after Graffiti Appears Supporting Protests against Racism on Campus", *CNN*, 21 Kasım

dersler, öğrenci protestoları ve üniversite yönetiminden daha ciddi yanıtlar alma talebiyle düzenlenen oturma eylemleri sırasında Christchurch saldırganıyla bağlantılı yetmiş dört sayfalık beyaz üstünlükçü bir manifesto da Yunan tartışma panosuyla üniversitenin bir başka online forumunda yayınlandı.[8] Kampüs polisi, yerel kolluk kuvveti ve FBI, bir öğrencinin tutuklanması ve birkaç uzaklaştırma ile sonuçlanan olaylar silsilesini araştırırken, New York Valisi Andrew Cuomo da olayların araştırılması için bağımsız bir gözlemci heyeti çağrısında bulunup üniversite yönetimini sert bir şekilde eleştirdi.[9] Syracuse'da olaylar devam ederken, Georgia Southern Üniversitesi'nde eğitim gören bir birinci sınıf öğrencisi "yer değişikliği teorisi" hakkında bir sunum yapıp sunumu takip edenleri beyaz üstünlükçü AIM grubuna katılmaya davet etti. Üniversite, bu sunumu ifade özgürlüğü kapsamında değerlendirdi.[10] Bu sunum, yalnızca beyaz

2019, https://www.cnn.com/2019/11/21/us/syracuse-university-students-suspended/index.html; Teri Weaver, "#NotAgainSU: A Timeline of Racist Incidents at Syracuse University", Syracuse.com, 22 Kasım 2019, https://www.syracuse.com/syracuse-university/2019/11/notagainsu-a-timeline-of-racist-incidents-at-syracuse-university.html.

8. Çeşitli ulusal medya kuruluşlarından gelen ilk raporlar, manifestonun online yollarla paylaşıldığını ve Apple platformu üzerinden üniversite kütüphanesindeki öğrencilerin telefonlarına AirDrop yoluyla gönderildiğini iddia etti. Ancak üniversite rektörü, araştırma yapılmasının ardından, herhangi bir öğrencinin manifestoyu telefonlarına aldığına dair hiçbir kanıt bulunmadığını belirterek, bu özel ayrıntıyı olası bir aldatmaca olarak nitelendirdi. Ne var ki söz konusu belge, Greekrank.com tartışma panosu ile bir üniversite tartışma sayfasında bir bağlantıyla birlikte paylaşılıp yayınlandıktan birkaç saat sonra da silinmişti. Bkz. "Syracuse Police Find No Devices that Received White Supremacist Manifesto So Far", *Daily Orange*, 21 Kasım 2019, http://dailyorange.com/2019/11/syracuse-police-department-finds-no-devices-received-white-manifesto-investigation-continues/. Ayrıca bkz. "Reports of Racist Manifesto at Syracuse University Likely a Hoax, Chancellor Says", *CBS News*, 21 Kasım 2019, https://www.cbsnews.com/news/syracuse-university-kent-syverud-reports-of-racist-manifesto-likely-hoax-chancellor-says/.

9. Tyler Blint-Welsh, "Cuomo Calls for Monitor to Probe Racist Incidents at Syracuse University", *Wall Street Journal*, 19 Kasım 2019, https://www.wsj.com/articles/cuomo-calls-for-monitor-to-probe-racist-incidents-at-syracuse-university-11574207264.

10. Greta Anderson, "White Supremacy in the Classroom", *Inside Higher Ed.*, 11 Aralık 2019, https://www.insidehighered.com/news/2019/12/11/georgia-southern-student-promotes-white-supremacist-theory-class.

üstünlükçü komplo teorisinin propagandasını yapmak için ana akım üniversite dersliklerinden birini kullandığı için değil, aynı zamanda kampüs kapılarının dışına taştığı için de önemliydi. Sunumu yapan öğrenci, sunumdan bir gün sonra sunumun video kaydını YouTube'da paylaştı. Aralık ayının ortasına gelmeden izlenme sayısı 100.000'i geçen video, 8.500 beğeni toplayıp 3.500 de yorum aldı.

Syracuse ile Güney Georgia vakaları, yüksekokullar ile üniversitelerin yükselişe geçen aşırılıkçılık, kutuplaşma ve kampüs toplulukları üyelerinin yol açtığı nefret ile nasıl mücadele edileceğini göstermektedir. Kampüsler aynı zamanda, beyaz üstünlükçülerin Charlottesville kampüsündeki meşaleli yürüyüşünde de görüldüğü üzere, örgütlü aşırı sağcı grupların hedefi haline gelmiştir. Üniversite kampüsleri hem stratejik hem de sembolik açıdan aşırı sağ açısından hayati öneme sahip yerlerdir. Kampüslere yönelik saldırılar sembolik olarak bilgi, hakikat iddiaları ve yüksek eğitimin liberal eğilimlerine yönelik daha geniş çaplı bir saldırının parçalarından biridir. Buralar stratejik anlamda ise, aşırı sağcı hedeflere katkısı olabilecek ve de toplumsal huzursuzluk yaratacak yollardan ifade özgürlüğüyle mücadelenin yürütüleceği, propaganda yapılacak, gençlerin örgütleneceği ve genel olarak kampüs topluluklarının kutuplaştırılacağı yerlerdir. Nefret olayları ile propaganda, kampüs iklimlerinin giderek daha çekişmeli bir hal almasına yol açar. Kampüslerin hedef alınması, kamuoyunun dikkatinin aşırı sağcı ve beyaz üstünlükçü görüşlere yönelmesini sağladı. Bununla birlikte kampüsler, aşırı sağcı görüşlerin gelecekte kamusal ve siyasal alanla buluşmasını sağlayabilecek potansiyele sahip gençleri örgütleyip yetiştirmek için de ideal alanlardır.

Aşırı sağ tarafından kampüs topluluklarına yapılan fiziki saldırılar üçe ayrılır. İlk olarak, aşırı sağcı gruplar, ifade özgürlüğünün sınırlarını zorlamayı veya saldırı ve karşı tepkileri teşvik etmeyi amaçlayan kampüs dışından gelen konuşmacılar vasıtasıyla kampüsleri hedef aldı. İkinci olarak, aşırı sağ kampüslere, öncelikle nefret dolu fikirleri yaymayı, savunmasız toplulukların gözünü korkutmayı ve öğrencileri doğrudan aşırı

sağcı gruplara ve hareketlere dahil etmeyi amaçlayan kâğıttan el ilanları yoluyla beyaz üstünlükçü propagandayı yayabileceği bir alan olarak yaklaştı. Ve son olarak da, aşırı sağın üyeleri ya da aşırı sağcı ideolojiler tarafından motive edilen bireyler, giderek artan nefret suçları ve nefret olayları yoluyla gözdağı vermek, yaralamak, korku yaratmak ve emniyet hissini zayıflatmak amacıyla da öğrenciler ve akademisyenlere düzenlenen doğrudan saldırılara ön ayak oldular.

İfade Özgürlüğü ve Aşırı Sağcı Provokatörler

ABD'deki üniversite kampüsleri, son dört yılda modern aşırı sağın kutuplaşmayı kışkırtma, dezenformasyon yayma ve bilgiye meydan okuma faaliyetlerinin merkezinde yer aldı. Bu strateji, en azından ırkçı, Müslüman karşıtı ve kadın düşmanı alenî ifadeleriyle tanınan bir önceki Breibart editörü ve önde gelen provokatörlerden Milo Yiannopoulos'un üniversite kampüslerinde "Meksika Hakkında Nefret Ettiğim On Şey" gibi planlanmış konuşmaların da yer aldığı "tehlike addeden homoseksüel erkek turu"na çıktığı 2016 yılına kadar geri götürülebilir.[11]

Söz konusu strateji, bazı açılardan yeni değildir. Nihayetinde üniversiteler, Amerikan Nazi partisinin kurucusu George Lincoln Rockwell'in büyük bir protestoyla karşılaştığı 1966 yılındaki konuşması da dahil olmak üzere uzun yıllardır çekişmeli konuşmalara ev sahipliği yapmaktadır.[12] Aşırı sağcı gruplar ve bireyler kasıtlı bir şekilde, diğer demokrasilerin ırkçı konuşma ve sembollere yönelik kısıtlayıcı politikaları ve pratiklerinin dışına çıkarak nefret dolu konuşma ve sembolleri de koruyan ABD Anayasası'ndan hareketle, on yıllardır aşırı sağcı aşırılıkçı sahnenin merkezinde yer alan ifade özgürlüğü yasalarının sınırlarını zorluyorlar.[13] Ne var ki Christchurch saldırısının hemen

11. Charles Huckabee, "Berkeley Cancels a Talk by Milo Yiannopoulos as Violent Protests Break Out", *Chronicle of Higher Education*, 2 Şubat 2017.
12. Gavriel Rosenfeld, "When an Actual Nazi Spoke on an American College Campus", *Forward*, 28 Kasım 2016, https://forward.com/culture/355112/when-an-actual-nazi-spoke-on-an-american-college-campus/.
13. Bu konu hakkındaki tartışmaları için John Friedman'a minnettarım. 1978

ardından İslam'dan "barbar" ve "yabancı" bir din olarak söz etmesi üzerine Avusturalya'ya girişi yasaklanan Yiannopoulos, bu türden konuşmalarıyla sahneye çıkınca üniversite kampüslerinde şiddet olayları patlak verdi. Washington Üniversitesi'nde düzenlenen bir konuşma etkinliği sırasında bir protestocu Yiannopoulos destekçisi birisi tarafından dışarıda silahla vurulurken, Berkeley'de de şiddete başvuran protestocular molotof kokteylleri ve havai fişekler atıp camları kırdılar ve bazı yerleri de ateşe verdiler.[14] Ulusal Politika Enstitüsü adındaki düşünce kuruluşunun başkanı ve ayrı bir beyaz etno devleti ile tersine göçü savunan beyaz üstünlükçü ve "alternatif sağ"ın kurucusu Richard Spencer de, Yiannopoulos'la aynı dönemde ABD'nin önde gelen üniversitelerini kapsayan "Tehlikeli Bölge Turu" adını verdiği ziyaretlerine başladı. Beyaz üstünlükçü görüşleri sebebiyle Birleşik Krallık'ın yanı sıra yirmi altı Avrupa ülkesine girişi beş yıllığına yasaklanan Spencer, diğer konuların yanında beyazların zulme uğradıkları ve beyaz insanların korunması gerektiği yönündeki argümanları üzerinden takipçi toplamak, üniversitedeki ifade özgürlüğü pratiklerini zorlamak ve kampüs topluluklarını provoke etmek için konuşma etkinlikleri planladı.[15] Bu çabalar Spencer'ın yıllık etkinlikleri ve ADI'a göre başarılı

ABD Yüksek Mahkemesi Davası, *Village of Skokie v. Amerika Ulusal Sosyalist Partisi* (432 US 43), belki de ABD'nin ifade özgürlüğü yasaları altında gamalı haçların gösterilmesi de dahil olmak üzere nefret dolu konuşmayı nasıl koruduğunun en iyi örneğidir. Bkz. Chris Demaske, "*Village of Skokie v. National Socialist Part of America (Ill) (1978)*", *The First Amendment Encyclopedia*, n.d., 27 Şubat 2020'de erişim sağlandı, https://www.mtsu.edu/first-amendment/article/728/village-of-skokie-v-national-socialist-party-of-america-ill. Akademik bir analiz ve ABD ve diğer Avrupa ülkeleri arasında karşılaştırma için bakınız: Bleich, *Freedom to be Racist*.

14. Huckabee, "Berkeley Cancels a Talk". Yiannopoulos'un Avusturalya'ya girişinin yasaklanması hakkında Avusturalya'nın resmi yayın kuruluşuna bkz. Tyron Butson, "Milo Yiannopoulos Banned from Australia over Christchurch Comment", *SBS News*, 16 Mart 2019, https://www.sbs.com.au/news/milo-yiannopoulos-banned-from-australia-over-christchurch-comment. Washington Üniversitesi'ndeki silahlı saldırı için ise bkz. "Couple Charged in Shooting of Protester at Milo Yiannopoulos Event in Seattle", *Guardian*, 25 Nisan 2017, https://www.theguardian.com/us-news/2017/apr/25/milo-yiannopoulos-event-shooting-couple-charged-seattle.

15. Bkz. Katherine Mangan, "Richard Spencer, White Supremacist, Describes

bir etkinlik olan NPI Konferansı'nda üniversite öğrencilerini örgütlemeye yönelik faaliyetleriyle tutarlılık içerisindedir.[16]

Provokatif konuşmacılar konusu, üniversite kampüslerini, artmakta olan ulusal çaptaki siyasi kutuplaşma ve ifade özgürlüğü ile nefret söylemi arasındaki gerilime ilişkin çekişmeli tartışmaların merkezine yerleştirdi.[17] Tartışmalı konuşmacılar genellikle ana akım muhafazakârlar ya da aşırı sağcı öğrenci grupları tarafından davet edilirken, şiddet içeren protestoların bir kısmı da kampüs dışından gelen kişiler tarafından düzenlendi. Örneğin Berkeley, Yiannopoulos'un Şubat 2017'deki konuşması sırasında şiddete başvuran protestocuları, dışarıdan gelerek antifaşist bir hareket olan antifa üyelerinin düzenlediği barışçı gösteriler sırasında taşkınlığa yol açan maskeli dış kışkırtıcılar olarak tanımladı.[18] Bu etkinliklerin bir kısmının genellikle gü-

Goals of His 'Danger Tour' to College Campuses", Chronicle of Higher Education, 28 Kasım 2016; ve Katherine Mangan, "A White Supremacist Comes to Auburn", *Chronicle of Higher Education,* 19 Nisan 2017. Spencer'ın altı AB ülkesine girişinin yasaklanması hakkında bkz. Maya Oppenheimer, "White Supremacist Richard Spencer 'Banned from 26 European Countries' ", *Independent*, 23 Kasım 2017, https://www.independent.co.uk/news/world/americas/richard-spencer-ban-european-countries-alt-right-white -supremacist-neo-nazi-eu-a8071971.html. Ayrıca bkz. Chris Graham, "Nazi Salutes and White Supremacism: Who Is Richard Spencer, the 'Racist Academic' behind the 'Alt Right' Movement?" *The Telegraph*, 22 Kasım 2016, https://www.telegraph.co.uk/news/0/richard-spencer-white-nationalist-leading-alt-right-movement/.

16. "Richard Spencer: Five Things to Know", *ADL*, tarih yok, 27 Şubat 2020'de erişim sağlandı, https://www.adl.org/news/article/richard-spencer-five-things-to-know.

17. ABD üniversitelerindeki ifade özgürlüğü konusu, bu bölümde yapılan analizden çok daha fazlasını hak edecek şekilde olağanüstü derecede karmaşıktır. Düşüncelerime yön veren yararlı tartışmalarından ötürü Pen Amerika Kampüs İfade Özgürlüğü Projesi direktörü Jon Friedman'a minnettarım. İyi bir analiz için PEN Amerika tarafından hazırlanan rapora bakınız: *Chasm in the Classroom and And Campus For All*. Ayrıca siyaset ve provokasyon sonucunda kampüslerde ortaya çıkan manzara ve gerilim için bkz. Binder ve Wood, *Becoming Right*; ve ifade özgürlüğü ve aşırı sağcı konuşmacıları gibi güncel kampüs ikilemleri konulu genel bir değerlendirme için bkz. Martin ve Tecklenbur, "White Nationalist on Campus".

18. Basının bu konudaki ilgisi için bkz. James Doubert, "Breitbart Editor's Event Canceled as Protests Turn Violent at UC Berkeley", *Two Way*, 2 Şubat 2017, https://www.npr.org/sections/thetwo-way/2017/02/02/512992000/breitbart-editors-event-canceled-as-protests-turn-violent-at-uc-berkeley.

venlik endişeleri[19] sebebiyle iptal edilmesi, Başkan Trump'ın da Berkeley'in ifade özgürlüğünü sağlayamaması halinde federal fonu kaybedebileceği yönünde bir tweet atarak tartışmaya dahil olmasıyla, aşırı sağcı bireyler ile grupların ifade özgürlüğünün engellendiğine ilişkin daha ateşli argümanlar ileri sürmelerine yol açtı.[20]

Aşırı sağın kampüs konuşmalarıyla olan ilişkisi "groyper ordusu" adını kullanan bir grubun Kasım 2019'da ana akım muhafazakâr konuşmacıların yer aldığı kampüs konuşmalarında kendisini göstermesiyle birlikte yeni bir dönemece girdi. Kurbağa Pepe memine atıfla bu adı alan ve aşırı sağın bir parçası olan bu grubun liderliğini, takipçilerini kampüslerdeki konuşmacıların yanında yer almaya ve etkinliklere katılmaya teşvik eden ve de aşırı sağcı ideolojik görüşleri kabul ettirebilmek adına soru cevap bölümünü ele geçirmeye davet eden Nick Fuentes adındaki bir YouTuber yapmaktadır. Groyperlar, bazı etkinlerde izleyicilerin üçte birini oluşturmaktaydı.[21] Bu grubun odak noktasında, öncelikli olarak serbest pazar, bireysel özgürlük ve meşruti bir hükümete dair fikirleri savunan ve ABD sınırları içerisindeki 1.500 üniversite kampüsünde faaliyet yürüten Turning Point USA (TPUSA) isimli muhafazakâr grup tarafından düzenlenen etkinlikler vardı.[22] TPUSA kurucusu Charlie Kirk de tıpkı kongre üyeleri, uzmanlar ve yazarlar gibi hedefler arasındaydı. Nitekim, Donald Trump Jr.'ın da California'daki bir konuşma etkinliği sırasında sözü kesilmişti.

19. Samantha Raphelson, "Milo Yiannopoulos' 'Free Speech Week' at Berkeley Falls Apart, Organizers Say", *NPR*, 17 Eylül 2017, https://www.npr.org/2017/09/22/552427627/why-a-potential-free-speech-week-at-berkeley-is-causing-a-stir.

20. Doubert, "Breitbart Editor's Event Canceled".

21. Heer, "Like Dr. Frankenstein".

22. Her ne kadar "alternatif sağ" ve beyaz üstünlükçü gruplarla resmi olarak defalarca arasına mesafe koyduğunu ilan etmiş olsa da, TPUSA, kara listeye alınan "Profesör İzleme Listesi" web sitesine ev sahipliği yapması, çeşitli TPUSA çalışanlarının ırkçı açıklamaları ve Turning Point etkinliklerinde beyaz üstünlükçü grupların ortaya çıkmasıyla ilgili tartışmalara defalarca bulaştı. TPUSA'nın misyonu ve kampüse erişim hakkında web sitesinde yapılan tanıtım için bkz. https://www.tpusa.com/ourmission. Ayrıca bkz. Heer, "Like Dr. Frankenstein".

Amaçları, muhafazakâr konuşmacılar ile Trump yönetiminin genel anlamda çok ılımlı olduğu ve "gerçek" muhafazakâr düşünce ile uyuşmadıklarını göstermektir.[23] Groyperlar, göçmenler, İsrail ve LGBTQ+ meselelerine ilişkin yönlendirici sorularla cumhuriyetçi konuşmacıları hata yapmaya zorlayarak, ana akım cumhuriyetçiler veya "Muhafazakâr A.Ş." adını verdikleri şeyin "yeteri kadar homofobik, Yahudi karşıtı ya da ırkçı olmadıklarını" göstermek için uğraştılar.[24] Olayların gidişatı, muhafazakâr ve ana akım siyaset ile aşırı sağ arasındaki gerilimleri açıkça göstermekle beraber, provokatif konuşmacılar etrafında kampüslerde ortaya çıkan protestolar ile gerilimlerin yalnızca geleneksel sol ile aşırı sağ arasındaki çatışmalardan değil, aynı zamanda da muhafazakârlar ile aşırı sağcılar arasındakiler de dahil olmak üzere muhafazakâr ve sağcı spektrum içerisindeki bölünme, görüş ayrılığı ve gerilimden de kaynaklandığını ortaya çıkardı.

Yükseköğrenim sektörü, ifade özgürlüğü ve akademik özgürlük meselelerinin, genellikle nefret söyleminin kınanması ve saldırıya açık kampüs toplulukları üyelerinin desteklenmesi yoluyla dengelenmesi yönünde çaba sarf ederek provokatif ve aşırılıkçı konuşmacılara karşı etkili yanıtlar bulma arayışı içerisine girdi.[25] Nefret olayları, saldırılar ve beyaz üstünlükçü propagandanın, kampüs iklimi üzerinde, ırk eşitliğini iyileştirmek adına üniversitelerin süregelen mücadelesini zora sokacak türden doğrudan ve olumsuz etkileri vardır.[26] Bununla birlikte, dışarıdan gelen konuşmacılar için sağlanan ek güvenlik önlemlerinin maliyeti de azımsanmayacak bir boyuttadır. Florida Üniversitesi, –her ne kadar daha sonra sahneden indirilmiş olsa da– Richard Spencer'ın konuşmacı olduğu bir etkinlik için yarım milyon dolar harcadı ve etkinlik sırasında devriye atması için kırk beş kurumdan güvenlik personeli temin etti. Bir adam, Florida'daki

23. Jane Coaston, "Why Alt-Right Trolls Shouted Down Donald Trump, Jr.", *Vox*, 11 Kasım 2019, https://www.vox.com/policy-and-politics/2019/11/11/20948317/alt-right-donald-trump-jr-conservative-tpusa-yaf-racism-antisemitism; ayrıca bkz. Heer, "Like Dr. Frankenstein".

24. Heer, "Like Dr. Frankenstein".

25. Bkz. Martin ve Tecklenberg, "White Nationalist on Campus".

26. Bu konu hakkındaki tartışmaları için Kai Drekheimer'e minnettarım.

etkinlikten sonra, bir arabanın içinden protestoculara doğru ateş etti ve bunun üzerine de yakalanarak tutuklandı.[27] Bazı üniversiteler tartışmaya yol açan konuşmacıların üniversiteye girişini önlemek adına masraflar ile güvenlik endişelerini öne sürse de bu girişimler, özellikle de dışarıdan gelen grupların kampüs alanlarını kiralamalarına imkân tanıyan politikaların yürürlükte olduğu üniversitelerde, her zaman başarıyla sonuçlanmadı. Auburn Üniversitesi, okulun öğrencisi olmayan bir kişi tarafından kampüste düzenlenmek üzere organize edilen ve parası ödenen bir etkinlikte, Spencer'ın konuşmasını engellemeye çalışsa da Spencer'ın avukatlarının mahkemeye müracaat etmelerinin ardından etkinliğe izin vermek zorunda kaldı. Üniversite bu yaşananlardan sonra kiralama politikasında değişikliğe giderek, dışarıdaki provokatörlerin kampüsü kendi amaçları doğrultusunda kullanmaları ihtimalini azaltmak amacıyla dışarıdan gelecek herhangi bir gruba mevcut öğrenci toplulukları ya da fakültenin sponsor olması zorunluluğunu getirdi.[28]

Amerika'daki üniversite kampüslerinin aşırı sağ için odak noktası haline geldiğine şüphe yok. Aşırı sağcı provokatörler ve konuşmacıların kampüslere getirecek davetler düzenlemek, polemikçi ve aşırı sağcı konuşmacıların yükseköğrenimde sahip oldukları köklü tarihe dayanmaktadır. Ne var ki, üniversiteler ile kolej ziyaretleri, aşırı sağcı fikirlerin fiziksel olarak kolej kampüslerine taşınabilmesi açısından yegâne stratejisi değildi. Üniversite kampüslerinin, öğrencilerin örgütlenmelerinin yanında beyaz üstünlükçü mesajlar taşıyan broşürler, çıkartmalar ve posterler yoluyla beyaz üstünlükçü ve aşırı sağcı propagandanın yapılabilmesi için hedef seçilmiş olması da yine öne çıkan bir diğer taktiktir.

27. Earl Rinehart, "Ohio State Could Learn from Florida's Security for Richard Spencer's Speech", *MyTownNEO*, 24 Ekim 2017, https://www.mytownneo.com/news/20171024/ohio-state-could-learn-from-floridas-security-for-richard-spencers-speech?template=ampart.

28. Jeremy Bauer-Wolf, "Reclaiming their Campuses", *Inside Higher Ed*, 21 Mart 2018, https://www.insidehighered.com/news/2018/03/21/colleges-changing-their-policies-after-visits-controversial-speakers.

Aşırı Sağcı El İlanları ve Kampüs Örgütlenmesi

Lance, yapmış olduğumuz telefon görüşmesinde sol siyasetin "beyaz erkeklere" karşı bir "marjinalleştirme stratejisi" yürüttüğünü iddia edip "Beyaz insanların beyaz oldukları için özür dilemelerini isteyen dersleriniz var" dedi. Bu görüşme Charlottesville'de düzenlenen "Sağı Birleştirin" mitinginden kısa bir süre sonra Wisconsin'deki devlet radyosuna gelen çağrıları yanıtladığım sırada gerçekleşti. Lance'in sesi, beyazları bir şeyleri yanlış yapıyorlarmış hissiyle karşı karşıya bırakan siyasi iklim ile kampüslerdeki ortamı tarif ederken gergin ve biraz da kızgın geliyordu. Aşırı sağcı gruplar, bu duygudan istifade ederek ülke çapında kampüslere "beyaz olmakta bir sorun yok" yazan el ilanları astılar. Houston Üniversitesi'nde rektör yardımcılığı ve aynı zamanda da fırsat eşitliği hizmeti başkan yardımcılığı görevlerini yürütmekte olan Richard Baker, 2018'in sonlarına doğru *Inside Higher Ed* isimli çalışmasında, el ilanlarının asılmasının arkasında "beyazların marjinal bir grup olduğu ve beyazlıklarından ötürü 'iyi' hissettirilmediklerini" ima etmek gibi bir amacın bulunduğunu ve "bu düşünceye sempati duymakla birlikte gamalı haç veya beyaz milliyetçiliğinin diğer geleneksel sembollerine ya da doğrudan katılıma sıcak bakmayan" insanları örgütlemek gibi bir amacın yattığını belirtti.[29]

Online radikalleşmenin çok önem kazandığı bilinmesine rağmen, ülke genelinde, özellikle de üniversite kampüslerinde, beyaz üstünlükçü gruplar tarafından asılan eski usul el ilanlarının sayısında bir anda artış yaşandı.[30] "Beyaz olmak bir sorun değildir" yazan ilanlar birçok örnek arasından yalnızca bir tanesidir. ADI, 2019 yılının sonbahar eğitim döneminde, ABD'de bulunan üniversite kampüslerindeki aşırılıkçı propaganda faaliyetlerinin bir önceki dönemlerle kıyaslandığında iki katından daha fazla arttığını ortaya çıkardı. 2019 yılı ulusal çapta, dörtte

29. Scott Jaschik, "Confronting 'It's OK to Be White' Posters", *Inside Higher Ed.*, 5 Kasım 2018, https://www.insidehighered.com/news/2018/11/05/campuses-confront-spread-its-ok-be-white-posters.

30. Aşırı sağın yenilenmiş yazılı propaganda kullanımının analizi hakkında daha fazlası için bkz. Castle, Kristiansen ve Shifflett, "White Racial Activism".

birinin üniversitelerde meydana geldiği, rekor düzeyde beyaz üstünlükçü propaganda vakalarının yaşandığı bir yıl oldu: Kırk üç eyalet ve Columbia Bölgesi sınırları içerisinde yer alan 433 kampüste 630 el ilanı, çıkartma ve afiş olayı meydana geldi.[31] Bu tablo, yaklaşık 300 vaka ile bir önceki yıla göre yüzde 77'lik bir artışın söz konusu olduğu 2017-18 akademik yılı içerisindeki aşırı sağcı propagandanın kolej kampüslerinde yaşanan öngörülemez artışınınsa sadece bir kısmına tekabül etmektedir. Her ne kadar bir önceki yıla kıyasla yüzde 7 oranında daha yavaş bir artış gerçekleşmiş olsa da, artış bir sonraki akademik yıl içerisinde de devam etti.[32] American Vanguard gibi neo-Nazi gruplar, Patriot Front gibi beyaz üstünlükçü gruplar ve (şu an AIM adını alan) Identity Evropa gibi kimlikçi grupların aralarında bulunduğu çok sayıda grup bu stratejiden faydalandı. Söz konusu el ilanları tipik bir biçimde üyelik, faaliyetler ve el ilanını asan grubun ideolojisi konularında potansiyel katılımcıların bilgi edinmelerini sağlayacak bir URL de içermektedir.

El ilanları dağıtmak, aşırı sağcı gruplar açısından daha geniş kapsamlı pazarlama ve örgütleme planının yalnızca bir parçasıdır. *NBC News*'in 2018 yılındaki raporuna göre, Identity Evropa grubunun kolej kampüslerindeki afişleme faaliyetleri "siyasette kariyer edinmek için bir basamak taşı olarak gördükleri Cumhuriyetçi gruplarla Identity Evropa üyelerini bir

31. *ADL*'nin 2019 yılı rakamları: "ADL: White Supremacist Propaganda Distribution Hit All-Time High in 2019", *ADL*, 12 Şubat 2020, https://www.adl.org/news/press-releases/adl-white-supremacist-propaganda-distribution-hit-all-time-high-in-2019. Ayrıca bkz. ADL, "White Supremacists Continue to Spread Hate on American Campuses", *ADL Blog*, 27 Haziran 2019, https://www.adl.org/blog/white-supremacists-continue-to-spread-hate-on-american-campuses. Yanı sıra, bkz. Cynthia Miller-Idriss ve Jonathan Friedman, "When Hate Speech and Free Speech Collide", *Diverse Issues in Higher Education*, 5 Aralık 2018, https://diverseeducation.com/article/133611/.

32. Bkz. "White Supremacist Propaganda on U.S. College Campuses Rises 77 Percent over Past Nine Months: ADL Report", *ADL*, 28 Haziran 2018, https://www.adl.org/news/press-releases/white-supremacist-propaganda-on-us-college-campuses-rises-77-percent-over-past. Ayrıca bkz. Jennifer Calfas, "White Supremacist Propaganda Swells to Record Levels on Campuses", *Wall Street Journal*, 27 Haziran 2019, https://www.wsj.com/articles/white-supremacist-propaganda-swells-to-record-levels-on-campuses-11561654393.

araya getirmek" adına izledikleri daha geniş çaplı stratejinin bir parçasıydı. Anna Schechter'ın sözleriyle "beyaz kimlik siyaseti markasının ana akıma taşınmasında, protestolardan ziyade siyasetin daha büyük bir etkisinin olduğu" görüşünü taşıyan grubun yönetici direktörü Patrick Casey, bunun uzun vadeli bir plan olduğunu açıkladı. Söz konusu plan "göçmenler ve beyaz olmayanlar hakkındaki kutuplaştırıcı görüşleri saklı kalmak şartıyla" Cumhuriyetçiler sıfatıyla göreve aday olacak grup üyelerini de içermekteydi. Casey, planın amacını "GOP yönetimini mümkün olduğu kadar ele geçirmek" olarak niteledi. "Entryism" olarak da bilinen, sistemin dışında kalan radikal bireylerin kendi amaçları için ana akım siyasi partiler ile sistemin yararlanmaları anlamına gelen bu stratejinin geçmişi, sosyalist partileri komünizme daha fazla yaklaştırmayı amaçlayan komünistlerin, gerçek kimliklerini gizleyerek sosyalist partilere sızma girişimlerine dayanmaktadır.[33] Aşırı sağcıların, aşırılıkçı fikirleri seçilmiş Cumhuriyetçi platformlara taşıyarak ana akımlaştırma çabaları *entryismin* en son örneğidir.[34] Örneğin, göç konusu aşırı sağın hem Cumhuriyetçiler hem de muhafazakârlar ile uzlaştığı alanlardan bir tanesidir; bu sebeple, aşırı sağ ideolojisinin gerekliliklerinden uzaklaşarak "ırk ve göç konuları hakkında yürütülen ulusal tartışmayı yeniden çerçeveleme ve daha geniş bir beyaz muhafazakâr tabana erişim sağlama imkânı sunacak bir sıçrama tahtası" olacak şekilde daha ılımlı önerilerle masaya oturuyor. [35] Bu stratejinin bir diğer parçası da kampüslerdir. Özellikle "alternatif sağ" muhafazakâr kampüs gruplarına, "daha geniş kapsamlı siyaset ve kültürleri etkileyebilmek adına bir araç" olarak yaklaştı.[36] Richard Spencer'ın *Mother Jones*'a yaptığı açıklamada da ifade ettiği üzere, bilhassa üniversite öğrencileri "öyle ya da böyle, alternatif perspektiflere açıklar.

33. Anna Schechter, "White Nationalist Leader is Plotting to 'Take Over the GOP'", *NBC News,* 17 Ekim 2018, https://www.nbcnews.com/politics/immigration/white-nationalist-leader-plotting-take-over-gop-n920826. Entrizm hakkında bkz. Burley ve Reid Ross, "All You Have to Do".
34. Burley ve Reid Ross.
35. Burley ve Reid Ross.
36. Burley ve Reid Ross.

Onları gençken yakalamalısınız."[37] Identity Evropa'nın lideri Partick Casey, daha önce de atıf yapılan *NBC*'deki *Today Show* kesitinde, grubun fikirlerinin şu aşamada tartışmalı olduğunu ileri sürdükten sonra konuşmasına "Ancak bu durum grubun meşruluğunu olumsuzlamaz. Tartışmalı fikirler bir tabu olarak yola çıkar ve insanlar bu fikirlere titizlikle yaklaşmak zorunda kalırlar ancak ustalıkla ana akımın içine yerleştirilebilirler."[38] sözleriyle devam etti.

Gelgelelim buna benzer başka bir çaba, Washington State Üniversitesi'ndeki Cumhuriyetçi Kolejlilerin liderliğini de yapmış olan Identity Evropa üyesi James Allsup'ın Casey'nin beyaz üstünlükçü görüşlerine fazlasıyla açık olması sebebiyle akamete uğradı. Her ne kadar Allsup Cumhuriyetçilerin listesinden girdiği yerel seçimi kazanmış olsa da, sonradan yerel Cumhuriyetçi liderler tarafından kınanırken Cumhuriyetçi Parti İlçe Başkanı da Allsup'ı savunmasından ötürü gelen eleştiriler üzerine istifa etti. Casey, bu deneyimi hatırlatarak, "Allsup kabiliyetli ve zeki biri olsa da ideal olan, siyasetin içerisinde yer almak isteyen üyelerimizin bu süreci, en azından açık açık kimlikçilikle özdeşleştirilmeden, gizlice yürütecek olmalarıdır."[39] Meşruiyet kazanmak ve daha fazla öğrenciyi örgütlemek adına Cumhuriyetçi öğrenci kulüplerini kullanmasından da anlaşılacağı üzere, Allsup, Casey'nin *entryism* stratejisine fazlasıyla sıcak bakıyordu. Allsup, beyaz üstünlükçü bir radyo programının 2017 yılındaki bir bölümünde, Cumhuriyetçi bir üniversite grubunda yönetimi ele geçirerek ve burayı "bir alternatif sağ kulübüne" dönüştürerek hem kaynaklara erişim sağlanacağını hem de "siyasi güvenilirlik" kazanılacağını belirtti. "Zira bu durum Cumhuriyetçi adını taşımanın beraberinde getirdiği söz konusu bütün imtiyazları size de bahşetmektedir."[40]

37. Josh Harkinson, "The Push to Enlist 'Alt Right' Recruits on College Campuses", *Mother Jones*, 6 Aralık 2016.
38. Bkz. *NBC News*'in *Today Show* klibi, "How White Nationalists Are Trying to Infiltrate Campuses", *Today*, 17 Ekim 2018, https://www.today.com/video/how-white-nationalists-are-trying-to-infiltrate-campuses -1346218563687.
39. Schechter.
40. "James Orien Allsup", *SPLC*, tarih yok, (Erişim tarihi: 27 Şubat 2020), https://

Propaganda, beyaz üstünlükçü el ilanları, ırkçı duvar yazılamaları ve provokatif konuşma turları, yüz binlerce öğrenciyi aşırı sağcı ideolojilerle karşı karşıya bırakacak şekilde nefreti ülke sınırlarındaki bütün kampüslere taşıdılar. Söz konusu nefret, kırılgan grupların üyelerini korkutup tehdit eden, kampüslerin huzurunu kaçıran ve de öğrencilerin güvenliği ile selameti hakkında büyük bir endişenin ortaya çıkmasına yol açacak türdendir. Üniversitede yaşanan bir düzineden fazla nefret olayının ardından Kasım 2019'da oturma eylemi yapan Syracuse Üniversitesi'nin öğrencileri, gazetecilere kampüs içerisinde kendilerini güvende hissetmediklerini ifade ettiler. *CNN*'den Anderson Cooper'a konuşan bir öğrenci, "Burada kendimi hiç güvende hissetmiyorum ve aynı durumun öğrencilerin büyük bölümü için de geçerli olduğunu düşünüyorum. Şahsi olarak yurda dönüş yolunda kendimi güvende hissetmediğimi söylediğimde aslında aynı durumda olan diğer birçok öğrenci adına da konuşmuş oluyorum."[41] Nefretin yazılama, propaganda ve el ilanı dağıtmanın ötesine geçerek bazı durumlarda öğrenciler ile bilim insanlarına yönelik, kimi zaman şiddet içeren, kimi zaman da ölümle sonuçlanan şekillerde doğrudan saldırılara dönüştüğü ülke genelindeki üniversite kampüslerinde, beyaz olmayan öğrenciler ile diğer kırılgan grupların güvenliği büyük bir endişe konusudur.

Öğrenciler ve Bilim İnsanlarını Hedef Alan Nefret Olayları

Kuzeybatı Washington'daki Amerikan Üniversitesi kampüsünde ucuna muz tutturulmuş ilmikler üç ayrı yere asıldığında 2017 bahar dönemi dersleri yeni bitmişti ve öğrenci birliğinin ilk siyah kadın başkanı olarak seçilen Taylor Dumpsun'ın da görevdeki ilk günüydü. Muzların üzerinde Cleveland hayvanat

www.splcenter.org/fighting-hate/extremist-files/individual/james-orien-allsup.

41. Anderson Cooper'ın Syracuse'dan bir öğrenci ile gerçekleştirdiği röportaj için bkz. "Syracuse Student after Racist Incidents: 'I Don't Feel Safe' " *Full Circle*, *CNN*, 18 Kasım 2019, https://www.cnn.com/videos/us/2019/11/18/syracuse-university-student-racist-incidents-protests-acfc-full-episode-vpx.cnn.

bahçesinde vurulan ve daha sonra da ırkçı memlerin konusu haline gelen gorile atıf yapılarak "Harambe bait" ve bir Afroamerikan kız kardeşlik birliği olan Alpha Kappa Alpha'nın baş harflerinden oluşan AKA harfleri yazılıydı. Olaya bir nefret suçu kapsamında yaklaşan FBI'ın araştırmaları başarısızlıkla sonuçlanırken, olayın yol açtığı hasar da esas olayın sınırlarının ötesine taştı: Önde gelen aşırı sağcı blog yazarlarından Andrew Anglin, sosyal medyadaki takipçilerine Dumpson ve ailesinin polis koruması altına alınmasını sağlayacak bir trol tacizi başlatılması konusunda direktif verdi.[42]

Amerikan kampüslerinde ikinci büyük nefret suçu patlak verdiğinde, sonbahar eğitim öğretim dönemi başlamak üzereydi. Profesör Ibram X. kendi yeni Irkçılık Karşıtı Araştırma ve Politikalar Merkezi'nin vizyonu hakkında paylaşım yapmak adına konuşma yaparken, birisi kampüs içerisindeki dört binada yer alan panolara pamuk dallarıyla tutturulmuş el ilanı şeklindeki konfederasyon bayraklarını astı. Bu defa söz konusu şüpheli failin kim olduğunu gösteren net kamera kayıtları mevcut olsa da orta yaşlarda beyaz bir erkek olan şahsın fakülte üyesi ya da çalışanı olduğuna dair herhangi bir kayda ulaşılamadı. Bu eylemi gerçekleştiren kişinin kim olduğu hiçbir zaman öğrenilemedi. Dersliklerdeki tahtalara gamalı haçlar asılması, siyah öğrencilere muz fırlatılması ve de göçmen karşıtı ve kadın düşmanı el ilanlarının kampüse asılması gibi iki yıl önce kampüste yaşanan diğer nefret olayları da gösteriyor ki Dumpson ve Kendi'yi hedef alan bu olaylar kampüs içerisinde yükselişte olan daha geniş kapsamlı bir nefretin parçalarıydı.[43] Taylor Dumpson'ın hedef

42. Anglin 2019 yılında Dumpson karşısında kaybettiği dava neticesinde 725.000 dolar tazminata mahkûm edildi. Medyanın bu davaya ilgisi için bkz. "AU's First Black Woman Student President Awarded $725,000 in Case against Neo-Nazi Website Founder", *NBC Washington*, 9 Ağustos 2019, https://www.nbcwashington.com/news/local/AUs-First-Black-Woman-Student-President-Awarded-725000-in-Case-Against-Neo-Nazi-Website-Founder-531392681.html. Yanı sıra, Dumpson'a yönelik saldırılar hakkında *New York Times*'tan Karen Zraick'in haberine bkz. "Student Targeted by 'Troll Storm' Hopes Settlement Will Send Message to White Supremacists." *The New York Times*, 21 Aralık 2018, https://www.nytimes.com/2018/12/21/us/american-university-racist-hate-training.html.

43. Olayların bir kısmının medyadaki yansımaları için örneğin Alejandra Matos'un

alındığı ay içerisinde, American Üniversitesi kampüsünden yalnızca birkaç mil ötedeki Bowie State Üniversitesi'nde eğitim gören Richard Collins III adındaki Afroamerikalı bir öğrenci, mezuniyetine birkaç gün kala Maryland Üniversitesi'nin kampüsünün yakınlarında beyaz bir öğrenci tarafından ölümcül bir şekilde bıçaklandı. Collins'in katili olduğu iddia edilen şahsın "Alt-Reich Nation" isimli bir Facebook grubuna üye olduğu ve telefonunda ırkçı memler taşıdığı tespit edildi.[44]

Kampüsler, geçen üç yıl içerisinde karın içine saplanan kızıl haçlar ve duvarlara yazılan ırkçı hakaretlerden, öğrenciler, çalışanlar ve ziyaretçilere yönelik fiziksel saldırılara kadar ülke çapında yüzlerce nefret suçu ve olayının mahalli oldular. SPLC'de faaliyet yürüten Lecia Brooks, 2018 yılının güz döneminde Duke Üniversitesi'nde yaşanan iki nefret olayı hakkında "en iyi ihtimalle rahatsız edici, en kötü ihtimalle ise dehşet verici" değerlendirmesinde bulundu.[45] Kampüsteki nefret üzerine bir araya getirilen ulusal veriler kısmen SPLC ve ADI gibi kâr amacı gütmeyen gözlemci gruplar tarafından derlenen raporlar, Clery Yasası uyarınca ABD Eğitim Bakanlığı'na yapılan zorunlu açıklamalar ve FBI için raporlar hazırlayan kampüs polisi bölümü

haberine bkz. " 'Racism at AU Is Bananas': Hundreds Protest Incidents on American U. Campus", *Washington Post*, 19 Eylül, 2016, https://www.washingtonpost.com/local/education/racism-at-au-is-bananas-hundreds-protest-incidents-on-american-u-campus/2016/09/19/4526a4ba-7e97-11e6-9070-5c4905bf40dcstory.html.

44. Yargıcın yürütülen kovuşturmanın cinayetlerin ırk güdümlü bir şekilde işlendiğini kanıtlayamadığına hüküm vermesi sebebiyle nefret suçu suçlamaları 2019 yılının aralık ayının ortasında düşürüldü. Gelgelelim, fail bu kararın açıklanmasından sadece bir gün sonra gerçekleşen bir saldırıda birini bıçakla öldürmekten suçlu bulundu ancak karar COVID-19 sebebiyle ertelendi. Bkz. Mike Hellgren, "Sean Urbanski Found Guilty in Richard Collins III's Fatal Stabbing", *CBS Baltimore*, 18 Aralık 2019, https://baltimore.cbslocal.com/2019/12/18/sean-urbanski-case-jury-verdict-richard-collins-latest/. Ayrıca bkz. "Hearing Delayed for Sean Urbanki Facing Hate-Crime Charge in Fatal Stabbing of Richard Collins III", *CBS Baltimore*, 30 Mayıs 2019, https://baltimore.cbslocal.com/2019/05/30/sean-urbanski-facing-hate-crime-charge-in-stabbing/.

45. Jake Sheridan, "Incidents on Campus Part of National Trend, Says Southern Poverty Law Center", *Chronicle*, 26 Kasım 2018, https://www.dukechronicle.com/article/2018/11/hate-on-campus-part-of-national-trend-says-southern-poverty-law-center; yanı sıra bkz. Miller-Idriss ve Friedman, "Hate Speech and Free Speech Collide".

aracılığıyla en az üç farklı yerden elde edildikleri için kesin olmayan verilerdir. ABD Eğitim Bakanlığı, daha önce belgelediği beyaz üstünlükçü propagandadaki artışa ek olarak, kampüslerde gerçekleşen nefret suçlarında 2017 yılında 2016'ya göre yüzde 25'lik bir artış yaşandığına dikkat çekiyor. En muhafazakâr adres olan FBI'ın verileri, kampüs polis departmanının 31'i saldırı, 75'i tehdit olayı olmak üzere yaklaşık 280 nefret olayını içeren raporundan hareketle 2017 yılında kampüslerdeki nefret suçlarında 2016'ya oranla yüzde 9, 2015'e oranla ise yüzde 44'lük istikrarlı bir artış olduğunu ortaya çıkardı. Söz konusu bu olayların yarısından fazlasını vandallık ve mülkiyetin imhası olayları oluşturuyordu.[46]

Online saldırılar da özellikle yaygın olan bir diğer saldırı türüdür. Geride kalan son birkaç yıl içerisinde akademisyenler, çalışmaları ve halkla olan temasları dolayısıyla her geçen gün sayısı artan tehditler aldılar. *Inside Higher Ed*'den gazeteci Colleen Flaherty'nin hazırladığı rapora göre, tipik bir profesörün siyasallaşmış bir konu ilk olarak "Campus Reform gibi aşırı sağcı bir internet sitesine" yaptığı yorumla başlar ve bunu "benzer internet siteleri ile haber kanallarına ve en sonunda da *Fox News* ekranlarındaki" görünürlük takip eder. Flaherty, bilim insanlarının bunun ardından "ölüm ve cinsel saldırı tehditleri aldıklarını ve de işten kovulmaları ya da işlerinin ellerinden alınmaları yönünde çağrıların yapıldığı"nı açıkladı.[47] Bununla birlikte, fakülte üyelerinin dersleri ve araştırmalarıyla birlikte fakültelerin takibinde kullanılan Campus Watch ve Professor Watchlist gibi web servis sağlayıcılarının genişletme kartlarına yönelik saldırılar da yaşandı.[48] City University of New York profesörlerinden Jessie Daniels, aşırı sağın kendisine yönelik

46. Bauman, "Hate Crimes on Campuses".
47. Coleen Flaherty, "Belly of the Beast", *Inside Higher Ed*, 14 Ağustos 2017, https://www.insidehighered.com/news/2017/08/14/sociologists-seek-systematic-response-online-targeting-and-threats-against-public.
48. Bkz. "Faculty under Attack", a website set up by Sociologists for Women in Society with resources and recommendations for scholars and institutions facing attacks: https://socwomen.org/public-targeted-online-harassment/. Daha fazla örnek için bkz. Ferber, "Willing to Die", ve "New Methods and Consequences".

gerçekleştirdiği online saldırının ardından yaşananları "kesintisiz bir kaos tsunamisi" olarak tarif etti. Daniels, içerisinde tecavüz ve ölüm tehditlerinin de bulunduğu yüzlerce mesaj aldı. Nefret tufanını derinlemesine incelediği makalesinde, henüz aşırı sağcı bir saldırıya uğramamış kampüs üyelerini "bunun her an gerçekleşebileceği" konusunda ikaz etti.[49]

Yüksek eğitim, aşırı sağcı gruplar ile bireyler için yalnızca örgütleme, kutuplaşma ve bilim insanları ile öğrencilere yönelik saldırılardaki potansiyel rolü bakımından değer atfedilen fiziksel bir mekân değil; aynı zamanda bilgi üretimi ve hakikat iddiası bakımından oynadığı kritik rol sebebiyle de aşırı sağ için hayati bir öneme sahiptir. Aşırı sağın uzmanlık ve bilgiye yönelik saldırıları her ne kadar terbiyesizce el ilanları ve şiddet içeren nefret suçlarından daha incelikli ve entelektüel de olsa yine de farklı açılardan çirkindir.

"Kültürel Marksizm" ve Bilgiye Yönelik Saldırılar

Yükseköğrenim uzmanlarına yönelik aşırı sağcı saldırılar hem ideolojiye hem de komplo teorilerine dayanmaktadır. Aşırı sağ, ideolojik olarak üniversiteleri, her ne kadar bulgular liberal üniversite hocalarının liberal öğrenciler yetiştirmediğini gösterse de, solcu ajandalara sahip üniversite hocalarının seri bir şekilde kapitalizm düşmanı ve hükümet karşıtı öğrenci nesilleri ürettikleri liberal beyin yıkama kaleleri olarak tarif eder.[50] Gelgelelim ideoloji, aşırı sağın ana akım uzmanlık ile yükseköğrenim

49. Daniels, "Far-Right Attacks Faculty Online".

50. Bu durum elbette ki aşırı sağla sınırlı değildir; ayrıca üniversitelerin sözde liberal eğilimlerine karşı da uzun süredir devam etmekte olan muhafazakâr saldırılar bulunmaktadır. Bu konu hakkında daha fazla bilgi edinmek için örneğin bkz. Gross, Why Are Professors Liberal; Graham Vyse, "Liberals Can't Ignore the Right's Hatred for Academia", *New Republic*, 13 Temmuz 2017, https://newrepublic.com/article/143844/liberals-cant-ignore-rights-hatred-academia; Neil Gross, "The Indoctrination Myth", *New York Times*, 3 Mart 2012, https://www.nytimes.com/2012/03/04/opinion/sunday/college-doesnt-make-you-liberal.html?mtrref=undefined&gwh=F2D45B90FA4005BEF82B9FCA70A3EDFB&gwt=pay&assetType=REGIWALL; Lichtenstein, "US Sociology in Decline?"; Nicole Hemmer, "Eternally Frustrated by "Liberal" Universities, Conservatives Now Want to Tear Them Down", *Vox*, 8 Mart 2017, https://www.vox.com/the-big-idea/2017/3/7/14841292/liberal-universities-conservative-faculty-sizzler-pc.

kurumlarına yönelik büyük düşmanlığını tek başına açıklamaz. Aşırı sağcıların uzmanlara yönelik saldırıları, komünistler ile ilericilerin hem kapitalizmi baltalamak hem de düşünce kontrolü yoluyla da kitlesel kanaati kontrol altına almak adına gizli bir çaba içerisinde olduklarını ileri süren küresel komplo teorilerinin içerisine yerleşmiş vaziyettedir. Bu çerçevede, yükseköğrenimin, ilerlemeci kontrolü sürdürülebilir kılmakla birlikte çok kültürlü toplumları da beyazların zararına olacak şekilde ileriye taşıyacak bir entelektüel elit sınıfının yeniden üretilmesi adına insanların nasıl düşüneceklerini belirlediği ve düşüncenin sınırlarını çizdiği ifade edilir.[51]

Aşırı sağcı gruplar ile bireylere göre, üniversiteler yalnızca Batılı değerlerin altını oymakla kalmıyor, aynı zamanda da kapitalist Batılı toplumları içeriden yıkmak amacıyla küresel komünistler tarafından dikkatlice organize edilen bir girişimin bir parçası olarak hayata geçiriyorlar. Bu ise, kodlanmış bir ifade olarak aşırı sağcı uçlarda sürekli kullanılması sonucunda ana akıma taşınan kültürel Marksizme tekabül etmektedir. Komünistler, geleneksel Marksist bir devrimde, sistemin emeğine dayandığı fabrika işçilerine karşılık gelen emekçi sınıfların isyanıyla kapitalizmi yıkarlar. Kültürel Marksizm nosyonu, bu devrimlerin başarısızlıkla sonuçlanması sebebiyle, Batılı ve kapitalist değerleri içeriden tahrip edip ortadan kaldıracak yeni bir planın yürürlükte olduğu anlamına gelir. Aşırı sağ, solun Batı toplumunu yok etme çabası içerisinde olduğunu iddia etmenin bir yolu olarak Breibart veya Infowars gibi alanlarda "kültürel Marksizm" ifadesine başvurmaktadır. Aşırı sağa göre, kültürel Marksizm; komünist emek örgütlerinin tamamlayamadığı ve son kertede Batı'nın, ulusun, kapitalizmin ve de geleneksel Hıristiyan değerlerinin altını oyacak "işi bitirme planının" bir parçası olarak feminizm, altüst olmuş bir ikili cinsiyet rejimi, çokkültürcülük, Müslüman göçü ve gey haklarına başvurmaktadır.[52]

51. Bkz. Tait, "Mencius Moldbug and Neoreaction".

52. Ari Paul, "Cultural Marxism: The Mainstreaming of a Nazi Trope", Fairness and Accuracy in Reporting, 4 Temmuz 2019, https://fair.org/home/cultural-marxism-the-mainstreaming-of-a-nazi-trope/.

Üniversiteler hiç kuş yok ki bu planın başlangıç noktası olarak kabul edilmektedir. Aslına bakılırsa Amerikan aşırı sağı, aşırı sağcı ideolojik değerlerin, daha genel anlamda ise Batı ve Hıristiyan medeniyetinin temelini çürüten kültür savaşlarının cereyan ettiği etki alanı en geniş mecranın yükseköğrenim olduğu konusunda hemfikirdir. Bu süreç doğrudan beyaz ırkın aleyhine olacak şekilde işlemektedir. The Proud Boys'un kurucusu Gavin McInnes, kolejleri "bütünüyle işe yaramaz" yerler olarak nitelendirirken, aşırı sağın gözde isimlerinden Jordan Peterson " 'kadın çalışmalarını' da müfredata dahil ederek korkunç bir şekilde yozlaşan üniversiteleri ticaret okullarına geçerek terk edin" çağrısında bulundu.[53] Aşırı sağcı provokatör Milo Yiannopoulos da, beyaz erkeklerin "kadın, queer ve etnik azınlıklardan oluşan sınıf arkadaşlarıyla eşit koşullara" sahip olabilmeleri için yalnızca beyaz erkeklerin yararlanabileceği bir "eğitim bursu" kaynağı oluşturdu.[54]

Elbette ki hedef tahtasındaki yegâne şey yükseköğrenim değildir. Yükseköğrenim, genel olarak, uzmanlaşmış bilgiye yönelik daha geniş çaplı bir saldırının merkezinde yer almaktadır. *The Death of Expertise* kitabının yazarı Tom Nichols, bu çalışmasında, "yerleşik bilgi aleyhinde yürütülen kampanya" olarak nitelendirdiği süreç üzerinden uzmanlığın itibarının düşüşte olduğu sonucuna ulaştı.[55] Söz konusu düşüşün bir kısmı komploculuk marifeti neticesinde ortaya çıkmaktadır; zira günümüz komplo teorisyenleri insanların, olguların ve argümanların güvenilirliğini berhava etmek adına medya, yükseköğrenim, araştırma enstitüleri ve bürokratları da kapsayacak şekilde bilginin üretimi sürecinde yer alan kurumları hedef almaktadır. Doğa bilimcileri, sosyal bilimciler, kamu sağlığı ve

53. Phillips-Fein, "Learned to Loathe".

54. Yiannopoulos'un fonu yöneten hayır kurumunun kapatıldığını duyurmasını içeren ADL raporu: "Milo Yiannopoulos: Five Things to Know", *ADL*, tarih yok, 27 Şubat 2020'de erişim sağlandı, https://www.adl.org/resources/backgrounders/milo-yiannopoulos-five-things-to-know.

55. Nichols, *Death of Expertise*. Ayrıca bkz. Adam Frank, "Why Expertise Matters", *NPR*, 7 Nisan 2017, https://www.npr.org/sections/13.7/2017/04/07/522992390/why-expertise-matters.

eğitimi uzmanları ile özgür basın alanında uzmanlaşmış kişiler, şüpheli muamelesi görmekle beraber partizanca eğilimlere sahip olmakla suçlanıp bütünüyle itibarsızlaştırılmaya çalışılırlar.[56] Nihai hedef, "bilgi kaynaklarının meşruiyetini" zayıflatmak ve ortak anlama ile açıklama yöntemlerinin temelini sarsmaktır.[57]

Yükseköğrenime yönelik bu saldırılar, elbette ki dış dünyadan azade değildir; aksine yükseköğrenim tarihçileri tarafından titizlikle belgelendiği üzere kapsamlı bir muhafazakâr bir akademi eleştirisi bağlamında vücut bulurlar.[58] Joseph McCarthy'nin 1950'lerdeki komünist akademisyen avından, Ronald Reagan yönetiminin 1980'lerdeki sosyal bilimler eleştirisine kadar, ana akım ABD sağı uzunca bir süre ABD üniversitelerinde liberal bir eğiliminin siyaseten hâkim olduğu yönündeki kaygılarını dile getirdi.[59] Ancak aşırı sağ, yükseköğrenime yönelik muhafazakâr eleştirilerinden farklı olarak; ana akım uzmanlığa yönelik saldırılarını, Marksistler veya komünistlerin kamuoyunun düşüncesi üzerinde kontrol uygulamak ve böylece iktidarlarını güvenceye almak için uygulamaya koyduğu küresel menfur bir planın parçası olarak çerçevelendiren aşırı sağcı komplo teorileriyle ilişkilendirmektedir. Bu durum, kamuoyunun gerçeklere dayanan bilgi kaynağının temellerinin sarsılması ve propaganda ile aşırılıkçı ideolojilerin daha fazla alımlanmasının sağlanabilmesi açısından kritik bir adım olan bilgi ve uzmanlığa yönelik faşist saldırılarla uyumludur.[60]

Kamuoyunun Amerikan yükseköğrenimine olan güveninin azalmış olması, aşırı sağın uzmanlara yönelik süregitmekte olan saldırıları açısından muazzam bir ortam sağlamaktadır. 2019'da hazırlanan rapora göre, kolejlerin ülkedeki gidişat üzerinde olumsuz etkisi olduğunu düşünen Cumhuriyetçilerin yüzde 59'u (Demokratların ise yüzde 18'i) yükseköğrenim hakkında olumsuz bir görüş beyanında bulunmuştur.[61] Kamuoyunun

56. Muirhead ve Rosenblum, *People Are Saying*, 5-6.
57. Muirhead ve Rosenblum, 6-7.
58. Phillips-Fein, "Learned to Loathe".
59. Social Science Research Council, *To Secure Knowledge.*
60. Stanley, *How Fascism Works.*
61. Parker, "Growing Partisan Divide".

uzmanlığa olan güveninin sarsıldığı, entelektüalizm karşıtlığının yükseldiği ve uzmanlığa yönelik saldırıların gerçekleştiği bir iklim, aşırı sağcı gruplar ile bireyler arasında yükseköğrenime yönelik daha radikal saldırıların boy göstereceği verimli bir ortam yarattı. Ne var ki aşırı sağ, bilgiye, gerçeklere ve hakikat iddiasına yönelik birçok aşırı sağcı saldırının tam ortasında son derece önemli bir şeyin farkına varmıştır. Her ne kadar bilgiyi itibarsızlaştırmak adına çabalıyor olsalar da, onlar da kendi amaçları doğrultusunda bilgiden istifade edebilirlerdi.

Bilginin Temellük Edilmesi

Amerikalı beyaz üstünlükçü Identity Evropa grubu, web sitesinden yaptığı açıklamalardan birinde "profesörlerin okulda size öğretmedikleri şeyleri bir düşünün" dedi. Söz konusu sitede yer alan "eğitim" linklerinin birçoğu, tahmin edileceği üzere, beyaz üstünlükçü ya da aşırı sağcı yayınlara yönlendirmektedir. *White Identity* ve *The Perils of Diversity* gibi kitapların açıklamaları arasına sıkıştırılan şey Robert Putnam'in 20. yüzyılın ikinci yarısında Amerikalıların sivil katılım ile toplum katılımı konusunda yaşanan düşüşün üzerinde duran ana akım bilimsel incelemesi *Bowling Alone* ile ilgili bir linkti.[62] Öyle görünüyor ki, sosyal bilimler, muhtemelen çoğu bilim insanının hiçbir zaman aklına gelmeyecek şekillerde aşırı sağcı fikirlere destek sağlaması adına kullanılabilmektedir.

Aşırı sağ yalnızca akademiye saldırmakla kalmıyor, eşzamanlı olarak da beyaz üstünlükçü ideolojiler ile platformları destekleyen argümanlar üretmek adına demografi, ırk, göç, suç ve kimlik gibi başlıklara ilişkin bilimsel analizleri de kullanarak amaçları doğrultusunda kendi bilimini konuşlandırıyor.[63] *Bowling Alone*

62. Bu bölümdeki argümanların bazıları Cynthia Miller-Idriss'in daha önceki şu çalışmasında geliştirildi: "The Far Right's Love/Hate Relationship with Social Science", *Times Higher Education*, 18 Eylül 2018, https://www.timeshighereducation.com/blog/far-rights-lovehate-relationship-social-science; Putnam, *Bowling Alone*.

63. Bkz. National Policy Institute, "2050' Is Coming Sooner Than We Thought", *NPI*, 17 Ağustos 2018, https://nationalpolicy.institute/2018/08/17/2050-is-coming-sooner-than-we-thought/.

isimli çalışmanın cazibesi de tam da burada yatıyor: Amerikalıların sivil toplum ve yerel topluluklarla olan ilişkilerinin giderek azalması konusunda Putnam'in ileri sürdüğü argüman, aşırı sağcı ve göçmen karşıtı bir lensten doğru yorumlandığında, artmakta olan çeşitlilik ve göç hareketlerinin toplum uyumu ve karakteri üzerindeki varsayılan etkileri hakkında bir iddiada bulunması bakımından aşırı sağa yardımcı olduğu şeklinde değerlendirilebilir.

Aşırı sağın ilgisini çeken yegâne bilimsel alan sosyal bilimler değildir. Geride bıraktığımız birkaç yılda, sanatın, tarihi eserlerin ve tarihin aşırı sağcı amaçlar için önemli ölçüde temellük edildiğine tanıklık ettik. Alman aşırı sağcı siyasi parti AfD, Mayıs 2019'daki reklam kampanyasında, 19. yüzyıl ressamlarından Fransız Jean-Léon Gérôme'un dişleri ve ağzı sarıklı bir adam tarafından incelenen çıplak beyaz bir kadını resmeden *The Slave Market* [*Köle Pazarı*] isimli tablosunu kullandı. Reklam panosu büyüklüğündeki billboardlarda, *Köle Pazarı* resmine, seçmenleri geçmişten ders çıkarmaya ve Avrupa'nın Evrabya'ya –geleceğin Avrupa'sında İslami bir yönetim– dönüşmesine engel olmak için AfD'ye oy vermeye çağıran bir metin eşlik etti.[64] Başka bir yerde ise, aşırı sağcı gruplar, antik Sparta sembolü "lambda"yı, geçmişten kalan mirası, ataları, kökenleri, vatanı, kanı ve kimliği temsil edecek amblem olarak kullandılar.[65] İspanyol *Reconquista*'sına ilişkin sembollere de o kadar atıf yapılır ki, pogromun kendisi gelinen aşamada tarihsel bağlamından büyük ölçüde koparılmış durumdadır. Pogrom, artık modern Avrupa'daki durumu İber Yarımadası'ndaki Müslüman işgalcilere karşı sergilenen direnişe benzeten siyasi bir seferberlik aracı olarak kullanılmaktadır.[66]

64. Catherine Hickley, "US Museum Criticises Use of Gérôme's Slave Market in German Right-Wing Campaign", *Art Newspaper*, 30 Nisan 2019, https://www.theartnewspaper.com/news/us-museum-protests-use-of-gerome-s-slave-market-in-german-right-wing-campaign.

65. Valencia-Garcia, "Far Right Revisionism".

66. Silva, "Reconquista Revisited", 65, 59. As in the now-defunct Generation Identity UK website, "What Does the Term 'Reconquista' Mean?" "FAQ" bölümü, tarih yok, 8 Kasım 2019'da erişim sağlandı, https://www.generation-identity.org.uk/faqs/; Valencia-Garcia, "Rise and Fall." Haçlı Seferleri ve bu seferlerin son iki

Bununla birlikte, hem Yunan hem de Roma heykelleri, tapınakları ve kalıntılarının kullanımı da bu anlamda yaygındır. Stormfront adındaki bir neo-Nazi internet sitesi Partenon'a ait imajlar kullanmaktadır.[67] Identity Evropa'nın kolej kampüslerinde astığı posterlerde de klasik beyaz mermer heykellere ait resimler göze çarpmaktadır.[68] Richard Spencer, "Roma İmparatorluğu'nun yeniden inşası" şeklinde vücut bulacak bir Kuzey Amerika beyaz etno devleti için çağrı yaptı.[69] Antik Yunan ve Roma üzerine çalışmalar yürüten Sarah Bond, aşırı sağcıların kendisine yönelik ciddi boyutlara varan tacizlerini de ifşa ettiği makalesinde, kamuoyunun, beyaz mermerin antik zamanlarda nihai bir heykel ürünü olmadığı, daha ziyade sonradan değişik türden renkle boyanan bir tuval olduğunu anlatmakta başarısız olan müzeler ve bilim insanlarının da katkılarıyla Yunan ve Roma halklarını beyazlıkla ilişkilendirme yanılgısına düştüğünü ileri sürdü.[70] Bununla birlikte, günümüze kadar gelen tarihi eserlerin özgün renklerini kaybettiklerini, ne var ki eserlerin orijinal halinden geriye kalan beyazımsı görünüşün hem klasik güzellikle özdeşleştirildiğini hem de "antik dünyada hiçbir zaman var olmamış beyazlık düşüncesinde" ısrarcı olunmasının modern gözlemcilerin antik Yunan ile Roma halklarının ırksal anlamda

---

yüz yıl içerisinde modern bağlamlarda nasıl kullanıldıkları hakkında bkz. Horswell ve Awan, *Engaging the Crusades*.

67. Emma Yeomans, "The Far Right Is Using Antiquity to Re-brand Itself—but Classicists Are Fighting Back", *New Statesman America*, 4 Temmuz 2018, https://www.newstatesman.com/politics/media/2018/07/far-right-using-antiquity-re-brand-itself-classicists-are-fighting-back.

68. Margaret Talbot, "The Myth of Whiteness in Classical Sculpture", *New Yorker*, 22 Ekim 2018, https://www.newyorker.com/magazine/2018/10/29/the-myth-of-whiteness-in-classical-sculpture.

69. Pharos'un makalesinde belirtildiği gibi, "A New Roman Empire for White People", *Pharos*, 26 Temmuz 2019, http://pages.vassar.edu/pharos/2019/07/26/a-new-roman-empire-for-white-people/#more-3117. Bu makalede, Spencer'ın "blogda yasadışı işler çevirmekten kaçınılması" için yaptığı konuşmanın arşivlenmiş yazılı kaydının linki de bulunmaktadır.

70. Bond, "Classical World in Color." Saldırı kampanyası için ise bkz. Chris Quintana, "For One Scholar, an Online Stoning Tests the Limits of Public Scholarship", *Chronicle of Higher Education*, 16 Haziran 2017, https://www.chronicle.com/article/For-One-Scholar-an-Online/240384.

homojen oldukları yönünde yanlış bir izlenime kapılmalarına yol açtığını ileri sürdü.[71] Ne var ki, sonuç olarak, beyaz üstünlükçü gruplar klasik heykelleri yine de beyaz erkek üstünlüğünün sembolü olarak benimsediler.[72]

Tartışmamızın konusu olan temellük işlemi, ana akım bilim insanlarının dikkatinden kaçmadı. Antik Yunan ve Roma üzerine çalışma yürüten bilim insanları ile tarihçiler, kendilerini Greko-Romen kültürünün nefret grupları tarafından temellük edilmesini kayıt altına almaya ve buna karşı mücadele etmeye adamış, "Pharos: Klasiklerin Hakkını Teslim Et" adlı internet sitesinin de kurucusu bir grup akademisyenle birlikte Antik Yunan ve Roma dönemlerine ait tarihi eserler ile ortaçağ mirasının beyaz üstünlükçü gruplar[73] tarafından suiistimal edilmesini kınadılar. Bahsi geçen internet sitesi, nefret gruplarının tarihsel zaman aralıkları ile antik materyal çevirilerindeki tahrif ile hatalara karşı mücadele etme amacı taşımaktadır.[74] Diğer taraftan, Yunan ve Roma tarihi ile bu dönemlere ait sembollerin yanı sıra klasik eserlerin kullanımı aşırı sağ içerisinde gittikçe yaygınlaşmaktadır.

Ana akım bilim ile tarihsel anlatılar, beyaz üstünlükçü ve antidemokratik hedeflerin meşrulaşması ve haklılık kazanmasına katkı sunması sebebiyle aşırı sağ için kullanışlıdır. Sağcı tezlerle yüklü bu mercek sayesinde neredeyse her şeye bir anlam yüklenebilmektedir. Sivil katılımdaki düşüş ile suç oranlarındaki artışa ilişkin veriler, söz konusu sorunları göç sonucu ortaya çıkan sorunlar olarak çerçevelendirmek amacıyla kullanılmaktadır. Terör eylemlerine meşruiyet kazandırmak için ise, vatandaşların istikbali adına iklim değişikliğine karşı ulusal alanın korunması gerektiği argümanı eşliğinde çevre konulu araştırmalardan istifade edilmektedir. Angela Saini, bu konuda, "Bilim, satabilecekleri siyasi ideolojisi olanlar için (en kötü haliyle bile) bir payanda haline getirilir. Verinin kendisi, bu verinin ne kadar

71. Bond, "Classical World in Color".
72. Bond.
73. Bkz. McCoskey, "Greeks Bearing Gifts".
74. Bkz. Pharos'un web sitesi: http://pages.vassar.edu/pharos/.

bükümlenebileceği kadar önem taşımamaktadır" diye yazar.[75] Okurların birçoğu, aşırılıkçı eğilimleri, aleni bir şekilde ırkçı amaçlara işaret eden yayınlar ve başlıklar sayesinde kolayca tespit edilebilir bir hale gelen yazarlara karşı şüpheyle yaklaşacaktır. Yine de tanınmış akademisyenlere ya da kaynaklara dayanan argümanları peşinen reddetmek o kadar da kolay değildir. Ana akım bilimin kullanımı, aşırı sağın ana akıma taşınmasını sağlayacak daha geniş bir stratejinin parçası olarak daha iyi optiklere sahip olması konusunda aşırı sağa yardımcı olur.

Aşırı sağcı gruplar ve bireyler, yükseköğrenimden pekâlâ nefret edebilirler ve kendilerini de entelektüel karşıtı olarak gösterebilirler; fakat aynı zamanda da ana akıma daha yakın görünmek adına sosyal bilimsel ve tarihsel araştırmalardan yararlanabileceklerini de göstermişlerdir. Ancak aşırı sağın arzuladığı siyasi değişim, sadece mevcut uzmanlığın meşruiyetini ortadan kaldırarak ve aşırı sağcı politikalara destek sağlamak adına ana akım bilimden yararlanarak gerçekleşmeyecektir. Aşırı sağın, göçü durduracak, tersine göçü başlatacak ve beyaz bir etno devleti tesis edecek siyasi değişimler konusunda etkili bir ön hazırlık yapabilmesi için kamuoyuna yön verebilecek kendine ait bağımsız bir entelektüel tabanı ve araçlarının olması gerekmektedir. Aşırı sağ öncülüğünde ve aşırı sağ için uzmanlaşma ve bilgi üretecek kurumların tesisi, on yıllar öncesinde başlayan ancak meyvesini yeni yeni vermeye başlayan bir proje olmuştur.

Aşırı Sağ İçin ve Aşırı Sağ Tarafından Üretilen Bilgi

Her ne kadar aşırı sağcı entelektüeller Fransız Devrimi'nden bu yana geçen yüz yıllar içerisinde ortaya çıkmış olsalar da II. Dünya Savaşı'nın ardından aşırı sağcı yazarlar ile akademisyenler büyük ölçüde gözden düştüler ve ana akımdan da kayboldular.[76] Ancak 21. yüzyılın başı itibariyle aşırı sağcı entelektüel hareketler, tekrar aşırı sağcı siyasi partilerin politikaları ve düşün-

75. Saini, *Superior*, 86.

76. Mark Sedwick, radikal sağcı entelektüeller üzerine yazdığı eserin düzeltilmiş versiyonunun geniş kapsamlı giriş bölümünde bu bölüme dikkat çekmektedir: Sedgwick, *Key Thinkers*, Giriş, xiii.

celerinin yanında dünya çapındaki seçim çalışmalarına da yön veren yenilenmiş bir güç haline gelmeye başladı. Daha yoğun ve etkili bir hal alan bu düşünceler sürekli gelişen özel amaçlı düşünce kuruluşları, yayınevleri, araştırma hibeleri, dergiler, konferanslar ve daha başka birçok şeyin de yer aldığı sürekli gelişme kaydeden entelektüel bir ekosistem aracılığıyla yayıldı.

Modern aşırı sağ entelektüalizminin kökenleri, 1960'ların sonuna ve siyasi değişimin ancak kültürel bir değişimin sonucunda gerçekleşebileceği fikrini savunan Fransa'daki bir grup aşırı sağcı entelektüel düşünürün oluşturduğu *Nouvelle Droite*'a (Yeni Sağ) dayanmaktadır.[77] Bu grubun üyeleri zaman zaman, devrimlerin şiddet ya da iktidarın fiziksel olarak ortadan kaldırılmasıyla gerçekleşemeyeceğini, bunun yerine insanların düşünme biçimini dönüştürmek adına düşünceler ve eğitim üzerinde uygulanacak bir kontrolle gerçekleşebileceğini ileri süren İtalyan Marksist düşünür Antonio Gramsci'nin hegemonya nosyonunu benimsemeleri sebebiyle "sağın Gramscileri" olarak da adlandırıldılar.[78] Birleşik Krallık'taki aşırı sağcı bir grubun siyasi devrimin öncülü olarak kültürel değişimin önemine işaret etmek adına internet sitesinde Gramsci'nin *Prison Notebooks* [*Hapishane Defterleri*] kitabına atıf yapmasından da anlaşılacağı üzere bu düşünceler bugün de popülerliğini korumaktadır.[79] Andrew Breitbart'ın ifade ettiği üzere, modern aşırı sağ, siyasetin kültürün alt akımı olduğunu kabullenmiştir.[80]

Aşırı sağcı gruplar, sosyal ve siyasal dönüşüme yol açacak şekilde ana akım düşüncelere yön verecek siyasal öncesi kültürel ve entelektüel bir tasavvuru ifade etmek adına metapolitikaya giriş terimini kullanırlar.[81] Metapolitika, anlık siyasi iktidara değil, Birleşik Krallık'taki *Generation Identity* isimli aşırı

77. Griffin, "Between Metapolitics and *Apoliteia*".
78. *Nouvelle Droit*'in okuması kolay bir genel değerlendirmesi için bkz. Mudde, *Far Right Today*.
79. Valencia-Garcia, "Rise and Fall".
80. Conor Friedersdorf, "How Breitbart Destroyed Andrew Breitbart's Legacy", *Atlantic*, 14 Kasım 2017, https://www.theatlantic.com/politics/archive/2017/11/how-breitbart-destroyed-andrew-breitbarts-legacy/545807/.
81. Stern, *Proud Boys*, 22-23.

sağcı grubun da tarif ettiği üzere, "kamusal tartışmalara, etno milliyetçi düşünceler ile Avrupa'nın etnik temizlik hedefini destekleyecek şekilde yön verecek" düşüncelerin daha yavaş bir şekilde kuluçkalanmasına odaklanan uzun erimli bir uğraştır.[82] Metapolitika, kamuoyunun beyaz bir etno-devletin tesisini kabul edebilmesi için ihtiyacı olan ideolojik temel ile kültürel değişimlerin tohumlarını atmayı amaçlar.[83]

Metapolitika, bir ideolojiden daha fazlasıdır. Büyük kültürel düşünceler, aşırı sağcı liderlerin de çok iyi bildiği üzere, bu düşünceleri geliştirebilecek entelektüellere ve yayabilecekleri alanlara sahip olabildikleri ölçüde yayılabilirler.[84] Siyasi değişim tasarısı için kamu eğitimi hayati bir öneme sahiptir. Metapolitikayı solun kültür üzerindeki kontrolünü[85] yerinden etmek adına merkezi bir konumda gören *Counter-Currents* isimli geniş çaptaki okunan aşırı sağcı internet sitesinin kurucusu Greg Johnson, bir keresinde, "Günümüz Beyaz Milliyetçi hareketi, bir Hitler Gençlik mitingi modeliyle değil, Montessori okulu modeliyle daha iyi işleyecektir" diye yazmıştı.[86] Johnson'a göre, bugünün Karanlık Çağ'ından her ırk ve etnisite için müstakil vatan topraklarının bulunacağı 'müstakbel Altın Çağ'a" giden yolun daha

82. Mark Townsend, "Infiltrator Exposes Generation Identity UK's March Towards Extreme Far Right", *Guardian*, 24 Ağustos 2019, https://www.theguardian.com/world/2019/aug/24/generation-identity-uk-far-right-extremists.

83. Macklin, "Greg Johnson", 204.

84. Uzmanlık ve bilgi için alternatif alanlar ve mekânlar için rekabete giren sadece aşırı sağ entelektüeller değildi. Amerikalı muhafazakâr aktivistler ayrıca Kimberly Phillips-Fein'ın "muhafazakâr entelektüel ağlar" ve "yükseköğrenimin kendi değerlerine uygun versiyonları" olarak tanımladığı şeyleri yaratma stratejisi izlemişlerdi. Gerekçeleri, modern üniversitenin kültürünün muhafazakâr Hıristiyan değerlerine ve kapitalist normlara fazlasıyla zıt olduğuydu. Bu sebeple geriye kalan tek seçeneğin "alternatif kurumlar" inşa etmek olduğu görüşündeydiler. Ana akım kurumların bu değerleri koruyabilmesi onlar açısından söz konusu değildi. Aşırı sağ, aşırı sağcı bilirkişiler yaratma konusunda aynı yaklaşımı benimsiyor olsa da, ırkçı, beyaz üstünlükçü, antidemokratik ve anti-eşitlikçi görüşler dahil olmak üzere en muhafazakâr entelektüellerin bile sınırlarının çok ötesinde bilgi ve görüşleri teşvik eder. Bkz. Phillips-Fein, "Learned to Loathe".

85. Stern, *Proud Boys*, 27.

86. Greg Johnson'ın Counter-Currents'deki "Metapolitics and Occult Warfare, Part 4"ten orijinal alıntı yapılarak, Macklin, "Greg Johnson", 207'de alıntılanmıştır.

hızlı katedilmesine imkân tanıyacak değer değişikliği biçimleri açısından bilgi, hayati bir öneme sahiptir.[87]

Aşırı sağcı entelektüellerin fikirleri, on yıllar içerisindeki sorunu ortadan kaldırma çabaları neticesinde, artık farklı şekillerde karşılanmaya başladı. *American Renaissance* (*AmRen*) adındaki beyaz üstünlükçü yayının yöneticiliğini yapan ve kendisini "ırkların özdeş ve eşdeğer olmadığı görüşüne sahip bir beyaz savunucusu" olarak tarif eden Jared Taylor, *National Public Radio*'da muhabirlik yapan Joel Rose'a, on yılları bulan bir mesainin ardından fikirlerinin en sonunda ilgi çekmeye başladığını söyledi. Bununla birlikte, "Geride kalan otuz yıl boyunca büyük bir özen ve sabırla fikirlerimi gündelik diyalogların içerisine yerleştirdim ve sizi temin ederim ki benimle aynı fikirde olanların sayısı bu sayede her geçen gün arttı" diyerek sözlerine devam etti. Aslına bakılırsa, Beyaz Saray danışmanlarından Stephen Miller'ın diğer beyaz üstünlükçü kaynakların yanı sıra *AmRen*'den de makaleler önermesi üzerine Taylor kısa süre önce beklenmedik bir şekilde medyanın görünür figürlerinden biri haline geldi.[88]

Hiç şüphesiz aşırı sağcı fikirlerin bu derece yayılması, daha geniş kitlelerle iletişim kurmayı mümkün kılan yeni türden online alanların ortaya çıkması sayesinde gerçekleşti. *Matrix* filminde kullanılan ve aşırı sağın uyanışını ima eden bir metafor olarak "kırmızı hapı yutmak" ifadesini kendine mal eden Mencius Moldbug mahlaslı Curtis Yarvin tarafından 2007 yılında kurulan *Unqualified Reservations* gibi bloglar, yeni takipçilere ulaşmak ve aşırı sağcı düşünceleri daha geniş bir kitle içerisinde yaygın bir hale getirmek için online alanların ideal platformlar olduğunu kısa süre içerisinde gösterdi.[89] Blogların yerini, çok geçmeden aşırı sağın entelektüel ya da akademi odaklı olmayan kesimlerinin de bir örgütleme ve ikna etme aracı olarak hızla benimsediği daha geniş yelpazeli sosyal medya platformları aldı.

87. Macklin, "Greg Johnson", 209-10.

88. Joel Rose, "Calls Grow for Stephen Miller to Leave White House after Leaked Emails", *All Things Considered*, NPR, 25 Kasım 2019, https://www.npr.org/2019/11/25/782732922/calls-grow-for-stephen-miller-to-leave-white-house-after-leaked-emails.

89. Tait, "Mencius Moldbug and Neoreaction", 194-95, 187.

2018 yılında *The Guardian*'la gerçekleştirdiği mülakatta "her gün bir göçmeni" katletmenin yeterli olmayacağını nitekim "on binlercesi bir yolunu bulup yine gelmeye devam edecek" şeklindeki göçmen karşıtı nefret dolu sözleri sarf eden beyaz milliyetçisi ve bir karma dövüş sanatları markası olan White Rex'in kurucusu Denis Nikitin sözlerine şöyle devam etti: "Altta yatan sebeplerle değil de, sonuçlarla uğraştığımızı fark ettim. Artık düşünceler için mücadele ediyoruz ve bunu da sokakta değil sosyal medyada yapıyoruz."[90] Genç nesiller buna ilgi gösteriyor. Muhafazakâr ve sağcı içeriklerin karışımından beş dakikalık kısa videolar paylaşan PragerU adındaki online video portalı, 2019 yılında bir milyardan fazla görüntüleme aldı.[91]

Diğer yandan, online alanlar da stratejinin yalnızca bir parçasına karşılık gelmektedir. Aşırı sağcı entelektüeller aşırı sağa mahsus düşünce kuruluşları, araştırma enstitüleri, yayınevleri ve eğitim akademileri kurmak için de çaba sarf ettiler. Söz gelimi 2005 yılında kurulan ve bugünlerde Richard Spencer tarafından yönetilen NPI isimli düşünce kuruluşu, pan-Aryan ve beyaz milliyetçisi düşüncelerine destek toplamak adına topluluk içi konuşma etkinlikleri ile siyasi lobi faaliyetleri yürüttü.[92] İsveçli bilim insanı Daniel Friberg, şu sıralar Geleneksel ve Yeni Sağ İngilizce literatürünün en önde gelen üreticisi olan *Arktos Media* adında aşırı sağcı bir yayınevi kurdu.[93] Friberg ve Spencer, 2017 yılında kafa kafaya vererek Avrupalı ve Amerikalı yazarların

90. Simon Parkin, "The Rise of Russia's Neo-Nazi Soccer Hooligans", *Guardian*, 24 Nisan 2018, https://www.theguardian.com/news/2018/apr/24/russia-neo-nazi-football-hooligans-world-cup. Ayrıca Karim Zidan'ın 2018'de *Guardian*'da yayımlanan "Fascist Fight Clubs" adlı eserinde de alıntılanmıştır.

91. Nellie Bowles, "Right-Wing Views for Generation Z, Five Minutes at a Time", *New York Times*, 4 Ocak 2020, https://www.nytimes.com/2020/01/04/us/politics/dennis-prager-university.html; Marc Oppenheimer, "Inside the Right-Wing YouTube Empire that's Quietly Turning Millennials into Conservatives", *Mother Jones*, Mart/Nisan 2018, https://www.motherjones.com/politics/2018/03/inside-right-wing-youtube-turning-millennials-conservative-prageru-video-dennis-prager/.

92. Bar-On, "Richard B. Spencer".

93. Teitelbaum, "Daniel Friberg and Metapolitics", 269; ayrıca bkz. Valencia-Garcia, "Rise and Fall".

içeriklerini bir araya getiren AltRight.com adındaki internet sitesinin altında "Alternatif Sağ Birliği"ni (Alt Right Corporation) kurdular.[94] Steve Bannon, eski bir manastırı, George Soros'un Açık Toplum Vakfı'nın karşı sürümü olarak modellenen sağcı bir eğitim akademisine dönüştürme teşebbüsü, manastırın bulunduğu İtalyan kasabasındakiler tarafından engellendi. Bannon 2019 yılının sonbaharında söz konusu teşebbüsü hakkında *New Yorker* ile yaptığı röportajda, "Soros harika bir iş çıkardı" dedikten sonra medya, hükümet ve STK'ların içine "muazzam siyasi güç" sağlayacak şekilde liberal siyasi düşüncenin tohumlarını atmasından dolayı Soros'u "rol model" olarak tarif etti.[95] Bannon'un hayali, tıpkı medya ve hükümet içerisinde daha fazla sağcı görüşün yer bulması stratejisinde olduğu gibi, İtalya'daki akademinin konutunda kalacak genç uzmanları finanse etmekti.

Bilhassa Amerikalı aşırı sağcı entelektüellerin büyük çoğunluğunun, İngilizce yazılan metinlerin çok farklı ülkelerde kolaylıkla tüketilebilir olmasından ötürü, küresel aşırı sağcı bilgi ve uzmanlaşma üzerinde çok büyük bir etkisi vardır. Ancak benzer gelişmeler Avrupa'da da yaşanmaktadır. Her ne kadar Bannon'ın akademisi uygulamaya geçmekte başarısız olsa da, halihazırda faaliyette olan başka modeller söz konusudur. Fransa'nın Lyon şehrinde bulunan Sosyal Bilimler, İktisat ve Siyaset Enstitüsü (ISSEP) aşırı sağcı siyasi aktivist Marion Maréchal tarafından yönetilmektedir. Enstitüde, "dezenformasyon sanatı" ve "İslam ve İslam Medeniyetleri: Yeni global trendin analizi" gibi konularla ilişkili yüksek lisans dersleri veriliyor.[96] Birkaç Avrupalı aşırı sağcı siyasi parti, içerisinde fiziksel aktiviteler ile aşırı sağcı kişiler tarafından düzenlenen derslerin de yer aldığı yaz okulları organize etti.[97] Neo-Nazi olarak tanımlanan bir grubun iki üyesi tarafından kurulan Ukraynalı "Eğitim Meclisi",

94. Daha detaylı bir tartışma için bkz. Valencia-Garcia, "Rise and Fall".
95. Elizabeth Zerofsky, "Steve Bannon's Roman Holiday", *New Yorker*, 11 Nisan 2019, https://www.newyorker.com/news/dispatch/steve-bannons-roman-holiday.
96. Maïa de La Baume, "France's Far Right Finishing School", *Politico*, 14 Eylül 2018, https://www.politico.eu/article/france-far-right-finishing-school-lyon-issep-marion-marechal/.
97. Mudde, *Far Right Today*'de detaylandırıldığı gibi.

bir yandan gençliğin gelişimine odaklanan dersler ve seminerler düzenlerken bir yandan da aşırı sağcı bağlantılarından bihaber olduğu anlaşılan Estonyalı bir ana akım düşünce kuruluşu ile de ortaklık oluşturdu.[98] Düşünce kuruluşları, yayınevleri, yazarlar ve bilim insanlarından oluşan Almanya'daki bir ağ, yeni Alman sağının entelektüel tabanını yaratacak ve aşırı sağcı görüşleri normalleştirip meşrulaştıracak "alternatif bir sivil toplum ağı" oluşturmak için uğraşmaktadır.[99]

Aşırılıkçı fikirlerin tohumlarını ana akım kültürün içine atmak adına, kabul edilebilir kamu politikası çözümleri konusunda "Overton penceresi"nde değişiklik yaşanması yönünde nihai bir hedefe sahip, on yıllardır devam eden aşırı sağcı entelektüel bir proje yürütülmektedir. Genel olarak aşırı sağ içerisinde yaşanan bölünmenin özellikle belirginlik kazandığı yer de hiç şüphesiz burasıdır. Entelektüel aşırı sağ, siyasi değişimin kıyametvari bir ırk savaşı sonucunda gerçekleşeceği görüşünü savunan aşırı sağdan ayrışarak, siyasi değişimin olabilmesi için kültürel devrimin zorunlu olduğu görüşündedir. "Aşırı sağ"ın iç tartışmalarını özellikle zorlaştırabilecek şey, bu yollu bir bölünme ve anlaşmazlıktır. Ana akım siyasi sistem içerisinde faaliyet yürütmek, şiddet yanlısı ve ivmeci kanatta, mevcut yönetimler ile toplumların ortadan kaldırılması ve restore edilmiş bir beyaz medeniyetinin ihya edilmesi gibi aşırılıkçı hedefler açısından lanetli bir şey olarak kabul edilmektedir. Ne var ki, metapolitik değişim ve ana akım kültürün yön değiştirmesi aşırı sağcı spektrumun büyük çoğunluğu için daha öncelikli hedefler konumundadır. Generation Identity'nin Avrupa/Birleşik Krallık internet sitesi, bunun bir "sözcükler, fikirler ve politika" kavgası olduğunu be-

98. Bellingcat Anti-Equality Monitoring "How to Mainstream Neo-Nazis: A Lesson from Ukraine's c14 and an Estonian Think Tank", *Bellingcat*, 8 Ağustos 2019, https://www.bellingcat.com/news/uk-and-europe/2019/08/08/how-to-mainstream-neo-nazis-a-lesson-from-ukraines-c14-and-an-estonian-think-tank/; ayrıca bkz. Zerofsky, "Steve Bannon's Roman Holiday". Lyon eğitim akademisi hakkında bkz. Elaine Ganley, "Rising French Far-Right Star Resurfaces and Flirts with Fire", *Associated Press*, 7 Temmuz 2019, https://www.apnews.com/ccb8813cc-9dc47e8b6b332994da6d282.

99. Bkz. Göpffarth, "Rethinking the German Nation".

lirttiğinde, aslında aşırı sağın aşırı sağcı entelektüel bir tabanın geliştirilmesinin önemine ilişkin görüşünü özetlemektedir.[100] Öjenik [*eugenics*] ve ırk biliminin ana akıma tedrici bir şekilde geri dönüşünden başka bu durumun pratikte nasıl işlediğini gösterecek daha iyi bir örnek yoktur belki de.

Irk Biliminin Geri Dönüşü

İnsanların büyük çoğunluğu, Nasyonal Sosyalizm ile onun milyonlarca Yahudi ile biyolojik olarak etnik Almanlardan daha aşağı olarak addedilen başkalarının da katlini içeren politikalarının, beyazların fiziksel ve entelektüel açıdan üstün oldukları yönünde öjenik iddialar üretmek adına verilerin yorumlanmasını manipüle eden biyologlar ve genetikçiler başta olmak üzere ırkçı bilim insanları tarafından desteklendiğinin büyük olasılıkla farkındadır. Bilimsel ırkçılık, ABD'de de, ırklar arası evliliği kriminalize eden melezleşme yasaları aracılığıyla üretilir ve yeniden üretilir.[101] Irkçı bilim insanlarının II. Dünya Savaşı'ndan sonra tamamen ortadan kaybolmadıkları; aksine küçük bir grup beyaz üstünlükçü bilim insanının fon bulacak, birbirlerinin çalışmalarını değerlendirecek, yayınlayacak ve yorumlayacak uluslararası bir ağ üretmek için savaş sonrası dönemde de gözden ırak bir şekilde faaliyet yürütmeye devam ettikleri pek bilinen bir şey değildir. *Mankind Quarterly* gibi özel amaçlı dergiler, uluslararası bir birlik ve özel bir vakfın da içerisinde yer aldığı her şey dava içindi. Hepsi bir arada düşünüldüğünde, bilim gazetecisi Angela Saini'nin de kısa süre önce ifade ettiği üzere, söz konusu faaliyetler savaş sonrası dönemde de, "bilimsel ırkçılığı hayatta tutmak" adına yürütüldü.[102]

Irk bilimi, savaştan sonraki ilk birkaç on yılda, büyük ölçüde ana akım bilim ve sosyal bilimin marjinlerine itildi. Zekânın genetik bir temele dayandığını ileri süren yayınlarda periyodik artışlar yaşansa da bu argümanlar her seferinde hızlı bir tepki ve protesto ile karşılandı. Arthur Jensen'in 1969 yılında *Harvard*

100. Valencia-Garcia, "Rise and Fall".
101. Genel bir değerlendirme için bkz. Pascoe, "Miscegenation Law".
102. Saini, *Superior*, 74.

Educational Review'de yayımlanan ırk, IQ ve eğitimde başarı konulu makalesi, uluslararası düzeyde protestolara, ölüm tehditlerine, hatta kendisine ait bir portrenin öğrenciler tarafından yakılmasına yol açtı.[103] Ne var ki, bu türden araştırmalar, o dönemde hâlâ ilgi çekiyordu. Jensen'in makalesi, protestolara rağmen, diğer ırkçı psikologların gizlendikleri yerden ortaya çıkmalarına imkân sağlayarak ırk biliminin yeniden canlanmasına kapı araladı.[104] Takip eden yıllarda, Jensen "gittikçe daha belirgin ırkçı bir içeriğe sahip" araştırmalar yürütmeye devam etti ve çalışmaları karşılığında ırk, zekâ, öjenik ve daha geniş anlamda ırk bilimi çalışmalarını destekleyen Pioneer Fonu'ndan bir milyon doların üzerinde hibe aldı.[105] *Los Angeles Times*, Pioneer Fonu'nun 1990'lara kadar başta ırklar arası genetik farklılıklarla ilgilenen akademisyenler olmak üzere, her yıl yaklaşık bir milyon dolar tutarında bir bilimsel hibe dağıttığı yönünde bir haber yaptı.[106] Aslına bakılırsa, Pioneer Fonu'nun geçtiğimiz seksen yıl boyunca kaynak sağlamış olması "bir önceki yüzyılın öjenik hareketlerinden bugünün alternatif sağına uzanan bir bağın" olduğunu gösterir türdendir.[107]

Saini'nin savaş sonrası gelişmeler hakkındaki açıklaması büyük çoğunluğu daha önce ana akım akademiden dışlanan kendini adamış ırkçı bilim insanlarından oluşan kapalı, ayrı bir çevrenin hikâyesini anlatır. Saini bununla beraber, bu bilim insanlarının 1980'li ve 90'lı yıllarda yavaş yavaş kamu politikaları dünyasına giriş yapmaya başladıklarını da ortaya çıkardı. Pioneer Fonu'ndan yararlanan ve *anti-busing* kampanyasını da organize eden Iowa Üniversitesi'nden Profesör Ralph Scott, tam da "tümleşik okulların beyaz öğrencilerin ilerlemelerine engel oldukları" iddiasında bulunduğu makaleler yazmaya devam ettiği sıralar Regan yönetimi tarafından Iowa Sivil Haklar Danışma Komisyonu başkanlığına atandı. Scott, *Nation*'da yayınlanan bir

103. Evans, *Skin Deep*, 217.
104. Evans, 217.
105. Evans, 217-18; "Pioneer Fund", *SPLC*, 12 Mart 2020'de erişim sağlandı, https://www.splcenter.org/fighting-hate/extremist-files/group/pioneer-fund.
106. Saini, *Superior*, 68-69.
107. Stern, *Proud Boys*, 90.

ifşanın ardından görevinden istifa etmek zorunda kaldı.[108] Ne var ki Scott vakası münferit bir vaka değildi.

Beyaz üstünlükçülerin bel bağladıkları bilim, zaman zaman diğer bilim insanlarının çalışmaları aracılığıyla da olacak şekilde zaman içerisinde kamu politikaları üzerinde etkili olmaya başladı. Richard Hernstein ile Charles Murray'ın 1994 tarihinde yayınladıkları *The Bell Curve* isimli kitap belki de bu anlamda bilinen en iyi örnektir. Hernstein ve Murray ikilisinin kitabı IQ'nun her şeyden önce genetik olduğunu ve Siyahlarda, ortalama olarak daha düşük bir bilişsel beceri ya da zekânın olmasına yol açan genetik farklılıklara dayanarak ırk grupları arasında eşit olmayan bir IQ dağılımı olduğunu iddia etti. Her ne kadar kitaba eleştirel yaklaşanlar bulunsa da, verileri "çarpıttığı", sonuçları abarttığı, hatalı sonuçlara ulaştığı ve kaynak olarak da ırkçı bilim insanlarından oluşan küçük bir gruba dayandığı için de büyük oranda gözden düşmüş olsa da, Hernstein ve Murray ikilisinin çalışması yayımlandığı dönem en çok satan kitaplar arasına girdi ve ana akım medya ile hem akademik hem de kamu politikaları çevrelerince yaygın bir şekilde tartışıldı.[109] Hem Saini'nin hem de Evans'ın dikkat çektiği üzere, *The Bell Curve* kitabı, beyaz üstünlükçü *Mankind Quarterly* dergisinin on danışma kurulu üyesi ve bu dergide yayımlanan beş makale de dahil olmak üzere bu dergiye katkı sunan on yedi araştırmacıdan alıntı yaptı.[110] Kitapta bol miktarda alıntı yapılan bilim insanlarından biri de *American Renaissance* isimli beyaz üstünlükçü yayın için de yazılar yazan ve kamuoyu önünde İslam'ın "genetik problemi" ve "doğuştan agresif Müslüman kişilik" konulu konuşmalar yapan J. Phillipe Rushton idi.[111] 2012 yılında hayatını kaybeden Rushton, 2002-2012 yıllarında başkanlığını da yaptığı Pioneer Fonu'ndan aldığı bir milyon doların üzerindeki hibe ile hayatının sonuna kadar eserler yayınlamaya devam etti.[112]

108. Saini, *Superior*, 75.
109. Evans, *Skin Deep*, 225.
110. Saini, *Superior*, 81; Evans, *Skin Deep*, 228.
111. Evans, *Skin Deep*, 219-21.
112. Rushton'ın Pioneer Fonu ile olan ilişkisi için SPLC'nin sayfasındaki "Pioneer Fund" bölümüne bakınız.

Hernstein, *The Bell Curve* yayımlanmadan önce hayatını kaybetti ve her ne kadar kitap aşırı sağcı politika yapıcıları üzerinde etkili olmaya devam etse de, kitabın argümanlarının "entelektüel açıdan pespaye, ırkçı ve tehlikeli"[113] olduğu yönündeki eleştirileri yanıtlaması için eş yazar Murray'i bir başına bıraktı.[114] Murray, her ne kadar bu aralıkta çok satan başka bir kitap yazmış olsa da gelen eleştirilerin ardından neredeyse çeyrek yüzyıl boyunca kamuoyunun gündeminin dışında kaldı. Ancak 2017 yılında Middlebury Koleji'nden muhafazakâr bir öğrenci grubunun, sol eğilimli Middlebury profesörü Allison Stanger'ın yanında, yeni kitabı hakkında konuşmacı olarak kendisini de davet etmesi üzerine tekrar gündem oldu. Konuşma, slogan atan göstericiler tarafından bölündü ve etkinlik, bilinmeyen bir yere taşınıp buradan yayın yapmaya zorlandıktan sonra Murray ve Stanger fiziksel saldırıya maruz kaldılar. Stanger, yaşanan arbede sırasında kırbaç darbeleri aldı ve beyin kanaması geçirdi.[115] Bu protestolar uluslararası basına yansıdı ve hemen herkes tarafından şiddetle eleştirildi. Ancak esas dikkat çeken unsur, Murray'nin "alternatif sağ" dünyasının "ifade özgürlüğü davasının kahramanı ve şehidi" olarak takdim edilmeye başlanması oldu.[116] Murray'nin 2015 yılında YouTuber Stefan Molyneux ile gerçekleştirdiği röportaj tekrar dolaşıma sokuldu ve kısa süre içerisinde üç yüz bin kişi tarafından izlendi.[117] Popüler internet yayıncısı ve yazar Sam Harris, "Forbidden Knowledge" (Yasaklı Bilgi) adını verdiği bölüme katılması için Murray'yi davet etti. Harris'ın dört yüz bin dinleyicisi yayın sırasında Murray'nin "yürekli bir hakikat savaşçısı, karşısındakilerin ise ikiyüzlü, sahtekâr

113. Peter Beinart, "A Violent Attack on Free Speech at Middlebury", *Atlantic*, 6 Mart 2017, https://www.theatlantic.com/politics/archive/2017/03/middlebury-free-speech-violence/518667/.

114. Evans, *Skin Deep*, 214.

115. Beinart, "Violent Attack"; Allison Stanger, "Understanding the Angry Mob at Middlebury that Gave Me a Concussion", *New York Times*, 13 Mart 2017, https://www.nytimes.com/2017/03/13/opinion/understanding-the-angry-mob-that-gave-me-a-concussion.html.

116. Evans, Skin Deep, 215. Yanı sıra, bkz. Burley ve Reid Ross. "All You Have to Do".

117. Evans, *Skin Deep*, 215.

ve korkak cadı avcıları kişiler" şeklinde tasvir edildiğine tanık oldular.[118] Bu bölümde Murray karşıtı eleştirileri zayıf bilime ya da hatalı veri sonuçlarına değil de "sahtekârlık, ikiyüzlülük ve ahlaki cesaretsizliğe" dayandırılması gereken bir şey olarak çerçevelendiren Harris, konuşmasının devamında daha da ileri giderek Murray'nin iddiaları hakkında "esas itibarıyla bilimsel herhangi bir problemin olmadığı" iddiasında bulundu.[119] Bu yayın, "Murray'nin sahte bilim tacirliği yaptığını, Harris'in ise Murray'nin görüşlerini bilimsel bir fikir birliği olarak resmederek sorumsuzca davrandığını" ileri süren akademisyenler arasında karşılıklı bir yayın organize etme ve yanıt verme telaşının ortaya çıkmasına yol açtı.[120]

"Alt-sağ"ın hem Murray'nin kendisini hem de gerçek bir hakikat anlatısı olarak da çalışmasına övgüler dizmesi, ırk biliminin yeniden yükselişini gösteren örneklerden sadece bir tanesidir. İnsan genomlarının yüzde 99,9'unun ırklar arasında aynı olduğu bulgusundan hareketle, ırk ayrımının biyolojik dayanağının çok az olduğu yönündeki güçlü bilimsel kanıtlara rağmen aşırı sağ içerisinde ırk bilimine gösterilen ilgi her geçen gün artmaya devam etti.[121] ABD, Avrupa ve diğer yerlerde aşırı sağın yükselişine paralel olarak ırk biliminin de sosyal medyada yaygınlaşmasına temel oluşturan beyaz olmayanların genetik olarak suça yatkın oldukları veya zekâ düzeyi olarak daha geride oldukları yönündeki iddialar, aşırı sağın tartışma panoları ile yorum dizilerini daha da kızıştırır.[122] Ancak böylesi bir ırk bilimi, genellikle en kullanışlı verileri seçen ya da ırkçı iddiaları desteklemek adına "sahte bir sosyal bilimsel teori"den yararlanan bir şey olarak resmedilir.[123] Liberal medya, politik doğrucu kültür, üniversite

118. Evans, 215.
119. Ezra Klein, "Sam Harris, Charles Murray, and the Allure of Race Science", *Vox*, 27 Mart 2019, https://www.vox.com/policy-and-politics/2018/3/27/15695060/sam-harris-charles-murray-race-iq-forbidden-knowledge-podcast-bell-curve.
120. Klein.
121. Morning, *Nature of Race*.
122. Evans, *Skin Deep*, 296.
123. Khalil Gibran Muhammed, "How the Alt-Right Uses Social Science to Make Racism Respectable", *Nation*, 15 Ocak 2018.

"çıtkırıldımları" ve Demokratik elitler tarafından sansürlendiğini iddia ettikleri, zaman zaman da beyaz toplumları ortadan kaldırmak ve yerine çok kültürlü toplumları koymak istedikleri varsayılan küresel elitler ile ırk biliminin bastırılması arasında ilişki kuran komplocu bir çerçeve eşliğinde, ırkçı düşünceleri meşru gerçekler olarak konumlandıran aşırı sağcı anlatılar da bu temsilin ortaya çıkmasını sağlayan çabalara destek olmaktadır.[124]

Irk bilimi, 2017'de Middlebury Koleji'nde yaşanan olaylardan uzun bir süre önce, SPLC tarafından nefret grupları olarak gösterilen göçmen karşıtı iki gruba fon sağlanması da dahil olmak üzere, aşırı sağcı ideolojiler ve platformlarla bağlantılı temel araştırmalar, bir kısmının Pioneer Fonu tarafından finanse edilmesinin garanti altına alınmasıyla, istikrarlı bir şekilde ana akıma doğru ilerledi.[125] Ek fonlar ise Foundation for Human Understanding (İnsan Anlayışı Vakfı) ile bazı bilim insanlarına göre "hakiki beyaz 'soyu'nun üstünlüğünü kanıtlamak adına harcanan bir dizi çabanın" yanı sıra, ırk, kalıtım ve zekâ üzerine yapılan araştırmaların yayımlanmasına katkı sunan Testing Research Fund'a [Test Araştırma Fonu] gitti.[126] Pioneer Fonu yakın zaman önce beyaz üstünlükçü Jared Taylor'ın öncülüğündeki *American Renaissance* ile birlikte yayınları içerisinde ırk farkının sportif yetenek açısından belirleyici olduğuna dikkat çeken bir kitabın da yer aldığı Ulster Institute for Social Research'e [Ulster Sosyal Araştırma Enstitüsü] maddi destekte bulundu.[127] 2018 yılında bir öğrenci gazetesi, öjenik ve ırksal olarak kalıtımsal IQ konulu "Londra Zekâ Konferansı" adı verilen gizli bir konferansın University College London kampüsünde izinsiz bir şekilde düzenlendiğini ortaya çıkardı. Konferanstaki tartışmalar ırksal

124. Evans, *Skin Deep*, 298-99.

125. Saini, *Superior*, 68-69.

126. Tucker, *Racial Research*, 251; FHU ve TRF'nin "irsiyet, zekâ ve ırk" konusundaki yayınlar ile araştırmaların teşvik edilmesinde oynadığı rol konulu tartışma için ayrıca 252. sayfaya bakınız.

127. Saini'nin *Superior* metninin 68. ile 71. sayfaları arasındaki Ulster Sosyal Araştırmalar Enstitüsü tartışmasına bakınız. Pioneer Fonu hakkında daha fazlası için ise Saini ile SPLC tarafından genel bir değerlendirme olarak hazırlanan "Pioneer Fund" çalışmasına bakınız.

melezleşme ile popülasyon niteliği konularını içeriyordu.[128] Konferans programında *Mankind Quarterly*'nin baş editörü de konuşma yaptı. University College London, skandalın ortaya çıkmasının ardından, öjenikleri kınayan ve yaşananların inceleneceğini ifade eden bir bildiri yayınladı.[129]

21. yüzyılın ilk iki on yılında bilimsel ırkçılık ana akıma doğru istikrarlı yürüyüşünü sürdürdü ve bugün kendisi açısından "diriliş" olarak tanımlanabilecek bir noktaya ulaştı. Bu gelişme onu takip edenleri bile şaşırttı. Antropolog Jonathan Marks bu konuda Saini'ye şunları söyledi:

Bu kişilerin fanatik destekçiler olduğu hipotezi üzerine çalışıyorum. Bana yirmi yıl sonra ana akım siyasi dalganın bir parçası olacağını söyleseydiniz sizin mutlak suretle çılgın olduğunuzu söylerdim... Onlar alenen ampirik kanıtların kendileri için bir önem teşkil etmediği ideologlardır. Fakat ben yine de onların biz profesörlerden daha zeki olduklarını düşünüyorum.[130]

Bilimsel ırkçılık, birçok sebepten ötürü aşırı sağa çekici gelmektedir. Şüphesiz ki, beyaz üstünlükçülüğü en temel düzeyde destekler ve meşru kılar. Bununla birlikte, bilimsel ırkçılık beyazların korunması, ayrılması ve imtiyaz sahibi olması gerektiği yönündeki çağrıları da destekler. Irksal ve kültürel farklılığın özgünlüğünün korunması böylelikle beyaz etno devleti için bir gerekçeye dönüştü. Her ırk grubu benzersizse, bu benzersizliğin melezleşme yoluyla tehlikeye atılmasına mâni olunmalıdır.[131] Irk gruplarını ayrı tutmak ise tabii ki her birinin kendi yurduna sahip olmasını gerektirir.

---

128. Evans, *Skin Deep*, 235; Kevin Rawlinson ve Richard Adams, "UCL to Investigate Eugenics Conference Secretly Held on Campus", *Guardian*, 11 Ocak 2018, https://www.theguardian.com/education/2018/jan/10/ucl-to-investigate-secret-eugenics-conference-held-on-campus.

129. "UCL Statement on the London Conference on Intelligence", UCL, 18 Ocak 2018, https://www.ucl.ac.uk/news/2018/jan/ucl-statement-london-conference-intelligence-0; Ben Van der Merwe, "It Might Be a Pseudo Science, but Students Take the Threat of Eugenics Seriously", *New Statesman America*, 19 Şubat 2018, https://www.newstatesman.com/politics/education/2018/02/it-might-be-pseudo-science-students-take-threat-eugenics-seriously.

130. Saini, *Superior*, 92.

131. Stern, *Proud Boys*, 92.

Yükseköğrenimde Nefretin Yükselişine Tepkiler

Açıkçası, aşırı sağcı bireyler ve gruplar tarafından, yükseköğrenim ve akademik uzmanlığın üzerine gitmek adına harcanan kapsamlı çabanın bir parçası olarak konuşlandırılan çok sayıda faktör bulunmaktadır. Bu taktikler, fiziksel ve sembolik nefret saldırılarından öğrenciler ile bilim insanlarını hedefe yerleştiren propagandanın yanı sıra, bilgi üreten kurumların meşruiyetinin yok edilmesi ve yeni bir aşırı sağcı entelektüeller jenerasyonunu yetiştirecek alternatif bir ekosistemin ortaya çıkması arasında dağılım gösterir. Üniversite topluluklarının bu gelişmelere yönelik tepkisi karışık olmakla birlikte buradaki imkânlarımızın el verdiğinden çok daha tartışmaya değer bir mahiyettedir. Ana akımda yer alan bilim insanları, aşırı sağcıların bireysel olarak bilim insanlarına yönelttiği saldırılara ne şekilde yanıt verecekleri üzerine etkin bir şekilde kafa yorarak, taciz ve saldırı tehditleri karşısında kendilerini korumak ve bu tehditler karşısında bireylerin, üniversitelerin ve disipliner derneklerin bir yanıt geliştirmek için ne tür adımlar atmaları gerektiği konusunda bir kılavuz oluşturdular.[132] Üniversiteler bunun yanında, üniversite kampüslerinde aşırı sağ ile beyaz üstünlükçülere katılımın artması üzerine de çalışmalar yürütmektedir. Ek olarak, bazı üniversiteler öjeni araştırmalarında, köle sahipliğinde, ırkçı ve beyaz üstünlükçülerin isimlerinin binalara verilmesinde kendi tarihsel rollerini kabul ederek ilerleme kaydettiler.

Üniversiteler, bir yandan dersliklerde cereyan edebilecek ana akımın dışına çıkan aşırı sağcı ifadeler ile siyasi görüşleri içermesi olası tansiyonu yüksek konuşmalara daha hazırlıklı olmaları adına öğretim üyeleri için eğitim atölyeleri düzenlerken bir yandan da öğrencilerin farklılıklarla diyalog kurabilmeleri açısından öğrencilere yardımcı olması amacıyla oryantasyon programları hazırladılar. Disipliner gruplar konferanslarda saldırılara yanıt verme konulu özel oturumlar düzenlediler ve yanlış bilgi ile bilimin kötüye kullanılmasıyla mücadele için bilimsel kampanyalar başlattıklarını duyurdular. Bununla bir-

132. Cloud, "Right-Wing Attacks".

likte yönetim kadrosu, çatışmaya yol açabilecek konuşmacıların yer aldıkları etkinlikler ile kampüste ortaya çıkabilecek nefret olaylarına uygun bir şekilde yanıt verilmesi için yeni yönergeler hazırlamakla uğraştılar. Kampüsler vaktinin büyük çoğunluğunu, kampüslerin hızla değişen siyasi iklimine, sık sık baş gösteren saldırı, nefret söylemi ile propaganda faaliyetlerine tepki göstermekle harcadığı için sarf edilen çabalar da büyük ölçüde reaktif bir nitelik kazanmıştır.

Sol kaynaklı olduğu düşünülen bilgiyi yok etme ve aşırı sağa özel entelektüel bir yeterlilik oluşturma çabaları, aşırı sağcı aşırılıkçılığın geçirdiği dönüşümün önemli yanlarıdır. Bu dönüşümler, yeni pazarlar oluşturulması, finansal kapasite gelişimi ve gençlerin gelecekteki savaşlar için fiziksel olarak eğitilmesi yönündeki girişimleriyle birlikte meydana geldi. Gelgelelim, bahsi geçen bu alanların hepsi de iletişimi kurabilmek için yeni medya ekosistemlerine bağlıdırlar. Online ortamlarda yaşanan dönüşümler ise, bir sonraki bölümde analiz edeceğim üzere, söz konusu tüm bu değişimler için önemli yollardan destek sunmaktadır.

6
Online Ortamları Silaha Dönüştürmek

Gençliğin radikalleşme sürecini daha iyi anlama arayışı açısından alanlar ile mekânlar konusundaki dikkat eksikliğine karşın, yine de bu konuda bir istisna söz konusudur. Aşırılıkçılığa giden yollara ilişkin tartışmalarda, kamu politikaları tartışmalarında ve de ebeveynler ile eğitmenleri, aşırılıkçı propaganda ve ikna edici örgütleyicilerin online yollardan maruz kalmanın tehlikesi konusunda uyaran medya manşetlerinde sürekli online alanlara dikkat çekilir. Kamuoyu, radikalleşmenin öncelikli olarak yalnızca ekranlarından yansıyan ışığın aydınlattığı yatak odalarının kasvetli bir köşesinde kendilerini karanlık ağın içerisinde bulan yalnız ergenlerin başına geldiğini düşünmekte hatalı değildir. Ve tıpkı diğer kalıp yargıları gibi bunda da bir parça gerçeklik payı vardır. Aşırılıkçılığa maruz kalmak için artık

fiziksel bir yere gerek yoktur; zira artık daha önce görülmedik bir şekilde sosyal medya memleri, görsel paylaşım platformları, sohbet odaları ve online oyunlar yoluyla doğrudan evlerimize ve okullarımıza sızmaktadır. Bununla birlikte, kalıp yargılar da haklı nedenlerle pekâlâ çürütülebilirler. Diğer yandan, gizemden arındırılması gereken bir şey varsa o da radikalleşmenin yalnızca veya öncelikli olarak bütünüyle tecrit halindeki online alanlarda gerçekleştiği düşüncesidir. Aşırı sağın, aşırı sağcı ideolojilerin etkinliğini, aktarımını ve dolaşımını mümkün olan en üst seviyeye çıkarma imkânı sağlayan online ve offline faaliyetlerin stratejik bir kombinasyonuna dayanan interneti ne şekilde oluşturduğu, onu nasıl geliştirip bir silah haline getirdiği hakkındaki hikâye o kadar da basit değildir.[1]

Bir önceki bölümde gösterildiği üzere, modern aşırı sağ, dövüşebilecek fiziksel kapasiteyle donanmış kaslı savaşçılar yetiştirmenin yanı sıra önderlik yapabilecek entelektüel yetkinliğe sahip "alternatif sağcı" düşünürler ve aşırı sağın eylemlerini pazarlayacak, markalaştıracak ve finansal açıdan destekleyecek ticari ekosistemler geliştirmek için uğraşmaktadır. Bununla birlikte, söz konusu bütün faaliyetlerin temelinde ise modern aşırı sağın iletişim, yayım ve mobilizasyon adına kapsamı geniş yeni teknoloji ve medya ekosistemlerini kolaylıkla benimsemesi ve yaratabilmesi yatmaktadır. Aşırı sağdaki gruplar ve bireyler, erken zamanda internet kullanmaya başlayıp kısa zaman içerisinde de katılımı artırmak ve ideolojilerini karma dövüş sanatları turnuvaları, müzik konserleri ve mitingler gibi fiziksel alanların ötesine taşımak için yeni medyanın marifetlerinden istifade etmeyi bildiler.

Bu bölüm, aşırı sağın büyümesinde online alanları bu denli hayati kılan karışık faktörler dizisini aydınlığa kavuşturmayı amaçlamaktadır. Online fenomenler hakkında, bilhassa da basılı yayın konusunda, herhangi bir tartışma yürütmenin, özellikle aşırı sağcı liderler ile nüfuz sahibi isimlerin iletişim kurma yollarında sürekli değişim yaşanması ve online fenomenlerin

1. Baldauf, Ebner ve Guhl, *Hate Speech and Radicalisation*, 12. Ayrıca bkz. Koehler, "Radical Online", N. Johnson vd, "Hidden Resilience".

geleneksel iletişim kanalları ile platformları karşısında "üstünlüğü ele geçirmesi" göz önüne alındığında, hem online hem de offline aşırı sağcı manzaranın hızlı evrimiyle birlikte daha da zorlaştığını belirtmek elzemdir.[2] Online iletişim ve mobilizasyonu kolaylaştıran yeni alanlar, kanallar ve platformlar bulmak her zaman mümkün olacaktır. Dahası, online nefret ekolojisinin büyük bölümü tepeden inme olmak yerine kendiliğinden örgütlenmektedir. Birey grupları, yasaklama ve "platformdan kaldırma" –bu terim belirli bir siteye ya da kendisini destekleyen internet sitesi şirketinin teknik desteğini yitiren *8chan* gibi forumlara giriş yapmaları yasaklanan birey ya da gruplardan atıf yapmaktadır– karşısında durmadan başka platformlara taşınırlar. Bu bölüm, açığa kavuşturmak adına kanal ve platform örneklerinden yararlanan online alanların sağladığı iletişim biçimleri ve stratejiler üzerine odaklanacaktır.[3] Okurların, söz konusu biçimler ile stratejileri işler kılan özel ekosistemin, bu metnin basıldığı zaman dilimi içerisinde bile daha da gelişmiş bir şeye dönüşeceğini göz önünde bulundurmaları gerekmektedir. Yeni ve yakın zamanda ortaya çıkan platformlar büyük olasılıkla yalnızca online alanların mümkün kıldığı yeni iletişim biçimlerini genişletip derinleştirir.

Online Olmak: İnternet, Aşırı Sağı Nasıl Besler?

Aşırılıkçılıkla temasa geçilmesi için gerekli olan sosyal medya ve dijital platformlar da dahil olmak üzere, aşırı sağcı aşırılıkçılığın kaydettiği büyümenin doğrudan online ortamlarla ilişkili olduğu, Pittsburgh sinagogu saldırganının aşırı sağcı içeriğiyle

2. Davey ve Ebner, "Fringe Insurgency", 8.

3. Küresel nefret ekolojisine ve bu grupların platformlar arasında nasıl uyum sağlayıp hareket ettiğine dair zengin bir tartışma için bkz. Noemi Derzsy, "Strategies for Combating Online Hate", *Nature*, Haberler ve Görüşler, 21 Ağustos 2019, https://www.nature.com/articles/d41586-019-02447-1. Online alanlar ve radikalleşmeyle ilgili değişik türden konular hakkında genel bir değerlendirme için bkz. Fielitz ve Thurston, *Post-Digital Cultures*. Yasaklamalar hakkındaki argümanlarımın bir kısmını 24 Ağustos 2017'de *Huffington Post*'ta yayımlanan "Why Banning Hate Groups Won't End Them", (https://www.huffpost.com/entry/hate-groups-banb599ca5a5e4b0d8dde999a009) başlıklı makalede geliştirdim.

bilinen marjinal sosyal medya sitesi (Gab) üzerinden radikalleştiği medya tarafından ortaya çıkarılmadan önce de biliniyordu. Online ortamlar, aşırı sağcı hareketin büyümesi açısından kurucu bir niteliğe sahiptir; bu kitabın geri kalan kısmında bahsi geçen alanlar ile mekânların hepsi de gelişim gösterebilmek için dijital iletişim ve online teknolojiye muhtaçtır. Markalar, özel internet siteleri ile online dağıtıcılar aracılığıyla aşırı sağcı kodların yer aldığı ürünler satarken; karma dövüş sanatları ve dövüş turnuvalarının duyuruları online yollardan yapılır, biletler internetten satışa çıkarılır ve turnuvalar internet üzerinden canlı yayınlanır. Bilim insanlarına yönelik saldırılar ile yeni bir bilginin üretilmesi de büyük ölçüde iletişim ve dağıtım amaçlı kullanılan internet platformlarına dayanmaktadır. Aşırı sağın yararlandığı teknoloji platformları ekosistemi çok geniştir ve her geçen gün gelişmektedir.

Aşırı sağcı bireyler, tıpkı diğer sıradan vatandaşlar gibi, ana akım sosyal medya ile Facebook, Twitter, Instagram ve Pinterest gibi siteleri üzerinden irtibata geçip iletişim kurarlar. Aşırı sağcı eşya ve marka topluluklarına özel Tumblr blogları ile işbirliği içerisinde olan aşırı sağcı YouTube fenomenleri bulunmaktadır.[4] Bu türden siteler ile kanalların yalnızca gençlerin katılımı ve radikalleşmesi için değil, aynı zamanda da mobilizasyonları için de stratejik bir öneme sahip oldukları su götürmez bir gerçektir. Eylül 2018'de bir Alman'ın sokak dövüşünde bıçaklanarak öldürülmesi ve bir Suriyeli ile bir Iraklı sığınmacının bu olay üzerine tutuklanmasının ardından "suçlu göçmenler"i protesto etmek amacıyla büyük çoğunluğu sosyal medya üzerinden örgütlenen ve sayıları altı bin kişiyi bulan bir kalabalık kısa bir süre içerisinde toplandı.[5] Ana akım platformlarda bu bireyler ve aileleri

4. Janko Roettgers, "How YouTube's Far Right Is Using Classic Influencer Tactics to Promote Its Views", *Variety*, 18 Eylül 2018, https://variety.com/2018/digital/news/youtube-far-right-influencers-1202946918/.

5. Cynthia Miller-Idriss ve Daniel Köhler, "The United German Right", *Open Democracy*, 10 Eylül 2018, https://www.opendemocracy.net/en/can-europe-make-it/united-german-extreme-right/ (aslen Fransızca yayınlanan metnin Fransızcası için bkz. En Allemagne, "un niveau de coopération inédit entre les groupes d'extrême droite", *Le Monde*, 8 Eylül 2018, https://www.lemonde.fr/

aleyhinde nefret söyleminin, çirkin bir üslubun, gayri insani bir dilin kullanımının artması ve tehditlerin çoğalmaya başlaması üzerine teknoloji şirketleri hizmet kullanım koşullarını gözden geçirerek söz konusu kuralları çiğneyen kullanıcılara yasak getirdi. Spotify ve Apple, beyaz üstünlükçü nefret müziklerini kendi platformlarından kaldırırken, GoDaddy vb internet sunucu platformları da *The Daily Stormer* gibi beyaz üstünlükçü siteler ile olan ilişkilerini sonlandırdılar.[6] Aralarında Youtube ve Twitter'ın da bulunduğu diğer teknoloji şirketleri ise, beyaz üstünlükçülerle ilişkili hesapları takibe alıp kapatacaklarını taahhüt etti.[7]

Kullanım koşullarını dayatmak, bahsi geçen ana akım platformları daha güvenli ve herkes için daha huzurlu kılmakla birlikte, şirketlere de nefret gruplarına ait inançların, bildirilerin ve eylemlerin ana akım değerlerle örtüşmediği ve bu sebeple üyeleri ile örgütlerinin tüketici, misafir, konuşmacı ya da ziyaretçi olarak katılmaları fark etmeksizin hoş karşılanmayacağı yönünde net bir mesaj vererek hangi tarafta yer aldıklarını açık açık belli edecek bir sınır çizme imkânı sağladı. Bununla birlikte, yasaklamaların beklenmedik sonuçları oldu: Durumu daha da körükleyerek nefret gruplarının beklenmedik şekilde yeraltına çekilmelerine ve aşırı sağcı baskı, sansür, haksızlık ve adaletsizlik anlatısının daha da güçlenmesine yol açtı. Ana akım platformlar kullanım koşullarını ihlal eden kullanıcılara karşı sert önlemler aldıkça, onlar da nefret dolu, insanlık dışı bir

idees/article/2018/09/06/chemnitz-un-niveau-de-cooperation-inedit-entre-les-groupes-d-extreme-droite53509303232.html).

6. Elizabeth Flock, "Spotify Has Removed White Power Music from Its Platform. But It's Still Available on Dozens of Other Sites", *PBS Newshour*, 18 Ağustos 2017, https://www.pbs.org/newshour/arts/spotify-removed-white-power-music-platform-still-available-dozens-sites.

7. Bkz. Samuel Gibbs, "Apple Denounces Neo-Nazis as Spotify Bans 'White Power' Tracks", *Guardian*, 17 Ağustos 2017, https://www.theguardian.com/technology/2017/aug/17/apple-denounces-neo-nazis-as-spotify-bans-white-power-tracks; Julia Carrie Wong, "Tech Companies Turn on Daily Stormer and the 'Alt-Right' after Charlottesville", *Guardian*, 14 Ağustos 2017, https://www.theguardian.com/technology/2017/aug/14/daily-stormer-alt-right-google-go-daddy-charlottesville.

kültürü daha çok üreten, şiddeti kutsayan, komplo teorilerini dolaşıma sokan ve de kin, utanç ve hüsranın nefret ile eylem çağrısına dönüşmesine zemin sağlayan kontrol edilemeyen, alternatif platformlara doğru göçtüler. Aşırılıkçı görüşlerin kontrol edilemeyen sitelerde yoğunlaşması (ılımlı olanların eksikliğiyle birleştiğinde), marjinal platformlar, sosyal medyanın göreli anonimliği ve gözetim eksikliğinin beraberinde getirdiği yüksek kutuplaşma türüyle birlikte düşünüldüğünde, bireylerin hazırlanıp radikalleştirildikleri yerler haline getirir.[8] Bununla birlikte bireyler, kafa dengi başka bireylerden oluşan gruplarla offline alanlarda vakit geçirdiklerinde bile düşünceleri ve görüşleri daha aşırılıkçı bir hal alır ve karşıt görüşlere karşı daha kapalı bir hale gelirler.[9] Ortaya çıkan etki, online ortamlarda ortaya çıkan etkiye benzerdir. Bu nedenle, alternatif platformlar, bilim insanlarının aşırılıkçı içerik ve nefretin "yankı odası" olarak tanımladıkları aşırılıkçı ideolojinin etkisini artıran ve yeni üyeleri de daha da radikalleştiren yerlere dönüşürler. Nitekim, araştırmalardan elde edilen deliller de bu tabloyu desteklemektedir. Network Contagion Research Institute (NCRI), Temmuz 2016 ile Haziran 2019 arasında Gab ile "patavatsız" *8chan*'in mesaj panosuna yapılan bir milyonun üzerinde yorum ve yine ismi geçen platformlarda paylaşılan on milyon görsel üzerine yapılan araştırma sonucunda, 2016 seçimlerinin ardından ırkçı ifadeler ile hakaretamiz bir şekilde kullanılan "zenci" ifadesinin kullanımında bir artışın yaşanmasının yanında, Yahudi karşıtı hakaretler ve içeriklerin kullanımının da iki katına çıktığı sonucuna ulaştı.[10]

Platformları ortadan kaldırmak ve yasaklamak birçok gözlemcinin kavradığından çok daha karmaşık bir süreçtir. Örneğin, platformlar arasında göç etmek de tek yönlü basit bir hareketten çok daha fazlasıdır. Twitter üyeliğinin askıya alınması ile Gab'e

8. Bkz. Neumann, Önsöz, Baldauf, Ebner ve Guhl, *Hate Speech and Radicalisation.*

9. Sunstein, *Going to Extremes.*

10. Zannettou ve diğerleri, "Understanding Online Antisemitism." Ayrıca ADL'nin "Gab and 8chan" raporundaki tartışmaya bakınız.

katılımın artması arasındaki ilişki hakkındaki verilerin de gösterdiği üzere, bazı durumlarda ana akım platformlarda uygulanan yasaklamalar kullanıcıları daha uç opsiyonlara yönlendirir.[11] Yasak getirilen bireyler ile gruplar, yalnızca platformlar arasında yer değiştirmekle kalmazlar, ayrıca kimi zaman da yasakların üstesinden nasıl gelineceğini keşfettikten sonra yasaklandıkları platformlara geri dönerler. Örneğin, Facebook tarafından yasaklanan KKK, Rus sosyal ağ sitesi VKontakte'de altmış ayrı grupta kök salmayı başardı.[12] Fakat Ukrayna yönetiminin VKontakte'nin kullanımını yasaklamasının ardından, bazı KKK grupları, İngilizce algılama algoritmalarını atlatmak adına KuKluxKlan'ın Krill alfabesinde yazılmış halini kullanarak bu platformdan ayrılarak tekrar Facebook'a geri dönmeyi başardılar.[13]

Diğer bir deyişle, yasaklama politikaları aşırı sağ içerisindeki girişimci ruhu körüklemektedir. Bağış yapılan ve kitle kaynak kullanımının söz konusu olduğu Paypal, Patreon, GoFoundMe ve Kickstarter gibi platformların da ırkçı ve seksist kampanyaları yasaklamak gibi son derece kısıtlayıcı önlemlere başvurmasının ardından aşırı sağ için bağış toplayan ve aşırı sağa özel olarak tasarlanan Hatreon, GoyFundMe, MakerSupport ve Wesearchr gibi platformlara yöneldiler.[14] Örneğin, Andrew Anglin'in SPLC'ye karşı yargılama masraflarını karşılamak adına Wesearchr tarafından kısa süre önce iki aydan daha az bir süre içerisinde düzenlenen bağış toplama etkinliğinde 155.000 dolardan daha fazla para toplandı. Platformdan kaldırma politikalarının toplanan fonlardan yüzde 15'lik bir kesinti yapan şirketler için bir

11. ADL'nin Aşırılıkçılık Merkezi'nin, sosyal medya verilerini analiz eden Ağ Bulaşma Araştırma Enstitüsü ile ortaklaşa hazırladığı rapora bakınız: "When Twitter Bans Extremists, Gab Puts out the Welcome Mat", *ADL*, 11 Mart 2019, https://www.adl.org/blog/when-twitter-bans-extremists-gab-puts-out-the-welcome-mat.

12. VKontake hakkında daha fazlası için bakınız: Masood Farivar, "US White Nationalists Barred by Facebook Find Haven on Russia Site", *Voice of America News*, 10 Nisan 2019, https://www.voanews.com/usa/us-white-nationalists-barred-facebook-find-haven-russia-site.

13. N. Johnson ve diğerleri, "Hidden Resilience", 2.

14. Alternatif platformlar tartışması için bkz. Keatinge, Keen ve Izenman, "Fundraising", 18-19.

fırsat yarattığını ifade eden Wesearchr'nin kurucularından Charles Johnson, "Bu platformların gidecek başka bir yeri olmayan sağdaki insanlar için tekele dönüştüğünü"[15] belirtti. Hatreon'dan yapılan resmi açıklamaya göre, şirketin zirve yaptığı 2017 yılı içerisinde aylık olarak yaklaşık 25.000 dolar bir kazancın elde edildiği açıklandı.[16] Diğer yandan, Paypal, Stripe, Apple Pay, Google Pay ve Visa gibi online ödeme işlemlerini destekleyen ana akım şirketler, aşırı sağın internet siteleri üzerinden bağış toplama kabiliyetini zayıflatacak şekilde daha sonraki girişimlerinin neticesinde kartla ödeme üzerine kısıtlama ya da yasaklama getirmeyi başardılar.[17] Bu gelişmenin ardından ortaya çıkan sonuçlardan bir tanesi, aşırı sağın hem kişisel hesaplar hem banka transferleri hem de kripto paralarla yapılacak bağışlar için daha fazla anonimlik ve gizlilik imkânı sağlayan birebir yollardan ödeme işlemlerini yapması oldu.[18]

Siteler askıya alınsa da, yerlerine hızla başka siteler açılabilmektedir. Endchan isimli site, 2019'daki El Paso saldırısının ardından El Paso ve Christchurch saldırıları manifestolarının paylaşılmasından ötürü kapatılan "*8chan*'dan gelen mültecileri" memnuniyetle karşıladı. Norveçli bir aşırılıkçı bu saldırıların ardından sıcağı sıcağına Endchan'da bir manifesto paylaşıp Oslo dışındaki bir camiye saldırı düzenledi; neyse ki Christchurch saldırısının ardından devreye sokulan güvenlik önlemleri sayesinde kitlesel bir trajedi yaşanmasının önüne geçildi.[19] Diğer

15. Michelle Castillo, "The Far Right Uses This Site to Fund Its Favorite Causes—and Its Founder Hopes to Build a 'Very Profitable Business' ", *CNBC*, 24 Haziran 2017, https://www.cnbc.com/2017/06/24/wesearchr-charles-johnson-alt-right-causes.html.
16. Keatinge, Keen ve Izenman, "Fundraising", 19.
17. Keatinge, Keen ve Izenman, 19.
18. Keatinge, Keen ve Izenman, 19.
19. David Heath ve Kevin Crowe, "Sites Like Facebook, Google and Twitter Allowed White Supremacists to Flourish. Now What?" *USA Today*, 21 Ağustos 2019, https://www.usatoday.com/story/news/investigations/2019/08/21/4-chan-el-paso-new-zealand-shooter-white-supremacy/2054378001/; Lizzie Deardon, "Man Who Stormed Mosque 'Armed with Shotguns' Was Inspired by Christchurch and El Paso Attackers, Messaging Board Post Suggests", *Independent*, 11 Ağustos 2019, https://www.independent.co.uk/news/world/europe/norway-mosque-shooting-attack-suspect-philip-manshaus-christchurch-el-paso-4chan-a9052106.html.

yandan aşırı sağ, oyuncular arasında metin, ses kaydı ve video aracılığıyla iletişim kurma seçeneği de sunan Steam ya da Discord gibi oyun platformları ile demokrasi yanlısı aktivistler tarafından oluşturulan ancak zaman içerisinde diğer platformlardan uzaklaştırılan aşırı sağcı sosyal medya fenomenleri tarafından da kullanılan Telegram gibi şifreli ifade özgürlüğü imkânı sunan platformları kullanarak katılımcılar ile sempatizanların iletişim kurabilecekleri online alanları genişletti. Twitter, Instagram ve Facebook gibi ana akım platformlardan yasaklanan Proud Boys'un kurucusu Gavin McInnes'ın yaklaşık yedi bin abonesi bulunan bir Telegram kanalı bulunurken, Milo Yianopoulos'un da takipçi sayısı on sekiz bini aşan bir kanalı bulunmaktadır.[20] Bu platformlardaki büyüme hızlı olmakla birlikte yakın tarihe dayanmaktadır. Vice'tan gazeteci Tess Owens, kısa süre önce "alternatif sağcı" ve neo-Nazilere ait 150 Telegram kanalını örneklem olarak incelemesinin ardından bu kanalların yüzde 94'ünün Christchurch saldırısının ardından yaşanan ani bir yükseliş neticesinde 2019 yılının ilk sekiz ayı içerisinde oluşturulduğu sonucuna ulaştı. Owens bununla birlikte, aralarında "yaklaşmakta olan bir iç savaş ya da hükümetin devrilmesi" anlamına gelecek şekilde kullanılan "boogaloo" teriminin açıkça kullanıldığı *19* isimli kanalın da yer aldığı daha yakın tarihli kanallarınsa ciddi ölçüde ivmeci ve terör odaklı oldukları yönünde bir tespitte bulundu. Ek olarak aşırı sağcı Azov Battalion'un etkin olduğu Ukrayna menşeili görseller ile memlerin de bu kanalda yaygın bir şekilde kullanıldığını keşfetti.[21]

Memlerin, video kliplerin, propagandanın, planlama şifreleri ve daha fazlasının sınırları aşacak şekilde paylaşılması modern aşırı sağın küresel doğasının bir parçasıdır. Nefretin küresel bağlarının olması "dilleri ve davaları aşan iç içe geçmiş anlatıların" inşa edilmesine imkân tanırken, bu süreç aynı zamanda

20. April Glaser, "Telegram Was Built for Democracy Activists. White Nationalists Love It", *Slate*, 8 Ağustos 2019, https://slate.com/technology/2019/08/telegram-white-nationalists-el-paso-shooting-facebook.html.

21. Tess Owens, "How Telegram Became White Nationalists' Go-To Messaging Platform", *VICE News*, 7 Ekim 2019, https://www.vice.com/enus/article/59nk3a/how-telegram-became-white-nationalists-go-to-messaging-platform.

birden fazla ülkeden üye ve ideolojik olarak birbirinden farklı gerekçelere sahip grupların ortaya çıkmasıyla sonuçlanır. Bu ise nefretin küresel online ekolojisinin "herhangi bir platform, ülke ve dilden özellikle de taşıdıkları nefreti toplayabilecekleri bir odak noktasına sahip olmayan yeni üyeleri hızlıca yakalayabilecek bir sinek kapanı gibi hareket ettiği anlamına gelmektedir."[22] Bu sırada, yeni yazılım programları, platformlar ve kanallar oluşturuldu ve böylelikle hemen hemen bütün ana akım platformlarının daha fazla gizlilik, daha fazla güvenlik ve daha az denetim isteyen kullanıcıların bu taleplerini karşılayan alternatifleri ortaya çıkmış oldu. Bu sayede de örneğin Twitter üyeliklerini iptal edilen Twitter kullanıcıları, Gab ya da "ifade özgürlüğü" konusunda yeni bir alternatif sağlayan Parler'ye yöneldi.[23] Bu gelişmelerin yanında, alternatif arama motorları, şifreli mail platformları, internet yayını hizmetleri ve görsel paylaşım siteleri de özel olarak aşırı sağa hitap eden geniş alternatif bir ekosistemin tamamlanmasına katkı sundular. Bununla birlikte, kripto para gibi alternatif online finansman türlerine gelince, bunlar da "küresel finansal sisteme yönelik tarihsel güvensizlik" ile Yahudilerin küresel piyasalar ve finansal kurumların "küreselci" mimarları oldukları yönündeki komplocu düşünceler örneklerinde olduğu gibi aşırı sağcı görüşlerle uyuşmaktadır.[24]

Öyle ki sayıları her geçen gün artan sosyal medya, oyun platformu ve görsel paylaşım siteleri gibi ana akım platformlarda, sıradan online aktivitelerle meşgul oldukları sırada nefret içerikli ve beyaz üstünlükçü gönderilere nasıl maruz kalabileceklerini gençler için daha anlaşılır hale getirmek amacıyla troller, ırkçılar ve aşırı sağcı kullanıcılara karşı bir mücadele yürütülmektedir. Örneğin, Ruslara ait popüler mem paylaşma sitesi iFunny, neo-Nazi ve beyaz üstünlükçü propaganda yönünde paylaşımlar

22. Johnson ve diğerleri, "Hidden Resilience", 2.
23. Isaac Saul, "This Twitter Alternative Was Supposed to Be Nicer, but Bigots Love It Already", *Forward*, 18 Temmuz 2019, https://forward.com/news/national/427705/parler-news-white-supremacist-islamophobia-laura-loomer/.
24. Keatinge, Keen ve Izenman, 20.

yapan yaklaşık yirmi bin abonesi bulunan "Geleneksel Milliyetçi" ve "Irk Savaşı" gibi hesaplara da ev sahipliği yapmaktadır.[25] Bir milyonun üzerinde kullanıcısı bulunan online oyun Roblox da, her ne kadar bir çocuk oyunu gibi görünse de bu oyunu oynayanlar arasında Holokost'u kutsayan ve beyaz üstünlükçü propaganda faaliyetleri yürüten kişiler de bulunmaktadır.[26] Oyun sorunu özellikle önemlidir: ADL tarafından yakın zamanda yapılan ulusal bir ankette, online oyuncuların yüzde 23'ünün beyaz üstünlükçü propagandaya oyun oynadıkları sırada maruz kaldıkları sonucuna ulaşıldı.[27] Bilhassa çocuk oyunları, kullanıcı tarafından geliştirilebilen içerik imkânından faydalanan, hakaret içerikli ırkçı ifadeler, gamalı haçlar ile aşırılıkçı semboller ve ifadeleri geometri oyunları ve Ağustos 2019'da yapılan incelemede ırkçı ve aşırılıkçı içeriklere sahip yüzün üzerinde hesaba ev sahipliği yaptığı tespit edilen Roblox gibi online oyunlara da zerk edebilen aşırılıkçıların hedefindedir.[28]

Hep birlikte düşünüldüğünde, geniş yelpazedeki farklı ana akım oyun ve sosyal medya platformları, alternatif görsel paylaşım ve iletişim kanallarının yanı sıra, aşırı sağın büyümesine payanda olan geniş bir teknoloji ekosisteminin ortaya çıkmasına yol açtı. Alternatif teknoloji alanları adı verilen bu alanlar, modern aşırı sağın online katılımı noktasında hayati bir rol oynayan Gamergate destanı gibi daha önceki online trolleme biçimleri de dahil olmak üzere, gerici online söylem ile tacize[29] çanak

25. Ryan Broderick, "iFunny Has Become a Hub for White Nationalism", *Buzzfeed*, 14 Ağustos 2019, https://www.buzzfeednews.com/article/ryanhatesthis/the-meme-app-ifunny-is-a-huge-hub-for-white-nationalists.
26. Cyrus Farivar, "Extremists Creep into Roblox, an Online Game Popular with Children", *NBC News*, 21 Ağustos 2019, https://www.cnbc.com/2019/08/22/extremists-creep-into-roblox-an-online-game-popular-with-children.html.
27. "Free to Play? Hate, Harassment, and Positive Social Experiences in Online Games", *ADL*, Temmuz 2019, https://www.adl.org/free-to-play.
28. Laurence Dodds, "Why Parents Should Worry Less about Violent Video Games—and More about the Extremist 'Groomers' Who Target Them", *Telegraph*, 9 Ağustos 2019, https://www.telegraph.co.uk/technology/2019/08/09/parents-should-worry-less-violent-video-games-extremists-play/; Farivar, "Extremists Creep into Roblox".
29. Nagle, *Kill All Normies*.

tuttukları sebebiyle kamuoyu ile medyanın fazlasıyla dikkatini çekmektedir. Gamergate'in 2014 yılında oyun endüstrisinde başlattığı kadınlara yönelik nefret saldırıları, online tehdit ve taciz yağmuru, kısa süre içerisinde politik doğrucu kültüre, feminizme, sosyal adalet savaşçılarına ve gençlerin beyinlerini yıkadıkları iddia edilen liberal sola yönelik geniş çaplı "alternatif sağcı" saldırılar kategorisine dahil edildi.[30]

Alternatif teknoloji alanlarının hayati rolüne karşın, bu platformlar ile kanalların da esasen internet ve sosyal medya tarafından sağlanan bütünüyle yeni bir katılım, iletişim ve mobilizasyon biçiminin yalnızca en gözle görülür çehresi olduğunu da gözden kaçırmamak gerekmektedir. İletişimin bu yeni biçimleri aşırı sağın büyümesini en azından iki yoldan hızlandırdı. İlk olarak, online alanlar aşırılıkçı içerik ve aşırı sağcı iddiaları daha da güçlendirmekle beraber bunlara maruz kalma olasılığını da artırır. İkinci olarak, söz konusu yeni biçimler aşırı sağcıların birbirleriyle iletişim kurmalarına; ağın genişlemesine; aktivizmi, şiddeti ve hareketin büyümesini destekleyen kaynakların toplanmasına ve online bağlantılar ile offline katılım ve ağlar arasında bir köprünün oluşmasına zemin hazırlar.

Teşhir ve Büyüme

2019 yılının mart ayında Yeni Zelanda'nın Christchuch şehrinde elli bir Müslüman'ın ibadet sırasında katledilmesine yol açan saldırının dehşet verici birçok yönü vardır; fakat on yedi dakikalık saldırının Facebook Live üzerinden canlı yayınlanmasının ardından kısa süre içerisinde dünya çapında dolaşıma girmesi, indirilmesi ve de YouTube, Twitter, Reddit ve Instagram gibi başka sitelerde de paylaşılmış olması bunlar arasında en şok edici olanıydı.[31] Bu durum zaten ürkütücü olan terörist bir saldırıyı küresel bir performansa dönüştürürken, terörizmin "kanlı

30. Salter, "Greek Masculinity to Gamergate", 255.

31. Billy Perrigo, "'A Game of Whack-a- Mole': Why Facebook and Others Are Struggling to Delete Footage of the New Zealand Shooting", *Time*, 15 Mart 2019, https://time.com/5552367/new-zealand-shooting-video-facebook-youtube-twitter/.

bir siyasi tiyatro türü" olmasını mümkün kılan yöntemlerin sayısının da katlanarak arttığına işaret etmektedir.[32] Facebook, saldırıyı takip eden 24 saat içerisinde saldırı videosunun 1.5 milyon kopyasını sildi.[33] Benzer kalıplar, aşırı sağcı gruplar tarafından kasıtlı bir şekilde pazarlama numarası şeklinde tasarlanan ya da buna dönüştürülen daha az şiddet içeren bölgesel çaptaki aktivizm için de geçerlidir. Yazar Jonathan Metzl'in 2019 yılı baharında Washington'da bulunan bir kitapçıda düzenlenen kitap tanıtım etkinliğini, "burası bizim toprağımız" şeklinde slogan atan ve aşırı sağcı propaganda yapan bir grup AIM eylemcisinin müdahale ederek bölmesinin ardından, eylem sırasında çekilen görüntüler AIM'in internet sitesinin aktivizm olayları sekmesi altında grup tarafından paylaşılıp dolaşıma sokuldu. Söz konusu kayıt bu satırları yazdığım sırada hâlâ yerinde duruyordu.

Beyaz üstünlükçü ve aşırı sağcı hareket liderleri, on yıllardır broşürler, haber bültenleri, video kayıtlar, radyo programları, hatta ve hatta kablolu erişim programlarının içerisine yerleştirdikleri çok sayıda propaganda ve pazarlama materyali yarattılar; ancak aşırılıkçılık uzmanı J. M. Berger'in ifade ettiği üzere bu durum "neredeyse hiç kimse tarafından fark edilemedi".[34] Söz konusu materyaller küçük bir izleyici grubuna yönelik olacak şekilde üretildi ve bilinen listeler ve birey gruplarıyla paylaşılarak sınırlı bir erişime açıldı. İnternet, yeni iletişim biçimlerine imkân tanırken, beyaz üstünlükçüler daha 1980'lerde çevirmeli forumlar çalıştırarak ve 1995 gibi bir tarihte de Stormfront gibi çok daha gelişmiş bir beyaz üstünlükçü tartışma forumu oluşturarak erkenden modaya ayak uydurdular. Ne var ki, bu yeni online iletişim biçimleri beyaz üstünlükçülerin kendi aralarında

32. Baldauf, Ebner ve Guhl, Hate *Speech and Radicalisation* (A. Ritzmann, *Vom Selbst-zum Massenmord: Terroristische Propaganda und die Verantwortung der Media* [From suicide to mass murder: terrorist propaganda and the responsibility of the media], *TV Diskurs*, 20 Nisan 2016 [18 Temmuz 2018], https://tvdiskurs.de/beitrag/vom-selbst-zum-massenmord/ alıntısıyla).

33. Amy Gunia, "Facebook Tightens Live-Stream Rules in Response to the Christchurch Massacre", *Time*, 15 Mayıs 2019, https://time.com/5589478/facebook-livestream-rules-new-zealand-christchurch-attack/.

34. Berger, "Violent White Supremacy".

kuracakları iletişim konusunda kolaylık sağlasa da, "büyümenin lokomotifi" olamadı.[35] Ancak bu tablo, sosyal medya platformlarının ortaya çıkışı ve propaganda ile pazarlama mallarını dağıtılabilir, dolaşıma sokulabilir, retweetlenebilir, paylaşılabilir ve ana akımla bağlantı kurulabilir bir hale getiren ani kolaylık sayesinde değişti.[36]

3. Bölüm'de yürütülen aşırı sağcı vegan yemek programı tartışması bu anlamda iyi bir örnektir. Geçmişte, "bu türden videoların küresel bir izleyici kitlesine ulaşması (hareket içerisinde ağ kurabilme becerisi de olsa), asla mümkün değildi".[37] Radyo ve televizyon gibi geleneksel medya organları tasarım gereği ana akım içerikle sınırlıydılar. Hem kanalların sınırlı sayıda olması hem de mevcut kanalların kullanıcı tarafından geliştirilen içeriğe açık olmamaları, bütün eğlence ve haber medyasının zorunlu olarak ana akım bir izleyici kitlesini hedefleyen profesyonel gazeteciler tarafından merkezileştirildiği ve dolayımlandığı anlamına geliyordu. Ancak günümüzde bu alana giriş sağlamanın önündeki bariyerler etkisizdir: Herhangi birinin istediği herhangi bir içeriği yayınlaması için ihtiyaç duyduğu tek şey yalnızca iyi bir akıllı telefon kamerası ile güçlü bir internet bağlantısıdır. Bu gelişme, hedef kitleyi cezbetmenin daha doğrudan yollarıyla beraber, "aşırı sağcı iletilerin reklamı açısından eskiden hayal edilmesi dahi zor fırsatlar" yarattı. Örneğin, vegan yemek programları, sohbet fonksiyonunun eskinin geleneksel medya formatlarında imkânsız olan sunucuyla doğrudan bağlantı olanağı sağlayarak izleyicilerin de katılımını sağlar.[38]

Genel anlamda internet ve sosyal medya siteleri, oyun platformları, şifreli iletişim kanalları, kitle fonlama ve para transfer siteleri ile içerik paylaşımı ve canlı yayın siteleri gibi internetin mümkün kıldığı yeni medya platformlarının geniş ekosistemi, aşırılıkçı propagandanın yayılımı ve online iletişim kurma olanaklarını hızlı ve radikal bir şekilde dönüştürdü. Online alanla-

35. Berger.
36. Berger.
37. Forchtner ve Tominc, "Kalashnikov and Cooking-Spoon", 425.
38. Forchtner ve Tominc, 425.

rın çeşitliliğinden, canlı yayın veya video paylaşımı, manifesto paylaşımı, memlerin dolaşıma sokulması ve diğer içeriklerin paylaşılması yoluyla yeni destekçi kitlesinin aşırılıkçı içerik hakkında bilgilendirilmesi amacıyla istifade edilir. YouTube, hem geleneksel televizyonlarla rekabet edecek kadar geniş bir popülariteye sahip olması hem de bir araç olarak aşırı sağcı "e-ünlülerin" önde gelen diğer isimlerin kanallarına konuk olarak katılarak popüler internet fenomenleri ile ilişki kurmalarına olanak sağlaması dolayısıyla özellikle kullanışlı bir platform olduğunu ispat etmiş durumdadır. Bu ise, "liberalleri 'tahrik etmek' ve 'ifade özgürlüğü' için mücadele yürütme" girişimleri olarak çerçevelendirdikleri cinsiyetçi ve ırkçı retoriğe meşruiyet ve geçerlilik kazandırmaktadır.[39] Yalnızca aşırı sağa özel videolar, vloglar, podcastler ve "White Genocide Explained" gibi isimler verilen sohbet programları değil; oyun, erkek hakları, komplo teorisyenliği ve geleneksel kadın dünyalarının önde gelen YouTube'un yıldızlarının şovlarındaki gibi dirsek teması halindeki birbirleriyle örtüşen toplulukların programlarına konuk olarak katılan kişiler de izleyicilerin radikalleşmesinde rol oynar. Çeşitli gruplardan oluşan izleyiciler arasında yalnızca aşırı sağcı aktivistler değil aşırı sağın marjinlerinde yer alan gruplar da yer almaktadır. Bu sebeple, online alanlar feminist karşıtı kadın düşmanlarını, trolleri, bilgisayar korsanlarını, online oyun oyuncularını, anime paylaşan *2chan* kullanıcılarını ve *4chan* mem yapımcılarını bir araya getirir.[40]

Online platformların engin çeşitliliği, aşırı sağın interneti; destekçilerini örgütleme, radikalleştirme, mobilize etme, onlarla iletişime geçme, faaliyetlerine para sağlamak adına kaynak toplama gibi amaçları için kullanarak etkili bir silah haline getirmesine yardımcı oldu. Kritik olan, online nefretteki artışın daha fazla offline şiddetin meydana gelmesiyle ilişkili olmasıdır; diğer bir deyişle, online alan içerisinde sergilenen nefret dolu iletişim ve nefrette yaşanan artış, gerçek hayatta şiddette görülen artış ile ilişkilidir "sosyal medyada yüksek, bol nefretin yayıldığı yerlerde

39. Holt, "White Supremacy".
40. Bkz. Nagle, *Kill All Normies*

daha fazla şiddet olayı yaşanmaktadır".[41] Online alanlar, bunun yanında, sosyal medyanın doğası ve bireylerin sosyal medyayla etkileşime geçme yolları konusunda, çok daha az kasıt taşıyan yollardan da aşırı sağa yardımcı olur. İnternet çağının pek fazla öngörülemeyen gelişmelerinden bir tanesi de, sosyal medya ve online iletişim platformlarının yapısının filtreleme baloncukları, yankı odaları, öneri sistemleri, arama algoritmaları ve sosyal medya kişiselleştirme algoritmaları aracılığıyla aşırı içeriklere maruz kalmayı artırması ve yoğunlaştırması oldu.

Aşırılıkçılığa İki Tık Kala: Algoritmik Radikalleşme

Kamuoyunun, algoritmaların da aşırılıkçı radikalleşme konusunda rol oynayabileceği hakkındaki ilk kuşkusu, Dylann Roof'un 2015 yılında Charleston'daki bir kilise cemaatinden dokuz Afroamerikan'ı katletmesinin ardından belirdi. Kolluk güçleri ve medyanın Roof'un geçmişine yönelik araştırmaları neticesinde elde edilen bilgiler kamuoyuna da paylaşıldıkça, saldırganı radikalleştirmeye götüren sürecin, onu beyaz üstünlükçü bir internet sitesine yönlendiren "siyahların beyazlara yönelik saldırıları" hakkında yaptığı bir Google aramasıyla başladığı duyuruldu. Roof "siyahların beyazlara karşı işledikleri suçlar" ifadesini, Florida'daki bir mahallede bekçi amirliği yaparken on yedi yaşındaki Trayvon Martin'i mahallede yürüdüğü sırada silahla vurarak öldüren George Zimmerman'ın yargılanması esnasında kulağına çalınması üzerine beliren merak üzerine arama motoruna yazmıştı. Zimmerman'ın Martin'den tehdit hissi duyması konusunda haklı olup olmadığı konusuna ilgi duyuyor ve suç istatistikleri ile ırkçı gruplar hakkında daha fazla şey bilmek istiyordu. Ne var ki bu yöndeki merakı neticesinde yaptığı Google araması, Roof'u, tıpkı diğer beyaz üstünlükçü gruplar gibi bazen kullanıldığı üzere kısaca "siyah suç" olarak da tanımlanan "siyahların beyazlara karşı işledikleri suçlar salgını"nı çerçevelendirme taktiğini kullanan Muhafazakâr Vatandaşlar

41. Neumann, Önsöz, Baldauf, Ebner ve Guhl, *Hate Speech and Radicalisation*, 5; ayrıca California Eyalet Üniversitesi San Bernardino Nefret&Aşırılık Araştırmaları Merkezi'nin *Ulusal Raporu*'ndan elde edilen son verilere bakınız.

Konseyi'ne yönlendirdi. Bu tür çerçevelendirmeler, medya ve hükümetin, siyahlar tarafından beyazlar aleyhine işlenen suçlar hakkında bunları münferit olaylarmış gibi tarif ederek ya da nefret suçları kategorisi altında sınıflandırmayarak sansür uygulandığını savunarak, suçu olayla ilişkisi olmayan birçok grubu da dahil edecek şekilde tanımlayan bir dile başvurur.[42] Roof hem online yayınladığı manifestoda hem de FBI sorgusunda, "o günden sonra bütünüyle değiştim"[43] diyerek söz konusu Google aramasının önemine dikkat çekti.

Google, Safiya Umoja Noble gibi araştırmacıların örneğin porno sitelerini önde listelemek için "siyah kızlar" anahtar kelimesini kullanan aramaları yönlendiren ırkçı ve kadın düşmanı önyargılara dikkat çekmesinin ardından, arama çubuğundaki otomatik doldurma opsiyonunu kaldırmak örneğinde olduğu gibi arama algoritmasını değiştirmek adına girişimlerde bulundu. Noble, bu türden veri hatalarını "algoritmik baskı" olarak adlandırırken, bu kavram aracılığıyla Google aramaları ve sayfa değerlendirmesi arama protokollerinin, kadınlar ile beyaz olmayan insanları marjinalleştiren basmakalıp yargıları nasıl pekiştirildiğini gösterir.[44] Yine de online aramanın teknoloji şirketleri tarafından da kontrol edilemeyen bazı yönleri bulunmaktadır. Kısa süre önce gençliğin radikalleşmesi üzerine gerçekleştirdiğim bir konuşmanın ardından dinleyiciler arasından bir kadın Tupperware kaplarında yemek hazırlama konusunda ipuçları edinebilmek amacıyla online arama yaptığını ve bu sırada mahşer günü ve kıyamet hakkındaki fantezileri hayatta kalmacı

42. "White Supremacists Use Black-on- White Crime as Propaganda Tool", *ADL*, 7 Eylül 2012, https://www.adl.org/news/article/white-supremacists-use-black-on-white-crime-as-propaganda-tool?referrer=https%3A//www.google.com/#.WG53H1MrLcs.

43. Rebecca Hersher, "What Happened When Dylann Roof Asked Google for Information about Race?" *Two-Way*, NPR, 10 Ocak 2017, https://www.npr.org/sections/thetwo-way/2017/01/10/508363607/what-happened-when-dylann-roof-asked-google-for-information-about-race; ayrıca bkz. Cory Collins, "The Miseducation of Dylann Roof", *Teaching Tolerance Magazine*, Sonbahar 2017, https://www.tolerance.org/magazine/fall-2017/the-miseducation-of-dylann-roof; ve Noble, *Algorithms of Oppression*.

44. Noble, *Algorithms of Oppression*.

stokçuluk alt kültürü yaratan ve bir kısmı da kıyamet gününü öne çekecek ivmeci stratejilere inanan "kıyamete hazırlanan aşırılıkçılar"a yönelik bir siteye yönlendirildiğini söylemek için bana yaklaştı. Bir algoritmada yapılacak ince ayarların bunun olmasını ne denli önleyebileceğini hayal etmesi güçtür.

Sorun, yalnızca arama motorlarına ilişkin bir sorun olmanın çok daha ötesindedir. Söz gelimi, sosyal medya ve ticari alışveriş platformları kullanıcılarını diğer içerikler, ürünler ve insanlar hakkında bilgilendiren öneri sistemleri kullanırlar. Örneğin, tüketiciler dağıtımcıya ait bir internet sitesinden bir kitap satın aldıklarında, bir algoritma bu kitabı alan diğer insanların ayrıca hangi kitaplara göz attıklarını ya da hangi kitapları satın aldıklarını gösterir. Bu durum teoride kullanışlı ve kazanç sağlayan bir özellik olabilir, glütensiz yemek kitapları üzerine bir araştırma yapıyorsam alışveriş sitelerinin algoritmaları beni hemen her zaman, baktığım ya da satın aldığım ürüne benzer, zaman zaman başkalarının da baktığı ürünler olarak da adlandırılan ürünlere yönlendirir. Benzer algoritmalar Twitter'dan takip edilebilecek insanları, YouTube'dan izlenilebilecek videoları ve Facebook'tan iletişim kurulabilecek arkadaşları da önermektedir. Diğer yandan denetlenmediği takdirde, aynı algoritmalar düzenli bir şekilde kullanmayan ya da rastlantı eseri bahsi geçen platformları kullanan kişileri başka türlü karşılaşamayabilecekleri aşırılıkçı içeriklere de yönlendirebilir.

Kişiselleştirilmiş öneri sistemleri, aşırılıkçı içeriğin "sistem güdümlü promosyon olasılığını" önemli ölçüde artırsa da, yarattığı etki platformlar arasında değişiklik gösterir.[45] Araştırmacılar, YouTube, Reddit ve Gab üzerine yapılan bir inceleme sonucunda, yalnızca YouTube'un, bu platformda bulunmanın bir sonucu olarak, aşırı bir içerikle etkileşime geçen bir bireyin bu etkileşimin ardından benzer türden daha fazla içerikle karşılaşma olasılığını artırarak "aşırı sağcı bir içerikle etkileşim kurulmasının ardından benzer bir materyali öncelik sırasına koyduğu" sonucuna ulaştılar. Bu sonuç, YouTube öneri sistemini takip eden kullanıcıların "birkaç tıklama sonrasında kuşatıcı

45. Reed ve diğerleri, "Radical Filter Bubbles", 5.

ideolojik bir balonun içine çekilebileceğini" gösteren bir önceki araştırmayı da destekler niteliktedir.[46] *New York Times*'ın eski "alternatif sağcı" Caleb Cain'in YouTube geçmişi üzerine yürüttüğü derinlemesine analiz de önerilerin her zamankinden daha çok aşırılıkçı bir içerik spirali oluşturduğunu gösterdi.[47] Bununla birlikte, sorunlu olan yegâne platform YouTube değildir. Araştırmalar, Twitter'ın "takip edilecek kişiler" öneri sistemi ile Facebook'un "önerilen arkadaşlar" özelliğinin şiddet yanlısı aşırılıkçı hesaplar ile terör sempatizanlarının birbirleriyle iletişim kurmasına yardımcı olduğu sonucuna ulaştı.[48]

YouTube, izleyicilerinin "komplo teorileri ile partizan içeriklere" maruz kalma olasılığını azaltmak amacıyla 2019 yılında algoritmasında değişikliğe gitti. Öte yandan, bu değişikliklerin etkilerine ilişkin bir şey söylemek için ise henüz çok erkendir.[49] Burada üzerinde durulması gereken husus kişiselleştirme algoritmalarının, aşırı sağın yükselişte olduğu birkaç yıl boyunca, başka hesapları, ürünleri, videoları, takip edilecek, izlenilecek ve bağlantı kurulacak diğer hesapları önerme yoluyla fiili davranışları etkileyerek insanların yaptıkları seçimlerin şekillenmesine katkıda bulunmuş olmasıdır. Ek olarak, algoritmalar, aşırılıkçı içerikle temasa geçen gençlerin, bu görüşleri sorgulamalarına yol açacak görüşler, bilgiler ve haber kaynaklarıyla da karşılaşma olasılığını önemli ölçüde düşürecek şekilde filtreden geçerler. Kişiselleştirme algoritmaları, bir algoritmanın tercihleriniz hakkında zaten bildiklerini dikkate alarak sizin için düzenlediği kişisel, biricik bilgi evreni anlamına gelen "filtre balonları" oluşturacak şekilde ağ geçidi denetleyicileri gibi hareket ederek haberleri, zaman tünelini, akışı ve bilgiyi her kullanıcı için özel olarak düzenler.[50] İnsanların isteklerini daha iyi yansıtan sonuçlar yaratmayı amaçlasa da, nihai sonuçlar, bu düzenlemelerin

46. Reed ve diğerleri, 4, O'Callaghan ve diğerleri, "(White) Rabbit Hole" alıntısıyla.
47. Roose, "Caleb Cain".
48. Reed ve diğerleri, "Radical Filter Bubbles", 4-5, 10; Berger, "Zero Degrees"; Waters ve Postings, *Spiders of the Caliphate*.
49. Roose, "Caleb Cain."
50. Bkz. Eli Pariser, "Beware Online Filter Bubbles", TED Talks, Mart 2011, https://www.ted.com/talks/eliparisserbewareonlinefilterbubbles?language=en.

tutarsız olmakla birlikte bireylerin maruz kaldıkları perspektiflerin kapsam genişliğinin sınırlandırıldığı, arama sonuçları ve haberlerin insanların akışları içerisinde görüp okuduklarıyla sınırlandıracak şekilde düzenlendiği, dünya görüşlerinin desteklenip karşıt görüşlerin kısıtlandığı yönündedir. Kişiselleştirme algoritmaları, aşırılıkçı içerikle temas kuran kullanıcıları kısa süre önce ortaya çıkan dünya görüşlerini pekiştiren yankı odalarının içine sıkıştırır ve bu görüşlere meydan okuyacak herhangi bir enformasyonla karşılaşmaları ihtimalini azaltır.[51] Şüphesiz ki, radikalleşmenin yegâne sorumlusu algoritmalar değildir. Algoritmik öneriler, izleyiciler ile kullanıcıların davranışlarıyla etkileşime geçerek, online etkileşimle meşgul oldukları sırada insanların sahip oldukları ve de gerçekte yaptıkları tercihler evreninin şekillenmesine yardımcı olur. Öneri sistemleri ile kişiselleştirme algoritmaları bizim tam olarak anlayamadığımız biçimlerde insan tercihleri ve davranışlarıyla etkileşime geçer ve bireylerin hangi konuda arama yapacaklarını, bunu ne şekilde alımlayacaklarını ve peşi sıra sergileyecekleri davranışı şekillendirir. Bu gelişmenin sonuçları müzakere, yurttaşlık eğitimi ve demokrasi açısından son derece önemli olsa da bu durum henüz yeni yeni anlaşılmaktadır.

"Algoritmik radikalleşme" kavramsallaştırması ile bireylerin, yönlendirmeli aramalar, filtrelenmiş haber akışları, önerilen videolar ve aşırılıkçı komşu sitelerden edindikleri ilişkiler sonucunda aşırılıkçı içerik, bağlantılar, gruplar ve diğer bireylere yönlendirilmesiyle tutumlarında, inançlarında ve davranışında ortaya çıkan değişikliklere işaret etmekteyim. Bununla birlikte bireyler, algoritmalar onları sürüklemeden de aşırılıkçı içerikle temas sağlayabilirler. Örneğin, Gab gibi çok fazla aşırılıkçı bireyin bulunduğu bir sitede aşırılıkçı bir içerik ve kültürle karşılaşabilirler.[52] Uç ve denetlenmeyen sosyal medya platformlarında, görsel paylaşım sitelerinde ya da YouTube kanallarında yalnızca algoritmik önerilerden dolayı değil, aşırılıkçı hesaplar ile aşırılıkçı içerik paylaşımında bulunan bireylerin sayısının

51. Reed ve diğerleri, "Radical Filter Bubbles", 4.
52. Reed ve diğerleri, 18.

fazlalığından ötürü de aşırılıkçı içerik ile karşılaşılması olasılığı oldukça fazladır. Çapraz içerik de, silah kontrolü ve kürtaj gibi tek bir konu tarafından harekete geçirilmiş bireyleri kapsamı daha geniş aşırı sağcı içerikle ilişkilendirerek bu duruma katkıda bulunur. Benzer durum müşterilerin gamalı haçlı Noel süs eşyaları, Hitler gençlik kemer tokası ve diğer Nazi aksesuarlarının yanı sıra askeri nitelikli silahlar da satın alabildikleri gunbroker.com adlı internet sitesi gibi ticari alanlar için de geçerlidir.[53] Düzenleme ve denetleme eksikliği bulunan platformlar sorunludur; ancak düzenleme ve üyeliği sonlandırma işlemleri yapan platformların da bireyleri iyice yeraltına ya da aşırılıkçı platformlar ile tartışmaların içerisine itme ihtimali söz konusudur. Ayrıca denetlemeye tabi tutulan siteler bile kullanım koşullarını ihlal etmeyen fakat kullanıcıları daha fazla bilgi için şifreli kanallara çeken URL veya link önerisinde bulunarak daha aşırılıkçı içeriklere kapı aralayan videolar barındırabilir.

Son olarak, her ne kadar bilgi, içerik ve aşırılıkçı bireylerle kurulacak bağlantının etki yaratması ve bunların filtrelenmesi radikalleşmenin erken aşamaları bakımından bir önem taşısa da, online alanlar aşırılıkçı görüşlerin yoğunlaşması ve derinleşmesi açısından da önemli bir rol oynarlar. Online alanlar kullanıcılar, ziyaretçiler ve gözlemciler arasında hem online hem de offline alanlarda olacak şekilde bağlantılar kurar. Aşırı sağa hitap eden tüketim eşyaları, markalar ve müzisyenler genellikle Twitter akışlarını, Facebook ve Tumblr sayfalarını ve de Instagram hesaplarını besler. Adı geçen sayfalar bunun üzerine "arkadaşlar" ile bilgi paylaşan, yeni ürünler hakkında takipçilerini haberdar eden ve offline alanlarda gerçekleşecek siyasi eylemler, etkinlikler, mitingler ve festivallerin duyurusunu yapan, hatta ve hatta sözde Aryan kökenleri ile İskandinav mitolojisine ait bağlarından ötürü aşırı sağ için kutsal kabul edilen İskandinavya bölgesine düzenlenecek "çalışma turu" gezisinin reklamını bile yapan diğer kişilerin paylaşımlarını içeren akışın durmaksızın güncellendiği sayfalar haline dönüşürler.[54]

53. Bu konuda Oren Segal'a minnettarım.
54. Bkz. Miller-Idriss ve Johnson, "Free Advertising".

Mizahı Silah Haline Getirmek: Memler ve Emojiler

Online alanların yeni ekosisteminin aşırı sağdaki büyümeye ön ayak olmasında onu bu denli etkili kılan şey, sosyal medyanın eğlence değeri ile başta memler, espriler ve emojilerin yaratımı ve dolaşıma sokulması yoluyla olmak üzere mizahın etkili bir silah haline getirilmesi yollarıyla ilgilidir. Aşırı sağ, gençlerin yalnızca ciddi, planlı eylem aracılığıyla değil ayrıca spontane ve mizahi etkileşimlerle de motive olduklarını anladı. Mizah, memler ve espriler gençliğin katılımı için başvurulan taktiklere haline geldiler.[55] Kısa bir süre içerisinde geliştirilen emojiler, bir yandan aşırı sağcılar arasında uyarıcı bir işaret fonksiyonu görürken, diğer yandan da haricileri kışkırtmak amacıyla kullanılan bir şeye dönüşmüştür. "Alternatif sağcı" Twitter kullanıcıları, bir yandan örgütlü bir siyasi elit grubunun "gölge yasaklama" müdahalesine maruz kaldıklarına dair inancı belli etmek amacıyla profil isimlerinde kırmızı renkte X harfi kullanmaya başlarken; bir yandan da hem beyaz insanların sütü diğer etnik ve ırksal gruplardan daha iyi sindirebildikleri inancına istinaden hem de cinsel performans düşüşüne de neden olduğunu iddia ettikleri soya sütüne karşı kamuoyunun ilgisini mandıra sütüne çekmek için kısa bir süre için bardak süt emojilerini alternatif sağın sembolü olarak kullandılar.[56] Suriye bayrağı da, Trump'ın emriyle Suriye'ye gerçekleştirilen hava saldırısına desteklerini belirtmek amacıyla ADL tarafından 2019 yılında bir nefret sembolü olarak adlandırılan "OK" şeklindeki el işareti emojisi ile birlikte sosyal medya hesaplarında kullanılan isimlere ek olarak kullanılan popüler emojilerden birisi oldu.[57] Bütün

55. Davey ve Ebner, *Fringe Insurgency*, 28'deki tartışmaya bakınız.

56. Jackson Rawlings, "What Does the X Emoji on Twitter Mean?" *Medium*, 2 Ağustos 2018, https://medium.com/the-politicalists/what-does-the-emoji-on-twitter-mean-498ebc861638; ayrıca bkz. Amy Harmon, "Why White Supremacists Are Chugging Milk (and Why Geneticists Are Alarmed)", *New York Times*, 17 Ekim 2018, https://www.nytimes.com/2018/10/17/us/white-supremacists-science-dna.html; Iselin Gambert ve Tobias Linne, "How the Alt-Right Uses Milk to Promote White Supremacy", *Conversation*, 26 Nisan 2018, http://theconversation.com/how-the-alt-right-uses-milk-to-promote-white-supremacy-94854.

57. Hem bunların hem de diğer emojilerin değişken anlamları için bkz. Sasha

bu sembollerin sadece kullanımları bağlamında anlaşılabilir olduklarını belirtmekte fayda var; zira "OK" sembolü ya da süt simgesinde doğası gereği aşırı sağcı herhangi bir şey yoktur. Söz konusu sıradan semboller, yalnızca beyaz üstünlükçü özel amaçlar ışığında kullanılmaları halinde "aşırı sağcı semboller"e dönüşürler. Ek olarak, belirtilen sembol ya da emojilerin anlamı da provokasyon ve görsel muharebeler odaklı online bir gençlik kültürünün yönlendirmesinden ötürü her zaman akışkan bir niteliğe sahiptir.

Mizahın kullanımının ne kadar öngörülemez olduğunu gösteren en açık örneklerden bir tanesi, aşırı sağla herhangi bir ilişkisi bulunmayan çizgi film karakteri Kurbağa Pepe'nin [*Pepe the Frog*] aşırı sağın kendilerine mal edişinin hikâyesidir. Karikatürist Matt Furie tarafından aslen *Boy's Life* mizah dergisinde yayımlanmak için yaratılan özgün Pepe karakteri, diğer iki oda arkadaşıyla birlikte geçen hayatı ve gündelik hayat içerisinde kendi aralarındaki karşılaşmaları karakterize eden muzipliklerin sahibi olan sevecen ama bir o kadar da bön bir kurbağa şeklinde tasarlanmıştır.[58] 2015 yılında henüz gelişme aşamasında olan "alternatif sağ", "beyaz milliyetçiliğinin bir sembolü" biçiminde "Pepe'nin yeni bir versiyonunu üretmeye" karar verdi.[59] Memler, Kurbağa Pepe'ye diğer karikatürlerin yanı sıra bir Nazi üniforması ve bir KKK kapüşon ve bornozu giydirerek birbirinden farklı yollardan muzip kurbağayı yeniden uyarlamalara tabi tutan 4chan ve Reddit gibi aşırı sağcı sitelerde dolaşıma sokuldu.[60] Kurbağa Pepe ile ABD aşırı sağı arasındaki bağ o kadar güçlüydü ki, Hillary Clinton seçim kampanyası sı-

---

Lekach, "The Real Meaning of All Those Emoji in Twitter Handles", *Mashable*, 3 Haziran 2017, https://mashable.com/2017/06/03/emoji-twitter-handles-meanings/; Jared Holt, "White Nationalists Adopt Clowns as Their Next Racist Symbol (Yes, Seriously)", Right Wing Watch, 4 Nisan 2019, http://www.rightwingwatch.org/post/white-nationalists-adopt-clowns-as-their-next-racist-symbol-yes-seriously/.

58. Adam Serwer, "It's Not Easy Being Meme", *Atlantic*, 13 Eylül 2016.

59. Daniels, "Algorithmic Rise", 64.

60. Jessica Roy, "How 'Pepe the Frog' Went from Harmless to Hate Symbol", *Los Angeles Times*, 11 Eylül 2016.

rasında Pepe'yi kamuoyunun önünde kınarken, ADL de Pepe'yi nefret sembolleri veri tabanına ekledi.[61]

Pepe'nin aşırı sağdaki popülaritesi, yalnızca kurbağanın Nazi ve aşırı sağcı sembollerle donatılan ikonografik temsilinden ötürü değil, aynı zamanda da azınlıklar ile siyasi rakipler karşısında takınılan hasmane tavırların normalleştirilmesine katkıda bulunarak başkaları karşısında bir tür kibirli umursamazlığı sembolize ediyor olmasına da dayanmaktadır.[62] Pepe memi de, memlerin "online siyasi iletişim için kısa yol araçları" işlevi gören "görseller ile kelimelerin sembolik temsilleri" şeklindeki kullanımında yaşanan artışın bir sonucu olarak hem aşırı sağcı ideolojik görüşlerin hem de bir tür elit karşıtı kibir ve küçümsemenin iletilmesinde kullanıldı.[63] Donald Trump'ın 2016 seçimlerinde, seçim kampanyası sırasında Pepe memini retweetlediğinde sadece bir karikatür karakteri olan Kurbağa Pepe'nin, yalnızca online memler yoluyla değil gelinen aşamada emojiler, rozetler, yamalar ve daha başka birçok yerde de kullanılıyor olmasından ötürü "alternatif sağ"ın sembolü haline geldiği artık netlik kazanmış durumdaydı.[64] Ancak 2016'nın sonbaharında Pepe resmi bir nefret sembolü olarak kabul edildi ve bu noktadan itibaren işler daha da garip bir hal aldı.[65] O sıralar Kek adında kurbağa kafalı bir erkek bedeni şeklinde resmedilen bir Mısır tanrısının olduğu birisi ya da birileri tarafından keşfedildi. (KEK harfleri, kısa süre içerisinde online kahkahayı belli etmek adına kullanılan LOL ifadesinin yaygın bir şekilde başvurulan dublörü haline geldi.) Çok geçmeden de aşırı sağ,

61. Daniels, "Algorithmic Rise".
62. Nick Thurston ile Maik Fielitz'e hem bu konuda hem de bu bölümün daha önceki versiyonunu büyük bir dikkatle inceledikleri için minnettarım.
63. Önnerfors, "Finspång".
64. Sam Sanders, "What Pepe the Frog's Death Can Teach Us about the Internet", *All Things Considered*, NPR, 11 Mayıs 2017, https://www.npr.org/sections/alltechconsidered/2017/05/11/527590762/what-pepe-the-frogs-death-can-teach-us-about-the-internet?t=1582035380655.
65. "ADL Adds 'Pepe the Frog' Meme, Used by Anti-Semites and Racists, to Online Hate Symbols Database", *ADL*, 27 Eylül 2016, https://www.adl.org/news/press-releases/adl-adds-pepe-the-frog-meme-used-by-anti-semites-and-racists-to-online-hate.

Kekistan adında, Charlottesville'deki "Sağı Birleştirin" mitingi de dahil olmak üzere offline toplantılarda boy gösteren bir bayrağı da olan hayali bir ülke yarattı.[66] ABD Silahlı Kuvvetleri için Afganistan'da çalışan sözleşmeli bir personel, kaskına Kekistan bayrağı taktığını gösteren bir videonun internette dolaşıma girmesinin ardında görevden uzaklaştırıldı.[67]

Pepe olağandışı bir vaka olsa da, *offline* dünyadan temellük edilerek yeni anlamlarla donatılan ve aşırı sağ tarafından kendi yararına olacak şekilde internet ortamında dolaşıma sokulan öğelerin söz konusu olduğu başka örnekler de bulunmaktadır. İsveç'in küçük sanayi kasabası Finspång'ın aşırı sağcı bir fanteziyle "idam mem"inin içinde kullanılmaya başlanması bu türden örneklerden bir tanesidir. Andreas Önnerfors'un açıkladığı üzere, 2017'nin ortalarında aşırı sağcı bir internet sitesinde, koruyucu kıyafetler ve gaz maskeleri kuşanmış bir vaziyette beyaz İsveçlilerin "biyolojik istisnailiğini" korumak amacıyla kurulan bir yer olarak tarif edilen Finspång adındaki "beyazlar için tahsis edilen bölgeye" açılan kapıdan içeri giren iki kişinin yer aldığı bir mem paylaşıldı.[68] Bu memin ardından paylaşılan metin ve görseller de, Finspång duvarlarının ötesinde kalan yerleri beyazlara tahsis edilen "arı" ve "bağımsız" bölgenin tam tersi olarak kirletilmiş, yozlaşmış "çokkültürlü bir İsveç" şeklinde betimliyorlardı. Adı geçen fantastik dünyanın geleceğinde, Finspång yargılamaları, "hainlerin" kaldırımlar boyunca sıralanan sokak lambalarında asılmaları yönünde bir kararla

66. Baynard Woods, "Where the Hell Is Kekistan?: How Pepe-Posting Meme Warriors Responded to Real Violence of the Alt-Right", *Washington City Paper*, 27 Eylül 2017.

67. Jessica Chasmer, "U.S. Military Contractor Fired over Alt-Right 'Kekistan' Flag Patch", *Washington Times*, 25 Eylül 2018, https://www.washingtontimes.com/news/2018/sep/25/us-military-contractor-fired-after-sporting-alt-ri/; David Neiwert, "What the Kek: Explaining the Alt-Right 'Deity' behind Their 'Meme Magic' ", *SPLC*, 9 Mayıs 2017, https://www.splcenter.org/hatewatch/2017/05/08/what-kek-explaining-alt-right-deity-behind-their-meme-magic. Kurbağa Pepe'nin yaratıcısı karikatürist Matt Furie, telif hakkı ihlali sebebiyle 2018 yılında Infowars'a dava açtı. Joe Sommerlad, "Pepe the Frog Creator Sues Infowars for Breach of Copyright", *Independent*, 7 Mart 2018.

68. Önnerfors, "Finspång".

sonuçlanacaktır. Finspång kasabası bu yolla vatan hainlerinin geleceğin faşist rejiminin hâkimiyetinde idam edileceği kurgusal bir yer olarak aktaran bir memin zimmetine tahsis edilmiş oldu. Finspång memi, zaman içerisinde daha da geliştirilerek "Finspång'da görüşmek üzere" ifadesinin yanı sıra, aşırı sağcı Alman aşırılıkçıları taklit ederek İskandinav mitolojisinde ölüler salonu anlamına gelen "Wallhalla'da görüşmek üzere" versiyonlarıyla bireyleri ve grupları tehdit etmek ve çok sayıda aşırı sağcı görüşü aktarmak için de kullanıldı. Bu memler, Önnerfors'un da detaylarıyla açıkladığı üzere, İsveç'teki haber okurlarının yüzde 8'inin erişim sağladığı aşırı sağcı alternatif bir haber sitesinin liderleri tarafından etkin bir şekilde kullanılmaya başlanınca, aşırı sağcı alt kültürlerden daha ana akım bir kullanıma doğru açıldı.[69] Bu sayede de, fiziksel dünyada yer alan gerçek bir mekân online alanlarda hayali bir yer haline dönüştürülerek aşırı sağcı anlamlarla donatıldı.

Pepe ile Finspång memleri, grup üyelerinin kendi aralarında yaptıkları şakalar veyahut mitolojik alanlara ilişkin fantezilere dayanan kara mizahın belli bir türünün, aşırı sağcı iletişim tarzları bağlamında yaratıcı bir provokasyon biçimine geçişin bir parçası olduğunu göstermektedir. Bir dizi mem ve şakada kullanılan "fırına atılan bir Yahudi daha" türünden ifadeler ve Yahudileri değişik türden pizzalara benzeten taş fırını pizza görsellerinin yanında Yahudi karşıtı mesajlar vermek adına da "Yahudi Birleşik Devletleri" (Jewnited States) ve "Yahudi Yargısı" (Jewpreme court) gibi kelime oyunlarına başvurulur.[70] Ne var ki mesele yalnızca aşırılıkçı, ırkçı ve nefret dolu görüşler ile görselleri ana akıma taşıyabilmek adına aşırı sağın ironi, hiciv, şaka ve kinayelere başvurmasıyla alakalı değildir. Aşırı sağın bunu, karşı-kültürel bir başkaldırı olarak çerçevelemiş olması da aynı derecede önem taşımaktadır.[71] Aşırı sağın online alandaki

69. Önnerfors.
70. Emma Green, "The Tide of Hate Directed against Jewish Journalists", *Atlantic*, 19 Ekim 2016, https://www.theatlantic.com/politics/archive/2016/10/what-its-like-to-be-a-jewish-journalist-in-the-age-of-trump/504635/.
71. Neiwert, *Alt-America*, 256.

başarısının sırrı, kısmen de olsa ırkçı, kadın düşmanı içerikler üretimini "provokatif bir başkaldırı" olarak gösterebilmesinde yatmaktadır.[72] Irkçı "karşı kültüre" katılım, özellikle gidişattan hoşnut olmayan beyaz erkeklere, başka yerlerde edinmekte zorluk çekebilecekleri güç ve üstünlük hislerini sunmasından ötürü çekici gelmiştir.[73]

Online alanlar, aşırı sağcı görüşler için mükemmel bir kuluçka makinesine dönüştü. Bu alanlar ırkçı ve beyaz üstünlükçü inançların tanıtımı ve güçlenmesine yardımcı olmakla birlikte mizahı etkili bir silah haline getiren, provokasyon ve trollemeye önem atfeden ve de kendilerine yönelik eleştirilerin sahiplerini aşırı hassas liberal çıtkırıldımlar ile esprileriyle küplere bindirdikleri "toplumsal adalet savaşçıları" olarak adlandırarak bu eleştirileri yumuşatıp meşruiyetini ortadan kaldıran bir aşırı sağcı karşı gençlik kültürü yarattı.[74] Bununla birlikte online alanlar, örgütleme ve radikalleşmenin de ötesine gidecek şekilde aşırı sağ için kullanışlı bir şeye dönüştü. Bu alanlar, ulusal ve ulus üstü ağların inşa edilmesini, taktikler ile stratejilerin paylaşılmasını ve aşırı sağcı internet fenomenlerine maddi destekte bulunmaya, aktivizmin finanse edilmesine ve mahkeme masraflarının karşılanmasına imkân sağlayan finansal kaynakların toplanmasını kolaylaştırdı.

Kaynak Oluşturmak, Eğitim ve Küresel Ağlar

Bu bölümde belgeleriyle de gösterildiği üzere, online alanlar yeni takipçileri aşırı sağcı ideolojilere maruz bırakabilir, aşırı sağcı görüşleri derinleştirip güçlendirebilir ve bir yere odaklanmamış nefretin siyasi hedeflere kanalize olmasına yol açabilir. Bu alanlar, komplo teorilerinin, ırkçı memlerin ve bilim insanlarına,

72. Marwick ve Lewis, *Media Manipulation and Disinformation*, 47. Ayrıca bkz. Daniels, *Cyber-Racism*.

73. Marwick ve Lewis, *Media Manipulation and Disinformation*, 47. Ayrıca bkz. Daniels, *Cyber-Racism*.

74. Utanılası ve online anlatılara yönelik aşırı duyarlılık tartışması için bkz. Simon ve Bowman, "How One Mom Talks to Her Sons about Hate on the Internet", *NPR*, 17 Ağustos 2019, https://www.npr.org/2019/08/17/751986787/writer-joanna-schroeder-on-preventing-teenage-boys-from-turning-to-hate.

gazetecilere ve siyasi muhaliflere yönelik nefret saldırılarının yayılmasını kolaylaştırırlar. Bununla birlikte, siyasi nefret söylemi ve kutuplaştırıcı ana akım haber dili, marjinlerdeki aktörlerin şiddete başvurmalarına yol açan bir sosyal medya nefret dalgasını beraberinde getirerek ana akımda ortaya çıkan nefret retoriğinin yoğunlaşıp büyümesini sağlarlar.[75]

Diğer yandan online alanlar aynı zamanda da aşırı sağcı grupların birbirleriyle tanışmalarına, kaynak oluşturmalarına ve de hareketler arasında ülkeler çapında edinilen derslerin paylaşılmasına imkân sağlayan son derece önemli alanlar da temin ederler. Bu alanlar aşırı sağcı liderlerin, internet fenomenlerinin ve örgütleyicilerin iletişim kurdukları, para topladıkları ve ulusaşırı ağlar inşa ettikleri yerlerdir.[76] Özellikle de Twitter ve Facebook gibi ılımlı ana akım platformlar aşırı sağın bilgi sağladığı, faaliyetlerini koordine ettiği, eylem raporlarını dolaşıma soktuğu, karşıtlarına saldırdığı ve kamusal söylemi bozguna uğrattığı bir başlangıç noktası sunduğu için bu noktada büyük bir önem taşımaktadır.[77] Online alanlar şiddet eylemlerinin nasıl tatbik edileceği, terörist manifestoların nasıl paylaşılacağı, şiddet içeren eylemlerin nasıl kutsanacağı ve yenilerinin de nasıl teşvik edileceği konusunda rehberlik ve eğitim imkânları sağlar.[78]

Takipçi sayılarındaki hızlı artış ve ilişki ağlarının genişlemesinin görülmesi üzerine, ana akım platformlara erkenden katılmanın aşırı sağ açısından kullanışlı bir şey olduğu anlaşılmış oldu. Ancak denetime açık ana akım platformlar aşırılıkçı içerikleri kaldırmaya ve hesapları kapatmaya başlayınca, bunların yerine türeyen daha küçük çaplı, denetime tabi olmayan yeni platformları içeren yeni bir ekosistem önceden dağınık olan aşırı sağcı spektrumdaki grupları bir araya getirdi. Bu sayede, "Twitter'ın alternatif sağdaki muadili" Gab'de "popülist siyasi adaylar, kimlikçiler, neo-Naziler ve alternatif sağcı troller, daha

75. California Eyalet Üniversitesi San Bernardino Nefret&Aşırılık Araştırmaları Merkezi'nin *Ulusal Raporu*'na bakınız.
76. Davey ve Ebner, *Fringe Insurgency*, 7.
77. Davey ve Ebner, 26.
78. Brooks, "Testimony".

uyumlu bir ideolojinin oluşmasını sağlayacak görüş aktarımına imkân tanıyan bir etkileşim içerisine girdiler."[79] Online alanlar, görünür başarıları paylaşmaya, bölgesel operasyonları güçlendirmeye ve etkili aktivizm olarak yorumladıkları şeye yeni takipçiler kazandırmaya zemin hazırlayacak elle tutulur sonuçları gösterir.[80]

Gruplar ve bireyler online alanlarda silah tedariki, bomba yapımı ve saldırıların planlanması konusunda yol gösterecek kılavuzlar ile el kitapları paylaşırlar. Bununla birlikte, kamuoyu içerisindeki henüz siyasallaşmamış görüşlere, kamu politikalarına sirayet edebilecek ve etnik tersine göç ya da sınırların kapatılması gibi daha önceden marjinal bulunan görüşlere ana akımda yer bulacak şekilde biçim vermeyi amaçlayan çabaları ideolojik olarak koordine ederler.[81] Hollanda ve Fransa'daki aşırı sağcı partilerin destekçileri, "memler ile dezenformasyon yaymak ve bir dizi psikolojik operasyona katılmak için örgütlü bir şekilde başvurdukları trol orduları, sahte hesaplar ve sosyal medya botları" da dahil olmak üzere "alternatif sağın ABD'deki seçimler sırasında kullandıkları taktikleri ödünç aldılar". Aşırılık uzmanları arasında bu çabalar, aşırı sağcı iletişim ağlarının "kamuoyunu manipüle etmek ve demokratik süreçleri akamete uğratmak amacıyla istifade edilen ortak taktik tahtasını" ne şekilde kullandığını gösteren "taktiksel yakınsama" örnekleri olarak bilinirler.[82] Küresel iletişim ağları ile online alanlar ve nefret ekosistemlerinin hızlı gelişimi, aşırı sağcı iletişim ağlarını demokrasiyi baltalayıp bozguna uğratacakları ideal yerler haline dönüştürdü. Teknolojinin mümkün kıldığı "sahte görüntüler üretmek için kullanılan sistem" aracılığıyla yaratılan gerçekçi videoların niteliği arttıkça ve kurgu ile gerçeği birbirinden ayırmanın gittikçe zorlaşmasıyla birlikte bu türden dezenformas-

79. Bkz. Berger, "Violent White Supremacy"; Davey ve Ebner'in *Fringe Insurgency* isimli çalışmasının 26. sayfasından yapılan alıntıyla.
80. Davey ve Ebner, *Fringe Insurgency*, 28.
81. Mark Townsend, "Infiltrator Exposes Generation Identity UK's March Towards Extreme Far Right", *Guardian*, 24 Ağustos 2019, https://www.theguardian..com/world/2019/aug/24/generation-identity-uk-far-right-extremists.
82. Davey ve Ebner, *Fringe Insurgency*, 19.

yon kampanyaları ve sahte haber grubu hesapları çok tehlikeli bir hal aldı. Sahte haberler yalnızca online alana ait bir sorun değildir; hiç şüphesiz ana akım haber kaynakları da bunda pay sahibidir.[83] Ancak online ekosistem, özel bir ilgiyi hak edecek biçimlerde, sahte haberlerin kısa süre içerisinde oluşumu ile dolaşımını mümkün kılmaktadır.

Bunun yanında, online alanlar aşırı sağın kaynak ve para toplayabilmesini sağlayan etkili araçlar da yaratmıştır. "Alternatif sağa" özel kıyafetler satan ABD'deki online bir mağaza, internet sitesinde, gelirinin bir kısmını kanunla başı derde giren "vatanseverlerin" mahkeme masraflarını karşılamak için kullanacağını belirtmektedir. 2017 yılının mayıs ayı içerisinde göçmenlerin Libya'dan Avrupa'ya geçmek için kullandıkları botlara müdahale etmek amacıyla gemi kiralayan Fransa'daki Génération Identitaire grubu üyelerinin de yer aldığı *Defend Europe* (Avrupa Savunması), sekiz Avrupa ülkesi ile ABD'deki üç binden fazla kişiden Paypal, Patreon ve Wesearch üzerinden topladıkları küçük bağışlar yoluyla 200.000 doların üzerinde para topladılar. David Duke ile KKK'dan Grand Wizard gibi önde gelen ABD'li aşırı sağcı liderler, sosyal medya destekçilerine bu misyona destek vermeleri yönünde çağrıda bulundular.[84] SPLC tarafından açılan ve 150.000 doların üzerinde bir para toplayan yasal bir savunma fonuna Andrew Anglin de katkıda bulundu.[85] Şu sıralar günde ortalama sekiz yüz bin kişi tarafından tıklanan ve The Rebel Media tarafından üretilen bir YouTube dizisi için düzenlenen kampanyada da yaklaşık 100.000 Kanada doları toplandı.[86] The Rebel Media

83. Oliver Darcy, "Fox News Stands by Laura Ingraham after She Defends White Supremacist, Other Extremists on Her Prime Time Show", *CNN Business*, 31 Mayıs 2019, https://www.cnn.com/2019/05/31/media/laura-ingraham-paul-nehlen-extremists/index.html/; Courtney Hagle, "How Fox News Pushed the White Supremacist 'Great Replacement' Theory", *Media Matters*, 5 Ağustos 2019, https://www.mediamatters.org/tucker-carlson/how-fox-news-pushed-white-supremacist-great-replacement-theory.

84. Davey ve Ebner, *Fringe Insurgency*, 11.

85. Stav Ziv, "Hate Pays: Alt-Right Raises $150,000 to Save Neo-Nazi Website the Daily Stormer", *Newsweek*, 8 Haziran 2017, https://www.newsweek.com/hate-pays-alt-right-raises-150000-save-neo-nazi-website-daily-stormer-623336.

86. Nagle, *Kill All Normies*, 45-46.

aynı dönem içerisinde YouTube gösterilerine erişim için 8 dolar tutarında bir ödeme hizmeti bedeli belirledi. Bir zamanlar The Rebel Media'ya katkı sunan Kanadalı aşırı sağcı aktivist Lauren Southern'inse, kitle fonlaması yoluyla Patreon'dan kazandığı aylık 5.000 doların toplam gelirinin büyük bir kısmına tekabül ettiği belirtiliyor.[87] Benzer bir gelir akışının diğer YouTube yayıncıları için de geçerli olduğu bilinmektedir.[88] YouTube şovlarının sunucuları, bir yandan video yaratıcılarının yarattıkları gelirin bir kısmını elde tutmalarına imkân sağlayan reklam alma ve diğer özellikler yoluyla, bir yandan da yorumlarının videoların yanındaki "canlı sohbet" bölümünde öne çıkması adına izleyicilerin ödedikleri para sayesinde ciddi miktarda para kazanabilirler.[89] Süper Sohbet özelliği, kazançtan pay alan YouTube'un en başta gelen gelir kaynağıdır.[90] Üreticilerin kendi içerikleriyle gelir elde etmesine imkân sağlamak, çok sayıda materyalin üretilebilmesi açısından son derece etkili bir finansal teşvik yarattı.[91] Ek olarak, müstehcen içerikler daha fazla tıklandığı için provokatif, gergin ve saldırgan olmanın yöneticiler açısından kelimenin tam anlamıyla meyvesini vereceği de bilinmektedir.[92]

87. Soufan Merkezi'nin de *White Supremacist Extremism*'de belirttiği gibi. Soufan Merkezi'nin raporu, Alex Newhouse, "From Classifieds to Crypto: How White Supremacist Groups Have Embraced Crowdfunding", Middlebury Uluslararası Araştırmalar Enstitüsü'nde Terörizm, Aşırıcılık ve Terörle Mücadele Yayınları Merkezi 72 (Haziran 2019), 9, https://www.middlebury.edu/institute/sites/www.middlebury.edu.institute/files/2019-06/Alex%20Newhouse%20CTEC%20Paper.pdf?fv=9T_mzirH)" gibi Southern'in gelirlerini konu alan kaynaklardan alıntılar yapmıştır.

88. Salter, "Geek Masculinity to Gamergate", 255.

89. Bkz. Gabriel Pogrund, Matthew Mulligan ve Keven Donnellan, "YouTube Cashes in on Neo-Nazi's Hate Videos", *The Times*, 11 Ağustos 2019, https://www.thetimes.co.uk/article/youtube-cashes-in-on-neo-nazis-hate-videos-9gg0nbvd6; ayrıca bkz. Alexandra Wells, "YouTube Paid Neo-Nazi Thousands of Dollars for Hate Videos", *Forward*, 14 Ağustos 2019, https://forward.com/fast-forward/429555/youtube-neo-nazi-mark-collett-anti-semitism/.

90. Sarah Perez, "YouTube Is Giving Creators More Ways to Make Money", *TechCrunch*, 11 Temmuz 2019, https://techcrunch.com/2019/07/11/youtube-is-giving-creators-more-ways-to-make-money/.

91. Roose, "Caleb Cain".

92. Pogrund, Mulligan ve Donnellan, "YouTube Cashes In." Michael Salter, kitle fonlaması, sosyal medya ve video paylaşım sitelerinin kullanıcı etkinliğinden

Son olarak, online alanlar, online iletişim ile şiddet ve protestonun mobilize edilmesini kolaylaştırır. Eskiden sosyal hareketler yorucu telefon trafiği yoluyla mobilize edilirken günümüzde ise, 2018 yılında Almanya'nın Chemnitz şehrindeki gösterilerden de açık bir şekilde görüleceği üzere, aşırı sağ hem şifreli hem de şifresiz kanallar üzerinde hızlıca mobilize olabilmektedirler.[93] Aşırı sağcı gruplar ve bireyler, manifestolar paylaşarak, saldırıları canlı yayınlayarak ve de protesto ve aktivistlerin yer aldığı faaliyetlere ilişkin videoları dolaşıma sokarak, benzer saldırıları veya kendi eylemlerini yapmaları konusunda "müritlerine" ilham vermeye çalışırlar. Nitekim, Christchurch saldırganı, Oslo saldırganından ilham aldığını belirtirken, El Paso, Poway ve Norveç'teki camiye yapılan saldırıları düzenleyen saldırganlar da Christchurch saldırganından ilham aldıklarını dile getirdiler. Bununla birlikte, açık bir şekilde görülüyor ki, söz konusu esinlenmenin oluşumunu online alanlar olanaklı kılmaktadır.

Bir Çatışma Alanı Olarak Online Alanlar

Aşırı sağın gelişip güçlenmesi ve hareketin büyümesine katkısı olan internet, ana akım ile sola yönelik saldırılar konusunda geniş bir fırsat yelpazesinin yanı sıra karşı angajman, müdahale ve önleme çalışmaları için de alanlar sunar. Sosyal medya ve online alanların, bilhassa bireyleri rahatsız eden, kişilere ait bilgileri paylaşan ve başka şekillerde taciz eden trol ordularının hızlıca harekete geçirilmesi için kullanışlı olduğu da kanıtlanmıştır. Kısa süre önce Almanya'daki aşırı sağcı gruplara yönelik kolluk kuvvetleri tarafından düzenlenen baskınlarda bu grupların dava

gelir elde ettiği için, online kötüye kullanım da dahil olmak üzere, fazlasıyla ilgiye muhtaç şekillerde tartışmalı veya müstehcen içerikten kazanç sağladıklarına dikkat çekiyor. Bkz. Salter, "Greek Masculinity to Gamergate", 255.

93. Chemnitz protestoları konulu bir tartışma için bkz. Cynthia Miller-Idriss ve Daniel Köhler, "En Allemagne, 'un niveau de coopération inédit entre les groupes d'extrême droite' ", *Le Monde*, 8 Eylül 2018, https://www.lemonde.fr/idees/article/2018/09/06/chemnitz-un-niveau-de-cooperation-inedit-entre-les-groupes-d-extreme-droite53509303232.html. (İngilizce versiyonu için: "The United German Right", *Open Democracy*, 10 Eylül 2018, https://www.opendemocracy.net/en/can-europe-make-it/united-german-extreme-right/.

"düşmanı" olarak addettikleri on binlerce politikacı, gazeteci ve aktivistin isminin yer aldığı ve "Hepinizin icabına bakacağız" türünden ifadelerin yanı sıra, hedef seçilen isimlerin bazılarının ev adresleri ile telefon numaralarının da içerisinde yer aldığı isim listeleri ele geçirildi. Haziran 2019'da "düşman" listesinde de ismi geçen Alman bir politikacının aşırı sağcı aşırılıkçıların suikastına uğraması üzerine bir grup gazeteci içişleri bakanına açık bir mektup yazarak gazetecilerin güvenliği için daha fazla önlem alınması talebinde bulundular.[94] Bilim insanları, siyasi muhalifler, gazeteciler ve antifaşist aktivistler dışındaki diğer hedefler arasında, aşırı sağın daha da büyük hedefler olarak belirlediği halihazırda nefret suçlarına maruz kalan kişiler yer aldı.

Online alanlar elbette ki yalnızca aşırı sağın nüfuzunda olan alanlar değildir. Bu alanların, de-radikalleşme ve müdahale girişimleri ile medya okuryazarlığını artırmak için gösterilen çabalar açısından hayati bir öneme sahip olduğu da ortaya çıktı. Bununla birlikte kamuoyu da aşırı sağa yönelik tepkilerini göstermek için online alanlardan yararlanır. Kurbağa Pepe'nin hızlıca aşırı sağcı bir sembole dönüşmesine yol açan online alanların viral doğası, kamuoyu öfkesi ile tepkisinin de kısa bir süre içerisinde büyümesi için araçlar temin eder. Tüketiciler ve gözlemcilerin, genellikle marka temsilcileri ve CEO'larını, şirketleri geleneksel geribildirim süreçlerine kıyasla daha kısa süre içerisinde yanıt vermeye zorlayacak şekilde etiketleyerek, taciz edici ürün ve semboller hakkında sosyal medyada fotoğraf ve video paylaşarak attıkları viral tweetler öfkeye yol açarlar. Örneğin, hem fast-food hamburger zinciri Wendy's hem de İspanyol giyim markası zinciri Zara, tüketicilerden gelen ve logoları ile ürünlerinin Kurbağa Pepe ile ilişkili olduğuna dikkat çeken sosyal medya görselleri paylaşımlarının ardından özür metni yayınladılar.[95] Yanı sıra, aşırı sağ tarafından

94. Tim Hume, "German Neo-Nazis Are Doxxing Journalists on 'Enemy' Lists: 'We Will Get You All' ", *VICE News*, 30 Ağustos 2019, https://www.vice.com/enus/article/7x5bga/german-neo-nazis-are-doxxing-journalists-on-enemy-lists-we-will-get-you-all.

95. Wendy's, bir şirket temsilcisinin şirketin sosyal medya hesabında Pepe-as-Wendy'nin bir memini tweetledikten sonra "alt sağ" tarafından övgüler

kodlanan ve tayin edilen sembollerin kullanımıyla mücadele etmek için de bazı viral girişimler söz konusu oldu. 2016 yılında "alternatif sağcılar" online alanda Yahudi isimlerini etrafına "yankı" anlamına gelen ((())) sembolü yerleştirerek kullanmaya başladılar. Hem Yahudiler hem de Yahudi olmayanlar, dayanışma göstermek amacıyla sembolün Yahudi karşıtı maksadını bertaraf etmek amacıyla ((())) sembolünü doğrudan sahiplenerek Twitter ve diğer sosyal medya hesaplarındaki isimlerine eklediler.[96]

Online Alanların Etkisi ve Online Alanlarda Yapılan Müdahaleler

Online alanlara katılımın doğası, aşırı sağcı hareketlerin sınırları konusunda bildiklerimizi ve bunlara müdahale etmek için sergilediğimiz çabaların niteliğini değiştirir. Aşırı sağın online alanlara katılımının doğası, genellikle geleneksel bir sosyal hareketten ziyade "yığın" ya da "hemfikir insanlardan oluşan gevşek bir koalisyon" olarak tasvir edilir.[97] Online alanlar, aşırı sağcı ortamlara girişi kolaylaştıran ve bireylerin bu ortamlardaki

aldı; ancak bu olayın ardından, şirket tarafından yapılan açıklamada, memi paylaşan çalışanın "Pepe meminin anlamının geçirdiği son evrimden habersiz olduğu" kamuoyuyla paylaşıldı. Bu olay, Cristina Maza'nın da 10 Kasım 2017'de *Newsweek*'te yayımlanan "Why Neo-Nazis Love Papa John's Pizza-and Other 'Official' Alt-Right Companies" başlıklı çalışmasında da ele alındı. Bir başka vaka ise Zara'da yaşandı. 2017'de bir müşterinin bir eteğin fotoğrafını tweetlemesinin ardından Zara, Pepe'yi andıran bir görseli "hem gerçek hem de sanal raflarından" kaldırdı. Bkz. Jessica Roy, "Zara Pulls Denim Skirt after 'Pepe the Frog' Accusations", *Los Angeles Times*, 19 Nisan 2017, https://www.latimes.com/business/la-fi-zara-skirt-pepe-frog-20170419-story.html; Serwer, "It's Not Easy." Zara hakkındaki daha önceki tartışmalar için bkz. Lauren Raab, "Zara Apologizes, Stops Selling Shirt Likened to Holocaust Uniform", *Los Angeles Times*, 27 Ağustos 2014; ayrıca bkz. Roy, "Pepe the Frog".

96. Alex Hern, "Antisemitism Watchdog Adds (((Echo))) Symbol to Hate List after Jews Targeted", *Guardian*, 7 Haziran 2016.

97. Bhareth Ganash, "Radical Right Digital Communications: Webforums, Political Blogs, and the Swarm", Centre for Analysis of the Radical Right, *Insight* (blog), 20 Şubat 2019, https://www.radicalrightanalysis.com/2019/02/20/radical-right-digital-communications-webforums-political-blogs-and-the-swarm/.

etkileşime geçme yollarını değiştiren bütünüyle yeni iletişim biçimleri sağladılar. On yıl önce neo-Nazilerin hayali Kekistan ulusunu temsil eden bir bayrak çekeceklerini ya da bayrakların üzerine kurbağa yerleştireceklerini hayal etmek çok zordu. Aşırı sağcı memlerin büyük bir hızla gerçekleşen yaratımı, evrimi, temellük edilmesi ve dolaşıma sokulması, her ne kadar daha sonra fiziksel alanlarda da görünmüş olsalar bile, online dünyaların ürünüydü.

Bununla birlikte, "online radikalleşme" yanlış bir kullanımdır. Tıpkı gerçek hayattaki topluluklar gibi, online alanlar da bireyleri ilham kaynağı olacak görüşlere açık bir hale getirmek, onları şiddet konusunda duyarsızlaştırmak, bir aciliyet hissi yaratmak ve onları intikamcı ya da kahramanca eylemlere girişmeye teşvik etmek konusunda hayati bir rol oynamaktadırlar. Online ve fiziksel dünya arasında, tıpkı algoritmalar ile insan davranışları arasındaki gibi sürekli bir etkileşim söz konusudur. Öneri sistemleri kullanıcıları aşırı içeriklere yönlendirse de, bireylerin tercihleri, inançları ve davranışları söz konusu içerik soğruldukça daha önce yaptıkları seçimlerden çok farklı seçimler yapmaya yönlendirecek şekilde değişmektedir. Şiddete teşne bir radikalleşmede online ve fiziksel etkilerin karışımını karakterize eden karmaşık etkileşimler ağını çözebilmek için kapsamlı bir araştırma gerekmektedir.

Online alanlara etkili bir şekilde nasıl müdahale edileceği üzerine yürütülen tartışmalar henüz başlangıç aşamasındadır. Dezenformasyon, manipülasyon ve komplo teorileri konularına ilişkin iyileştirilmiş bir medya okuryazarlığı da dahil olmak üzere, radikalleşmenin temelini oluşturan esas meselelerden bir kısmının üzerine eğilen daha çok politika ve programa ihtiyaç duymaktayız. Yapılacak müdahaleler neticesinde bireylerin davranışlarını, inançlarını ve tercihlerini değiştirip değiştirmediklerini ya da ne yönde değiştirdiklerinin ölçümünü yapabileceğimiz daha iyi etki ve etkinlik ölçütlerine ihtiyacımız var. Online iletişim biçimlerinin hızla gelişen doğası ile yeni platformların icadı, özellikle politikalar ile programların bu değişim karşısında geride kalmasına yol açtı. Önümüzdeki birkaç

yıl içerisinde pek bir şeyin üstesinden gelemeyecek olsak da, en azından radikalleşmenin sanal ve gerçek yaşam bağlamlarında daha incelikli bir resmine gerçekten ihtiyacımız olacak.

Sonuç: Kimin Anavatanı? Nefret Karşıtı Aşı

Berlin'deki okullarda yeni bir etik ve çeşitlilik müfredatı üzerine bütün şehirde yürütülen yakın zamanlı tartışmalarda, Yeşiller Partisi'nden Türk-Alman kökenli yerel bir politikacı, çeşitlilikler hakkında eğitim verilmesi konusundaki hâkim yaklaşımı eleştirdi. Kapsamlı bir müfredat, tipik anlamda, ya doğuştan vatandaş olanların ilerideki kariyer ortamlarında yönlerini daha iyi bulmalarına katkı sunacak ya da göçmen çocuklarının yeni ülkelerine daha iyi entegre olmalarına yardımcı olacak bir şey olarak araçsal kavramlarla sunulur. Peki böyle yapmaktansa, çeşitlilik eğitimine "Herkesi yaşadığı ülkede kendi evinde hissettirmek için ne yapılması gerekmektedir?" sorusuyla yaklaşsaydık ne olurdu?[1]

1. Annett Graefe-Geusch'un "Teaching Ethics for Peace and Integration: Ethics Teachers and the Question of Diversity in Berlin's Secondary Schools", (2020)

Bu, çok basit bir soru. Gelgelelim, söz konusu merhaleden ne kadar uzak olduğumuzu kabul etmekse, herhangi bir toplumdaki birtakım kabulleri derinlemesine bir şekilde gözden geçirmeyi gerektirir. Hayali ve fiziki bölgeler hakkında kimler üyelik ya da sahiplik iddiasında bulunabilir? Bu kitabın başlığında da yer alan anavatan kimin vatanıdır? Ulusal alanlar ile mekânlar neden bu kadar çok insanda savunmacı ve ırk ayrımına dayalı bir korumacılığı ortaya çıkarır? Anavatanlar ya da anavatanları besleyen alanlar ile mekânlar, aşırı sağın doğuşu ve uçlardan merkeze doğru gerçekleştirdiği geçişi daha iyi anlamamıza yardımcı olabilir mi? Bu kitapta aşırı sağcı aşırılıkçılığın, ABD ya da başka yerlerdeki yükselişini anlamlandırma yönündeki teşebbüslerin gerçek ya da sembolik coğrafyalara ve de bunları üreten ve sürdürülebilir kılan bölgesel, ulusal, sanal ve gençliğe ait kültürel alanlar ile mekânlara yönelik bir odaklanmaya muhtaç olduğunu göstermeye çalıştım.

Bu ise aşırı sağın yükselişinin yalnızca aşırılıkçılık konusunda nasıl ve niçin sorularını sorarak açıklanamayacağına karşılık gelmektedir. Yapılan araştırmalar ve politikaların birçoğunda, beyaz üstünlükçülük ile aşırı sağcı aşırılıkçı hareketlerin yükselişi, söz konusu bireyler arasındaki bilişsel radikalleşmeyi (aşağıdan yukarıya yaklaşımıyla) daha iyi açıklayarak veyahut aşırı sağcı aşırılıkçı grupların stratejiler ve taktiklerine dair (yukarıdan aşağı yaklaşımıyla) ıslah edilmiş bilgilerle açıklanmaya çalışıldı. Kısacası, aşırılıkçılığın yükselişi meselesine, gençlerin neden radikalleştikleri ve aşırı sağcı grupların nasıl örgütlenip harekete geçirildikleri sorularını sorarak yaklaşma eğilimindeyiz. Odağımızı aşırı sağcı aşırılıkçılığın nerede ve ne zaman ortaya çıktığına ilişkin yeni bir dizi soruya doğru kaydırmak, daha önce de söylediğim gibi, geleneksel ya da dondurulmuş kimlik ile sosyal hareketlere katılım anlayışlarıyla ilgisi olmayan bir gençlik kuşağının aşırılıkçılığa giriş ve çıkış yolları hakkında daha güncel bir kavrayış imkânı sunar. Nerede ve ne zaman sorularına dikkat kesilmek, bakışlarımızı coğrafi iddialar ile

başlıklı doktora tezinde de açıkladığı gibi. Graefe-Geusch'un araştırması, Berlin'in etik müfredatı bağlamında kapsayıcı bir eğitim ihtiyacını analizinde bulundu.

sıradan alanlar ve mekânlardaki etkileşimlere doğru çevirir. Aşırılıkçı anlatılara, yalnızca kasıtlı ve hedef gözetilerek gerçekleştirilen araştırmalar ve belirli yerlere yapılan yolculuklar sayesinde erişim sağlanmaz. Bu türden anlatılarla ana akım alanlar ve mekânlardaki gündelik etkileşimler sırasında karşı karşıya kalmak da mümkündür.

Bilhassa beyaz üstünlükçü coğrafyaları, tersine göç ve göçmenler ile etnik azınlıkların sınır dışı edilmeleri önerilerini, sınır duvarları saplantısını ve ırkların bölgesel ve ırksal etno-devletler şeklinde hayali ayrımını ele alan geçmişteki çalışmalarda, beyaz üstünlükçülük ile ilişkili olduğu düşüncesiyle alan ve mekân üzerinde durulmaktaydı. Daha önce de üzerinde durduğumuz üzere, bir dizi tarihi ve etnografik araştırmada paramiliter eğitim kampları, beyaz üstünlükçü hapishane çeteleri ve sağcı müzik festivalleri gibi özgün aşırı sağcı fiziksel alanların etkilerinin izleri sürülmüştür. Ancak geçtiğimiz birkaç yıl içerisinde ortaya çıkan aşırı sağcı ve beyaz üstünlükçü ideolojiyi besleyen yeni bir kültürel alanlar ve mekânlar dizisi, yalnızca marjinlerdekileri değil ana akımdakiler de dahil olmak üzere zaman aşırı sağın kültürel görünümünü tedrici olarak değiştirdi. Modern aşırı sağın hızlı gelişimini tam olarak anlayabilmek için aşırı sağcılığa yol açmasıyla bilinen geleneksel alanlar ve mekânlar üzerine yapılan çalışmaların ötesine geçmeye ihtiyacımız var. Veteranlara yönelik pazarlama yapan giyim şirketlerinden dövüş kulüplerine, karma dövüş sanatları salonlarından kolej kampüslerine kadar değişik türden ana akım alanlarda artık daha hızlı ve daha yaratıcı bir etkileme ve örgütleme süreci işliyor.

Aşırı sağcı radikalleşmeyi daha iyi anlamanın bir yolu olarak bu türden mekânlara odaklanan bir yaklaşım, aşırı sağcı gençliğe ilişkin yerleşik anlayışımızı merkezsizleştirmemizi gerektirir. Bu değişiklik, dikkatlerin aşırı sağcı hareketlerin periferisindeki gençliğe verilmesi anlamına geliyor. Argümanımın en can alıcı noktası da tam da burasıdır: Aşırı sağın marjinlerindeki gençler, aşırı sağın bu amaç için hususi olarak hedef tahtasına yerleştirdiği ana akım tarzdaki fiziksel ve sanal alanlardaki gündelik ve esnek katılımlar aracılığıyla harekete geçiriliyorlar. Bu

çalışmada, aşırı sağın, giyimden kahveye kadar daha yakın bir ilgiyi hak edecek şekillerde ticari ürünleri üretip satarak nasıl kendine ait, bağımsız bir pazar haline geldiğini gösterdim. Dünya çapındaki aşırı sağcı grupların, genç erkekleri özellikle yaklaştığı söylenen ırk savaşıyla ilgili ideolojiler ve şiddetli çatışmalar yönünde örgütleyecek ve radikalleştirecek alanlar olarak dövüş sporları ile karma dövüş sanatının gelişmekte olan popülaritesine dayandığını gözler önüne serdim. Aşırı sağın yükseköğrenim alanları ve bilgiye yönelik saldırılarıyla eşzamanlı olarak yeni bilgi kurumları, yayınevleri, düşünce kuruluşları ve harekete önderlik edecek gelecek neslin entelektüellerini yetiştirecek yaz okullarını nasıl da ele geçirip yenilerini ürettiğinin izini sürdüm. Yanı sıra, gençlik kültürünü etkili bir silah haline getirmek, memler yaratıp dolaşıma sokmak, propaganda yapmak, yanlış bilgi yaymak, para kaynağı yaratabilmek ve kripto para ticareti yapmak için yeni iletişim biçimlerinin imkânlarından faydalanan yeni bir alternatif teknoloji ekosisteminin uygulamaya koyulmasına imkân sağlayan online alanların modern aşırı sağın büyümesine katkısının ne boyutta olduğunu inceledim. Her durumda, yeni alanlar ve mekânlar, aşırı sağcı örgütleme bakımından, aşırı sağın nasıl da sadece marjinlerde bulunan tecrit halindeki bireyler için bir varış noktası olmadığını, aynı zamanda da ana akım gençler ile yetişkinlerin de gündelik hayatları içerisinde sıklıkla karşılaşabilecekleri bir anlatılar ve fikirler dizisi olduğunu iddia ettim. Aşırılıkçı mesajlar şiddet yanlısı manifestolarla sınırlı değildir; ayrıca mahalle parkında köpeğini gezdiren birinin tişörtünden kampüs panolarındaki afişlere kadar banal ve gündelik yollarla da taşınır.

Yeni Alanlar ile Mekânların Aşırı Sağcılığın Gelişimindeki Rolü

Bu kitapta, aşırı sağın yeni alanları ve mekânlarıyla ilgili dört çıkarım yapılmaktadır. İlk olarak, alan ve mekânı analizin merkezine yerleştirerek, bilim insanları ile politika yapıcılara nefret grupları ile aşırı sağcı aşırılıkçılara yalnızca sınırlı, düzenli sosyal hareketler ve terör örgütleri olarak değil aynı zamanda

da marjinlerden aşırılıkçı ortamların merkezine doğru ileri geri hareket eden bireylerin akışı olarak da yaklaşmaları yönünde çağrıda bulunuyorum. İnsanlar ödevlerine ya da iş projelerine bir süreliğine ara verip online yollardan aşırı sağcı bir mem paylaşımında bulunabilir ya da Yahudi karşıtı bir komplo teorisi gönderebilirler. Göçmen karşıtı kodlanmış mesajlar taşıyan tişörtler giyebilir ancak üzerine bir süveter geçirerek açık etmeye karar verene kadar mesajın üstünü örtebilirler. Yarışmacılar aşırı sağcı bir karma dövüş sanatları turnuvasında bir hafta sonunu geçirip aşırılıkçı ilişkilerine dair hiçbir belirti göstermeden gündelik yaşamlarına geri dönebilirler.

Aşırılıkçı hareketlerin uç ve şiddet yanlısı merkezini anlamak şüphesiz ki çok önemlidir. Ancak aşırı fikirlerle yaşanan karşılaşmaların ilk olarak nerede ve ne zaman başladığı üzerine daha iyi bir kavrayış geliştirmek de aynı derecede önemlidir. Modern aşırı sağcı gençliğin birçoğunun hatta belki de büyük çoğunluğunun aşırılıkçılığa katılımının arkasında, ergenlik ve erken yetişkinlik dönemlerinde aşırı sağcı ortamlara girip çıkmaları sonucunda ortaya çıkan sarmal şeklindeki temasın yattığını savunuyorum. Bu yollu bir yaklaşım aşırı sağa ilişkin anlayışımızı şiddet yanlısı beyaz üstünlükçülüğün çekirdeğinde yer alan terörist hücre üyelerinin ya da resmi aşırılıkçı grupların ötesine doğru genişletmeyi gerekmektedir. Radikalleşmeye giden yollar periferide başlar ve gençliğin aşırı sağcı aşırılıkçı tezlerle ilk karşılaştıkları alanları tespit etmek, beyaz üstünlükçü aşırılıkçı propaganda ve anlatılarla tesadüfen ya da başlangıçta yaşanan karşılaşmalar sırasındaki aşırılıkçılığa giriş çıkış akışlarının üzerine ışık tutabilir. Aşırı sağcı hareketlerin marjinlerinde duran gençlerin, özellikle de ana akım nitelikteki fiziksel ve sanal alanlarda yaşanan karşılaşmalar yoluyla nasıl da aşırı sağcı ideolojiler ile hareketlerin içerisine çekildiklerini daha iyi anlamanın yollarını bulmamız lazım. Bu alanların nasıl işlediğini anlayabilmek, fiziksel alanları sanal alanlardan ayırmaya yönelik yaygın eğilimin de ötesine geçmeyi gerektirir. Yapmamız gereken şey, üst üste binen ve ortaklaşa çalışan *online* ve *offline* alanların nasıl da aşırı sağcı gençliğin katılımı

ile kimliğini şekillendiren kurucu bir güç haline geldiğine yakından bakmak olmalıdır.

İkinci olarak, alana ve mekâna odaklanmak, kabul edilebilir siyasi söylem ve kamu politikalarıyla ilgili Overton penceresinin yönünü değiştirmeye imkân sağlayan aşırı sağcı aşırılıkçı anlatıların ana akımlaşması ve normalleşmesini daha iyi anlayabilmemiz açısından yeni imkânlar yaratır. Aşırı sağcı ideolojilerin kesiştiği ana akım alanlar ve mekânların üzerinde durmak, bunu yapmanın yollarından bir tanesidir. Aşırılıkçı tezlerle bu alan ve mekânlarda farklı yollardan gerçekleşen gündelik karşılaşmalar yaşanır. Bu yollar içerisinden özellikle başarıyla sonuçlanan üç tanesinin izini sürdüm: aşırılıkçı siyasi söylemin ana akımlaşması, komplo teorilerinin ana akımlaşması ile aşırı sağcı estetik ve iletişim stillerindeki dönüşümler. Bu alanların her birinde, sınırların kapatılması, göçmen akınları, demografik yer değişikliği tehdidi ve bütün bu sürecin küresel elitler tarafından yönetildiği yönündeki aşırılıkçı tezlerin giderek artan tekrarlanma sıklığı, gençler ile yetişkinlerin gündelik alanlar ile mekânlarda tekrar ber tekrar karşılaştıkları aşırı sağcı ideolojiye maruz kalma çeşitliliğini artırmış durumdadır.

Aşırılıkçı tezlerle yaşanan gündelik ve sıradan karşılaşmalar üzerine yoğunlaşarak müdahale ve engelleme çalışmaları için de yeni ihtimaller yaratmış oluruz. Şiddet içeren aşırılıkçılık karşıtı çalışmaların kahir ekseriyeti, yasaların uygulanması veya gözetim ve takip girişimlerinin iyileştirilmesine ya da de-radikalizasyon programlarına odaklanırken, bu çalışmaların hepsinde periferideki gençlerden ziyade hareketlerin merkezindeki gençler üzerinde durulmuştur. De-radikalizasyon programlarına gelince, aşırılıkçı çevrelerden uzaklaşmaya hazır olmadan bireylere ulaşmaları pek de mümkün olmadığı için etkilerinin büyük ölçüde değişken olduğu bilinmektedir.[2] Aşırılıkçı faaliyetlerin yasadışı şiddet olaylarına dönüşmek konusunda hayli mesafe

2. Mark Potok'un, 15 Mayıs 2019'da, Londra'ya bağlı Richmond'daki Radikal Sağ Analiz Merkezi'ndeki yıllık konferansta gerçekleştirdiği açılış konuşmasında dile getirdiği gibi. Konuşmanın podcast versiyonu için bkz. https://backdoorbroadcasting.net/2019/06/a-century-of-radical-right-extremism-new-approaches/.

katettiği bir kesitte devreye sokulan hukuki yaptırım odaklı yaklaşımlar yalnızca "geçici bir çözüm" sağlayacaktır. Odağımızı sıradan bireylerin aşırılığın periferisinde daha esnek ve gündelik karşılaşmalar yoluyla aşırı sağla etkileşime geçtikleri fiziksel ve sanal alanlara kaydırmak, risk altındaki gençleri bulmamıza ve mücadeleyi işin membaında yürütmemize yardımcı olur. Ana akım alanlar ve mekânlardaki gençliğe, örgütlü grupların içerisinde yer alan gençliğe kıyasla, eğitim alanındaki müdahaleler aracılığıyla tesir etmek daha mümkündür. Diğer yandan, müdahaleyi özellikle belirli alan ve mekânlarda başından itibaren mevcut olan bir şey olarak düşünmek de beraberinde yeni bir soru seti ortaya çıkartır. Gençlere buralarda en çok ulaşma imkânı olanlar kimlerdir? Gençler radikalleşmenin belirtilerinin farkına varmak ve ne şekilde yanıt vereceklerini bilmek adına ne türden eğitime ihtiyaç duyarlar? Alan ve mekân üzerine odaklanmak, yasal yaptırım ile gözetim ve takip girişimlerinin öncülü şeklindeki önleyici eğitim çalışmaları imkânlarının ortaya çıkmasına yardımcı olur.

Dördüncü ve son olarak da, alan ve mekân üzerine odaklanmak bizi, bölge ve coğrafyanın öneminin yanında her ikisinin de kimlik, aidiyet duygusu, saldırı ve işgale karşı savunma, koruma ve savaş çağrılarının çekiciliği konusundaki kesişimlerine daha dikkatle bakmaya zorlar. Ulusal topraklar ve bu toprakların savunulması, her ne kadar "büyük yer değişikliği" hakkındaki komplocu düşüncenin tam göbeğinde yer alsa da hem bölge ve kimlik hakkında hem de bölgenin kahramanlık, savaşçılık ve de aşırı sağcı retorik ve propagandanın çekiciliği noktasında merkezi bir rol oynayan savunma merkezli eril görüşlerle kesişimlerini konu edinen az sayıda araştırma bulunmakla beraber, politika tartışmasının sayısı ise araştırma sayısından da azdır. Ulusal topraklar, bölgesel merkezler ve "anavatan", "ata yurdu", "köken" ve "toprak" ile organik bir bağ çağrışımı yapan bir dizi ırksallaştırılmış coğrafyalar hakkındaki fikirler ve ideallerin derin duygusal kökenleri üzerine daha fazla yoğunlaşmalıyız. Alan ve mekâna dikkat kesilmek, bahsedilen duygusal bağların açıklık kazanmasına katkı sunmakla beraber ulusal anlatıları

yalnızca daha kapsayıcı olacak şekillerde değil, aynı zamanda herkesin kendisini evinde hissedebilmesi için neyin gerekli olduğu sorusuna yönlendirecek şekillerde değiştirmenin de mümkün olup olmadığına ilişkin soruların ortaya çıkmasına imkân tanır.

Belirli Alan ve Mekânlardaki Gençlere Ulaşmanın Yolları

Aşırı sağın genel olarak son birkaç yıl içerisinde mizah, ironi ve gençlik kültürünü etkili bir silaha dönüştürmesi bir şeyi ziyadesiyle açık bir hale getirdi: Yükselişte olan aşırı sağcı şiddet sorununun üzerine gideceksek daha yaratıcı, esnek ve gençlik odaklı fikirlere ihtiyacımız olacak. Gençlerle başlangıçta okul, kolej kampüsleri, fitness kulüpleri, sosyal medya siteleri, oyun platformları ve mağazalar gibi bulundukları yerlerde bir araya gelinebilir. Daha ana akım alanları hedefe almak, mantıken, müdahaleler konusunda da bir dizi yeni soruyu gündeme getirir. Yeni önleyici yollar veya müdahale ortaklıkları yaratabilecek bu alanlar ile mekânlarda halihazırda zaman geçiren antrenörler, eğitmenler, rehberlik danışmanları, kıyafet tasarımcıları, ticari eşya satıcıları ya da içerik üreticileri gibi kişiler kimlerdir? Dahil edilmesi gereken kişiler kimlerdir ve bu kişilerin ulaşabilecekleri yerler mesleki dernekler, yarışmalar, moda gösterileri ya da ticaret okulları gibi yerler midir? Gençleri bu yeni alanlar ve mekânlara potansiyel olarak nasıl dahil edebiliriz ya da daha genel olarak aşırılıkçılığın periferisinde duran gençleri nasıl bulabiliriz? Antrenörler, dövüş sporları eğitmenleri, giyim üreticileri ve satıcıları, lise öğretmenleri, akademisyenler ve danışmanların da yer alacağı müdahaleler nasıl olacaktır? Ebeveynler ile velilerin online radikalleşmenin belirtilerini ayırt edebilmelerini sağlayacak ebeveynlik müdahaleleri ne şekilde olabilir? Bu kitapta da analiz ettiğim ve aşırı sağın sürekli sahneye çıktığı yeni mekânlar ve alanlar elbette ki birçok kişinin kafasını karıştırıyor zira aşırılıkçı tezlerin bir ortaokul sınıfında ya da karma dövüş sanatları salonundan ziyade uç alt kültürlerde ortaya çıktığını düşünmek daha kolaydır. Bununla birlikte, söz konusu yeni alanlar ve mekânlar, gençliğe radikalleşme süre-

cinin sonrası yerine öncesinde ve de o esnada ulaşmak için de bir olanak sunmaktadır.

Bu mekânlar ile alanların ana akım doğasını tasdik etmek, aşırılıkçı tezler ve radikalleşme yollarına karşı korunmak adına bir "sürü bağışıklığı" yaklaşımını benimseme gerekliliğine de işaret eder. Yeni bir dizi önlem ve müdahale yaklaşımı tam da bunu yapmaktadır. Bu girişimler nefret karşısında, aşırı radikalleşme karşısındaki genel kırılganlığı azaltma ve yükselişe geçen nefret ve aşırılıkçı şiddetin gidişatını değiştirmek için nefrete karşı erken bağışıklama ve aşılamaya odaklanan halk sağlığı yaklaşımını benimsemektedirler. Bu yaklaşım, aşırılıkçı retoriğin tehlikelerinin bilgisi ve farkındalığını, kırılganlığı azaltmaya yönelik çabalarla birleştiren erken ve süregiden bir eğitime odaklanır. Söz konusu eğitim, gençlik hakkında, gençlerin daha önceki travmaları ile maruz bırakıldıkları şiddeti işlemden geçirmelerine ve iyileşmelerine yardımcı olacak ruh sağlığı kaynaklarına ihtiyaç duymakla birlikte, aşırılıkçı vaatlere yatkın olmaya yol açabilecek artan yabancılaşma, kaygı, izolasyon ve aidiyet eksikliğini ele almanın yollarını da içeren bütüncül bir yaklaşımla işe başlar. Bu yollu önleyici bir çalışma, bir amaç edinmek ve dünyada bir farklılık yaratmak adına bütün gençlerin ihtiyaç duydukları yolları yaratma konusuna büyük bir ciddiyetle yaklaşmaktadır. Bireysel şikâyetleri hükümet, elitler, etnik azınlıklar ve göçmenler karşısında bir öfke ve mesuliyet duygusuna dönüştürmek için uğraşan aşırılıkçı anlatılara karşı bir mukavemet geliştirebilmek için gençlerin bir amaç duygusuyla birlikte ekonomik istikrar ile fiziksel ve zihinsel sağlığı da içeren bir geleceği tahayyül edebilecek yollara gereksinimleri vardır. Araştırma ve değerlendirme burada da hayati bir öneme sahiptir. Duygusal ihtiyaçların önemi ile gençlerin insan ilişkisi ve aidiyet açısından duydukları derin arzunun hakkını teslim etmek, söz gelimi yalnızca aşırılıkçı gruplarla süregelen ilişkiyi ortadan kaldırmakla kalmayacak aynı zamanda da yeni bağlar inşa etmesine yardımcı olacak şekillerde aşırılıkçılığın periferisindeki gençliğin nasıl angaje olacağına ilişkin önemli soruları da beraberinde getirecektir.

Bununla birlikte müdahaleler ise, genç erkeklerin kendilerinden daha büyük ve daha iyi bir şeyin parçası olma ya da kahramanca şeyler yapma arzularını da içeren duygu dünyalarına ciddiyetle yaklaşmayı gerektirir. Alışılmışın dışında bir yoldan kahramanca eylemler icra etmelerini sağlamak adına risk altındaki gençleri itfaiyecilerle eşleştiren pilot bir Alman projesi gibi bahsi geçen duygular için pozitif kanallar sağlayan programlar bulunmakla birlikte, bu projelerin başka ülke ve bölgesel bağlamlara taşınabilirliği ve ölçeklenebilirliği hakkında ise pek bir şey bilinmektedir.

Nefreti önleme amaçlı "sürü bağışıklığı" yaklaşımı, empati, kültürler arası açıklık, anlayış ve hem akranlar hem de başkalarıyla insani ilişkileri geliştirmek için mesai harcamaya karşılık gelir. KIND adındaki snack bar* şirketinin kurucusu Daniel Lubetsky'nin empatiyi öğretmesi için bir eğitim inisiyatifine yaptığı 20 milyon dolar tutarındaki yatırım ile sosyo-duygusal öğrenimi eğitim reformlarının dahili bir parçası haline getirmek için küresel çapta harcanan çabalardan da anlaşılacağı üzere bu alanlarda halihazırda bazı girişimler söz konusudur.[3] Ne var ki bu çalışmaların büyük çoğunluğu radikalleşme ve de-radikalleşmeye ilişkin belirli konulardan kopuk kalmış olmakla beraber, sadece terörle mücadele uzmanları değil, sosyal hizmet uzmanları, eğitimciler, ruh sağlığı danışmanları ve gençlik gelişim uzmanlarını da kapsayacak şekilde gençliği en iyi tanıyan bölgesel uzmanlarla da daha iyi bir işbirliği oluşturmaları gerekmektedir. Gençler arasında empati ve değer yaratmak, önleyici çalışmalar açısından önemli olsa da, empatinin zaten aşırılıkçı hareketlere

* Genellikle hafif yiyecek ve içeceklerin bir bar ya da tezgâh çevresinde oturan müşterilere sunulduğu küçük restoranlara verilen ad. (y.h.n.)

3. Clayton, "Psychological Approach"; Zoë Henry, "Why Kind Founder Daniel Lubetzky Invested $20 Million to Connect Kids around the World", Inc., 17 Ekim 2017, https://www.inc.com/zoe-henry/kind-founder-empatico.html. Bu kısımdaki argümanların ilk olarak geliştirildiği metin için ise bkz. "The Moral World of the Radical Right", *Fair Observer*, 7 Ağustos 2018, https://www.fairobserver.com/politics/radical-right-ideology-psychology-culture-news-62719/. Akıl sağlığı sorunları ve şiddet yanlısı beyaz üstünlükçü aşırılıkçılık konulu bir araştırma için bkz. Simi ve Bubolz, "Problem of Overgeneralization."

bulaşan bireylerin radikalleşmesi ve kopuşu noktasında hayati bir rol oynadığına ilişkin kanıtlar bulunmaktadır.[4]

Aşırılıkçı grupların periferisindeki, hatta merkezindeki gençlikle çalışmak, "Bir Nazi'yi yumruklamakta hiçbir sorun yok" türünden ifadeler taşıyan sosyal medya memlerinin yaygın olduğu bir dönemde onlara biraz empatiyle yaklaşmak gibi basit olmayan bir önermeyle başlamamızı gerektirmektedir. Aşırı sağcı aktörler tarafından alınan ahlaki kararların bazılarının yalnızca öfke veya hınç gibi basit duygusal arzular tarafından değil aynı zamanda da nostalji duygusu veya bir düzen arzusu gibi karmaşık özlemler tarafından da yönlendirildiğini kabul etmeliyiz.[5] Bu sebeple müdahale çabaları fark yaratma arzusu gibi ortak ideallerin yerini tayin etmeli ve bu idealleri dışlayıcı çözümlerden uzak tutacak şekilde yeniden konumlandırmanın yollarını aramalıdır.

Gençler (ve yetişkinler) seçimlerin gayrimeşru olduğunu, haberlerin yalan haber olduğunu ve bütün politikacıların yozlaşmış olduğunu iddia ederek kamuoyunun hükümete olan güvenini sarsmaya çalışan dezenformasyon kampanyaları ve aşırılıkçı propaganda hakkında daha fazla farkındalık ve bilgi sahibi olmalılar. Bu süreç, internette aşırılıkçı içerikle karşılaştıklarında neyle karşı karşıya geldiklerini anlamalarına yardımcı olmak için gençler ve yetişkinler için ciddi bir medya okuryazarlığı ve internet güvenliği eğitimini içerir. Ancak yetişkinler, gençlerin internet avcıları ve mahremiyet konularında eğitilmeleri için kayda değer adımlar atmış olsalar da, gençler aşırılıkçı online bir içerikle karşı karşıya kaldıklarında ne yapmaları gerektiği

4. Blazak, "Getting It." Ayrıca bkz. Jane Hu, "To Deradicalize Extremists, Former Neo-Nazis Use a Radical Method: Empathy", *Quartz*, 9 Kasım 2018, https://qz.com/1457014/to-deradicalize-extremists-former-neo-nazis-use-a-radical-method-empathy/. ABD'deki aşırı sağın yükselişiyle de ilişkili olan empati hakkında daha fazlası için bkz. Hochschild, *Strangers*. Ayrıca bkz. Michaelis ve Kaleka, *Gift of Our Wounds*.

5. David Barnes, "The Fascist in the Classroom: Teaching Pound, Race and Radical Right Politics", Centre for Analysis of the Radical Right, 17 Nisan 2018, https://www.radicalrightanalysis.com/2018/04/17/the-fascist-in-the-classroom-teaching-pound-race-and-radical-right-politics/.

konusunda henüz neredeyse hiçbir bilgiye sahip değiller. Ebeveynler ile eğitimcilerin, gençlerin aşırılıkçı içeriği fark edip yanıt vermelerine yardımcı olabilmeleri adına eğitim almaları gerekmektedir.

Bununla birlikte, aşırılıkçı anlatılar ve örgütleme teknikleri hakkında daha fazla farkındalık, gençliğin ulusal tarihlerin ırkçılık ve beyaz üstünlükçülük etrafında inşa edilmesi hakkında temel bir anlayışının olmaması halinde pek de bir fark yaratmayacaktır. ABD'de bu anlayışın oluşabilmesi için, geçmişteki beyaz üstünlükçü politika ve pratiklerin beraberinde getirdiği yapısal eşitsizlik, ırkçılık ve adaletsizlik mirasına dair bir anlayış gerekmektedir.[6] Gençlik, haklarından mahrum edilmiş ve dezavantajlı Siyah nesiller ile ABD'deki beyazların akrabaları olan etnik azınlıkların bulunduğu ve günümüz toplumlarını etkilemeye devam eden yurttaşlık haklarının olmadığı döneme ait politikalar ve pratikler hakkında çok az şey öğrenmektedir. Öğrencilerin konut ve okul ayrımı, ayrımcı ipotek ve kredi politikaları (kırmızıyla işaretleme), kongre bölgesinin bir siyasi partinin çıkarlarına uygun düşecek şekilde ayarlanmasının seçmenleri haklarından bırakmaya yönelik etkisi ve bu politikalar ile pratiklerin okulların kalitesinden mahallelerdeki suçlara, ev sahipliğinden zenginliğin miras kalmasına varacak şekilde gündelik yaşamı nasıl etkilediği konusunda daha iyi bir kavrayışa ihtiyaçları vardır. Bunun yanında hem gençlerin hem de öğretmenlerinin, tarihsel ve güncel jeopolitik ile kolonyalizmin yerkürenin güneyinden ABD ve Avrupa'ya gerçekleştirilen göç hareketleri üzerindeki etkisi üzerine daha kapsamlı küresel bir kavrayışa ihtiyaçları var. Holokost ve diğer küresel beyaz üstünlükçü vahşetleri gençlere öğretmek, birçok kişi tarafından genellikle iletmekte olduğu şiddet dolu ve dehşet verici içeriği tam olarak kavranamadan fırına atılan bir pizza imajıyla birlikte retweet edilip paylaşılan "fırının içinde başka bir Yahudi daha" gibi memlerin altında yatan Yahudi karşıtı niyeti gençlerin anlamalarına yardımcı olması bakımından da son derece önemlidir.

6. Bkz. Kendi, *Antiracist*.

Politik Çözümler

Yukarıda anlatılan önleyici çalışma türleri, beyaz üstünlükçü ve aşırı sağcı şiddetin uzun vadede azaltılması bakımından son derece önemlidir. Bunlara ek olarak aşırı sağdan kaynaklanan aşırılıkçı şiddetin yükselişinin önüne geçebilmek adına yerel, eyalette görevli, federal ve küresel aktörlerin atabilecekleri daha acil adımlar da söz konusudur. Kolluk kuvvetleri, avukat grupları, eğitmenler, ebeveynler, sosyal hizmet uzmanları ve ruh sağlığı uzmanlarının yer aldığı yerel bir çalışma, mesaiye iletişim kurmak için kullanılan kodlar ve sembol türleri ile örgütleme ve radikalleştirme amaçlı kullanılan sosyal medya kanalları ve platformları da dahil olacak şekilde beyaz üstünlükçü gruplar ve mesajlara dair bilgi ve kavrayışı artıracak bir eğitimle başlayabilir. Ayrıca, işbirliği için gelişmiş kanalların yanı sıra, uzmanlar ve federal hükümetin valiler, belediye başkanları, bölgesel emniyet güçleri, ebeveynler ve dini liderler ile birlikte çalışabilmelerini sağlayacak yöntemlere de ihtiyacımız bulunmaktadır. STK'lar, gözlemci gruplar ve de özel sektör ile işbirliği geliştirmek de bir başka önemli husustur. Yenilikçi ve yaratıcı yaklaşımlar kamuoyunun ilgisinin yanında yatırım ve cesarete ihtiyaç duyar. Örneğin, İngiliz giyim markası Lonsdale, ürettiği bomber ceketin* üstündeki logoda Nazi Partisi NSDAP'ın ilk dört harfi olan NSDA'ya tekabül eden harflerin öne çıkarıldığını keşfeden Alman aşırı sağcı gençlik tarafından kendisine mal edilmesi üzerine buna karşılık verdi. Şirket aşırı sağla ilişkisi olan mağazalara ürün vermeyi reddetmekle kalmayıp hem aşırı sağla mücadele programlarına fon sağladı hem de "Lonsdale bütün renkleri sever" isimli bir hoşgörü kampanyası başlattı.[7] Bunun üzerine ırkçılık karşıtları, Lonsdale'i desteklemeleri ve bundan böyle markanın ürünlerini giymeleri gerektiğine karar verdiler. Bu tablo, logonun aşırı sağla özdeşleşmesini imkânsız hale getirerek logoya atfedilen anlam ve önemin etkili bir şekilde berhava edilmesine yol açtı.

---

* Kol ve bel kısımları şişkin, kol kısımlarında ve belinde lastik olan bir ceket/mont türü. (y.h.n.)

7. Carla Bleiker, "Lonsdale Shows Love for the Left", *Deutsche Welle*, 3 Haziran 2014, https://www.dw.com/en/lonsdale-shows-love-for-the-left/a-17476089.

Yurtiçi ve uluslararası terörizm arasındaki ayrım ve denizaşırı uzmanların yer aldığı ulusaşırı bir işbirliği oluşturmanın yolları üzerine yeniden düşünmeliyiz. Federal ve yerel kolluk güçleri kaynak ve yönlendirmeye ihtiyaç duymaktadırlar. ABD hükümetinin beyaz üstünlükçü aşırılıkçılığı kısa bir süre önce İç Güvenlik Bakanlığı'nın terörle mücadele kapsamına dahil etmesi, başlangıç için önemli bir adım olsa da, aşırı sağcıların bu sınırı aşması ihtimaline karşı yabancı terör örgütlerini takip etmek ve yaptırıma tabi tutmak adına denizaşırı müttefiklerle çalışmak, nefret söyleminin, tacizin ve saldırıya teşvikin önüne geçmek adına sosyal medya şirketlerine baskı uygulamak, bilgi ve istihbarat paylaşmak için kurumlar arası işbirliği ve iletişimi geliştirmek seçenekleri üzerinde düşünmek de dahil geniş kapsamlı bir çalışmaya ihtiyacımız var. İslamcı radikalleşme hakkında edindiğimiz bilgileri, beyaz üstünlükçü aşırılıkçılık ile terörizm için de geçerli olabileceğinden hareketle, paylaşabileceğimiz yapısal stratejiler gerekmektedir. Gençleri her iki harekete çeken şeyler arasında, aidiyet ve büyük bir davaya hizmet etme arzusu, bir amaç ve anlam edinme ihtiyacı, öfkenin dışavurumu, ihanet ve kızgınlık duygusu ve de yetişkinler ile ana akım topluma karşı direnme ve isyan etme arzusu gibi kayda değer benzerlikler söz konusudur. Aşırı sağ ve İslamcı aşırılıkçılar, ister beyazlara ait toprakların restorasyonu yoluyla, isterse de Halifeliğin geri getirilmesi vasıtasıyla dile getirilmiş olsun, kıyametvari bir son inancını, idealleştirilmiş kutsal topraklar ve bir yeniden doğuş fantezisi inancını paylaşırlar. Şiddete dönüşmeden önce radikalleşmeye giden yollara daha iyi müdahale edebilecek önleme ve de-radikalleşme yaklaşımları etrafında ortak stratejiler de oluşturabilir mi?

Gelişmiş bir ulusal araştırma kapasitesi ile uzmanlaşmanın üzerinde durmamız gerekiyor. 9/11 Saldırıları'nın hemen ardından, ABD'de İslamcı aşırılıkçılıkla mücadele etme kapasitesini geliştirmek adına araştırma merkezleri, üniversite bölümleri, düşünce kuruluşları bölümleri ve devlet kurumlarındaki personel ekiplerinin fonlanması sonucunda milyonlarca dolar harcandı. Norveç hükümeti 77 kişinin ölümüyle sonuçlanan

2011'deki terör saldırılarının ardından, günümüzde aşırı sağcı aşırılıkçılık üzerine bilimsel anlamda ve kamu politikaları uzmanlığı konusunda küresel anlamdaki en kapsayıcı merkez olarak da bilinen Aşırılıkçılık Araştırmaları Merkezi'ni (C-REX) kurmak içi milyon dolarlar harcadı. Almanya'da yüzlerce STK, araştırma merkezi, özel ve siyasi kurum teşebbüsleri ve müdahale projeleri bulunurken, Birleşik Krallık da Önleme ve Kanal gibi geniş çaplı ulusal önleyici gözetim ve müdahale programlarını uygulamaya koydu. Diğer yandan, ABD, diğer ülkelerle kıyaslandığında, beyaz üstünlükçü ve aşırı sağcı aşırılıkçılık ve terörizm için kapasitesini geliştirmede ve sorunların üzerine gitmekte neredeyse bütün emsallerinin gerisinde kaldı.

Ulusal güvenliğe etkisi olan küresel meseleler hakkında uzmanlaşmak için uzun vadeli kapasite oluşturmaya yönelik kesintisiz bir özveriye ihtiyacımız olduğu görünmektedir. Yalnızca kitlesel terör saldırıları ile şiddet eylemlerinin finanse edilmesi, planlanması ve gerçekleştirilmesine ilişkin stratejiler ve taktikler konusunda uzmanlaşmaya değil bununla birlikte yerel mekânlar ve denizaşırı dinamikler hakkında derinlemesine bilgiye de ihtiyaç duyarız. Beyaz üstünlükçü terör saldırılarının yükselişi, aşırı sağcı aktörlerin dünya üzerindeki bir başka aşırı sağcı aktörden esinlenmesi, bir diğerinin manifestosundan alıntı yapması, benzer şekilde aşırı sağcıların büyük yer değişikliği, Yahudilerden elitlerden oluşan örgütlü bir küresel grubunun çok kültürlü toplumların ortaya çıkması sürecini yönettiği fikri, mahşer gününe ulaşmak için şiddetin ivmesinin artırılması gerektiği gibi komplo teorilerine başvurmaları, bahse konu küresel bağlantıları iyice belirgin bir hale getirmiştir. Beyaz üstünlükçü aşırılıkçılık ile aşırı sağcı hareketlerin doğası gereği küresel olduklarına hiç şüphe yok. Nefret ve terörün gelişen doğasını ele almak, yalnızca yerel meseleler değil küresel meseleler hakkında da yeterince bilgi sahibi olan geleceğin uzmanlarını da kapsayan kalıcı bir iletişim hattı gerektirir.

Bu ise bir yandan lisans ve yüksek lisans eğitimine yatırım yapılmasını, bir yandan da terörizm ve beyaz üstünlükçü aşırılıkçılık üzerine karşılaştırmalı ve küresel araştırmalar yapmayı

teşvik etmek için denizaşırı fon kuruluşlarıyla ortaklıkları gerekli kılar. Elbette çok çeşitli diğer alanlarda araştırma yapmaya da ihtiyacımız vardır. Aşırılıkçı anlatılara karşı bir direnç meydana getirmek, empati oluşturmak ve kültürler arası anlayışı geliştirmek bakımından ne türden erken müdahalelerin etkili olduğunu gösterecek kanıtlara ihtiyaç duymaktayız. Hem gençlerin aşırılıkçı mesajlarla karşılaştığı modern mekânlar ve alanlar hakkında hem de buralara hangi yollardan müdahale edileceği konusunda daha fazla bilgiye ihtiyacımız var. Aşırı sağ üzerine daha sistematik ve ulusal düzeyde verilere ihtiyaç duymaktayız zira bilim insanları bu sayede, federal kurumlar, gözlemci heyetleri ve araştırma merkezlerinden oluşan çeşitli kaynaklardan ellerine ulaşan tehditlerin resmini bir araya getirebilme imkânı edinmiş olurlar. Gençliğin aşırı sağcı radikalleşmenin kör kuyusuna düşmesinin önüne geçebilecek şekillerde algoritmaları değiştirerek ya da algoritmalar üzerinde oynayarak "algoritmik radikalleşme" ile mücadeleye yardımcı olabilecek özel sektörle de işbirliği geliştirmek zorundayız. Son olarak, algoritmalar ile insan tercihlerinin nasıl etkileşime girdiğini ve davranışlar ile inançları karşılıklı olarak nasıl etkilediğini açıklığa kavuşturmak için daha fazla araştırmaya ihtiyaç duyarız.

Bu kitapta analiz ettiğim yeni türden alanlar ve mekânlar üzerine odaklanmak kolay bir iş değil. Aşırı sağcı ideolojilerin gündelik alanlarda ana akımlaşması ve normalleşmesi, geleneksel müdahalelerin yanı sıra kolluk kuvvetleri ve Birinci Değişiklik [*First Amendment*], ifade özgürlüğü ve mahremiyet konularıyla ilgili sorunları da beraberinde ortaya çıkaran gözetim ile ilgili sorunları gündeme getirmektedir. Aşırı sağcılara özgü alanlar ile beyaz üstünlükçülerle özdeşleşmiş alanları gözetlemek, kapatmak ve platform olmaktan çıkarmak muhtemelen ana akım içerisindeki aşırı sağ meselesini ele almaktan daha kolaydır. Örneğin, federal hükümet yetkilileri ile SPLC'nin on yıllar önce kişisel bir yaralama davasının ardından Aryan uluslarını Idaho yerleşkesinden vazgeçmeye zorlayarak elde ettikleri gibi bir başarının ana akım alanlarda elde edilmesi çok daha zor

olacaktır.[8] Güzel haber ise tekerleği yeniden icat etmemize gerek kalmayacak. Önleme ve müdahale çalışmalarının daha geniş bir ölçekte nasıl yürütülebileceğine dair harikulade örneklere sahibiz. Almanya bunlardan bir tanesidir.

Başka Deneyimlerden Alınan Dersler

Nazi döneminin ardından, gençliğin 1980'ler ve 90'lardaki aşırı sağcılığa katılımı dalgasına karşılık verme ihtiyacının yanı sıra Almanya'da on yılları bulan demokrasiyi yeniden inşa çabaları aşırı sağcılıkla küresel anlamda mücadelede tartışmasız günümüzün en geniş ve ayrıntılı yaklaşımını sunmaktadır. Alman yaklaşımı, ağırlıklı olarak gözetim ve aşırılıkçıların takip edilmesi üzerine yoğunlaşan ulusal bir stratejinin asla yeterli olamayacağını belirginleştirmiştir. Sağcı aşırılıkçılıkla başarılı bir şekilde mücadele etmek, bu çalışmanın demokrasinin güçlendirilmesi ve korunmasına derinlemesine bir şekilde entegre edilmesini gerektirir.

Aşırılıkçılığın önlenmesini daha geniş demokratik pratiğin bir parçası olarak çerçevelendirmek, onu doğrudan çok çeşitli bölgesel, federal ve eyalet düzeyindeki aktörlerin yetki sahasına dahil eder. Alman istihbarat ajanları Almancada anayasayı korumakla görevli memurlar anlamına karşılık gelen *Verfassungsschutz* olarak adlandırılırlar; bu da güvenlik çalışmalarını demokrasiyi korumak gibi bir görevin içerisine yerleştirilir.[9] Alman polisi, işlenen suçların aşırı sağcı motivasyonu bakımından değerlendirilmesi konusunda eğitilmektedir. Öğretmenlerin ise, demokratik değerleri güçlendirme konusundaki daha geniş çaplı yükümlülüklerinin bir parçası olarak, genellikle aşırı sağcı gençlerin dersliklerdeki doğrudan katılımları ve karşı-argümanları üzerinden açığa çıkacak aşırı sağcılığa meydan vermemek gibi bir görevleri vardır.

8. Futrell ve Simi, "Free Spaces". Ayrıca Kayhleen Been'in, içerisinde *Inside Organized* ve *Women of the Klan* gibi KKK'daki kadınları ele alan çalışmalarına bakınız.

9. Bundesamt für Verfassungsschutz'un İngilizce web sitesi için: https://www.verfassungsschutz.de/en/index-en.html.

Bu yaklaşım, doğal olarak beraberinde alan ve mekâna daha fazla odaklanmayı getirir. Bununla birlikte bilhassa eğitmenlerin bu konudaki eğitimlerine katkı sağlayacak şekilde profesyonel eğitime ciddi yatırımlar yapmayı gerektirir.[10] Almanya'daki okullardaki öğretmenler ve eğitmenler, aşırılıkçı gençlik kültürü hakkında daha fazla bilgi sahibi olmak için ciddi düzeyde rehberlik almakla beraber, risk altındakilerle temas kurabilmek için de yeni stratejiler öğrenirler. Kısa bir süre önce Dresden'de yürütülmeye başlanan üç yıllık pilot bir proje, öğretmenlerin aşırı sağcı gençlik kültürüne ilişkin bilgilerini geliştirmeleri ve işbirliği içerisinde sağcı gençleri sınıfla kaynaştırmak için pedagojik stratejiler üretmeleri adına meslek okulu öğretmenlerine yoğun bir rehberlik sağladı.[11] Benzer eğitimler, seminerler ve atölyeler yaygın olmakla beraber, demokratik değerler ile pratiklerin geniş çaplı bir şekilde desteklenmesinin bir parçası olarak okulların aşırı sağcılıkla mücadelesini çerçevelendirir.[12]

Söz konusu yaklaşım dersliklerin ötesine taşar ve aşırılık karşıtı eğitimin yerel tiyatro ve sanat programlarından futbol takımları, konserler, dini grupların çalışmaları ve daha başka birçok yere kadar çeşitli ana akım yerlere yerleştirilerek toplumun bütün kesimlerinde faaliyet göstermesi şeklinde genişler. İstihbaratı, yasağı, cezai yaptırımı ve de-radikalizasyonu demokrasiyi güçlendirecek ortak bölgesel ve ulusal stratejilerin parçası haline getirmek, aşırılıkçılığın önlenmesinin yalnızca

10. Bu bölüm, Cyhntia Miller-Idriss'in 18 Mayıs 2019'da *Guardian*'da yayımlanan "How to Counter Far-Right Extremism? Germany Shows the Way", (https://www.theguardian.com/commentisfree/2019/may/17/counter-far-right-extremism-germany-uk-teachers) ile 4 Nisan 2019'da *Le Monde*'da yayımlanan "L'Allemagne a développé l'approche la plus complète de la lutte contre l'extrême droite", (İngilizcesi için: "How to Prevent Hate", Centre for Analysis of the Radical Right, *Insight* [blog], 9 Nisan 2019) başlıklı makalelerinden uyarlanmıştır.

11. Pilot proje hakkında Almanca yapılan tartışma için: Starke Lehrer gegen Rechtsextremismus", Robert Bosch Foundation, basın açıklaması, Kasım 2018, https://www.bosch-stiftung.de/en/node/3057.

12. Örneğin, Alman Federal Yurttaşlık Eğitimi Ajansı'nın, gençlerle birlikte yürütecekleri çeşitli okul temelli ve günlük yaşam ortamlarında aşırı sağcı tutumlara karşı koymayı amaçlayan projeleri tanıtımı için bkz. http://www.bpb.de/lernen/grafstat/rechtsextremismus/172907/umgang-mit-rechtsextremismus-in-der-schule.

uç bir grupla mücadele edecek niş bir yaklaşım olmadığını, bunun aynı zamanda da bütün bir ulusun selameti açısından bir yükümlülük olduğunu bildirir. Yine bu yaklaşım, aşırı sağcılığın sağlıklı bir demokrasi için teşkil edeceği tehlikeler hakkında verilecek kapsayıcı bir halk eğitiminin içerisine aşırılıkçılık karşıtı çalışmanın da yerleştirilmesini kolaylaştırır. Üstelik bilinçli bir yurttaşlık oluşturmayı da, tarih ve sosyal bilimler öğretmenleri gibi daha dar gruplara havale etmektense, toplumsal bir sorumluluk haline getirir. Almanya'da yurttaşlık eğitimi veren yerel örgütlerin yanı sıra, federal yönetim ve devlet kurumları, aşırılıkçılık, radikalleşme ve şiddetin önlenmesi hakkında halka yönelik düzenli etkinlikler, atölyeler, sübvanse edilmiş kitaplar ve materyallerin yanı sıra öğretmenler, sosyal hizmet uzmanları, ebeveynler ve diğer gruplara yönelik özel bir eğitim sunan kesintisiz bir halk eğitimi hizmeti sunmaktadır.

Aşırılıkla mücadele çalışması bu yolla her bölgeye ve en küçük kasabaya kadar sirayet etmiş olur. Risk altındaki gençler ve aşırı sağdan ayrılanlara yönelik rehabilitasyon desteği, danışmanlık ve sosyal yardım hizmeti sağlamak için ülke çapında okullar, gençlik merkezleri ve topluluklarla birlikte çalışan ve federal yönetim tarafından fonlanan yüzlerce STK, devlet kurumları, bölgesel örgütler, inisiyatifler ve projeler bulunmaktadır. Ülke genelinde sağcı aşırılıkçılıkla mücadele etmek adına eğitim sağlamak, danışmanlık yapmak ve bulunduğu yere, bölgeye ve eyaletin ihtiyaçlarına göre yerinde tavsiyelerde bulunmak amacıyla oluşturulan yerel "mobil danışmanlar" da bulunmaktadır. Mobil danışmanlar çalışması, yerelde aşırı sağa ilgi duyanlar için ücretsiz ve gizli danışmanlık hizmeti vermesi ile acil durumlarda kriz yönetimi konusunda başvuru mercii olmasının yanında uzun vadeli önleyici stratejilere de sahiptir.[13] Mobil

13. Wuppertaler Demokrasi ve Hoşgörü Girişimi'nin, Düsseldorf bölgesindeki "Sağcı Aşırılığa Karşı Mobil Destek" hakkında bir link içeren web sitesine bakınız: https://www.wuppertaler-initiative.de/mobile-beratung-nrw. Ek olarak, bkz. ve DEVI'nın (Okullarda ve Mesleki Eğitimde Demokrasi ve Farklılık Birliği) meslek okullarında demokrasiyi, öğretmen eğitimini ve öğrencilerle doğrudan etkileşimi güçlendirerek aşırı sağcılığa, yabancı düşmanlığına, ayrımcılığa ve dini temelli aşırılığa karşı koyma çalışmalarının açıklaması için: http://demokratieundvielfalt.de/.

danışmanlıklardan biri internet sitesi aracılığıyla, aşırı sağcı gençliğin yerel bir gençlik kulübünü ele geçirmeye ya da aşırı sağa hitap eden konserler düzenlemeye çalışması gibi durumlar için veya iş yerlerinde ya da okullarda sağcı, nefret dolu hadiselerin yaşandığı durumlar için destek sunmaktadır.[14] Danışmanlık faaliyetinde tematik çeşitlilik de mevcuttur. Kamu kaynakları ve özel kaynakları da, halk içerisindeki farkındalığı ve eleştirel katılımı artırmak için araştırma, sanat ve tiyatro temelli programlar ve de toplumsal tartışmaya destek sağlar. Kiliseler ile dini dernekleri kapsayan ulusal bir ağ ise, insan haklarına saygıyı ve kapsayıcı bir toplumu desteklemek ve "gündelik demokratik kültür" (*demokratische Alltagskultur*) mekânlarına dönüşebilmek adına daha geniş çaplı misyonların bir parçası olarak aşırı sağcılığı önlemeye çalışıyor.[15]

Alman yaklaşımı, etkili müdahalelerin risk altındaki gençlerle bulundukları yerlerde görüşmek gerekliliğinin öneminin farkındadır. Önleyici programların birçoğu risk altındaki gençlerin aşırılıkçı mesajlarla karşılaşma olasılığının en yüksek olduğu yerlere konuşlandırılır. Bu girişimlerin en azından bir düzinesi online radikalleşmeyi hedef alır. Futbol kulüpleri için, ırkçılık ve şiddet karşıtı futbol turnuvaları organize eden teşebbüsler ve spor salonlarına aşırı sağcı gruplara yer kiralamamaları konusunda tavsiyede bulunma çabalarını da içeren antifaşist programlar bulunmaktadır.[16] Bununla birlikte, mesleki okullardaki öğretmenler için düzenlenen programlar ile radikalleşmenin belirtilerini tanıyabilen ve müdahale edebilen eğitimli ve yerinde çalışan mentorlar taahhüdünde bulunan, değişik yollardan radikalleşme karşıtı çalışmalarda yer almaya kendisini adayan bir karma dövüş sanatı salonları ağı bulunmaktadır. Federal yönetime bağlı kurumlar ile devlet kurumları ise, söz konusu

14. Detmold bölgesinde yürütülen Aşırı Sağcılığa Karşı Mobil Destek biriminin web sitesi için bkz. http://mobile-beratung-owl.de/angebote.html.

15. Bundesarbeitsgemeinschaft Kirche & Rechtsextremismus'un web sitesi için bkz. https://bagkr.de/ueber-uns/organisation/.

16. Örneğin, Sağ'a Karşı Futbol Birliği'nin web sitesi ve "Nazilere kiralama yapmıyoruz" eylemini açıklayan bölüme erişmek için bkz. https://www.fussballvereine-gegen-rechts.de/unsere-aktionen/aktion-wir-vermieten-nicht-an-nazis/.

programlar ile uzmanlara kolay erişimin sağlanabilmesi amacıyla incelemeye açık veri tabanları sağlarlar.[17]

İnsanlarla bulundukları yerlerde bir araya gelme ilkesi, Almanya'daki gündelik pratiğin bir parçası olan Holokost hafıza çalışmalarına da uygulanmaktadır. Sokak isimlerinde ve sınır dışı edilen Holokost kurbanlarının konutlarının kapısının önündeki Arnavut kaldırımların içerisine yerleştirilen pirinç plakalarda da görüleceği üzere, sağcı şiddete maruz kalanların anıldığı alanlar gündelik yaşamla iç içedir. Aşırı sağcılığın sonuçları, yaşanmış bir tarihle yaşanan bu türden gündelik karşılaşmalar aracılığıyla gündelik Alman yaşamına entegre edilen kalıntılar haline getirilmiştir.

Dünyanın geri kalanının büyük çoğunluğu aşırılıkçılıkça mücadeleye bir emniyet sorunu olarak yaklaşmaktadır. Bu çalışma da elbette ki son derece önemlidir. Aslına bakılırsa, 2020 yılında aşırı sağcılıkla mücadele için oluşturulan 600 yeni federal istihbarat ve cezai kolluk kuvvetleri pozisyonla yerel istihbarat konusunda büyük bir revizyona giden Almanya, şiddet yanlısı aşırı sağcılıkla mücadelede güvenlikçi yaklaşımlara yapılan yatırımlarda da başı çeken ülkedir.[18] Ne var ki aşırılıkla mücadelede istihbarat çalışmalarına öncelik veren ülkeler her zaman kovalamaca oynuyor olacaktır; zira en iyi takip sistemleri bile şiddet yanlısı bireylerin kaçmalarını mümkün kılacak çok sayıda açık vererek en iyi ihtimalle geçici çözümler sağlayacaktır. ABD ve diğer ülkeler, aşırılıkçılığı önlemenin yalnızca güvenlik bağlamında ele alınacak bir mesele olmadığını kabul ederek, aşırılıkla mücadele çabalarını Alman yaklaşımı üzerine modellemek için çok daha fazlasını yapmak zorundadırlar. Hepimiz aşırılıkçı görüşlerin serpildiği ya da ortadan kaldırıldığı ortamlara katkıda bulunuruz. Radikalleşme ve önleme stratejilerini daha geniş bir demokrasi ve sivil toplum inşa etme çabalarının içerisine

17. Federal Yurttaşlık Eğitimi Merkezi'ndeki *İnisiyatif* bloğuna erişmek için bkz. http://www.bpb.de/politik/extremismus/rechtsextremismus/165168/initiativenblog.

18. Austin Davis, "Right-Wing Extremists in Germany to Face Amped Up Intelligence", *Deutsche Welle*, 17 Aralık 2019, https://p.dw.com/p/3Uxfx.

yerleştirmek, aşırılıkçılığın marjinal kalmasını sağlamaya ve hepimizin bu hususta bir role sahip olduğumuzun daha iyi anlaşılmasına yardımcı olur.

Alman yaklaşımı mükemmel değildi; nitekim, bu yaklaşım Avrupa'nın genelindeki gibi Almanya'da da yükselişte olan aşırı sağcılık sorununu çözemedi.[19] Bu yaklaşımın kaynak ihtiyacının yanı sıra, daha iyi koordine edilebilecek yerel inisiyatifler arasında da bir taklit ve rekabet söz konusudur. Dahası aşırı sağcılığın önlenmesi üzerine yapılan vurgu, kolaylıkla görülecek şekilde, demokrasinin önemli parçalarından çeşitlilik ve kapsayıcılığın geliştirilmesi ihtiyacını da gölgede bıraktı. Ancak Alman yaklaşımı ne kadar kusurlu olsa da, Yeni Zelanda ve El Paso'da gerçekleşen türden saldırıların tekrar yaşanmasını, aşırılıkla mücadelenin daha geniş çaplı demokrasi inşa etme çabalarıyla birleştirilmesi halinde daha az olası hale getirir.

İşe aşırılıkçılığın önlenmesi ve demokrasinin korunmasının el ele mesafe katedebileceğini kabul ederek başlamalıyız. Bu da, her bireyin kapsayıcılığı destekleme, azınlık haklarını koruma ve gündelik hayatları içerisindeki, her nerede olursa olsun, alanlar ve mekânlarda baş gösteren ırkçılıkla mücadele etme sorumluluğu hissedecek şekilde demokratik kültürün değerlerini gündelik hayatla bütünleştirecek yollar bulmak anlamına geliyor. Yeni Zelanda Başbakanı Jacinda Ardern de bunun farkındadır. Nitekim saldırıdan birkaç gün sonra Christchurch lisesinde yaptığı konuşmada, öğrencilere gelecekteki aşırılıkçı şiddeti önlemenin yolunun "her birimizin" "aşırılıkçılığı besleyen" ırkçılıkla mücadeleye kendisini adamaktan geçeceğini söyledi.[20] Diğer bir deyişle, başka bir aşırılıkçı saldırının önüne geçmek az sayıdaki uzmanın işi olmaktan öte bir şeydir. Daha ziyade, herkesin sağlam bir demokrasiye karşı sorumluluğunun bir parçasıdır.

19. "European Intelligence Service See Far-Right Extremism as Growing Threat", *France24*, 3 Mart 2019, https://www.france24.com/en/20190319-europe-intelligence-far-right-extremism-growing-threat-christchurch.

20. *CNN International*, "Jacinda Ardern asks students to help stomp out racism and extremism in New Zealand", https://www.facebook.com/cnninternational/videos/2127660383995344/.

* * *

Bu kitapta ele aldığım aşırı sağcı aşırılıkçılık ve radikalleşmeye yönelik yaklaşımım, aşırı sağ ve insanların aşırı sağla nasıl ve ne zaman etkileşime geçtikleri hakkında bildiklerimizi genişletir. Neden bu denli bir aşırılıkçılık ve şiddete tanıklık ettiğimizi ve aşırı sağcı aşırılıkçı grupların destekçilerini nasıl örgütlediği ve mobilize ettiği hakkında sorular sormak elbette ki önemlidir. Fakat daha önce de belirttiğim üzere, gençlerin, aşırı sağcı ideolojilerle nerede ve bilhassa ana akım ve gündelik alanlar ile mekânlarda bu ideolojilerle ne zaman karşılaştıkları hakkında da sorular sormamız gerekmektedir. Toprak ve aidiyet hakkındaki savunmacı fikirlerin nasıl da insanların ulus ve ülke üzerindeki sahiplik hissini ve kimlerin buralara ait olmaya layık oldukları yönündeki düşüncelerini şekillendirdiğini daha iyi anlamamız gerekiyor. Ayrıca bu alanlar ile mekânların gençlerin aşırı sağla iletişim kurma ve etkileşime geçme yolları üzerindeki etkilerini de daha iyi anlamamız gerekiyor. Bu yeni alanlar ile mekânların her biri, gençlik kültürünü etkili bir silah haline getirmenin yollarını, aşırı sağı yalnızca tahrik edici ve asi değil, aynı zamanda da onunla meşgul olan insanlar için eğlenceli bir karşı kültüre dönüştürmek için mizah, ironi, hiciv, nükte, kinaye ve şakalara başvurmakta buldu. Bu ise taşralı milisler, hapishane çeteleri ve öfke ile hıncın bol, ironi ve mizahın ise çok az olduğu beyaz gücü hard rock müzik konserleri ve festivalleri de dahil olmak üzere beyaz üstünlükçü ve aşırı sağcı aşırılıkçılığı körükleyip güçlendirdiği bilinen önceki alanlar ile mekânlar karşısında radikal bir dönüşüme karşılık gelir.

Şüphesiz evanjelik kiliselerden silah fuarlarına, gece kulüplerine, futbol stadyumlarına ve özel mülklere kadar, günümüz aşırı sağıyla potansiyel kesişimleri sebebiyle daimi bir ilgiye layık olan başka alanlar da bulunmaktadır.[21] Aynı durum beyaz üstünlükçü propagandanın artış gösterdiği parklarda, şehir merkezlerinde ve ticari alanlar da dahil olmak üzere, son birkaç yıldır özel olarak aşırın sağın hedefinde olan kamusal alanlar için de

21. Flint, *Spaces of Hate*, 10.

söylenebilir.[22] Burada vermiş olduğum örnekler yalnızca, aşırı sağın gelişmesine ön ayak olan yeni alanlar ve mekânlara atılan ilk adım niteliğindedir. Zaman içerisinde, böyle bir gündemin, hem bilim insanlarının hem de genel kamuoyunun aşırı sağ ve aşırı sağın geliştiği alanlar ile mekânlara ilişkin bakış açısını sorgulanmasını ve değiştirmesini umut ediyorum.

22. Örneğin SPLC, 2016-17 yılı için, üniversite kampüs alanlarının hedeflenmesinden daha fazla kamusal alana doğru bir genişlemeye dikkat çekerek, kamusal alanda beyaz üstünlükçü propagandadaki artışı takip etti: "SPLC Releases Online Tool that Tracks Rising Number of Hate Group Flyers and Banners", SPLC, 11-Ocak 2019, https://www.splcenter.org/news/2019/01/11/splc-releases-online-tool-tracks-rising-number-hate-group-flyers-and-banners.

Bibliyografya

Abramson, Corey M., ve Darren Modzelwski, "Caged Morality: Moral Worlds, Subculture, and Stratification among Middle-Class Cage Fighters", *Qualitative Sociology* 34 (2011): 143-75.

———, Gab ve *8chan*, "Home to Terrorist Plots Hiding in Plain Sight", *ADL*, tarih yok, (erişim tarihi: 5 Mart 2020). https://www.adl.org/resources/reports/gab-and-8chan-home-to-terrorist-plots-hiding-in-plain-sight.

———, "Murder and Extremism in the United States in 2018." *ADL*, tarih yok, (erişim tarihi: 5 Mart 2020). https://www.adl.org/murder-and-extremism-2018.

———."Murder and Extremism in the United States in 2019", *ADL*, tarih yok, (erişim tarihi: 28 Şubat 2020). https://www.adl.org/murder-and-extremism-2019.

———, "The Sounds of Hate: The White Power Movement in the United States", New York: *ADL*, 2012. https://www.adl.org/sites/default/files/documents/assets/pdf/combating-hate/Sounds-of-Hate-White-Power-Music-Scene-2012.pdf.

———, "White Supremacists Embrace Acceleration", *ADL Blog*, 19 Nisan 2019. https://www.adl.org/blog/white-supremacists-embrace-accelerationism.

Adams, Tim, "Ultimate Fighting Championship: The Fight of Our Lives?" *Guardian*, 26 Mart 2017. https://www.theguardian.com/sport/2017/mar/26/ultimate-fighting-championship-fight-of-our-lives-mma-donald-trump-vladimir-putin-conor-mcregor.

Agnew, John, "Space and Place", *Handbook of Geographical Knowledge*, ed. J. Agnew ve D. Livingstone, Londra: SAGE, 2011, 316-30.

Alba, Richard, ve Guillermo Yrizar Barbosa, "Room at the Top?: Minority Mobility and the Transition to Demographic Diversity in the USA", *Ethnic and Racial Studies* 39, no. 6 (2016): 917-38.

Altier, Mary Beth, Emma Leonard Boyle, ve John G. Horgan, "Returning to the Fight: An Empirical Analysis of Terrorist Reengagement and Recidivism", *Terrorism and Political Violence* (online), 18 Kasım 2019. doi:10.1080/09546553.2019.1679781.

Anand, Dibyesh, "Anxious Sexualities: Masculinity, Nationalism, and Violence", *British Journal of Politics and International Relations* 9 (2007): 25-69.

Anderson, Benedict, *Imagined Commnunities: Reflections on the Origin and Spread of Nationalism*, New York: Verso, 1983 [*Hayali Cemaatler: Milliyetçiliğin Kökenleri ve Yayılması*, Çev. İskender Savaşır, İstanbul: Metis Yayınları, 2020.]

Andreasson, Jesper, ve Thomas Johansson. "Negotiating Violence: Mixed Martial Arts as a Spectacle and Sport", *Sport in Society* 22, no. 7 (2019): 1183-97.

Anti-Defamation League (ADL), *Audit of Anti-Semitic Incidents: Year in Review 2018*, New York: ADL, 2018.

Baier, Dirk, Christian Pfeiffer, ve Susann Rabold, "Jugendgewalt in Deutschland: Befunde aus Hell-und Dunkelfelduntersuchungen unter besonderer Berücksichtigung von Geschlechterunterschieden", *Kriminalistik* 6 (2009): 323-33.

Baldauf, Johannes, Julia Ebner, ve Jakob Guhl, ed. "Hate Speech and Radicalisation Online: The OCCI Research Report", *London: Institute for Strategic Dialogue*, 2019. https://pdfs.semanticscholar.org/007d/def05d82f3551bb2fd5e58105b81cf5dce52.pdf.

Bar-On, Tamir, "Richard B. Spencer and the Alt Right", *Key Thinkers of the Radical Right: Behind the New Threat to Liberal Democracy*, ed. Mark Sedgwick, New York: Oxford University Press, 2019, 224-41.

Bauman, Dan, "Hate Crimes on Campuses Are Rising, New FBI Data Show", *Chronicle of Higher Education*, 14 Kasım 2018. https://www.chronicle.com/article/Hate-Crimes-on-Campuses-Are/245093.

Bayrakli, Enes, ve Farid Hafez, ed. *European Islamophobia Report: 2017.* Ankara: SETA, 2018. http://www.islamophobiaeurope.com/wp-content/uploads/2018/04/EIR2017.pdf.

Beirich, Heidi, "The Year in Hate: Rage against Change", *Intelligence Report*, 20 Şubat 2019. https://www.splcenter.org/fighting-hate/intelligence-report/2019/year-hate-rage-against-change.

Belew, Kathleen, *Bring the War Home: The White Power Movement and Paramilitary America.* Cambridge, MA: Harvard University Press, 2018.

Berezin, Mabel, "Populism and Fascism: Are They Useful Categories for Comparative Sociological Analysis?" *Annual Review of Sociology* 45 (2019): 345-61.

Berger, J. M., *Extremism*, Cambridge, MA: MIT Press, 2018.

———, "The Strategy of Violent White Supremacy Is Evolving", *Atlantic*, 7 Ağustos 2019.

———, "Zero Degrees of Al Qaeda", *Foreign Policy*, 14 Ağustos 2013.

Berlet, Chip, ve Matthew N. Lyons, *Right-Wing Populism in America: Too Close for Comfort*, New York: Guilford, 2000.

Billig, Michael, *Banal Nationalism,* Londra: SAGE, 1995 [*Banal Milliyetçilik, Çev. Cem Şişkolar,* İstanbul: Gelenek, 2003.]

Binder, Amy, ve Kate Wood, *Becoming Right: How Campuses Shape Young Conservatives.* Princeton, NJ: Princeton University Press, 2013.

Blazak, Randy, " 'Getting It': The Role of Women in Male Desistance from Hate Groups", *Home-Grown Hate: Gender and Organized Racism*, ed. Abby Ferber, New York: Routledge, 2004, 161-80.

Blee, Kathleen, "The Geography of Racial Activism", *Spaces of Hate: Geographies of Discrimination and Intolerance in the USA*, ed. Colin Flint, New York: Routledge, 2004, 49-68.

———, *Inside Organized Racism: Women in the Hate Movement,* Berkeley: University of California Press, 2003.

———, *Women of the Klan: Racism and Gender in the 1920s.* Berkeley: University of California Press, 1991.

Bleich, Erik, *The Freedom to Be Racist?: How the United States and Europe Struggle to Preserve Freedom and Combat Racism,* New York: Oxford University Press, 2011.

Bond, Sarah. "Why We Need to Start Seeing the Classical World in Color", *Hyperallergic*, 7 Haziran 2017. https://hyperallergic.com/383776/why-we-need-to-start-seeing-the-classical-world-in-color/.

Bonds, Anne, "Race and Ethnicity II: White Women and the Possessive Geographies of White Supremacy", *Progress in Human Geography* (2019). doi:10.1177/0309132519863479.

Bonikowski, Bart, "Ethno-nationalist Populism and the Mobilization of Collective Resentment", *British Journal of Sociology* 68, Ek 1 (2017): S181-S213.

Bonikowski, Bart, ve Noam Gidron, "The Populist Style in American Politics: Presidential Campaign Rhetoric, 1952-1996", *Social Forces* 94, no. 4 (2016): 1593-621.

Brooks, Lecia, "Testimony of Lecia Brooks, Southern Poverty Law Center, Before the Subcommittee on Civil Rights and Civil Liberties Committee on Oversight and Reform, United States House of Representatives", duruşmadaki savunma "Confronting White Supremacy (Part II): Adequacy of the Federal Response", 4 Haziran 2019. https://docs.house.gov/meetings/GO/GO02/20190604/109579/HHRG-116-GO02-Wstate-BrooksL-20190604.pdf.

Brown, Timothy Scott, "Subcultures, Pop Music and Politics: Skinheads and 'Nazi Rock' in England and Germany", *Journal of Social History* 38, no. 1 (2004): 157-78.

Brubaker, R., "Why Populism?" *Theory and Society* 46 (2017): 357-85.

Bundesministerium des Innern, für Bau und Heimat (Federal Ministry of the Interior, Construction and Home), *Verfassungsschutzbericht 2018: Fakten und Tendenzen* (Office for the Protection of the Constitution Report 2018: Facts and Trends), Berlin: Bundesministerium des Innern, für Bau und Heimat, 2019. https://www.verfassungsschutz.de/de/oeffentlichkeitsarbeit/publikationen/verfassungsschutzberichte.

Burley, Shane, ve Alexander Reid Ross, " 'All You Have to Do Is Show Up': How White Nationalists Are Infiltrating the GOP", *Political Research Associates*, 20 Haziran 2019. https://www.politicalresearch.org/2019/06/20/all-you-have-to-do-is-show-up-how-white-nationalists-are-infiltrating-the-gop.

Buse, G. J., "No Holds Barred Sport Fighting: A 10-Year Review of Mixed Martial Arts Competitions", *British Journal of Sports Medicine* 40, no. 2 (2006): 169-72.

Busher, Joel, ve Graham Macklin, "Interpreting 'Cumulative Extremism': Six Proposals for Enhancing Conceptual Clarity", *Terrorism and Political Violence* 27, no. 5 (2015): 885-905.

California State University San Bernardino (CSUSB) Center for the Study of Hate & Extremism (CSHE), *Report to the Nation: 2019*. CSUSB ve CSHE, 2019. https://csbs.csusb.edu/sites/csusbcsbs/files/CSHE%202019%20Report%20to%20the%20Nation%20FINAL%207.29.19%2011%20PM 0.pdf.

Canovan, M., " 'Trust the People!': Populism and the Two Faces of Democracy", *Political Studies* 47, no. 1 (1999): 2-16.

Castells, Manuel, *The Informational City,* Oxford: Blackwell, 1989.

Castle, Tammy, Lars Kristiansen, ve Lantz Shifflett, "White Racial Activism and Paper Terrorism: A Case Study in Far Right Propaganda", *Deviant Behavior* 41, no. 2 (2018): 252-67.

Channon, Alex, ve Christopher Matthews, " 'It Is What It Is': Masculinity, Homosexuality, and Inclusive Discourse in Mixed Martial Arts", *Journal of Homosexuality* 62, no. 7 (2015): 936-56.

Claus, Robert, ve Pavel Brunßen, "Rechtsextremismus und Fanszenen: Ein analytischer Blick auf die gesellschaftlichen Strukturen", *Zurück am Tatort Stadion,* ed. Gerd Dembowski Claus, Martin Endemann, ve Jonas Gabler, Göttingen: Die Werkstatt, 2015, 179-94.

Claus, Robert, ve Jonas Gabler, "Kampf auf der Straße und Kampf um die Kurve: Was HoGeSa für die Gesellschaft und die Fußballfankultur bedeutet", *Journal für politische Bildung* 1 (2016): 54-63.

Clayton, Victoria, "The Psychological Approach to Educating Kids", *Atlantic*, 30 Mart 2017. https://www.theatlantic.com/education/archive/2017/03/the-social-emotional-learning-effect/521220/.

Cloud, Dana, "Responding to Right-Wing Attacks", *Inside Higher Ed.*, 7 Kasım 2017. http://www.insidehighered.com/advice/2017/11/07/tips-help-academics-respond-right-wing-attacks-essay.

Colborne, Michael, "Friday Night Fights with Ukraine's Far Right", *New Republic*, 9 Temmuz 2019. https://newrepublic.com/article/154434/friday-night-fights-ukraines-far-right.

Connell, Raewyn W., *Masculinities,* Berkeley: University of California Press, 1995 [*Erkeklikler,* Çev. Nagihan Konukçu, Ankara: Phoenix, 2003.]

Corte, Ugo, ve Bob Edwards, "White Power Music and the Mobilization of Racist Social Movements", *Music and Arts in Action* 1, no. 1 (2008): 4-20.

Cresswell, Tim, *Place: An Introduction,* 2. baskı, Chichester: Wiley-Blackwell, 2015.

Daniels, Jessie, "The Algorithmic Rise of the 'Alt Right' ", *Contexts* 17, no. 3 (2018): 60-65.

———, *Cyber-Racism: White Supremacy Online and the New Attack on Civil Rights,* Lanham, MD: Rowman and Littlefield, 2009.

———, "When the Far-Right Attacks Faculty Online, They Are Attacking Public Higher Education", *CUNY Academic Works*, Kış 2018. https://academicworks.cuny.edu/hcpubs/345.

Davey, Andrew, " 'Conservative' Ideology and the Politics of Local Food", *Agriculture and Human Values* 35, no. 4 (2018): 853-65.

Davey, Jacob, ve Julia Ebner, *The Fringe Insurgency: Connectivity, Convergence and Mainstreaming of the Extreme Right*, Londra: Institute for Strategic Dialogue, 2017. https://www.isdglobal.org/wp-content/uploads/2017/10/The-Fringe-Insurgency-221017.pdf.

———, "*The Great Replacement*": *The Violent Consequences of Mainstreamed Extremism*, Londra: Institute for Strategic Dialogue, 2019. https://www.isdglobal.org/wp-content/uploads/2019/07/The-Great-Replacement-The-Violent-Consequences-of-Mainstreamed-Extremism-by-ISD.pdf.

Davidov, Veronica, "Beyond Formal Environmentalism: Eco-nationalism and the 'Ringing Cedars' of Russia", *Culture, Agriculture, Food and Environment* 37, no. 1 (2015): 2-13.

Department of Homeland Security (DHS), *Strategic Framework for Countering Terrorism and Targeted Violence*, DHS, Eylül 2019. https://www.dhs.gov/sites/default/files/publications/190920plcystrategic-framework-countering-terrorism-targeted-violence.pdf.

DeSoucey, Michaela, *Contested Tastes: Foie Gras and the Politics of Food.* Princeton, NJ: Princeton University Press, 2016.

Dinas, Elias, "Opening 'Openness to Change': Political Events and the Increased Sensitivity of Young Adults", *Political Research Quarterly* 66, no. 4 (2013): 868-82.

Döring, Uta, *Angstzonen: Rechtsdominierte Orte aus medialer und lokaler Perspektive,* Wiesbaden: VS Verlag für Sozialwissenschaften, 2017.

———, " 'Befreite Zonen': Konzept für eine Gegenmacht von Rechts", Schultz ve Weber, *Kämpfe um Raumhoheit*, 37-51.

Dorman, Travis, "White Power Symbol Found at Highlander Center Fire Used by Christchurch Shooter", *Knox News*, 3 Nisan 2019.

Duyvendak, Jan Willem, *The Politics of Home: Belonging and Nostalgia in Western Europe and the United States*, New York: Palgrave Macmillan, 2011.

Duyvendak, Jan Willem, ve Loes Verplanke, "Struggling to Belong: Social Movements and the Fight to Feel at Home", *Spaces of Contention: Spatialities and Social Movements*, ed. Walter Nicholls, Byron Miller, ve Justin Beaumont, New York: Routledge, 2013, 69-84.

Ebner, Julia, *Going Dark: The Secret Social Lives of Extremists,* Londra: Bloomsbury, 2020.

———, *The Rage: The Vicious Circle of Islamist and Far-Right Extremism*, New York: I. B. Taurus, 2017.

Eller, Cynthia, "Matriarchy and the Volk", *Journal of the American Academy of Religion* 81, no. 1 (2013): 188-221.

Entrikin, Nick, *The Betweenness of Place: Critical Human Geography*, Londra: Palgrave, 1991, 1-5.

Evans, Gavin, *Skin Deep: Journeys in the Divisive Science of Race*, Londra: One World, 2019.

Farkas, Johan, ve Jannick Schou, *Post-Truth, Fake News and Democracy: Mapping the Politics of Falsehood*, New York: Routledge, 2019.

FBI Phoenix Field Office, "Anti-Government, Identity Based, and Fringe Political Conspiracy Theories Very Likely Motivate Some Domestic Extremists to Commit Criminal, Sometimes Violent Activity", FBI Intelligence Bulletin, 30 Mayıs 2019. https://info.publicintelligence.net/FBI-ConspiracyTheoryDomesticExtremism.pdf.

Fekete, Liz, "The Muslim Conspiracy Theory and the Oslo Massacre", *Race and Class* 53, no. 3 (2011): 30-47.

Ferber, Abby L., " 'Are You Willing to Die for This Work?' Public Targeted Online Harassment in Higher Education: SWS Presidential Address", *Gender and Society* 32, no. 3 (2018): 301-20.

———, "New Methods and Consequences of Right-Wing Attacks on Professors", *Gender and Society*, 21 Haziran 2018. https://gendersociety.wordpress.com/2018/06/21/new-methods-and-consequences-of-right-wing-attacks-on-professors/.

Fielitz, Maik, ve Nick Thurston, ed. *Post-Digital Cultures of the Far Right: Online Actions and Offline Consequences in Europe and the US.* Bielefeld, Germany: Transcript Verlag, 2019.

Finchelstein, Federico, *From Fascism to Populism in History,* Berkeley: University of California Press, 2017 [*Faşizmden Popülizme*, Çev. Ali Karatay, İstanbul: İletişim Yayınları, 2019.]

Flint, Colin, Introduction to *Spaces of Hate: Geographies of Discrimination and Intolerance in the USA*, ed. Flint, New York: Routledge, 2014, 1-20.

Forchtner, Bernhard, ve Ana Tominc, "Kalashnikov and Cooking-Spoon: Neo-Nazism, Veganism and a Lifestyle Cooking Show on YouTube", *Food, Culture and Society* 20, no. 3 (2017): 415-41.

Futrell, Robert, ve Pete Simi, "Free Spaces, Collective Identity, and the Persistence of U.S. White Power Activism", *Social Problems* 51, no. 1 (2004): 16-42.

Ganesh, Bharath, "Radical Right Digital Communications: Webforums, Political Blogs, and the Swarm", Centre for Analysis of the Radical Right, *Insight* (blog), 20 Şubat 2019. https://www.radicalrightanalysis.com/2019/02/20/radical-right-digital-communications-webforums-political-blogs-and-the-swarm/.

Gaugele, Elke, "The New Obscurity in Style: Alt-right Faction, Populist Normalization, and the Cultural War on Fashion from the Far Right", *Fashion Theory* 23, no. 6 (2019): 711-31.

Gieryn, Thomas F., "A Space for Place in Sociology", *Annual Review of Sociology* 26 (2000): 463-96.

Goodhart, David, *The Road to Somewhere: The Populist Revolt and the Future of Politics,* Londra: Hurst, 2017.

Göpffarth, Julian, "Rethinking the German Nation as German *Dasein:* Intellectuals and Heiddiger's Philosophy in Contemporary German New Right Nationalism", *Journal of Political Ideologies* 25, 2020. doi.org/10.1080/13569317.2020.1773068.

Grandon, Greg, *The End of the Myth: From the Frontier to the Border Wall in the Mind of America,* New York: Metropolitan Books, 2019.

Green, Kyle, "Tales from the Mat: Narrating Men and Meaning Making in the Mixed Martial Arts Gym", *Journal of Contemporary Ethnography* 45, no. 4 (2016): 419-50.

Greene, Viveca, " 'Deplorable' Satire: Alt-Right Memes, White Genocide Tweets, and Redpilling Normies", *Studies in American Humor* 5, no. 1 (2019): 31-69.

Greene, Vivica, ve Amber Day, "Asking for It: Rape Myths, Satire, and Feminist Lacunae", *Signs: Journal of Women in Culture and Society* 45, no. 2 (2020): 449-72.

Griffin, Roger, "Between Metapolitics and Apoliteia: The Nouvelle Droite's Strategy for Conserving the Fascist Vision in the 'Interregnum' ", *Modern and Contemporary France* 8, no. 1 (2000): 35-53.

———, "Fixing Solutions: Fascist Temporalities as Remedies for Liquid Modernity", *European Journal of Modern History* 13, no. 1 (2015): 5-23.

Gross, Neil, *Why Are Professors Liberal and Why Do Conservatives Care?* Cambridge, MA: Harvard University Press, 2013.

Haidt, Jonathan, "When and Why Nationalism Beats Globalism", *American Interest,* 10 Temmuz 2016.

Hall, Stuart, Dorothy Hobson, Andrew Lowe, ve Paul Willis, ed. *Culture, Media, Language: Working Papers in Cultural Studies, 1972–1979,* Londra: Routledge, 1991.

Heer, Jeet, "Like Dr. Frankenstein, Republicans Now Face the Monster They Created", *Nation,* 13 Kasım 2019. https://www.thenation.com/article/fuentes-alt-right-republican-trump/.

Hochschild, Arlie, *Strangers in Their Own Land: Anger and Mourning on the American Right,* New York: New Press, 2016.

Holt, Jared, "White Supremacy Figured Out How to Become YouTube Famous", *Right Wing Watch: A Project of People for the American Way,* Ekim 2017. http://www.rightwingwatch.org/report/white-supremacy-figured-out-how-to-become-youtube-famous/.

Holthouse, David, "Racists Active in Mixed Martial Arts", *Intelligence Report,* Bahar 2008. https://www.splcenter.org/fighting-hate/intelligence-report/2008/racists-active-mixed-martial-arts.

Horswell, Mike, ve Akil Awan, *Engaging the Crusades*, Cilt 2, *The Crusades in the Modern World*, New York: Routledge, 2019.

Hubbard, Phil, ve Rob Kitchin, "Introduction: Why Key Thinkers?" *Key Thinkers on Space and Place*, 2. Baskı, ed. Hubbard ve Kitchin, Los Angeles: SAGE, 2011, 1-17.

Hughes, Brian, " 'Pine Tree' Twitter and the Shifting Ideological Foundations of Eco-Extremism", *Journal of the Violence Prevention Network* 14 (2020): 18-25.

Hume, Tim, "Europe's Far Right Is Recruiting from the Military and Police to Get More Weapons", *VICE News*, 25 Eylül 2019. https://www.vice.com/enus/article/7x5wxb/europes-far-right-is-recruiting-from-the-military-and-police-to-get-more-weapons.

———, "A Russian Neo-Nazi Football Hooligan Is Trying to Build an MMA Empire across Europe", *VICE News*, 26 Temmuz 2018. https://news.vice.com/enus/article/435mjw/a-russian-neo-nazi-football-hooligan-is-trying-to-build-an-mma-empire-across-europe.

Johnson, Daryl, *Hateland: A Long, Hard Look at America's Extremist Heart*, New York: Prometheus Books, 2019.

Johnson, N. F., R. Leahy, N. Johnson Restrepo, N. Velasquez, M. Zheng, P. Manrique, P. Devkota, ve S. Wuchty, "Hidden Resilience and Adaptive Dynamics of the Global Online Hate Ecology", Letter to the editor, *Nature*, 21 Ağustos 2019.

Keatinge, Tom, Florence Keen, ve Kayla Izenman, "Fundraising for Right-Wing Extremist Movements", *RUSI Journal* 164, no. 2 (2019): 10-23.

Kelshall, C. M., ve S. Meyers, *Addressing the Normalization of Extremism: PREPARED. Manual for Youth Educators*, 2. baskı, Vancouver: Canada Association for Security and Intelligence Services, 2019.

Kendi, Ibram X., *How to Be an Antiracist*, New York: One World, 2019.

King, C. Richard, ve David J. Leonard, "Is Neo White?: Reading Race, Watching the Trilogy", *Jacking In to the Matrix Franchise: Cultural Reception and Interpretation*, ed. Matthew Kapell ve William Doty, New York: Continuum, 2004, 32-47.

King, David, *The Trial of Adolf Hitler: The Bee Hall Putsch and the Rise of Nazi Germany*, New York: W.W. Norton, 2017.

Kirby, Andrew, "When Extreme Politica Ideas Move into the Mainstream", Flint, *Spaces of Hate*, 209-25.

Koehler, Daniel, "Contrast Societies. Radical Social Movements and Their Relationships with Their Target Societies: A Theoretical Model", *Behavioral Sciences of Terrorism and Political Aggression* 7, no. 1 (2014): 18-34.

———, "The Radical Online: Individual Radicalization Processes and the Role of the Internet", *Journal for Deradicalization* 1 (2014-15): 116-34.

Konda, Thomas Milan, *Conspiracy of Conspiracies: How Delusions Have Overrun America*, Chicago: University of Chicago Press, 2019.

Korolczuk, Elzbieta, ve Agnieszka Graff, "Gender as 'Ebola from Brussels': The Anticolonial Frame and the Rise of Illiberal Populism", *Signs: Journal of Women in Culture and Society* 43, no. 4 (2018): 797-821.

Koronowski, Ryan, "The Radical Right Is Becoming an Unlikely Advocate for Solar Power", *Think Progress*, 22 Ekim 2013, https://thinkprogress.org/the-radical-right-wing-is-becoming-an-unlikely-advocate-for-solar-power-350aa9abad11/.

Lancaster, Caroline M., "Not So Radical After All: Ideological Diversity among Radical Right Supporters and Its Implications", *Political Studies* (2 Eylül 2019). doi:10.1177/0032321719870468.

Land Brandenburg, " 'National befreite Zonen'—Kampfparole und Realität", Info-sheet. Verfassungsschutz des Landes Brandenburg, Ministerium des Innern, 2001. https://verfassungsschutz.brandenburg.de/mediafast/4055/nationalbefreitezonen.pdf.

Lee, Martin, *The Beast Reawakens: Fascism's Resurgence from Hitler's Spymasters to Today's Neo-Nazi Groups and Right-Wing Extremists*, New York: Routledge, 1999.

Lefebre, Henri, *The Production of Space,* Oxford: Blackwell, 1991 [*Mekânın Üretimi*, Çev. Işık Ergüden, İstanbul: Sel Yayıncılık, 2015.]

Lenos, Steven, ve Annelies Jansen, "The Role of Sports and Leisure Activities in Preventing and Countering Violent Extremism", Sports, Extremism and P/CVE Ex Post Paper, RANYF&C. Radicalisation Awareness Network (RAN) Centre of Excellence, 6-7 Mart 2019. https://ec.europa.eu/home-affairs/sites/homeaffairs/files/what-we-do/networks/radicalisationawarenessnetwork/about-ran/ran-yf-and-c/docs/ranyfcsportsand_leisure06-07032019en.pdf.

Lichtenstein, Bronwen, "Is US Sociology in Decline?" *Global Dialogue* 3, no. 2 (2013). http://globaldialogue.isa-sociology.org/is-us-sociology-in-decline/.

Linke, Uli, "Gendered Difference, Violent Imagination: Blood, Race, Nation", *American Anthropologist* 99, no. 3 (1997): 559-73.

———, *German Bodies: Race and Representation After Hitler*, New York: Routledge, 1999.

Liulevicius, Vejas Gabriel, *The German Myth of the East: 1800 to the Present*, New York: Oxford University Press, 2009.

Macklin, Graham, "Greg Johnson and Counter-Currents", Sedgwick, *Key Thinkers*, 204-23.

Main, Thomas, *The Rise of the Alt-Right,* Washington, DC: Brookings, 2018.

Malkki, L., "National Geographic: The Rooting of Peoples and the Territorialization of National Identity among Scholars and Refugees", *Cultural Anthropology* 7, no. 1 (1992): 24-44.

Manne, Kate, *Down Girl: The Logic of Misogyny*, New York: Oxford University Press, 2018.

Marantz, Andrew, *Anti-Social: Online Extremists, Techo-Utopians, and the Hijacking of American Conversation,* New York: Viking, 2019.

Martin, Kimberly, ve H. Chris Tecklenburg, "The White Nationalist on Campus: Re-examining University Free Speech and Leading through Crisis", *Journal of Cases in Educational Leadership* 23, no. 1 (2020): 111-23.

Marwick, Alice, ve Rebecca Lewis, *Media Manipulation and Disinformation Online*, Data and Society Research Institute, 2017. https://datasociety.net/pubs/oh/DataAndSocietyMediaManipulationAndDisinformationOnline.pdf.

Massey, Doreen, "Power-Geometry and a Progressive Sense of Place", *Mapping the Futures: Local Cultures, Global Change*, ed. J. Bird, B. Curtis, T. Putnam, G. Robertson, ve L. Tickner, Londra: Routledge, 1993, 59-69.

Materna, Kryštof, Jiří Hasman, ve David Hána, "Acquisition of Industrial Enterprises and Its Relations with Regional Identity: The Case of the Beer Industry in Central Europe", *Norsk Geografisk Tidsskrift—Norwegian Journal of Geography* 73, no. 4 (2019): 197-214.

Mattheis, Ashley, " 'Shieldmaidens of Whiteness': (Alt) Maternalism and Women Recruiting for the Far/Alt-Right", *Journal of Deradicalization* 19, no. 17 (2018): 128-61.

McAuliffe, Terry, *Beyond Charlottesville: Taking a Stand against White Nationalism,* New York: St. Martin's, 2019.

McConnell, Winder, ve Werner Wunderlich, *The Nibelungen Tradition: An Encyclopedia,* New York: Routledge, 2015.

McCoskey, Denise, "Beware of Greeks Bearing Gifts: How Neo-Nazis and Ancient Greeks Met in Charlottesville", *Origins* 11, no. 11 (2018). http://origins.osu.edu/article/beware-greeks-bearing-gifts-how-neo-nazis-and-ancient-greeks-met-charlottesville.

McGarrity, Michael, "Statement of Michael McGarrity, Assistant Director, Counterterrorism Director, Federal Bureau of Investigation", Statement to the Subcommittee on Civil Rights and Civil Liberties, Committee on Oversight and Reform, US House of Representatives, at the hearing "Confronting White Supremacy (Part II)", 4 Haziran 2019. https://docs.house.gov/meetings/GO/GO02/20190604/109579/HHRG-116-GO02-Wstate-McGarrityM-20190604.pdf.

McVeigh, Rory, ve Kevin Estep, *The Politics of Losing: Trump, the Klan, and the Mainstreaming of Resentment*, New York: Columbia University Press, 2019.

Merlan, Anna, *Republic of Lies: American Conspiracy Theorists and Their Surprising Rise to Power*, New York: Metropolitan Books, 2019.

Messner, Beth, Art Jipson, Paul Becker ve Bryan Byers, "The Hardest Hate: A Sociological Analysis of Country Hate Music", "Hate Rock", ed. Art Jipson, special issue, *Popular Music and Society* 30, no. 4 (2007): 513-31.

Messner, Michael, "Boyhood, Organized Sports and the Construction of Masculinties", *Journal of Contemporary Ethnography* 18, no. 4 (1990): 416-44.

Metzl, Jonathan, *Dying of Whiteness: How the Politics of Racial Resentment Is Killing America's Heartland*, New York: Basic Books, 2019.

Meuser, Michael, *Geschlect und Männlichkeit: Soziologische Theorie und kulturelle Deutungsmuster*, Opladen, Germany: Leske und Budrich, 1998.

Michael, George, "David Lane and the Fourteen Words", *Totalitarian Movements and Political Religions* 10, no. 1 (2009). https://www.tandfonline.com/doi/full/10.1080/14690760903067986.

Michaelis, Arno, ve Pardeep Singh Kaleka, *The Gift of Our Wounds: A Sikh and a Former White Supremacist Find Forgiveness after Hate*, New York: St. Martin's, 2018.

Miller-Idriss, Cynthia, *Blood and Culture: Youth, Right-Wing Extremism, and National Belonging in Contemporary Germany*, Durham, NC: Duke University Press, 2009.

———, *The Extreme Gone Mainstream: Commercialization and Far Right Youth Culture in Germany*, Princeton, NJ: Princeton University Press, 2018.

———, "The Global Dimensions of Nationalist Populism", *International Spectator* 54, no. 2 (2019): 17-34.

———, "Statement of Dr. Cynthia Miller-Idriss, Professor of Education and Sociology, American University, Washington, DC, Senior Fellow and Director of Outreach, Centre for Analysis of the Radical Right (U.K.)", Statement at hearing "Meeting the Challenge of White Nationalist Terrorism at Home and Abroad," held by the Committee on Foreign Affairs' Subcommittee on the Middle East, North Africa, and International Terrorism and the Committee on Homeland Security's Subcommittee on Intelligence and Counterterrorism. 18 Eylül 2019. https://homeland.house.gov/imo/media/doc/Miller-Testimony.pdf.

———, "Youth and the Radical Right", *The Oxford Handbook of the Radical Right*, ed. Jens Rydgren, 348-65, New York: Oxford University Press, 2018.

Miller-Idriss, Cynthia, and La'Nita Johnson. "The Far Right Is Really Good at Tricking You into Giving It Free Advertising", *Quartz*, 30 Temmuz 2019. https://qz.com/1677549/how-the-far-right-tricks-online-shoppers-into-spreading-its-message/.

Miller-Idriss, Cynthia, ve Hilary Pilkington, ed. *Gender and the Radical and Extreme Right: Mechanisms of Transmission and the Role of Educational Interventions*, Londra: Routledge, 2018.

Morning, Ann, *The Nature of Race: How Scientists Think and Teach about Human Difference*, Berkeley, CA: University of California Press, 2011.

Mudde, Cas, *The Far Right Today.* Cambridge, UK: Polity, 2019.

———, "The Populist Zeitgeist", *Government and Opposition* 39, no. 4 (2004): 541-63.

———, *Youth and the Extreme Right.* New York: IDebate, 2014.

Mudde, Cas ve Cristobal Kaltwasser, *Populism: A Very Short Introduction,* Oxford: Oxford University Press, 2017 [*Popülizm: Kısa Bir Giriş.* Çev. S. Erdem Türközü, Ankara: Nika, 2019.]

Muggleton, David, *Inside Subculture: The Postmodern Meaning of Style*, New York: Berg, 2000.

Muirhead, Russell ve Nancy L. Rosenblum, *A Lot of People Are Saying: The New Conspiracism and the Assault on Democracy,* Princeton, NJ: Princeton University Press, 2019.

Müller, J.-W., *What Is Populism?* Philadelphia: University of Pennsylvania Press, 2016.

Nagle, Angela, *Kill All Normies: Online Culture Wars from 4chan and Tumblr to Trump and the Alt-Right*, Washington: Zero Books, 2016.

Nayak, Anoop, *Race, Place und Globalization: Youth Cultures in a Changing World*, New York: Berg, 2003.

Neiwert, David, *Alt-America: The Rise of the Radical Right in the Age of Trump*, New York: Verso, 2018.

Neumann, Peter, Önsöz; Baldauf, Ebner ve Guhl, *Hate Speech and Radicalisation*, 5-6.

Nichols, Tom, *The Death of Expertise: The Campaign against Established Knowledge and Why It Matters*, New York: Oxford University Press, 2017.

Noble, Safiya Umoja, *Algorithms of Oppression: How Search Engines Reinforce Racism,* New York: New York University Press, 2018.

O'Callaghan, Derek, Derek Greene, Maura Conway, Joe Carthy ve Pádraig Cunningham, 2015, "Down the (White) Rabbit Hole: The Extreme Right and Online Recommender Systems", *Social Science Computer Review* 33, no. 4 (2015): 459-78.

Omel'chenko, Elena, "In Search of Intimacy: Homosociality, Masculinity and the Body" *Russia's Skinheads: Exploring and Rethinking Subcultural*

Lives, ed. Hilary Pilkington, Omel'chenko ve Al'bina Garifzianova, Londra: Routledge, 2010, 166-86.

Önnerfors, Andreas, " 'Finspång': An Execution Meme of the Swedish Radical Right Ignites the Political Discourse", Centre for Analysis of the Radical Right, *Insight* (blog), 6 Temmuz 2018. https://www.radicalrightanalysis.com/2018/07/06/finspang-an-execution-meme-of-the-swedish-radical-right-ignites-the-political-discourse/.

Parker, Kim, "The Growing Partisan Divide in Views of Higher Education", *Pew Research Center*, 19 Ağustos 2019. https://www.pewsocialtrends.org/essay/the-growing-partisan-divide-in-views-of-higher-education/.

Pascoe, Peggy, "Miscegenation Law, Court Cases, and Ideologies of 'Race' in Twentieth-Century America", *Journal of American History* 83, no. 1 (1996): 44-69.

PEN America, *And Campus for All: Diversity, Inclusion, and Freedom of Speech at U.S. Universities*, PEN America, (2016). https://pen.org/wp-content/uploads/2017/06/PENcampus_report06.15.2017.pdf.

———, *Chasm in the Classroom: Campus Free Speech in a Divided America*, PEN America, 2019. https://pen.org/wp-content/uploads/2019/04/2019-PEN-Chasm-in-the-Classroom-04.25.pdf.

Perry, Barbara ve Randy Blazak, "Places for Races: The White Supremacist Movement Imagines U.S. Geography", *Journal of Hate Studies* 8, no. 1 (2009): 29-51.

Perry, Barbara ve Ryan Scrivens, "Uneasy Alliances: A Look at the Right-Wing Extremist Movement in Canada", *Studies in Conflict and Terrorism* 39, no. 9 (2016): 819-41.

Petrou, Kristie ve John Connell, "Food, Morality and Identity: Mobility, Remittances and the Translocal Community in Paama, Vanauatu", *Australian Geographer* 48, no. 2 (2017): 219-34.

Phillips-Fein, Kim, "How the Right Learned to Loathe Higher Education", *Chronicle of Higher Education*, 31 Ocak 2019. https://www-chronicle-com.proxyau.wrlc.org/article/How-the-Right-Learned-to/245580.

Pilkington, Hilary, *Loud and Proud: Passion and Politics in the English Defence League,* Manchester: University of Manchester Press, 2016.

Pisoiu, Daniela, "Subcultural Theory Applied to Jihadi and Right-Wing Radicalization in Germany", *Terrorism and Political Violence 27*, no. 1 (2015): 9-28.

Pitcavage, Mark, *Surveying the Landscape of the American Far Right*. George Washington University Program on Extremism, Ağustos 2019. https://extremism.gwu.edu/sites/g/files/zaxdzs2191/f/Surveying%20The%20Landscape%20of%20the%20American%20Far%20Right 0.pdf.

Plattner, Marc F., "Illiberal Democracy and the Struggle on the Right", *Journal of Democracy* 30, no. 1 (2019): 5-19.

Putnam, Robert, *Bowling Alone: The Collapse and Revival of American Community,* New York: Simon and Schuster, 2000.

Rabikowska, Marta, "The Ritualization of Food, Home, and National Identity among Polish Migrants in London", *Social Identities* 16, no. 3 (2010): 377-98.

Reed, Alastair, Joe Whittaker, Fabio Votta ve Sean Looney, "Radical Filter Bubbles: Social Media Personalisation Algorithms and Extremist Content", Global Research Network on Terrorism and Technology Paper no. 8. Royal United Services Institute for Defense and Security Studies, 2019. https://rusi.org/sites/default/files/20190726grnttpaper080.pdf.

Rietzschel, Antonie, "Rechtsextreme machen Krawall in Neukölln", *Süddeutsche Zeitung*, 22 Şubat 2017.

Rogers, Joann ve Jacquelyn S. Litt, "Normalizing Racism: A Case Study of Motherhood in White Supremacy", *Home-Grown Hate: Gender and Organized Racism*, ed. Abby Ferber, New York: Routledge, 2003, 97-112.

Roose, Kevin, "Caleb Cain Was a College Dropout Looking for Direction. He Turned to You-Tube", *New York Times*, 8 Haziran 2019. https://www.nytimes.com/interactive/2019/06/08/technology/youtuberadical.html?mtrref=undefined&assetType=REGIWALL.

Rössler, Mechthild, " 'Blut und Boden—Volk und Raum': Thesen zur Geographie im Nationalsozialismus", *Deutscher Soziologentag 1986*, ed. Jürgen Friedrichs, Wiesbaden: VS Verlag für Sozialwissenschaften, 1987, 741-44.

Rubenstein, Richard, "Bat Ye'or and the Coming Universal Caliphate", *New English Review*, Ocak 2013. https://www.newenglishreview.org/custpage.cfm/frm/130221/secid/130221.

Sack, Robert, "The Power of Place and Space", *Geographical Review* 83, no. 3 (1993): 326-29.

Saini, Angela, *Superior: The Return of Race Science*, Boston: Beacon, 2019.

Salter, Michael, "From Geek Masculinity to Gamergate: The Technological Rationality of Online Abuse", *Crime Media Culture* 14, no. 2 (2018): 247-64.

Schatz, Bryan, "The Terrifying Rise of Alt-Right Fight Clubs", *Mother Jones*, 1 Şubat 2018. https://www.motherjones.com/politics/2018/02/the-terrifying-rise-of-alt-right-fight-clubs/.

Schultz, Christoph ve Ella Weber, *Kämpfe um Raumhoheit: Rechte Gewalt, "No Go Areas" and "National befreite Zonen"*, Münster, Germany: UNRAST Verlag, 2011.

Sedgwick, Mark, Önsöz, *Key Thinkers of the Radical Right: Behind the New Threat to Liberal Democracy*, ed. Sedgwick, xiii–xxvi. Cambridge: Oxford University Press, 2019.

Selim, George, "Congressional Testimony: Mr. George Selim, Senior Vice President, Programs, ADL", Testimony before the Civil Rights and Civil Liberties Subcommittee of the House Oversight and Government Reform Committee, at the hearing "Confronting White Supremacy (Part I): The Consequences of Inaction", 15 Mayıs 2019. https://docs.house.gov/meetings/GO/GO02/20190515/109478/HHRG-116-GO02-Wstate-SeliumG-20190515.pdf.

Shoshan, Nitzan, *The Management of Hate: Nation, Affect and the Governance of Right-Wing Extremism in Germany*, Princeton, NJ: Princeton University Press, 2016.

Siedler, T., "Parental Unemployment and Young People's Extreme Right-Wing Party Affinity: Evidence from Panel Data", *Journal of the Royal Statistical Society*, ser. A (Statistics in Society), 174 (2011): 737-58.

Silva, Tiago João Queimade e., "The *Reconquista* Revisited: Mobilising Medieval Iberian History in Spain, Portugal and Beyond", *Engaging the Crusades*, Cilt 2, *The Crusades in the Modern World*, ed. Mike Horswell ve Akil Awan, New York: Routledge, 2019, 57-74.

Simi, Pete ve Bryan Bubolz, "The Problem of Overgeneralization: The Case of Mental Health Problems and U.S. Violent White Supremacists", *American Behavioral Scientist* (28 Şubat 2019). doi:10.1177/0002764219831746.

Simi, Pete ve Robert Futrell, *American Swastika: Inside the White Power Movement's Hidden Spaces of Hate*, New York: Rowman and Littlefield, 2010.

Smith, David Livingstone, *Less than Human: Why We Demean, Enslave, and Exterminate Others*, New York: St. Martin's, 2011.

Smith, Nicolas, "Blood and Soil: Nature, Native and Nation in the Australian Imaginary", *Journal of Australian Studies* 35, no. 1 (2011): 1-18.

Social Science Research Council (SSRC), *To Secure Knowledge: Social Science Partnerships for the Public Good*. Report of the To Secure Knowledge Task Force of the SSRC. New York: SSRC, 2018.

Soufan, Ali H., "Written Statement for House Committee on Homeland Security", Soufan Center, 10 Eylül 2019. https://homeland.house.gov/imo/media/doc/Testimony-Soufan.pdf.

Soufan Center, *White Supremacist Extremism: The Transnational Rise of the Violent White Supremacist Movement*, 2019. https://thesoufancenter.org/research/white-supremacy-extremism-the-transnational-rise-of-the-violent-white-supremacist-movement/.

Spencer, Hawes, *Summer of Hate: Charlottesville, USA*. Charlottesville: University of Virginia Press, 2019.

Spierings, Niel, Andreas Lubbers ve Andrej Zaslove, "Sexually Modern Nativist Voters: Do They Exist and Do They Vote for the Populist Radical Right?" *Gender and Education* 29, no. 2 (2017): 216-37.

Stabile, Joseph, "Pursuit of an Ethnostate: Political Culture and Violence in the Pacific Northwest", *Georgetown Security Studies Review* 7, no. 2 (2019): 22-34.

Stanley, Jason, *How Fascism Works: The Politics of Us and Them,* New York: Random House, 2018.

Steegenbergen, M. ve T. Siczek, "Better the Devil You Know?: Risk-Taking, Globalization and Populism in Great Britain", *European Union Politics* 18, no. 1 (2017): 119-36.

Steinberg, Laurence ve Jason M. Chein, "Multiple Accounts of Adolescent Impulsivity", *Proceedings of the National Academy of Sciences of the USA* 112, no. 29 (2015): 8807-8.

Stern, Alexander Minna, *Proud Boys and the White Ethnostate: How the Alt-Right Is Warping the American Imagination,* Boston: Beacon, 2019.

Stocker, Paul, *English Uprising: Brexit and the Mainstreaming of the Far Right,* Londra: Melville House, 2017.

Sunstein, Cas, *Going to Extremes: How Like Minds Unite and Divide,* New York: Oxford University Press, 2009.

Surak, Kristin, *Making Tea, Making Japan: Cultural Nationalism in Practice,* Stanford, CA: Stanford University Press, 2013.

Swain, Stephen, "MMAsculinities: Spectacular Narratives of Masculinity in Mixed Martial Arts", PhD dissertation, School of Graduate and Professional Studies, University of Western Ontario, 2011.

Swank, D., ve H.-G. Betz, "Globalization, the Welfare State and Right-Wing Populism in Western Europe", *Socio-Economic Review* 1, no. 2 (2003): 215-46.

Tait, Joshua, "Mencius Moldbug and Neoreaction", Sedgwick, *Key Thinkers*, 187-203.

Teitelbaum, Benjamin, "Daniel Friberg and Metapolitics in Action", Sedgwick, *Key Thinkers*, 259-75.

Tenold, Vegas, *Everything You Love Will Burn: Inside the Rebirth of White Nationalism in America,* New York: Nation Books, 2018.

Throop, Susanna, "Engaging the Crusades in Context: Reflections on the Ethics of Historical Work", *Engaging the Crusades*, vol. 2, *The Crusades in the Modern World*, ed. Mike Horswell ve Akil Awan, New York: Routledge, 2019, 129-45.

Tilly, Charles, "Spaces of Contention", *Mobilization: An International Journal* 5, no. 2 (2000): 135-59.

Tuan, Yi-Fu, *Space and Place: The Perspective of Experience,* Minneapolis: University of Minnesota Press, 1977.

Tucker, William H., *The Science and Politics of Racial Research,* Chicago: University of Illinois Press, 1996.

Tumblety, Joan, *Remaking the Male Body: Masculinity and the Uses of Physical Culture in Interwar and Vichy France*, New York: Oxford University Press, 2012.

Uscinski, Joseph ve Joseph Parent, *American Conspiracy Theories,* Oxford: Oxford University Press, 2014.

Vaccaro, Christian A., Douglas P. Schrock ve Janice M. McCabe, "Managing Emotional Manhood: Fighting and Fostering Fear in Mixed Martial Arts", *Social Psychology Quarterly* 74, no. 4 (2011): 414-37.

Vaccaro, Christian A. ve Melissa Swauger. *Unleashing Manhood in the Cage: Masculinity and Mixed Martial Arts,* New York: Lexington Books, 2016.

Valencia-García, Louie Dean, *Antiauthoritarian Youth Culture in Francoist Spain: Clashing with Fascism,* Londra: Bloomsbury Academic, 2018.

———, "Far Right Revisionism and the End of History", *Far Right Revision and the End of History: Alt/Histories*, ed. Valencia-Garcia, Londra: Routledge, 2020.

———, "The Rise and Fall of the Far Right in the Digital Age", *Far Right Revision and the End of History: Alt/Histories*, ed. Valencia-Garcia, Londra: Routledge, 2020.

Virchow, Fabian, "Tapfer, stolz, opferbereit—Überlegungen zum extrem rechten Verständnis 'idealer Männlichkeit' ", *"Was ein rechter Mann ist" . . . Männlichkeit im Rechtsextremismus*, ed. Robert Claus, Esther Lehnert ve Yves Müller, Berlin: Karl Dietz Verlag, 2010, 39-52.

Von der Goltz, Anna, *Hindenburg: Power, Myth, and the Rise of the Nazis,* New York: Oxford University Press, 2009.

Ware, Jacob, *Siege: The Atomwaffen Division and Rising Far-Right Terrorism in the United States*, International Centre for Counter-Terrorism (ICCT) Policy Brief, Temmuz 2019. The Hague: ICCT, 2019.

Waters, Gregory ve Robert Postings, *Spiders of the Caliphate: Mapping the Islamic State's Global Support Network on Facebook.* Counter Extremism Project, Mayıs 2018. https://www.counterextremism.com/sites/default/files/Spiders%20of%20the%20Caliphate%20%28May%202018%29.pdf.

Wendling, Mike, *Alt Right: From 4Chan to the White House,* Londra: Pluto Books, 2018.

Westervelt, E., "Synagogue Shooting Follows Historic Rise in Anti-Semitic Incidents and Online Attacks", *National Public Radio,* 29 Ekim 2018. https://www.npr.org/2018/10/29/661676117/synagogue-shooting-follows-rise-in-anti-semitic-incidents-adl-says.

Wicke, Christian, Stefan Berger ve Jana Golombeck, ed. *Industrial Heritage and Regional Identities,* New York: Routledge, 2018.

Wiegel, Gerd, "Rechte Erlebniswelten", *Jahrbuch für Pädagogik*, ed. Martin Dust, Ingrid Lohmann ve Gerd Steffens, Frankfurt am Main: Peter Lang, 2016, 95-106.

Williamson, George S., *The Longing for Myth in Germany: Religion and Aesthetic Culture from Romanticism to Nietzsche*, Chicago: University of Chicago Press, 2004.

Wodak, R., "The Semiotics of Racism: A Critical Discourse-Historical Analysis", *Discourse, of Course: An Overview of Research in Discourse Studies*, ed. J. Renkema, Amsterdam: John Benjamins, 2009, 311-26.

Wolf, Cam, "The New Uniform of White Supremacy", *GQ*, 17 Ağustos 2017. https://www.gq.com/story/uniform-of-white-supremacy.

Yeffeth, Glenn, *Taking the Red Pill: Science, Philosophy, and Religion in the Matrix*, Dallas: Ben-Bella Books, 2003.

Ye'Or, Bat, *EurAbia: The Euro-Arab Axis,* Madison, NJ: Fairleigh Dickenson, 2005.

Zannettou, Savvas, Joel Finkelstein, Barry Bradlyn ve Jeremy Blackburn, "A Quantitative Approach to Understanding Online Antisemitism", 14th International AAAI Conference on Web and Social Media (ICWSM 2020), arXiv.org, 24 Kasım 2019. https://arxiv.org/pdf/1809.01644.pdf.

Zaslove, A., "Exclusion, Community and a Populist Political Economy: The Radical Right as an Anti-Globalization Movement", *Comparative European Politics* 6, no. 2 (2008): 169-89.

Zidan, Karim, "Fascism in MMA: How White Rex, with Ties to Neo-Nazi Ideologies, Thrived as an MMA Promotion and Clothing Brand", *SBNation, Bloody Elbow*, 12 Ekim 2017. https://www.bloodyelbow.com/2017/10/12/16350612/white-rex-fascist-neo-nazi-groups-thrive-mma-promotions-clothing-brands-karim-zidan-mma-feature.

———, "Fascist Fight Clubs: How White Nationalists Use MMA as a Recruiting Tool", *Guardian*, 22 Eylül 2018. https://www.theguardian.com/sport/2018/sep/11/far-right-fight-clubs-mma-white-nationalists.

———, "Kampf der Nibelungen: German neo-NazisAre Combining Far Right Politics with MMA", *SBNation, Bloody Elbow*, 14 Haziran 2018. https://www.bloodyelbow.com/2018/6/14/17464004/german-neo-nazis-combining-far-right-politics-mma-kairm-zidan-feature-news.

Dizin

A
Algoritmik radikalleşme 237
Allsup, James 189
Alman Radikalleşme ve De-radikalleşme Çalışmaları Enstitüsü (GIRDS) 173
Almanya 28, 34, 38, 44, 53, 59, 64, 66, 67, 73, 74, 75, 76, 103, 106, 113, 125, 135, 139, 144, 150, 151, 152, 153, 154, 157, 158, 159, 173, 208, 249, 269, 271, 272, 273, 275, 276
Alternatif Sağ 119, 207
Alternatif Sağ Birliği 207
Alternative für Deutschland 28
Altın Şafak 38, 124
Alt-Reich Nation 192
American Vanguard 187
Amerikan Üniversitesi 1, 12, 190
Anastasia Hareketi 121
Anavatan 59, 60, 61, 62, 65
Anderson, Benedict 56, 178, 190, 280
Anglin, Andrew 25, 119, 126, 163, 191, 224, 247
Apple 145, 178, 222, 225
Apple Pay 225
Arktos Media 206
Aryan Kardeşliği 24
Aryan Ulusları 72
Aşırılıkçı 20, 35, 48, 52, 57, 73, 77, 80, 82, 104, 110, 126, 132, 165, 208, 223, 257, 258, 259, 260, 265, 270
Aşırılıkçılık 44, 47, 113, 224, 269
Aşırılıkçılık Araştırmaları Merkezi (C-REX) 269
Aşırı sağ 26, 31, 38, 39, 40, 56, 63, 66, 68, 89, 135, 164, 169, 179, 194, 195, 198, 202, 204, 208, 239, 268, 270
Atalante Quebec (Kanada) 148, 159
Atomwaffen Division 43, 159, 296
Auburn Üniversitesi 185
Avrabiya 27, 28, 29, 30, 31, 56, 77, 161
Avrupa Savunması 247
Azov Battalion 147, 159, 226

B
Baker, Richard 186
Balaclava Küche 116
Bannon, Steve 207, 208
Base, The 34, 35, 171, 172
Beam, Louis 171
Beck, Glenn 143
Bell Curve, The 211, 212
Berger, J. M. 35, 61, 230, 231, 236, 246, 281, 297
Beyaz etno-devleti 56
Beyaz kadınlar 62

Beyaz soykırımı 31, 92
Beyaz üstünlükçülük 97
Bilgi 129, 202, 212
Bilimsel ırkçılık 209, 215
Blee, Kathleen 70, 281
Blonde Butter Maker 123, 124
Bond, Sarah 200, 201, 281
Breibart 49, 129, 130, 180, 195
Breibart, Andrew 49, 129, 130, 180, 195
Brooks, Lecia 37, 41, 45, 192, 245, 282
Büyük yer değişikliği 27, 28, 29, 59

C-Ç
Cain, Caleb 236, 248, 293
Camus, Renaud 27
Carlson, Tucker 89, 96
Casey, Patrick 70, 76, 188, 189
Certified White Boy Clothing 128
Charleston 233
Charlottesville 16, 17, 39, 66, 96, 105, 126, 127, 145, 158, 159, 163, 179, 186, 222, 242, 289, 294
Chemnitz 34, 249
Christchurch 30, 32, 35, 39, 46, 68, 176, 178, 180, 181, 225, 226, 230, 249, 276, 284
Claus, Robert 153, 154, 173, 283, 296
Clinton, Hillary 240
Colborne, Michael 148, 152, 154, 170, 283
Collins, Richard 192, 234
Conti, Allie 105, 126, 163
Cumhuriyetçi Parti 189
Cuomo, Andrew 178

D
Daily Stormer 43, 145, 163, 222, 247
Daniels, Jessie 38, 39, 193, 194, 240, 241, 244, 283
Dayton 15
Demokrasi 20, 273
De-radikalizasyon 260
Dezenformasyon 93, 252
Discord 226
Down from the Mat 174
Dövüş Kulübü 160, 167
Duke, David 192, 247, 290
Dumpson, Taylor 191

E
Egan, Timothy 121
Eğitim Meclisi 207
Eko-faşizm 68
El İlanları 186
Elit-karşıtı söylem 87
El Paso 15, 30, 31, 41, 42, 46, 59, 65, 68, 81, 96, 225, 249, 276
Emojiler 239
Endchan 225
England Boxing KO Racism 174
Estetik 103, 107
Evans, Gavin 117, 210, 211, 212, 213, 214, 215, 284

F
Facebook 65, 146, 192, 221, 224, 225, 226, 229, 230, 235, 236, 238, 245, 296
FBI 36, 42, 43, 45, 97, 98, 178, 191, 192, 193, 234, 280, 285
Finspång 241, 242, 243, 292
Flaherty, Colleen 193
Florida Üniversitesi 184
Follin, Marcus 163, 164
Foundation for Human Understanding 214
Fraternal Order of Alt-Knights 159
Fuentes, Nick 183
Furie, Matt 240, 242
Futrell, Robert 76, 77, 271, 285, 294

G
Gab 99, 221, 223, 224, 227, 235, 237, 245, 279
Gaetz, Matt 99
Gamergate 49, 50, 51, 228, 229, 248, 249, 293

Genç 145, 168, 206
Gençlik 46, 47, 103, 107, 204, 266
Génération Identitaire 247
Generation Identity 148, 199, 203, 204, 208, 246
Gérôme, Jean-Léon 28, 29, 199
Giyim 106, 126, 128, 136, 138, 139, 140
GoDaddy 145, 222
Goodhart, David 60, 61, 286
Google Pay 225
Gorka, Sebastian 118
GoyFundMe 224
Göç 26, 89
Gramsci, Antonio 203
Groyperlar 183, 184
Grunt Style 130
Güney Yoksulluk Hukuk Merkezi 17, 129, 134

H
Hak Pao 150
Harris, Sam 212, 213
Hatreon 224, 225
Heimbach, Matthew 29, 70, 86, 91
Hernstein, Richard 211, 212
Heyer, Heather 16
Highlander Eğitim ve Araştırma Merkezi 176
Hitler, Adolf 28, 121, 142, 147, 150, 204, 238, 287, 288
Hogg, David 100
Holokost 151, 228, 266, 275
Hyperborea 67, 140

I-İ
Identity Evropa 43, 127, 162, 187, 189, 198, 200
Infowars 97, 121, 122, 129, 130, 195, 242
Ingraham, Laura 89, 247
Instagram 128, 221, 226, 229, 238
Irksallaştırılmış bölge 68
İftira ve İnkarla Mücadele Birliği 17
iFunny 227, 228
İskandinav efsaneleri 66
İtalya 74, 207
İvmecilik 33

J
Jensen, Arthur 209, 210
Johnson, Charles 63, 67, 71, 72, 103, 112, 138, 163, 204, 205, 219, 224, 225, 227, 238, 287, 288, 291
Johnson, Gre 63, 67, 71, 72, 103, 112, 138, 163, 204, 205, 219, 224, 225, 227, 238, 287, 288, 291
Jones, Alex 97, 117, 118, 121, 129, 143, 154, 188, 189, 206, 293
Jordan, Joseph 117, 118, 119, 196

K
Kapustin, Denis 152
Karma dövüş sanatları 148, 149, 151, 153, 157, 160, 161, 162, 164, 165, 166, 168, 170, 172
Kekistan 242, 252
Kendi, Ibram 191, 266, 287
Kennedy, John F. 94, 95
Kickstarter 224
Kimlikçi 24
King, Elizabeth 94, 118, 150, 160, 175, 176, 287
King, Martin Luther 94, 118, 150, 160, 175, 176, 287
Kirk, Charlie 183
Komplo Teorileri 26, 93, 94
Köle Pazarı 29, 199
Kubik, Jan 84
Kurbağa Pepe 119, 143, 183, 240, 241, 242, 250
Kutsal ulusal alan 67
Kuzey Amerika Serbest Ticaret Anlaşması 85
Kuzey Atlantik Antlaşması Örgütü 85
Kültürel Marksizm 194, 195

Küreselleşme 85, 86
Küreselleşme karşıtı retorik 85

L
Lane, David 27, 28, 290
Lokteff, Lana 122
Lonsdale 267
Lubetsky, Daniel 264

M
MakerSupport 224
Manne, Kate 23, 24, 289
Maréchal, Marion 207
Marine, Le Pen 99
Marks, Jonathan 215
Martin, Trayvon 94, 112, 126, 156, 175, 182, 184, 233, 283, 288, 289, 290, 294, 297
Mason, James 34
McCain, John 149
McCarthy, Joseph 197
McInnes, Gavin 196, 226
Medya 53, 127
Merlan, Anna 93, 95, 96, 102, 290
Metapolitika 203, 204
Metzl, Jonathan 175, 230, 290
Middlebury Koleji 212, 214
Miller, Stephen 1, 2, 3, 12, 15, 16, 25, 40, 47, 48, 50, 63, 64, 66, 67, 79, 83, 84, 89, 103, 111, 112, 115, 127, 137, 138, 167, 187, 192, 198, 205, 221, 238, 249, 272, 284, 290, 291
Mizah 107, 109, 239
Moda 106, 111, 126, 141
Moldbug, MEncius 195, 205, 295
Molyneux, Stefan 212
Mudde, Cas 20, 47, 83, 84, 86, 203, 207, 291
Muhafazakâr Vatandaşlar Konseyi 233
Muirhead, Russell 94, 95, 96, 100, 197, 291
Murray, Charles 211, 212, 213

N
Naziler 24, 76, 104, 105, 171, 245
Network Contagion Research Institute 223
Nibelung Dövüşü 152
Nikitin, Denis 152, 156, 158, 159, 161, 166, 206
Noble, Safiya Umoja 234, 291
Northam, Ralph 35
Nouvelle Droite 203, 286

O-Ö
Oath Keepers 120
Ocasio-Cortez, Alexandria 118, 119
Online alanlar 220, 233, 238, 244, 245, 246, 250, 251
Operation Werewolf 155
Oslo 28, 59, 64, 176, 225, 249, 285
Ostermann, Heinz 176
Overton, Joseph 78, 79, 80, 82, 108, 208, 260
Overton penceresi 78, 208
Owens, Tess 131, 226
Önnerfors, Andreas 241, 242, 243, 292

P
Papa John's 119, 251
Parks, Rosa 175
Parler 227
Patreon 224, 247, 248
Peinovich 118, 119
Peterson, Jordan 117, 196
Phalange (phalanx) 148, 154, 159
Pharos 200, 201
Pierce, Tom 86, 87
Pinterest 221
Pioneer Fund 210, 211, 214
Pittsburgh sinagogu 220
Pizzagate 90, 94
Platformdan kaldırma 224
Popülizm 4, 83, 86, 291
Poway 249
PragerU 206

Project Schoolyard 135
Proud Boys 59, 63, 68, 71, 72, 113, 123, 159, 163, 196, 203, 204, 210, 215, 226, 295
Prussian Blue 135
Putnam, Robert 198, 199, 289, 293

R
Radikalleşme Farkındalık Ağı (RAN) 161
Rebel Media 247, 248
Reconquista 64, 66, 139, 147, 148, 159, 170, 199, 294
Reddit 229, 235, 240
Revolution Chemnitz 34
Rise Above Movement (RAM) 128, 158, 162, 163
Roblox 228
Rockwell, George Lincoln 180
Rodger, Elliot 25, 40
Roof, Dylan 16, 233, 234
Roosevelt, Eleanor 175
Rosenblum, Nancy 94, 95, 96, 100, 197, 291
Royal United Services Institute 141, 293
Rubin, Jennifer 97
Rushton, J. Phillipe 211

S-Ş
Saini, Angela 201, 202, 209, 210, 211, 214, 215, 293
Sanders, Bernie 83, 241
Schechter, Anna 188, 189
Scott, Ralph 13, 186, 210, 211, 282
Shoshan, Nitzan 115, 294
Showing up for Racial Justice 154
Simi, Pete 76, 77, 264, 271, 285, 294
Sosyal medya 45, 106, 249
Soufan, Ai 45, 159, 248, 294
Southern, Lauren 17, 178, 192, 248, 282
Spencer, Richard 16, 181, 182, 184, 185, 188, 200, 206, 280, 294
Spotify 145, 222
Stanger, Allison 212
Steam 226
Stormfront 200, 230
Stripe 225
Surak, Kristin 114, 167, 168, 295
Syracuse Üniversitesi 177, 190
Şiddet 28, 33, 40, 136, 173, 260
Şiddet Yanlısı Aşırılıkçılığa Karşı Alman Karma Dövüş Sanatları Okulları Birliği (DVKE) 173

T
Taylor, Jared 63, 65, 96, 119, 190, 191, 205, 214
Telegram 131, 226
Tenold, VEgas 29, 39, 61, 70, 86, 87, 91, 295
Terörizm 11, 16, 45, 248
Terza Posizione 74
Testing Research Fund 214
The Matrix 160
Trump, Donald 22, 42, 81, 83, 88, 89, 94, 97, 98, 99, 100, 118, 119, 129, 149, 183, 184, 239, 241, 290, 291
Trump, Donald, Jr. 22, 42, 81, 83, 88, 89, 94, 97, 98, 99, 100, 118, 119, 129, 149, 183, 184, 239, 241, 290, 291
Tuan, Yi-Fu 58, 60, 66, 296
Tumblr 67, 171, 221, 238, 291
Turning Point USA (TPUSA) 183
Twitter 33, 101, 118, 145, 221, 222, 223, 224, 225, 226, 227, 229, 235, 236, 238, 239, 240, 245, 251, 287

U-Ü
Ukrayna 45, 76, 113, 147, 152, 154, 224, 226
Ulster Sosyal Araştırma Enstitüsü 214
Ultimate Fighting Championship 148, 149, 280

Ulusal kurtarılmış bölgeler 73, 74, 75
Ulusal Politika Enstitüsü 181
University College London 214, 215
Uzmanlık 204
Üçüncü Yol 124, 156

V
Varoluşsal tehdit 26
Vengeance Strength Kvlt spor salonu 155
Visa 225
VKontakte 224

W
Wagner, Richard 152
Wakanda 63
Wargus, Christi 154
Washington, DC 1, 31, 35, 40, 47, 61, 68, 77, 81, 86, 90, 97, 103, 126, 146, 172, 175, 181, 189, 190, 191, 192, 230, 242, 288, 290, 291, 292
Wendy's 119, 250
Wesearchr 224, 225
Wray, Christopher 42

Y
Yahudi karşıtlığı 98, 101
Yarvin, Curtis 205
Yemek 4, 111, 114, 115, 116, 124
Ye'or, Bat 28, 293
Yiannopoulos, Milo 49, 180, 181, 182, 183, 196
YouTube 48, 50, 51, 63, 76, 112, 113, 123, 124, 138, 141, 145, 163, 164, 179, 206, 221, 229, 232, 235, 236, 237, 247, 248, 285, 286

Z
Zara 250, 251
Zidan, Karim 128, 148, 152, 153, 154, 158, 165, 166, 171, 206, 297
Zimmerman, George 233
Zollinger, Bryan 96

ABD başta olmak üzere dünyanın birçok ülkesinde aşırılıkçı akımlar kendilerine milyonlarca taraftar buluyor. Komplo teorilerinden, beyaz üstünlüğüne dair tezlerden, göçmen karşıtlığından beslenen nefret suçları ve şiddet vakaları günbegün artıyor. Hal böyle olunca aşırılıkçı akımların insanları nasıl etkilediği, hangi mecraları kullanarak toplumda yaygınlaştığı konusu ise çok önemli bir araştırma konusu haline geliyor.

Cynthia Miller-Idriss nefretin üretildiği fiziksel ve sanal alanlara merceğini doğrultuyor ve "Aşırı sağcılar nerede taraftar topluyor?" "Gençler günlük yaşamlarında aşırılıkçı mesajlarla ne zaman karşılaşıyor?" gibi sorulara cevaplar arıyor. Özellikle toplumların marjlarındaki gençlerin çeşitli ortamlarda nasıl hedef alındığını analiz ediyor ve radikalleşmeye giden yolun ergenlik ve yetişkinlik boyunca aşırı sağcı ortamlara girip çıkmakla oluşan bir süreç olduğunu gösteriyor.

Anavatanda Nefret yarının aşırı sağcı milliyetçilerinin üniversite kampüslerinden karma dövüş sanatları salonlarına, giyim mağazalarından çevrimiçi oyun sohbet odalarına ve YouTube yemek kanallarına kadar farklı mecralarda nasıl bir araya geldiğini gözler önüne seren ufuk açıcı bir çalışma. Kitap okurları yalnızca günümüz aşırı sağının gençleri cezbettiği ve tuzağa düşürdüğü ana akım mekânlara ve alanlara götürmekle kalmıyor aynı zamanda aşırılıkçı radikalleşmeyle mücadelede kullanabileceğimiz yenilikçi stratejileri de ortaya koyuyor.

KDV'den muaftır.

AYRINTI • İNCELEME
ISBN: 978-605-314-636-0
9 786053 146360